

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

ХРЕСТОМАТІЯ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

ЕРАЗМУС +: Напря́м ЖАН МОНЕ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ
ТА СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Центр Європейських студій

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

ХРЕСТОМАТІЯ

в рамках проєкту Європейського Союзу
програми Erasmus+ напряму Jean Monnet

CULTURAL DIMENSION OF EUROPE

611810-ERP-1-12019-1-UA-ERPJMO-CHAIR

Упорядники: Кеда М. К., Соломенна Т. В.

Чернігів
2022

УДК 304.4:061.1ЄС(076.6)

К 33

Рецензенти: *Столяр М. Б.* – доктор філос. наук, проф.
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка;

Горобець І. В. – кандидат істор. наук, доц.
Сумського державного педагогічного університету
імені А.С.Макаренка

Відповідальний редактор: *Дятлов В. О.* – доктор іст. наук, проф.
Національного університету
«Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка

К 90 **Культурна політика Європейського Союзу. Хрестоматія :**
навч. посіб. / Упорядники: Кеда М.К., Соломенна Т.В. Чернігів:
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені
Т.Г. Шевченка, 2022. 468 с.

ISBN 978-617-95061-9-2

Публікація підготована в рамках проекту програми ЄС Erasmus+
напряму Jean Monnet «Культурний вимір Європи» («Cultural Dimension
of Europe») 611810-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CHAIR.

This publication has been funded with support from the European
Union. The publication reflects the views only of the author, and the Union
cannot be held responsible for any use which may be made of the
information contained therein.

УДК 304.4:061.1ЄС(076.6)

Друкується за рішенням Вченої ради
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(Протокол № 3 від 26 жовтня 2022 р.)

ЗМІСТ

Розділ 1

ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ

ДОКУМЕНТИ ЮНЕСКО

Всесвітня конвенція про авторське право	8
Угода про ввезення матеріалів освітнього, наукового і культурного характеру	18
Декларація принципів міжкультурного співробітництва	28
Конвенція про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності.....	31
Конвенція про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження	46
Рекомендація про становище творчих працівників	67
Рекомендація ООН про збереження традиційної культури та фольклору	82

ДОКУМЕНТИ РАДИ ЄВРОПИ

Європейська культурна конвенція	88
Бременська декларація «Місто і культура: нові відповіді на проблеми культури»	92
Європейська декларація про культурні цілі	103
Культура і регіони: культурний поступ у регіональному контексті.....	106
Декларація з європейської політики у сфері нових інформаційних технологій	112
Декларація з культурного розмаїття	116
Європейська ландшафтна конвенція	119
Рекомендація Ради Європи «Про викладання історії у XXI столітті в Європі»	128
Декларація про міжкультурний діалог та запобігання конфліктам.....	138
Вроцлавська декларація до 50-річчя європейської культурної співпраці	147
Декларація Фаро щодо стратегії Ради Європи з розвитку міжкультурного діалогу	158
Декларація з промоції міжкультурного діалогу	164

Розділ 2.

ОХОРОНА ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини	168
Конвенція про охорону архітектурної спадщини Європи.....	181
Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини.....	190
Конвенція про охорону підводної культурної спадщини	199
Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини	224
Рамкова Конвенція Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства	241
Закон України про охорону культурної спадщини	251

Розділ 3.

СУЧАСНИЙ ЕТАП КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Копенгагенська декларація	323
Хартія основних прав Європейського Союзу	328
Новий європейський порядок денний для культури	342
Висновки ради щодо плану роботи по культурі на 2019-2022 рр.	398
Програма Європейського Союзу «Креативна Європа»	413
Закон України про культуру	426
КОРИСНІ РЕСУРСИ	467

ПЕРЕДМОВА УПОРЯДНИКІВ

Європа – це в першу чергу, ідея. Жан Моне, один із батьків-засновників ЄС зазначав, що якби йому довелося почати процес об'єднання Європи заново, він би почав з культури. Адже єдиною наші континент робить не стільки політика та економіка, скільки ідея спільності, ідея базована на уявленнях про Європу її пересічних громадян.

Останніми роками ЄС все більше уваги приділяє розвитку культурного аспекту європейської інтеграції, зауважуючи, що саме культура виступає цементуючим матеріалом і для політики і для економіки і, особливо, для соціальної сфери. Відтак, культура може розглядатись як одна із засадничих ідей, які мотивували до творення і розбудови Європейської Спільноти, а пізніше і Європейського Союзу. З 1970-х років ЄС ініціював низку активних заходів у сфері культури і почав використовувати культурні аспекти як центральні у політиці європейської інтеграції з середини 1980-х. Маастрихтський договір 1992 року перетворив культуру на офіційний вимір політики ЄС.

5

Розбудова європейської політики у галузі культури, спадщини та пам'яті впродовж останніх кількох десятиліть може інтерпретуватись як розширення і поглиблення європейського проєкту з акцентуванням на культурно-історичній складовій Союзу, на відміну від тривалого його сприйняття виключно з політичної та економічної перспективи. У науковому дискурсі цей підхід уже дістав назву «культурна європеїзація» і ним стали позначати третю хвилю інтеграційних процесів, на відміну від перших двох – економічної та політичної. З 1990-х років ЄС активно розвиває дискурс, базований на транснаціональній європейській інтерпретації спільності культури і спадку.

Управління культурним виміром інтеграції є найбільш складним її аспектом, адже культура – це мультивекторний синтетичний концепт, базований значною мірою на духовно-світоглядних категоріях спільності і солідарності. З огляду на складний шлях, який торує Україна до статусу рівноправного членства у ЄС, розуміння і знання основ європейської культурної політики вбачається важливим і необхідним завданням. Для ефективного розбудови власної національної моделі культурної політики Україна має вивчати і враховувати той досвід, який напрацював ЄС та окремі європейські країни. 2015 року

Україна стала учасницею програми ЄС «Креативна Європа», що дозволяє ширше предстати здобутки та творчий потенціал українських митців та активніше долучитися до результатів творчості культурно-креативних індустрій європейської спільноти.

Відтак, дане видання підготоване у форматі хрестоматії і пропонує увазі читача основні нормативні, регулятивні, дорадчі, рекомендаційні та інші важливі документи в галузі культурної політики Європейського Союзу, Ради Європи та ЮНЕСКО. Дослідження цих документів дозволить виокремлювати й аналізувати окремі аспекти культурної політики ЄС, а також прогнозувати нові вектори і перспективи її розвитку.

Хрестоматія структурована за трьома розділами. Перший «Засадничі принципи культурної політики» містить основні документи ЮНЕСКО та Ради Європи, які визначають принципи, зміст, основні напрямки реалізації культурної діяльності держав-членів цих організацій. На цих засадах розвиваються культурні стратегії національних урядів країн-учасниць ЄС. У другому розділі «Охорона та збереження культурної спадщини» представлені документи міжнародних установ, якими регламентується цей напрям в реалізації культурної політики держав. Охорона культурної спадщини стає все більшим пріоритетним вектором діяльності з огляду на зростаючий інтерес, як з боку держав, так і з урахуванням особливостей розвитку ситуації у світі – збільшення кількості природних катаклізмів, негативних результатів людської діяльності, агресивної політики авторитарних режимів, ведення бойових дій, що призводить до руйнації й нанесення шкоди пам'яткам культурної спадщини. В третьому розділі «Культурна політика Європейського Союзу» містяться документи інституцій ЄС, якими регламентується цей напрям діяльності європейської спільноти. Розпочавши спільні культурні проекти в межах Європейських співтовариств з останніх десятиліть ХХ ст., культурна сфера стає чи не центральним фокусом уваги ЄС в новому тисячолітті. Хоча культурна політика залишається зоною компетентності національних урядів країн-учасників ЄС, в ХХІ ст. з'являються та розширюються програми «Культура» та «Креативна Європа», до яких долучаються держави-партнери з інших регіонів світу. Культурні заходи та ініціативи, розширення людської мобільності митців, збільшення доступності до творчих результатів різних верст населення в різноманітних регіонах стали очевидним успіхом виконання цих програм.

Значна частина документів перекладена вперше. Це, в першу чергу, декларації та рекомендації ЮНЕСКО, а також окремі міжнародні акти Ради Європи та Європейського Союзу.

Також до уваги користувача пропонується покажчик «корисних ресурсів», в якому упорядники розмістили вказівки на оновлювані електронні ресурси, що містять документи культурної політики Європейського Союзу. Це дозволить оперативно відстежувати зміни, моніторити нові платформи для реалізації творчих амбіцій, пошуку міжнародного партнерства, можливостей задоволення культурних потреб зацікавлених сторін.

Хрестоматія підготована в рамках проекту Європейського Союзу програми Erasmus+ напряму Jean Monnet «Культурний вимір Європи» (611810- EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CHAIR). Видання розраховане на студентів гуманітарних спеціальностей, викладачів та широкого кола читачів, хто цікавиться історією Європи, європейської інтеграції та європейської культурної політики.

Розділ 1

ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ

ДОКУМЕНТИ ЮНЕСКО

ВСЕСВІТНЯ КОНВЕНЦІЯ ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО

Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року

Статус Конвенції див. (952_002)

(Додатково див.:

Додатковий протокол 1 (952_003) від 06.09.52

Додатковий протокол 2 (952_004) від 06.09.52

Додатковий протокол 3 (952_001) від 06.09.52

Резолюцію (952_005) від 06.09.52

*(Всесвітню конвенцію про авторське право (переглянуту)
від 24.07.1971 додатково див. (952_006)*

*(Про участь України у Конвенції додатково див. Постанову
ВР N 3794-12 від 23.12.93)*

Правонаступництво: 23.12.1993

Дата набуття чинності для України: 17.01.1994

Договірні Держави,

Натхненні бажанням забезпечити у всіх державах охорону авторського права на літературні, наукові і художні твори,

Впевнені в тому, що режим охорони авторських прав, придатний для всіх націй і викладений у Всесвітній конвенції, будучи доповненням вже чинних міжнародних систем охорони і не зачіпаючи їх, здатний забезпечити повагу прав людини та сприяти розвитку літератури, науки і мистецтва,

Переконані в тому, що такий універсальний режим охорони авторських прав полегшить поширення творів духовної творчості та сприятиме кращому міжнародному взаєморозумінню,

Домовились про таке:

Стаття I

Кожна Договірна Держава зобов'язується вжити всіх заходів, необхідних для забезпечення достатньої і ефективної охорони прав авторів і всіх інших власників авторських прав на літературні, наукові і художні твори, як-от: твори письмові, музикальні, драматичні та кінематографічні, твори живопису, графіки та скульптури.

Стаття II

1. Випущені в світ твори громадян будь-якої Договірної Держави, рівно як і твори, вперше випущені в світ на території такої Держави, користуються в кожній іншій Договірній Державі охороною, яку така Держава надає творам своїх громадян, які вперше випущені в світ на її власній території.

2. Не випущені в світ твори громадян кожної Договірної Держави користуються в кожній іншій Договірній Державі охороною, яку ця Держава надає творам своїх громадян, що не випущені в світ.

3. Для цілей даної Конвенції будь-яка Договірна Держава може в порядку свого внутрішнього законодавства прирівняти до своїх громадян будь-яких осіб, що доміцільовані на території цієї Держави.

Стаття III

1. Будь-яка Договірна Держава, за внутрішнім законодавством якої неодмінною умовою охорони авторського права є дотримання формальностей, як-от: депонування примірників, реєстрація, застереження про збереження авторського права, нотаріальні посвідчення, сплата зборів, виготовлення або випуск у світ примірників твору на території цієї Держави, – має вважати ці вимоги виконаними щодо всіх творів, які охороняються на підставі цієї Конвенції, і які вперше випущені в світ поза територією цієї Держави і автори яких не є її громадянами, якщо, починаючи з першого випуску в світ цих творів, усі їхні примірники, випущені з дозволу автора або будь-якого іншого власника його прав, носитимуть знак «С» із зазначенням імені власника авторського права і року першого видання, цей знак, ім'я і рік випуску мають бути розташовані таким чином і на такому місці, які б ясно показували, що авторське право зберігається.

2. Положення пункту 1 цієї статті не заважають будь-якій Договірній Державі вимагати додержання формальностей або інших умов для одержання і здійснення авторських прав на твори, вперше випущених в світ на її території, або на твори її громадян, незалежно від місця випуску їх у світ.

3. Положення пункту 1 не заважають тому, щоб Договірна Держава вимагала від особи, яка звертається до суду, додержання в цілях судочинства процесуальних правил, як-от: представництва позивача адвокатом, допущеного до практики в цій Державі, або депонування позивачем примірника твору в суді або в адміністративному органі або як в тому, так і в іншому. Проте факт невиконання вказаних вимог не спричиняється до недійсності авторського права. Жодна із згаданих вимог не може бути поставлена громадянину іншої Договірної Держави, якщо така вимога не ставиться громадянам Держави, у якій проситься охорона.

4. У кожній Договірній Державі мають бути встановлені без будь-яких формальностей правові засоби, що забезпечують охорону не випущених у світ творів громадян інших Договірних Держав.

5. Якщо будь-яка Договірна Держава надає охорону більше ніж на один період часу і якщо тривалість першого такого періоду перевищує один із мінімальних строків охорони, передбачених статтею IV цієї Конвенції, то ця Держава може не застосовувати положення пункту 1 цієї статті як до другого, так і до наступних періодів охорони.

Стаття IV

1. Строк охорони твору визначається законом Договірної Держави, в якій ставиться вимога про охорону, відповідно до положень статті II та цієї статті.

2. Строк охорони творів, на які поширюється дія цієї Конвенції, не може бути коротшим за період, що охоплює час життя автора і двадцять п'ять років після його смерті.

Проте Договірна Держава, яка на момент набрання чинності цією Конвенцією на її території обмежує цей строк для творів певних категорій періодом, що обчислюється від часу першого випуску в світ твору, має право зберегти такі відчуження або поширити їх на твори інших категорій. Для творів всіх цих категорій строк охорони не може бути коротшим двадцяти п'яти років від часу першого випуску в світ.

У будь-якій з Договірних Держав, у якій на момент набрання чинності цією Конвенцією на її території строк охорони не обчислюється, з огляду на тривалість життя автора, цей строк може обчислюватись від часу першого випуску в світ твору, або, у відповідних випадках, від часу реєстрації цього твору, яка відбулася перед випуском у світ, строк охорони не може бути коротшим двадцяти п'яти років від часу першого випуску в світ, або, у відповідних випадках, від часу реєстрації твору, яка відбулася перед випуском у світ.

Якщо законодавство Договірної Держави передбачає два або кілька послідовних періодів охорони, то тривалість першого періоду не може бути менша за тривалість одного з мінімальних періодів, вказаних вище.

3. Положення пункту 2 цієї статті не застосовуються до фотографічних творів і творів прикладного мистецтва. Проте в Договірних Державах, які надають охорону фотографічним творам, а також творам прикладного мистецтва, оскільки вони є художніми, строк охорони таких творів не може бути коротшим десяти років.

4. Жодна Договірна Держава не зобов'язана забезпечувати охорону твору протягом строку, більш тривалого ніж строк, установлений для творів даної категорії законом Договірної Держави, громадянином якої є автор, якщо йдеться про твір, не випущений в світ, або, якщо йдеться про твір, випущений в світ, – законом Договірної Держави, в якій твір вперше випущено в світ.

Якщо законодавство будь-якої Договірної Держави передбачає два або більше послідовних періоди охорони, то, в цілях застосування попереднього положення, строком охорони, що надається цією Державою, вважається сукупність цих періодів. Проте, якщо з якої-небудь причини даний твір не охороняється цією Державою протягом другого або одного з наступних періодів, то й інші Договірні Держави не зобов'язані охороняти цей твір протягом другого або наступного періодів.

5. Твір громадянина Договірної Держави, вперше випущений в світ у Державі, що не бере участі в цій Конвенції, буде вважатися, в цілях застосування пункту 4 цієї статті, вперше випущеним у світ у Договірній Державі, громадянином якої є автор.

6. У випадку одночасного виходу в світ у двох або кількох Договірних Державах твір вважатиметься, в цілях застосування пункту 4 цієї статті, вперше випущеним у світ у Державі, яка надає найменший строк охорони. Вважається випущеним, одночасно в кількох Державах деякий твір, що вийшов у двох або більше Державах протягом тридцяти днів після першого випуску в світ.

Стаття V

1. Авторське право включає виняткове право автора перекладати, випускати в світ переклади і дозволяти переклад і випуск у світ перекладів творів, що охороняються на підставі цієї Конвенції.

2. Проте кожна Договірна Держава може своїм внутрішнім законодавством обмежити право перекладу письмових творів, але з дотриманням таких постанов.

Якщо після закінчення семи років від часу першого випуску в світ якого-небудь письмового твору, його переклад на національну мову або, у відповідних випадках, на одну з національних мов Договірної Держави не був випущений у світ власником права перекладу або з його дозволу, то будь-який громадянин цієї Договірної Держави може одержати від компетентного органу цієї Держави невиняткову ліцензію

на переклад і випуск у світ перекладеного таким чином твору національною мовою, якою він досі не був випущений в світ.

Така ліцензія може бути видана лише за умови, якщо той, хто клопоче про її видачу, доведе, відповідно до порядку, який діє у Державі, де порушене клопотання, що він звертався до власника права перекладу з проханням про дозвіл на переклад і випуск перекладу в світ і що, незважаючи на вжиті ним належні заходи, його прохання не було вручене власнику авторського права, або він не міг одержати від власника авторського права дозвіл на переклад. За тих же умов ліцензія може бути видана також у випадках, коли видання перекладу, що вже вийшло національною мовою, повністю розпродано.

Якщо той, хто клопоче про видачу ліцензій, не міг вручити своє прохання власнику права перекладу, він повинен направити його копії видавцю, ім'я якого вказане у творі, та дипломатичному або консульському представнику Держави, громадянином якої є власник права перекладу, якщо відоме його громадянство або організація, яка може бути вказана урядом цієї Держави. Ліцензія не може бути видана до закінчення двомісячного строку від часу відправки вказаних вище копій.

Внутрішнім законодавством Держав будуть вжиті відповідні заходи для того, щоб забезпечити власнику права перекладу справедливу винагороду відповідно до міжнародної практики, а також виплату та переказ суми цієї винагороди за кордон, рівно як і заходи, що гарантують правильність перекладу твору.

Назва та ім'я автора оригінального твору мають бути надруковані на всіх примірниках перекладу, що вийшов у світ. Ліцензія дійсна лише щодо випуску в світ перекладу на території Договірної Держави, в якій її просять. Вивезення примірників до іншої Договірної Держави і продаж їх допускаються, якщо в цій Державі національною мовою є та ж сама мова, на яку зроблено переклад, за умови, що законодавством цієї Держави допускається така ліцензія і що вивезення і продаж не суперечать яким-небудь діючим у цій Державі постановам вивезення і продажу на території Договірної Держави, в якій не існують вказані вище умови, підпорядковані законодавству цієї Держави і угодам, що нею укладені. Ліцензія не може бути кому-небудь передана її власником.

Ліцензія не може бути видана, якщо автор вилучив з обігу всі примірники свого твору.

Стаття VI

Під «випуском у світ» у розумінні цієї Конвенції слід розуміти відтворення в якій-небудь матеріальній формі і надання невизначеному колу осіб примірників твору для читання або ознайомлення шляхом здорового сприйняття.

Стаття VII

Ця Конвенція не поширюється на твори або права на ці твори, охорона яких на момент набрання чинності цією Конвенцією у Договірній Державі, де ставиться вимога про охорону, остаточно припинилась або ніколи не існувала.

Стаття VIII

1. Ця Конвенція, що датується 6 вересня 1952 року, підлягає депонуванню у Генерального Директора Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури і буде відкрита для підписання всіма Державами протягом ста двадцяти днів від зазначеної вище дати. Конвенція підлягає ратифікації або прийняттю Державами, які її підписали.

2. Будь-яка Держава, що не підписала цю Конвенцію, може до неї приєднатися.

3. Ратифікація, прийняття або приєднання здійснюються шляхом депонування відповідних документів у Генерального Директора Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури.

Стаття IX

1. Ця Конвенція набуде чинності через три місяці після депонування дванадцяти ратифікаційних грамот або документів про прийняття або приєднання, в тому числі актів, депонованих чотирма Державами, які не є членами Міжнародної спілки з охорони літературних і художніх творів.

2. Надалі Конвенція набиратиме чинності для кожної Держави через три місяці після депонування її документа про ратифікацію, прийняття або приєднання.

Стаття X

1. Кожна Держава, що бере участь в цій Конвенції, зобов'язується вжити відповідно до своєї конституції необхідних заходів для забезпечення застосування цієї Конвенції.

2. Разом з тим мається на увазі, що кожна Держава на час депонування її документа про ратифікацію, прийняття або приєднання буде спроможна згідно із своїм внутрішнім законодавством, застосовувати постанови цієї Конвенції.

Стаття XI

1. Засновується Міжурядовий комітет, який має такі завдання:

- a) вивчення питань щодо застосування і дії цієї Конвенції;
- b) підготовка періодичних переглядів Конвенції;
- c) вивчення будь-яких інших питань щодо міжнародної охорони авторського права у співробітництві з різними заінтересованими

міжнародними організаціями, зокрема, з Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, з Міжнародною спілкою з охорони літературних і художніх творів та з Організацією американських держав;

d) інформування Договірних Держав про діяльність Комітету.

2. Цей Комітет складається з представників дванадцяти Договірних Держав, які визначаються з врахуванням справедливого географічного представництва і відповідно до положень щодо цієї статті резолюції, яка додається до цієї Конвенції.

Генеральний Директор Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, Директор Бюро Міжнародної спілки з охорони літературних і художніх творів і Генеральний Секретар Організації американських держав або їхні представники можуть бути присутні на засіданнях Комітету з правом дорадчого голосу.

Стаття XII

Міжурядовий комітет скликатиме конференції для перегляду Конвенції, коли він визнає це за необхідне або на вимогу принаймні десяти Договірних Держав чи більшості Договірних Держав доти, доки їхня кількість не досягне двадцяти.

Стаття XIII

Будь-яка Договірна Держава може під час депонування її документа про ратифікацію, прийняття чи приєднання або згодом зробити заяву шляхом нотифікації Генеральному Директору Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури про те, що ця Конвенція підлягає застосуванню до всіх або частини країн чи територій, за зовнішні зносини яких ця Держава несе відповідальність, в такому випадку Конвенція застосовуватиметься до вказаних у нотифікації країн чи територій після закінчення передбаченого у статті їх тримісячного строку. Якщо така нотифікація відсутня, ця Конвенція не буде поширюватись на ці країни і території.

Стаття XI

1. Будь-яка Договірна Держава може денонсувати цю Конвенцію від свого імені чи від імені всіх або частини країн або територій, щодо яких була зроблена передбачена у статті XIII нотифікація. Денонсація провадиться шляхом нотифікації Генеральному Директору Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури.

2. Ця денонсація буде дійсною лише щодо держави, країни чи території, від імені яких вона зроблена, і лише через дванадцять місяців від дня одержання нотифікації.

Стаття XVI

1. Ця Конвенція укладена французькою, англійською та іспанською мовами. Усі три тексти будуть підписані і матимуть рівну силу.

2. Офіційні тексти цієї Конвенції укладаються німецькою, італійською і португальською мовами.

Будь-яка Договірна Держава або група Договірних Держав може через посередництво Генерального Директора Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури згідно з домовленістю з ним доручити укладення текстів Конвенції будь-якою мовою на їхній вибір.

Усі такі тексти додаються до підписаного примірника Конвенції.

Стаття XVII

1. Ця Конвенція ні в чому не зачіпає постанов Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (995_051) і належності до Спілки, утвореної цією Конвенцією.

2. Для застосування попереднього пункту до цієї статті додається Декларація. Ця Декларація є невід'ємною частиною цієї Конвенції для Держав, які на 1 січня 1951 року були учасниками Бернської конвенції або які приєдналися чи приєднаються до неї згодом. Підписання цієї Конвенції вищевказаними Державами означає також підписання ними Декларації. Будь-яка ратифікація або прийняття конвенції, будь-яке приєднання до неї з боку цих Держав приводить до ратифікації, прийняття Декларації або приєднання до неї.

Стаття XVIII

Ця Конвенція не позбавляє сили конвенції та багатосторонні або двосторонні угоди авторського права, які діють або можуть бути введені в дію між двома або кількома американськими республіками, але виключно між ними. У випадку розходжень між положеннями однієї з цих чинних конвенцій чи положеннями угод з одного боку і положеннями цієї Конвенції з другого, або між положеннями цієї Конвенції і положеннями будь-якої нової конвенції, або будь-якої нової угоди, які могли б бути укладені між двома чи кількома американськими республіками після введення в дію цієї Конвенції, для сторін буде мати перевагу остання за часом укладена конвенція або угода. Права, отримані на будь-який твір на підставі конвенцій чи угоди, діючих в тій або іншій з Договірних Держав до набрання чинності цією Конвенцією в цій Державі, не зачіпаються.

Стаття XIX

Ця Конвенція не відмінює багатосторонні чи двосторонні конвенції або домовленості, які діють між двома чи більше Договірними Державами. У разі розбіжностей між положеннями таких існуючих конвенцій чи домовленостей та положеннями цієї Конвенції, положення

цієї Конвенції матимуть переважну силу. Права, отримані в будь-якій Договірній Державі на підставі таких існуючих конвенцій чи домовленостей, які діють до набуття чинності цієї Конвенції, не зачіпаються. Ця стаття ні в чому не зачіпає положень статей XVII і XVIII цієї Конвенції.

Стаття XX

Ніякі застереження до цієї Конвенції не допускаються.

Стаття XXI

Генеральний Директор Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури розсилає належно засвідчені копії цієї Конвенції заінтересованим Державам і Швейцарській Федеральній Раді, а також Генеральному Секретарю Організації Об'єднаних Націй, для реєстрації.

Крім того, Генеральний Директор сповіщає усі заінтересовані Держави про депонування документів про ратифікацію, прийняття та приєднання, про момент набрання чинності цією Конвенцією, про передбачені статтею XIII цієї Конвенції нотифікації і про передбачені статтею XIV денонсації.

Додаток ДЕКЛАРАЦІЯ, ЩО СТОСУЄТЬСЯ СТАТТІ XVIII

16

Держави-члени Міжнародної спілки з охорони літературних і художніх творів, які є учасницями Всесвітньої конвенції з авторського права,

Бажаючи зміцнити свої взаємовідносини на базі вказаної Спілки та уникнути всіляких конфліктів, які могли б виникнути в результаті одночасного існування Бернської конвенції (995_051) та Всесвітньої конвенції,

Ухвалили за загальною згодою таку Декларацію:

а) Твори, країною походження яких, згідно із положеннями Бернської конвенції, є держава, яка вийшла після 1 січня 1951 року із складу Міжнародної спілки, утвореної цією Конвенцією, не користуватимуться в країнах Бернської спілки охороною, яку надає Всесвітня конвенція з авторського права;

в) Всесвітня конвенція з авторського права не підлягає застосуванню у відношеннях між країнами, зв'язаними Бернською конвенцією, в тому, що стосується охорони творів, країною походження яких, згідно з положеннями Бернської конвенції, є одна з країн Міжнародної спілки, утвореної цією Конвенцією.

Вчинено в Женеві, 6 вересня 1952 року, в одному примірнику.

На посвідчення чого належним чином уповноважені представники підписали цю Конвенцію.

Довідка ВСЕСВІТНЯ КОНВЕНЦІЯ ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО 1952 року

Всесвітня конвенція про авторське право була розроблена і прийнята на спеціальній конференції, що була складена під егідою ЮНЕСКО і відбулася в Женеві в 1952 році.

Головна мета Конвенції – створення універсального режиму для охорони і захисту авторських прав на літературні, наукові і художні твори на міжнародному рівні. Маються на увазі такі різновидності творів як письмові, музичні, драматичні і кінематографічні, твори живопису, графіки та скульптури.

В Конвенції досить чітко регламентується порядок публікації творів, оформлення авторства, конкретні гарантії матеріальних і нематеріальних прав авторів. У ній передбачається, зокрема, що період охорони авторського права не може бути коротше життя автора і 25 років після його смерті.

Приділяється увага правовим аспектам питань, пов'язаних з перекладом літературних творів. Встановлюється процедура видачі ліцензії-дозволу на переклад.

Для вивчення проблем, що стосуються застосування і дії Конвенції, засновується Міжурядовий комітет. До його складу входять представники 12 держав-сторін Конвенції, визначені з урахуванням принципу справедливого географічного представництва.

Дія цієї Конвенції поширювалась і на Україні, оскільки колишній Союз РСР приєднався до неї в 1973 році. Рішення Верховної Ради з цього приводу буде правовою підставою для продовження охорони прав українських авторів, сприятиме розширенню співробітництва України із зарубіжними країнами у цій сфері.

Публікується за: Всесвітня конвенція про авторське право (1952) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052

УГОДА ПРО ВВЕЗЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ОСВІТНЬОГО, НАУКОВОГО І КУЛЬТУРНОГО ХАРАКТЕРУ

17 червня 1950 року

Преамбула

Договірні Держави,

вважаючи, що вільний обмін ідеями і знаннями і, в цілому, найширше розповсюдження різних форм самовираження, які використовуються цивілізаціями, є неодмінною умовою для інтелектуального прогресу і міжнародного взаєморозуміння і сприяють таким чином збереженню миру в усьому світі;

вважаючи, що ці обміни в основному здійснюються через книги, публікації і матеріали освітнього, наукового або культурного характеру;

вважаючи, що Статут Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури обумовлює співробітництво народів у всіх галузях інтелектуальної діяльності, зокрема, «обмін виданнями, творами мистецтва, лабораторним обладнанням і всілякою корисною документацією», а також передбачає, що Організація «сприяє зближенню і взаєморозумінню народів шляхом використання усіх засобів інформації» і «рекомендує з цією метою укладати міжнародні угоди, які вона вважатиме корисними для вільного розповсюдження ідей словесним та зображальним засобами»;

визнають, що ефективним засобом досягнення цих цілей може стати міжнародна угода, яка сприятиме вільному обміну книгами, публікаціями і матеріалами освітнього, наукового або культурного характеру,

і погодились тому з принципами, що викладені нижче:

Стаття I

1. Договірні Держави зобов'язуються не стягувати мита або інших зборів при ввезенні або у зв'язку із ввезенням:

а) книг, публікацій і документів, перелічених у Додатку А до цієї Угоди;

б) матеріалів освітнього, наукового і культурного характеру, перелічених у Додатках В, С, D і E до цієї Угоди, що видані в інших Договірних Державах і відповідають умовам, визначеним у цих Додатках.

2. Положення пункту 1 цієї статті не перешкоджають будь-якій Договірній Державі стягувати з матеріалів, що ввозяться:

а) внутрішнє мито чи інші будь-які внутрішні збори, що стягуються під час ввозу чи після нього, за умови, що вони не перевищують зборів, які застосовуються прямо чи побічно до подібних вітчизняних видань;

б) оподаткування чи збори, крім мита, що накладаються урядовими чи адміністративними органами при ввезенні або у зв'язку з ним, за умови, що вони не перевищують розміру орієнтовних витрат на надані послуги і не є засобом побічного захисту вітчизняних матеріалів чи оподаткуванням, що застосовується щодо імпорту загального характеру.

Стаття II

1. Договірні Держави зобов'язуються надавати необхідні ліцензії і/або іноземну валюту для ввезення нижченаведених матеріалів:

а) книг і публікацій, призначених для бібліотек, і добірок громадських установ, які займаються питаннями освіти, наукових досліджень або культури;

б) офіційних парламентських та адміністративних документів, опублікованих у країнах їхнього походження;

с) книг і публікацій Організації Об'єднаних Націй та її спеціалізованих установ;

д) книг і публікацій, одержаних Організацією Об'єднаних Націй, з питань освіти, науки і культури, що безкоштовно розповсюджуються нею чи під її наглядом і не підлягають продажу;

е) публікацій, призначених для розвитку туризму за межами країни ввезення, що направляються і розповсюджуються безкоштовно;

ф) матеріалів для сліпих:

(i) книг, публікацій і документів усіх видів з опуклим шрифтом для сліпих;

(ii) інших матеріалів, спеціально призначених для освіти, наукового і культурного розвитку сліпих, які ввозяться безпосередньо установами або організаціями, що займаються питаннями надання допомоги сліпим, і затверджені компетентними властями країни, що ввозить, з метою безмитного ввезення цих видів матеріалів.

2. Договірні Держави, які застосовують кількісні обмеження та заходи контролю над валютою, зобов'язуються надавати, наскільки це можливо, іноземну валюту і ліцензії, необхідні для ввезення інших матеріалів освітнього, наукового і культурного характеру і, зокрема, матеріалів, перелічених у Додатках до цієї Угоди.

Стаття III

1. Договірні Держави зобов'язуються надавати всі можливі пільги для ввезення матеріалів освітнього, наукового і культурного характеру, які ввозяться виключно з метою демонстрації на публічних виставках, дозволених компетентними властями країни ввезення, з їхнім наступним вивезенням. Ці пільги включають надання необхідних ліцензій і звільнення від мита, внутрішніх податків і зборів усіх видів, що стягуються при ввезенні, крім оплати і зборів, які відповідають орієнтовній вартості наданих послуг.

2. Жодне з положень цієї статті не перешкоджає властям країни ввезення вживати таких заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення вивезення зазначених матеріалів після закриття виставки.

Стаття IV

1. Договірні Держави зобов'язуються по можливості:

а) продовжити свої спільні зусилля по всебічному сприянню вільному розповсюдженню матеріалів освітнього, наукового і культурного характеру, а також скасуванню або скороченню будь-яких обмежень цього вільного розповсюдження, не перелічених у цій Угоді;

б) спростити адміністративну процедуру ввезення матеріалів освітнього, наукового і культурного характеру;

в) сприяти швидкому і надійному проходженню через митницю матеріалів освітнього, наукового і культурного характеру;

20

Стаття V

Жодне з положень цієї Угоди не обмежує права Договірних Держав вживати відповідно до їхнього законодавства, заходів по забороні чи обмеженню ввезення певних видів матеріалів, а також їх наступного розповсюдження, якщо такі заходи будуть безпосередньо пов'язані з питаннями національної безпеки, моралі і громадського порядку цієї держави.

Стаття VI

Ця Угода не зачіпає і не змінює закони і регламентуючі акти будь-якої Договірної Держави чи будь-який з її міжнародних договорів, конвенцій, угод чи заяв, що стосуються захисту авторського права або промислової власності, включаючи патенти і торговельні марки.

Стаття VII

З урахуванням положень будь-яких попередніх конвенцій, до яких Договірні Держави могли приєднатися з метою врегулювання спорів, Договірні Держави зобов'язуються вдаватися до переговорів або процедур примирення з метою врегулювання будь-яких спорів, щодо тлумачення або застосування цієї Угоди.

Стаття VIII

У разі спору між Договірними Державами стосовно того, чи мають матеріали, що ввозяться, освітній, науковий або культурний характер, заінтересовані сторони за взаємною згодою можуть звернутися до Генерального директора Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури для отримання консультативного висновку.

Стаття IX

1. Ця Угода, англійський і французький тексти якої рівною мірою автентичні, датована сьогоднішнім днем і відкрита для підписання усіма державами-членами Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, всіма державами-членами Організації Об'єднаних Націй і будь-якою державою-нечленом, якій може бути направлено запрошення Виконавчої ради Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури.

2. Ця Угода ратифікується державами, що її підписали, відповідно до їхньої конституційної процедури.

3. Грамоти про ратифікацію здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

Стаття X

Держави, перелічені в пункті 1 статті IX, можуть приєднатися до цієї Угоди починаючи з 22 листопада 1950 року. Приєднання набуває чинності з моменту передачі на зберігання офіційного акта Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

Стаття XI

Ця Угода набуває чинності з моменту отримання Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй актів про ратифікацію чи про приєднання від 10 держав.

Стаття XII

1. Держави-сторони цієї Угоди з моменту набуття нею чинності вживають усіх необхідних заходів для повного та ефективного її застосування протягом шести місяців після цієї дати.

2. Держави, які передадуть на зберігання свої акти про ратифікацію або про приєднання після набуття чинності цією Угодою вживають згаданих заходів протягом трьох місяців після акта передачі.

3. Протягом одного місяця після закінчення термінів, зазначених у пунктах 1 і 2 цієї статті, Договірні Держави-сторони цієї Угоди, направляють доповіді Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури про заходи, яких вони вжили з метою забезпечення застосування цієї Угоди.

4. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури направляє ці доповіді усім державам, що підписали цю Угоду, і Міжнародній організації торгівлі (попередньо її Тимчасовій комісії).

Стаття XIII

Будь-яка Договірنا Держава може під час підписання або передачі на зберігання актів про ратифікацію або про приєднання, чи в будь-який час після цього оголосити шляхом заяви Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй про те, що ця Угода поширюється на всі чи на деякі території, які ця держава представляє на міжнародній арені.

Стаття XIV

1. Після закінчення двох років після набуття чинності цією Угодою будь-яка Договірنا Держава може від свого імені або від імені будь-якої території, яку вона представляє на міжнародній арені, денонсувати цю Угоду шляхом вручення Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй повідомлення у письмовій формі.

2. Денонсація набуває чинності через один рік після одержання документа, який повідомляє про це.

Стаття XV

Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй сповіщає держави, перелічені в пункті 1 статті IX, Організацію Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, а також Міжнародну організацію торгівлі (попередньо її Тимчасову комісію) про передачу всіх документів про ратифікацію чи приєднання, згаданих у статтях IX і X, а також про повідомлення та денонсації, передбачені відповідно у статтях XIII та XIV.

Стаття XVI

На прохання однієї третини Договірних Держав Генеральний директор Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури включає до порядку денного наступної сесії Генеральної конференції цієї Організації питання про скликання конференції для перегляду цієї Угоди.

Стаття XVII

Додатки А, В, С, D та Е, а також Протокол до цієї Угоди є невід'ємною частиною цієї Угоди.

Стаття XVIII

1. Згідно зі статтею 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй (995_010) ця Угода реєструється Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй з моменту набуття нею чинності.

2. На підтвердження чого нижчепідписані, належним чином уповноважені, підписали цю Угоду від імені своїх урядів.

Вчинено у Лейк-Саксесі, Нью-Йорк, у день двадцять другого листопада тисяча дев'ятсот п'ятдесятого року в одному примірнику, котрий передається на зберігання до архіву Організації Об'єднаних Націй, а засвідчені дійсні копії його направляються всім державам, переліченим у пункті 1 статті IX, а також до Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури та до Міжнародної організації торгівлі (попередньо до її Тимчасової комісії).

Додаток А

Книги, публікації і документи

I. Друковані книги.

II. Газетні та періодичні видання.

III. Книги і документи, розмножені іншим способом, ніж друкований.

IV. Офіційні урядові, парламентські та адміністративні документи, опубліковані в країні їхнього походження.

V. Рекламні плакати з туризму та туристична література (брошури, довідники, розклади, буклети та подібні видання) з ілюстраціями або без них, включаючи видання, опубліковані приватними організаціями, які мають на меті розвиток туризму за межами країни ввезення.

VI. Видання, метою яких є стимулювання навчання за межами країни ввезення.

VII. Машинописні рукописи і документи.

VIII. Каталоги книг і публікацій, пропоновані для продажу видавництвами або книготорговцями, які знаходяться за межами країни ввезення.

IX. Каталоги фільмів, звукозаписів або інших аудіовізуальних посібників освітнього, наукового або культурного характеру, що видаються Організацією Об'єднаних Націй або від її імені будь-якою з її спеціалізованих установ.

X. Ноти в рукописній чи друкованій формі або відтворені іншим способом, ніж друкований.

XI. Географічні, гідрографічні чи астрономічні мапи.

XII. Архітектурні, промислові або інженерні плани й креслення та їхні копії, призначені для вивчення у наукових чи навчальних закладах, схвалених компетентними властями країни ввезення для отримання такого роду документів.

(Звільнення від мита, передбачене Додатком А, не застосовується щодо:

а) канцелярського приладдя;

b) книг, публікацій та документів (за винятком вищезгаданих каталогів, плакатів і туристичних видань), опублікованих приватними комерційними підприємствами або для них, головним чином з метою реклами;

c) газет і періодичних видань, в яких реклама займає більше ніж 70% обсягу;

d) усіх інших предметів (крім вищезгаданих каталогів), в яких реклама займає більше 25% обсягу. Стосовно плакатів і літератури з туризму такий відсотковий критерій застосовується лише до приватних комерційних матеріалів).

Додаток В

Твори мистецтва і частини колекцій освітнього, наукового чи культурного характеру

I. Картини та малюнки, включені копії, виконані цілковито від руки, за винятком предметів художнього характеру, що виготовлені промисловим способом.

II. Літографії, гравюри та естампи, відтворені з форм, дошок чи інших матеріалів ручного гравірування, підписані та пронумеровані художником.

III. Оригінальні художні твори ліплення чи скульптури, об'ємні, рельєфні чи поглибленого різьблення, за винятком масових репродукцій і кустарних виробів комерційного характеру.

IV. Частини колекцій і предметів мистецтва, призначені для громадських галерей, музеїв та інших громадських закладів, схвалених компетентними органами країни ввезення для безмитного отримання такого типу предметів, непризначених для продажу.

V. Колекції та частини колекцій у таких наукових галузях, як анатомія, зоологія, ботаніка, мінералогія, палеонтологія, археологія та етнографія, не призначені для продажу.

VI. Предмети старовини, тобто вік яких перевищує 100 років.

Додаток С

Аудіовізуальні матеріали освітнього, наукового чи культурного характеру

I. Кінофільми, діафільми, мікрофільми та діапозитиви освітнього, наукового чи культурного характеру, які ввозяться організаціями (включаючи, на розсуд країни, що ввозить, і органи радіомовлення), затверджені компетентними органами країни, яка ввозить, для

безмитного ввезення такого роду предметів для їх виняткового використання цими організаціями або іншими громадськими чи приватними закладами або асоціаціями освітнього, наукового або культурного характеру, що також затверджені вищезгаданими органами.

II. Кінохроніка (звукова чи німа), що описує події, які становлять інтерес на момент ввезення, і що ввозиться з метою копіювання як у вигляді експонованих і проявлених негативів, так і у вигляді експонованих і проявлених позитивів, за умови, що безмитне ввезення обмежено двома копіями кожного сюжету. Цей режим поширюється тільки на кінохроніку, що ввозиться організаціями (включаючи, на розсуд країни, що ввозить, і органи радіомовлення), схваленими компетентними властями країни, що ввозить, для безмитного ввезення такого роду матеріалів.

III. Звукозаписи освітнього, наукового або культурного характеру для використання виключно в громадських чи приватних закладах освіти, науки або культури або товариствах (включаючи, на розсуд країни, що ввозить, органи радіомовлення), схвалених компетентними органами країни, що ввозить, для безмитного ввезення такого роду матеріалів.

IV. Кінофільми, діафільми, мікрофільми й звукозаписи освітнього, наукового або культурного характеру, що випускаються Організацією Об'єднаних Націй або будь-яким із її спеціалізованих закладів.

25

V. Моделі, макети і настінні таблиці для використання виключно з метою демонстрування і викладання в громадських або приватних закладах освіти, науки або культури, схвалених компетентними органами країни, що ввозить, для безмитного ввезення такого роду матеріалів.

Додаток D

Наукові прилади і обладнання

Наукові прилади і обладнання, призначені виключно для учбових цілей або суто наукових досліджень, за умови:

а) що такі наукові прилади і обладнання, призначені для громадських або приватних наукових чи навчальних закладів, схвалених компетентними органами країни, що ввозить, для безмитного ввезення такого роду матеріалів, і використовуються під контролем таких закладів, які несуть за них відповідальність;

б) що прилади і обладнання аналогічної наукової цінності в цей час не виробляються країною ввезення.

Додаток Е

Матеріали для сліпих

1. Книги, публікації і документи всіх видів з опуклим шрифтом для сліпих.

2. Інші матеріали, спеціально призначені для освітнього, наукового або культурного розвитку сліпих, що ввозяться безпосередньо закладами, які об'єднують сліпих, чи організаціями піклування про сліпих, що схвалені компетентними органами країни, що ввозить, для безмитного ввезення такого роду матеріалів.

Протокол, що додається до Угоди про ввезення матеріалів освітнього, наукового і культурного характеру

Договірні Держави,
з метою полегшення участі Сполучених Штатів Америки в Угоді про ввезення матеріалів освітнього, наукового та культурного характеру домовилися про наступне:

США матимуть право вибору між ратифікацією цієї Угоди згідно із статтею IX і приєднанням до неї згідно зі статтею X з включенням нижченаведеного застереження.

У разі, якщо США стануть учасником цієї Угоди із застереженням, передбаченим попереднім параграфом 1, положення цього застереження можуть бути використані урядом США стосовно будь-якої Договірної Держави-учасниці цієї Угоди або будь-якою Договірною Державою стосовно США за умови, що будь-які заходи, вжиті згідно з таким застереженням, будуть здійснюватися на недискримінаційній основі.

Текст застереження

а) Якщо в результаті зобов'язань, що покладаються на Договірну Державу за цією Угодою, будь-який матеріал, який підпадає під цю Угоду, ввозиться на територію Договірної Держави, в такій відносно підвищеній кількості та за таких умов, що це може спричинити чи створити загрозу серйозних збитків для виробників подібної чи безпосередньо конкуруючої з ним продукції на території цієї держави, Договірна Держава, з урахуванням положень пункту 2 (див. вище) буде мати право стосовно такого товару і в обсязі, а також у такий час, як це буде вважатися за необхідне, відвернути або відшкодувати такий збиток, припинити – повністю або частково – будь-яке зобов'язання за цією Угодою стосовно такого товару.

б) Перш ніж будь-яка Договірна Держава розпочне дії згідно з положеннями параграфу а) (див. вище), вона сповістить у письмовій формі ЮНЕСКО настільки завчасно, наскільки це буде практично можливим, і надасть ЮНЕСКО та Договірним Державам-учасницям цієї Угоди можливість проконсультуватися з нею стосовно передбачуваної дії.

с) У критичних обставинах, за яких затримка може завдати важкопоправної шкоди, згідно з параграфом а) (див. вище), можуть бути вжиті тимчасові заходи без попередніх консультацій за умови, що ці консультації будуть проведені негайно після вжиття таких заходів.

Публікується за: Угода про ввезення матеріалів освітнього, наукового і культурного характеру (1950) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_311

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРИНЦИПІВ МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

4 листопада 1966 року

Генеральна конференція Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури, яка зібралася в Парижі на чотирнадцяту сесію четвертого листопада 1966 року в день двадцятої річниці організації.

нагадуючи, що Статут Організації проголошує, що «думки про війну виникають в умах людей, тому у свідомості людей слід укорінювати ідею захисту миру» і що світ має ґрунтуватися на інтелектуальній та моральній солідарності людства;

нагадуємо, у відповідності до того ж Статуту підтримка людської гідності необхідно широке розповсюдження культури і освіти серед всіх людей на основі справедливості, свободи і миру і що тому на всі народи покладається святий обов'язок, яку слід виконувати в дусі взаємного співробітництва;

беручи до уваги, що держави-члени Організації сповнені рішучості забезпечення пошуку істини і свобідного обміну ідеями і знаннями, постановили розвивати і розширювати відносини між своїми народами,

беручи до уваги, що не дивлячись на технічний прогрес, який полегшує розвиток і розповсюдження знань і ідей, незнання образу життя та звичаїв інших народів все ще робить перешкоду дружбу між народами, мирному співробітництву і прогресу всього людства;

беручи до уваги Загальну декларацію прав людини, Декларацію прав дитини, Декларацію про надання незалежності колоніальним країнам і народам, Декларацію Об'єднаних Націй про розповсюдження серед молоді ідеалів миру, взаємоповаги і взаєморозуміння між народами і Декларацію про неприпустимість втручання у внутрішні справи державі захисту їх незалежності і суверенітету, тобто усі декларації, вже проголошені Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй,

переконана досвідом двадцяти років роботи Організації у необхідності проголошення принципів міжнародного культурного співробітництва в цілях його зміцнення;

проголошує цю Декларацію принципів міжнародного співробітництва для того, щоб уряди, влада, організації, асоціації й заклади, відповідальні за культурну діяльність, постійно керувалися цими принципами, а також для того, щоб забезпечити поступове досягнення миру й добробуту, тобто цілей, визначених Статутом Організації Об'єднаних Націй, шляхом співробітництва всіх народів в галузі освіти, науки і культури у відповідності до Статуту даної Організації.

Стаття I

1. Кожна культура має гідність і цінність, які слід поважати і зберігати.

2. Розвиток власної культури являється правом і обов'язком кожного народу.

3. В їхньому багатому різноманітті, різноманітності та взаємному впливі всі культури є частиною загального надбання людства.

Стаття II

Народи мають прагнути продовжувати паралельно і, по можливості, одночасний розвиток всіх галузей культури, з тим, щоб забезпечити гармонійну рівновагу між технічними і морально-інтелектуальними прогресом людства.

Стаття III

Міжнародне культурне співробітництво має охоплювати усі види розумової й творчої діяльності в галузі освіти, науки і культури.

Стаття IV

Цілями міжнародного культурного співробітництва – незалежно від того, здійснюється вона на двосторонній або багатосторонній регіональній або всесвітній основі, – є:

1. Розповсюдження знань, сприяння розвитку обдарувань і збагачення різних культур.

2. Розвиток мирних відносин і дружби між народами і сприяння кращому розумінню образу життя кожного з них.

3. Сприяння застосуванню принципів, проголошених в деклараціях Організації Об'єднаних Націй, які згадуються в преамбулі даної Декларації.

4. Забезпечення кожній людині доступу до знань і можливості насолоджуватися мистецтвом і літературою всіх народів, брати участь а прогресі науки в усіх частинах земної кулі, користуватися його благами і сприяти збагаченню культурного життя.

5. Покращення умов матеріального та духовного життя в усіх частинах світу.

Стаття V

Культурне співробітництво являється правом і обов'язком всіх народів і країн, тому вони мають ділитися один з одним знаннями і досвідом.

Стаття VI

При здійсненні міжнародного культурного співробітництва, яке благотворно впливає на всі культури і сприяє їх взаємному збагаченню, слід поважати самобутність кожної з них.

Стаття VII

1. Широке розповсюдження ідей і знань, на основі максимально вільного обміну і співставлення, необхідно для творчої діяльності, пошуку правди і розквіту людської особистості.

2. Культурне співробітництво має виявити ідеї і цінності, сприяють утворенню дружби і миру. Це співробітництво має перешкоджати проявам ворожості у відносинах і висловлюванні думок. Воно має сприяти уявленню і розповсюдженню достовірної інформації.

Стаття VIII

Культурне співробітництво має здійснюватися на основі взаємної вигоди всіх народів, які беруть в ньому участь; відповідні обміни мають бути просякнуті духом максимальної взаємності.

Стаття IX

Культурне співробітництво має сприяти утворенню між народами міцних і постійних зв'язків, які не мають потерпати від напруженості, які можуть виникнути в міжнародних відносинах.

Стаття X

При здійсненні культурного співробітництва слід приділяти особливу увагу моральному й інтелектуальному вихованню молоді в дусі дружби, міжнародного взаєморозуміння і миру. Це співробітництво має допомогти державам усвідомити важливість пробудження обдарованості в різних галузях й полегшення професійної підготовки нових поколінь.

Стаття XI

1. При здійсненні культурних зв'язків держави має надихатися принципами Організації Об'єднаних Націй. В прагненні в досягненні міжнародного співробітництва мають поважати суверенну рівність державі утримуватися від втручання в справи, по суті, що входять до внутрішньої компетенції інших країн.

2. Принципи, викладені в даній Декларації, слідують застосовувати з урахуванням прав і основних свобод людини.

Публікується за: Декларація принципів міжкультурного співробітництва (1966) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_067

**КОНВЕНЦІЯ
ПРО ЗАХОДИ, СПРЯМОВАНІ НА ЗАБОРОНУ
ТА ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ВВЕЗЕННЮ,
ВИВЕЗЕННЮ ТА ПЕРЕДАЧІ ПРАВА ВЛАСНОСТІ
НА КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ**

14 листопада 1970 року

*(Конвенцію ратифіковано із заявою Указом Президії ВР УРСР N 5396-XI
(5396-11) від 10.02.88)*

Генеральна конференція Організації Об'єднаних націй з питань освіти, науки і культури, яка зібралася в Парижі з 12 жовтня по 14 листопада 1970 р. на шістнадцяту сесію,

нагадуючи про важливість положень Декларації принципів міжнародного співробітництва в галузі культури, прийнятої на чотирнадцятій сесії Генеральної конференції (1966 р.);

вважаючи, що обмін культурними цінностями між країнами для ідей освіти, науки, і культури розширює знання про людську цивілізацію, збагачує культурне життя всіх народів і викликає взаємну повагу і розуміння між країнами;

вважаючи, що культурні цінності являються одним з основних елементів цивілізації і культури народів і що вони набувають своєї істинної цінності лише в тому випадку, якщо точно відомі їхнє походження, історія й оточуюче середовище;

вважаючи, що кожна держава обов'язково оберігає надбання, яке складається з культурних цінностей, які знаходяться на її території, від краді, таємних розкопок і незаконного виклику;

вважаючи, що для попередження цих небезпек необхідно, щоб кожна держава ще більше переймалося усвідомленням моральних зобов'язань щодо власного культурного надбання, так і культурного надбання всіх народів;

вважаючи, що музею, бібліотеки й архіви, є закладами культури, мають турбуватися про те, щоб їхні колекції склалися на основі загально визнаних моральних принципів;

вважаючи, що незаконний ввіз, вивіз і передача права власності на культурні цінності завдають шкоди взаєморозумінню між народами,

сприяти якому ЮНЕСКО зобов'язана, зокрема рекомендуючи зацікавленим державам відповідні міжнародні конвенції;

вважаючи, що для того, щоб бути ефективною, охорона культурного надбання має бути організованою, як в національному, так і в міжнародному масштабі й вимагає тісного співробітництва між державами;

беручи до уваги, що генеральна конференція ЮНЕСКО в 1964 р. вже прийняла рекомендації з цього питання;

отримавши нові пропозиції, стосовно заходів, спрямованих на заборону і попередження незаконного ввозу, вивозу й передачі права власності на культурні цінності (пункт 19 порядку денного сесії);

вирішив на своїй п'ятнадцятій сесії, що дане питання є предметом міжнародної конвенції,

приймає чотирнадцятого листопада 1970 року дану конвенцію.

Стаття 1

Для цілей даної Конвенції культурними цінностями вважаючи цінності релігійного або світського характеру, які вважаються кожною державою як важливе для археології, доісторичного періоду, історії, літератури, мистецтва і науки і які належать до переліку нижче категорій:

a) рідкісні колекції і зразки флори і фауни. Мінералогії, анатомії і предмети, які становлять інтерес для палеонтології;

b) цінності, що стосуються історії, включаючи історію науки і техніки, історії війн і суспільств, а також пов'язані з життям національних діячів, мислителів, вчених й артистів і з великими національними подіями;

c) археологічні знахідки (включаючи звичайні й таємні) й археологічні відкриття

d) складові частини поділених художніх й історичних пам'яток й археологічних місць;

e) старовинні предмети більше ніж 100-літньої давнини, такі як написи, чеканні монети й печатки;

f) етнологічні матеріали;

g) художні цінності, такі-от:

i) полотна, картини, малюнки повністю ручної роботи на будь-якій основі і з будь-яких матеріалів (за винятком креслень і промислових виробів, прикрашених вручну;

ii) оригінальні твори скульптурного мистецтва з будь-яких матеріалів;

iii) оригінальні гравюри, естампи й літографії;

iv) оригінальні художні підбірки і монтажні з будь-яких матеріалів;

h) рідкісні рукописи й інкунабули, старовинні книги, документи і видання, що становлять особливий інтерес (історичний, художній, науковий, літературний тощо), окремо або в колекціях;

i) поштові марки, податкові і аналогічні до них марки, окремо або в колекціях;

j) архіви, включаючи фоно-, фото- і кіноархіви;

k) меблі, більші ніж 100-річної давнини й старовинні музичні інструменти.

Стаття 2

1. Держави-учасниці цієї Конвенції визнають, що незаконний ввезення, вивезення і передача права власності на культурні цінності являються однією з головних причин об'єднання культурної спадщини країн походження цих цінностей і що міжнародне співробітництво є одним з найбільш дієвих засобів забезпечення охорони, які їм належать культурних цінностей від усіх пов'язаних з цим небезпек.

2. З цією метою держави-учасники зобов'язуються протидіяти наявними у їхньому розпорядженні засобами подібною практикою, викорінюючи причини, припиняючи її здійснення та допомагаючи виробляти необхідне відшкодування.

Стаття 3

Вважаються незаконними ввезення, вивезення та передача права власності на культурні цінності, вчинені порушуючи правила, прийнятих державами-учасниками відповідно до цієї Конвенцією.

Стаття 4

Держави-учасники цієї Конвенції визнають, що у відповідно до цілей цієї Конвенції культурна спадщина кожної держави включає наведені нижче категорії цінностей:

a) культурні цінності, створені окремими особами або колективами осіб, які є громадянами цієї держави, та культурні цінності, що мають важливе значення для даної держави та створені на території цієї держави іноземними громадянами чи особами без громадянства, які проживають на території цієї держави;

b) культурні цінності, виявлені на національній території;

c) культурні цінності, набуті археологічними, етнологічними та природничо експедиціями за згоди компетентної влади країни, звідки походять ці цінності;

d) культурні цінності, набуті в результаті добровільних обмінів;

e) культурні цінності, отримані як дар або законно куплені за згоди компетентної влади країни, звідки відбуваються ці цінності.

Стаття 5

З метою забезпечення охорони своїх культурних цінностей від незаконних ввезення, вивезення та передачі права власності держави-учасниці цієї Конвенції зобов'язуються створити на своїй території, з урахуванням умов кожної країни, одну або кілька національних служб охорони культурної спадщини, якщо такі служби ще не створені, забезпечених кваліфікованим персоналом у кількості, необхідній для того, щоб здійснювати ефективним чином наведені нижче функції:

а) сприяти розробці проектів законодавчих та регламентуючих текстів, що забезпечують захист культурної спадщини та, зокрема, припинення незаконного ввезення, вивезення та передачі права власності на важливі культурні цінності;

б) складати та оновлювати на базі національного охоронного реєстру перелік важливих культурних цінностей, державних та приватних, вивезення яких означало б значне збіднення національної культурної спадщини;

в) сприяти розвитку чи створенню наукових та технічних установ (музеї, бібліотеки, архіви, лабораторії, майстерні тощо), необхідних для збереження та популяризації культурних цінностей;

г) організувати контроль за археологічними розкопками, забезпечувати збереження «in situ» (на своєму місці) певних культурних цінностей і охороняти деякі райони, що залишаються для майбутніх археологічних розкопок;

д) встановлювати для зацікавлених осіб (зберігачів, колекціонерів, антикварів тощо) правила, що відповідають етичним принципів, сформульованих у цій Конвенції, та слідкувати за дотриманням цих правил;

е) здійснювати виховну діяльність з метою пробудження та зміцнення поваги до культурного надбання всіх держав та популяризації положень цієї Конвенції;

ж) стежити за тим, щоб будь-якому випадку зникнення культурної цінності надавався відповідний розголос.

Стаття 6

Держави-учасниці цієї Конвенції зобов'язуються:

а) заснувати відповідне свідоцтво, яким держава-експортер засвідчує, що вона дала дозвіл на вивіз однієї чи кількох культурних цінностей. Це свідоцтво має додаватися до однієї чи кількох культурних цінностей, що вивозиться відповідно до існуючих правил;

б) заборонити вивезення зі своєї території культурних цінностей, до яких не додано вищезгадане свідоцтво;

в) відповідним чином довести цю заборону до відомості громадськості та, зокрема, осіб, які можуть вивозити чи ввозити культурні цінності.

Стаття 7

Держави-учасниці цієї Конвенції зобов'язуються:

а) вживати всіх необхідних заходів відповідно до національного законодавства, спрямованих на запобігання придбання музеями та іншими аналогічними установами, розташованими на їх території, культурних цінностей, що походять з іншої держави-учасниці Конвенції, які були незаконно вивезені після набрання чинності цієї Конвенції. Щоразу, коли це можливо, інформувати державу, звідки походить ця культурна цінність і яка є учасником цієї Конвенції про пропозицію повернути подібну культурну цінність, незаконно вивезену з цієї держави після набрання чинності цієї Конвенції в обох державах;

б) (i) забороняти ввезення культурних цінностей, викрадених з музею або релігійної та світської історичної пам'ятки, або подібної установи іншої держави-учасниці цієї Конвенції після набрання чинності цієї Конвенції в силу заінтересованих державах, за умови, що така цінність значиться в описі предметів, що належать цій установі;

(ii) на вимогу держави-учасниці вживати відповідні кроки для виявлення та повернення будь-якої подібної культурної цінності, ввезеної після набуття чинності Конвенції чинності в обох заінтересованих державах, умови, однак, що держава, яка звертається з проханням, виплачує справедливую компенсацію сумлінному покупцю чи особі, яка має дійсне право на цю цінність. Прохання щодо розшуку та повернення надсилаються через дипломатичні канали. Сторона, яка вимагає повернення представляє за свій рахунок документацію та інші докази, необхідні для встановлення права на вимогу щодо розшуку та повернення. Сторони не обкладають жодними митними зборами або іншими зборами культурні цінності, що повертаються відповідно до цієї статті. Усі витрати, пов'язані з поверненням однієї або кількох згаданих культурних цінностей, що несе вимагаюча сторона.

Стаття 8

Держави-учасниці цієї Конвенції зобов'язуються піддавати кримінальному чи адміністративному покаранню всіх осіб, відповідальних за порушення заборон, передбачених вище статтями 6b та 7b.

Стаття 9

Будь-яка держава-учасниця цієї Конвенції, культурна спадщина якого наражається на небезпеку розкрадання археологічних або етнологічними матеріалів, може звернутися до інших держав-учасниць, яких це стосується. Держави-учасниці цієї Конвенції зобов'язуються у таких випадках брати участь у узгодженому міжнародному зусиллі щодо визначення та здійснення необхідних конкретних заходів, включаючи контроль за вивезенням, ввезенням та міжнародною торгівлею відповідними конкретними культурними цінностями. До

угоди кожна зацікавлена держава робить, у можливих межах, попередні заходи, спрямовані на запобігання нанесенню непоправної шкоди культурній спадщині державі, яка звертається з проханням.

Стаття 10

Держави-учасниці цієї Конвенції зобов'язуються:

а) обмежувати за допомогою освіти, інформації та пильності перевезення культурних цінностей, незаконно вивезених з будь-якої держави-учасниці цієї Конвенції, та залежно від умов кожної країни поставити антикварам у обов'язок, під загрозою кримінальних санкцій, ведення реєстру, якому вказувати походження кожної культурної цінності, прізвище та адресу постачальника, опис та вартість кожної проданої речі, а також інформувати покупців культурних цінностей про можливе поширення заборони про вивезення на ці цінності;

б) прагнути за допомогою освітніх засобів створювати та розвивати в очах громадської думки свідомість значення культурних цінностей та загрози культурній спадщині, яку представляють крадіжку, таємні розкопки та незаконне вивезення.

Стаття 11

Вважаються також незаконними примусові вивіз та передача права власності на культурні цінності, що є прямим або непрямим результатом окупації країни іноземною державою.

Стаття 12

Держави-учасниці цієї Конвенції поважатимуть культурне надбання на територіях, за ведення зовнішніх зносин яких вони несуть відповідальність, та вживуть відповідних заходів для заборони та попередження незаконних ввезення, вивезення та передачі права власності на культурні цінності на таких територіях.

Стаття 13

Держави-учасниці цієї Конвенції зобов'язуються, крім того, відповідно до законодавства кожної держави:

а) попереджати всіма належними засобами передачу права власності на культурні цінності, що сприяє незаконним ввезення чи вивезення цих цінностей;

б) вживати заходів до того, щоб їх компетентні служби співпрацювали з метою якнайшвидшого повернення законним власникам незаконно вивезених культурних цінностей;

с) допускати подання позову, спрямованого на повернення втрачених чи вкрадених культурних цінностей, з боку чи від імені законного власника;

д) визнавати, крім того, невід'ємне право кожного держави-учасниці цієї Конвенції класифікувати та оголошувати деякі культурні

цінності невідчужуваними, які через це не повинні вивозитися і сприяти поверненню зацікавленим державам таких культурних цінностей у тому у разі, якщо вони були раніше вивезені.

Стаття 14

Для того щоб запобігти незаконному вивезенню та виконати зобов'язання, пов'язані із реалізацією цієї Конвенції, кожна держава-учасниця Конвенції в міру своїх можливостей має надавати національним службам з охорони культурної спадщини достатні кошти і у разі потреби може створювати фонди у вищезгаданих цілях.

Стаття 15

Ця Конвенція жодним чином не перешкоджає державам-учасницям укладати між собою спеціальні угоди або продовжувати застосовувати вже укладені угоди про повернення культурних цінностей, вивезених за будь-якими причин з території, звідки вони походять, до набуття цієї Конвенції чинності у заінтересованих державах.

Стаття 16

Держави-учасниці цієї Конвенції повідомлятимуть у періодичних доповідях, які вони представляють Генеральній конференції Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури у встановлені нею строки та формі, законодавчих та регламентуючих положень та про інші заходи, прийнятих ними з метою виконання цієї Конвенції, а також відомості про досвід, накопичений ними в цій галузі.

Стаття 17

1. Держави-учасниці цієї Конвенції можуть звертатись за технічним сприянням до Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури, зокрема, в тому, що стосується:

- a) інформації та освіти;
- b) консультацій та послуг експертів;
- c) координації та добрих послуг.

2. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури може за своєю ініціативою проводити дослідження та публікувати монографії з питань, що стосуються незаконного переміщення культурних цінностей.

3. З цією метою Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури може також вдаватися до співробітництва будь-якої компетентної неурядової організації.

4. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури може за своєю ініціативою робити державам-учасницям пропозиції, спрямовані на виконання цієї Конвенції.

5. На прохання не менше двох держав-учасниць Конвенції, між якими виникли розбіжності щодо її застосування, ЮНЕСКО може запропонувати свої добрі послуги для досягнення угоди між ними.

Стаття 18

Ця Конвенція складена англійською, іспанською, французькою та російською мовами, причому всі чотири тексти мають рівну силу.

Стаття 19

1. Ця Конвенція підлягає ратифікації або прийняттю державами-членами Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури у порядку, передбаченому їх конституціями.

2. Ратифікаційні грамоти чи акти про прийняття здаються на зберігання Генеральному директору Організації Об'єднаних Націй по питанням освіти, науки та культури.

Стаття 20

1. До цієї Конвенції може приєднатися будь-яке держава, яка не є членом Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури, яке отримує від Виконавчої ради Організації запрошення приєднатися до неї.

2. Приєднання здійснюється шляхом здачі акта про приєднання до зберігання Генеральному директору Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури.

Стаття 21

Ця Конвенція набуде чинності через три місяці з дня здавання на зберігання третьої ратифікаційної грамоти або акта про прийняття чи приєднання, але лише щодо тих держав, які здали на зберігання свої акти про ратифікацію, прийняття або приєднання у вказаний день або раніше. Щодо будь-якої іншої держави Конвенція набирає чинності через три місяці після того, як вона здала на зберігання свій акт про ратифікацію, прийняття чи приєднання

Стаття 22

Держави-учасниці цієї Конвенції визнають, що її дія поширюється не тільки на території їхньої метрополії, але й на території, за зовнішні зносини яких вони несуть відповідальність; вони зобов'язуються консультуватися, якщо необхідно, з урядами або з компетентною владою зазначених територій у момент ратифікації, прийняття чи приєднання, або ще раніше, щоб забезпечити здійснення Конвенції на цих територіях, а також нотифікувати Генерального директора Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури про

території, на яких Конвенція здійснюватиметься. Ця нотифікація набирає чинності через три місяці після її отримання.

Стаття 23

1. Кожна держава-учасниця цієї Конвенції може її денонсувати від свого імені або від імені будь-якої території за зовнішні зносини якої вона відповідає.

2. Денонсація нотифікується письмовим актом, який здається Генеральному директору Організації Об'єднаних Націй за питанням освіти, науки та культури.

3. Денонсація набирає чинності через дванадцять місяців після отримання акту про денонсацію.

Стаття 24

Генеральний директор Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури повідомляє державам-членам Організації, державам, які не перебувають членами Організації, згаданий у статті 20, а також Організації Об'єднаних Націй про здачу на зберігання всіх актів про ратифікацію, прийняття або приєднання, згаданих у статтях 19 та 20, а також про нотифікацію та денонсацію, зазначені у статтях 22 та 23.

Стаття 25

1. Ця Конвенція може бути переглянута Генеральною конференцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури. Однак її переглянутий текст зобов'язуватиме лише ті держави, які стануть сторонами переглянутої Конвенції.

2. Якщо Генеральна конференція прийме нову конвенцію внаслідок повного чи часткового перегляду цієї Конвенції і якщо нова конвенція не міститиме інших вказівок, ця Конвенція буде закрита для ратифікації, прийняття або приєднання з дня набрання чинності новою конвенцією, що містить переглянутий текст.

Стаття 26

Відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй (995_010), ця Конвенція буде зареєстрована в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй на прохання Генерального директора Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури.

Дата передачі ратифікаційної грамоти СРСР – 28 квітня 1988 року.

РЕКОМЕНДАЦІЯ
про заходи, спрямовані на заборону та попередження
незаконного вивезення, ввезення та передачі права власності
на культурні цінності

19 листопада 1964 року

Генеральна конференція Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури, що зібралася в Парижі з 20 жовтня до 20 листопада 1964 р. на свою тринадцяту сесію;

вважаючи, що культурні цінності є основними елементами цивілізації та культури народів і що ознайомлення з ними сприяє взаємному порозумінню та взаємній повазі між народами,

вважаючи, що кожна держава має охороняти надбання, яке складається з культурних цінностей, що знаходиться на її території, від небезпек, пов'язаних з їх незаконним вивезенням, ввезенням та передачею права власності на них;

вважаючи, що для запобігання цій небезпеці необхідно, щоб кожна держава-член ще більше перейнялася свідомістю моральних зобов'язань щодо збереження як свого культурного надбання, так і культурного надбання всіх народів;

вважаючи, що ці цілі не можуть бути досягнуті без тісної співпраці держав-членів;

будучи переконаною, що необхідно сприяти як прийняттю відповідних заходів, а також поліпшенню атмосфери міжнародної солідарності, без якої намічені цілі не можуть бути досягнуті;

розглядаючи пропозиції щодо міжнародної регламентації, спрямованої на заборону та попередження незаконного вивезення, ввезення та передачі права власності на культурні цінності відповідно до пункту 15.3.3 порядку денного сесії;

ухваливши рішення на дванадцятій сесії про те, що ці пропозиції мають лягти в основу міжнародної регламентації у формі рекомендації державам-членам, висловлюючи, однак, побажання, щоб у найближчому майбутньому можна було прийняти міжнародну конвенцію;

приймає дев'ятнадцятого дня листопада 1964 р. цю рекомендацію.

Генеральна конференція рекомендує державам-членам застосувати нижченаведені положення, прийнявши у формі національного закону або в будь-якій іншій формі, заходи, що мають на меті забезпечити на території, що перебуває під їхньою юрисдикцією, застосування норм та принципів, сформульованих у цій Рекомендації.

Генеральна конференція рекомендує державам-членам довести цю Рекомендацію до відома влади та органів, які займаються питаннями охорони культурних цінностей.

Генеральна конференція рекомендує державам-членам подати їй у строки та у формі, які вона встановить, доповіді щодо вжитих ними заходів у світлі цієї Рекомендації.

I. Визначення

1. З погляду цієї Рекомендації, культурними цінностями вважається рухоме та нерухоме майно, що має велике значення для культурного надбання кожної країни, такі предмети, як твори мистецтва та архітектури, рукописи, книги та інші предмети, які представляють інтерес з точки зору мистецтва, історії чи археології, етнологічні документи, типові зразки флори та фауни, наукові колекції та важливі колекції книг та архівних документів, у тому числі музичні архіви.

2. Кожна держава-член має встановити критерії, найбільш відповідні, на її думку, для визначення тих, хто перебуває на її території культурних цінностей, які мають велике значення.

II. Загальні принципи

3. Для того, щоб забезпечити охорону культурного надбання від будь-якої загрози його збіднення, кожна держава-член має жити необхідних заходів для ефективного контролю за вивезенням культурних цінностей, визначених у пунктах 1 та 2.

4. Будь-яке ввезення культурних цінностей має дозволятися лише після зняття будь-яких заперечень щодо цих цінностей зі сторони компетентної влади держави, звідки вони вивозяться.

5. Кожна держава-член має вжити необхідних заходів, щоб попередити незаконну передачу права власності на культурні цінності.

6. Кожна держава-член має виробити правила застосування вищезазначених принципів.

7. Мають розглядатися як незаконні будь-який вивіз, ввезення або передача права власності, вчинені з порушенням правил, прийнятих кожною державою-членом відповідно до пункту 6.

8. Музеї та всі інші служби та установи, що займаються зберіганням культурних цінностей, які мають утримуватися від придбання будь-якої культурної цінності, що стала предметом незаконного вивезення, ввезення чи передачі права власності.

9. З метою заохочення та полегшення законних обмінів культурні цінності держави-члени мають прагнути надавати у розпорядження громадських колекцій інших держав-членів шляхом передачі або обміну предмети, що є культурними цінностями того ж типу, вивезення чи передача прав власності на які не можуть бути дозволені, або шляхом передачі взаємоподібно або на зберігання деяких з цих предметів.

III. Заходи, що рекомендуються

Виявлення та облік культурних цінностей у національному плані

10. Для того, щоб зробити ефективнішим застосування вищевикладених загальних принципів, кожна держава-член має, по можливості, розробляти та застосовувати процедури виявлення культурних цінностей, що знаходяться на її території, визначених у пунктах 1 і 2, та скласти державний опис цих цінностей. Внесення тієї чи іншої культурної цінності до такого опису не має змінювати її юридичний статус. Зокрема, культурна цінність, яка є приватною власністю, залишається такою навіть після внесення її до національного опису. Такий опис не повинен мати обмежувального характеру.

Органи з охорони культурних цінностей

11. Кожна держава-член має забезпечити, щоб охорона культурних цінностей перебувала у віданні офіційних органів та, у разі потреби, створити національну службу охорони культурних цінностей. Хоча відмінність конституційних положень та традицій і нерівність фінансових можливостей не дозволяють прийняти всіма державами-членами одноманітної організації охорони культурних цінностей, менше з тим, слід дотримуватися деяких наведених нижче загальних принципів у тому випадку, якщо буде вважатися за необхідне створення національної служби охорони культурних цінностей:

(a) національна служба охорони культурних цінностей має бути, по можливості, державною адміністративною службою або організацією, що діє відповідно до закону та має адміністративні, технічні та фінансові засоби, що дозволяють їй успішно виконувати свої функції;

(b) національна служба охорони культурних цінностей має, серед іншого, виконувати такі функції:

(i) виявляти культурні цінності, що знаходяться на території держав, і, у разі потреби, складати національний опис та вести облік цих цінностей відповідно до положень пункту 10 вище;

(ii) співпрацювати з іншими компетентними органами в здійсненні контролю за вивезенням, ввезенням та передачею права власності на культурні цінності відповідно до положень Розділу II вище; контроль за вивезенням був би значно полегшений, якби в момент вивезення культурної цінності до неї додавався відповідний сертифікат, яким держава-експортер засвідчує наявність належного дозволу на вивезення даної

культурної цінності У разі виникнення сумніву у законності вивезення, установа, яка відповідає за охорону культурних цінностей, має звертатися до компетентного органу з метою підтвердження законності вивезення;

(с) національна служба охорони культурних цінностей повинна мати право вносити на розгляд компетентної національної влади пропозиції про будь-які інші законодавчі або адміністративні заходи щодо охорони культурних цінностей, включаючи санкції для припинення їх незаконного вивезення, ввезення та передачі права власності;

(d) національна служба охорони культурних цінностей повинна мати можливість звертатися до послуг спеціалістів для консультації з технічних проблем, а також щодо вирішення спірних питань.

12. Кожна держава-член, якщо це необхідно, має засновувати фонд або робити інші необхідні фінансові заходи, з тим щоб мати необхідні засоби для набуття виключно важливих культурних цінностей.

Двосторонні та багатосторонні угоди

13. Держави-члени мають щоразу, коли це виявиться необхідним чи бажаним, укладати двосторонні або багатосторонні угоди, наприклад, у межах міжурядових регіональних органів, для вирішення проблем, що виникають при вивезенні, ввезенні або передачі права власності на культурні цінності, зокрема, у питанні повернення культурних цінностей, незаконно вивезених з території одного з учасників цих угод та перебувають на території іншого. Такі угоди можуть, у разі потреби, включатися до угод більше загального характеру, зокрема, у культурних угодах.

Міжнародне співробітництво з метою виявлення незаконних операцій

14. Щоразу, коли це необхідно або бажано, в двосторонніх або багатосторонніх угодах мають бути передбачені положення, що зобов'язують компетентні служби кожної держави, у разі пропозиції про передачу культурної цінності, переконатися в тому, що немає жодних підстав припускати, що ця цінність є предметом крадіжки, незаконного вивезення чи передачі права власності, або будь-якої іншої операції, що вважається незаконною з точки зору законодавства держави, з якої вона вивезена, наприклад, вимагаючи пред'явлення сертифіката, згаданого у пункті 11. Будь-яка пропозиція, що викликає підозру, а також уточнення щодо нього повинні доводитися до відома зацікавлених служб.

15. Держави-члени мають прагнути допомагати одна одній, обмінюючись накопиченим досвідом у питаннях, які є предметом цієї Рекомендації.

Повернення незаконно вивезених культурних цінностей власнику чи країні

16. Держави-члени, служби охорони культурних цінностей, музеї та взагалі всі компетентні установи мають взаємно співпрацювати для того, щоб забезпечити чи полегшити реституцію власнику чи до країни незаконно вивезених культурних цінностей. Ця реституція чи повернення має здійснюватися відповідно з чинними законами держави, на території якої перебувають ці цінності.

Широке оповіщення у разі зникнення культурних цінностей.

17. Про всяке зникнення культурної цінності на прохання держави, яка претендує на цю цінність, має широко інформуватись громадськість шляхом відповідного оповіщення.

Права сумлінного покупця

18. Кожна держава-член повинна, якщо необхідно, прийняти заходи для того, щоб її внутрішнє законодавство або міжнародні конвенції, учасником яких вона може бути, забезпечували сумлінному покупцю культурної цінності, яка підлягає реституції чи поверненню на територію держави, звідки її було незаконно вивезено, можливість отримання відшкодування чи справедливої компенсації.

Виховна діяльність

19. У дусі міжнародного співробітництва, що беручи до уваги універсальний характер культури, і важливість обмінів для того, щоб усі мали можливість користуватися культурним надбанням людства, кожна держава-член має здійснювати діяльність, спрямовану на пробудження та розвиток у своїх громадян інтересу та поваги до культурної спадщини всіх націй. Ця діяльність має здійснюватися компетентними організаціями спільно з педагогічними установами, пресою та іншими засобами інформації та розповсюдження, організаціями молоді та народної освіти, а також з об'єднаннями та приватними особами, які займаються діяльністю у сфері культури.

* * *

Ратифікована Президією Верховної Ради Української РСР 10 лютого 1988 року з такою заявою:

«Українська Радянська Соціалістична Республіка заявляє, що положення статей 12, 22 та 23 Конвенції про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності, які передбачають можливість поширення Договірними Сторонами її дії на території, за зовнішні зносини яких вони несуть відповідальність, є застарілими і суперечать Декларації Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй про надання незалежності колоніальним країнам і народам (Резолюція 1514/XV/ від 14 грудня 1960)».

УКАЗ

ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Про ратифікацію Конвенції про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності

Відомості Верховної Ради (ВВР), 1988, N 8, ст. 211)

Президія Верховної Ради Української РСР

Постановляє:

Подану Радою Міністрів Української РСР на ратифікацію Конвенцію про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності, прийняту ЮНЕСКО 14 листопада 1970 р., ратифікувати з такою заявою:

«Українська Радянська Соціалістична Республіка заявляє, що положення статей 12, 22 та 23 Конвенції про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності, які передбачають можливість поширення Договірними Сторонами її дії на території, за зовнішні зносини яких вони несуть відповідальність, є застарілими і суперечать Декларації Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй про надання незалежності колоніальним країнам і народам (Резолюція 1514/XV від 14 грудня 1960 р.)».

Голова Президії

Верховної Ради Української РСР

Секретар Президії

В. ШЕВЧЕНКО

Верховної Ради Української РСР

м. Київ, 10 лютого 1988 року

N 5396-XI

М. ХОМЕНКО

Публікується за: Конвенція про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності, 1970 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_186

КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ ТА ЗАОХОЧЕННЯ РОЗМАЇТТЯ ФОРМ КУЛЬТУРНОГО САМОВИРАЖЕННЯ

Конвенцію ратифіковано Законом N 1811-VI (1811-17) від 20.01.2010

Дата підписання: 20.10.2005

Дата ратифікації Україною: 20.01.2010

Дата набрання чинності для України: 10.06.2010

Генеральна конференція Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, проводячи засідання в м. Париж з 3 до 21 жовтня 2005 р. під час своєї 33 сесії;

підтверджуючи, що культурне розмаїття є невід'ємною характерною рисою людства;

усвідомлюючи, що культурне розмаїття є загальною спадщиною людства й що необхідно цінувати й зберігати її на благо всіх;

розуміючи, що культурне розмаїття створює багатий і різноманітний світ, який розширює діапазон вибору та сприяє людським можливостям і цінностям, будучи, отже, рушійною силою сталого розвитку для громад, народів та націй;

нагадуючи, що культурне розмаїття, яке розцвітає в умовах демократії, терпимості, соціальної справедливості й взаємної поваги між народами та культурами, є необхідним для забезпечення миру й безпеки на місцевому, національному та міжнародному рівнях;

особливо відзначаючи важливість культурного розмаїття для повного здійснення прав людини та основоположних свобод, проголошених у Загальній декларації прав людини та в інших загальновизнаних документах;

наголошуючи на необхідності залучення культури як одного зі стратегічних елементів до національної та міжнародної політики розвитку, а також до міжнародного співробітництва для розвитку, у тому числі з урахуванням Декларації тисячоліття Організації

Об'єднаних Націй (2000 р.), в якій особлива увага звертається на викорінення зубожіння;

беручи до уваги, що культура набуває різноманітних форм у часі та просторі й що це розмаїття виявляється в унікальних і різноманітних формах самобутності й культурного самовираження народів і суспільств, які складають людство;

визнаючи важливість традиційних знань як джерела нематеріального й матеріального багатства, зокрема систем знань корінних народів, та їхній позитивний внесок у сталий розвиток, а також необхідність забезпечення їхньої належної охорони та заохочення;

визнаючи необхідність уживання заходів для охорони розмаїття форм культурного самовираження, у тому числі їхнього змісту, особливо в тих ситуаціях, коли формам культурного самовираження може загрожувати зникнення або серйозна шкода;

наголошуючи на важливості культури для соціальної згуртованості в цілому та її можливості для підвищення статусу й ролі жінки в суспільстві зокрема;

усвідомлюючи, що культурне розмаїття зміцнюється в результаті вільного поширення ідей і що воно збагачується завдяки постійним обмінам і взаємодії між культурами;

знову підтверджуючи, що свобода думки, вираження поглядів та інформації, а також різноманіття засобів інформації створюють умови для розквіту форм культурного самовираження в суспільствах;

визнаючи, що розмаїття форм культурного самовираження, у тому числі традиційні форми, є важливим фактором, який дає людям і народам можливість висловлювати свої ідеї та цінності й обмінюватися ними з іншими;

нагадуючи, що мовне розмаїття є основним елементом культурного розмаїття;

знову підтверджуючи ту найважливішу роль, яку відіграє освіта в охороні й заохоченні форм культурного самовираження;

ураховуючи важливе значення життєздатності культур, у тому числі для осіб, що належать до меншин і корінних народів, яка виявляється в їхній свободі створювати, поширювати й передавати свої традиційні форми культурного самовираження й мати до них доступ, щоб використовувати їх для власного розвитку;

наголошуючи на життєво важливій ролі культурної взаємодії й творчості, які збагачують й оновлюють форми культурного самовираження й підвищують роль тих, хто бере участь у розвитку культури для прогресу суспільства в цілому;

визнаючи важливість прав інтелектуальної власності для забезпечення підтримки тих, хто бере участь у культурній творчості;

будучи переконаними, що культурна діяльність і культурні товари та послуги мають як економічний, так і культурний характер, оскільки вони є вираженням форм самобутності, цінностей і змісту, і тому до них не можна ставитись як до чогось, що має тільки комерційну цінність;

відзначаючи, що процеси глобалізації, яким посприяв швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, створюючи безпрецедентні умови для ширшої взаємодії культур, також кидають виклик культурному розмаїттю, особливо що стосується небезпеки поглиблення диспропорцій між багатими й бідними країнами;

усвідомлюючи конкретне завдання ЮНЕСКО забезпечити повагу до розмаїття культур і рекомендувати підписання таких міжнародних угод, які можуть бути необхідними для сприяння вільному поширенню ідей за допомогою слова та образу;

посилаючися на положення прийнятих ЮНЕСКО міжнародних правових документів, які стосуються культурного розмаїття й реалізації культурних прав, та, зокрема, на Загальну декларацію 2001 року про культурне розмаїття,

приймає 20 жовтня 2005 року цю Конвенцію.

I. Цілі та керівні принципи

Стаття 1

Цілі

Цілями цієї Конвенції є:

- a) охорона та заохочення розмаїття форм культурного самовираження;
- b) створення умов для розквіту й вільної взаємодії культур на взаємовигідній основі;
- c) заохочення діалогу між культурами для забезпечення ширших і збалансованіших культурних обмінів у всьому світі в інтересах взаємоповаги культур і культури миру;
- d) заохочення міжкультурності для розвитку взаємодії між культурами в дусі наведення мостів між народами;
- e) заохочення поваги до розмаїття форм культурного самовираження й підвищення усвідомлення цінності цього розмаїття на місцевому, національному та міжнародному рівнях;
- f) підтвердження важливості взаємозв'язку між культурою та розвитком для всіх країн, особливо тих, що розвиваються, і підтримка

заходів, яких уживають на національному й міжнародному рівнях для забезпечення визнання справжньої цінності цього взаємозв'язку;

g) визнання особливого характеру культурної діяльності, культурних товарів та послуг як носіїв самобутності, цінностей і змісту;

h) підтвердження суверенних прав держав на підтримку, прийняття й здійснення політики та заходів, які вони вважають належними для охорони й заохочення розмаїття форм культурного самовираження на своїй території;

i) зміцнення міжнародного співробітництва й солідарності в дусі партнерства, зокрема для збільшення можливостей країн, що розвиваються, для охорони й заохочення розмаїття форм культурного самовираження.

Стаття 2

Керівні принципи

1. Принцип поваги до прав людини та основоположних свобод

Охорона та заохочення культурного розмаїття можливі тільки тоді, коли гарантовано права людини та основоположні свободи, як-от: свободу вираження думок, інформації та комунікації, а також можливість для окремих осіб вибирати форми культурного самовираження. Ніхто не може використовувати положень цієї Конвенції для порушення прав людини та основоположних свобод, проголошених у Загальній декларації прав людини (995_015) й гарантованих міжнародним правом, або для їхнього обмеження.

2. Принцип суверенітету

Згідно зі Статутом Організації Об'єднаних Націй (995_010) та принципами міжнародного права держави мають суверенне право уживати заходів і проводити політику з охорони та заохочення розмаїття форм культурного самовираження на своїй території.

3. Принцип рівної гідності й поваги до всіх культур

Охорона й поширення розмаїття форм культурного самовираження передбачають визнання рівної гідності й поваги до всіх культур, у тому числі культури осіб, які належать до меншин і корінних народів.

4. Принцип міжнародної солідарності й співробітництва

Міжнародне співробітництво й солідарність повинні бути спрямовані на надання всім країнам, особливо тим, що розвиваються, можливості створювати й зміцнювати свої засоби культурного самовираження, у тому числі свої галузі культури, незважаючи на те, чи вони лише формуються, чи їх уже створено, на місцевому, національному та міжнародному рівнях.

5. Принцип взаємодоповнюваності економічних і культурних аспектів розвитку

Оскільки культура є однією з головних рушійних сил розвитку, культурні аспекти розвитку мають таке саме важливе значення, як і його економічні аспекти, і люди та народи мають основне право брати в них участь і користуватися їхніми здобутками.

6. Принцип сталого розвитку

Культурне розмаїття є цінним надбанням людей і суспільства. Охорона, заохочення та підтримка культурного розмаїття є однією з найважливіших вимог забезпечення сталого розвитку в інтересах теперішнього та майбутніх поколінь.

7. Принцип рівного доступу

Важливими елементами забезпечення культурного розмаїття й заохочення взаєморозуміння є рівний доступ до насиченої гами різноманітних форм культурного самовираження в усьому світі й доступ культур до засобів самовираження та поширення.

8. Принцип відкритості й збалансованості

Коли держави вживають заходів для підтримки розмаїття форм культурного самовираження, вони повинні прагнути сприяти належним чином їхній відкритості для інших культур світу й забезпечувати відповідність таких заходів цілям, передбаченим цією Конвенцією.

II. Сфера застосування

Стаття 3

Сфера застосування

Ця Конвенція застосовується до політики й заходів, прийнятих або вжитих Сторонами для охорони й заохочення розмаїття форм культурного самовираження.

III. Визначення

Стаття 4

Визначення

Для цілей цієї Конвенції розуміється, що:

1. Культурне розмаїття

«Культурне розмаїття» означає розмаїття форм, за допомогою яких культури груп і суспільств знаходять своє вираження. Ці форми самовираження передаються всередині груп та суспільств і між ними.

Культурне розмаїття виявляється не тільки через застосування різноманітних заходів, за допомогою яких культурна спадщина людства виражається, розширяється й передається завдяки розмаїттю форм культурного самовираження, а й через різні види художньої творчості, виробництва, поширення, розподілу та споживання продуктів культурного самовираження, незалежно від засобів і технологій, які використовуються.

2. Культурний зміст

«Культурний зміст» означає символічне значення, художній аспект і культурні цінності, джерелами яких є культурна самобутність або які відображають таку самобутність.

3. Форми культурного самовираження

«Формами культурного самовираження» є такі форми самовираження, які випливають з творчості окремих осіб, груп або суспільств і які мають культурний зміст.

4. Культурна діяльність, культурні товари та послуги

«Культурна діяльність, культурні товари та послуги» означає таку діяльність і такі товари та послуги, які, коли їх розглядають з погляду конкретної властивості, застосування або мети, утілюють або передають форми культурного самовираження, незалежно від своєї можливої комерційної цінності. Культурна діяльність може бути самоціллю або може сприяти виробництву культурних товарів та послуг.

5. Галузі культури

«Галузі культури» означає ті галузі, які виробляють і поширюють культурні товари та послуги, визначені у викладеному вище пункті 4.

6. Культурна політика й заходи

«Культурна політика й заходи» означає таку політику й такі заходи, які стосуються культури на місцевому, регіональному або міжнародному рівнях, які або зосереджені на культурі як такій, або призначені для здійснення безпосереднього впливу на окремих осіб, групи або суспільства, у тому числі на створення, виробництво, поширення та розподіл культурної діяльності й культурних товарів та послуг, а також доступ до них.

7. Охорона

«Охорона» означає вживання заходів, спрямованих на збереження, захист і збільшення розмаїття форм культурного самовираження.

«Охороняти» означає вживати таких заходів.

8. Міжкультурність

«Міжкультурність» означає існування й рівноправну взаємодію різноманітних культур, а також можливість створення загальних форм культурного самовираження на основі діалогу й взаємної поваги.

IV. Права та обов'язки Сторін

Стаття 5

Загальна норма, яка стосується прав та обов'язків

1. Сторони відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй (995_010), принципів міжнародного права й загальновизнаних документів у галузі прав людини підтверджують своє суверенне право розробляти й здійснювати свою культурну політику та вживати заходів для охорони й заохочення розмаїття форм культурного самовираження, а також для зміцнення міжнародного співробітництва з метою досягнення цілей цієї Конвенції.

2. Коли Сторона здійснює політику й уживає заходів для охорони й заохочення різноманіття форм культурного самовираження на своїй території, її політика й заходи повинні відповідати положенням цієї Конвенції.

Стаття 6

Права Сторін на національному рівні

1. У рамках своєї культурної політики та заходів, визначених у пункті 6 статті 4, і з урахуванням своїх конкретних умов і потреб кожна Сторона може вживати заходів, спрямованих на охорону й заохочення розмаїття форм культурного самовираження на своїй території.

2. Такі заходи можуть охоплювати:

a) регуляторні заходи, спрямовані на охорону й заохочення форм культурного самовираження;

b) заходи, які належним чином забезпечують можливості для національної культурної діяльності, культурних товарів та послуг серед усіх доступних видів культурної діяльності, культурних товарів та послуг, що існують на їхній території, для створення, виробництва, поширення, розподілу такої національної культурної діяльності, культурних товарів та послуг, а також користування ними, у тому числі умови, які стосуються мови, що використовується у зв'язку з такою діяльністю, товарами та послугами;

c) заходи, спрямовані на надання незалежним національним галузям культури й діяльності неофіційного сектора реального доступу до засобів виробництва, поширення та розподілу культурної діяльності, культурних товарів та послуг;

d) заходи, спрямовані на надання державної фінансової допомоги;

e) заходи, спрямовані на надання підтримки некомерційним організаціям, а також державним і приватним інституціям, творчим працівникам та іншим спеціалістам у галузі культури, для розвитку й заохочення вільного обміну й поширення ідей, форм культурного

самовираження, культурної діяльності, культурних товарів та послуг, а також для стимулювання творчого й підприємницького духу їхньої діяльності;

f) заходи, спрямовані, де це доцільно, на створення та підтримку державних закладів;

g) заходи, спрямовані на заохочення й підтримку творчих працівників та інших осіб, які беруть участь у створенні форм культурного самовираження;

h) заходи, спрямовані на збільшення розмаїття засобів масової інформації, у тому числі шляхом розвитку громадського радіомовлення.

Стаття 7

Засоби заохочення форм культурного самовираження

1. Сторони докладають зусиль для створення на своїй території такого середовища, яке допомагає окремим особам і соціальним групам:

a) створювати, виробляти, поширювати й розподіляти свої форми культурного самовираження й мати доступ до них, звертаючи належну увагу на особливі умови й потреби жінок, а також різноманітних соціальних груп, у тому числі осіб, які належать до меншин і корінних народів;

b) мати доступ до різноманітних форм культурного самовираження, які виникли на їхній території або в інших країнах світу.

2. Сторони докладають також зусиль для визнання важливого внеску творчих працівників, інших осіб, залучених до творчого процесу, культурних спільнот, а також організацій, які підтримують їхню роботу, та їхньої центральної ролі в збагаченні розмаїття форм культурного самовираження.

Стаття 8

Засоби з охорони форм культурного самовираження

1. Без обмеження положень статті 5 й 6 Сторона може визначити ті особливі ситуації, коли форми культурного самовираження на її території перебувають під загрозою знищення, їм загрожує серйозна небезпека або вони інакше потребують термінового захисту.

2. Сторони можуть вживати усіх належних заходів для охорони й збереження форм культурного самовираження в ситуаціях, зазначених у пункті 1, відповідно до положень цієї Конвенції.

3. Сторони повідомляють Міжурядовому комітетові, зазначеному в статті 23, про всі заходи, яких ужито з урахуванням потреб конкретної ситуації, а Комітет може зробити відповідні рекомендації.

Стаття 9

Обмін інформацією та прозорість

Сторони:

а) надають один раз на чотири роки у своїх доповідях ЮНЕСКО відповідну інформацію про заходи, яких ужито для охорони й заохочення розмаїття форм культурного самовираження на їхній території та на міжнародному рівні;

б) призначають координатора, який відповідає за обмін інформацією стосовно цієї Конвенції;

с) діляться й обмінюються інформацією, яка стосується охорони й заохочення розмаїття форм культурного самовираження.

Стаття 10

Освіта й підвищення інформованості громадськості

Сторони:

а) сприяють розумінню важливості охорони й заохочення розмаїття форм культурного самовираження, *inter alia*(*), за допомогою програм у галузі освіти й підвищення інформованості громадськості;

(*) *Inter alia* – між іншим, зокрема (лат.). – Прим. пер.

б) співробітничать з іншими Сторонами й міжнародними та регіональними організаціями для досягнення цілей цієї статті;

с) докладають зусиль для стимулювання творчості й зміцнення виробничого потенціалу шляхом розробки освітніх програм і програм професійної підготовки та обміну у сфері галузей культури. Ці засоби повинні здійснюватись у такий спосіб, який не має негативного впливу на традиційні форми виробництва.

Стаття 11

Участь громадянського суспільства

Сторони визнають основну роль суспільства в охороні та заохоченні розмаїття форм культурного самовираження. Сторони заохочують активну участь громадянського суспільства у своїх зусиллях для досягнення цілей цієї Конвенції.

Стаття 12

Заохочення міжнародного співробітництва

Сторони докладають зусиль для зміцнення свого двостороннього, регіонального та міжнародного співробітництва, сприятливого для заохочення розмаїття форм культурного самовираження, звертаючи особливу увагу на ситуації, зазначені в статтях 8 та 17, зокрема для:

а) сприяння діалогові між Сторонами з питань культурної політики;

б) посилення стратегічного та управлінського потенціалу державного сектора в громадських культурних закладах шляхом здійснення культурних обмінів та обміну найліпшою практикою між спеціалістами на міжнародному рівні;

с) зміцнення партнерства з громадянським суспільством, неурядовими організаціями та приватним сектором, а також між ними для заохочення розмаїття форм культурного самовираження;

д) сприяння застосуванню нових технологій, стимулювання партнерства з метою посилення обміну інформацією та поліпшення культурного взаєморозуміння, а також заохочення розмаїття форм культурного самовираження;

е) заохочення укладання угод про спільне виробництво й спільне поширення.

Стаття 13

Інтеграція культури в сталий розвиток

Сторони докладають зусиль для залучення питання культури до своєї політики в галузі розвитку на всіх рівнях з метою створення умов, сприятливих для сталого розвитку, і в цих рамках сприяють аспектам, пов'язаних з охороною та заохоченням розмаїття форм культурного самовираження.

Стаття 14

Співробітництво для розвитку

Сторони докладають зусиль для підтримки співробітництва з метою сталого розвитку й зменшення масштабів зuboжіння, особливо у зв'язку з конкретними потребами країн, що розвиваються, для сприяння формуванню динамічного сектора культури, *inter alia*, шляхом:

а) зміцнення галузей культури в країнах, що розвиваються, завдяки:

- i) створенню та зміцненню потенціалу виробництва й поширенню в галузі культури в країнах, що розвиваються;
- ii) сприянню ширшому доступові до глобального ринку й міжнародних мереж поширення для їхньої культурної діяльності та їхніх культурних товарів та послуг;
- iii) створенню умов для формування життєздатних місцевих і регіональних ринків;
- iv) уживанню, якщо це можливо, належних заходів у розвинених країнах для полегшення доступу на їхню територію для культурної діяльності й культурних товарів та послуг з країн, що розвиваються;

- v) підтримці творчої діяльності й створенню настільки, наскільки це можливо, умов, які забезпечують мобільність творчих працівників з країн, що розвиваються;
- vi) заохоченню відповідної взаємодії між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, *inter alia*, у галузі музичного й кінематографічного мистецтва;

b) створення потенціалу завдяки обмінові інформацією, досвідом і спеціальними знаннями, а також підготовці людських ресурсів у країнах, що розвиваються, як у державному, так і в приватному секторах, які, *inter alia*, стосуються стратегічного та управлінського потенціалу, розробки й здійснення політики, заохочення й поширення форм культурного самовираження, розвитку малих, середніх підприємств і мікропідприємств, застосування технологій, а також підвищення кваліфікації та передачі професійних навичок;

c) передачі технології та спеціальних знань і досвіду завдяки вживанню належних заходів для стимулювання, особливо у сфері галузей культури та культурного підприємництва;

d) забезпечення фінансової підтримки завдяки:

- i) створенню Міжнародного фонду культурного розмаїття, передбаченого в статті 18;
- ii) надання, де це доцільно, офіційної допомоги для розвитку, у тому числі технічної допомоги для стимулювання й підтримки творчої діяльності;
- iii) використання інших форм фінансової допомоги, як-от: позик під низький процент, субсидій та інших механізмів фінансування.

Стаття 15

Спільні домовленості

Сторони заохочують розвиток партнерства між державним і приватним секторами й некомерційними організаціями та всередині них для співробітництва з країнами, що розвиваються, у нарощенні їхнього потенціалу в галузі охорони та заохочення розмаїття форм культурного самовираження. З урахуванням потреб країн, що розвиваються, особлива увага в рамках цих новаторських форм партнерства звертається на дальший розвиток інфраструктури, людських ресурсів і політики, а також обмін культурною діяльністю й культурними товарами та послугами.

Стаття 16

Преференційний режим для країн, що розвиваються

Розвинені країни сприяють культурним обмінам з країнами, що розвиваються, шляхом надання на належній інституційній та юридичній основі преференційного режиму для творчих працівників та інших спеціалістів і працівників у галузі культури, а також для їхніх культурних товарів та послуг.

Стаття 17

Міжнародне співробітництво в ситуаціях виникнення серйозної загрози для форм культурного самовираження

Сторони співробітничать для надання допомоги одна одній та, зокрема, країнам, що розвиваються, у ситуаціях, зазначених у статті 8.

Стаття 18

Міжнародний фонд культурного розмаїття

1. Цією Конвенцією створюється Міжнародний фонд культурного розмаїття (далі – Фонд).

2. Фонд складається із цільових фондів, заснованих відповідно до Положень про фінанси ЮНЕСКО.

3. Ресурси Фонду складаються з:

- a) добровільних внесків Сторін;
- b) коштів, асигнованих із цією метою Генеральною конференцією ЮНЕСКО;
- c) внесків, пожертв або заповітного майна, що надійшли від інших держав, організацій та програм системи Організації Об'єднаних Націй, інших регіональних або міжнародних організацій, а також державних або приватних установ чи фізичних осіб;
- d) будь-яких процентних нарахувань на ресурси цього Фонду;
- e) коштів зборів і надходжень від заходів, організованих на користь Фонду;
- f) будь-яких інших ресурсів, передбачених положеннями Фонду.

4. Рішення про використання ресурсів Фонду приймає Міжурядовий комітет на основі керівних принципів, визначених Конференцією Сторін, зазначеною в статті 22.

5. Міжурядовий комітет може приймати внески та допомогу в інших формах для загальних і конкретних цілей, пов'язаних з визначеними проектами, за умови, що він ухвалив такі проекти.

6. Внесення внесків до Фонду не може супроводжуватися жодними політичними, економічними чи іншими умовами, несумісними із цілями цієї Конвенції.

7. Сторони докладають зусиль для надання на постійній основі добровільних внесків, необхідних для здійснення цієї Конвенції.

Стаття 19

Обмін інформацією, її аналіз та поширення

1. Сторони домовляються обмінюватись інформацією та ділитися спеціальними знаннями, які стосуються збору даних і статистики про розмаїття форм культурного самовираження, а також найліпшою практикою його охорони та заохочення.

2. ЮНЕСКО, використовуючи існуючі механізми в рамках Секретаріату, сприяє зборові, аналізу та поширенню всієї відповідної інформації, статистики та найліпшої практики.

3. ЮНЕСКО також створює та оновлює банк даних з різних секторів й урядових, приватних та некомерційних організацій, діяльність яких пов'язана з формами культурного самовираження.

4. Для сприяння зборові даних ЮНЕСКО звертає особливу увагу на питання створення потенціалу й розширення спеціальних знань і досвіду Сторін, які звертаються з проханням про надання їм такої допомоги.

5. Збір інформації, визначеної в цій статті, доповнює інформацію, яку збирають згідно з положеннями статті 9.

V. Зв'язок з іншими правовими актами

Стаття 20

Зв'язок з іншими договорами: взаємна підтримка, взаємодоповнюваність і непідпорядкованість

1. Сторони визнають, що вони сумлінно виконують свої зобов'язання за цією Конвенцією та всіма іншими міжнародними договорами, сторонами яких вони є. Відповідно, не підпорядковуючи цієї Конвенції будь-якому іншому договору,

а) вони заохочують взаємну підтримку між цією Конвенцією та іншими договорами, сторонами яких вони є, а також

б) під час тлумачення чи застосування інших договорів, сторонами яких вони є, або під час прийняття інших міжнародних зобов'язань, Сторони враховують відповідні положення цієї Конвенції.

2. Ніщо в цій Конвенції не тлумачиться як таке, що змінює права та обов'язки Сторін за будь-якими іншими договорами, сторонами яких вони є.

Стаття 21

Міжнародні консультації та координація

Сторони зобов'язуються сприяти цілям та принципам цієї Конвенції на інших міжнародних форумах. Із цією метою Сторони, де це доцільно, консультуються одна з одною, беручи до уваги зазначені цілі та принципи.

VI. Органи Конвенції

Стаття 22

Конференція Сторін

1. Засновується Конференція Сторін. Конференція Сторін є пленарним вищим органом цієї Конвенції.

2. Конференція Сторін збирається на чергову сесію один раз на два роки, настільки, наскільки це можливо, разом з Генеральною конференцією ЮНЕСКО. Вона може зібратися на позачергову сесію, якщо вона так вирішить або якщо Міжурядовий комітет отримує прохання про це від щонайменше третини загальної кількості Сторін.

3. Конференція Сторін затверджує власний регламент.

4. Функціями Конференції Сторін є, *inter alia*:

- a) обрання членів Міжурядового комітету;
- b) отримання й розгляд доповідей Сторін цієї Конвенції, надісланих Міжурядовим комітетом;
- c) затвердження оперативних керівних принципів, розроблених Міжурядовим комітетом на її прохання;
- d) уживання інших заходів, які можуть уважатися необхідними для сприяння цілям цієї Конвенції.

Стаття 23

Міжурядовий комітет

1. У рамках ЮНЕСКО створюється Міжурядовий комітет з охорони й заохочення розмаїття форм культурного самовираження (далі – Міжурядовий комітет). До його складу входять 18 держав-учасниць Конвенції, яких Конференція Сторін обирає на чотирирічний строк після набрання цією Конвенцією чинності відповідно до статті 29.

2. Міжурядовий комітет збирається щорічно.

3. Міжурядовий комітет здійснює свою діяльність під керівництвом Конференції Сторін та є підзвітним їй.

4. Як тільки кількість Сторін Конвенції досягне 50, число членів Міжурядового комітету збільшується до 24.

5. Вибори членів Міжурядового комітету ґрунтуються на принципах справедливого географічного розподілу, а також ротації.

6. Без шкоди для інших обов'язків, передбачених для нього цією Конвенцією, Міжурядовий комітет здійснює такі функції:

- a) сприяння досягненню цілей цієї Конвенції, а також заохочення й перевірки її здійснення;

b) підготовки та подання на затвердження Конференцією Сторін на її прохання оперативних керівних принципів здійснення та застосування положень Конвенції;

c) подання до Конференції Сторін доповідей Сторін Конвенції разом зі своїми коментарями та коротким викладом їхнього змісту;

d) вироблення належних рекомендацій у ситуаціях, про які Сторони йому повідомили згідно з відповідними положеннями Конвенції, зокрема статті 8;

e) установа процедури та інших механізмів консультацій, спрямованих на сприяння принципам і цілям цієї Конвенції в рамках інших міжнародних форумів;

f) виконання будь-яких інших завдань, які Конференція Сторін може йому доручити.

7. Згідно зі своїм регламентом Міжурядовий комітет може будь-коли запропонувати державним або приватним установам чи фізичним особам узяти участь у його засіданнях для проведення консультацій з певних питань.

8. Міжурядовий комітет готує та подає на затвердження Конференцією Сторін свій регламент.

Стаття 24

Секретаріат ЮНЕСКО

1. Органам Конвенції допомагає Секретаріат ЮНЕСКО.

2. Секретаріат готує документацію Конференції Сторін та Міжурядового комітету, а також порядок денний їхніх засідань, сприяє виконанню їхніх рішень та повідомляє про виконання цих рішень.

VII. Прикінцеві положення

Стаття 25

Вирішення спорів

1. У разі виникнення спору між Сторонами цієї Конвенції стосовно тлумачення або застосування Конвенції Сторони намагаються вирішити його шляхом проведення переговорів.

2. Якщо відповідні Сторони не можуть досягти згоди шляхом проведення переговорів, вони можуть спільно звернутися до третьої сторони з проханням про добрі послуги або посередництво.

3. Якщо добрі послуги чи посередництво не надаються або якщо переговори, добрі послуги чи посередництво не можуть вирішити спору, Сторона може вдатися до вирішення згідно з процедурою, викладеною в додатку до цієї Конвенції. Сторони сумлінно розглядають пропозицію, яку вносить Погоджувальна комісія для вирішення спору.

4. Кожна Сторона під час ратифікації, прийняття, затвердження або приєднання може заявити про те, що вона не визнає зазначеної вище погоджувальної процедури. Будь-яка Сторона, яка зробила таку заяву, може будь-коли її відкликати, повідомивши про це Генеральному директору ЮНЕСКО.

Стаття 26

Ратифікація, прийняття, затвердження або приєднання державами-членами

1. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю, затвердженню або приєднанню державами-членами ЮНЕСКО згідно з їхніми відповідними конституційними процедурами.

2. Документи про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання здаються на зберігання Генеральному директору ЮНЕСКО.

Стаття 27

Приєднання

1. Ця Конвенція є відкритою для приєднання всіх держав, які не є членами ЮНЕСКО, але є членами Організації Об'єднаних Націй або однієї з її спеціалізованих установ, і яких Генеральна конференція ЮНЕСКО запрошує приєднатися до неї.

2. Ця Конвенція також є відкритою для приєднання територій, які мають повне внутрішнє самоврядування і визнані такими Організацією Об'єднаних Націй, але не отримали повної незалежності згідно з резолюцією 1514 (XV) Генеральної Асамблеї, і які компетентні в питаннях, охоплених цією Конвенцією, у тому числі підписувати договори з таких питань.

3. До організацій регіональної економічної інтеграції застосовуються такі положення:

а) ця Конвенція є відкритою також для приєднання будь-якої організації регіональної економічної інтеграції, яка, за винятком випадків, зазначених нижче, є цілком обмеженою положеннями Конвенції в такий самий спосіб, як і держави-члени;

б) у разі, коли одна або декілька держав-членів такої організації також є Сторонами цієї Конвенції, організація й держава-член або держави-члени домовляються про розподіл відповідальності за виконання своїх зобов'язань за цією Конвенцією. Такий розподіл набирає чинності після завершення процедури повідомлення, описаної в підпункті «с». Організація та держави-члени не можуть здійснювати прав, які впливають із цієї Конвенції, одночасно. Крім цього, організації регіональної економічної інтеграції в питаннях, у яких вони є компетентними, здійснюють свої права для голосування тією кількістю голосів, що дорівнює кількості їхніх держав-членів, які є Сторонами цієї Конвенції. Ця організація не може скористатися своїм правом голосу, якщо це право здійснює її держава-член, і навпаки;

с) організація регіональної економічної інтеграції та її держава-член або держави-члени, які домовилися про розподіл відповідальності, як це передбачено в підпункті «b», повідомляють Сторонам про такий запропонований розподіл так:

- i) у своєму документі про приєднання ця організація чітко заявляє про розподіл відповідальності в питаннях, які регулюються Конвенцією;
- ii) у разі будь-якої пізнішої зміни їхніх відповідних зобов'язань організація регіональної економічної інтеграції повідомляє депозитарієві про будь-яку запропоновану зміну їхніх відповідних зобов'язань; у свою чергу, депозитарій повідомляє про таку зміну Сторонам;

d) припускається, що держави-члени організації регіональної економічної інтеграції, які стають Сторонами цієї Конвенції, залишаються компетентними в усіх питаннях, що не є предметом передачі повноважень організації, про яку чітко заявлено й повідомлено депозитарієві;

e) «організація регіональної економічної інтеграції» означає організацію, яка складається із суверенних держав, які є членами Організації Об'єднаних Націй або однієї з її спеціалізованих установ, якій ці держави передали свої повноваження стосовно питань, що регулюються цією Конвенцією, і яка належним чином уповноважена згідно з її внутрішніми процедурами стати Стороною Конвенції.

4. Документ про приєднання здається на зберігання Генеральному директору ЮНЕСКО.

Стаття 28

Координатор

Ставши Стороною цієї Конвенції, кожна Сторона призначає координатора, зазначеного в статті 9.

Стаття 29

Набрання чинності

1. Ця Конвенція набирає чинності після закінчення трьох місяців з дати здачі на зберігання тридцятого документа про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання, але лише для тих держав або організацій регіональної економічної інтеграції, які здали на зберігання свої відповідні документи про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання станом на цю дату або раніше. Вона набирає чинності для будь-якої іншої Сторони через три місяці після здачі на зберігання документа про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання.

2. Для цілей цієї статті жодний документ, зданий на зберігання організацією регіональної економічної інтеграції, не повинен додаватися до числа документів, зданих на зберігання державами-членами цієї організації.

Стаття 30

Федеральні або неунітарні конституційні системи

Визнаючи, що міжнародні угоди є однаково обов'язковими для Сторін незалежно від їхніх конституційних систем, до Сторін, які мають федеральну або неунітарну систему, застосовуються такі положення:

а) стосовно положень цієї Конвенції, виконання яких підпадає під правову юрисдикцію федерального або центрального законодавчого органу, федеральний або центральний уряд несе ті самі зобов'язання, що й Сторони, які не є федеральними державами;

б) стосовно положень цієї Конвенції, виконання яких підпадає під юрисдикцію кожного із суб'єктів, які входять до складу держави, як-от: штатів, графств, провінцій або кантонів, які згідно з конституційною системою федерації не зобов'язані вживати законодавчих заходів, федеральний уряд повідомляє в разі потреби компетентним органам таких суб'єктів, як-от: штатів, графств, провінцій або кантонів, про викладені вище положення зі своєю рекомендацією для їхнього прийняття.

Стаття 31

Денонсація

1. Будь-яка Сторона цієї Конвенції може денонсувати цю Конвенцію.

2. Про денонсацію повідомляється в письмовій формі в документі, який здається на зберігання Генеральному директору ЮНЕСКО.

3. Денонсація набирає чинності через дванадцять місяців після отримання документа про денонсацію. Вона жодним чином не впливає на фінансові зобов'язання, які Сторона, що денонсує Конвенцію, повинна виконувати до дати, коли припинення участі набере чинності.

Стаття 32

Функції депозитарію

Генеральний директор ЮНЕСКО як депозитарій цієї Конвенції повідомляє державам-членам Організації, державам, які не є членами Організації, організації регіональної економічної інтеграції, зазначеній у статті 27, а також Організації Об'єднаних Націй про здачу на зберігання документів про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання, зазначених у статтях 26 і 27, та документів про денонсацію, передбачених у статті 31.

Стаття 33

Поправки

1. Сторона цієї Конвенції може шляхом надіслання письмового повідомлення, адресованого Генеральному директору, пропонувати поправки до цієї Конвенції. Генеральний директор надсилає таке

повідомлення всім Сторонам. Якщо протягом шести місяців з дати надіслання повідомлення не менше половини загальної кількості Сторін позитивно відреагують на запит, Генеральний директор рекомендує таку пропозицію на наступній сесії Конференції Сторін для обговорення й можливого прийняття.

2. Поправки приймаються більшістю, що складає дві третини голосів присутніх Сторін, які беруть участь у голосуванні.

3. Поправки до цієї Конвенції після їхнього прийняття подаються на розгляд Сторонам для ратифікації, прийняття, затвердження або приєднання.

4. Для Сторін, які ратифікували, прийняли або затвердили поправки до цієї Конвенції або приєдналися до них, такі поправки набирають чинності через три місяці після здачі на зберігання документів, зазначених у пункті 3 цієї Конвенції, двома третинами загальної кількості Сторін. Після цього для кожної Сторони, яка ратифікує, приймає, затверджує поправку або приєднується до неї, зазначена поправка набирає чинності через три місяці після здачі на зберігання цією Стороною документа про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання.

5. Процедура, зазначена в пунктах 3 й 4, не застосовується стосовно поправок до статті 23, які стосуються числа членів Міжурядового комітету. Ці поправки набирають чинності в момент їхнього прийняття.

6. Держава або організація регіональної економічної інтеграції, зазначена в статті 27, яка стає Стороною цієї Конвенції після набрання поправками чинності згідно з пунктом 4 цієї статті, якщо не буде висловлено іншого наміру, вважається:

а) Стороною цієї Конвенції з унесеними до неї таким чином поправками, а також

б) Стороною цієї Конвенції без унесених до неї поправок стосовно будь-якої Сторони, яку такі поправки не зобов'язують.

Стаття 34

Тексти, які мають юридичну силу

Цю Конвенцію складено англійською, арабською, іспанською, китайською, російською та французькою мовами, причому всі шість текстів мають однакову юридичну силу.

Стаття 35

Реєстрація

Відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй (995_010) ця Конвенція реєструється Секретаріатом Організації Об'єднаних Націй на прохання Генерального директора ЮНЕСКО.

Додаток

ПОГОДЖУВАЛЬНА ПРОЦЕДУРА

Стаття 1

Погоджувальна комісія

Погоджувальна комісія створюється на прохання однієї зі Сторін, яка є стороною в спорі. Якщо Сторони не домовляться про інше, Комісія складається з п'яти членів: кожна відповідна Сторона призначає по два члени, які за загальною домовленістю обирають голову.

Стаття 2

Члени Комісії

У спорах між більш як двома Сторонами Сторони, які мають спільні інтереси, призначають своїх членів Комісії за загальною домовленістю. У випадках, коли дві чи більше Сторін мають окремі інтереси або коли в них виникають розбіжності стосовно того, чи мають вони спільні інтереси, вони призначають своїх членів самостійно.

Стаття 3

Призначення

Якщо Сторони не роблять будь-яких призначень протягом двох місяців після дати звернення з проханням про створення Погоджувальної комісії, то Генеральний директор ЮНЕСКО на прохання Сторони, яка запропонувала створити таку Комісію, робить ці призначення протягом наступного двомісячного періоду.

Стаття 4

Голова Комісії

Якщо голову Погоджувальної комісії не було обрано протягом двох місяців з моменту призначення останнього члена Комісії, Генеральний директор ЮНЕСКО на прохання Сторони призначає голову протягом наступного двомісячного періоду.

Стаття 5

Рішення

Погоджувальна комісія приймає свої рішення більшістю голосів своїх членів. Якщо Сторони спору не домовляються про інше, вона сама визначає порядок своєї роботи. Вона вносить пропозицію про вирішення спору, яку Сторони розглядають сумлінно.

Стаття 6

Розбіжності

Погоджувальна комісія вирішує стосовно розбіжностей, чи є Комісія компетентною.

Публікується за: Конвенція про охорону та сприяння різноманітних форм культурного самовираження // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_008#Text

РЕКОМЕНДАЦІЯ ПРО СТАНОВИЩЕ ТВОРЧИХ ПРАЦІВНИКІВ

27 жовтня 1980 року

Генеральна конференція Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури, що проводила свою двадцять першу сесію у Белграді з 23 вересня по 28 жовтня 1980 р.,

нагадуючи, що відповідно до положень статті I свого Статуту Організація ставить собі за мету сприяти зміцненню миру та безпеки шляхом розширення співробітництва народів у галузі освіти, науки та культури на користь забезпечення загальної поваги справедливості, законності та прав людини, а також основних свобод, проголошених у Статуті Організації Об'єднаних Націй, для всіх народів без відмінності раси, поля, мови чи релігії;

нагадуючи положення Загальної декларації прав людини та, особливо, статті 22, 23, 24, 25, 27 та 28, наведені в Додатку;

нагадуючи положення Міжнародного пакту про економічні, соціальних та культурних прав Організації Об'єднаних Націй, особливо його статей 6 і 15, наведені в Додатку, а також необхідність вживання необхідних заходів для збереження, розвитку та поширення культури з метою забезпечення повного здійснення цих прав;

нагадуючи Декларацію принципів міжнародного культурного співробітництва, прийняту генеральною конференцією ЮНЕСКО на її чотирнадцятій сесії, зокрема її статті 3 та 4, які наводяться в Додатку, а також Рекомендацію про участь та внесок народних мас у культурне життя, прийняте на дев'ятнадцятій сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО;

визнаючи, що мистецтво у своєму найбільш повному та широкому визначенні є і має бути невід'ємною частиною життя і що урядам необхідно і слід створювати та підтримувати не тільки атмосферу, що сприяє свободі творчого вираження, а й матеріальні умови, які ведуть до розквіту творчого таланту;

визнаючи, що кожен творчий працівник має право користуватися гарантіями соціального забезпечення та страхування, закріпленими у вищезгаданих статутах, деклараціях, пакті та рекомендації;

вважаючи, що творчий працівник відіграє важливу роль у житті та еволюції суспільства і що він повинен мати можливість сприяти його розвитку та виконувати, як всі інші громадяни, свої обов'язки, зберігаючи своє творче натхнення та свободу виразу;

визнаючи, крім того, що культурний, технічний, економічний, соціальний та політичний розвиток суспільства впливає на становище творчих працівників і що у зв'язку з цим необхідно переглянути його статус для того, щоб врахувати соціальні зміни у світі;

затверджуючи право творчого працівника вважатися, якщо він того бажає, особою, активно зайнятою культурною діяльністю, й тому мають право користуватися всіма юридичними, соціальними та економічними перевагами, властивими становищу трудящого, з урахуванням особливих умов його творчої діяльності;

підтверджуючи, з іншого боку, необхідність покращення умов праці соціального забезпечення та оподаткування творчих працівників, незалежно від того, чи працюють вони за наймом, чи є незалежними, з урахуванням їхнього внеску у розвиток культури;

нагадуючи загально визнану як на національному, так і на міжнародному рівнях важливість збереження та розвитку культурної діяльності самотності та значення місії, що випадає у цій галузі творчим працівникам, які увічнюють традиційне мистецтво, а також інтерпретують національний фольклор;

визнаючи, що сила і життєздатність мистецтва залежать, зокрема, від благополуччя творчих працівників, які розглядаються як окремо, так і колективно;

нагадуючи конвенції та рекомендації Міжнародної організації праці (МОП), які визнають права трудящих взагалі і, отже, права творчих працівників зокрема, конвенції та рекомендації, список яких наведено у Додатку;

беручи до уваги, однак, що низка норм Міжнародної організації праці дозволяє часткове чи повне формальне виключення творчих працівників або деяких їх категорій у зв'язку зі специфічними умовами творчої діяльності та що, отже, необхідно розширити сферу їх застосування та доповнити їх іншими нормами;

вважаючи, крім того, що визнання за творчим працівником статусу працівника культури не має жодним чином обмежувати його свободу творчості, висловлювання та комунікації, а має, навпаки, гарантувати йому гідність та цілісність особистості;

переконана, що діяльність державних органів стає необхідною і невідкладною для поліпшення становища творчих працівників, яке

викликає стурбованість, що відзначається в багатьох державах-членах, зокрема в галузі прав людини, економічних та соціальних умов, а також умов праці, та створення творчим працівникам умов, необхідних для розвитку та розквіту їхніх талантів й відповідних тій ролі, яку вони можуть грати у розробці та здійсненні політики в галузі культури та діяльності, пов'язаної з культурним розвитком спільнот та країн, а також покращення якості життя;

відзначаючи, що мистецтво відіграє важливу роль в освіті та що творчі працівники своїми творами можуть впливати на формування світогляду всіх людей, особливо молоді;

наголошуючи на бажаності того, щоб творчі працівники могли спільно розглядати і, у разі потреби, захищати свої спільні інтереси і, отже, мали право на визнання у якості професійної категорії та створення профспілкових або професійних організацій;

відзначаючи, що розвиток мистецтв, повага, яка їм виявляється, і сприяння освіті в галузі мистецтв залежать, зокрема, від творчих можливостей цих працівників;

усвідомлюючи складний характер творчої діяльності та різні форми, яких вона набуває, і, особливо, значення, яке вона має для умов життя та розвитку талантів творчих працівників, захисту їх моральних та матеріальних прав на твори, або виконавську діяльність, або використання таких, а також необхідність розширювати та зміцнювати її;

враховуючи необхідність докладати всіх зусиль для обліку, наскільки це можливо, думки творчих працівників та громадської думки загалом у розробці та здійсненні політики в галузі культури, і з цією метою надавати їм кошти для ефективної діяльності;

враховуючи, що в даний час результати творчості демонструються у громадських приміщеннях і що останні мають бути обладнані з урахуванням побажань зацікавлених творчих працівників;

враховуючи те, що має бути тісне співробітництво між архітекторами, виробниками робіт та творчими працівниками з метою визначення естетики вулиці, якій розташовуються такі приміщення та яка відповідала б вимогам комунікації та сприяла б ефективному встановленню нових реальних відносин між публікою та навколишнім її середовищем;

враховуючи різноманітність становища творчих працівників у різних країнах та спільнотах, де їм доводиться розвивати свої таланти, а також відмінності у значущості їх творів залежно від суспільства, в якому вони створюються;

переконана, однак, що незважаючи на ці відмінності у всіх країнах виникають аналогічні питання щодо положення творчих працівників, і що потрібне спільне бажання та натхнення для вирішення цих питань та для покращення становища творчих працівників, що є метою цієї Рекомендації;

відзначаючи положення чинних міжнародних конвенцій, що стосуються, зокрема, літературної та художньої власності та, зокрема, Світової та Бернської конвенцій щодо охорони літературних та художніх творів та охорони прав виконавців, резолюцій Генеральної конференції ЮНЕСКО, рекомендацій міжурядових конференцій ЮНЕСКО щодо політики в галузі культури, а також конвенцій та рекомендацій, прийнятих Міжнародною організацією праці, список яких наведено в Додатках;

отримавши на розгляд пропозиції щодо положення творчого працівника – питання, подане у пункті 31 порядку денного сесії;

ухваливши на своїй двадцятій сесії, що це питання стане предметом рекомендації державам-членам;

приймає цього двадцять сьомого дня жовтня місяця 1980 року цю Рекомендацію.

Генеральна конференція рекомендує державам-членам застосовувати нижченаведені положення, прийнявши у формі національного закону або іншій формі, відповідно до особливостей розглянутих питань та відповідними конституційними положеннями, заходи щодо здійснення на територіях, що знаходяться під їх юрисдикцією, принципів та норм, проголошених у цій Рекомендації.

Державам, які мають федеральну чи не унітарну конституційну систему, Генеральна конференція, в тому, що стосується положень цієї Рекомендації, виконання яких є правовою компетенцією окремих штатів, округів, провінцій або кантонів чи будь-яких інших територіальних та політичних одиниць, не зобов'язаних відповідно до конституційної системи федерації вживати законодавчих заходів, рекомендує федеральним урядам довести зазначені положення до відома компетентних органів штатів, округів, провінцій та кантонів з своїм позитивним висновком.

Генеральна конференція рекомендує державам-членам довести цю Рекомендацію до органів, установ та організацій, здатних зробити внесок у поліпшення становища творчих працівників та стимулювати участь творчих працівників у культурному житті та розвитку культури.

Генеральна конференція рекомендує державам-членам представляти їй, у строки та у формі, які вона визначить пізніше, доповіді про заходи щодо виконання цієї Рекомендації.

I. Визначення

Для мети цієї Рекомендації:

1. Під «творчим працівником» мається на увазі будь-яка особа, яке створює чи інтерпретує витвори мистецтва, беручи участь, таким чином, у їх відтворенні, яка вважає свою творчу діяльність невід'ємною частиною свого життя, яке таким чином сприяє розвитку мистецтва та культури та яке визнано чи вимагає визнання як творчого працівника, незалежно від того, пов'язано воно чи ні будь-якими трудовими відносинами і є воно чи ні членом будь-якої асоціації.

2. Під «становищем» мається на увазі, з одного боку, ставлення до творчих працівників, визначених вище, з боку суспільства на підставі значення, що надається ролі, яку вони покликані грати в ньому, і, з іншого боку, визнання свобод і прав, включаючи моральні, економічні та соціальні права, особливо у плані доходів та соціального забезпечення, якими творчі працівники мають користуватися.

II. Сфера застосування

Ця Рекомендація стосується всіх творчих працівників за визначенням статті I.1 незалежно від виду або форми мистецтва, які практикується цими творчими працівниками. У їх число, зокрема, входять усі творчі працівники та автори за визначенням Всесвітньої конвенції про авторське право та Бернської конвенції про охорону літературних та художніх творів, а також артисти та виконавці за визначенням Римської конвенції про охорону артистів-виконавців, виробників фонограм та органів радіомовлення.

III. Керівні принципи

1. Держави-члени, визнаючи, що мистецтво формує, зберігає та збагачує культурну самобутність та духовну спадщину різних товариств, є універсальною формою самовираження та спілкування і, як спільний знаменник етнічних, культурних або релігійних відмінностей, мобілізує в кожному почуття приналежності до людської спільноти, мають відповідним чином з цією метою забезпечити доступ до мистецтва населення в цілому.

2. Держави-члени мають заохочувати, особливо за допомогою освіти та засобів масової інформації, а також культурного дозвілля, будь-які заходи, які можуть сприяти посиленню діяльності творчих працівників, спрямованої на розвиток та підйом культури.

3. Держави-члени, визнаючи основну роль мистецтва в житті та розвитку особистості та суспільства, в зв'язку з цим охороняти та захищати свободу творчості, а також надавати сприяння творчим

працівникам. З цією метою вони мають вживати всіх необхідних заходів для стимулювання творчості та розквіту талантів, зокрема, за допомогою заходів, які забезпечують більшу свободу творчих працівників, без якої вони не в змозі виконувати свою місію, а також зміцнювати їх статус шляхом визнання їхніх прав на результати їх праці. Держави-члени мають сприяти всіма необхідними засобами розширення участі творчих працівників у рішеннях, що стосуються якості життя. Держави-члени мають всіма засобами, що є в їхньому розпорядженні, наочно показати та підтвердити, що мистецтво відіграє важливу роль у глобальному розвитку країн, спрямованому на створення більш справедливого і більш гуманного суспільства і на забезпечення, зрештою, для всіх мирного та духовно насиченого життя.

4. Держави-члени мають, у разі потреби, забезпечувати творчим працівникам за допомогою відповідних законодавчих заходів свободу і право створювати профспілки та професійні організації на свій вибір, а також свободу приєднання до таких організацій, якщо вони цього побажають, та забезпечувати організаціям, які представляють творчих працівників, можливість брати участь у розробці політики в галузі культури та зайнятості, включаючи професійну підготовку творчих працівників а також у визначенні умов праці працівників.

5. На всіх відповідних етапах національного планування взагалі і планування у сфері культури особливо державам-членам слід вживати всіх заходів для визначення політики з надання допомоги, а також матеріальної та моральної підтримки творчим працівникам, зокрема, шляхом координації політики в галузі культури, освіти та зайнятості, і слідкувати за тим, щоб громадська думка була поінформована про обґрунтованість та необхідність такої політики. В зв'язку з цим освіта має підняти на відповідну висоту виховання художнього сприйняття з метою формування у громадськості можливості оцінювати твори творчих працівників. Без обмеження прав, які за ними визнані законодавством про авторське право та суміжні права, включаючи збереження прав при перепродажу у випадках, коли це не є частиною авторського права, творчим працівникам мають бути забезпечені справедливі умови, та їх професія має бути оточена повагою, якої вона заслуговує. Їхні умови праці та зайнятості мають бути такими, щоб дозволити творчим працівникам повністю присвятити себе творчій діяльності.

6. Оскільки свобода самовираження та спілкування є основною умовою будь-якої творчої діяльності держави-члени мають стежити за тим, щоб творчим працівникам був гарантований захист, передбачений у цій сфері національним законодавством та міжнародним правом у галузі прав людини.

7.3 урахуванням ролі мистецтва та художньої творчості в культурному та загальному розвитку країн держави-члени мають забезпечувати відповідні умови для того, щоб творчі працівники могли повноцінно брати участь особисто і через посередництво своїх асоціацій або професійних спілок у житті співтовариств, яких вони займаються своїм видом мистецтва, і з тим, щоб вони активно залучалися до розробки політики в галузі культури на місцевому та національному рівнях, оскільки подібна участь підкреслює їх значний внесок у розвиток суспільства, в якому вони живуть і працюють і в прогресі людства в цілому.

8. Держави-члени мають гарантувати, що всі особи, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичного чи будь-якого іншого переконання, національного чи соціального походження, економічного становища чи народження, користувалися рівними можливостями в отриманні початкової та подальшої підготовки, необхідної для всебічного розвитку та застосування їх художніх талантів, отримання роботи та своєї професійної діяльності без будь-якої дискримінації.

IV. Покликання та підготовка творчого працівника

1. Держави-члени мають вживати всіх заходів, щоб у школі та з самого юного віку заохочувати повагу до художнього у творчості, відкриття та затвердження покликання до мистецтва, та враховувати, що ефективне стимулювання художнього творчості вимагає надання талантам необхідної підготовки для створення творів найвищої якості. З цією метою держави-члени повинні:

a) вживати всіх необхідних заходів для забезпечення освіти, що сприяє розвитку таланту та покликання;

b) приймати, залучаючи до цього творчих працівників, всі належні заходи для того, щоб освіта зайняла відповідне місце у вихованні художнього сприйняття та сприяло таким чином формуванню громадськості, здатної сприймати мистецтво у будь-якій його формі;

c) вживати, по можливості, необхідних заходів для введення чи розвитку викладання окремих художніх дисциплін;

d) за допомогою заохочень, таких як надання стипендій або оплачуваної відпустки для здобуття освіти, забезпечувати творчим працівникам можливість поповнювати знання у своїй галузі мистецтва або суміжних спеціальностях та галузях, удосконалюватись у майстерності, встановлювати творчості контакти та отримувати перепідготовку для того, щоб мати можливість зайнятися іншою сферою художньої діяльності; з цією метою держави-члени мають стежити за тим, щоб було створено відповідну матеріальну базу і щоб існуюча по необхідності покращувалася і розвивалася;

е) комплексно розробляти скоординовану політику та програми професійної орієнтації та підготовки з урахуванням конкретної ситуації в галузі зайнятості творчих працівників з тим, щоб вони могли перейти в інші сфери діяльності, якщо це необхідно;

ф) стимулювати участь творчих працівників у реставраційних роботах, у заходах щодо збереження та використання культурної спадщини в найширшому значенні слова та забезпечувати творчим працівникам засоби передачі майбутнім поколінням художніх знань та умінь, носіями яких вони є;

г) визнавати значення в галузі художньої або ремісничої підготовки традиційних форм передачі знань та, зокрема, обрядів посвячення, що проводяться у різних спільнотах, і вживати всіх належних заходів для їхньої охорони та заохочення;

h) визнати, що художня освіта не має бути відокремлена від практики живого мистецтва, і слідкувати за переорієнтування цієї освіти таким чином, щоб культурні установи (наприклад, театри, художні майстерні та органи теле- і радіомовлення) відігравали важливу роль у цій формі підготовки та навчання;

і) приділяти особливу увагу розвитку творчих здібностей жінок та заохочення груп та організацій, метою яких є сприяння підвищенню ролі жінок у різних галузях художньої діяльності;

ж) визнати, що творче життя та мистецтво мають міжнародний характер, і у зв'язку з цим надавати всім, хто присвячує себе творчій діяльності, всі кошти та, зокрема, субсидії для поїздок та навчальних стипендій, які дозволять їм вступити в живий та глибокий контакт з іншими культурами;

к) вживати всіх належних заходів з метою сприяння вільного пересування творчих працівників у міжнародному плані та не перешкоджати творчим працівникам займатися творчістю в обраних ними країнах, водночас стежачи за тим, щоб це не завдавало шкоди розвитку ендогенних талантів та умов праці та зайнятості місцевих творчих працівників;

l) приділяти особливу увагу потребам творчих працівників традиційних жанрів і, зокрема, сприяти їх поїздкам по своїй країні та за її межами з метою розвитку місцевих традицій.

2. По мірі можливості і без заподіяння шкоди свободі та незалежності творчих працівників та педагогів держави-члени мають всіляко підтримувати ініціативи для забезпечення того, щоб творчі працівники у процесі навчання могли усвідомити культурну самобутність свого суспільства, включаючи традиційну та народну культуру, і таким чином сприяти утвердженню або відродженню цієї самобутності та культури.

V. Соціальний статус

Держави-члени мають підвищувати та захищати статус творчих працівників, розглядаючи творчу діяльність, включаючи новаторські пошуки та дослідження, як служіння суспільству. Вони мають створювати умови, за яких творчі працівники могли б користуватися повагою, необхідною для повного розквіту їх творчості, та забезпечувати економічні гарантії, на які творчі працівники мають право як працівники культури.

Державам-членам потрібно:

1. Забезпечувати творчим працівникам визнання у тій формі, яка найкраще підходить до їх культурного середовища, і створювати систему, що забезпечують престиж творчих працівників, на який вони мають право там, де таких систем немає або де вони недостатньо дієві.

2. Слідкувати за тим, щоб творчі працівники користувалися правами та захистом на підставі актів міжнародного права та національного законодавства у галузі прав людини.

3. Прагнення вживати належних заходів для того, щоб творчі працівники користувалися такими ж правами, які надано міжнародним правом та національним законодавством співставної групи самодіяльного населення щодо найму на роботу та умов життя та праці, і слідкувати за тим, щоб творчим працівникам, які працюють не за наймом, було в розумних межах забезпечено захист у вигляді гарантії доходів та соціального забезпечення.

4. Визнати значення міжнародного захисту прав творчих працівників на підставі чинних конвенцій, зокрема Бернської конвенції про охорону літературних та художніх творів, Всесвітньої конвенції про авторське право та Римську конвенції про охорону прав артистів-виконавців, виробників фонограм та органів радіомовлення, та вживати всіх належних заходів для розширення сфери та масштабів їх застосування та підвищення ефективності цих документів, зокрема шляхом розгляду можливості приєднання до них тих держав-членів, які ще цього не зробили.

5. Визнати право профспілок та професійних організацій творчих працівників представляти та захищати інтереси своїх членів та користуватися можливістю давати консультації державним органам з належних заходів, спрямованих на активізацію творчої діяльності та забезпечення її захисту та розвитку.

VI. Умови зайнятості, праці та життя творчих працівників, професійні та профспілкові організації

1. Усвідомлюючи критичне становище, у якому часто виявляються творчі працівники, а також необхідність підвищення їх суспільного престижу шляхом надання їм необхідної моральної та матеріальної допомоги та винагороди, державам-членам пропонується:

a) розглянути заходи підтримки творчих працівників на початку їх творчого шляху, зокрема, на початковому етапі, коли вони прагнуть повністю присвятити себе мистецтву;

b) сприяти зайнятості творчих працівників у їхній галузі мистецтва, зокрема, виділяючи частину державних коштів на створення художніх творів;

c) розвивати творчу діяльність у загальних рамках розвитку та сприяти зростанню попиту з боку суспільства та приватних осіб на продукцію художньої творчості з метою розширення можливостей творчих працівників отримувати оплачувану роботу, зокрема шляхом надання субсидій художнім установам, надання замовлень окремим творчим працівникам або шляхом проведення культурних заходів у місцевому, регіональному чи національному масштабі, а також шляхом створення художніх фондів;

d) виявляти можливості надання творчим працівникам оплачуваної роботи, яка не обмежує їх талант, покликання та свободу самовираження та спілкування, і зокрема:

(i) відкрити для творчих працівників доступ до відповідних установ систем освіти та інших соціальних служб на національному та місцевому рівнях, а також до бібліотек, музеїв, виставкам та іншим громадським установам;

(ii) забезпечити ширшу участь поетів та прозаїків у спільній діяльності з перекладу зарубіжної літератури;

e) заохочувати розвиток необхідної матеріальної бази (музеїв, концертних залів, театрів та інших видовищних споруд), які сприяють поширенню мистецтва та здійсненню зустрічей творчих працівників із публікою;

f) вивчити можливість створення в рамках політики чи служб зайнятості ефективного механізму з надання допомоги творчим працівникам у пошуках роботи та приєднання до Конвенції про платні бюро з найму (переглянутої) N 96 Міжнародної організації праці, що згадується у Додатку.

2. У рамках спільної політики заохочення художнього творчості, культурного розвитку, створення та покращення умов зайнятості державам-членам, коли це можливо, доцільно і відповідає інтересам творчих працівників, пропонується:

a) заохочувати та полегшити застосування норм, прийнятих для різних груп самодіяльного населення, до творчих працівників та забезпечувати творчим працівникам усі права, якими користуються відповідні групи у сфері умов праці;

b) вишукувати можливості розповсюдження на творчих працівників юридичного захисту у сфері умов праці та зайнятості у тому вигляді, в якому він визначений нормами Міжнародної організації праці, і зокрема нормами, що стосуються:

(i) тривалості робочого дня, вихідних днів та оплачуваних відпусток у всіх галузях або видах діяльності, а також зокрема для артистів-виконавців з урахуванням часу на поїздки та репетиції, а також часу на публічне виконання та спектаклі;

(ii) охорони життя, здоров'я та умов праці;

c) брати до уваги особливі проблеми творчих працівників, пов'язані з приміщеннями, в яких вони працюють, забезпечуючи охорону архітектурної спадщини та навколишнього середовища та дотримуючись відповідних норм безпеки та санітарних норм при застосуванні положень, пов'язаних із перебудовою приміщень творчих працівників там, де це відповідає інтересам творчої діяльності;

d) передбачати у разі потреби відповідні норми компенсації для творчих працівників, переважно в консультації з організаціями, що представляють творчих працівників та їх роботодавців, у тих випадках, коли через характеру діяльності творчих працівників чи статусу їх зайнятості норми, що стосуються питань, згаданих у пункті 2b (i) цього розділу, які не можуть бути застосовані;

e) враховувати, що система участі у формі відстрочених платежів або частки у прибутках виробництва може завдати шкоди правам творчих працівників, пов'язаним з реальними доходами та соціальними гарантіями. У таких випадках державам-членам пропонується вживати належних заходів для захисту цих прав.

3. Враховуючи специфіку дитини-артиста, державам-членам пропонується брати до уваги положення Декларації прав дитини ООН.

4. З урахуванням ролі, яку відіграють професійні організації та професійні спілки у забезпеченні зайнятості та умов праці, державам-членам пропонується вживати належних заходів з тим, щоб:

a) дотримуватись та забезпечувати дотримання положень про свободу асоціацій та право на створення організацій та колективні трудові угоди, що містяться у конвенціях Міжнародної організації праці, перерахованих у Додатку, і домогтися того, щоб ці норми та загальні принципи, на яких вони засновані, могли застосовуватись щодо творчих працівників;

b) заохочувати вільне створення таких організацій в областях, де вони ще не існують;

с) надавати всім таким національним чи міжнародним організаціям творчих працівників, не наносячи при цьому шкоди праву на свободу асоціацій, можливість повністю виконувати свою місію.

5. Державам-членам пропонується в рамках свого культурного середовища прагнути забезпечувати працюючим за наймом та самостійно працюючим творчим працівникам такий самий соціальний захист, який зазвичай надається іншим категоріям осіб, які працюють за наймом чи самостійно. Необхідно також передбачити заходи щодо поширення відповідного соціального захисту на їхніх утриманців. Система соціального забезпечення, яку держави-члени вважають за можливе створити, удосконалити або доповнити, має враховувати специфіку творчої діяльності, характерною рисою якої є перерви у зайнятості та різкі коливання у доходах багатьох творчих працівників, не обмежуючи, однак, свободи творчого працівника створювати, публікувати та поширювати свої твори. У цьому контексті держави-члени мають розглядати прийняття спеціальних форм фінансування соціального забезпечення творчих працівників, наприклад, використовуючи нові форми фінансової участі з боку державних органів чи підприємств, які користуються послугами або використовують твори творчих працівників на комерційній основі.

6. Визнаючи в цілому, що національні законодавства та міжнародне право у сфері становища творчих працівників відстають і від загального технічного прогресу, розвитку коштів масової інформації та технічного відтворення творів мистецтва та видовищних уявлень, виховання глядачів та вирішальної ролі індустрії культури, державам-членам слід, при необхідності, вживати належних заходів для того, щоб:

а) забезпечувати творчому працівнику отримання винагороди за поширення та комерційне використання його творів та збереження ним контролю над своїми творами для запобігання їх несанкціонованому використанню, зміни чи поширення;

б) передбачити, наскільки це можливо, систему виняткових моральних та матеріальних прав творчих працівників у зв'язку зі шкодою, якої вони можуть зазнати внаслідок технічного розвитку нових засобів комунікацій та відтворення та індустрії культури, зокрема, забезпечити права артистів-виконавців, включаючи артистів цирку, вар'єте, артистів-лялькарів; враховувати положення Римської конвенції при вирішенні проблем, що виникають у зв'язку з розвитком кабельного телебачення та відеограм, а також Рекомендації, прийнятої Міжурядовим комітетом та Римською конвенцією 1979 року;

с) забезпечувати створення робочих місць для творчих працівників, популяризацію та поширення їхніх творів як компенсацію за шкоду, якої вони можуть зазнати внаслідок технічного розвитку нових засобів комунікації та відтворення та промисловості культури;

d) стежити за тим, щоб галузі культури, які отримують зиск від технічних нововведень, зокрема органи радіо та телебачення та підприємства відтворення, брали участь у зусиллях по заохоченню та стимулюванню художньої творчості, наприклад, формі створення нових робочих місць, реклами, розповсюдження творів, оплати авторських гонорарів, та у будь-якій іншій формі, яка вважається справедливою щодо творчих працівників;

e) надавати допомогу творчим працівникам та організаціям творчих працівників у протидії несприятливому та шкідливому впливу нової техніки на зайнятість чи можливість працевлаштування творчих працівників.

7. a) У зв'язку з ненадійністю доходів творчих працівників та їх різкими коливаннями, специфікою творчої діяльності та тим, що багатьма художніми ремеслами можна займатися лише протягом відносно короткого періоду життя, державам-членам пропонується забезпечити окремим категоріям творчих працівників право на пенсію залежно від стажу роботи, а не після досягнення певного віку, а також врахувати у своїх системах оподаткування особливі умови роботи у діяльності творчих працівників;

b) з метою охорони здоров'я та продовження терміну професійної діяльності окремих категорій творчих працівників (наприклад, артисти балету, танцюристи, вокалісти) державам-членам пропонується забезпечити їм надання належної медичної допомоги, у випадку втрати працездатності, а й з метою попередження захворювань, та розглянути можливість дослідження проблем охорони здоров'я, притаманних творчим професіям;

c) оскільки витвір мистецтва не має розглядатися ні як предмет споживання, ні як форма включення капіталу, державам-членам на користь творчих працівників та розвитку мистецтва пропонується зняти всі непрямі податки на твори мистецтва та художні представлення на стадії їх створення, поширення або першого продажу.

8. У зв'язку з зростаючим значенням міжнародних обмінів творами мистецтва та контактів між творчими працівниками і необхідністю заохочувати їх, не завдаючи шкоди розвитку національної культури, державам-членам пропонується на індивідуальній чи колективній основі:

a) сприяти більш вільному пересуванню таких творів, зокрема, шляхом запровадження гнучкіших митних процедур та звільнення їх від мит, особливо для тимчасового вивезення за кордон;

b) вживати заходів, що заохочують міжнародний обмін творчими працівниками та поїздки творчих працівників до інших країн, враховуючи інтереси щодо гастролей місцевих творчих працівників.

VII. Політика в галузі культури та участь

Відповідно до пунктів III.7 та V.5 цієї Рекомендації державам-членам слід прагнути до прийняття відповідних заходів для того, щоб враховувати думки творчих працівників професійних та профспілкових організацій, які їх представляють, а також народних мас на кшталт Рекомендації ЮНЕСКО щодо участі та внесок народних мас у культурне життя, при розробці та здійсненні політики в галузі культури. З цією метою їм пропонується вжити необхідних заходів для забезпечення участі творчих працівників та їх організацій в обговореннях, прийнятті рішень та подальшому здійсненні заходів, спрямованих на зокрема, на:

а) покращення становища творчих працівників у суспільстві всіма заходами, що стосуються умов зайнятості, праці та життя творчих працівників, надання матеріальної та моральної підтримки, художньої діяльності громадськими органами та професійній підготовці творчих працівників;

б) сприяння розвитку культури та мистецтва у суспільстві, наприклад, за допомогою заходів, що належать до культурного розвитку, охорони та популяризації культурної спадщини, включаючи фольклор та іншу діяльність традиційних творчих працівників, культурної самобутності, відповідним аспектам навколишнього середовища та використання дозвілля, а також до питань про місце культури та мистецтва в освіті;

с) підтримку міжнародного культурного співробітництва, зокрема за допомогою заходів, що належать до поширення та перекладу творів, обміну творами й особами та організації регіональних та міжнародних культурних заходів.

VIII. Використання та виконання цієї Рекомендації

1. Держави-члени мають прагнути розширювати й доповнювати свою діяльність щодо становища творчих працівників шляхом розширення співробітництва з усіма національними чи міжнародними органами, діяльність яких пов'язана з цілями цієї Рекомендації, особливо з національними комісіями у справах ЮНЕСКО, національними та міжнародними організаціями творчих працівників, та Міжнародною організацією праці та Всесвітньою організацією інтелектуальної власності.

2. Держави-члени найбільш оптимальними способами підтримувати діяльність вищезгаданих органів, які представляють творчих працівників, та забезпечувати професійне співробітництво з ними для того, щоб дозволити творчим працівникам користуватися правами, викладеними у цій Рекомендації, і щоб вони отримали статус, визначений у цій Рекомендації.

ІХ. Досягнуті переваги

Якщо творчі працівники у деяких областях користуються більш сприятливим становищем, ніж те, що випливає з тексту цієї Рекомендації, ці положення в жодному разі не можуть стати приводом для позбавлення їх вже досягнутих переваг або обмеженням цих переваг безпосередньо чи опосередковано.

Переклад за: Рекомендація про становище творчих працівників (1980)
// ІАС Консультант. Інформаційно-аналітична система по законодавству України. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=00WHYF538C&abz=1MA4E>

РЕКОМЕНДАЦІЯ ООН ПРО ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ФОЛЬКЛОРУ

Прийнята генеральною конференцією ООН з питань освіти, науки та культури на її двадцять п'ятій сесії, Париж, 15 листопада 1989 р.

Генеральна конференція Організації Об'єднаних націй з питань освіти, науки та культури, що зібралася в Парижі з 17 жовтня по 16 листопада 1989 р. на свою двадцять п'яту сесію;

вважаючи, що фольклор є частиною загальної спадщини людства, потужним засобом зближення різних народів і соціальних груп та утвердження їх культурної самобутності;

відзначаючи його соціальне, економічне, культурне та політичне значення, його роль в історії народу і його місце в сучасній культурі;

підкреслюючи специфічну сутність та важливість фольклору як невід'ємної частини культурної спадщини та живої культури;

визнаючи вкрай крихкий характер традиційних форм фольклору, особливо його аспектів, пов'язаних з усними традиціями, і ризик того, що ці аспекти можуть зникнути;

підкреслюючи необхідність визнання у всіх країнах ролі фольклору та небезпеки, якої він зазнає під дією різноманітних факторів;

вважаючи, що урядам слід було б відігравати вирішальну роль у збереженні фольклору і діяти якомога швидше;

ухваливши в ході своєї 24 сесії, що питанню охорони фольклору повинна бути присвячена рекомендація для держав-членів у розумінні п. 4. ст. Статуту,

приймає дану рекомендацію 15 листопада 1989 року.

Генеральна конференція рекомендує державам-членам застосувати наступні положення щодо збереження фольклору, вживаючи в законодавчому чи іншому порядку заходів, які можуть знадобитися згідно з конституційною практикою кожної з них, для втілення в життя на своїх територіях принципів та заходів, викладених у цій рекомендації.

Генеральна конференція рекомендує державам-членам довести цю рекомендацію до відома властей, служб чи органів, що відповідають за питання, пов'язані із збереженням фольклору, а також до відома різноманітних організацій чи установ, що займаються питаннями фольклору, і сприяти контактам з відповідними міжнародними організаціями, що займаються питаннями збереження фольклору.

Генеральна конференція рекомендує державам-членам подати Організації у термін та у формі, які визначає Генеральна конференція, доповіді про заходи, вжиті ними для втілення в життя цієї рекомендації.

А. Визначення фольклору

Для цілей цієї Рекомендації:

Фольклор (або традиційна народна культура) є сукупність заснованих на традиціях культурного суспільства творів, виражених групою чи індивідуумами й визнаних у якості відображення сподівань суспільства, його культурної та соціальної самобутності; фольклорні вірці та цінності передаються усно, шляхом імітації чи іншими засобами. До його форм, зокрема, належать: мова, література, музика, танці, ігри, міфологія, обряди, звичаї, ремесла, архітектура та інші види художньої творчості.

Б. Виявлення фольклору

Фольклор у якості явища культури повинен зберігатися в інтересах конкретної групи людей і самою групою (сім'я, професіональні, національні, регіональні, релігійні, етнічні та інші групи), самобутність якої він виражає. З цією метою державам-членам слід заохочувати проведення відповідних досліджень на національному, регіональному та міжнародному рівнях з тим, щоб:

а) скласти національний перелік установ, що займаються фольклором, з метою його включення до регіональних та міжнародних реєстрів подібних установ;

б) створити системи виявлення та обліку, збору, каталогізації, письмового фіксування (або розвивати вже наявні системи за допомогою довідників, порадників збору, типових каталогів і т.п.). Враховуючи необхідність координації систем, класифікації, що використовуються різними установами;

в) стимулювати розробку стандартної типології фольклору шляхом створення:

1) загальної схеми класифікації фольклору, яка могла б служити орієнтиром на міжнародному рівні;

2) детального каталогу фольклору;

3) регіональної класифікації фольклору, зокрема, за допомогою проведення досліджень на місцях.

В. Зберігання фольклору

Зберігання стосується документації, пов'язаної з фольклорними традиціями, і має на меті дати змогу дослідникам та носіям традицій отримати у своє розпорядження дані, що дають змогу їм вивчати процес зміни традицій у тому випадку, коли ці традиції не використовуються або знаходяться в розвитку. Якщо живий фольклор, враховуючи його мінливий характер, не завжди може стати об'єктом прямої охорони, зафіксований фольклор може ефективно охоронятися. З цією метою державам-членам слід:

а) створити національні архіви, де зібрані фольклорні матеріали можуть належним чином зберігатися і надаватися;

б) створити центральний національний архів з метою надання певних послуг (централізоване каталогізування, розповсюдження інформації з фольклорних матеріалів і норм роботи з ними, включаючи аспект збереження фольклору);

в) створити музеї чи відділи фольклору в існуючих музеях, де можуть влаштовуватися виставки традиційних та народних культур;

г) надавати перевагу таким засобам представлення традиційних та народних культур, які популяризують живі чи минулі свідчення цих культур (що показують оточення їх існування, образ життя, досягнуті навички та вміння);

д) гармонізувати методи збору в архівізації;

е) здійснювати професійну підготовку фахівців зі збору фольклорних матеріалів, архіваріусів, фахівців у галузі документації та інших фахівців з питань збереження фольклору, починаючи з питань фізичної цілості і закінчуючи аналітичною роботою;

ж) надавати кошти для зняття архівних та робочих копій з усіх фольклорних матеріалів, а також копій для регіональних організацій, тим самим забезпечуючи відповідному культурному суспільству доступ до зібраних матеріалів.

Г. Забезпечення охоронності фольклору

Забезпечення охоронності фольклору стосується фольклорних традицій та їх носіїв, виходячи з того, що кожний народ має право на свою власну культуру, що його прихильність цій культурі часто виявляється відірваною у результаті впливу індустріалізованої культури, розповсюдженої засобами масової інформації. необхідно вжити заходів щодо гарантування статусу економічної підтримки фольклорних традицій і тих, що створюють їх як у спілках, так і за їх межами. З цією метою державам-членам слід:

а) розробити і внести до програм як шкільної, так і позашкільної освіти відповідне викладання та вивчення фольклору, приділяючи особливу увагу повазі до фольклору в найширшому розумінні цього слова, враховуючи не лише селянські чи інші сільські культури, але й

культури, що створюються в міському середовищі різними соціальними та професійними групами, організаціями тощо, й тим самим сприяти кращому розумінню культурного розмаїття та різних світоглядів, особливо тих, котрі не представлені у домінуючій культурі;

б) гарантувати право доступу культурних спілок до їх власного фольклору шляхом надання сприяння роботі в галузі документації, архівної справи, досліджень тощо, а також застосування традицій на практиці;

в) створити на міждисциплінарній основі національну раду фольклору чи будь-який інший подібний координаційний орган, у якому будуть представлені різні групи за відповідними інтересами;

г) надати моральну та економічну підтримку окремим особами та установам, що вивчають, пропагують, культивують чи володіють фольклорними матеріалами;

д) заохочувати наукові дослідження, пов'язані з забезпеченням охоронності фольклору.

Д. Розповсюдження фольклору

Серед населення слід було б популяризувати ідею значення фольклору як елемента культурної самобутності, щоби дати можливість осмислити цінність фольклору та необхідність забезпечення його цілості, а також дуже важливо широко розповсюджувати ці елементи культурного спадку. Однак у ході такого розповсюдження слід уникати всілякого перекручення його – з метою збереження цілісності традицій. З метою заохочення сумлінного розповсюдження фольклору державам-членам слід:

а) сприяти організації таких національних, регіональних та міжнародних заходів, як ярмарки, фестивалі, виставки, семінари, симпозиуми, навчально-практичні семінари, навчальні курси, конгреси тощо та надавати підтримку розповсюдженню й публікації їх матеріалів, доповідей та інших результатів;

б) сприяти широкому висвітленню фольклорних матеріалів у пресі, публікаціях, на телебаченні, радіо та іншими національними й регіональними засобами масової інформації, наприклад, за допомогою субсидії, створення робочих місць для фольклористів у цих підрозділах, забезпечення відповідного архівного зберігання і розповсюдження фольклорних матеріалів, зібраних засобами масової інформації та створення відділів фольклору в цих організаціях;

в) заохочувати районні та муніципальні владні структури, асоціації та інші групи, що займаються питаннями фольклору, з метою створення штатних посад фольклористів для сприяння координації фольклорних заходів у регіоні;

г) надавати підтримку діючим і створювати нові підрозділи для виробництва учбових матеріалів – наприклад, відеофільмів – на основі

останніх робіт на місцях, і сприяти їх використанню у школах, фольклорних музеях, на національних і міжнародних фольклорних фестивалях, виставках;

д) забезпечувати відповідною інформацією з фольклору за допомогою центрів документації, бібліотек, музеїв, архівів, а також спеціальних фольклорних бюлетенів та періодичних видань;

е) сприяти організації зустрічей та обмінів між особами, групами та установами, що займаються питаннями фольклору як на національному, так і на міжнародному рівнях з урахуванням двосторонніх угод про культурну співпрацю;

ж) сприяти розробці міжнародною науковою спільнотою відповідних етичних норм, що забезпечували б належний підхід до традиційних культур та повагу до них.

Е. Охорона фольклору

Фольклор, будучи проявом індивідуальної чи колективної інтелектуальної творчості, заслуговує правової охорони, подібної до тієї, яка надається творам інтелектуальної творчості. Така охорона фольклору є необхідною як засіб, що дозволяє розвивати, забезпечувати спадкоємність і ширше розповсюджувати цей вид спадщини як у межах країни, так і за кордоном без зачіпання відповідних законних інтересів.

Крім аспектів охорони проявів фольклору, пов'язаних з інтелектуальною власністю, існують різні категорії прав, котрі вже забезпечуються правовою охороною в центрах документації та архівних службах, що займаються питаннями фольклору. З цією метою державам-членам слід:

а) щодо аспектів інтелектуальної власності:

- звертати увагу відповідних владних структур на важливість діяльності ЮНЕСКО та ВОІС у галузі інтелектуальної власності, водночас визнаючи, що ця діяльність стосується лише одного аспекта охорони фольклору, і – що дуже необхідно – проведення самостійної діяльності, спрямованої на збереження фольклору;

б) щодо інших, пов'язаних з цим прав:

- забезпечити захист носія фольклорної інформації як носія традиції (захист особистого життя та конфіденційності);

- охороняти інтереси збирачів з тим, щоб зібрані матеріали зберігалися у належному стані й за певною методикою;

- вживати необхідних заходів щодо захисту зібраних матеріалів від навмисного неправомірного чи іншого протиправного використання;

- визнавати, що архівні служби є відповідальними за використання зібраних матеріалів.

Ж. Міжнародна співпраця

З урахуванням необхідності розвитку співпраці та культурних обмінів – зокрема, на основі спільного використання людських та матеріальних ресурсів для реалізації програм розвитку фольклору, спрямованих на активізацію останнього, – та дослідницьких робіт, здійснюваних фахівцями однієї держави-члена у іншій державі-членові, державам-членам слід:

а) співпрацювати з міжнародними та регіональними асоціаціями, інститутами й організаціями, що займаються питаннями фольклору;

б) співпрацювати в галузі вивчення, розповсюдження та охорони фольклору, зокрема шляхом:

- обміну різного роду інформацією та публікаціями науково-технічного характеру;

- підготовки фахівців, надання стипендій для поїздок та направлення наукового й технічного персоналу та матеріалів;

- сприяння наданню двосторонніх та багатосторонніх проектів у галузі документації з сучасного фольклору;

- організації зустрічей між фахівцями, учбових курсів та робочих груп за визначеними темами, особливо з класифікації та індексації даних про фольклор та його вияви, а також про сучасні методи та техніку дослідження;

в) тісно співпрацювати з метою забезпечення у міжнародному плані для різних зацікавлених сторін (спілки або фізичні чи юридичні особи) права користування майновими та немайновими чи так званими «суміжними» правами, що випливають з досліджень, творчості, композиції, виконання, запису або розповсюдження фольклору;

г) гарантувати державам-членам, на території яких проводилися дослідницькі роботи, право отримувати від відповідних держав-членів копії усіх документів, записів, відеофільмів, фільмів та інших матеріалів;

д) утримуватися від будь-яких дій, що можуть викликати руйнування фольклорних матеріалів, зниження їх вартості чи створення перешкод для їх розповсюдження та використання, незалежно від того, чи знаходяться ці матеріали у країні їх походження чи на території інших держав;

е) вжити необхідних заходів щодо збереження фольклору від загрози з боку людини чи природних сил, у тому числі від загрози, що виникає внаслідок зміни чи інших порушень суспільного порядку.

ДОКУМЕНТИ РАДИ ЄВРОПИ

ЄВРОПЕЙСЬКА КУЛЬТУРНА КОНВЕНЦІЯ 1954 року

ДАТА ПІДПИСАННЯ: 19.12.54 р.

ДАТА ПІДТВЕРДЖЕННЯ УЧАСТІ УКРАЇНИ: 24.02.94 р.

ДАТА НАБУТТЯ ЧИННОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ: 13.06.94 р.

Додатково див. Статус Конвенції
станом на 5 квітня 2002 року

Держави-члени Ради Європи, які підписали цю Конвенцію, враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами для, крім іншого, збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням;

вважаючи, що досягненню цієї мети може сприяти поглиблення взаєморозуміння між народами Європи;

вважаючи, що для цього доцільно не тільки укладати двосторонні культурні конвенції між членами Ради, але й проводити політику спільних дій, спрямованих на збереження європейської культури та заохочення її розвитку;

вирішивши укласти загальну європейську культурну конвенцію з метою заохочення громадян усіх держав-членів та громадян інших європейських держав, які можуть приєднатися до неї, до вивчення мов, історії та культури інших країн загальної для них усіх культури,

погодилися про таке:

Стаття 1

Кожна Договірна Сторона вживає відповідних заходів для збереження свого національного внеску до загальної культурної спадщини Європи і сприяння його збільшенню.

Стаття 2

Кожна Договірна Сторона у міру можливості:

а) заохочує вивчення своїми громадянами мов, історії і культури інших Договірних Сторін і надає цим Сторонам можливості для сприяння такому вивченню на її території, і

б) докладає зусиль для сприяння вивченню своєї мови або своїх мов, історії і культури на території інших Договірних Сторін і надає громадянам цих Сторін можливості для такого вивчення на її території.

Стаття 3

Договірні Сторони проводять взаємні консультації в рамках Ради Європи з метою здійснення спільних дій, які сприятимуть культурним заходам, що становлять інтерес для Європи.

Стаття 4

Кожна Договірна Сторона у міру можливості сприяє пересуванню осіб та предметів, що мають культурну цінність, і обміну ними з метою здійснення статей 2 і 3.

Стаття 5

Кожна Договірна Сторона розглядає предмети, які мають культурну цінність для Європи і які передаються під її нагляд, як складову частину загальної культурної спадщини Європи, вживає відповідних заходів для їхнього збереження і забезпечує розумний доступ до них.

Стаття 6

1. Пропозиції щодо застосування положень цієї Конвенції і питання, що стосуються їхнього тлумачення, розглядаються на засіданнях Комітету експертів Ради Європи з питань культури.

2. Будь-яка держава, яка не є членом Ради Європи, але яка приєдналася до цієї Конвенції відповідно до положень пункту 4 статті 9, може призначити представника чи представників для участі в засіданнях, передбачених у попередньому пункті.

3. Висновки, зроблені на засіданнях, передбачених в пункті 1 цієї статті, подаються у формі рекомендацій до Комітету міністрів Ради Європи, якщо вони не є рішеннями, що належать до компетенції Комітету експертів з питань культури і стосуються питань адміністративного характеру, які не потребують додаткових витрат.

4. Генеральний секретар Ради Європи повідомляє членам Ради і уряду будь-якої держави, яка приєдналася до цієї Конвенції, будь-які рішення, які можуть бути ухвалені стосовно Конвенції Комітетом міністрів або Комітетом експертів з питань культури.

5. Кожна Договірна Сторона своєчасно повідомляє Генерального секретаря Ради Європи про будь-які заходи, які можуть бути нею вжиті

для здійснення положень цієї Конвенції на виконання рішень Комітету міністрів або Комітету експертів з питань культури.

6. Якщо деякі пропозиції щодо застосування цієї Конвенції становлять інтерес тільки для обмеженої кількості Договірних Сторін, такі пропозиції можуть бути розглянуті відповідно до положень статті 7, якщо їх здійснення не потребує ніяких витрат від Ради Європи.

Стаття 7

Якщо для сприяння досягненню цілей цієї Конвенції, дві або більше Договірних Сторін бажають провести в штаб-квартирі Ради Європи засідання, не передбачені в пункті 1 статті 6, Генеральний секретар Ради надає їм таку адміністративну допомогу, яка їм може бути необхідна.

Стаття 8

Ніщо в цій Конвенції не розглядається як таке, що зачіпає:

а) положення будь-якої існуючої двосторонньої культурної конвенції, яку може підписати будь-яка з Договірних Сторін, або робить менш доцільним укладання будь-якої іншої такої конвенції будь-якою із Договірних Сторін, або

б) зобов'язання будь-якої особи дотримуватися законів і правил, чинних на території будь-якої Договірної Сторони, щодо в'їзду, проживання та від'їзду іноземних громадян.

Стаття 9

1. Цю Конвенцію відкрито для підписання членами Ради Європи. Вона підлягає ратифікації. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Ця Конвенція набирає чинності для урядів, які її підписали і які здали на зберігання свої ратифікаційні грамоти, після здачі на зберігання третьої ратифікаційної грамоти.

3. Стосовно кожного уряду, який підписав цю Конвенцію і який ратифікуватиме її після набрання нею чинності, Конвенція набирає чинності від дати здачі на зберігання його ратифікаційної грамоти.

4. Комітет міністрів Ради Європи може, одностайним голосуванням, вирішити запропонувати, на таких умовах, які він вважає за доцільне, будь-якій європейській державі, яка не є членом Ради, приєднатися до цієї Конвенції. Будь-яка держава, якій була зроблена така пропозиція, може приєднатися до Конвенції шляхом здачі на зберігання свого документа про приєднання Генеральному секретарю Ради Європи. Таке приєднання набирає чинності від дати отримання зазначеного документа про приєднання.

5. Генеральний секретар Ради Європи повідомляє всіх членів Ради і будь-які держави, що приєдналися до Конвенції, про здачу на зберігання всіх ратифікаційних грамот і документів про приєднання.

Стаття 10

Будь-яка Договірна Сторона може визначити територію, до яких застосовуються положення цієї Конвенції, у заяві на ім'я Генерального секретаря Ради Європи, яку останній надсилає всім іншим Договірним Сторонам.

Стаття 11

1. Будь-яка Договірна Сторона може денонсувати цю Конвенцію в будь-який час через п'ять років після набрання нею чинності, шляхом подання відповідного письмового повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи, який інформує про це інші Договірні Сторони.

2. Така денонсація набирає чинності для відповідної Договірної Сторони через шість місяців від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем Ради Європи.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином на те уповноважені своїми відповідними урядами представники підписали цю Конвенцію.

Вчинено у Парижі дев'ятнадцятого дня грудня місяця 1954 року англійською і французькою мовами, причому обидва тексти мають однакову силу, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар надсилає засвідчені копії цієї Конвенції кожному з урядів, який підписав цю Конвенцію і приєднався до неї.

БРЕМЕНСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ
«МІСТО І КУЛЬТУРА:
НОВІ ВІДПОВІДІ НА ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ»

Бремен, 1983

1. Представники європейських міст, які беруть участь у Конференції з питань міста та культури, спільно організованій Постійною конференцією місцевих та регіональних влад Європи та Ради культурного співробітництва, на запрошення вільного ганзейського міста Бремена.

2. Дякують Раді Європи за цю ініціативу та місту Бремен за прийом і гостинність.

3. Вважають, що Рада Європи має продовжувати відігравати домінуючу роль у європейському культурному співробітництві.

4. Нагадують про Декларацію принципів культурної діяльності на місцевому та регіональному рівнях, прийнятій Постійною конференцією місцевих і регіональних органів влади Європи в 1978 році та додану до її Резолюції 97 (1978).

5. Цінують можливість отримати користь від досвіду 21 міста, які співпрацювали в проєкті Ради Європи, спрямованому на сприяння розвитку культури.

6. Вітають той факт, що культурна діяльність Ради Європи демонструє зростання усвідомлення важливості місцевих і регіональних спільнот як базової основи для розвитку громади на основі культурних цілей.

7. Шкодують, з іншого боку, що багато урядів не усвідомлюють, що потенціал для дій і нових способів мислення існує в місцевих громадах, але що вони мають стимулюватись ефективним просуванням і фінансовою підтримкою.

8. Вважають за необхідне, щоб кожна місцева влада мала право та спроможність формулювати та здійснювати власну культурну політику у світлі її особливих традицій, наявної інфраструктури, розміру і характеру культурного охоплення та культурних характеристик населення.

9. Просять уряди проводити послідовну політику культурної децентралізації та переконатись, що місцеві та регіональні органи влади

мають достатні повноваження та ресурси, щоб відігравати свою життєво важливу роль у забезпеченні мистецьких і рекреаційних можливостей та сприянні культурній діяльності.

10. Вірять, що в той час, коли загроза знищення людства небезпечно зростає через посилення загрози світовому миру, культурна політика зобов'язана зробити свій внесок у збереження миру, і що це породжує важливі завдання для регіонів та місцевих органів влади, зокрема в аспектах заохочення окремих осіб, груп громадян і митців висловлювати та демонструвати свої страхи, свої протести та пропонувати рішення для збереження миру за умови, що вони роблять це ненасильницькими засобами.

11. Вважають, що саме в період економічної рецесії та високого ступеня безробіття просування культурних цінностей і засобів культурного вираження на місцевому рівні набуває підвищеного соціального та економічного значення, і, крім того, розвиток культури в цілому є важливою умовою економічного розвитку.

12. Відтак закликають місцеву владу подвоїти свої зусилля, включно з фінансовими, щоб дати можливість окремим громадянам брати участь у культурному житті свого міста. Культурна політика має стати пріоритетним пунктом міського порядку денного.

13. Крім того, учасники прийшли до наступних висновків на основі обговорень шести робочих груп.

I. Нові засоби участі в місцевому культурному житті

14. Участь у культурних подіях, процесах і рішеннях є суттєвим кроком у свідомому залученні громадськості до суспільно-політичного життя. Найефективніше це відбувається в місцевому середовищі – місті, селі чи районі, що є справжнім «місцем» участі, де люди можуть бути більш повно представлені один одному в прагненнях і діях.

15. Для того, щоб культурне життя процвітало, інновації розвивалися та культурна демократія розширювалася, необхідно, щоб муніципальна влада підтримувала культурне розмаїття, тобто масову культуру, а також інтереси спеціалістів та еліти. На місцевому рівні терміново потрібні позитивні програми для протидії зростаючому домінуванню пасивного медіаспоживання.

16. Таким чином муніципальна влада має створювати середовище та інфраструктуру, сприятливу для аматорської культурної діяльності та ініціативи, і має приділяти особливу увагу тим групам, які можуть опинитись у несприятливому становищі через своє соціальне походження чи економічне становище.

17. Крім того, органи влади мають:

а) усвідомлювати необхідність перепідготовки персоналу та переоцінки пріоритетів в умовах змін, а також позитивну роль, яку можуть відігравати обрані особи у стимулюванні участі громади та професійних митців у публічному просторі міст;

б) бути готовими передати обов'язки або діяльність громадським групам;

в) серйозно розглянути необхідність створення та підтримки програм, спрямованих на створення мереж, які дозволяють передавати місцеву інформацію та інновації на загальноміському, регіональному, національному та міжнародному рівнях;

д) підтримувати експерименти з метою стимулювання або зміцнення місцевої участі в культурних справах; у кожному випадку вони повинні чітко вказати, чому мають проводитися експерименти, визначити межі доступної підтримки та взяти на себе зобов'язання щодо спільної та відкритої оцінки;

е) адаптувати свій підхід відповідно до громадських інтересів, особливо шляхом гнучкого бюджетування для сприяння культурі, і з огляду на це забезпечити увагу муніципального персоналу до потреб, що виникають на рівні місцевої громади;

ф) пам'ятати про значні можливості, які пропонує місцева орієнтація аспектів шкільної освіти та освіти дорослих для розвитку місцевої партиципаторної культури як передумови ефективного громадського передбачення у плануванні, управлінні та використанні культурних об'єктів.

Далі учасники:

18. Вважають, що культурна діяльність і послуги мають бути доступні не тільки для мешканців міст, ... культурна інфраструктура має бути, наскільки це можливо, наближена до людей, де вони живуть.

19. Відповідно вважають, що важливо залучати відповідальних за культуру до міського планування, щоби створити можливості для культурних інновацій у кожному мікрорайоні та в приміських районах (зокрема, забезпечити доступ до приміщень для організації культурних заходів).

20. Закликають до розвитку мобільних культурних закладів, таких як мандрівні театри та мобільні бібліотеки, які вже довели свою цінність.

21. Стосовно культурних відносин між центральними містами, які мають культурний потенціал, та їхніми сусідніми громадами, вважають, що, з одного боку, необхідно знайти вирішення проблеми фінансового внеску національних і регіональних органів влади в культурні послуги, що надаються містом і, з іншого боку, і натомість ці малі муніципалітети мають отримати можливість справжньої участі у визначенні відповідних культурних програм.

II. Місцева культурна політика та індивідуальна і колективна ініціатива громадян

23. Учасники вважають, що:

a) Індивідуальна та колективна ініціатива громадян має важливе значення для інновацій і творчості в культурі, а також для сприяння культурному плюралізму;

b) Колективна ініціатива здебільшого належить добровільним організаціям, які, отже, мають бути визнані важливими у виробленні політики, хоча питання повної участі у прийнятті рішень залишається відкритим.

24. Тому органи державної влади повинні підтримувати добровільні організації та приймати виклик традиційним ідеям і уявленням про культуру, які такі організації неминуче представляють. Необхідно знайти взаємозадовільну домовленість про «партнерство» як основу для цієї підтримки.

25. У такій домовленості є два ризики, яких слід уникати. По-перше, державна влада не повинна втручатися у зміст культурних пропозицій, які висувають добровільні організації; по-друге, стосунки між партнерами мають бути зрозумілими й узгодженими. Тип відносин залежатиме в кожному конкретному випадку від типу добровільної організації, і органи державної влади, визнаючи це, повинні мати диверсифікований підхід у своїй культурній політиці.

26. У сучасному суспільстві державне планування необхідне навіть у сфері культурного розвитку, але в той же час потреба уникати дирижизму є ще більшою в культурній сфері, ніж деінде, оскільки простір для індивідуальної спонтанності та автономії для асоціацій є передумовою творчості та культурних інновацій.

27. Культурний плюралізм передбачає експеримент. Тому місцева влада має бути гнучкою та відкритою в оцінці заявок на підтримку та має визнавати право людей (та їхніх культур) бути різними.

28. Ця гнучкість має також поширюватися на форми наданої підтримки – наприклад, фінансування, приміщення, обладнання, адміністративна допомога тощо. Як наслідок, бюджети органів державної влади повинні включати підтримку індивідуальної та колективної ініціативи громадян,

29. Крім того, органи державної влади мають бути готові виконати три інші вимоги:

a) Радників слід заохочувати розширювати свої погляди на культуру та визнавати сильні та слабкі сторони приватної ініціативи;

b) Так само слід заохочувати адміністраторів;

d) Необхідно провести дослідження для моніторингу та оцінки проєктів і політики, а також для оцінки ролі професійних працівників на місцях.

III. Культурний внесок населення іноземного походження

30. Учасники серйозно стурбовані зростанням ксенофобії в багатьох європейських країнах внаслідок загострення економічної кризи та безробіття, а також спорадичних спалахів серйозних конфліктів і насильницьких інцидентів між місцевим населенням і певними групами іммігрантів.

31. Вони вважають за необхідне серйозне посилення дій місцевих органів влади, аби сприяти прийняттю багатоетнічних суспільств, якими вже стали кілька європейських міст, щоб отримати від них усе збагачення, яке вони можуть привнести в життя всіх своїх громадян.

32. Європейські країни імміграції мають визнати, що вони стали багатоетнічними суспільствами. Вони повинні зробити законодавчі висновки з цього розвитку, щоб забезпечити та сприяти рівності прав для всіх людей, які проживають на їхній території.

33. Необхідно підтримувати культуру етнічних меншин, щоб члени етнічних меншин могли жити як рівні партнери в приймаючій країні і водночас підтримувати зв'язок зі своєю країною походження і таким чином зберегти можливість повернутися туди, якщо вони вільно висловити бажання це зробити. Не повинно бути примусової репатріації.

34. Члени етнічних меншин повинні мати вільний вибір у вирішенні того, якою мірою вони бажають зберегти свою рідну культуру чи розвивати її в новому соціальному контексті, чи якою мірою вони бажають бути асимільованими.

35. Прийняття цих цілей передбачає зобов'язання:

а) виховувати громадян для співпраці в багатоетнічному суспільстві;

б) розглядати пошук засобів, необхідних для вирішення проблем етнічних меншин, не як окрему справу, а як звичний обов'язок нашого суспільства;

с) надати їм право голосу, оскільки участь без цього виявилася неефективною, а також тому, що відповідно до демократичних принципів це право є незаперечним.

36. Учасники, відповідно, закликають до наступних заходів з метою надання іммігрантам можливості, з одного боку, підтримувати зв'язок із розвитком культури своєї країни походження, а з іншого боку, інтегруватися в країну місця проживання:

а) використання сучасних технологій для оснащення кінотеатрів і театрів багатofункціональними слуховими системами та захожувальних програм, які враховують потреби культурних меншин;

- b) запровадження багатомовних колонок у газетах та циркулярах;
- c) забезпечення бібліотек асоціацій іммігрантів книгами, написаними мовами іммігрантів;
- d) надання комунальних приміщень для задоволення конкретних потреб іммігрантських громад;
- e) заохочення створення асоціацій для просування культури різних країн походження та надання їм необхідної інфраструктури та фінансових ресурсів,
- f) сприяння організації виставок, особливо про країну походження, представлення культурних продуктів (записів, книг, фільмів тощо) з країн еміграції (за умови, що це якісні твори), гастролей театрів, ансамблів, танцювальних груп, оркестрів, спортивних команд з країн еміграції тощо;
- g) організація багатосторонніх культурних вечорів;
- h) проведення курсів або семінарів для шкільних вчителів і державних службовців щодо ментальності та способу життя іммігрантів, щоб вони могли застосовувати і передавати ці знання у своїй повсякденній роботі;
- i) створення районних інформаційних офісів, відкритих як для корінного населення, так і для іммігрантів, і стимулювання спільних ініціатив мешканців району, наприклад, для покращення навколишнього середовища;
- j) налагодження відносин між родинами іммігрантів і родинами корінного населення, які готові прийняти іноземців і допомогти їм вирішити їх повсякденні проблеми...;
- k) включення іммігрантів до комітетів або консультативних комісій, де вони можуть висловлювати свої бажання та потреби, встановлювати контакти з адміністрацією та досягати загального консенсусу щодо проблем, спільних для різних груп іммігрантів;
- l) сприяння підготовці менеджерів з числа іммігрантів та їх інтеграції в державні установи та служби, щоб вони могли зробити внесок у розвиток багатоетнічного суспільства.

IV. Молодь у місті

37. Школа несе першочергову відповідальність за навчання молоді в сенсі:

- a) скеровування їх до самостійності в пошуку рішень особистих проблем;
- b) надання їм можливості брати участь у пошуку вирішення галузевих проблем, що стосуються молоді (працевлаштування, житло, відпочинок тощо);
- v) підготовки їх до участі у визначенні теперішнього та майбутнього вигляду свого міста.

38. З цією метою вона повинна включати або посилити у своїй навчальній програмі рефлексію та дослідження предметів, безпосередньо пов'язаних із життям учня та його/її теперішнім і майбутнім середовищем (сімейні стосунки, робота, середовище проживання, суспільство, мистецька та особливо музична освіта, тощо). Вона також має запровадити з-поміж своїх методів навчання залученості, діалогу та духу співпраці.

39. Місцева влада має бути дуже уважною та повною мірою виконувати свої обов'язки по відношенню до молоді загалом і особливо до неорганізованої молоді, якої є переважна більшість.

40. Місцева влада повинна створювати форми постійного діалогу з молоддю. Ця політика є важливою у світлі збільшення кількості молодих людей, які витісняються на маргінес суспільства через безробіття та проблеми наркотиків, алкоголю, вандалізму та насильства.

42. Дуже важливою реакцією місцевої влади на проблеми молодих людей є впровадження форм безпосередньої участі в конкретних питаннях. З ними необхідно консультиватися щодо конкретних проблем, які впливають на повсякденне життя молодих людей, таких як:

а) консультивання груп молодих людей щодо мереж міського транспорту з метою врахування їхніх конкретних потреб;

б) встановлення форм консультивання як посередництва між молодими орендарями та власниками будинків (наприклад, створення житлово-будівельних кооперативів для молоді);

с) створення робочих груп і центрів для посередництва між молоддю та адміністрацією з питань працевлаштування з метою розширення умов їхнього доступу до роботи (покращення прийому молоді тренерами та майстрами та інформування молоді про проблеми ведення бізнесу).

43. Місцева влада повинна створити необхідні умови для організації такого узгодження на місцевому рівні та гарантувати, що воно може призвести в окремих випадках до коригування та змін в адміністраціях та установах, які необхідні для сприяння інтеграції молодих людей у професійне та громадське життя.

44. Крім консультацій з конкретних питань, місцеві органи влади мають пропонувати молоді всі необхідні засоби вираження. Зокрема, має існувати постійна платформа, де вони зможуть висловлюватися та брати участь у інституційному діалозі з обраною владою. Ця платформа може набувати різних форм відповідно до індивідуальних традицій і структур кожного місцевого органу влади, зокрема щодо її складу, способу обрання чи призначення та функціонування (наприклад, молодіжний парламент, молодіжна рада, постійна конференція молоді тощо).

46. Конвергентна мережа втручання та стимулювання має бути створена на децентралізованій основі, враховуючи фінансові, правові та технічні аспекти, системи обліку та необхідне додаткове навчання.

47. Краще знання європейських країн сприяє усвідомленню молодими людьми європейського ідеалу.

48. Комітету з культурних і соціальних справ CLRAE пропонується провести дослідження умов здійснення європейської координації з метою створення мережі центрів прийому та інформації для молоді, об'єднуючи численні ініціативи, які вже існують, або які потрібно започаткувати в містах Європи.

49. Роль цих центрів полягатиме у забезпеченні молодих людей, які звертаються до них, різноманітною туристичною, культурною та соціальною інформацією, порадами щодо розміщення та контактами місцевих молодіжних груп, а також інформацією щодо будь-яких можливостей соціальної допомоги.

50. Повністю поважаючи автономію молодих людей і без будь-якого наміру наглядати за ними, центри, що належать до мережі, приймуть низку загальних основних етичних правил і затвердять спільну емблему.

V. Культурні можливості туризму в містах

Учасники:

51. Вважають, що культурний та освітній туризм, гармонійно інтегрований у життя міста, може прищепити краще розуміння світу та його проблем;

52. Вірять, що такий туризм також може сприяти більшій єдності Європи;

53. Переконані, що міста, як природні осередки культури, часто мають хороші можливості, особливо ті, які знаходяться в прикордонних регіонах, щоб продемонструвати, що туризм може бути засобом спілкування та порозуміння між людьми;

54. Вважають, що певні форми туризму можуть змінити природне та соціальне середовище та вплинути на якість життя та культурну самобутність мешканців відвідуваних територій;

55. Переконані в тому, що культура, представлена туристам, не повинна бути просто продуктом, запропонованим з економічних міркувань;

56. Вважають за доцільне запропонувати містам вжити всіх необхідних заходів для того, щоб:

a) Сприяти кращій обізнаності відвідувачів про спосіб життя мешканців, заохочувати їх залишатися сім'ями, особливо під час фестивалів, і брати участь у подіях справжнього місцевого життя на противагу штучному фольклору,

b) Захищати культурну ідентичність мешканців, через:

i) застереження від надмірної інтернаціоналізації чи стандартизації та бентежних пародій на користь туристів під час найурочистіших церемоній міста та його релігійних і популярних свят,

ii) спостереження за тим, щоб мешканці місць тимчасового проживання не привносили в місто спосіб життя, який шкодить якості життя постійних мешканців;

c) Заохочувати мешканців залишатися в старих районах, які були відремонтовані;

d) Сприяти якомога більшому розширенню практик міст-побратимів, які можуть бути потужним культурним стимулятором і здатні привнести нові ідеї в орієнтовані на себе громади;

e) заохочувати добровільні асоціації в їхніх зусиллях інформувати та розважати туристів; ...

VI. Нові шляхи фінансування культурної діяльності

57. Місцева влада має не тільки проводити фінансову оцінку своєї культурної діяльності, але і розглядати її у широкому соціальному контексті. Зокрема, вона має постійно пам'ятати про важливість взаємодії між культурним та економічним розвитком.

58. Місцева влада має докласти рішучих зусиль, щоб виправити загальну ситуацію, коли менш інституціоналізовані сектори культурної політики, які часто є найбільш вірогідними джерелами інновацій, є найменш забезпеченими в культурному бюджеті і, таким чином, мають значні труднощі через відсутність коштів.

59. Вона має приділяти першочергову увагу збільшенню зі свого боку фінансової підтримки для нових культурних завдань, що виникають через загрозу миру, безробіття, зростання ксенофобії та забруднення навколишнього середовища.

60. Зважаючи на зростаючу важливість культурної діяльності саме в період економічної кризи та значного безробіття, місцеві та регіональні органи влади повинні враховувати необхідність і можливість зміни акцентів у своїх досі досить негнучких бюджетах. Такі зміщення акцентів мислимі та можливі:

a) в межах загального бюджету на користь бюджету культури;

b) в межах культурного бюджету на користь нових культурних заходів;

с) в межах бюджетів головних культурних закладів надавати перевагу заходам, що мають найвищу культурну та мистецьку цінність.

61. Керівникам закладів культури необхідно надати більше гнучкості та відповідальності у витрачаннях своїх бюджетів з більшою свободою в межах глобальних фінансових асигнувань.

62. Учасники рекомендують відповідним органам влади передбачити нові підходи та нові ресурси для культури у співпраці з приватною ініціативою. Це може означати, що влада:

а) адаптує своє податкове законодавство таким чином, щоб більше заохочувати приватне меценатство мистецтва;

б) зробить усе можливе, щоб заохочувати спонсорство культурної діяльності промисловістю та торгівлею, зберігаючи при цьому достатній громадський контроль, щоб переконатись, що рекламні чи інші комерційні міркування не обмежують мистецьку свободу та не призводять до інших зловживань; з цією метою, по можливості, Радою Європи мають бути розроблені спеціальні кодекси;

с) маючи на увазі що:

i) хоча залучення приватного спонсорства сприяє більшій спонтанності та гнучкості, приватні кошти ніколи не слід розглядати як заміну державному фінансуванню;

ii) особливим завданням державної фінансової допомоги має залишатися виправлення диспропорцій у просуванні культури, що здійснюється відповідно до комерційних критеріїв, а також пошук і допомога сферам, які мають потенціал та нестачу підтримки, а не тим, які вже зміцніли ...

63. Учасники закликають профспілки брати активну участь у задоволенні соціально-культурних потреб своїх членів і сприяти місцевому культурному розвитку.

64. Для стимулювання культурної діяльності місцеві органи влади мають ... надати перевагу загальному та багатогалузевому підходу на противагу колишній незадовільній тенденції поділу та спеціалізації,

65. Органи державної влади повинні мати на увазі, що культурна діяльність є особливо трудомісткою, а тому в період високого ступеня безробіття підтримка та розвиток такої діяльності має особливе соціальне значення,

66. Учасники переконані в кардинальній важливості оцінювання як аспекту підвищення кваліфікації осіб, які приймають рішення, і як засобу трансформації інститутів і процесів прийняття рішень. З огляду на це вони пропонують Раді з питань культурного співробітництва:

а) провести дослідження, яке б напрацювало вибірку плідних прикладів різних типів оцінювання;

б) за два-три роки дати оцінку результатам проєкту 21 міста, реалізація якого триває в кількох містах.

67. Учасники вітають намір Ради культурного співробітництва подати проєкт Європейської декларації культурних цілей наступній Конференції європейських міністрів, відповідальних за культурні справи, у Берліні в 1984 році.

68. Вони просять розробників:

а) приділіть належну увагу фундаментальному активу Європи щодо культурне різноманіття;

б) встановити за мету побудову суспільства в загальнолюдському вимірі на основі принципів децентралізації, місцевої та регіональної автономії;

в) визнати важливість місцевої та регіональної громади як основної структури, в якій громадянин знаходить свою культурну ідентичність і засоби культурного вираження;

д) підкреслити необхідність забезпечення того, щоб міста та регіони Європи мали можливість виконувати свою життєво важливу роль у збереженні та розвитку своєї культурної спадщини, надаючи умови та можливості для культурного самовираження для всіх своїх громадян і розвиваючи творчий потенціал місцевої громади.

ЄВРОПЕЙСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО КУЛЬТУРНІ ЦІЛІ

прийнята 4-ю конференцією європейських міністрів,
відповідальних за культурні справи

(Берлін, 1984 р.)

МИ,

ЄВРОПЕЙСЬКІ МІНІСТРИ,
ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА СПРАВИ КУЛЬТУРИ,

враховуючи вагому роль культури та тих цінностей, які дають мету існуванню та діяльності людства;

беручи до уваги, що різні європейські культури міцно вкорінені в гуманітарній і релігійній традиції, яка є джерелом їх відданості свободі та правам людини;

беручи до уваги, що наша європейська спадщина складається з природних ресурсів і людських досягнень, матеріальних активів, а також релігійних і духовних цінностей, знань і переконань, надій і страхів, а також способів життя, саме розмаїття яких забезпечує культурне багатство, яке є основою поступу до Європейської єдності;

провівши широкі консультації щодо культурних цілей у Європі,

ПІДТВЕРДЖУЄМО НАСТУПНЕ

Головна мета наших суспільств полягає в тому, щоб надати кожному можливість досягти особистої реалізації в атмосфері свободи та поваги до прав людини;

Така реалізація пов'язана з культурою, яка разом з іншими соціальними, технологічними та економічними впливами є суттєвим чинником гармонійного розвитку суспільства;

Людські ресурси – духовні, інтелектуальні та фізичні – є як об'єктом, так і основою розвитку; ці ресурси приймають форму прагнень і цінностей, способів мислення, існування та дій, і вони являють собою плоди історичного досвіду та насіння майбутнього.

МИ ЗАПРОШУЄМО ДЕРЖАВИ-ЧЛЕНИ, ГРОМАДЯН ЄВРОПИ ТА ІНШІ ЗАЦІКАВЛЕНІ ОРГАНИ ДО СПІЛЬНОЇ СПРАВИ:

РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ ТА СПАДЩИНИ

1. Забезпечити захист і примноження нашої європейської спадщини та її постійне збагачення через творчий процес;

2. Покращити загальний доступ до цієї спадщини, і таким чином допомогти підвищити обізнаність про європейську культурну ідентичність і зміцнити її у світлі нових досягнень у сфері комунікацій;

3. Сприяти розробкам, які збагатять людське щастя та покращать наше середовище і спосіб життя.

РОЗВИТКУ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

4. Забезпечити, щоб кожна особа мала відкритий доступ до освіти та навчання, необхідних для повного особистого розвитку та належної інтеграції в суспільство;

5. Забезпечити кожному, починаючи з раннього віку, умови, що сприяють розвитку особистої незалежності та творчих здібностей, а також повної та відповідальної участі в житті громади;

6. Допомогти кожному скористатися перевагами нових розробок у сфері комунікацій, щоб технічний прогрес сприяв добробуту всіх, і забезпечити всі галузі знань і навчання відповідними засобами вираження.

ЗАХИСТУ СВОБОДИ

7. Забезпечити кожному, без дискримінації, свободу думки та вираження поглядів, включаючи можливість жити відповідно до власних переконань у спосіб, який поважає права особи;

8. Розвивати можливості для творчої діяльності та самовираження, заохочувати вільний обмін митцями та демократичне використання нових комунікаційних технологій, щоб кожен міг використовувати свої здібності та робити свій внесок у розвиток суспільства, повністю реалізуючи свій потенціал;

9. Заохочувати більшу гнучкість в організації суспільства, особливо в плануванні робочого часу та дозвілля, щоб індивіди могли повною мірою отримати вигоду від простору розмаїття, які вони здатні забезпечити.

СПРИЯННЯ УЧАСТІ

10. Дозволити кожному робити внесок у формування ідей і брати участь у виборі, який визначає майбутнє, і, відповідно, забезпечити кожному максимальний доступ до відповідної інформації;

11. Забезпечити, щоб дії громади, або дії, вчинені від імені громади, були чітко пояснені, публічно обговорені, прийняті та реалізовані демократично;

12. Сприяти визнанню культур регіонів, мігрантів і меншин та їх участі в житті суспільства, щоб наше суспільство, пам'ятаючи про таку різноманітність, допускало появу нових форм соціальної згуртованості.

ЗАОХОЧЕННЯ ПОЧУТТЯ ЄДНОСТІ ТА СПІЛЬНОТИ

13. Наголошувати на фундаментальній ролі почуття спільноти та сприяти розвитку різних форм, через які це виражається: зокрема сім'ї, місцевої спільноти, самої громади та добровільних груп;

14. Заохочувати появу та зростання нових форм соціальної згуртованості навколо діяльності, що становить взаємний інтерес, на основі спільних вподобань окремих осіб та груп;

15. Створювати в нашому суспільстві умови, які ведуть до кращого порозуміння між людьми різного віку, традицій, культури та релігії.

РОЗБУДОВИ МАЙБУТНЬОГО

16. Заохочувати інновації та соціальну діяльність, яка відповідає європейським очікуванням і сприяє новим розробкам;

17. Брати активну участь у розвитку європейської ідентичності, щоб захищати та просувати ідеали та принципи, які лежать в основі нашої спільної спадщини;

18. Сприяти міжнародним відносинам і співробітництву на основі взаємної поваги, заохочуючи таким чином розвиток усіх народів.

У СВІТЛІ ВИКЛИКІВ НАШОГО ЧАСУ МИ, ЄВРОПЕЙСЬКІ МІНІСТРИ, ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА СПРАВИ КУЛЬТУРИ, ПРИЙНЯЛИ ЦІ ЦІЛІ, ОСНОВАНІ НА СВОБОДІ ТА НАДІЇ.

Переклад за: European Declaration on Cultural Objectives, adopted by the 4th Conference of European Ministers Responsible for Cultural Affairs on 24 May 1984 // Culture and Cultural Heritage; Council of Europe Portal. URL: <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/texts-of-reference>

**КУЛЬТУРА І РЕГІОНИ:
КУЛЬТУРНИЙ ПОСТУП У РЕГІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ
(Флорентійська декларація)
прийнята на конференції представників локальних і
регіональних влад Європи, Флоренція (Італія),
14-16 травня 1987 р.**

Учасники конференції «Культура і регіони», що відбулася у Флоренції (Італія) з 14 по 16 травня 1987 р.

1. Висловлюють подяку:

а) владі регіону Тоскана за люб'язне запрошення та гостинність.

б) Раді Європи за ініціювання цієї конференції, організованої спільно Радою з питань культурного співробітництва (CDCC) і Постійною конференцією місцевих і регіональних влад Європи (CLRAE);

2. Беручи до уваги Бременську декларацію «Місто та культура».

3. З великим інтересом ознайомилися з результатами експериментальної фази Проекту № 10 ЦКРЗ «Культура і регіон».

4. Уважно вивчили різні доповіді, представлені на конференції, і, взявши участь у шести робочих групах:

5. Зауважують, що:

а) європейські регіони, спираючись на свій досвід та ідентичність, пропонують у процесі європейської інтеграції нові відповіді на виклики розвитку, засновані на більшій гармонії між якістю життя, використанні регіональних ресурсів, творчості та економічній діяльності;

б) культурна демократія, безсумнівно, міцно встановлена, але вона залишається головним викликом у світлі розбіжностей і відчужень, які постійно посилюються через економічні труднощі та конкуренцію, що загострює егоїзм і антагонізм;

в) хоча децентралізація сама по собі необхідна, вона не є автоматичною гарантією прогресу до демократії, якщо вона передбачає не більше, ніж перехід від одної позиції влади до іншої. Бажана демократія може бути досягнута шляхом диверсифікації центрів влади та методів їхньої діяльності:

6. Вірять, що:

a) регіон має в цьому контексті повністю відігравати роль місця солідарності, експерименту, інноваційності, обміну і чуйності;

b) в цьому відношенні культура є чудовим майданчиком для загального регіонального розвитку, якому слід сприяти через ініціативу окремих людей, співпрацю культурних, соціальних і економічних агентів і імпульсів, наданих громадськістю, зокрема регіональними органами влади;

7. Враховуючи це щодо особливостей регіонального рівня реалізації культурної політики:

a) культурна відповідальність регіонів є важливою для забезпечення взаємодоповнення та взаємодії з діяльністю держави, муніципалітетів та будь-яких інших проміжних рівнів;

b) регіональна культурна політика, реалізована у демократичному дусі, має сприяти, зокрема:

- забезпеченню більшої солідарності в регіоні через територіальне розміщення та планування культури,

- підтримці мереж художньої творчості, поширенню культури та навчання,

- наданню поштовху для співпраці між культурними агентами та територіальними органами влади,

- зміцненню регіональної спадщини в усіх її формах, особливо у зв'язку з туризмом, поважаючи ідентичність і життя місцевих громад,

- уможливленню існування великих європейських культурних проєктів,

- заохоченню мистецького та культурного підходу, орієнтованого на зовнішній світ, через великі заходи та регіональні виставки.

- розширенню культурного горизонту за рахунок проєктів наукової та технічної культури...

- сприянню регіональним ЗМІ та запрошенню їх експериментувати з новими формами участі,

- створенню мереж співпраці між регіонами та місцевими органами влади в цілому в різних країнах;

c) функції регіонів або ініціативи, які вони здійснюють у сфері освіти та навчання, формують невід'ємну частину їх культурного покликання, яке не може обмежуватися мистецтвом;

d) для того, щоб виконувати свою культурну місію, у регіонів має бути можливість покладатися на ресурси, адміністративний персонал і технічні інструменти, адаптовані для розробки, реалізації та оцінки дій і політики;

8. Вважають, що стосовно участі місцевого населення в регіональному культурному розвитку:

а) участь є як одним із інструментів політики, спрямованої на досягнення культурної демократії, так і однією з цілей такої політики. Фактично, мета полягає в тому, щоб дати можливість кожному розвинути свою здатність творити, висловлюватись та спілкуватися з метою підвищення культурної якості всіх аспектів життя суспільства;

б) регіон є відповідним рівнем для подолання бар'єрів між культурними та економічними аспектами розвитку. Відповідно, необхідно систематично заохочувати співпрацю між економічними та культурними агентами;

с) добровільні організації є важливим аспектом, передумовою загального розвитку відповідно до культурної демократії. З цієї точки зору регіон є відповідним рівнем для розвитку кооперативних інтерактивних мереж, необхідних добровільним асоціаціям для більш ефективного протистояння викликам, з якими вони стикаються. Регіональна влада має й надалі надавати активну підтримку таким асоціаціям, як профспілки та організації робітничого класу, як це робилось упродовж багатьох поколінь у деяких регіонах, у дусі плюралізму та прийняття різноманітності, уникаючи згубних наслідків, які можуть виникнути внаслідок надмірної політизації культурного життя;

д) культурний розвиток має ґрунтуватися на позитивній місцевій ідентичності, щодо якої регіон є ідеальним середовищем. Хоча бажано уникати ретроспективного підходу, який може стати гальмом для змін та інновацій, необхідно також брати до уваги силу та життєздатність, яку колективна ініціатива породжує від усвідомлення справжньої культурної ідентичності, коли вона підтримується політикою регіонального розвитку. Відповідно, регіон має приділяти особливу увагу збереженню народних традицій, які часто представляють живу пам'ять, з якої живиться колективна свідомість;

е) такий культурний розвиток має посилюватися внеском культур іммігрантських спільнот у Європі. Це само собою зрозуміло для внутрішньоєвропейських мігрантів, але це також стосується тих, хто має позаєвропейське походження. Багата спадщина Європи базується на змішуванні народів, і це послужить поштовхом для її майбутнього розвитку;

9. Переконані стосовно шляхів і засобів взаємодії між культурою та розвитком у регіонах, що:

а) співпрацю між економічною та культурною галуззю необхідно заохочувати через регіональні заходи задля кращого розуміння економічних викликів культурних заходів і якісних вимог заходів з розвитку;

б) культура – це інвестиція у збалансований і спільний регіональний розвиток, що базується, зокрема, на творчості, інноваціях і використанні людських ресурсів; визнаючи необхідність взаємо-

залежності культури, освіти, навчання, соціального забезпечення, підтримуючи програми комплексної міжкультурної діяльності в міських районах і неблагополучних сільських районах, регіони можуть сприяти зменшенню диспропорцій;

с) європейська інтеграція є культурною, в такій самій мірі як економічною і політичною. Міжрегіональне співробітництво є ідеальним способом реалізації програм розвитку, які інтегрують культурний та економічний виміри. Ці програми дозволяють більш адекватно реагувати на потреби особистості та специфічні соціально-економічні характеристики регіонів, одночасно враховуючи здобутки зовнішньої економіки, що є результатом європейського виміру. Для досягнення цього ефекту кілька засобів можуть бути розроблені:

- обмін досвідом і спільні роздуми над ключовими питаннями стосовно їх культурного покликання;

- співпраця через культурні проєкти, що базуються на специфічних особливостях і спільних культурних надбаннях;

- підтримка європейських мереж культурних закладів і місць з регіональними спеціалізаціями та культурних маршрутів;

d) регіони також повинні зайняти своє місце та зробити внесок у розвиток наукової та технологічної політики, яка реалізується на європейському рівні, зокрема, сприяючи:

- відкриттю свого регіону для наукового знання та його результатів;

- доступу підприємств до наявних технологій;

- міжрегіональному науковому співробітництву;

- сприянню науково-технічній підготовці шкільною та поза-шкільною освітою.

У цьому відношенні безперервна освіта і навчання в усіх його формах мають стати одним з найважливіших важелів європейської регіональної політики. Особлива увага повинна приділятися розвитку телекомунікацій у найбільш неблагополучних регіонах з метою сприяння їх доступу до технологічного розвитку та зменшення нерівності, що виникає в результаті концентрації інвестицій у дослідження, розробки та продукти науки;

10. Щодо місця комунікації в регіональному розвитку:

a) відзначити, що мережі аудіовізуальної комунікації та питання програм посідають центральне місце в інтересах регіонів, деякі з яких в останні роки виступили з важливими ініціативами;

b) підкреслити необхідність просування на регіональному рівні інструментів виробництва і поширення відповідними засобами регіональних культурних подій: особливу увагу слід приділяти підготовці виконавців, задіяних у цих проєктах;

с) підкреслити, що просування місцевих і регіональних програм та аудіовізуальних заходів має бути підкріплене спільним виробництвом та обміном у європейському контексті.

11. Щодо культурної ролі регіональних мов або мов меншин:

а) визнають, що регіональні мови або мови меншин становлять важливу культурну спадщину, захист і розвиток якої вимагає невідкладних заходів як практичного, так і правового характеру;

б) вважають, що увага, яку європейська влада приділяє визнанню ідентичності мовних меншин, не є перешкодою для єдності держав або для комунікації в інтегрованій Європі, а є фундаментальним свідченням прихильності до прав людини та поваги до культурного розмаїття, які характеризують європейське суспільство;

с) повністю підтримують, таким чином, роботу над проектом Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, що визначає як загальні принципи, так і конкретні умови підтримки та відновлення цих мов, а отже, і місцевих та регіональних культур, які вони представляють;

12. Що стосується економіки та фінансування культури і регіонів:

а) включення на європейському рівні культурної політики в програми регіонального розвитку вимагає розробки відповідних фінансових інструментів, що дозволяють реалізовувати регіональні проекти, які становлять європейський інтерес і спрямовані на співробітництво між регіонами різних країн. З цією метою можливі і мають бути просунуті два шляхи:

- врахування культурних проектів у грантах, що надаються існуючими європейськими фондами,

- створення європейського регіонального фонду культурного розвитку, що фінансується фінансовими інституціями, гарантується державами та управляється європейськими інституціями за погодженням з регіонами. Цей фонд повинен надавати пріоритет проектам, що стосуються регіонів, які переживають особливо гострі економічні труднощі в сучасному європейському контексті;

б) в контексті відносин між економікою та культурою важливе значення має прихильність регіонів до співпраці з економічними агентами:

- сприяти проектам, які можуть отримати підтримку приватного сектору;

- забезпечити для суб'єктів культури стандарти якості та договірні рамки, а також технологічні та фінансові засоби, необхідні для їхньої співпраці з економічними агентами;

- мобілізувати ресурси, необхідні для сприяння, в європейських рамках, історичній та сучасній регіональній спадщині.

13. Що стосується в цілому регіонів та європейського культурного співробітництва:

а) просять провести дослідження щодо створення структури для координації та просування конкретних проєктів, що стосуються культурного міжрегіонального співробітництва, а також вжити заходів для сприяння обміну та європейському навчанню регіональних та місцевих посадових осіб, відповідальних за культурну діяльність. Така структура могла б також взяти на себе роль «Європейської обсерваторії культурної політики і практики», таким чином ставши цінним інструментом транснаціональної політики культурного співробітництва між регіонами; і з цією метою просять CDCC і CLRAE створити групу для формулювання конкретних пропозицій, після консультацій з асоціаціями, що представляють європейські регіони;

б) вважають, що європейські регіони також мають покликання сприяти, шляхом підтримки децентралізованих проєктів, співробітництву та торгівлі з країнами, що розвиваються, особливо в контексті Європейської громадської кампанії з питань взаємозалежності та солідарності між Північчю та Півднем. Така відкритість світу полегшує необхідне завдання підвищення обізнаності громадян Європи та спонукає культурних та економічних агентів взяти на себе зобов'язання щодо такої співпраці;

с) просять CDCC та CLRAE невідкладно розпочати спільне вивчення напрямів та умов створення вищезгаданого Європейського регіонального фонду культурного розвитку;

д) бажають, щоб оперативна фаза проєкту «Культура і регіон» здійснювалася з урахуванням усіх пропозицій, що містяться в цій декларації, і в тісній співпраці з регіонами.

Переклад за: Florence Declaration «Culture and regions: cultural action in the regional context», adopted by the Council for Cultural Co-operation and the Standing Conference of Local and Regional Authorities of Europe on 16 May, 1987 // Culture and Cultural Heritage; Council of Europe Portal. URL: <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/texts-of-reference>

ДЕКЛАРАЦІЯ З ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Прийнята Комітетом Міністрів 7 травня 1999 р., на 104-му засіданні

Комітет міністрів,
З нагоди 50-ї річниці заснування Ради Європи;

У відповідь на рішення Другого Саміту Ради Європи про розробку європейської політики щодо застосування нових інформаційних технологій з метою забезпечення поваги до прав людини, заохочення культурного розмаїття, сприяння свободі вираження поглядів та інформації, а також максимального використання освітнього та культурного потенціалу цих технологій;

беручи до уваги всі відповідні міжнародні документи у цій сфері, включаючи ті, що з'явилися після Другого Саміту, зокрема, політичні документи, прийняті в Салоніках на 5-й Європейській конференції міністрів з питань політики у сфері засобів масової інформації (грудень 1997 року), та Резолюцію 53/70, прийняту Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй (грудень 1998 року);

усвідомлюючи глибокі зміни, спричинені оцифруванням, конвергенцією та триваючою глобалізацією інформаційних мереж;

вітаючи можливості, що надаються новими інформаційними технологіями для просування свободи вираження поглядів та інформації, політичного плюралізму та культурного розмаїття, а також для сприяння розвитку більш демократичного та стійкого інформаційного суспільства;

визнаючи потенціал нових інформаційних технологій для підвищення відкритості, прозорості та ефективності на всіх рівнях (національному, регіональному та місцевому) систем управління, адміністрування та судочинства держав-членів і, таким чином, для зміцнення демократичної стабільності;

усвідомлюючи також потенційні ризики, пов'язані з використанням цих технологій як для окремих осіб, так і для демократичного суспільства;

будучи переконаним, що чітка нормативно-правова база сприятиме використанню цих можливостей та уникненню цих ризиків;

визнаючи важливу роль приватного сектору у створенні, розвитку та використанні нових інформаційних технологій та бажаючи сприяти партнерству між державним та приватним секторами з метою максимізації переваг цих технологій для їхніх суспільств;

будучи переконаним, що справжнє демократичне інформаційне суспільство, засноване на основних цінностях Ради Європи, може бути збудоване за допомогою політичних рамок, що заохочують доступ та участь, компетентність та розширення прав і можливостей, творчість, різноманітність та забезпечують захист;

закликає уряди держав-членів, діючи, де це доречно, спільно з державними та приватними партнерами,

(i) Стосовно доступу до нових інформаційних технологій та участі в них

- сприяти якомога ширшому доступу для всіх до нових інформаційно-комунікаційних послуг, наприклад, шляхом створення широко розповсюджених точок доступу в громадських місцях;

- надати можливість усім людям відігравати більш активну роль у суспільному житті на національному, регіональному та місцевому рівнях, використовуючи нові інформаційні технології для того, щоб:

- забезпечити легкий доступ до інформації про місцеві, регіональні та національні адміністративні та судові послуги та прями зв'язки з ними;

- надавати доступ до офіційних текстів місцевих, регіональних і національних законів і нормативних актів, міжнародних угод, а також до судової практики національних і міжнародних судових органів;

- заохочувати вільний обмін інформацією, думками та ідеями шляхом використання нових інформаційних технологій;

- заохочувати розробку, виробництво і розповсюдження культурних і освітніх матеріалів та їх широку дисемінацію;

- заохочувати ефективне міжнародне співробітництво з метою отримання переваг від поліпшення доступу та підвищення прозорості;

- сприяти забезпеченню рівних можливостей у використанні нових технологій для всіх європейських країн.

(ii) Щодо компетентності та розширення прав і можливостей у сфері нових інформаційних технологій

- сприяти широкому розумінню в усіх секторах суспільства нових інформаційних технологій та їх потенціалу;

- допомагати окремим особам розвивати компетентність у використанні нових інформаційних технологій:

- через навчання на всіх рівнях системи освіти, формальної та неформальної, а також впродовж усього життя;
- через визначення нових професійних профілів та навчальних програм;
- тим самим дати можливість людям активно, критично і розбірливо використовувати ці технології;
- сприяти кращому і ширшому використанню нових інформаційних технологій у викладанні та навчанні, приділяючи особливу увагу питанням гендерної рівності;
- заохочувати використання інформаційних мереж у сфері освіти для сприяння взаєморозумінню між народами як на індивідуальному, так і на інституційному рівнях.

(iii) Щодо творчості окремих осіб та культурних індустрій

- заохочувати використання нових інформаційних технологій як форми художнього та літературного вираження і як засобу формування творчих партнерств, зокрема між мистецтвом, наукою та промисловістю;
- стимулювати вроджений творчий потенціал кожної особистості шляхом підвищення медіаграмотності та розвитку освітніх програм з використанням нових інформаційних технологій;
- співпрацювати в контексті конвергенції та триваючої глобалізації інформаційних мереж з культурними індустріями для забезпечення того, щоб їх розвиток посилював творчість;
- заохочувати європейські культурні індустрії до спільної роботи з метою підвищення їх творчого потенціалу і, таким чином, забезпечення широкого розмаїття, гарантуючи при цьому якість продуктів і послуг в інформаційних мережах.

(iv) Щодо розмаїття змісту і мови

- заохочувати розвиток широкого спектру комунікаційних та інформаційних мереж, а також розмаїття контенту і мов з метою сприяння політичному плюралізму, культурному розмаїттю та сталому розвитку;
- сприяти повному використанню всіма, включаючи меншини, можливостей для обміну думками і самовираження, що надаються новими інформаційними технологіями;
- визнати корисність цих технологій у наданні можливості всім європейським країнам і регіонам виражати свою культурну самобутність;
- заохочувати надання культурних, освітніх та інших продуктів і послуг відповідною кількістю мов і сприяти якомога більшій різноманітності цих продуктів і послуг;

- забезпечити, наскільки це можливо, щоб інформаційні системи в адміністративній та правовій сферах пропонували матеріали, які враховують регіональні та мовні критерії і відповідають конкретним потребам відповідних меншин.

(v) Щодо захисту прав і свобод

- забезпечити повагу до прав людини і людської гідності, зокрема свободи вираження поглядів, а також захист неповнолітніх, захист приватного життя і персональних даних та захист особи від усіх форм расової дискримінації при використанні і розвитку нових інформаційних технологій, шляхом регулювання і саморегулювання, а також шляхом розробки технічних стандартів і систем, кодексів поведінки та інших заходів;

- вживати національні і міжнародні заходи для ефективного розслідування злочинів у сфері інформаційних технологій і покарання за них, а також боротися з наданням притулку для осіб, які вчиняють такі злочини;

- забезпечити ефективний захист правовласників, твори яких поширюються за допомогою нових інформаційно-комунікаційних послуг;

- заохочувати встановлення міжнародних стандартів і запобіжних заходів, необхідних для забезпечення автентичності документів, що передаються в електронному вигляді, і юридично обов'язкових угод;

- зміцнювати ці рамки захисту, включаючи розробку кодексів поведінки, що втілюють етичні принципи використання нових інформаційних технологій.

Переклад за: Declaration on a European Policy for New Information Technologies, adopted by the Committee of Ministers on 7 May 1999 // Culture and Cultural Heritage; Council of Europe Portal. URL: <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/texts-of-reference>

ДЕКЛАРАЦІЯ З КУЛЬТУРНОГО РОЗМАЇТТЯ

(Прийнята Комітетом міністрів

7 грудня 2000 року на 733-му засіданні заступників міністрів)

Преамбула

Комітет Міністрів

визнаючи, що повага до культурного розмаїття є невід'ємною умовою існування людського суспільства;

визнаючи, що розвиток нових інформаційних технологій, глобалізація та еволюція багатосторонньої торгівельної політики впливають на культурне розмаїття;

підтверджуючи, що підтримка, захист і просування культурного співробітництва та демократичних норм і структур у європейських суспільствах є центральним завданням Ради Європи;

нагадуючи, що культурне розмаїття завжди було домінуючою європейською характеристикою і фундаментальною політичною метою в процесі європейського будівництва, і що воно набуває особливого значення в побудові суспільства, заснованого на інформації та знаннях у 21-му столітті;

визнаючи, що всі демократичні суспільства, засновані на верховенстві права, в минулому розробили заходи для підтримки та захисту культурного розмаїття в рамках своєї культурної політики та політики у сфері засобів масової інформації;

усвідомлюючи традицію Ради Європи захищати та заохочувати культурне розмаїття та нагадуючи у цьому контексті про інструменти, вже розроблені Організацією на основі Європейської конвенції з прав людини та Європейської культурної конвенції;

підкреслюючи, що в контексті впливу глобального ринку на культури та культурний обмін перед сучасними демократичними державами постає новий виклик: розробка політики, спрямованої на забезпечення визнання та вираження форм культурного розмаїття, що співіснують в межах їхньої юрисдикції;

нагадуючи про зобов'язання держав-членів Ради Європи захищати і заохочувати свободу засобів масової інформації та плюралізм засобів масової інформації як основну передумову культурного обміну, а також підтверджуючи, що плюралізм засобів масової інформації має важливе значення для демократії та культурного розмаїття;

нагадуючи у цьому зв'язку про важливий внесок, зроблений суспільними телерадіокомпаніями;

переконаний, що всі держави-члени та інші держави-учасниці Європейської культурної конвенції повинні протистояти цьому виклику з урахуванням культурних особливостей, але що загальний глобальний контекст розвитку вимагає розробки набору принципів, які забезпечать узгоджені рамки для підтримки та сприяння культурному розмаїттю на всіх рівнях;

підтверджує, що необхідно поважати законні цілі держав-членів щодо розробки міжнародних угод про культурне співробітництво, які сприяють культурному розмаїттю,

Декларує наступне:

1. Культурне розмаїття

1.1. Культурне розмаїття виражається у співіснуванні та обміні культурно відмінними практиками, а також у наданні та споживанні культурно відмінних послуг і продуктів;

1.2. Культурне розмаїття не може бути виражене без умов для вільного творчого самовираження та свободи інформації, що існують у всіх формах культурного обміну, особливо щодо аудіовізуальних послуг;

1.3. Сталий розвиток, як він визначається у зв'язку з культурним розмаїттям, передбачає, що технологічний та інший розвиток, який відбувається для задоволення потреб сьогодення, не поставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби щодо виробництва, надання та обміну культурно різноманітними послугами, продуктами та практиками.

2. Культурна та аудіовізуальна політика

для сталого культурного розмаїття у глобальному світі

2.1. Культурна та аудіовізуальна політика, яка заохочує та поважає культурне розмаїття, є необхідним доповненням до торгівельної політики;

2.2. Культурне розмаїття відіграє важливу економічну роль у розвитку економіки знань. Потужні культурні індустрії, які заохочують мовне розмаїття та мистецьке самовираження, відображаючи справжнє

розмаїття, позитивно впливають на плюралізм, інновації, конкурентоспроможність та зайнятість;

2.3. Культурно різноманітні форми виробництва та практики не повинні обмежуватися, а повинні посилюватися технологічним розвитком;

2.4. Широке розповсюдження різноманітних культурних продуктів і послуг та обмін культурними практиками в цілому може стимулювати творчість, покращувати доступ до таких продуктів і послуг та розширювати їх надання;

2.5. Суспільне мовлення відіграє важливу роль у збереженні культурного розмаїття;

2.6. Освіта, підготовка фахівців і користувачів нових послуг, а також зміцнення культурного та аудіовізуального виробництва є важливими факторами сприяння культурному розмаїттю.

3. Підтримка та сприяння культурному розмаїттю

3.1. Держави-члени закликаються до вивчення шляхів підтримки та заохочення культурного та мовного розмаїття в новому глобальному середовищі на всіх рівнях;

3.2. Держави-члени закликаються приділяти особливу увагу необхідності підтримувати та заохочувати культурне розмаїття, згідно з відповідними документами Ради Європи, на інших міжнародних форумах, де їм може бути запропоновано взяти на себе зобов'язання, які можуть завдати шкоди цим документам;

3.3. Компетентним органам Ради Європи пропонується визначити ті аспекти культурної політики, які потребують особливого розгляду в контексті нової глобальної економіки, і розробити каталог заходів, які можуть бути корисними для держав-членів у їхньому прагненні підтримувати і заохочувати культурне розмаїття;

3.4. Комітет Міністрів погоджується розглядати ситуацію через регулярні проміжки часу.

ЄВРОПЕЙСЬКА ЛАНДШАФТНА КОНВЕНЦІЯ
(Конвенцію ратифіковано Законом N 2831-IV (2831-15)
від 07.09.2005, ВВР, 2005, N 51, ст. 547)

Дата підписання: 20.10.2000

Дата ратифікації: 07.09.2005

Дата набуття чинності для України: 01.07.2006

Преамбула

Держави – члени Ради Європи, які підписали цю Конвенцію,

враховуючи те, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами для цілей охорони та реалізації ідеалів і принципів, які є їхньою спільною спадщиною, і що ці цілі досягаються зокрема, шляхом угод в економічній і соціальній сферах;

зацікавлені у забезпеченні сталого розвитку, що базується на збалансованому і гармонійному співвідношенні між соціальними потребами, економічною діяльністю та довкіллям;

беручи до уваги, що ландшафт відіграє важливу суспільну роль у культурній, екологічній, природоохоронній та соціальній сферах і є ресурсом, який сприяє економічній діяльності; що його охорона, регулювання та планування може сприяти створенню нових робочих місць;

усвідомлюючи, що ландшафт сприяє формуванню місцевих культур і є основним компонентом європейської природної та культурної спадщини, який сприяє добробуту людей та консолідації європейської ідентичності;

визначаючи, що ландшафт є важливою складовою якості життя людини всюди: в містах і сільській місцевості, у занедбаній місцевості та місцевості високої якості, в місцевості виняткової краси та в звичайній місцевості;

беручи до уваги, що розвиток сільського та лісового господарства, технічних засобів промислового виробництва та добування мінералів, а також регіонального планування, міського планування, транспорту, інфраструктури, індустрії туризму та відпочинку, так само як і, на більш загальному рівні, зміни у світовій економіці, у багатьох випадках прискорюють зміну ландшафтів;

бажаючи задовольнити прагнення громадськості насолоджуватися ландшафтами високої якості та відігравати активну роль у розвитку ландшафтів;

вважаючи, що ландшафт є ключовим елементом добробуту людини і суспільства, і що його охорона, регулювання і планування призводить до виникнення прав і обов'язків для кожної людини;

зважаючи на правові інструменти, що існують на міжнародному рівні у сфері охорони та управління природною і культурною спадщиною, регіонального та просторового планування, місцевого самоврядування та транскордонного співробітництва, зокрема Конвенцію про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Берн, 19 вересня 1979 року), Конвенцію про охорону архітектурної спадщини Європи (Гранада, 3 жовтня 1985 року), Європейську конвенцію про охорону археологічної спадщини (переглянуту) (Валлетта, 16 січня 1992 року), Європейську рамкову конвенцію про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (Мадрид, 21 травня 1980 року) та додаткові протоколи до неї, Європейську Хартію місцевого самоврядування (Страсбург, 15 жовтня 1985 року), Конвенцію про біологічне різноманіття (Ріо-де-Жанейро, 5 червня 1992 року), Конвенцію про охорону світової культурної та природної спадщини (Париж, 16 листопада 1972 року) та Конвенцію про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхус, 25 червня 1998 року);

визнаючи, що якість та різноманітність європейських ландшафтів є спільним ресурсом, і що важливо співпрацювати в напрямку його охорони, регулювання та планування;

бажаючи створити новий інструмент, присвячений винятково охороні, регулюванню та плануванню всіх ландшафтів Європи,

домовилися про таке:

ГЛАВА І – ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Визначення

Для цілей цієї Конвенції:

а) «ландшафт» означає територію, як її сприймають люди, характер якої, є результатом дії та взаємодії природних та/або людських факторів;

б) «ландшафтна політика» означає формування компетентними органами влади загальних принципів, стратегій та керівних положень, які дозволяють вживати конкретні заходи, спрямовані на охорону, регулювання та планування ландшафтів;

в) «мета якості ландшафту» означає, для конкретного ландшафту, формулювання компетентними органами влади прагнень громадськості стосовно рис ландшафту їхнього оточення;

г) «охорона ландшафту» означає діяльність щодо збереження та підтримання важливих або характерних рис ландшафту, яка виправдовується його спадковою цінністю, зумовленою його природною конфігурацією та/або діяльністю людей;

д) «регулювання ландшафту» означає діяльність, з точки зору сталого розвитку, спрямовану на забезпечення постійного утримання ландшафту для узгодження змін, спричинених соціальними, економічними та екологічними процесами та керування ними;

е) «планування ландшафту» означає активну діяльність, спрямовану у майбутнє, щодо поліпшення, відновлення або створення ландшафтів.

Стаття 2

Сфера застосування

Відповідно до положень, що містяться у статті 15, ця Конвенція застосовується щодо всієї території Сторін і охоплює природні, сільські, міські та приміські території, разом із землями, внутрішніми водами та морськими акваторіями. Це стосується ландшафтів, які можна вважати винятковими, а також звичайних або занедбаних ландшафтів.

Стаття 3

Цілі

Цілями цієї Конвенції є сприяння охороні, регулюванню та плануванню ландшафтів, а також організація європейської співпраці з питань ландшафту.

ГЛАВА II - НАЦІОНАЛЬНІ ЗАХОДИ

Стаття 4

Розподіл обов'язків

Кожна Сторона впроваджує цю Конвенцію, зокрема статті 5 та 6, згідно з її власним розподілом владних повноважень, відповідно до її конституційних принципів та адміністративного устрою. При цьому має поважатися принцип субсидіарності, з урахуванням Європейської хартії самоврядування. Не применшуючи значення положень цієї Конвенції, кожна Сторона узгоджує виконання цієї Конвенції зі своєю власною політикою.

Стаття 5

Заходи загального характеру

Кожна Сторона зобов'язується:

a) визнавати ландшафти у законі як суттєвий компонент оточення людей, як вираження різноманітності їхньої спільної культурної та природної спадщини, та як основу їх ідентичності;

b) встановлювати та впроваджувати ландшафтну політику, спрямовану на охорону, регулювання і планування ландшафту шляхом прийняття конкретних заходів, викладених у статті 6;

c) встановлювати порядок участі широкого загалу, місцевих і регіональних органів влади та інших сторін, заінтересованих у визначенні та впровадженні ландшафтної політики, згаданої у пункті b вище;

d) включати ландшафт до власної регіональної і міської планової політики та до її культурної, екологічної, сільськогосподарської, соціальної та економічної політики, а також до будь-якої іншої політики, що може безпосередньо або опосередковано впливати на ландшафт.

Стаття 6

Конкретні заходи

A. Підвищення рівня обізнаності

Кожна Сторона зобов'язується підвищувати рівень обізнаності громадянського суспільства, приватних організацій та органів державної влади щодо цінності ландшафтів, їхньої ролі та змін для них.

B. Освіта і виховання

Кожна Сторона зобов'язується сприяти:

a) підготовці спеціалістів у галузі оцінки ландшафтів та їхнього використання;

b) розробці навчальних програм з багатьох дисциплін у галузі ландшафтної політики, охорони, регулювання та планування ландшафтів для фахівців у приватному та державному секторах, а також для відповідних об'єднань;

с) створенню шкільних та університетських курсів, які у відповідних предметних розділах висвітлюватимуть цінності, притаманні ландшафтам, і питання, які виникають у зв'язку з їхньою охороною, регулюванням та плануванням.

С. Ідентифікація та оцінка

1. Кожна Сторона за активної участі заінтересованих сторін, як це обумовлено у статті 5.с, та з метою поліпшення знань стосовно її ландшафтів зобов'язується:

- а) i) ідентифікувати свої власні ландшафти на всій її території;
- ii) аналізувати їхні характеристики та сили і тиски, що їх трансформують;
- iii) реєструвати зміни.

б) оцінювати ідентифіковані ландшафти, беручи до уваги особливі цінності, що їм надають заінтересовані сторони та населення, якого це стосується.

2. Порядок проведення такої ідентифікації та оцінки регулюється шляхом обміну досвідом і методологією, організованим між Сторонами на Європейському рівні відповідно до статті 8.

Д. Цілі якості ландшафту

Кожна Сторона зобов'язується визначати цілі якості ландшафту для ідентифікованих та оцінених ландшафтів після обговорень громадськості відповідно до статті 5.с.

Е. Впровадження

Для здійснення ландшафтної політики кожна Сторона зобов'язується впроваджувати інструменти спрямовані на охорону, регулювання та/або планування ландшафту.

ГЛАВА III - ЄВРОПЕЙСЬКА СПІВПРАЦЯ

Стаття 7

Міжнародна політика і міжнародні програми

Сторони зобов'язуються співпрацювати при розгляді ландшафтної складової міжнародної політики та міжнародних програм і рекомендувати там, де це необхідно, включення до них положень, що стосуються ландшафтів.

Стаття 8

Взаємодопомога та обмін інформацією

Сторони зобов'язуються співпрацювати для підвищення ефективності заходів, що вживаються згідно з іншими статтями цієї Конвенції, та зокрема:

а) надавати взаємну технічну і наукову допомогу з питань ландшафту шляхом накопичення та обміну досвідом, а також результатами науково-дослідницьких проектів;

б) сприяти обміну спеціалістами у галузі ландшафту, зокрема з метою навчання та інформування;

с) здійснювати обмін інформацією щодо всіх питань, які охоплюються положеннями Конвенції.

Стаття 9

Транскордонні ландшафти

Сторони заохочуватимуть транскордонне співробітництво на місцевому та регіональному рівні та, там де це необхідно, готуватимуть та впроваджуватимуть спільні ландшафтні програми.

Стаття 10

Моніторинг впровадження Конвенції

1. Існуючі компетентні Комітети Експертів, створені згідно зі статтею 17 Статуту Ради Європи призначаються Комітетом Міністрів Ради Європи відповідальними за моніторинг впровадження Конвенції.

2. Після кожного засідання Комітетів Експертів Генеральний Секретар Ради Європи передає Комітету Міністрів звіт про виконану роботу та про впровадження Конвенції.

3. Комітети Експертів мають запропонувати Комітету Міністрів критерії для нагородження Ландшафтною відзнакою Ради Європи та правила прийняття відповідного рішення.

Стаття 11

Ландшафтна відзнака Ради Європи

1. Ландшафтна відзнака Ради Європи – це нагорода, яка може бути присуджена місцевим та регіональним органам влади, а також їхнім групам, які запровадили, як складову частину ландшафтної політики Сторони цієї Конвенції, політику або заходи щодо охорони, регулювання та/або планування своїх ландшафтів, які довели довготривалу ефективність і можуть таким чином бути прикладом для інших територіальних органів влади в Європі. Відзнакою можуть бути також нагороджені неурядові організації, які зробили особливо видатний внесок до охорони, регулювання або планування ландшафту.

2. Заявка щодо отримання Ландшафтної відзнаки Ради Європи може подаватися Сторонами до Комітетів Експертів, згаданих у статті 10. Транскордонні місцеві та регіональні органи влади та їхні об'єднання можуть звертатись з поданнями про нагороду за умови, що вони спільно управляють відповідним ландшафтом.

3. За пропозицією Комітетів Експертів, згаданих у статті 10, Комітет Міністрів визначає та публікує критерії для нагородження Ландшафтною відзнакою Ради Європи, затверджує відповідні правила та нагороджує відзнакою.

4. Ландшафтна відзнака Ради Європи присуджується для заохочення тих, хто її отримав, для забезпечення збалансованої охорони, регулювання та/або планування відповідних ландшафтних територій.

ГЛАВА IV - ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 12

Взаємозв'язок з іншими інструментами

Положення цієї Конвенції не повинні зашкоджувати більш жорстким положенням стосовно охорони, регулювання та планування ландшафту, які містяться в інших існуючих або тих, що існуватимуть у майбутньому, національних або міжнародних інструментах, які мають обов'язкову юридичну силу.

Стаття 13

Підписання, ратифікація та набуття чинності

1. Ця Конвенція відкрита для підписання державами – членами Ради Європи. Вона підлягає ратифікації, прийняттю або схваленню. Ратифікаційні грамоти, документи про прийняття або схвалення передаються на зберігання Генеральному Секретареві Ради Європи.

2. Конвенція набуває чинності в перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного періоду після дати, на яку десять держав-членів Ради Європи заявлять про свою згоду на обов'язковість для них Конвенції відповідно до положень попереднього пункту.

3. Стосовно будь-якої держави, яка підписала Конвенцію і згодом заявить про свою згоду на обов'язковість для неї Конвенції, ця Конвенція набуває чинності у перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного періоду після дати здачі на зберігання ратифікаційної грамоти, документа про прийняття або схвалення.

Стаття 14

Приєднання

1. Після набуття цією Конвенцією чинності Комітет Міністрів Ради Європи може запросити Європейське Співтовариство та будь-яку європейську державу, яка не є членом Ради Європи, приєднатися до Конвенції на підставі рішення, що приймається більшістю голосів, як це передбачено у статті 20.d Статуту Ради Європи, та одностайного голосування держав-сторін, які мають право бути представленими в Комітеті Міністрів.

2. Стосовно будь-якої держави, що приєднується до Конвенції або стосовно Європейського Співтовариства, у разі його приєднання, ця Конвенція набуває чинності в перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного періоду після дати здачі на зберігання Генеральному Секретареві Ради Європи документа про приєднання.

Стаття 15

Територіальне застосування

1. Будь-яка держава або Європейське Співтовариство може на момент підписання або здачі на зберігання ратифікаційної грамоти, документа про прийняття, схвалення або приєднання визначити територію або території, до яких Конвенція застосовуватиметься.

2. Будь-яка Сторона у будь-який час пізніше може, направивши заяву на ім'я Генерального Секретаря Ради Європи, поширити застосування цієї Конвенції на будь-яку іншу територію, визначену в заяві. Конвенція набуває чинності щодо такої території у перший день, що настає після закінчення тримісячного періоду після дати отримання заяви Генеральним Секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена згідно з двома пунктами вище стосовно будь-якої території, згаданої у такій заяві, може бути відкликана шляхом направлення повідомлення на ім'я Генерального Секретаря. Таке відкликання набуває чинності у перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного періоду після дати отримання повідомлення Генеральним Секретарем.

Стаття 16

Денонсація

1. Будь-яка Сторона може у будь-який час денонсувати цю Конвенцію шляхом направлення повідомлення на ім'я Генерального Секретаря Ради Європи.

2. Така денонсація набуває чинності у перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду після дати отримання повідомлення Генеральним Секретарем.

Стаття 17

Внесення змін

1. Будь-яка Сторона або Комітети Експертів, згадані у статті 10, можуть запропонувати зміни до цієї Конвенції.

2. Про будь-яку пропозицію щодо внесення змін повідомляється Генеральному Секретареві Ради Європи, який інформує про неї держави-члени Ради Європи, інші Сторони та будь-яку Європейську державу, що не є членом Ради Європи, але яку було запрошено приєднатися до цієї Конвенції згідно з положеннями статті 14.

3. Комітети Експертів, згадані у статті 10, розглядають будь-які запропоновані зміни та подають до Комітету Міністрів для затвердження текст, затверджений більшістю у три четвертих представників Сторін. Після затвердження Комітетом Міністрів більшістю голосів, передбаченою у статті 20.d Статуту Ради Європи, та одноставним голосуванням держав-сторін, що мають право бути представленими в Комітеті Міністрів, текст направляється Сторонам для прийняття.

4. Будь-яка зміна набуває чинності для Сторін, що її прийняли, у перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду після дати, на яку три держави-члени Ради Європи повідомлять Генеральному Секретарю про їхнє прийняття. Стосовно будь-якої Сторони, яка прийме її пізніше, такі зміни набувають чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду після дати, на яку зазначені Сторони поінформували Генерального Секретаря про її прийняття.

Стаття 18

Повідомлення

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє державам-членам Ради Європи, будь-якій державі або Європейському Співтовариству, які приєдналися до цієї Конвенції про:

- a) будь-яке підписання;
- b) здачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти, документа про прийняття, схвалення або приєднання;
- c) будь-яку дату набуття чинності цією Конвенцією згідно зі статтями 13, 14 та 15;
- d) будь-яку заяву, зроблену відповідно до статі 15;
- e) будь-яку денонсацію, зроблену відповідно до статті 16;
- f) будь-яку пропозицію щодо внесення змін, будь-яку зміну, затверджену відповідно до статті 17, та дату набуття нею чинності;
- g) будь-який інший акт, повідомлення, інформування або сповіщення, що має відношення до цієї Конвенції.

На посвідчення чого належним чином уповноважені на це представники підписали цю Конвенцію.

**РЕКОМЕНДАЦІЯ
РАДИ ЄВРОПИ**

**«ПРО ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ
У ХХІ СТОЛІТТІ В ЄВРОПІ»**

УХВАЛЕНО Комітетом міністрів на 771-му засіданні заступників міністрів від 31 жовтня 2001 р.

Комітет міністрів, відповідно до пункту b статті 15 Статуту Ради Європи,

вважаючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами;

пам'ятаючи про підписану в Парижі 19 грудня 1954 року Європейську культурну конвенцію, яка закликає сторони, що підписали її, заохочувати вивчення історії й культури інших договірних сторін та сприяти такому вивченню на території інших договірних сторін;

нагадуючи про саміти у Відні (1993) і Страсбурзі (1997), під час яких глави держав та урядів Ради Європи:

- висловили своє бажання зробити Раду Європи повністю здатною розв'язувати проблеми, які поставатимуть у ХХІ столітті;
- висловили потребу в посиленні взаємного порозуміння й довіри між народами, зокрема, через запровадження шкільних програм вивчення історії, які спрямовані усунути упередження й підкреслювати позитивний взаємовплив різних країн, релігій та ідей у процесі історичного розвитку Європи;
- знову підтвердили освітні й культурні аспекти основних проблем, які постануть перед Європою завтрашнього дня;

підтверджуючи те, що ідеологічні фальсифікації й маніпуляції в царині історії несумісні з основними принципами Ради Європи, визначеними в її Статуті;

пам'ятаючи рекомендації Парламентської асамблеї «Про європейський вимір освіти» (1111 (1989)) та «Про історію й вивчення історії в Європі» (1283 (1996));

пам'ятаючи про резолюцію N 1 «Зв'язки та спільні проблеми в європейській освіті», ухвалену на 19-й сесії Постійної конференції європейських міністрів освіти (Кристіансанд, Норвегія, 1997), а також про висновки й резолюції 20-ї сесії Постійної конференції європейських міністрів освіти, на якій було розглянуто проект «Вивчення й викладання історії в Європі ХХ століття» (Краків, Польща, 2000);

пам'ятаючи про декларацію, ухвалену на неформальній конференції міністрів освіти країн Південно-Східної Європи (Страсбург, 2000), в якій рекомендується вжити практичних заходів у тих галузях, в яких Рада Європи напрацювала досвід за тривалий проміжок часу і його визнано, зокрема в царині викладання історії;

враховуючи декларацію, ухвалену на Регіональній конференції міністрів освіти держав Закавказзя (Тбілісі, Грузія, 2000);

беручи до уваги рекомендацію N R (98) 5 Комітету міністрів державам-членам «Про освіту з питань спадщини», в якій міністри підтвердили, що навчальні заходи, пов'язані з вивченням культурної спадщини, є пріоритетним заходом у справі наповнення змістом майбутнього через ліпше розуміння минулого;

враховуючи резолюцію (98) 4 Комітету міністрів «Про культурні шляхи Ради Європи»;

зважаючи на рекомендацію N R (2000) 1 Комітету міністрів державам-членам «Про сприяння транскордонному співробітництву в галузі культури між територіальними громадами або владами», в якій міністри підтвердили, що транскордонна діяльність допомагає молоді набути транскордонного бачення й ознайомлює її з розмаїттям культурних та історичних традицій;

враховуючи резолюції, ухвалені П'ятою конференцією європейських міністрів, відповідальних за питання культурної спадщини (Портотороз, Словенія, 2001), в якій міністри підтвердили, що викладання історії має базуватися на розумінні й поясненні культурної спадщини а також має підкреслювати транснаціональний характер культурної спадщини;

зважаючи на рекомендацію N R (2000) 13 Комітету міністрів державам-членам «Про європейську політику в питаннях доступу до архівів», в якій міністри, констатуючи все зростаючий інтерес громадськості до історії й підтверджуючи, що глибше розуміння новітньої європейської історії може служити попередженням конфліктів, закликали до такої європейської політики в питаннях доступу до архівів, яка ґрунтуватиметься на принципах, сумісних із демократичними цінностями;

пам'ятаючи про рекомендацію N R (97) 20 Комітету міністрів державам-членам «Про «наклепницькі висловлювання», в якій такими визнаються будь-які висловлювання, що пропагують, підбурюють, підтримують або

виправдовують расову ненависть, ксенофобію чи антисемітизм, і в якій міністри відзначили, що «наклепницькі висловлювання» можуть завдавати значної шкоди в разі їх поширення через засоби масової інформації;

враховуючи попередню роботу Ради Європи в питаннях викладання історії, в основі якої лежала ідея взаємного примирення й позитивного взаємного впливу між народами, а саме роботу в повоєнний період, коли головну увагу концентрували на усуненні підручників з історії, в яких містилися стереотипи й упереджені погляди, враховуючи успішні праці з проекту «Історія в новій Європі», а також програму «Викладання історії і нова ініціатива Генерального секретаря», яка допомогла республікам колишнього Радянського Союзу в розробленні методології осучаснення викладання історії, підготовці нових підручників й відповідного підвищення кваліфікації педагогів;

відзначаючи результати проекту «Викладання й вивчення історії в Європі у ХХ столітті» й зібрання педагогічних матеріалів для викладачів, представлені в ході завершальної конференції проекту «Перехрещення поглядів на ХХ століття», яка символічно відбувалася в Будинку історії Федеративної Республіки Німеччини (Бонн, Німеччина, 2001);

відзначаючи, що проект «Викладання й вивчення історії в Європі у ХХІ столітті» дав змогу, окрім іншого:

- здійснити значний прогрес у виробленні плюралістичної й витриманої в дусі терпимості концепції викладання історії, зокрема, через розвиток можливостей індивідуальних досліджень та аналізу;
- представити освітні інновації через використання як комп'ютерних технологій, так і нових дидактичних джерел;
- виробити приклади відкритого підходу до делікатних питань європейської історії ХХ століття;

рекомендує урядам держав-членів, цілком поважаючи їхній конституційний лад, ситуацію в державі або на місцевому рівні так само як і системи освіти:

- перейнятися принципами, викладеними в додатку до цієї рекомендації, в рамках здійснюваних або майбутніх реформ викладання історії й підготовки викладачів історії;
- забезпечити через відповідні процедури на державному, регіональному або місцевому рівнях, щоб відповідні державні або приватні органи їхніх країн отримали інформацію про принципи, які стверджуються в цій рекомендації, за допомогою перелічених у рекомендації документів, покладених в її основу, і, зокрема, зібрання педагогічних матеріалів для викладачів, підготовлених у рамках проекту «Викладання й вивчення історії в Європі в ХХІ столітті»;

- на основі угод і домовленостей, які мають бути визначені, продовжувати роботу в царині викладання історії з тим, щоб поглибити зв'язки довіри й терпимості як у середині держав, так і між державами, а також знаходити розв'язки проблем, які поставатимуть у XXI столітті;
- використовувати також такий підхід, що об'єднуватиме різні проекти Ради Європи, зокрема проект «Навчання демократичному громадянству» та роботу, що проводиться в царині культурної спадщини,

просить Генерального секретаря Ради Європи ознайомити з цією рекомендацією держави-сторони Європейської культурної конвенції, які не є членами Ради Європи.

Додаток до Рекомендації Rec (2001) 15

1. Завдання викладання історії у XXI столітті

Викладання історії в демократичній Європі має:

- посідати значне місце в процесі формування відповідального й активного громадянина та розвитку почуття поваги до різноманітних розбіжностей, поваги, в основі якої буде розуміння національної ідентичності та принципів терпимості;
 - бути вирішальним чинником примирення, визнання, взаєморозуміння і взаємної довіри між людьми;
 - відігравати важливу роль у пропагуванні таких основних цінностей, якими є терпимість, взаєморозуміння, права людини і демократія;
 - бути одним із основних елементів у зведеній за добровільною згодою європейській будівлі, в основі якої лежать спільна історична й культурна спадщини, збагачені європейським розмаїттям, яке містить і її конфліктні, а часом навіть драматичні аспекти;
 - бути частиною освітньої політики, яка безпосередньо впливає на розвиток і формування молоді, бути органічним елементом у перспективі побудови разом із сьогоденною молоддю майбутньої Європи, так само як і мирного розвитку людського суспільства у світовому масштабі в дусі взаємного порозуміння та взаємної довіри;
 - дати можливість розвивати в учнях інтелектуальні аналітичні здібності та інтерпретувати інформацію критично й відповідально через діалог, пошук історичних фактів та завдяки відкритому обговоренню, побудованому на різнобічних поглядах, зокрема, на суперечливих й гострих питаннях;

- дозволяти європейським громадянам давати оцінку як їхній індивідуальній, так і їхній колективній особистості через знання спільної історичної та культурної спадщини в її місцевому, регіональному, національному, європейському і світовому вимірах;

- бути інструментом, який запобігатиме злочинам проти людства.

2. Зловживання історією

Викладання історії не може бути інструментом ідеологічного маніпулювання, пропаганди або підтримки ультранаціоналістичних, ксенофобних, расистських або антисемітських і сповнених нетерпимості цінностей.

Історичні дослідження і сама по собі історія, яку викладають в школі, не можуть у жодному разі – з яким би наміром це не робилося – бути сумісними з основними цінностями і Статутом Ради Європи, якщо вони подають або популяризують хибну історію, з використанням якогось із наведених нижче способів:

- фальсифікації історичних фактів, підробленої статистики, підробленого зображення тощо;

- концентрації уваги на одній події, з тим, щоб виправдати або замовчувати іншу подію;

- зміненого представлення минулого з пропагандистською метою;

- гіперболізованої націоналістичної версії минулого, що може породити протиставлення між «ми» та «вони»;

- неправдивого представлення історичних записів;

- заперечення історичних фактів;

- пропуску історичних фактів.

3. Європейський масштаб викладанні історії

Оскільки побудова Європи є вираженням одночасно як вільного вибору самих європейців, так і історичної реальності, то було б доречним:

- показати історичні зв'язки, що не припиняються, на місцевому, регіональному, національному і європейському рівнях;

- підтримувати викладання історичних моментів або фактів, європейський масштаб яких є найбільш очевидним, особливо історичних та культурних подій або спрямувань, що формували європейську свідомість;

- розвивати всіма доступними засобами – зокрема, через комп'ютерні технології – проекти співробітництва й підтримки між школами з тематики, пов'язаної з історією Європи;

- розвивати інтерес учнів до історії інших європейських країн;

- започаткувати або розвивати викладання про історію побудови самої Європи.

Для підтримання європейського масштабу у викладанні історії в розширеній, демократичній та мирній Європі було б доречним:

- враховувати результати роботи, виконаної вже під час здійснення проекту «Викладання і вивчення історії в Європі у XXI столітті» Радою з культурного співробітництва як у змістовному плані, так і в методологічному;

- розробити програми Ради Європи про реформи викладання історії й розроблення нових підручників і методичних посібників у рамках заходів, спрямованих розвивати і зміцнювати демократичну стабільність;

- розробити програми Ради Європи з ознайомлення з культурною спадщиною та з навчання культурної спадщини;

- якомога ширше поширювати навчальні матеріали, вироблені в рамках проекту «Викладання і вивчення історії в Європі у XXI столітті» з відповідним використанням інформаційних та комунікаційних технологій;

- посилити підтримку підготовки нових шкільних програм і стандартів у викладанні історії, серед них і підготовку нових шкільних підручників, зокрема в Російській Федерації, країнах Закавказзя, Південно-Східної Європи та Причорноморського регіону;

- використовувати програму Ради Європи з перепідготовки педагогічних кадрів з тим, щоб допомогти вчителям здобути нові знання в європейському контексті, що дасть їм змогу порівняти їхні погляди та їхній досвід.

4. Зміст програм

Викладання історії хоча й повинно уникати зосередження енциклопедичних знань, водночас має:

- підвищувати обізнаність з європейським виміром, що має враховуватися під час розроблення шкільних програм з тим, щоб сформувані в учнях «європейську свідомість», яка буде відкритою для решти світу;

- розвивати в учнях старших класів вміння критично мислити, незалежно і об'єктивно судити, вміти протистояти маніпуляціям;

- висвітлювати події й факти, які відбивають історію Європи, яка вивчається через особливо значущі періоди та факти на місцевому, національному, європейському і світовому рівнях;

- подавати всі виміри європейської історії – не лише політичний, але й економічний, соціальний та культурний;

- розвивати дослідницький дух і зацікавленість, зокрема, використовуючи метод відкриттів під час вивчення культурної спадщини – тієї царини, яка наочно представляє взаємний вплив різних культур;

- обмежувати упередження й стереотипи, висвітлюючи в шкільних програмах позитивний взаємовплив між різними країнами, релігіями та науковими школами в процесі історичного розвитку Європи;

- критично подавати зловживання історією, коли йдеться про такі випадки, як заперечення очевидних історичних фактів, фальсифікація, замовчування, неосвіченість або «привласнення» фактів з ідеологічною метою;

- подавати суперечливі проблеми через звертання уваги на різні факти, думки та погляди, а також через пошук правди.

5. Навчальні методи

Використання джерел

Для ознайомлення з історичними фактами та для їх критичного і аналітичного вивчення мають бути використані найрізноманітніші джерела навчальних матеріалів, зокрема:

- відкриті для широкого доступу архіви, особливо в країнах Центральної та Східної Європи, які сьогодні дають можливість доступу до оригінальних документів, що раніше були закритими;

- кінофільми, документальні фільми та аудіовідеозаписи;

- матеріали, доступні завдяки інформаційним технологіям, які опановуються як індивідуально, так і в колективі (в цьому основна роль відводиться вчителю);

- різні типи музеїв ХХ сторіччя, створені в усій Європі, історичні місця, які стали символами і сприяють реалістичному сприйняттю учнями недавніх подій, зокрема в їхньому повсякденному масштабі;

- усні історії, завдяки яким усні свідчення про недавні історичні події можуть «оживляти» історію для молоді і пропонувати погляди та бачення тих, хто не погоджується з «написаною історією».

Індивідуальні дослідження

Учнів слід заохочувати проводити - залежно від рівня підготовки та умов - індивідуальні дослідження з тим, щоб стимулювати їхню допитливість та ініціативу в збиранні інформації, так само як і їхнє вміння вирізняти головні факти.

Групові дослідження

Групи учнів, класи й цілі школи слід заохочувати брати участь у дослідницьких проектах або в активному вивченні з тим, щоб створити умови для діалогу та відкритого й толерантного порівняння поглядів.

Міждисциплінарний і мультидисциплінарний підходи

Вивчення історії повинно постійно використовувати освітній потенціал міждисциплінарного та мультидисциплінарного підходів через встановлення зв'язків з іншими навчальними дисциплінами, які разом становлять єдину шкільну програму, зокрема, літературу, географію, соціальні науки, філософію, мистецтво та природничі науки.

Міжнародний і транскордонний підходи

Залежно від обставин слід заохочувати міжнародні й транскордонні проекти, основані на дослідженні спільної теми, порівняльні підходи або реалізацію одного спільного завдання багатьма школами в різних країнах, зокрема з використанням нових можливостей, які відкриваються завдяки інформаційним технологіям, а також шкільним зв'язкам та обмінам.

6. Навчання і пам'ять

Відзначаючи такі позитивні досягнення ХХ сторіччя, як використання науки з мирною метою для поліпшення умов життя, розширення демократії та прав людини, слід, однак, у царині освіти зробити все можливе, щоб запобігти повторенню або забуттю таких подій, які мали місце в цьому сторіччі і завдавали спустошень, зокрема, голокосту, геноциду, етнічним чисткам, а також великомасштабним порушенням прав людини і основних цінностей та іншим злочинам проти людства, захист яких доручено Раді Європи. У зв'язку з цим, було б доречним:

- допомагати учням пізнавати й розуміти факти, а також їхні причини, що лягли чорною тінню на історію Європи та світу;
- задуматися над ідеологіями, які призвели до таких подій, а також подумати про те, як запобігти повторенню таких явищ;
- розробляти, розвивати й координувати програми перепідготовки навчального персоналу в державах-членах Ради з культурного співробітництва в цій галузі;
- полегшувати доступ до документальних джерел, доступних з цієї тематики, зокрема використовуючи нові технології, а також розвивати мережу ресурсних педагогічних центрів у цій галузі;
- забезпечити виконання й контроль за виконанням рішення міністрів освіти (Краків 2000), за яким у школах визначається один день – кожна країна вибирає його, спираючись на власну історію – для відзначення пам'яті жертв голокосту й запобігання злочинів проти людства;
- зробити більш широким спеціальний внесок Ради Європи в царині освіти в рамках спеціальної комісії з міжнародного співробітництва в питаннях вивчення голокосту, пам'яті та досліджень.

7. Підготовка й підвищення кваліфікації вчителів історії

Спеціалізована підготовка й підвищення кваліфікації вчителів історії повинна:

- готувати вчителів історії і заохочувати їх використовувати комплексні методи викладання історії, які потребують розмірковувань і які ґрунтуються на пошуку матеріалів;

- інформувати майбутніх учителів історії та тих, хто вже сьогодні викладає цей предмет, про всі останні доробки, інструменти й методи, зокрема, про використання інформаційних і комунікаційних технологій;

- ознайомлювати вчителів з тими педагогічними прийомами, які враховуючи фактичну інформацію, спрямовані на те, щоб учні могли використовувати й аналізувати історичні факти та їхній вплив на сьогодення в різних контекстах, наприклад, у соціальному, географічному, економічному тощо;

- допомагати вчителям запроваджувати оцінювальну практику, яка враховує не лише те, що запам'ятали учні, але й можливі вчинки школярів, спричинені здобутим знанням відповідної інформації, під час досліджень, аналізу суперечливих питань чи дискусій з них;

- допомагати знаходити й створювати в своєму класі навчальні ситуації міждисциплінарного характеру у співпраці з учителями задіяних дисциплін.

Оскільки інформаційні й комунікаційні технології трансформують роль учителя історії, важливо:

- створювати можливості для обмінів з тим, щоб учителі могли ознайомлюватися з великим розмаїттям навчальних ситуацій, в яких є такі нові ролі вчителів;

- підтримувати організацію обговорень у професійних колах труднощів, вагань або сумнівів, пов'язаних з новими навчальними методами;

- розвивати ресурсні банки, які не лише містять уточнюючу інформацію про документи або відкриті для доступу сайти, але й визначають значущість інформації, що походить з таких джерел та з таких документів.

Для виконання таких завдань і для визначення специфічного профілю вчителів історії було б доречно:

- відповідно підтримувати заклади, які готують викладачів історії з тим, щоб поліпшувати якість їхньої професійної підготовки, розвивати їхній професіоналізм та зокрема підвищувати соціальний статус;

- приділити особливу увагу підготовці викладачів, які навчають учителів історії, відповідно до принципів цієї рекомендації;

- підтримувати порівняльні дослідження завдань, структур і норм підготовки й підвищення кваліфікації вчителів історії та заохочувати до міжінституційного співробітництва і обміну інформацією, які потрібні для реформування системи підготовки й підвищення кваліфікації вчителів історії та підвищення кваліфікації викладацьких кадрів, які навчають вчителів історії;

- встановлювати партнерство між усіма активними інституціями, які опікуються питаннями підготовки вчителів історії або тими, хто причетний до такої підготовки (особливо засоби масової інформації), для того, щоб підкреслити їхню особливу місію та відповідальність.

8. Інформаційні й комунікаційні технології

Відповідно до законних норм та з додержанням свободи вираження поглядів слід ужити заходів для боротьби з поширенням расистських, ксенофобних і ревізіоністських матеріалів, особливо через інтернет.

У контексті дуже широкого використання інформаційних і комунікаційних технологій молоддю як під час шкільних занять, так і в позашкільний час, важливо розвивати педагогіку й методіку з урахуванням того, що ці технології:

- є потрібними ресурсами для викладання історії;
- потребують детального вивчення розмаїття й вірогідності джерел;
- дають змогу вчителям і учням мати доступ до оригінальних джерел і до значної кількості інтерпретацій;
- наочно розширюють доступ до інформації та історичних фактів;
- збільшують і полегшують можливості обмінів та діалогу.

Окрім цього, варто було б створити вчителям умови для того, щоб вони могли:

- самі допомагати своїм учням у процесі відбору оцінювати вірогідність інформаційних джерел і самої інформації;
- запроваджувати в своїх класах таку методіку, яка б заохочувала до критичного аналізу, який спиратиметься на різні погляди й міжкультурний підхід до тлумачення фактів;
- допомагати своїм учням розвивати навички критичного аналізу та аналогічного мислення.

Публікується за: Рекомендація Rec (2001) 15 Комітету міністрів Ради Європи «Про викладання історії у XXI столітті в Європі» // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_729#Text

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ ТА ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТАМ

Опатія (Хорватія), 2003 р.

Вступ

Загальна мета цього тексту полягає в тому, щоб конкретизувати у межах його обсягу ролі та обов'язки Міністрів, відповідальних за культурні справи, шляхом визначення рамок європейського співробітництва, які створюють умови, що сприяють розвитку та будівництву суспільства, заснованого на міжкультурній основі, діалозі і повазі до культурного розмаїття та сприяння запобіганню насильницьким конфліктам, конфліктам управління та контролю і постконфліктного примирення. Цього слід досягти за допомогою реалізації програм культурних дій із залученням усіх поколінь, метою яких є зближення культур через конструктивний діалог і культурний обмін із залученням усіх матеріальних і нематеріальних елементів культури, напр. археологічних, архітектурних, художніх, економічних, етнічних, історичних, мовних, релігійних та соціальних.

Цей текст базується на низці текстів, прийнятих Радою Європи чи іншими міжнародними організаціями, у тому числі:

- Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (зокрема, статті 9, 10, 11 і 14) (Рим, 4 листопада 1950), надалі іменованій як Європейська конвенція з прав людини,
- Європейській культурній конвенції Ради Європи (Париж, 19 грудня 1954),
- Європейській хартії регіональних мов або мов меншин (Страсбург, 5 листопада 1992),
- Рамковій конвенції про захист національних меншин (Страсбург, 1 лютого 1995),
- Європейській соціальній хартії (Турин, 18 жовтня 1961, переглянута 3 травня 1996),
- Декларації Ради Європи про культурне розмаїття (прийнята Комітетом Міністрів 7 грудня 2000).

- Заключній декларації 3-ї Конференції на рівні міністрів з питань культури франкофонії (Котону, 15 червня 2001),
- Олімпійській хартії, прийнятій на міжнародному симпозиумі «Переосмислення культури» на церемонії відкриття Культурної Олімпіади (Афіни, 23 вересня 2001),
- Загальній декларації ЮНЕСКО про культурне розмаїття (Париж, 2 листопада 2001).

...

Декларація

Міністри, відповідальні за питання культури держав-членів Ради Європи,

усвідомлюючи життєву важливість культури як основного засобу передачі сенсу та інструменту для порозуміння, як агента демократії та інструменту індивідуального і колективного людського розвитку, а також як сфери для зближення і діалогу між усіма чоловіками і жінками;

стурбовані тим, що нові форми конфліктів, які збільшують труднощі діалогу між культурами, можуть бути використані певними групами з оголошеною або неоголошеною метою розпалювання ненависті, ксенофобії та конфронтації між різними спільнотами;

наголошуючи, що ніхто не повинен зазнавати переслідувань через свої законні погляди, і що кожна людина має невід'ємне право визначати та обирати свою культурну та/або релігійну приналежність та ідентичність;

усвідомлюючи, що культурне «зубожіння» і маргіналізація, з одного боку, та упередження і невігластво, з іншого є одними з головних причин зростання насильства і стереотипізації інших, змінюючи таким чином характер мирних і конструктивних відносин між різними культурними спільнотами;

вважаючи за необхідне забезпечити, щоб зближення між культурами, а також міжкультурний діалог стали інструментами запобігання конфліктам на кожному рівні, у всіх контекстах і через кожну складову;

відповідно до Європейської Конвенції з прав людини і згідно з принципами культурного розмаїття та свободи вираження поглядів;

поділяючи єдину сукупність культурних цінностей внаслідок приєднання їхніх держав до Європейської конвенції з прав людини та Європейської культурної конвенції, і будучи єдиними у своїй згоді з усіма ідеалами та принципами, які є спільною спадщиною Ради Європи;

беручи до уваги, що не може бути жодних винятків з принципів прав людини, яких дотримується Рада Європи, з огляду на те, що права людини не є обмеженням, а становлять першоджерело принципів і дій як Ради Європи, так і держав, які ратифікували Європейську культурну конвенцію Організації;

враховуючи той факт, що Рада Європи бере участь в ініціативах, спрямованих на створення мереж співпраці між регіонами та містами і формулюванні планів дій, що стосуються міжкультурного виміру в мистецтві, культурі, навчанні та міжінституційному співробітництві (між музеями, бібліотеками та архівами), які поширюються на європейські країни та за їх межами;

вважаючи, що органи державної влади можуть спиратися на існуючі приклади передового досвіду, що сприяють міжкультурному діалогу, при розробці демократичної культурної політики в національному контексті або в рамках міждержавного співробітництва;

усвідомлюючи, що ця декларація ґрунтується не тільки на конвенціях, рекомендаціях, резолюціях і деклараціях, прийнятих Радою Європи в рамках діяльності у сфері культурного співробітництва, але й на інших міжнародних документах та національному законодавстві багатьох країн;

Погодилися ґрунтувати свої дії на принципах і спільних цінностях, наведених нижче:

140

- i. утвердження концепту культурної демократії та культурного громадянства, що передбачає права та обов'язки;
- ii. повага до культурної ідентичності та практик, а також вираження відповідних форм спадщини, за умови, що вони відповідають принципам, підтримуваним Радою Європи;
- iii. збереження та захист як матеріальної, так і нематеріальної спадщини;
- iv. справедливе ставлення до всіх культур і всіх вірувань або релігій, які поважають принципи Рада Європи;
- v. взаємна повага через визнання різноманітності в кожному аспекті культурної освіти;
- vi. гарантований рівний доступ, участь і творчість для кожного сектора суспільства, в такий спосіб, щоб культурний вимір цілісно брався до уваги, а культурне розмаїття підтримувалось у дусі культурної демократії;

Сповнені рішучості продовжувати, де це необхідно, у межах своїх сфер відповідальності, поважаючи правила субсидіарності та національні пріоритети, співробітництво, спрямоване на виконання цілей

цього тексту, зокрема заохочення поваги до розмаїття, міжкультурного діалогу та запобігання конфліктам;

При цьому з наміром не спонукати, а співпрацювати з владою на всіх рівнях (місцевому, регіональному і національному) відповідальних за інші сектори державної політики, а також з громадянським суспільством;

Висловлюють свою готовність працювати скоординовано в таких сферах:

Розмаїття і діалог

Європейські міністри, відповідальні за культурні справи, мають намір зберегти необхідний баланс між захистом культурного розмаїття та необхідною соціальною згуртованістю в різних державах. Метою є створення та підтримка гармонійних відносин між усіма групами суспільства в інтересах усіх його членів, незалежно від їх культури, способу життя та культурних практик. Повага до культурного розмаїття, міжкультурний діалог і рівність можливостей є життєво важливими елементами запобігання конфліктам у рамках демократичної культурної політики.

Усвідомлюючи багатство культурного розмаїття в Європі, як у кожній державі-члені, так і в державах-членах разом, міністри, відповідальні за культурні справи, мають намір зосередитися на заохоченні діалогу як однієї з основ для запобігання конфліктам. Відповідно, вони погоджуються шукати натхнення в цінностях, які підтримує Рада Європи, які пропонують простір для низки конвергентних заходів, здатних генерувати потужну синергію.

1. Культурне розмаїття

Європейські міністри, відповідальні за культурні справи, дотримуючись правил субсидіарності та національних пріоритетів і заохочуючи своїх колег-міністрів, відповідальних за інші сфери, розвивати міжкультурний діалог під час виконання зазначених обов'язків, висловлюють свою відданість:

1.1. Забезпеченню вільного вираження різних форм мистецької, культурної, соціальної, релігійної та філософської діяльності, прийнятих окремими особами або певними культурними групами, за умови, що ці особи або групи дотримуються фундаментальних принципів, підтримуваних Радою Європи, відповідно до вступу до цієї декларації;

1.2. Підтримці культурної та міжкультурної політики та практик, які дозволяють культурним ідентичностям процвітати та поширюватись на інші спільноти;

1.3. Захисту, у межах наявних у них засобів, усіх елементів матеріальної та нематеріальної спадщини;

1.4. Засудженню всіх форм насильницької та примусової асиміляції та заохоченню в усіх державах створення необхідних умов для розвитку суспільств, відкритих для культурного розмаїття.

2. Міжкультурний діалог

Європейські міністри, відповідальні за культурні справи, дотримуючись правил субсидіарності та національних пріоритетів і заохочуючи своїх колег-міністрів, які відповідають за інші сфери, розвивати міжкультурний діалог під час виконання цих обов'язків, погоджуються:

2.1. Сприяти створенню або розвитку толерантних і рівноправних відносин між державами та між усіма культурно різноманітними групами, які проживають на території кожної держави, при повній повазі до прав людини та з особливим акцентом на місцевому та регіональному рівнях.

2.2. Прагнути започаткувати або розвивати у своїх державах заходи, що сприяють міжкультурному діалогу.

2.3. Заохочувати на місцевому та регіональному рівнях участь у міжкультурному діалозі в дусі культурного громадянства та з огляду на культурну демократію.

2.4. Створити публічний простір для діалогу та культурного громадянства, у якому можна висловлювати незгоду, що є не лише частиною демократичного процесу, але й його гарантом.

Управління та міжсекторальна кооперація

Європейські міністри, відповідальні за культурні справи, вважають за необхідне сприяти розвитку культурного виміру демократичного громадянства та сприяти належному врядуванню в культурній політиці в асоціації з усіма зацікавленими гравцями, покладаючись на міжгалузеву співпрацю та поширення зразкових практик попередження конфліктів.

3. Належне врядування в культурній політиці

Європейські міністри, відповідальні за питання культури, дотримуючись правил субсидіарності та національних пріоритетів і заохочуючи своїх колег-міністрів, які відповідають за інші сфери, розвивати міжкультурний діалог під час виконання цих обов'язків, об'єднані спільною метою:

3.1. Ставлення до культурного розмаїття як корисного для людського капіталу, як індивідуального, так і колективного, з огляду на сталий розвиток.

3.2. Розглядання можливостей посилення міжкультурного виміру суспільств шляхом співпраці за участю державних установ, приватного сектору та громадянського суспільства, враховуючи дискусії з інтерактивним виміром.

3.3. Визнання важливості, коли йдеться про культурне управління розмаїттям, принципу субсидіарності у сприянні розширенню прав і можливостей членів громадянського суспільства.

4. Міжсекторальна співпраця та зразкові практики запобігання конфліктам

Європейські міністри, відповідальні за питання культури, поважаючи правила субсидіарності та національні пріоритети, а також заохочуючи своїх колег-міністрів, відповідальних за інші сфери, розвивати міжкультурний діалог при виконанні своїх обов'язків, висловлюють свою рішучість:

4.1. Сприяти разом зі своїми колегами-міністрами, відповідальними за інші сфери державної політики, розробці міжсекторальної політики, що заохочує міжкультурний діалог.

4.2. Вважати розвиток знань про історію, культуру, мистецтво та релігію, починаючи зі шкільного віку і надалі, центральним завданням;

4.3. Заохочувати шляхом співробітництва з міністерськими органами, безпосередньо відповідальними за освіту в різних державах, включення до шкільних програм уроків, що ілюструють як історичний, так і сучасний вплив культури цивілізацій одна на одну, а також культурне взаємозбагачення, що передбачає, де це можливо, відповідну співпрацю з представниками різних компонентів культурного розмаїття, включаючи релігійне розмаїття.

4.4. Сприяти розвитку міжкультурного діалогу шляхом заохочення, коли це можливо, заходів, спрямованих на зближення різних культурних груп за допомогою міжкультурних заходів і практик, орієнтованих на всі вікові групи і всі соціокультурні групи, в рамках програм, що реалізуються культурними установами, відповідальними за образотворче мистецтво, театр, літературу і т.д.

У підсумку, європейські міністри, відповідальні за культурні справи, погоджуються поділитися своїм досвідом стосовно політик та програм, що сприяють міжкультурному діалогу або запобіганню конфліктам, зокрема через обмін передовим досвідом.

Додаток

ВИЗНАЧЕННЯ, ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ

Для цілей цієї декларації застосовуються такі визначення:

- **конфлікт:** для цілей даного тексту цей термін охоплює форми незгоди – як явні, так і приховані, – які породжують обурення і насильницьку поведінку рівно як і несправедливість, яка за екстремальних обставин може призвести до руйнівного та неконтрольованого насильства. Конфлікт може виникати на ґрунті дискримінації, яка є наслідком несприйняття культурного розмаїття та демократичної відкритості. Конфлікти виникають з численних і складних причин, а їх культурний вимір, з-поміж іншого, може бути пов'язаний з політичними, економічними та соціальними причинами. У тексті пропонуються заходи, спрямовані на сприяння управлінню та контролю над конфліктами в європейських суспільствах, що характеризуються культурним розмаїттям (у всіх елементах, згаданих у вступі до декларації), а також постконфліктному примиренню;

- **міжкультурний діалог:** цей термін охоплює інструменти, що використовуються для просування та захисту концепції культурної демократії, і охоплює матеріальні та нематеріальні елементи, які можуть сприяти розвитку всіх форм культурного розмаїття, що виявляються в численних ідентичностях, як індивідуальних, так і колективних, у змінах і нових формах культурного самовираження. Міжкультурний діалог повинен поширюватися на всі можливі елементи культури без винятку, незалежно від того, чи є вони культурними у вузькому розумінні чи мають політичний, економічний, соціальний, філософський або релігійний вимір. У цьому контексті, наприклад, міжконфесійний та міжрелігійний діалог повинен розглядатися з точки зору його культурних і соціальних наслідків по відношенню до публічної сфери;

- **культурне розмаїття:** «культурне розмаїття виражається у співіснуванні та обміні культурно відмінними практиками, а також у наданні та споживанні культурно відмінних послуг і продуктів», звідси впливає необхідність звертати увагу на відмінності між культурними групами та всередині них. Культурне розмаїття має виходити за межі дихотомії «більшість/меншість», поширюючись на взаємодоповнюваність «універсального» та «одиничного», щоб міжкультурний діалог відбувався у гнучкий, динамічний та відкритий спосіб. У всіх своїх вимірах культурне розмаїття збагачує окремих осіб і групи та породжує не тільки нові форми соціальних відносин, які стимулюються міграцією і зміцнюються процесами обміну, а й нові форми

багатокультурної ідентичності. Таким чином, культурні відмінності не мають призводити до відходу в самотність або спільноту, а також виправдовувати політику примусової асиміляції, що впливає з прагнення до домінування, оскільки обидва процеси можуть призвести до конфліктів. Навпаки, культурне розмаїття може сприяти зміцненню миру через пізнання, визнання і розвиток усіх культур, незалежно від того, чи вони виникли і досі існують в Європі, чи походять з географічних районів за межами Європи.

Для ознайомлення читачів з ідеями, що лежать в основі декларації, нижче пояснюються принципи та методи, на яких ґрунтуються згадані концепції:

1. Культурне розмаїття

Принцип: Необхідно розрізняти два виміри культурного розмаїття: внутрішньодержавний вимір поваги до культурних прав, толерантності, політичного і культурного плюралізму та здатності приймати відмінності інших, і міждержавний вимір розмаїття, який пов'язаний з принципом еквівалентності між культурами. Модель міжкультурного суспільства ґрунтується на принципі рівності між культурами, цінності культурної гетерогенності та конструктивному вимірі діалогу та миру. Тому відмінності та розбіжності не повинні розглядатися як шкідливі та обструктивні для розробки колективного проєкту, який вимагає врахування відмінностей та поваги до інакшості. Культурне розмаїття є синонімом обміну і дозволяє боротися з автаркією, яка призводить до ізоляції та ксенофобії

145

Метод: цей принцип не може застосовуватися виключно в термінах «більшості» або «меншості», що виокремлювало б культури та спільноти меншин, категоризувало та стигматизувало їх, що призводило б до асоціювання певних типів соціальної поведінки та культурних стереотипів з конкретними групами. Навпаки, слід докладати зусиль для пошуку різноманітних способів вираження розмаїття та підвищення обізнаності громадян про багатство цього розмаїття, особливо з огляду на те, що глобалізація обмінів можлива лише за умови належної поваги до розмаїття.

2. Міжкультурний діалог

Принцип: міжкультурний діалог повинен заохочуватися і розвиватися. Звичайно, це відбувається в рамках принципів свободи думки, совісті, релігії, вираження поглядів, зібрань та об'єднань, визначених у статтях 9, 10, 11 та 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, і сприяє вирішенню фундаментальної мети – досягненню соціальної згуртованості.

Метод: застосування цього принципу не може обмежуватися діалогом про зближення, а має перерости у діалог про те, що розділяє культури і народи. Два аспекти «подібності» і «відмінності» повинні розглядатися не як альтернативи, а скоріше як дві сторони однієї медалі, які варто дослідити, щоб розпочати справжній діалог і знайти рішення, які виходять за рамки очевидних або реальних антагонізмів. Комунікація, надання інформації та робота засобів масової інформації повинні сприяти міжкультурному діалогу та взаємній повазі.

3. Належне врядування в культурній політиці

Принцип: хоча державна політика у сфері культури має важливе значення для розвитку демократії в Європі, вона також повинна створювати тісні зв'язки з приватним сектором та громадянським суспільством (асоціаціями, неурядовими організаціями тощо), які беруть участь у культурному житті, а також продукують культуру. Культурне управління також має ґрунтуватися на тому, що політична, економічна та соціальна сфери мають культурний вимір, який ніколи не можна ігнорувати або нехтувати ним. Однією з ролей міністрів культури є досягнення балансу між державним сектором, приватним сектором та громадянським суспільством у культурній сфері. У цій сфері співпраця на європейському рівні є вкрай доцільною.

Метод: цей принцип повинен застосовуватися для того, щоб включити культуру як фактор належного врядування, що дозволяє запобігати міжкультурним конфліктам і сприяти культурному розмаїттю.

4. Міжсекторальна співпраця та зразкові практики запобігання конфліктам

Принцип: чим більше культурне розмаїття буде просуватися європейськими урядовцями, учасниками громадського життя, неурядовими організаціями та релігійними громадами, які підтримують міжкультурний діалог – на додаток до того, що було досягнуто міністрами, відповідальними за питання культури, – тим ефективнішою буде міжсекторальна співпраця у сфері запобігання конфліктам.

Метод: цей принцип повинен застосовуватися для того, щоб заохотити численних гравців до міжміністерської та міжсекторальної діяльності та зібрати приклади «хороших практик», які можуть бути відтворені в мультикультурних місцях та регіонах.

Переклад за: Declaration on intercultural dialogue and conflict prevention, adopted by the European Ministers responsible for Cultural Affairs. Opatija (Croatia), 22 October 2003 // The European Association of Cultural Researchers (ERICarts Network). URL: <http://www.ericarts-institute.org/web/files/131/en/OpatijaDeclaration.pdf>

ВРОЦЛАВСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ ДО 50-РІЧЧЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПІВПРАЦІ

Преамбула

Ми, МІНІСТРИ, відповідальні за культуру, освіту, молодь і спорт держав-учасниць Європейської культурної конвенції, зібралися у Вроцлаві 9-10 грудня 2004 року:

МИ ВІДЗНАЧАЄМО 50-ту річницю відкриття для підписання Паризької Конвенції 19 грудня 1954 року;

МИ ПІДТВЕРДЖУЄМО, що цінності та принципи Конвенції, яка впродовж 50 років об'єднувала наші країни в мирному співробітництві під егідою Ради Європи, залишаються такими ж актуальними, як і раніше, і являють собою дорогоцінний ресурс для неподільної, демократичної Європи в 21-му столітті;

МИ ПРИЙМАЄМО цю Декларацію і рекомендуємо її Раді Європи та її державам-членам для подальших дій.

147

I. Досягнення 50-річчя Європейської культурної конвенції

Менш ніж через 10 років після закінчення Другої світової війни прийняття Європейської культурної конвенції в рамках Ради Європи відобразило надію на майбутню єдність і віру в силу гуманістичного духу освіти і культури для подолання старих і нових розбіжностей, запобігання конфліктам і цементування демократичного порядку.

Ключові досягнення наших попередників і нас самих повинні оцінюватися на основі принципів самої Конвенції та її подальшого розвитку в європейському культурному співробітництві. Три початкові політичні цілі Конвенції були:

Визнання європейцями своєї спільної культурної спадщини

У Конвенції ми взяли на себе зобов'язання ставитися до наших національних надбань цивілізації як до спільного надбання і відповідальності. Ми розробили широкий спектр заходів з охорони цієї спадщини, матеріальної та нематеріальної, розширили сферу застосування цієї концепції та образно проілюстрували її спільне використання.

Мобільність та обмін для взаєморозуміння

У Конвенції наші уряди зобов'язалися сприяти мобільності людей, а також культурних цінностей для взаємного вивчення нашими народами культури та спадщини один одного. Ми зосередили наші дії щодо мобільності в основному на студентах та інших молодих людях, і наші уряди також заохочували її за допомогою двосторонніх і багатосторонніх програм і загальних заходів щодо свободи пересування.

Широке загальноєвропейське культурне співробітництво

У Конвенції наші уряди зобов'язалися приєднатися до відкритого і цілісного процесу культурного співробітництва. За активної підтримки Парламентської Асамблеї ми докладали зусиль для збереження єдиного бачення Конвенції в її гнучкому та динамічному впровадженні. Ми розробили широку програму співробітництва як на політичному, так і на професійному рівнях, і поширили її від культури, спадщини та освіти до молоді та спорту.

Ми усвідомили важливість внеску, який Конвенція може зробити в основні цінності, які захищає Рада Європи, і, відповідно, ми переформулювали співпрацю, що здійснюється в рамках Конвенції.

Таким чином, до первинних зобов'язань додалися три основні нові цілі:

Створення умов для повноцінної участі в демократичному житті

Прагнучи ефективної реалізації основних цінностей Ради Європи у європейських суспільствах, ми працювали над просуванням моделі демократичної культури, яка лежить в основі законодавства та інститутів. Зокрема, ми визначили керівні принципи культурної демократії, навчання впродовж життя та спорту для всіх; створити молодіжну програму як лабораторію для участі; зробили університети та неурядові молодіжні та спортивні організації повноправними партнерами у відповідних програмах; і поклали освіту для демократичного громадянства та рівних можливостей у центр нашої ідеї якості освіти.

У цьому контексті ми з нетерпінням чекаємо святкування 2005 року як Європейського року громадянства через освіту, і ми переконані, що це стане важливою подією в реалізації нашої політики освіти для демократії.

Європейський вимір у стандартах, політиці та практиці

Ми визнали необхідність більш ефективного впровадження широких принципів Конвенції на місцях. Ми доповнили обмін передовим досвідом через мережі міжурядовим встановленням і моніторингом численних стандартів у всіх основних галузях. Ця політика зміцнила зв'язки з національними політиками в кожному

секторі та між ними, але вимагає пильності для збереження спільного бачення. Ми також діяли, визнаючи, що успішна діяльність також залежить від партнерства з іншими міжнародними установами та організаціями, зокрема з Європейським Союзом та ЮНЕСКО.

Сприяння культурному розмаїттю та створенню спільних цінностей

Ми розуміємо, що мета Конвенції, яка полягає у мирній гармонії різноманітних культур, є ключем до демократичної стабільності. Відповідно, ми розробили політику, спрямовану на забезпечення того, щоб розмаїття нашої спадщини та мистецьких творінь не лише визнавалося, але й активно заохочувалося; а також шляхів сприяння діалогу та запобігання конфліктам як за рахунок знання та розуміння відмінностей, так і за рахунок спільних цінностей.

Ми також активно домагаємося такого ж міжнародного визнання культурних прав, як і громадянських, політичних, економічних та соціальних прав, а також визнання культурних прав як невід'ємної частини основних фундаментальних прав, кодифікованих у правових документах Ради Європи. У цьому зв'язку ми вітаємо той факт, що багато культурних прав або прав з культурним виміром включені до Європейської конвенції з прав людини, Переглянутої Соціальної хартії, Рамкової конвенції про захист національних меншин та Європейської хартії регіональних мов або мов меншин.

З 1954 року було досягнуто вражаючого прогресу. Однак, серйозні виклики ще попереду. ...

II. Виклики, що стоять перед європейським культурним співробітництвом в сучасній Європі

Європейська культурна конвенція вступає у своє друге півстоліття в Європі, яка зазнала історичних трансформацій. Ці трансформації є політичними, а також економічними і технологічними. Якість життя має оцінюватися за вищим критерієм цінностей Ради Європи. Багато чого було досягнуто, але так само багато ще належить зробити:

- ширший доступ до освіти та культурних прав, але занадто часто продовжується виключення меншин та бідних;
- значний прогрес у забезпеченні рівності між жінками та чоловіками, але все ще необхідно докладити значних зусиль, щоб закріпити нещодавні зміни та вкоренити їх у свідомості людей;
- ширша особиста свобода, але значна соціальна роз'єднаність;
- більший захист спадщини та довкілля, але є посягання на них під час конфліктів, а також усвідомлення того, наскільки далекі наші економіки від сталого розвитку;

- доступ до потоку інформації, але навряд чи більшої мудрості; кінець тиранії ідеології, але відродження расизму, антисемітизму, крайнього націоналізму, ксенофобії, нетерпимості, відчуження, тероризму, екстремізму і навіть війни.

У найближчі роки Рада Європи зіткнеться з багатьма новими викликами для свого культурного співробітництва. Ми розпочали дебати, щоб визначити їх, щоб керувати нашою стратегією. Ці дебати мають тривати упродовж святкування 50-ї річниці Конвенції за участю наших партнерів.

Тому на цьому етапі ми формуємо наші попередні висновки як гіпотези для подальшого розгляду в найближчі місяці:

Європейська ідентичність та демократичне громадянство

Ми маємо поглиблювати відчуття нашої спільної історії та спільного майбутнього з-поміж народів наших 48 держав, у всьому їхньому розмаїтті, щоб уникнути виникнення почуття розколу в рамках Великої Європи. Тому ми повинні заохочувати збалансоване бачення ідентичностей, які формують «Велику Європу». Ми також повинні заохочувати і зберігати зв'язки і діалог з європейськими діаспорами по всьому світу.

Це вимагатиме заходів, спрямованих на боротьбу з тенденціями до розшарування та відходу до закритих ідентичностей спільнот, заохочуючи збалансовану концепцію множинної ідентичності; підтримку формування спільної європейської пам'яті, заснованої на визнанні як досягнень, так і спільної спадщини страждань; забезпечення більшої мобільності молоді, студентів, митців, творців та професіоналів по всьому континенту в рамках чинного законодавства.

Культурне розмаїття та згуртованість суспільства

Ми повинні забезпечити культурну свободу і сприяти культурному розмаїттю, щоб кожна людина могла розвиватися, спираючись на свою власну спадщину і спадщину інших, поважаючи спільні цінності. У цьому відношенні заслуговують на підтримку сучасні ініціативи, спрямовані на захист і визнання специфіки культурних цінностей та права держав на проведення національної державної політики у сфері культури, зокрема проєкт конвенції, розроблений ЮНЕСКО.

Це передбачатиме заходи з управління різноманіттям у всіх його проявах, поглиблення спільних громадянських цінностей як основи соціальної згуртованості, а також сприяння діалогу всередині та між нашими народами.

Ми повинні вбудувати міжкультурний діалог, включаючи його міжрелігійний вимір, в європейську політику з повною повагою до принципів, на яких засновані наші суспільства.

Це вимагатиме заходів з розвитку цього діалогу як інструменту запобігання конфліктам та примирення. Для посилення нашої відкритості по відношенню до сусідніх регіонів – зокрема, до південного узбережжя Середземного моря – і до решти світу, ми повинні прагнути до більш повного використання існуючих інструментів і створення нових, у разі необхідності.

Європа знань та інформації

Ми повинні утверджувати європейські демократичні цінності та ідентичність в умовах переходу до глобального інформаційного суспільства, сформованого знаннями, культурним самовираженням та комунікацією.

Це вимагатиме заходів освітньої, культурної, молодіжної та спортивної політики, спрямованих на забезпечення подальшого розвитку культурних індустрій, доступу та участі для всіх, подолання цифрових розривів та ізоляції; творчого, виваженого та відповідального використання інформаційних технологій, що розширюють інтелектуальні горизонти людей; забезпечення активної присутності європейських культур у глобальних культурних обмінах, використовуючи при цьому нашу культурну та природну спадщину для сталого соціально-економічного розвитку.

Зміна акторів та партнерів

Наша співпраця має будуватися на «мережевій Європі», що складається з численних організацій і активного громадянського суспільства, в рамках партнерств, заснованих на цілях Конвенції. Ці партнерства будуть базуватися на місцевих проєктах, розвитку гнучких та ефективних способів роботи з громадянським суспільством, розширенні та адаптації нашої унікальної практики, яку ми напрацювали у сферах молоді та спорту, а також у відносинах з університетами.

Ми повинні відслідковувати появу основних нових патернів у європейських суспільствах, зосереджуючи увагу на ролі органів державної влади у сферах культури, освіти, спадщини, молоді та спорту у забезпеченні прав особистості та підтримці демократичних цінностей.

Така перспектива вимагатиме, зокрема, посилення співпраці з Європейським Союзом та ЮНЕСКО. Це також дозволило б нам підтвердити важливість національної культурної та освітньої політики у багатосторонньому контексті.

III. Напрямки дій для Європи без бар'єрів

Ми пропонуємо наступні стратегічні орієнтири для подальшого розвитку Радою Європи своєї роботи у сфері культурного співро-

бітництва. Вони однаковою мірою стосуються всіх її секторів – шкільної, позашкільної та вищої освіти, культури, природної та культурної спадщини, молоді та спорту – і ґрунтуються на їхніх досягненнях та поточних програмах. Рада Європи має продовжувати відігравати важливу роль в Європі як форум для розробки стандартів та культурної політики.

Загальна увага має бути зосереджена на задоволенні потреб і прагнень народів усіх держав-учасниць Конвенції і, зокрема, молоді щодо їхнього бачення Європи, а також на сприянні діалогу і гармонії між Європою та її глобальним оточенням. Рада Європи та наші уряди мають вжити заходів у наступних сферах.

Європейська ідентичність та демократичне громадянство

З метою розширення можливостей людей діяти як відповідальні громадяни у своєму повсякденному житті як індивідуально, так і колективно. Рада Європи має посилити свою роль як центру передового досвіду з питань політики, спрямованої на забезпечення людей знаннями, навичками та підходами для життя в демократичних суспільствах, які повністю поважають права людини, а також на боротьбу зі структурними перешкодами на шляху демократичної участі. З цією метою слід розглянути можливість встановлення європейських стандартів за допомогою відповідних конвенційних механізмів, а також розширення європейських можливостей для підготовки освітян шляхом створення центру передового досвіду для підготовки тренерів для вчителів.

Культурне розмаїття та згуртованість суспільства

Слід організувати та систематично заохочувати міжкультурний та міжрелігійний діалог, заснований на пріоритеті спільних цінностей, як засіб сприяння обізнаності та розумінню один одного, запобігання конфліктам, сприяння примиренню та забезпеченню згуртованості суспільства. Це має здійснюватися, зокрема, через формальну та неформальну освіту, виміри пам'яті та спільної спадщини, культурну діяльність та участь у житті громади. З цією метою Рада Європи повинна продовжувати розробляти стратегічні політичні рамки для управління культурним розмаїттям та моделі належної практики, засновані на її фундаментальних цінностях.

Культурне розмаїття проявляється сьогодні особливо через обмін та споживання культурно відмінних товарів та послуг. Тому Рада Європи має продовжувати впроваджувати свої заходи на підтримку культурних індустрій, зокрема Eurimages та Конвенцію про спільне кінематографічне виробництво, а також оцінювати потребу в будь-яких інших відповідних заходах.

Міжкультурний та міжрелігійний діалог

Виходячи за рамки діяльності, спрямованої на розвиток міжкультурного діалогу в європейських суспільствах, Рада Європи має сприяти міжкультурному та міжрелігійному діалогу між Європою та сусідніми регіонами, зокрема південним узбережжям Середземного моря, з метою забезпечення стабільності та згуртованості, а також зміцнення взаєморозуміння та поваги.

На додаток до більш повного використання існуючих інструментів для діалогу з сусідами Європи, Рада Європи має активно розглянути можливість ухвалення інструменту, який міг би слугувати цій меті.

Участь у суспільстві знань та інформації

Повага до культурних прав і доступ до них – і, зокрема, до права на освіту – повинні заохочуватися для боротьби з незалученістю і побудови справедливих суспільств, з особливою увагою до вразливих груп населення. Необхідно розробити політику інклюзії для молоді з метою полегшення доступу до культурної свободи та освіти. Слід також докласти зусиль для сприяння ознайомленню європейців з їхніми культурними творами, наприклад, літературою, з метою заохочення культурного розмаїття.

Рада Європи, як загальноєвропейська організація, що займається правами людини і демократичним виміром комунікації, має підкреслювати роль і відповідальність незалежних засобів масової інформації, а також право на свободу вираження поглядів у суспільстві знань та інформації – особливо в часи кризи.

Мобільність

Рада Європи має надалі розбудовувати свою роботу з питань участі та мобільності молоді, вивчення мов, визнання кваліфікацій та Європейського простору вищої освіти як можливих моделей для створення політичних рамок в інших сферах, зокрема, транскордонної мобільності. Слід розглянути можливість започаткування великої програми освітніх та міжкультурних обмінів на базі середніх шкіл як в межах Європи, так і з сусідніми країнами. Слід також приділити увагу розвитку мобільності для митців, фахівців у сфері культури та творів мистецтва. Всі ці заходи мають здійснюватися з урахуванням чинного законодавства.

Сталий розвиток

Для того, щоб реагувати на прагнення громадян до більш високої якості життя зараз і в майбутньому, Рада Європи зобов'язується розробляти комплексну політику для забезпечення рівності між поколіннями в доступі до економічних, соціальних, культурних і природних ресурсів відповідно до принципу сталого розвитку. Політика

делікатного управління цими ресурсами посилить їх внесок у розширення економічних можливостей, особистий і суспільний розвиток, а також у вираження культурної ідентичності та розмаїття. Відтак, Рада Європи має розробити програми діяльності, які демонструють і підкреслюють:

- необхідність інтегрованого політичного підходу та стратегії;
- зв'язок між збереженням і стійкістю спадщини та природними і культурними аспектами ландшафтів і навколишнього середовища;
- роль запобігання ризикам та управління природними або техногенними катастрофами в політиці сталого розвитку;
- важливу роль формальної та неформальної освіти для сталого розвитку;
- культурне розмаїття як основу сталого розвитку.

Партнерство

У контексті розширення Європейського Союзу та з огляду на його нову Конституцію, Рада Європи має прагнути до всебічного та взаємодоповнюючого співробітництва з Союзом, створюючи умови для реального партнерства.

Слід також посилити рівень і зміст співпраці з ЮНЕСКО в усіх сферах культурного співробітництва.

Слід посилити співпрацю з іншими міжнародними організаціями та організаціями приватного сектору у розвитку культурного співробітництва.

Рада Європи має продовжувати зосереджувати увагу на внеску неурядових організацій та волонтерської діяльності в культурне життя і суспільство, а також продовжувати свою діяльність з розбудови культурних мереж.

На закінчення,

Ми подаємо цю Декларацію на розгляд Комітету міністрів Ради Європи. Ми просимо, щоб Декларація була надалі розглянута всіма відповідними органами Ради Європи та представлена на інших заходах, які будуть організовані в рамках святкування 50-ї річниці Європейської культурної конвенції.

Ми також ПРОПОНУЄМО Комітету Міністрів передати Декларацію Третьому саміту глав держав та урядів держав-членів Ради Європи (Варшава, 16-17 травня 2005 року), підкресливши життєво важливе значення культурного співробітництва у просуванні основних цінностей нашої Організації.

Додаток

Ключові досягнення 50-річчя Європейської культурної конвенції

Початкові політичні цілі Конвенції:

1. Визнання європейцями своєї спільної культурної спадщини (статті 1 і 5 Конвенції)

- Ілюстрація взаємозалежності європейського мистецтва шляхом спільної організації 27 великих художніх виставок і 12 культурних маршрутів.

- Розробка концепції та стандартів інтегрованого збереження архітектурної та археологічної спадщини.

- Поширення охорони спадщини на аудіовізуальну та ландшафтну сфери, архіви та інтелектуальну спадщину європейських університетів.

- Перегляд підручників та навчальних програм з історії з метою усунення упередженості та сприяння емпатії між групами (Рекомендація Комітету міністрів щодо викладання історії в Європі 21-го століття); запровадження Дня пам'яті жертв Голокосту та запобігання злочинам проти людяності.

- Науково обґрунтовані моделі збереження європейської мовної спадщини через мовну індустрію.

- Концепції та практика міжкультурної освіти у формальному та неформальному середовищі.

2. Мобільність та обмін для взаєморозуміння (Статті 2 і 4 Конвенції)

- Стандарти справедливого взаємного визнання кваліфікацій для забезпечення мобільності студентів; внесок у розробку моделі міжуніверситетського співробітництва, а також у координацію політики і стандартів для створення Європейського простору вищої освіти до 2010 року.

- Понад 300 000 молодих людей отримали можливість об'єднатися для міжнародної діяльності через Європейські молодіжні центри,

Європейський молодіжний фонд та Фонд солідарності, а також для розробки ширшої політики щодо мобільності молоді, включаючи Часткову угоду про Молодіжну карту.

- Понад 10 000 місць для підвищення кваліфікації вчителів з інших країн, а також пілотний проєкт з міжкультурних шкільних обмінів.

- Європейські стандарти вивчення мов для ефективного спілкування (Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти та Мовний портфель).

3. Широка течія загальноєвропейського культурного співробітництва

(статті 3 і 6 Конвенції)

- Включення до Конвенції всіх європейських держав, по черзі, для 29 з них, як входу до Ради Європи.

- Взаємодоповнюючі концепції культурної демократії та освіти впродовж життя як стратегічні орієнтири для всіх сфер, що становлять інтерес для Конвенції.

- Включення молоді та спорту як основних секторів культурного співробітництва та векторів його цінностей.

- Передові методи створення мереж для інноваційних проєктів з практиками та регіональними і місцевими органами влади, а також урядами, а також підтримка створених мереж.

- Унікальний рівень участі університетів, молодіжних організацій та спортивних федерацій у прийнятті рішень щодо політики та проєктів, які їх стосуються.

- Широкомасштабна практична допомога через тисячі місій, що допомагають новим країнам-членам та конфліктним регіонам наблизитися до європейських стандартів у наших секторах.

- Суттєвий вплив на політичні програми та заходи як на національному рівні, так і в Європейському Союзі, досягнутий за допомогою обмежених ресурсів.

Основні нові цілі:

4. Створення умов для повноцінної участі в демократичному житті

- Зміна керівної концепції державної культурної політики від демократизації елітарної культури до культурної демократії та права кожного на культурне самовираження; втілення цих принципів у

стандартах участі громадськості в політиці у сфері спадщини та ландшафту.

- Молодіжна програма у двох Європейських молодіжних центрах та Молодіжному фонді, створена як практична модель не тільки неформального навчання, але й участі молоді у громадському житті, що забезпечує ефективну платформу для внеску молоді у вирішення питань, що становлять європейський інтерес.

- Принципи та зміст політики спорту для всіх.

- Концепція перманентної (згодом довічної) освіти та розширення прав і можливостей учнів, а також розробка її наслідків для доступу для всіх до якісної освіти в різних контекстах.

- Внесок у наскрізні проекти позитивних дій щодо забезпечення прав жінок, осіб, які належать до меншин та вразливих груп населення.

- Принципи та зміст політики освіти для демократичного громадянства як ключового аспекту якості освіти в школах та для молоді.

Публікується за: Wrocław Declaration on Fifty Years of European Cultural Cooperation, adopted by the Ministers responsible for Culture, Education, Youth and Sport from the States parties to the European Cultural Convention on 10 December 2004 // Culture and Cultural Heritage; Council of Europe Portal. URL: <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/texts-of-reference>

ДЕКЛАРАЦІЯ ФАРО ЩОДО СТРАТЕГІЇ РАДИ ЄВРОПИ З РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ

Ми, міністри, відповідальні за питання культури держав-учасниць Європейської культурної конвенції, зустрілися у м. Фаро 27 та 28 жовтня 2005 року:

На основі Декларації та Плану дій Третього саміту Ради Європи (Варшава, 16-17 травня 2005 року), на якому наші глави держав та урядів підтвердили свою відданість спільним цінностям та принципам, що ґрунтуються на культурній, релігійній та гуманістичній спадщині Європи, та висловили тверду впевненість у тому, що освіта та культура є ключем до забезпечення просування цих цінностей у наших суспільствах;

будучи переконаними, що Рада Європи, на основі універсальних прав людини, відображених у Загальній декларації прав людини та інших відповідних документах Організації Об'єднаних Націй та Європейській конвенції з прав людини, має відігравати важливу роль у систематичному розвитку міжкультурного діалогу, як це було підтримано на Саміті, з метою як розбудови Європи без розділових ліній, так і сприяння діалогу та співробітництву з сусідніми регіонами та рештою світу;

спираючись на обговорення майбутнього культурного співробітництва, що відбулось у рамках відзначення 50-річчя Європейської культурної конвенції, особливо на керівні принципи, викладені у Вроцлавській декларації про П'ятдесят років культурного співробітництва, прийнятій 9 грудня 2004 року, та висновки колоквиуму «Європейська культура: ідентичність та розмаїття» (Страсбург, 8-9 вересня 2005 року);

беручи до уваги також висновки конференції європейських міністрів, відповідальних за питання культури, щодо їх нової ролі та обов'язків в ініціюванні міжкультурного діалогу (Опатія, 21-22 жовтня 2003 р.), європейських міністрів освіти на тему «Міжкультурна освіта: управління різноманітністю, зміцнення демократії» (Афіни, 11-12 листопада 2003 р.) та європейських міністрів у справах молоді «Людська гідність та соціальна згуртованість: відповіді молодіжної політики на насильство» (Будапешт, 23-24 вересня 2005 р.), а також Київську ініціативу, що стала

результатом 5-го міністерського колоквиуму проєкту STAGE «Культура та культурна політика для розвитку» (15-16 вересня 2005 р.);

усвідомлюючи нашу роль, як всередині кожної з наших країн, так і в діалозі між Європою та рештою світу, у наданні належних відповідей на основні виклики, що постають перед нашими багатокультурними суспільствами;

бажаючи разом з високопоставленими представниками основних організацій-партнерів Ради Європи на міжнародному та регіональному рівнях:

- i. затвердити політичне бачення, на якому ми хочемо, щоб Рада Європи базувала свою стратегію розвитку міжкультурного діалогу як всередині європейських суспільств, так і між Європою та рештою світу
- ii. визначити напрямки дій, за якими ця стратегія має бути реалізована між державами-учасницями Європейської культурної конвенції через міжурядову співпрацю, а також всередині європейських суспільств, використовуючи різні аспекти роботи Ради Європи, її мережі та контакти на місцях;
- iii. поширити, наскільки це можливо, імплементацію стратегії за межі Європи та створити інструменти для цієї мети;

159

Прийняти цю декларацію як основу для наших майбутніх дій на користь міжкультурного діалогу та подати її на розгляд 115-ї сесії Комітету міністрів (Страсбург, 16-17 листопада 2005 року) з тим, щоб вона могла бути реалізована державами-членами та відповідними органами Ради Європи.

Частина 1: Бачення

Ми підтверджуємо наше бачення, засноване на принципах універсальності та неподільності прав людини, демократії та верховенства права. Ми відкидаємо ідею зіткнення цивілізацій і твердо віримо, що, навпаки, посилення прихильності до культурного співробітництва – в широкому розумінні цього терміну – і міжкультурного діалогу сприятиме миру і міжнародній стабільності в довгостроковій перспективі, в тому числі щодо загрози тероризму. Ми будемо працювати в напрямку справжнього і відкритого діалогу між культурами на основі взаєморозуміння і поваги.

Ми зобов'язуємося продовжувати наші зусилля на користь європейської ідентичності та єдності на основі спільних фундаментальних цінностей, поваги та цінування нашої спільної спадщини та

культурного розмаїття. Водночас ми залишатимемося відкритими та співпрацюватимемо з сусідніми регіонами та рештою світу.

Ми зобов'язуємося, зокрема, просувати модель демократичної культури, спираючись на закон та інститути, активно залучаючи громадянське суспільство та громадян, а також забезпечувати, щоб розмаїття було джерелом взаємного збагачення, шляхом сприяння політичному, міжкультурному та міжрелігійному діалогу. Доступ до культурного життя та участь у ньому для всіх – у розумінні Європейської культурної конвенції – є необхідними умовами для досягнення цієї мети.

Ми також сповнені рішучості будувати суспільства, що підтримують один одного, та зміцнювати згуртованість у соціальній, освітній та культурній сферах. Ми докладатимемо зусиль, зокрема, для створення належних умов для виникнення і розвитку стійких громад, в яких люди хочуть жити і працювати, тепер і в майбутньому.

Ми рішуче засуджуємо всі форми нетерпимості та дискримінації, особливо за ознакою статі, етнічного походження або релігії.

Ми підкреслюємо, що для втілення цього бачення в реальність необхідно зміцнювати співпрацю між компетентними міжнародними та регіональними організаціями, а також з громадянським суспільством – особливо з молоддю – в Європі та за її межами. Ми віддані, зокрема, інтенсифікації співпраці з Європейським Союзом, а також з ОБСЄ та Організацією Об'єднаних Націй. Ми підкреслюємо в цьому відношенні важливість ініціативи «Альянс цивілізацій», прийнятої Організацією Об'єднаних Націй, та Конвенції про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження, прийнятої ЮНЕСКО 20 жовтня 2005 року, і ми підтримуємо пропозицію Європейської Комісії проголосити 2008 рік «Європейським роком міжкультурного діалогу».

Частина 2: Дії

Ми будемо систематично заохочувати міжкультурний діалог на основі універсальних прав людини як засіб сприяння обізнаності, розумінню, примиренню, толерантності та поваги до іншого, запобігання конфліктам та забезпечення інтегрованого та згуртованого суспільства.

Ми підкреслюємо важливість тісного залучення громадянського суспільства до цього діалогу, в якому чоловіки і жінки повинні мати можливість брати участь на рівних засадах. Ми підтримуємо активне залучення парламентів та місцевих і регіональних органів влади в державах-членах, а також роль Парламентської Асамблеї та Конгресу

місцевих і регіональних влад Ради Європи у розвитку контактів та поширенні найкращих практик у цій сфері.

Ми зобов'язуємося сприяти швидкій та ефективній імплементації в державах-учасниках Культурної конвенції рішень, прийнятих на Варшавському саміті, зокрема щодо:

- розширюючи всі можливості для підготовки педагогічних кадрів у сферах освіти для демократичного громадянства, прав людини, історії, міжкультурної освіти;

- розвиваючи міжурядове співробітництво з питань демократії та належного врядування на всіх рівнях, а також сприяючи свободі вираження поглядів та інформації і свободі засобів масової інформації як їх ключового елементу;

- підтримуючи роботу Ради Європи у сфері викладання історії;

- подальшому розвитку роботи Ради Європи з визнання дипломів і кваліфікацій та її внеску у Болонський процес, спрямований на створення до 2010 року Європейського простору вищої освіти.

Як міністри культури, ми будемо працювати, зокрема, над розробкою стратегій управління культурним розмаїттям та його заохочення, забезпечуючи при цьому згуртованість наших суспільств.

Ми також будемо прагнути до того, щоб продемонстрована на Саміті політична воля до нового діалогу між Європою та її сусідніми регіонами – південними берегами Середземномор'я, Близьким Сходом та Центральною Азією – була втілена в конкретні дії, зокрема, шляхом:

- започаткування процесу розвитку міжкультурного діалогу шляхом узгоджених дій між компетентними міжнародними та регіональними організаціями, за активної участі зацікавлених держав-членів та громадянського суспільства;

- розвитку освітніх програм з прав людини, демократичного громадянства та громадянської участі, а також міжкультурних обмінів на рівні середньої школи та молоді, як в межах Європи, так і з сусідніми країнами;

- започаткування роботи над спільним минулим Європи та сусідніх регіонів, виходячи з переконання, що діалогу між культурами сприяє також спільне розуміння історії;

- започаткування програм співробітництва у сфері культурної та аудіовізуальної спадщини.

Для того, щоб надати операційну основу цьому подвійному зобов'язанню, ми будемо використовувати досягнення 50-річного культурного співробітництва, зосереджуючись на наступних напрямках діяльності:

- повага та доступ до культурних прав і права на освіту з метою боротьби з ізоляцією та побудови справедливих суспільств, приділяючи особливу увагу всім вразливим групам населення;

- розробка міжсекторальної державної політики, що заохочує культурне розмаїття та міжкультурний діалог, а також вивчення мов і доступ до інформаційних технологій як засобу сприяння міжкультурним обмінам на світовому рівні;

- поглиблення знань про історію, культуру, мистецтво та релігію, висвітлення елементів, що ілюструють як історичний, так і сучасний вплив культур і цивілізацій одна на одну, а також культурне взаємозбагачення;

- розробка і застосування принципів і методів управління спадщиною та використання культурних ресурсів як чинників людського розвитку і сталого розвитку;

- підтримка культурних і мистецьких заходів та обмінів, визнання ролі митців і творчих працівників як провідників діалогу та взаєморозуміння, а також запровадження стимулів для полегшення доступу кожного до цієї діяльності та участі в ній.

Частина 3: Інструменти

Для реалізації цієї стратегії ми будемо спиратися на нормативну базу Ради Європи у сфері культурного співробітництва та прав людини, а також використовувати інструменти, надані в наше розпорядження Організацією, зокрема

- Європейську культурну конвенцію як основу для міжурядового співробітництва між усіма країнами Європи, а також керівні комітети та механізми, створені в рамках Конвенції. У цьому зв'язку ми підкреслюємо важливість Eurimages – Фонду Ради Європи для спільного виробництва, розповсюдження та показу європейських кінематографічних творів та з інтересом відзначаємо відкриття для підписання Рамкової конвенції про значення культурної спадщини для суспільства на Фаро;

- Комісара з прав людини, мандат якого включає сприяння освіті, обізнаності та повазі до прав людини, як це закріплено в інструментах Ради Європи з прав людини;

- Європейську комісію проти расизму та нетерпимості (ЄКРН) та молодіжну кампанію за різноманітність, права людини та участь, яка проводитиметься з 2006 року в дусі кампанії «Всі різні, всі рівні» 1995 року, а також євро-середземноморські заходи, що здійснюються в рамках партнерства між Радою Європи та Європейським Союзом у молодіжній сфері;

- Центр «Північ-Південь», роль якого у сприянні міжкультурному діалогу була визнана на Варшавському саміті, а також його місію сприяти підвищенню обізнаності європейців з питань міжкультурного діалогу та розвитку. У цьому зв'язку ми запрошуємо держави, які ще не беруть участі в діяльності Центру, розглянути можливість зробити це.

Крім того, з метою забезпечення Ради Європи новими ресурсами, необхідними для реалізації цієї стратегії, ми виступаємо за

- запуск «Білої книги Ради Європи щодо інтегрованої політики управління культурним розмаїттям через міжкультурний діалог та запобігання конфліктам»;

- створення нових інструментів для міжкультурного діалогу між Європою та сусідніми регіонами. У цьому зв'язку ми вітаємо перші кроки в цьому напрямку, а саме:

- i. підписання Меморандуму про співпрацю між Радою Європи та Європейсько-Середземноморським фондом Анни Лінд за діалог між культурами;
- ii. створення програми скоординованої діяльності між Радою Європи та ALECSO у сферах освіти, культури, культурної та природної спадщини, молоді та спорту;
- iii. створення платформи для міжкультурного діалогу та співробітництва між Радою Європи та ЮНЕСКО, відкритої для інших міжнародних або регіональних партнерів.

Переклад за: Faro Declaration on the Council of Europe's Strategy for Developing Intercultural Dialogue, adopted by the Ministers responsible for Cultural Affairs of the States parties to the European Cultural Convention, meeting in Faro on 27 and 28 October 2005. URL: https://www.coe.int/t/dg4/CulturalConvention/Source/DGIV-DC-FARO_2005_8EN.pdf

ДЕКЛАРАЦІЯ З ПРОМОЦІЇ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ

Баку, 2008

Ґрунтуючись на

- Європейській конвенції з прав людини та інших документах Ради Європи, а також

Загальній декларації прав людини та Віденській декларації і Плані дій,

- Декларації та Плані дій Третього саміту глав держав та урядів держав-членів Ради Європи, а також на Загальній декларації прав людини та Віденській декларації та Плані дій держав-членів Ради Європи, що заохочують міжкультурний і міжконфесійний діалог, заснований на універсальних правах людини, як засобах сприяння обізнаності, взаєморозумінню, примиренню і толерантності, а також запобігання конфліктам і забезпечення інтеграції та згуртованості суспільства,

та керуючись

- Білою книгою Ради Європи про міжкультурний діалог (травень 2008 року) та

- глобальним порядком денним «Діалог між цивілізаціями», прийнятим Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй (листопад 2001 року),

Ми, учасники Бакинської конференції міністрів, відповідальних за культуру,

- підтверджуємо культурне розмаїття між країнами та всередині країн як загальне надбання людства;

- погоджуємося сприяти сталому економічному, соціальному та особистісному розвитку, сприятливому для культурної творчості

- сприяти сталому процесу міжкультурного діалогу, який має важливе значення для міжнародного співробітництва з метою сприяння правам людини, демократії та верховенству права;

- підтверджуємо важливу роль культурної політики на національному, регіональному та місцевому рівнях та її внеску сприяння міжкультурному діалогу,

- заохочуємо міжкультурний діалог, включаючи його релігійний вимір, як процес, що вимагає узгодженої взаємодії між різними

секторами політики та повної участі різних зацікавлених сторін – у тому числі органів державної влади, засобів масової інформації та громадянського суспільства.

**Ми готові сприяти міжкультурному діалогу
як змістовній практиці шляхом**

– спільного політичного бачення, заснованого на універсальних, неподільних і взаємозалежних правах людини,

– демократії та верховенства права, зокрема через культуру та культурну спадщину, всередині європейських суспільствах, а також між Європою та її сусідніми регіонами;

– прагнення до реалізації дієвих елементів Бакинської конференції на національному рівні та

– пропонуючи умови для актуалізації та подальших дій у цьому відношенні, викладені у Додатку до цієї Декларації.

**Ми, учасники Бакинської конференції міністрів,
відповідальних за культуру,**

– вважаємо, що Конференція міністрів культури, що відбулася в Баку, надала чудову можливість посилити культурне співробітництво між Європою та її сусідніми регіонами, і

– дякуємо Уряду Азербайджану за проведення цього заходу в дусі відкритого діалогу та обміну думками, а також за щедрю гостинність і відмінну організацію цього заходу.

165

**Додаток
до Декларації**

**Елементи дій для актуалізації міжкультурного діалогу на основі
Бакинської декларації**

Міністри, відповідальні за культуру, партнерські організації та інші органи, які беруть участь у цій Конференції:

**А. Домовляються посилити процес співпраці, розпочатий в
Баку, в рамках Білої книги, з метою**

– широкого розповсюдження відповідних текстів, таких як «Біла книга з міжкультурного діалогу» Ради Європи, в якості інструментів для подальшої роботи з міжкультурного діалогу, у тому числі з державами та партнерами за межами Ради Європи;

– організації спільних експертних зустрічей та конкретних заходів у рамках угод про співробітництво між Радою Європи та різними зацікавленими сторонами, присутніми на конференції, з метою продовження роздумів, розпочатих у Баку, задля розробки ініціатив та мож-

ливих спільних проєктів у сфері культури та мистецтв, які сприятимуть просуванню діалогу, миру та сталому розвитку (див. також нижче В);

- заохочення до підписання, ратифікації та подальшої імплементації Конвенції ЮНЕСКО про охорону та розмаїття форм культурного самовираження, а також Конвенції Ради Європи про охорону культурної та природної спадщини;

- подальшого зміцнення співпраці між Радою Європи та Європейським Союзом з метою взаємної підтримки відповідних політик у сфері міжкультурного діалогу;

- подальшого зміцнення співробітництва між Радою Європи та Організацією з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ);

- надання підтримки ініціативі Організації Об'єднаних Націй «Альянс цивілізацій» з метою зміцнення культури відкритості та толерантності, побудованої на спільній прихильності до універсальних прав людини;

- вітання приєднання Альянсу цивілізацій ООН до «Відкритої платформи Фаро» міжінституційного співробітництва для міжкультурного діалогу між Радою Європи та ЮНЕСКО (Фаро, 2005 р.), запит Ліги арабських держав з питань освіти, культури та толерантності (ALECSO) приєднатися до цієї Платформи, а також можливе майбутнє приєднання до неї Європейсько-Середземноморського фонду Анни Лінд за діалог між культурами (ALF);

- розгляду перспектив сприяння міжкультурному діалогу на основі стандартів і цінностей Ради Європи через конкретну діяльність з ісламськими освітніми, науковими і культурними Організаціями (ISESCO).

В. Домовляються про розвиток або подальше посилення спільних практичних ініціатив у рамках подальшої діяльності за підсумками Конференції, спираючись на вже узгоджені проєкти, такі як:

- заходи, розроблені в рамках Київської ініціативи та Південно-Східної регіональної програми, які забезпечують платформи для багатостороннього співробітництва з метою сприяння міжкультурному діалогу, сприяння соціально-економічному розвитку та соціальній згуртованості, а також можливості запуску подібних міжрегіональних проєктів;

- обміни між різними мережами та групами місцевих і регіональних органів влади, що стосуються демократичного управління культурним розмаїттям на місцевому рівні, а також розглянути можливість розширення проєкту «Міжкультурні міста» до сусідніх регіонів Європи за підтримки Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи та інших відповідних органів;

- подальший розвиток інформаційної системи з питань культурної політики «Компендіум» та інформаційної системи HEREIN з питань культурної спадщини та можливого доступу держав, що не є членами Ради Європи, до цих систем;

- культурні ініціативи, спрямовані на посилення підтримки існуючих інструментів, які сприяють мобільності митців, обмінів творами мистецтва та ідеями, які практично реалізуються в рамках Платформи Фаро, таких як проєкт «Митці за діалог», започаткований урядом Азербайджану;

- подальша підтримка або розвиток міжкультурних зв'язків з метою полегшення доступу до творів мистецтва та мистецького самовираження різних культур;

- прийняття стійкої політики, де це можливо, спрямованої на реабілітацію спадщини та місцеве відродження в національних стратегіях розвитку, а також в освітніх заходах, пов'язаних зі спадщиною;

С. В рамках реалізації вищезазначених елементів дій будуть вжиті відповідні заходи на національному рівні та в контексті співробітництва наступних існуючих структур Ради Європи та інших ініціатив:

- Керівний комітет з питань культури (CDCULT) та Керівний комітет з питань культурної спадщини та ландшафту (CDPATOP);

167

спеціалізованих структур, таких як:

- Північно-Південний Центр Ради Європи;

- Європейські молодіжні центри Ради Європи;

- Європейський ресурсний центр з освіти у сфері міжкультурного взаєморозуміння, прав людини та демократичного громадянства (Центр Вергеланда);

- Європейський культурний центр Дельфі;

- та Європейський Інститут культурних маршрутів;

а також

- щорічні обміни Ради Європи з релігійного виміру міжкультурного діалогу, інноваційної ініціативи, спрямованої на покращення взаєморозуміння, зменшення напруги та збільшення взаємної поваги всередині та між суспільствами.

Переклад за: Baku Declaration for the Promotion of Intercultural Dialogue. (Baku, 2-3 December 2008 / Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806b0155>)

Розділ 2. ОХОРОНА ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ ВСЕСВІТНЬОЇ КУЛЬТУРНОЇ І ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ

*Конвенцію ратифіковано Указом Президії Верховної Ради
N 6673-XI (6673-11) від 04.10.88*

Генеральна конференція Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, що зібралася в Парижі з 17 жовтня по 21 листопада 1972 року на свою сімнадцяту сесію, констатує, що культурній і природній спадщині дедалі більше загрожує руйнування, що викликається не лише традиційними причинами пошкодження, а й еволюцією соціального й економічного життя, яка погіршує їх ще більш небезпечними шкідливими й руйнівними явищами, беручи до уваги, що пошкодження або зникнення будь-яких зразків культурної цінності чи природного середовища є згубним збідненням надбання всіх народів світу, беручи до уваги, що охорона цієї спадщини на національному рівні часто буває недостатньою у зв'язку з обсягом засобів, яких вона вимагає, і недостатністю економічних, наукових та технічних ресурсів країни, на території якої перебуває цінність, що підлягає захисту, нагадуючи, що в Статуті Організації передбачено, що вона допомагає збереженню прогресу і поширенню знань, виявляючи турботу про збереження й охорону загальної спадщини людства та рекомендує заінтересованим народам укладення відповідних міжнародних конвенцій, вважаючи, що існуючі міжнародні конвенції, рекомендації та резолюції щодо культурних і природних цінностей свідчать про важливість, якою є для всіх народів світу збереження унікальних і незамінних цінностей, незалежно від того, якому народу вони належать, беручи до уваги, що деякі цінності культурної і природної спадщини становлять значний інтерес, що вимагає їх збереження як частини всесвітньої спадщини всього людства, беручи до уваги, що у зв'язку з

масштабами й серйозністю нових небезпек, які їм загрожують, все міжнародне співтовариство має брати участь в охороні природної і культурної спадщини, надаючи колективного сприяння, яке, не замінюючи діяльності заінтересованої держави, на території якої перебуває цінність, ефективно доповнить її, беручи до уваги, що з цією метою необхідно прийняти нові договірні положення, що встановлюють ефективну систему колективної охорони пам'яток видатного універсального культурного й природного значення, засновану на постійній основі відповідно до сучасних наукових методів, вирішивши на своїй шістнадцятій сесії, що це питання є предметом міжнародної конвенції, прийняла шістнадцятого листопада 1972 року цю Конвенцію.

I. Визначення культурної і природної спадщини

Стаття 1

У цій Конвенції під «культурною спадщиною» розуміються:

пам'ятки: твори архітектури, монументальної скульптури й живопису, елементи та структури археологічного характеру, написи, печери та групи елементів, які мають видатну універсальну цінність з точки зору історії, мистецтва чи науки;

ансамблі: групи ізольованих чи об'єднаних будівель, архітектура, єдність чи зв'язок з пейзажем яких є видатною універсальною цінністю з точки зору історії, мистецтва чи науки;

визначні місця: твори людини або спільні витвори людини й природи, а також зони, включаючи археологічні визначні місця, що є універсальною цінністю з точки зору історії, естетики, етнології чи антропології.

Стаття 2

У цій Конвенції під «природною спадщиною» розуміються:

природні пам'ятки, створені фізичними й біологічними утвореннями або групами таких утворень, що мають видатну універсальну цінність з точки зору естетики чи науки;

геологічні й фізіографічні утворення й суворо обмежені зони, що є ареалом видів тварин і рослин, які зазнають загрози й мають видатну універсальну цінність з точки зору науки чи збереження;

природні визначні місця чи суворо обмежені природні зони, що мають видатну універсальну цінність з точки зору науки, збереження чи природної краси.

Стаття 3

Кожній державі-стороні цієї Конвенції належить визначити й розмежувати різні цінності, що перебувають на її території і передбачаються зазначеними вище статтями 1 і 2.

II. Національна охорона та міжнародна охорона культурної і природної спадщини

Стаття 4

Кожна держава-сторона цієї Конвенції визнає, що зобов'язання забезпечувати виявлення, охорону, збереження, популяризацію й передачу майбутнім поколінням культурної і природної спадщини, що зазначена у статтях 1 і 2, яка перебуває на її території, покладається насамперед на неї. З цією метою вона прагне діяти як власними зусиллями, максимально використовуючи наявні ресурси, так і, за необхідності, використовувати міжнародну допомогу і співробітництво, якими вона може користуватися, зокрема, у фінансовому, художньому, науковому й технічному відношеннях.

Стаття 5

Держави-сторони цієї Конвенції з тим, щоб забезпечити якомога ефективнішу охорону і збереження та якомога активнішу популяризацію культурної і природної спадщини, розміщеної на її території, прагнуть в умовах, властивих кожній країні:

a) проводити загальну політику, спрямовану на надання культурній і природній спадщині певних функцій у громадському житті та на включення охорони цієї спадщини до програм загального планування;

b) створювати, якщо вони ще не створені, на своїй території одну чи кілька служб з охорони, збереження й популяризації культурної й природної спадщини, які мають у своєму розпорядженні відповідний персонал і засоби, що дають змогу виконувати покладені на них завдання;

c) розвивати наукові й технічні опрацювання і дослідження та вдосконалювати методи роботи, які дають змогу державі усувати небезпеку, що загрожує її культурній та природній спадщині;

d) вживати відповідних правових, адміністративних і фінансових заходів щодо виявлення, охорони, збереження, популяризації й відновлення цієї спадщини;

e) сприяти створенню чи розвитку національних або регіональних центрів підготовки в галузі охорони, збереження й популяризації культурної й природної спадщини, а також заохочувати наукові дослідження в цій галузі.

Стаття 6

1. Повністю поважаючи суверенітет держав, на території яких перебуває культурна і природна спадщина, визначена в статтях 1 і 2, і не торкаючись прав, передбачених національним законодавством щодо зазначеної спадщини, держави-сторони цієї Конвенції визнають, що вона є загальною спадщиною, для охорони якої все міжнародне співтовариство зобов'язане співробітничати.

2. Держави-сторони зобов'язуються згідно з положеннями цієї Конвенції сприяти визнанню, охороні, збереженню й популяризації культурної й природної спадщини, зазначеної в пунктах 2 і 4 статті 11, якщо цього попросять держави, на території яких вона розміщена.

3. Кожна держава-сторона цієї Конвенції зобов'язується не вдаватися до будь-яких навмисних дій, що могли б завдати прямо чи посередньо шкоди культурній і природній спадщині, зазначеній у статтях 1 і 2, яка розміщена на території інших держав-сторін цієї Конвенції.

Стаття 7

У цій Конвенції під міжнародною охороною всесвітньої культурної і природної спадщини розуміється створення системи міжнародного співробітництва і допомоги для надання державам-сторонам Конвенції допомоги в зусиллях, спрямованих на збереження й виявлення цієї спадщини.

III. Міжурядовий комітет з охорони всесвітньої культурної і природної спадщини

Стаття 8

1. При Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури засновується Міжурядовий комітет з охорони визначної культурної і природної спадщини загального значення, що називається «Комітет всесвітньої спадщини». Він складається з 15 держав-сторін Конвенції, які обираються державами-сторонами

Конвенції, котрі збираються на Генеральну асамблею під час чергових сесій Генеральної конференції ЮНЕСКО. Кількість держав, що входять до складу Комітету, буде доведена до 21, починаючи з чергової сесії Генеральної конференції, яка буде проведена після набуття чинності цією Конвенцією не менш як для 40 держав.

2. Вибори членів Комітету мають забезпечувати справедливе представництво різних районів і культур світу.

3. На засіданнях Комітету можуть бути присутні з дорадчим голосом по одному представникові від Міжнародного дослідного центру збереження і реставрації культурних цінностей (Римський центр), Міжнародної ради з охорони природи і природних багатств (МРОП), до яких можуть приєднатися на прохання держав-сторін Конвенції представники інших міжурядових і неурядових організацій, що мають аналогічні цілі.

Стаття 9

1. Держави-члени Комітету всесвітньої спадщини здійснюють свої повноваження, починаючи з кінця чергової сесії Генеральної конференції, на якій вони були обрані, до кінця її третьої наступної чергової сесії.

2. Повноваження однієї третини членів, призначених під час перших виборів, закінчуються в кінці першої чергової сесії Генеральної конференції, що відбувається після тієї, на якій вони були обрані, а повноваження другої третини членів, призначених у той же час, закінчуються в кінці другої чергової сесії Генеральної конференції, що відбувається після тієї, на якій вони були обрані. Прізвища цих членів Комітету визначаються головою Генеральної конференції шляхом жеребкування після перших виборів.

3. Держави-члени Комітету добирають своїми представниками компетентних осіб у галузі культурної і природної спадщини.

Стаття 10

1. Комітет всесвітньої спадщини приймає свої правила процедури.

2. Комітет може в будь-який час запрошувати на свої засідання громадські чи приватні організації, а також приватних осіб для консультацій з окремих питань.

3. Комітет може створювати консультативні органи, які він вважає за необхідні для виконання своїх завдань.

Стаття 11

1. Кожна держава-сторона цієї Конвенції подає, за можливості, Комітету всесвітньої спадщини перелік цінностей культурної і природної спадщини, що розміщені на її території і можуть бути включені у список, передбачений у пункті 2 цієї статті. Цей перелік, який не можна вважати вичерпним, має містити документацію щодо місцеперебування даних цінностей та інтересу, що вони собою являють.

2. На підставі переліків, що подаються державами згідно з пунктом 1, Комітет складає, поновлює і публікує список цінностей культурної і природної спадщини (під назвою «Список всесвітньої спадщини»), як вони визначені у статтях 1 і 2 цієї Конвенції, які, на його думку, мають видатну універсальну цінність відповідно до встановлених критеріїв. Оновлений список розсилається не рідше ніж один раз на два роки.

3. Внесення цінностей до списку всесвітньої спадщини не може бути проведене без згоди заінтересованої держави. Включення цінності, розміщеної на території, суверенітет чи юрисдикція якої оспорується кількома державами, жодним чином не впливає на права сторін, що спорять.

4. Комітет складає, оновлює й публікує, коли цього вимагають обставини, список цінностей, що фігурують у списку всесвітньої спадщини, для врятування яких вимагаються значні роботи і щодо яких у рамках цієї Конвенції держава просила допомоги (під назвою «Список всесвітньої спадщини, що перебуває під загрозою»). У цьому списку

зазначається приблизна вартість операцій. До цього списку можуть бути внесені тільки цінності культурної і природної спадщини, яким загрожують серйозні й конкретні небезпеки, як, наприклад, загроза зникнення внаслідок прогресуючого руйнування, проекти проведення великих громадських чи приватних робіт, швидкий розвиток міст і туризму, руйнування у зв'язку зі змінами призначення або права власності на землю, серйозні пошкодження внаслідок невстановленої причини, занедбаність з яких-небудь причин, стихійне лихо і катаклізми, небезпека збройних конфліктів, великі пожежі, землетруси, зсуви, вулканічні вибухи, зміни рівня води, повені, припливи. У разі надзвичайних обставин Комітет може в будь-який час внести до списку всесвітньої спадщини, що перебуває під загрозою, нову цінність і негайно повідомити про це.

5. Комітет визначає критерії, на підставі яких цінність культурної чи природної спадщини може бути включена до обох списків, передбачених у пунктах 2 і 4 цієї статті.

6. До того як прийняти остаточне рішення про невключення цінності до одного із двох списків, згаданих у пунктах 2 і 4 цієї статті, Комітет консультується з державами-сторонами, на території яких зміщена вищезгадана цінність культурної чи природної спадщини.

7. Комітет, за домовленістю із заінтересованими державами, координує й заохочує проведення вивчення й досліджень, необхідних для складання списків, зазначених у пунктах 2 і 4 цієї статті.

Стаття 12

Той факт, що якась цінність культурної чи природної спадщини не була включена до одного з двох списків, зазначених у пунктах 2 і 4 статті 11, жодною мірою не означає, що вона не має видатної універсальної цінності чи інших цілей, крім тих, які є наслідком включення їх до цих списків.

Стаття 13

1. Комітет всесвітньої спадщини отримує та вивчає заявки про надання міжнародної допомоги, подані державами-сторонами Конвенції щодо культурної і природної спадщини, розміщеної на їхній території, які включені або можуть бути включені до списків, згаданих у пунктах 2 і 4 статті 11. Предметом заявок може бути охорона, збереження, популяризація чи відновлення цих цінностей.

2. Заявки про міжнародну допомогу відповідно до пункту 1 цієї статті можуть стосуватися виявлення культурної і природної спадщини, визначеної у статтях 1 і 2 в тому разі, коли попередні дослідження показали, що це буде виправданим.

3. Комітет приймає рішення щодо цих заявок, визначає, за необхідності, характер і обсяг своєї допомоги та дозволяє укладання від свого імені необхідних угод із заінтересованим урядом.

4. Комітет встановлює порядок черговості для своїх операцій.

Він робить це, беручи до уваги важливість для всесвітньої культурної і природної спадщини, що підлягає захисту, необхідності забезпечити міжнародну охорону найбільш представницьких цінностей природи, генія й історії народів світу на терміновість робіт, які необхідно провести, резерв ресурсів держав, на території яких розміщені ці цінності, і, зокрема, ступінь, в якому вони могли б забезпечити схоронність цих цінностей своїми засобами.

5. Комітет складає, оновлює й розповсюджує список цінностей для надання міжнародної допомоги.

6. Комітет приймає рішення про використання засобів фонду, створеного згідно зі статтею 15 цієї Конвенції. Він вишукує способи для поповнення цих засобів і вживає у зв'язку з цим усіх необхідних заходів.

7. Комітет співробітничав з міжнародними й національними, урядовими й неурядовими організаціями, що додержуються цілей, аналогічних цілям цієї Конвенції. З метою виконання своїх програм і проектів, Комітет може, зокрема, вдаватися до допомоги Міжнародного дослідного Центру збереження і реставрації культурних цінностей (Римський центр), Міжнародної ради з охорони природи і природних багатств (МРОП), а також державних і приватних органів і приватних осіб.

8. Рішення Комітету приймаються більшістю у дві третини присутніх і голосуючих членів. Кворум становить більшість членів Комітету.

Стаття 14

1. Комітету всесвітньої спадщини допомагає Секретаріат, що його призначає Генеральний директор ЮНЕСКО.

2. Генеральний директор, користуючись послугами Міжнародного дослідного центру збереження і реставрації культурних цінностей (Римський центр), Міжнародної ради з охорони пам'яток та історичних місць (ІКОМОС), Міжнародної ради з охорони природи і природних багатств (МРОП) у галузях їхньої компетенції та їхніх відповідних можливостей, готує документацію Комітету, порядок денний його засідань та забезпечує виконання його рішень.

IV. Фонд охорони всесвітньої культурної і природної спадщини

Стаття 15

1. Цим засновується Фонд охорони всесвітньої культурної і природної спадщини, що має видатну універсальну цінність і називається Фондом всесвітньої спадщини.

2. Цей Фонд згідно з відповідними статтями Положення про фінанси ЮНЕСКО є цільовим фондом.

3. Засоби Фонду становлять:

- a) добровільні й обов'язкові внески держав-сторін цієї Конвенції;
- b) вклади, дари й заповідальні суми, що можуть бути зроблені:
 - i) іншими державами;
 - ii) ЮНЕСКО та іншими організаціями системи Організації Об'єднаних Націй, зокрема Програмою розвитку ООН та іншими міжурядовими організаціями;
 - iii) державними й приватними органами та фізичними особами;
- c) проценти з сум, позичених Фондом;
- d) сума зборів і надходжень від заходів, організованих на користь Міжнародного фонду, а також
- e) будь-які інші ресурси, затверджені відповідно до положення про Фонд, розробленого Комітетом всесвітньої спадщини.

4. Внески у Фонд та інші форми допомоги, що надається Комітетові, можуть використовуватися тільки в цілях, визначених Комітетом. Комітет може приймати внески, призначені лише для певної програми чи конкретного проекту, за умови, що Комітет ухвалить рішення про виконання цієї програми чи проекту. Внески у Фонд не супроводжуються жодними політичними умовами.

Стаття 16

1. Без шкоди будь-якому добровільному додатковому внеску держави-сторони цієї Конвенції зобов'язуються сплачувати регулярно раз на два роки у Фонд всесвітньої спадщини внески, сума яких, що становить однаковий відсоток для всіх держав, буде визначатися Генеральною асамблеєю держав-сторін Конвенції, що збираються на сесію Генеральної конференції ЮНЕСКО. Прийняття цього рішення вимагає більшості голосів присутніх і голосуючих держав-сторін, які не зробили заяви, передбаченої у пункті 2 цієї статті. Внесок держав-сторін Конвенції у жодному разі не може перевищувати одного відсотка їхнього внеску до звичайного бюджету ЮНЕСКО.

2. Однак, як це передбачено у статті 31 чи 32 цієї Конвенції, кожна держава може в момент здачі своїх ратифікаційних грамот, актів про прийняття або приєднання заявити, що вона не буде зв'язана положеннями пункту 1 цієї статті.

3. Держава-сторона Конвенції, що зробила заяву, передбачену в пункті 2 цієї статті, може в будь-який час зняти згадану вище заяву шляхом повідомлення Генерального директора ЮНЕСКО. Однак зняття заяви буде мати вплив на обов'язковий внесок цієї держави тільки з дня чергової Генеральної асамблеї держав-сторін.

4. Щоб Комітет зміг ефективно планувати свою діяльність, внески держав-сторін цієї Конвенції, що зробили заяви, передбачені в пункті 2 цієї статті, повинні надходити на регулярній основі принаймні раз на два роки й не повинні бути меншим за суми внесків, що мають вноситися в тому разі, якби вони були зв'язані положеннями пункту 1 цієї статті.

5. Будь-яка держава-сторона Конвенції, що має заборгованість по своїх обов'язкових чи добровільних внесках за поточний рік і календарний рік, що безпосередньо передує йому, не може бути обрана до комітету Фонду всесвітньої спадщини; дане положення не застосовується в ході перших виборів. Повноваження такої держави, що є членом Комітету, закінчуються в момент виборів, передбачених у пункті 1 статті 8 цієї Конвенції.

Стаття 17

Держави-сторони цієї Конвенції сприяють створенню державних чи приватних фондів або асоціацій, що мають на меті заохочення пожертвувань для охорони культурної і природної спадщини відповідно до положень статей 1 і 2 Конвенції.

Стаття 18

Держави-сторони цієї Конвенції надають допомогу організованим під егідою ЮНЕСКО міжнародним компаніям збирання коштів для Фонду всесвітньої спадщини. Вони сприяють збиранню коштів для цих заходів, що проводяться організаціями, зазначеними в пункті 3 статті 15.

V. Умови і форми надання міжнародної допомоги

Стаття 19

Будь-яка держава-сторона цієї Конвенції може звертатися з проханням про надання міжнародної допомоги на користь цінностей культурної чи природної спадщини, що мають видатну універсальну цінність і розміщені на її території. Вона повинна подавати разом зі своєю заявкою інформацію й документацію, передбачені у статті 21, які вона має у своєму розпорядженні і які необхідні Комітету для прийняття рішень.

Стаття 20

Міжнародна допомога згідно з цією Конвенцією може надаватися лише для цінностей культурної і природної спадщини, які Комітет всесвітньої спадщини вирішив чи вирішує включити в один із списків,

зазначених у пунктах 2 і 4 статті 11, згідно з пунктом 2 статті 13, пунктом «с» статті 22 та статтею 23.

Стаття 21

1. Комітет всесвітньої спадщини визначає процедуру розгляду заявок про надання Фондом міжнародної допомоги, яку він покликаний надавати, та зазначає, зокрема, елементи, які мають міститися в заявці: опис передбачуваної діяльності, необхідних робіт, їх приблизна вартість та виклад причин, через які ресурси держави, що звертається із заявкою, не дають їй змоги повністю зробити необхідні витрати. Заявки мають щоразу, коли це можливо, підкріплюватися висновком експертів.

2. Заявки про допомогу, подані у зв'язку з катастрофами і стихійними лихами, через терміновість робіт, які, можливо, необхідно буде провести, Комітет повинен розглядати в першу чергу; у розпорядженні Комітету має бути резервний фонд, призначений для подібних випадків.

3. Перед прийняттям рішення Комітет може провести дослідження чи консультації, які він вважатиме за необхідне.

Стаття 22

Допомога, що надається Комітетом всесвітньої спадщини, може мати такі форми:

а) дослідження художніх, наукових і технічних проблем, що їх ставить охорона, збереження, відновлення й популяризація культурної і природної спадщини так, як її визначено в пунктах 2 і 4 статті 11 цієї Конвенції;

б) направлення експертів, техніків і кваліфікованих робітників для забезпечення задовільного виконання затвердженого проекту;

в) підготовка спеціалістів усіх рівнів у галузі виявлення, охорони, збереження, відновлення й популяризації культурної і природної спадщини;

г) надання обладнання, якого заінтересована держава не має і позбавлена змоги його придбати;

д) надання позик з низьким відсотком або без відсотка, що можуть сплачуватися на довгостроковій основі;

е) надання у надзвичайних і спеціально мотивованих випадках безплатних субсидій.

Стаття 23

Комітет всесвітньої спадщини може також надавати міжнародну допомогу національним і регіональним центрам підготовки спеціалістів усіх рівнів у галузі виявлення, охорони, збереження, відновлення й популяризації культурної і природної спадщини.

Стаття 24

Наданню звичайної допомоги мають передувати ретельні наукові, економічні й технічні дослідження. В цих дослідженнях необхідно використовувати найпередовіші методи охорони, збереження, відновлення і популяризації культурної і природної спадщини. В дослідженнях мають також визначатися шляхи, що дають змогу раціонально використовувати наявні ресурси заінтересованої держави.

Стаття 25

У принципі фінансування необхідних робіт має лише частково покладатися на міжнародне співтовариство. Держава, що користується міжнародною допомогою, надає значну частину коштів, які виділяються для кожної програми чи проекту, за винятком тих випадків, коли її фінансовий стан не дозволяє цього.

Стаття 26

Комітет всесвітньої спадщини і держава, що одержує допомогу, визначають в укладених ними угодах умови, на яких мають здійснюватися програми чи проекти, що є предметом міжнародної допомоги згідно з цією Конвенцією. Державі, що користується цією міжнародною допомогою, належить на умовах, визначених в угоді, продовжувати охороняти, зберігати й популяризувати цінності, що підлягають збереженню.

VI. Просвітні програми

Стаття 27

1. Держави-сторони цієї Конвенції прагнуть, застосовуючи всі відповідні засоби, і зокрема просвітні й інформаційні програми, зміцнювати повагу і прихильність своїх народів до культурної та природної спадщини, визначеної у статтях 1 і 2 Конвенції.

2. Вони зобов'язуються широко інформувати громадськість про небезпеку, що загрожує цій спадщині, а також про заходи, що вживаються на виконання цієї Конвенції.

Стаття 28

Держави-сторони цієї Конвенції, що одержують міжнародну допомогу згідно з цією Конвенцією, вживають відповідних заходів з метою ознайомлення з важливістю й роллю спадщини.

VII. Доповіді

Стаття 29

1. Держави-сторони цієї Конвенції повідомляють у доповідях, які вони подають Генеральній конференції ЮНЕСКО за установленими нею строками і формою, про законодавчі й регламентуючі положення та інші заходи, вжиті ними з метою виконання цієї Конвенції, а також подають відомості про досвід, накопичений ними в цій галузі.

2. Ці доповіді доводяться до відома Комітету всесвітньої спадщини.

3. Комітет подає кожній черговій сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО доповідь про свою діяльність.

VIII. Заключні положення

Стаття 30

Ця Конвенція укладена англійською, арабською, іспанською, російською і французькою мовами, причому всі п'ять текстів є автентичними.

Стаття 31

1. Ця Конвенція підлягає ратифікації або прийняттю державами-членами Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури в порядку, передбаченому їх конституціями.

2. Ратифікаційні грамоти або акти про прийняття здаються на зберігання Генеральному директорові ЮНЕСКО.

Стаття 32

1. До цієї Конвенції може приєднатися будь-яка держава, що не є членом ЮНЕСКО, яка отримає від Генеральної конференції ЮНЕСКО запрошення приєднатися до неї.

2. Приєднання здійснюється шляхом здачі акта про приєднання на зберігання Генеральному директорові ЮНЕСКО.

Стаття 33

Ця Конвенція набуває чинності через три місяці з дня здачі на зберігання двадцятої ратифікаційної грамоти або акта про прийняття чи приєднання, але лише щодо тих держав, які здали на зберігання свої акти про ратифікацію, прийняття або приєднання в зазначений день чи раніше.

Щодо будь-якої іншої держави Конвенція набуває чинності через три місяці після того, як вона здала на зберігання свій акт про ратифікацію, прийняття або приєднання.

Стаття 34

Держав-сторін цієї Конвенції, що мають федеративний устрій, стосується таке:

а) відносно положень цієї Конвенції, виконання яких є предметом законодавчої діяльності центральної чи федеральної законодавчої влади, зобов'язання федерального чи центрального уряду будуть такими самими, що й зобов'язання держав-сторін, які не є федеративними державами;

б) відносно положень цієї Конвенції, виконання яких є предметом законодавчої діяльності кожного із штатів, країн, провінцій, кантонів,

котрі згідно з системою федерації не зобов'язані вживати законодавчих заходів, належить доводити зазначені положення до відома компетентних властей штатів, країн, провінцій і кантонів з метою їх прийняття.

Стаття 35

1. Кожна держава-сторона цієї Конвенції може денонсувати дану Конвенцію.

2. Денонсація нотифікується письмовим актом, який здається Генеральному директорові ЮНЕСКО.

3. Денонсація стає чинною через дванадцять місяців після отримання акта про денонсацію. Вона жодним чином не змінює фінансових зобов'язань, узятих на себе денонсуючою державою, до дати набуття чинності денонсацією.

Стаття 36

Генеральний директор ЮНЕСКО повідомляє держави-члени Організації, держави, що не є членами Організації, зазначені у статті 32, а також Організацію Об'єднаних Націй про здачу на зберігання всіх актів про ратифікації, прийняття або приєднання, зазначених у статтях 31 і 32, а також про денонсації, зазначені у статті 35.

Стаття 37

1. Ця Конвенція може бути переглянута Генеральною конференцією ЮНЕСКО. Однак її переглянутий текст буде зобов'язувати лише ті держави, які стануть сторонами переглянутої Конвенції.

2. У разі, якщо Генеральна конференція прийме нову Конвенцію в результаті повного або часткового перегляду цієї Конвенції і якщо в новій Конвенції не буде інших вказівок, ця Конвенція буде закрита для ратифікації, прийняття або приєднання з дня набуття чинності новою Конвенцією.

Стаття 38

Згідно зі статтею 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй ця Конвенція буде зареєстрована в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй на прохання Генерального директора ЮНЕСКО.

Публікується за: Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (1972) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089

КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ АРХІТЕКТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЄВРОПИ

Гранада, 3 жовтня 1985 року

Держави-члени Ради Європи, які підписали цю Конвенцію,

враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами, крім іншого, для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням;

визнаючи, що архітектурна спадщина найяскравіше віддзеркалює багатство та розмаїття культурної спадщини Європи, є безцінним свідком нашого минулого і спільним надбанням всіх європейців;

зважаючи на Європейську культурну конвенцію, яка була підписана у Парижі 19 грудня 1954 року, і зокрема на її статтю 1;

враховуючи Європейську хартію архітектурної спадщини, ухвалену Комітетом міністрів Ради Європи 26 вересня 1975 року, і резолюцію (76) 28, яка була ухвалена 14 квітня 1976 року і яка стосується приведення законів і нормативних актів у відповідність до вимог комплексного збереження архітектурної спадщини;

зважаючи на рекомендацію 880 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи стосовно збереження європейської архітектурної спадщини;

враховуючи рекомендацію N R(80)16 Комітету міністрів державам-членам стосовно фахової підготовки архітекторів, місто планувальників, спеціалістів з цивільного будівництва та ландшафтного дизайну, а також рекомендацію N R(81)13 Комітету міністрів від 1 липня 1981 року стосовно заходів на підтримку окремих занепадаючих ремесел у загальному контексті ремісницької діяльності;

нагадуючи про важливість передачі прийдешнім поколінням системи культурних контекстів, поліпшення міського та сільського довкілля і таким чином прискорення економічного, соціального і культурного розвитку держав і регіонів;

визнаючи важливість досягнення згоди щодо головних напрямків спільної політики збереження і зміцнення архітектурної спадщини,

погодилися про таке:

Визначення архітектурної спадщини

Стаття 1

Для цілей цієї Конвенції вираз «архітектурна спадщина» включає такі нерухомі об'єкти:

1. *Пам'ятки*: усі будівлі та споруди, що мають непересічне історичне, археологічне, мистецьке, наукове, соціальне або технічне значення, включаючи усі особливості їхнього технічного виконання та оздоблення.

2. *Архітектурні ансамблі*: однорідні групи міських або сільських будівель, що мають непересічне історичне, археологічне, мистецьке, наукове, соціальне або технічне значення і характеризуються спільністю чітких територіальних ознак.

3. *Визначні місця*: створені спільно людиною та природою частково забудовані ділянки, які мають чітко визначені характерні і однорідні риси, характеризуються спільністю чітких територіальних ознак і мають непересічне історичне, археологічне, мистецьке, наукове, соціальне або технічне значення.

Визначення об'єктів спадщини, що підлягають охороні

Стаття 2

Для чіткого визначення пам'яток, архітектурних ансамблів і визначних місць, що підлягають охороні, кожна Сторона зобов'язується вести їхній облік і у випадку загрози таким пам'яткам підготувати у найкоротші можливі строки відповідну документацію.

Правові процедури охорони

Стаття 3

Кожна Сторона зобов'язується:

1. Вживати правових заходів для охорони архітектурної спадщини;
2. За допомогою таких заходів і діючих в кожній державі або кожному регіоні процедур, забезпечити охорону пам'яток, архітектурних ансамблів та визначних місць.

Стаття 4

Кожна Сторона зобов'язується:

1. Запровадити відповідні контрольні і дозвільні процедури, необхідні для правової охорони об'єктів архітектурної спадщини;
2. Запобігати спотворенню, руйнуванню або знищенню об'єктів спадщини, що охороняються. З цією метою кожна Сторона зобов'язується запровадити, якщо вона цього ще не зробила, законодавство, яке:

а) вимагає подання до відповідного компетентного органу будь-якого плану зруйнування або зміни вигляду пам'яток, що вже охороняються або щодо яких здійснюється процедура забезпечення охорони, а також будь-якого плану зміни функціонально прив'язаної до них території;

б) вимагає подання до відповідного компетентного органу будь-якого плану, що стосується архітектурного ансамблю або будь-якої його частини чи визначного місця і передбачає:

- зруйнування будівель;
- спорудження нових будівель;
- значну зміну вигляду, яка переінакшує характеристики будівель або визначних місць;

с) дозволяє державним органам вимагати від власника об'єкта архітектурної спадщини, що охороняється, здійснювати необхідні роботи або виконувати такі роботи самим, якщо власник не може їх виконати;

д) дозволяє примусове відчуження об'єктів архітектурної спадщини, що знаходяться під охороною.

Стаття 5

Кожна Сторона зобов'язується заборонити перенесення повністю або частково будь-якої пам'ятки, що охороняється, окрім випадків, коли перенесення пам'яток зумовлюється необхідністю їхнього фізичного збереження. У таких випадках відповідний компетентний орган вживає необхідних застережних заходів для її розбирання, перенесення і встановлення в іншому підходящому місці.

Додаткові заходи

Стаття 6

Кожна Сторона зобов'язується:

1. Забезпечити, щоб державні органи надавали фінансову допомогу для підтримання в належному стані та реставрації архітектурної спадщини, що знаходиться на їхній території, відповідно до національної, регіональної та місцевої компетенції та в межах наявних коштів.

2. Вживати у разі необхідності фіскальних заходів з метою сприяння збереженню цієї спадщини.

3. Заохочувати приватну ініціативу, спрямовану на підтримання в належному стані і реставрацію архітектурної спадщини.

Стаття 7

На території, функціонально прив'язаній до пам'яток, які знаходяться в архітектурних ансамблях або визначних місцях, кожна Сторона зобов'язується сприяти заходам, спрямованим на загальне поліпшення якості довкілля.

Стаття 8

Для зменшення ризиків фізичного руйнування архітектурної спадщини кожна Сторона зобов'язується:

1. Сприяти здійсненню наукових досліджень з метою визначення і аналізу шкідливого впливу забруднення, а також шляхів і засобів послаблення або ліквідації такого впливу.

2. Враховувати в політиці боротьби із забрудненням специфічні проблеми збереження архітектурної спадщини.

Санкції

Стаття 9

Кожна Сторона зобов'язується в межах своєї компетенції забезпечити, щоб відповідний компетентний орган належним чином реагував на порушення законодавства про охорону архітектурної спадщини. У відповідних випадках він може зобов'язати правопорушника зруйнувати новоспоруджену будівлю, якщо вона не відповідає встановленим вимогам, або реставрувати об'єкт спадщини, що охороняється, до його первісного вигляду.

Політика збереження архітектурної спадщини

Стаття 10

Кожна Сторона зобов'язується прийняти комплексну політику збереження архітектурної спадщини, яка:

1. Передбачає охорону архітектурної спадщини як одну з головних цілей планування забудови міської та сільської територій, а також забезпечує врахування цієї вимоги на всіх етапах розробки планів розвитку територій та виконання процедур видання дозволів.

2. Заохочує програми реставрації та підтримання в належному стані архітектурної спадщини.

3. Розглядає збереження та освоєння архітектурної спадщини і освітницьку діяльність, пов'язану з нею, як один з головних напрямів політики в галузі культури, охорони навколишнього середовища і загального планування.

4. Сприяє, коли це можливо, в процесі планування забудови міської та сільської територій збереженню та використанню деяких будівель, які за своїм значенням не підлягають охороні за змістом пункту 1 статті 3 цієї Конвенції, але які мають значення з точки зору їхнього розташування в міському або сільському середовищі та з точки зору забезпечення якості життя.

5. Сприяє використанню та розвитку традиційних ремесел та матеріалів як важливих складових майбутнього архітектурної спадщини.

Стаття 11

Приділяючи належну увагу архітектурному та історичному характеру спадщини, кожна Сторона зобов'язується сприяти:

- використанню об'єктів архітектурної спадщини, що охороняються, із врахуванням потреб сучасного життя;
- пристосуванню, коли це можливо, старовинних будівель для нового використання.

Стаття 12

Визнаючи важливість відкриття доступу відвідувачам до об'єктів спадщини, що охороняються, кожна Сторона зобов'язується вжити необхідних заходів для того, щоб наслідки відкриття такого доступу, особливо будь-яке пов'язане з цим перепланування, не порушували архітектурного та історичного характеру таких об'єктів спадщини та функціонально прив'язаної до них території.

Стаття 13

З метою сприяння здійсненню такої політики кожна Сторона зобов'язується розвивати в межах своєї політичної і адміністративної системи ефективне співробітництво на всіх рівнях між органами, що займаються питаннями збереження спадщини, культури, довкілля і загального планування.

Участь та асоціації

Стаття 14

З метою підвищення ефективності заходів державних органів, спрямованих на визначення, охорону, реставрацію, підтримання в належному стані об'єктів архітектурної спадщини, а також на управління ними та освітницьку діяльність, пов'язану з ними, кожна Сторона зобов'язується:

1. Створити на різних рівнях процесу прийняття рішень відповідні механізми, які забезпечували б інформацію, консультування та співробітництво між загальнонаціональними, регіональними та місцевими властями, культурними установами і асоціаціями, з одного боку, і широкими колами громадськості, з іншого боку.

2. Сприяти розширенню кола спонсорів і некомерційних асоціацій, що займаються питаннями архітектурної спадщини.

Інформація та професійна підготовка

Стаття 15

Кожна Сторона зобов'язується:

1. Утверджувати у громадській думці розуміння необхідності збереження архітектурної спадщини як елемента культурної

самобутності і джерела натхнення і творчості для сьогоднішніх і майбутніх поколінь;

2.3 цією метою сприяти здійсненню політики поширення інформації та поглиблення поінформованості, особливо за допомогою використання сучасних засобів зв'язку і поглиблення обізнаності, яка спрямована зокрема на:

а) збудження або підвищення уваги громадськості, починаючи із шкільного віку, до охорони спадщини, підвищення якості створеного середовища і архітектури;

б) змалювання єдності культурної спадщини та зв'язків, що існують між архітектурою, образотворчим мистецтвом, народними традиціями та побутом на європейському, національному і регіональному рівнях.

Стаття 16

Кожна Сторона зобов'язується розвивати професійну підготовку різних фахівців та майстрів-ремісників, що мають відношення до збереження архітектурної спадщини.

Координація на європейському рівні політики збереження архітектурної спадщини

Стаття 17

Сторони зобов'язуються обмінюватися інформацією про їхню політику збереження архітектурної спадщини з таких питань, як:

1. Методи, які мають бути прийняті для забезпечення нагляду за об'єктами архітектурної спадщини, їхньої охорони та збереження, з урахуванням історичного розвитку та будь-якого збільшення кількості таких об'єктів.

2. Шляхи узгодження необхідності охорони архітектурної спадщини з потребами сучасної економічної, соціальної і культурної діяльності.

3. Можливості використання сучасних технологій для визначення і обліку об'єктів архітектурної спадщини та боротьби з псуванням матеріалів, а також для здійснення наукових досліджень, реставрації спадщини, управління нею та освітницької діяльності, пов'язаної з нею.

4. Шляхи поширення інформації про архітектурну творчість як про внесок нашої епохи у загальну європейську спадщину.

Стаття 18

Сторони зобов'язуються надавати одна одній у разі необхідності технічну допомогу шляхом обміну досвідом та експертами з питань збереження архітектурної спадщини.

Стаття 19

Сторони зобов'язуються з урахуванням їхнього відповідного національного законодавства або міжнародних угод сприяти обмінам на європейському рівні спеціалістами з питань збереження архітектурної спадщини, включаючи спеціалістів з питань безперервної професійної підготовки.

Стаття 20

Для цілей цієї Конвенції Комітет експертів, створений Комітетом міністрів Ради Європи згідно зі статтею 17 Статуту Ради Європи (994_001), здійснює нагляд за виконанням Конвенції і, зокрема:

1. Періодично доповідає Комітетові міністрів Ради Європи про хід здійснення державами-учасницями Конвенції політики збереження архітектурної спадщини, про здійснення принципів, проголошених Конвенцією, і про свою власну діяльність;

2. Пропонує Комітетові міністрів Ради Європи заходи, які спрямовані на здійснення положень Конвенції і передбачають також багатосторонню діяльність, перегляд Конвенції або внесення поправок до неї та інформування громадськості про мету цієї Конвенції;

3. Надає Комітетові міністрів Ради Європи рекомендації стосовно запрошення держав, що не є членами Ради Європи, приєднатися до цієї Конвенції.

Стаття 21

Положення цієї Конвенції не перешкоджають застосуванню конкретних більш сприятливих положень про охорону об'єктів архітектурної спадщини, визначеної у статті 1, що містяться в:

- Конвенції про охорону світової культурної і природної спадщини від 16 листопада 1972 року;
- Європейській конвенції про охорону археологічної спадщини від 6 травня 1969 року.

Заключні положення

Стаття 22

1. Ця Конвенція відкрита для підписання державами-членами Ради Європи.

Вона підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Ця Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати, на яку три держави-члени Ради Європи висловили свою згоду про обов'язковість для них Конвенції відповідно до положень попереднього пункту.

3. Стосовно будь-якої держави-члена, яка висловлюватиме свою згоду на обов'язковість для неї Конвенції після набрання нею чинності, ця Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи затвердження.

Стаття 23

1. Після набрання цією Конвенцією чинності Комітет міністрів Ради Європи може запропонувати будь-якій державі, яка не є членом Ради, та Європейському економічному співтовариству приєднатися до цієї Конвенції у рішенні, що приймається більшістю голосів, передбаченою у статті 20.d Статуту Ради Європи, і одностайним голосуванням представників Договірних Держав, які мають право засідати в Комітеті.

2. Стосовно будь-якої держави, що приєдналася до цієї Конвенції, або Європейського економічного співтовариства, якщо воно приєднається до неї, ця Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати здачі на зберігання документа про приєднання Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 24

1. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, затвердження чи приєднання, може визначити територію (території), до якої застосовуватиметься ця Конвенція.

2. Будь-яка Держава може, в будь-який інший час після цього, заявою на ім'я Генерального секретаря Ради Європи, поширити дію цієї Конвенції на будь-яку іншу територію, визначену в цій заяві. Щодо такої території Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати отримання такої заяви Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до двох попередніх пунктів, може стосовно будь-якої території, визначеної в цій заяві, бути відкликана шляхом перепроводження повідомлення на ім'я Генерального секретаря. Відкликання набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення шестимісячного періоду від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 25

1. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, затвердження чи приєднання може заявити про те, що вона залишає за собою право не виконувати повністю або частково положення пунктів c та d статті 4. Інші застереження не дозволяються.

2. Будь-яка держава, яка заявила застереження згідно з попереднім пунктом, може повністю або частково відкликати його шляхом перепроводження повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи. Відкликання набирає чинності від дати отримання Генеральним секретарем такого повідомлення.

3. Сторона, яка заявила застереження щодо положень, згаданих у пункті 1 вище, не може вимагати застосування цих положень будь-якою іншою Стороною; однак, якщо її застереження є частковим або умовним, вона може вимагати застосування цих положень у тому обсязі, в якому вона сама їх прийняла.

Стаття 26

1. Будь-яка Сторона може в будь-який час денонсувати цю Конвенцію шляхом перепроводження відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи.

2. Така денонсація набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення шестимісячного періоду від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 27

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє держави-члени Ради Європи, будь-яку державу, яка приєдналася до цієї Конвенції, а також Європейське економічне співтовариство у разі його приєднання до неї про:

- a) будь-яке підписання;
- b) заду на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти або будь-якого документа про прийняття, затвердження чи приєднання;
- c) будь-яку дату набрання чинності цією Конвенцією відповідно до статей 22, 23 та 24;
- d) будь-яку іншу дію, будь-яке повідомлення або сповіщення, які стосуються цієї Конвенції.

На посвідчення чого нижчепідписані належним чином на те уповноважені представники підписали цю Конвенцію.

Вчинено у Гранаді третього дня жовтня місяця 1985 року англійською та французькою мовами, причому обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії цієї Конвенції кожній державі-члену Ради Європи і всім державам або Європейському економічному співтовариству, яким було запропоновано приєднатися до цієї Конвенції.

Публікується за: Конвенція про охорону архітектурної спадщини Європи. Гранادا, 3 жовтня 1985 року // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_226#Text

ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ АРХЕОЛОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ

(переглянута)

Валлетта, 16 січня 1992 року

Преамбула

Держави-члени Ради Європи та інші держави-учасниці Європейської культурної конвенції, які підписали цю (переглянуту) Конвенцію,

враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами, зокрема, для збереження та втілення у життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням;

зважаючи на Європейську культурну конвенцію, підписану в Парижі 19 грудня 1954 року, зокрема на її статті 1 та 5;

зважаючи на Конвенцію про охорону архітектурної спадщини Європи, підписану в Гранаді 3 жовтня 1985 року;

зважаючи на Європейську конвенцію про правопорушення, пов'язані із культурними цінностями, підписану в Дельфах 23 червня 1985 року;

зважаючи на рекомендації Парламентської асамблеї стосовно археології і зокрема рекомендації 848 (1978), 921 (1981) і 1072 (1988);

зважаючи на рекомендацію N R(89)5 стосовно охорони та введення у культурний обіг археологічної спадщини у контексті планування забудови міської та сільських територій;

нагадуючи, що археологічна спадщина є головним елементом пізнання історії людства,

визнаючи, що європейській археологічній спадщині, яка є свідком стародавньої історії, серйозно загрожують руйнування від зростаючої кількості великих проектів освоєння територій, природних ризиків, нелегальних або непрофесійних розкопок і недостатньої поінформованості громадськості;

підтверджуючи важливість запровадження, якщо вони ще не існують, відповідних адміністративних і наукових наглядових процедур і

необхідність урахування потреб охорони археологічної спадщини у політиці планування забудови міської та сільської територій та культурного розвитку;

підкреслюючи, що відповідальність за охорону археологічної спадщини має покладатися не тільки на безпосередньо заінтересовану державу, а й на всі європейські країни з метою зменшення ризику руйнування і сприяння збереженню такої спадщини шляхом заохочення обмінів експертами і досвідом;

відзначаючи необхідність доповнення принципів, викладених в Європейській конвенції про охорону археологічної спадщини, підписаній у Лондоні 6 травня 1969 року, з огляду на розвиток політики планування в європейських країнах,

домовились про таке:

Визначення археологічної спадщини

Стаття 1

1. Метою цієї (переглянутої) Конвенції є охорона археологічної спадщини як джерела європейської колективної пам'яті та засобу історичних і наукових досліджень.

2. З цією метою складовими частинами археологічної спадщини вважаються всі матеріальні залишки та об'єкти, а також будь-які інші сліди існування людства у минулих епохах:

- i) збереження і вивчення яких допомагає з'ясувати розвиток історії людства та його зв'язок з природним середовищем;
- ii) головними джерелами отримання інформації відносно яких є розкопки або знахідки й інші методи дослідження історії людства та середовища, що його оточує;
- iii) які знаходяться у будь-якому місці, що знаходиться під юрисдикцією Сторін.

3. Археологічна спадщина включає споруди, архітектурні ансамблі, розбудовані та облаштовані ділянки території, рухомі об'єкти, інші пам'ятки, а також їхній контекст, незалежно від місця розташування на суходолі або під водою.

Визначення об'єктів археологічної спадщини і заходів для забезпечення їхньої охорони

Стаття 2

Кожна Сторона зобов'язується запровадити за допомогою діючих у відповідній державі процедур правову систему охорони археологічної спадщини, яка передбачає:

- i) ведення обліку її археологічної спадщини та визначення пам'яток і територій, що підлягають охороні;
- ii) створення археологічних заповідників навіть там, де на суходолі або під водою відсутні наявні сліди, з метою збереження матеріальних свідчень, які будуть вивчатися прийдешніми поколіннями;
- iii) зобов'язання для осіб, що випадково знаходять об'єкти археологічної спадщини, доповідати про це компетентним органам і надавати їх для вивчення.

Стаття 3

Для збереження археологічної спадщини і забезпечення наукового значення археологічних дослідницьких робіт кожна Сторона зобов'язується:

- i) застосовувати процедури видання дозволів на розкопки та інші види археологічної діяльності та здійснення нагляду за ними таким чином, щоб:
 - a) запобігати будь-яким несанкціонованим розкопкам або вилученню об'єктів археологічної спадщини;
 - b) забезпечити, щоб археологічні розкопки і розвідка здійснювалися на наукових засадах та за умови:
 - використання у міру можливості неруйнівних методів дослідження;
 - запобігання тому, щоб об'єкти археологічної спадщини розкривалися або залишалися у розкритому вигляді під час або після завершення розкопок без забезпечення їхнього належного збереження, консервації та раціонального використання;
- ii) забезпечити, щоб розкопки та інші потенційно руйнівні роботи здійснювалися лише кваліфікованими, спеціально уповноваженими на те особами;
- iii) запровадити процедуру видання попереднього спеціального дозволу, якщо це передбачено внутрішнім законодавством держави, на використання в археологічних дослідженнях детекторів металу та будь-якого іншого обладнання чи методів для виявлення археологічних об'єктів.

Стаття 4

Для фізичного збереження археологічної спадщини кожна Сторона зобов'язується вживати заходів, які передбачають залежно від обставин:

- i) придбання або охорону державними органами за допомогою інших відповідних засобів територій, які мають стати археологічними заповідниками;
- ii) збереження та підтримання в належному стані археологічної спадщини бажано у місці їхнього знаходження;
- iii) облаштування належних сховищ археологічних залишків, які були вилучені з місця їхнього первісного розташування.

Комплексне збереження археологічної спадщини

Стаття 5

Кожна Сторона зобов'язується:

- i) докладати зусиль для узгодження і поєднання відповідних потреб археології з планами облаштування територій шляхом забезпечення участі археологів:
 - a) у плануванні, спрямованому на забезпечення збалансованих стратегій охорони, збереження та введення у культурний обіг ділянок територій, що мають археологічну цінність;
 - b) у різних етапах проектів розвитку територій;
- ii) забезпечити систематичні консультації між археологами та фахівцями з питань міського і регіонального планування з метою створення можливостей для:
 - a) внесення змін до тих проектів розвитку територій, які можуть мати негативний вплив на археологічну спадщину;
 - b) забезпечення достатніх часу та ресурсів для проведення належного наукового дослідження відповідної ділянки території та опублікування його результатів;
- iii) забезпечити повне врахування місцевостей, що мають археологічну цінність, та їхнього контексту в оцінках екологічних наслідків та рішеннях, що приймаються на їхній основі;
- iv) передбачити зберігання на місці їхнього знаходження, коли це практично можливо, тих об'єктів археологічної спадщини, які були знайдені під час забудови територій;
- v) забезпечити, щоб відкриття місць археологічних розкопок для відвідувачів, особливо будь-яка перебудова, пов'язана з необхідністю прийому великої кількості відвідувачів, негативно не впливало на археологічний і науковий характер таких місць та прилеглої до них території.

Фінансування археологічних досліджень і збереження археологічної спадщини

Стаття 6

Кожна Сторона зобов'язується:

- i) передбачити державну фінансову підтримку археологічних досліджень національними, регіональними і місцевими органами згідно з їхньою відповідною компетенцією;
- ii) збільшити обсяг матеріальних ресурсів для превентивної археології:
 - a) шляхом ужиття належних заходів для того, щоб у великих державних або приватних проектах розвитку територій передбачалося покриття із ресурсів державного або приватного сектора, у разі необхідності, всіх витрат на проведення будь-яких необхідних археологічних робіт, пов'язаних із такими проектами;

b) шляхом включення до бюджету таких проектів на додаток до витрат на проведення оцінки екологічних наслідків, яка необхідна для розробки запобіжних заходів при екологічному і регіональному плануванні, статті витрат на здійснення попередніх археологічних досліджень та розвідки, на підготовку підсумкового наукового звіту, а також на опублікування і облік результатів у повному обсязі.

Збір і поширення наукової інформації

Стаття 7

З метою сприяння вивченню археологічних знахідок та поширенню інформації про них кожна Сторона зобов'язується:

i) здійснювати або оновлювати обстеження, вести реєстри пам'яток та карти-схеми розташування археологічних об'єктів у районах, що знаходяться під їхньою юрисдикцією;

ii) вживати всіх практичних заходів для забезпечення складання після завершення археологічних робіт узагальненого наукового звіту, придатного для опублікування, до необхідного опублікування спеціальних досліджень у повному обсязі.

Стаття 8

Кожна Сторона зобов'язується:

i) сприяти обміну на національному і міжнародному рівнях об'єктами археологічної спадщини для професійних наукових цілей, вживаючи всіх належних заходів для забезпечення того, щоб такий обмін не завдавав шкоди культурній і науковій цінності цих об'єктів;

ii) сприяти збору інформації про здійснені археологічні дослідження та поточні розкопки, а також організації міжнародних дослідницьких програм.

Поглиблення поінформованості громадськості

Стаття 9

Кожна Сторона зобов'язується:

i) здійснювати освітницькі заходи з метою поінформування і поглиблення поінформованості громадськості про цінність археологічної спадщини для розуміння минулого та ризиків, що загрожують цій спадщині;

ii) сприяти доступу громадськості до визначних об'єктів її археологічної спадщини, особливо місць археологічних розкопок, і заохочувати показ громадськості колекцій археологічних знахідок.

Запобігання нелегальному обігу об'єктів археологічної спадщини

Стаття 10

Кожна Сторона зобов'язується:

i) організувати збір відповідними державними органами і науковими установами інформації про будь-які зафіксовані випадки нелегальних розкопок;

ii) інформувати компетентні органи держави походження, яка є учасницею цієї Конвенції, про будь-які пропозиції стосовно об'єктів археологічної спадщини, що могли бути отримані в результаті нелегальних розкопок або незаконного вилучення під час санкціонованих розкопок, а також надавати необхідну докладну інформацію про них;

iii) вжити необхідних заходів для забезпечення того, щоб музеї та аналогічні установи, чия політика придбання цінностей контролюється державою, не купували об'єктів археологічної спадщини, які могли бути отримані в результаті приховування або здійснення нелегальних розкопок, або незаконного вилучення під час санкціонованих розкопок;

iv) стосовно музеїв та аналогічних установ, які знаходяться на її території, але політика придбання цінностей яких не контролюється державою:

a) надати їм текст цієї (переглянутої) Конвенції;

b) докладати всіх зусиль для забезпечення дотримання такими музеями та установами принципів, викладених в пункті 3 вище;

v) обмежити, у міру можливості, за допомогою освітніх заходів, інформації, пильності та співробітництва обіг об'єктів археологічної спадщини, отриманих у результаті приховування або здійснення нелегальних розкопок, або незаконного вилучення під час санкціонованих розкопок.

Стаття 11

Ніщо у цій (переглянутій) Конвенції не зашкоджує існуючим або майбутнім двостороннім або багатостороннім договорам між Сторонами стосовно нелегального обороту об'єктів археологічної спадщини або їхнього повернення законним власникам.

Взаємна технічна та наукова допомога

Стаття 12

Сторони зобов'язуються:

i) надавати одна одній технічну і наукову допомогу шляхом обміну досвідом і експертами у галузі археологічної спадщини;

ii) сприяти з урахуванням їхнього відповідного національного законодавства та обов'язкових для них міжнародних угод обмінам фахівцями з питань збереження археологічної спадщини, включаючи спеціалістів із підвищення кваліфікації.

Контроль за застосуванням (переглянутої) конвенції

Стаття 13

Для цілей цієї (переглянутої) Конвенції комітет експертів, створений Комітетом міністрів Ради Європи згідно зі статтею 17 Статуту Ради Європи, здійснює нагляд за застосуванням (переглянутої) Конвенції і, зокрема:

i) періодично доповідає Комітетові міністрів Ради Європи про хід здійснення державами-учасницями (переглянутої) Конвенції політики охорони археологічної спадщини і про здійснення принципів, проголошених (переглянутою) Конвенцією;

ii) пропонує Комітетові міністрів Ради Європи заходи, які спрямовані на виконання положень (переглянутої) Конвенції і передбачають також багатосторонню діяльність, перегляд Конвенції або внесення змін та доповнень до неї та інформування громадськості про мету цієї (переглянутої) Конвенції;

iii) надає Комітетові міністрів Ради Європи рекомендації стосовно запрошення держав, що не є членами Ради Європи, приєднатися до цієї (переглянутої) Конвенції.

Заключні положення

Стаття 14

1. Ця (переглянута) Конвенція відкрита для підписання державами-членами Ради Європи та іншими державами-учасницями Європейської культурної конвенції.

Вона підлягає ратифікації, прийняттю або схваленню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи схвалення здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Жодна держава-учасниця Європейської конвенції про охорону археологічної спадщини, підписаної у Лондоні 6 травня 1969 року (994_312), не може здати на зберігання свою ратифікаційну грамоту або свій документ про прийняття чи схвалення, якщо вона не денонсувала згадану Конвенцію або одночасно не денонсує її.

3. Ця (переглянута) Конвенція набуває чинності через шість місяців від дати, на яку чотири держави, включаючи щонайменше три держави-члени Ради Європи, висловили свою згоду на обов'язковість для них (переглянутої) Конвенції відповідно до положень попередніх пунктів.

4. Якщо на виконання попередніх двох пунктів денонсація Конвенції від 6 травня 1969 року не набирає чинності одночасно з набуттям чинності цією (переглянутою) Конвенцією, Договірна Держава під час здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття чи схвалення може заявити, що вона буде продовжувати застосовувати Конвенцію від 6 травня 1969 року до набуття чинності цією (переглянутою) Конвенцією.

5. Для будь-якої держави-учасниці, яка згодом висловить свою згоду на обов'язковість для неї цієї (переглянутої) Конвенції після набуття нею чинності, Конвенція набуває чинності через шість місяців від дати здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи схвалення.

Стаття 15

1. Після набуття чинності цією (переглянутою) Конвенцією чинності Комітет міністрів Ради Європи може запропонувати будь-якій державі, яка не є членом Ради, та Європейському економічному співтовариству приєднатися до цієї (переглянутої) Конвенції шляхом рішення, що приймається більшістю голосів, передбаченою у статті 20d Статуту Ради Європи, і одностайним голосуванням представників Договірних Держав, які мають право засідати у Комітеті.

2. Для будь-якої держави, що приєдналася до цієї (переглянутої) Конвенції, або Європейського економічного співтовариства, якщо воно приєднається до неї, Конвенція набуває чинності через шість місяців від дати здачі на зберігання документа про приєднання Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 16

1. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про прийняття, схвалення чи приєднання може визначити територію (території), до якої (яких) застосовуватиметься ця (переглянута) Конвенція.

2. Будь-яка держава може у будь-який інший час після цього шляхом заяви на ім'я Генерального секретаря Ради Європи поширити дію цієї (переглянутої) Конвенції на будь-яку іншу територію, визначену в цій заяві. Щодо такої території (переглянута) Конвенція набуває чинності через шість місяців від дати отримання такої заяви Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до двох попередніх пунктів, може стосовно будь-якої території, визначеної в цій заяві, бути відкликана шляхом направлення відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря. Відкликання набуває чинності через шість місяців від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 17

1. Будь-яка Сторона може у будь-який час денонсувати цю (переглянуту) Конвенцію шляхом направлення відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи.

2. Така денонсація набуває чинності через шість місяців після дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 18

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє держави-члени Ради Європи, інші держави-учасниці Європейської культурної конвенції та будь-яку державу та Європейське економічне співтовариство, якщо

вони приєдналися або їм було запропоновано приєднатися до цієї (переглянутої) Конвенції, про:

- i) будь-яке підписання;
- ii) здачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти або будь-якого документа про прийняття, схвалення чи приєднання;
- iii) будь-яку дату набуття чинності цією (переглянутою) Конвенцією відповідно до статей 14, 15 та 16;
- iv) будь-який інший акт, або повідомлення, які стосуються цієї (переглянутої) Конвенції.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином на те уповноважені представники підписали цю (переглянуту) Конвенцію.

Вчинено у Валлетті шістнадцятого дня січня місяця 1992 року англійською та французькою мовами, причому обидва тексти є рівно автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архівах Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає завірені копії цієї (переглянутої) Конвенції кожній державі-члену Ради Європи, іншим державам-учасникам Європейської культурної конвенції та всім державам, що не є членами Ради, або Європейському економічному співтовариству, яким було запропоновано приєднатися до цієї (переглянутої) Конвенції.

Публікується за: Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (переглянута) (ETS N 143) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_150#Text

КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ ПІДВОДНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Конвенцію ратифіковано із заявами Законом N 164-V (164-16) від 20.09.2006

Дата підписання: 02.11.2001

Дата набрання чинності для України: 02.01.2009

Генеральна конференція Організації Об'єднаних Націй з питань науки і культури, яка зібралася в Парижі з 15 жовтня до 3 листопада 2001 року на свою 31-шу сесію,

визнаючи важливе значення підводної культурної спадщини як складової частини культурної спадщини людства й особливо важливого елемента історії народів і націй, а також відносин між ними, що стосуються їхньої спільної спадщини;

усвідомлюючи важливість охорони й збереження підводної культурної спадщини, а також той факт, що відповідальність за це несуть усі держави;

відмічаючи зростаючий суспільний інтерес до підводної культурної спадщини й цінність, що надає їй громадськість;

будучи переконана у важливості досліджень, інформації й просвіти для охорони й збереження підводної культурної спадщини;

будучи переконана в тому, що громадськість вправі користуватися тими можливостями, що надає для освіти й дозвілля відповідальний і нешкідливий доступ до підводної культурної спадщини *in situ*, а просвіта громадськості сприяє зростанню інформованості про цю спадщину, оцінці її значення та її охороні;

усвідомлюючи загрозу, яку становить для підводної культурної спадщини несанкціонована діяльність, спрямована на неї, і необхідність посилення заходів для запобігання такої діяльності;

усвідомлюючи необхідність реагувати відповідним чином на можливий негативний вплив на підводну культурну спадщину правомірної діяльності, яка може випадково впливати на неї;

будучи глибоко стурбована зростаючою комерційною експлуатацією підводної культурної спадщини й особливо певними видами діяльності, метою яких є продаж, придбання або бартер об'єктів підводної культурної спадщини;

усвідомлюючи доступність високих технологій, які розширюють можливості виявлення підводної культурної спадщини й доступу до неї; вважаючи, що співробітництво держав, міжнародних організацій, наукових закладів, професійних об'єднань, археологів, водолазів, інших заінтересованих сторін і громадськості в цілому є необхідним для охорони підводної культурної спадщини;

беручи до уваги, що обстеження, розкопки й охорона підводної культурної спадщини потребують наявності й застосування спеціальних наукових методів і використання відповідної технології й устаткування, а також високого ступеня фахової спеціалізації, що все разом вказує на необхідність уніфікованих керівних критеріїв;

усвідомлюючи необхідність кодифікації й прогресивного розвитку норм, що стосуються охорони й збереження підводної культурної спадщини відповідно до міжнародного права й практики, у тому числі Конвенції ЮНЕСКО про заходи, спрямовані на заборону й недопущення незаконного ввозу, вивозу й передачі права власності на культурні цінності від 14 листопада 1970 року (995_186), Конвенції ЮНЕСКО про охорону всесвітньої культурної й природної спадщини від 16 листопада 1972 року (995_089), а також Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права від 10 грудня 1982 року (995_057);

будучи прихильна до підвищення ефективності заходів на міжнародному, регіональному та національному рівнях для зберігання *in situ* або, якщо це необхідно для наукових цілей або з метою охорони, для обережного видобування підводної культурної спадщини;

вирішивши на своїй двадцять дев'ятій сесії, що це питання стане предметом міжнародної конвенції;

приймає цю Конвенцію 2 листопада 2001 року.

Стаття 1

Визначення

Для цілей цієї Конвенції:

1. а) «Підводна культурна спадщина» означає всі сліди людського існування, які мають культурний, історичний або археологічний характер і частково або цілком, періодично або постійно знаходяться під водою протягом не менше 100 років, як-от:

- i) об'єкти, споруди, будинки, артефакти й людські останки разом з їхнім археологічним і природним оточенням;
- ii) судна, літальні апарати, інші транспортні засоби чи будь-які їхні частини, їхній вантаж або інший вміст, разом із їхнім археологічним і природним оточенням; та
- iii) предмети доісторичного характеру.

b) Трубопроводи й кабелі, прокладені по дну моря, не вважаються підводною культурною спадщиною.

c) Інші установки, що не є трубопроводами або кабелями, що розміщені на дні моря й продовжують використовуватися, не вважаються підводною культурною спадщиною.

2. a) «Держави-учасниці» означає держави, що погодилися на обов'язковість для них цієї Конвенції й для яких ця Конвенція є чинною.

b) Ця Конвенція застосовується *mutatis mutandis* до територій, зазначених у підпункті «b» пункту 2 статті 26, які стають учасницями цієї Конвенції відповідно до умов, встановлених у зазначеному пункті, і такою мірою під терміном «держави-учасниці» розуміються ці території.

3. «ЮНЕСКО» означає Організацію Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури.

4. «Генеральний директор» означає Генерального директора ЮНЕСКО.

5. «Район» означає дно морів й океанів та його надра за межами національної юрисдикції.

6. «Діяльність, спрямована на підводну культурну спадщину», означає діяльність, основним об'єктом якої є підводна культурна спадщина і яка прямо або опосередковано може порушити фізичний стан підводної культурної спадщини або може іншим чином завдати їй шкоди.

7. «Діяльність, що може випадково впливати на підводну культурну спадщину» означає діяльність, основним об'єктом або одним з об'єктів якої не є підводна культурна спадщина, але яка проте може порушити фізичний стан підводної культурної спадщини або іншим чином завдати їй шкоди.

8. «Державні судна й літальні апарати» означає військові кораблі й інші судна або літальні апарати, які належали державі або експлуатувалися нею й використовувалися тоді, коли вони затонули, тільки для урядових некомерційних цілей і які ідентифіковані як такі й відповідають визначенню підводної культурної спадщини.

9. «Правила» означає Правила, що стосуються діяльності, спрямованої на підводну культурну спадщину, зазначені в статті 33 цієї Конвенції.

Стаття 2

Цілі та загальні принципи

1. Метою цієї Конвенції є забезпечення й зміцнення охорони підводної культурної спадщини.

2. Держави-учасниці співробітничать у справі охорони підводної культурної спадщини.

3. Держави-учасниці зберігають підводну культурну спадщину на благо людства відповідно до положень цієї Конвенції.

4. Держави-учасниці, залежно від обставин окремо або спільно, вживають відповідно до цієї Конвенції й міжнародного права всіх належних заходів, необхідні для охорони підводної культурної спадщини, використовуючи для цього найкращі засоби, які є в їхньому розпорядженні і які можна практично застосовувати залежно від своїх можливостей.

5. До отримання дозволу на будь-яку діяльність, спрямовану на підводну культурну спадщину, або до початку здійснення такої діяльності як пріоритетний варіант розглядається можливість зберігання підводної культурної спадщини *in situ*.

6. Видобута підводна культурна спадщина передається на зберігання, консервується й управління нею здійснюється в такий спосіб, який забезпечує її довгострокове зберігання.

7. Підводна культурна спадщина не повинна експлуатуватися для комерційних цілей.

8. Відповідно до практики держав і міжнародного права, у тому числі Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права (995_057), ніщо в цій Конвенції не повинно тлумачитися як таке, що змінює норми міжнародного права й практику держав, які належать до суверенного імунітету, а також права будь-якої держави стосовно її державних суден і літальних апаратів.

9. Держави-учасниці забезпечують належну повагу до всіх людських останків, що знаходяться в морських водах.

10. Заохочується відповідальний і нешкідливий доступ з метою спостереження або документування *in situ* підводної культурної спадщини з метою інформування громадськості про спадщину, усвідомлення цінності й охорони спадщини, за винятком випадків, коли такий доступ не є сумісним з її охороною й управлінням.

11. Ніякий акт або дія, здійснювані на основі цієї Конвенції, не створюють підстав правопретензій, заперечування, відстоювання будь-яких претензій щодо національного суверенітету або юрисдикції.

Стаття 3

Співвідношення між цією Конвенцією та Конвенцією Організації Об'єднаних Націй з морського права

Ніщо в цій Конвенції не завдає шкоди правам, юрисдикції й обов'язкам держав щодо міжнародного права, у тому числі Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права (995_057). Тлумачення й застосування цієї Конвенції здійснюються в контексті й відповідно до міжнародного права, у тому числі Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права.

Стаття 4

Співвідношення з правилами рятування та правилами, які стосуються скарбів

Будь-яка діяльність щодо підводної культурної спадщини, до якої застосована ця Конвенція, не підпадає під дію правил рятування або правил, що стосуються скарбів, за винятком випадків, коли така діяльність:

- a) дозволена компетентними органами влади; та
- b) цілком відповідає цій Конвенції; та
- c) забезпечує в разі будь-якого видобування підводної культурної спадщини її максимальну охорону.

Стаття 5

Діяльність, що може випадково впливати на підводну культурну спадщину

Кожна держава-учасниця використовує найкращі засоби, які є в її розпорядженні і які можна практично застосовувати для відвернення або пом'якшення будь-яких можливих несприятливих наслідків діяльності, яка підпадає під її юрисдикцію й може випадково впливати на підводну культурну спадщину.

Стаття 6

Двосторонні, регіональні або інші багатосторонні угоди

1. Заохочується укладення державами-учасницями двосторонніх, регіональних або інших багатосторонніх угод або розвиток існуючих угод з метою збереження підводної культурної спадщини. Всі такі угоди повинні повністю відповідати положенням цієї Конвенції й не послабляти її універсального характеру. Держави можуть у таких угодах приймати норми й правила, що забезпечують більшу охорону підводної культурної спадщини, ніж норми й правила, встановлені в цій Конвенції.

2. Сторони таких двосторонніх, регіональних або інших багатосторонніх угод можуть запрошувати приєднатися до зазначених угод держави, що мають зв'язок із цією підводною культурною спадщиною,

який піддається перевірці, особливо зв'язок культурного, історичного або археологічного характеру.

3. Ця Конвенція не змінює прав й обов'язків держав-учасниць, які випливають з двосторонніх, регіональних або інших багатосторонніх угод, укладених до її прийняття, й особливо таких угод, які відповідають цілям цієї Конвенції та стосуються охорони затонулих суден.

Стаття 7

Підводна культурна спадщина у внутрішніх водах, архіпелажних водах і територіальному морі

1. Держави-учасниці на здійснення свого суверенітету мають виключне право регулювати й дозволяти діяльність, спрямовану на підводну культурну спадщину, у своїх внутрішніх водах, архіпелажних водах і територіальному морі.

2. Без шкоди для інших міжнародних угод і норм міжнародного права щодо охорони підводної культурної спадщини держави-учасниці вимагають, щоб Правила, які стосуються діяльності, спрямованої на підводну культурну спадщину, застосовувалися в їхніх внутрішніх водах, архіпелажних водах і територіальному морі.

3. У своїх архіпелажних водах і територіальному морі, на здійснення свого суверенітету й визнаючи загальноприйнятту міжнародну практику, держави-учасниці, з метою співробітництва щодо найбільш ефективних способів охорони державних суден і літальних апаратів, інформують про виявлення державного судна або літального апарата, що піддається ідентифікації, державу прапора, яка є учасницею цієї Конвенції, і, у відповідних випадках, інші держави, що мають зв'язок, який піддається перевірці, з таким об'єктом, особливо зв'язок культурного, історичного або археологічного характеру.

Стаття 8

Підводна культурна спадщина в прилеглий зоні

Без шкоди для статей 9 й 10 та на додаток до них, а також відповідно до пункту 2 статті 303 Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права (995_057) держави-учасниці у своїх прилеглих зонах, можуть регулювати й дозволяти діяльність, спрямовану на підводну культурну спадщину. При цьому вони вимагають застосування Правил.

Стаття 9

Надання інформації та повідомлень у виключній економічній зоні й на континентальному шельфі

1. Усі держави-учасниці відповідають за охорону підводної культурної спадщини у виключній економічній зоні та на континентальному шельфі відповідно до цієї Конвенції.

Відповідно:

а) держава-учасниця вимагає, щоб у випадках, коли її громадянин або судно під її прапором виявляє підводну культурну спадщину або має намір здійснювати діяльність, спрямовану на підводну культурну спадщину, розташовану у виключній економічній зоні або на континентальному шельфі цієї держави, громадянин або капітан судна інформував її про таке виявлення або таку діяльність;

б) у виключній економічній зоні або на континентальному шельфі іншої держави-учасниці:

i) держави-учасниці вимагають, щоб громадянин або капітан судна інформував їх і згадану іншу державу-учасницю про таке виявлення або таку діяльність;

ii) як альтернативний варіант держава-учасниця вимагає, щоб громадянин або капітан судна інформував її про таке виявлення або діяльність, і забезпечує швидку й ефективну передачу цієї інформації всім іншим державам-учасницям.

2. При передачі на зберігання акта про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання держава-учасниця заявляє про спосіб передачі інформації відповідно до підпункту «b» пункту 1 цієї статті.

3. Держава-учасниця повідомляє Генеральному директору про факти виявлення або діяльності, про які вона була проінформована відповідно до пункту 1 цієї статті.

4. Генеральний директор невідкладно надає всім державам-учасницям будь-яку інформацію, отриману ним відповідно до пункту 3 цієї статті.

5. Будь-яка держава-учасниця може заявити державі-учасниці, у виключній економічній зоні або на континентальному шельфі якої знаходиться підводна культурна спадщина, про свою заінтересованість в участі в консультаціях щодо шляхів забезпечення ефективною охорони цієї підводної культурної спадщини. Така заява повинна ґрунтуватися на зв'язку, із цією підводною культурною спадщиною, який піддається перевірці, особливо зв'язку культурного, історичного або археологічного характеру.

Стаття 10

Охорона підводної культурної спадщини у виключній економічній зоні та на континентальному шельфі

1. Дозвіл на діяльність, спрямовану на підводну культурну спадщину, розташовану у виключній економічній зоні або на континентальному шельфі, не може надаватися інакше, ніж відповідно до положень цієї статті.

2. Держава-учасниця, у виключній економічній зоні або на континентальному шельфі якої знаходиться підводна культурна спадщина, має право забороняти або дозволяти будь-яку діяльність, спрямовану на підводну культурну спадщину, для недопущення порушення її суверенних прав або юрисдикції, встановлених міжнародним правом, у тому числі Конвенцією Організації Об'єднаних Націй з морського права (995_057).

3. У разі виявлення у виключній економічній зоні або на континентальному шельфі держави-учасниці підводної культурної спадщини або якщо є намір здійснювати там діяльність, спрямовану на підводну культурну спадщину, ця держава-учасниця:

а) консультується з усіма іншими державами-учасницями, що заявили про свою заінтересованість відповідно до пункту 5 статті 9, щодо шляхів забезпечення найбільш ефективної охорони підводної культурної спадщини;

б) координує такі консультації як «координуюча держава», якщо тільки вона не заявляє чітко про своє небажання робити це; у цьому випадку держави-учасниці, що заявили про свою заінтересованість відповідно до пункту 5 статті 9, призначають координуючу державу.

4. Без шкоди для обов'язку всіх держав-учасниць охороняти підводну культурну спадщину шляхом усіх практично здійснених заходів, що вживаються згідно з міжнародним правом для запобігання будь-якій безпосередній небезпеці, яка загрожує підводній культурній спадщині, у тому числі мародерству, координуюча держава може вживати усіх практично здійснених заходів та (або) надавати усі необхідні дозволи відповідно до цієї Конвенції, у разі потреби до консультацій, з метою відвернення будь-якої безпосередньої небезпеки, яка загрожує підводній культурній спадщині внаслідок діяльності людини чи будь-яких інших причин, у тому числі мародерства. При прийнятті таких заходів може бути запитане сприяння інших держав-учасниць.

5. Координуюча держава:

а) здійснює заходи охорони, погоджені державами, що беруть участь у консультаціях, у тому числі координуючою державою, якщо тільки держави, які беруть участь у консультаціях, у тому числі координуюча держава, не домовляться про те, що ці заходи здійснює інша держава-учасниця;

б) видає всі необхідні дозволи таких погоджених заходів відповідно до Правил, якщо тільки держави, які беруть участь у консультаціях, у тому числі координуюча держава, не домовляться про те, що такі дозволи надає інша держава-учасниця;

с) може здійснювати будь-які необхідні попередні дослідження щодо підводної культурної спадщини й надає всі необхідні для цього дозволи й негайно інформує про результати Генерального директора,

який у свою чергу негайно надає таку інформацію іншим державам-учасникам.

6. Координуючи консультації, вживаючи заходів, здійснюючи попередні дослідження та (або) надаючи дозволи відповідно до цієї статті, координуюча держава діє від імені всіх держав-учасниць у цілому, а не у своїх власних інтересах. Будь-яка з перерахованих вище дій не є сама по собі підставою для претензій на будь-які преференційні або юрисдикційні права, не передбачені міжнародним правом, у тому числі Конвенцією Організації Об'єднаних Націй з морського права (995_057).

7. За винятком випадків, передбачених положеннями пунктів 2 й 4 цієї статті, ніяка діяльність, спрямована на державне судно або літальний апарат, не може здійснюватися без згоди держави прапора й співробітництва координуючої держави.

Стаття 11

Надання інформації та повідомлень у Районі

1. Держави-учасниці несуть відповідальність за охорону підводної культурної спадщини в Районі відповідно до цієї Конвенції й статті 149 Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права (995_057). Відповідно, у випадках, коли громадянин держави-учасниці або судно під її прапором виявляє підводну культурну спадщину або має намір здійснювати діяльність, спрямовану на підводну культурну спадщину, розташовану в Районі, ця держава-учасниця вимагає, щоб громадянин або капітан судна інформував її про таке виявлення або діяльність.

2. Держави-учасниці повідомляють Генеральному директору й Генеральному секретарю Міжнародного органу з морського дна про виявлення або діяльність, про які вони були проінформовані.

3. Генеральний директор негайно надає всім державам-учасникам будь-яку таку інформацію, отриману від держав-учасниць.

4. Будь-яка держава-учасниця може заявити Генеральному директору про свою заінтересованість в участі в консультаціях щодо шляхів забезпечення ефективної охорони цієї підводної культурної спадщини. Така заява повинна ґрунтуватися на зв'язку з відповідною підводною культурною спадщиною, який піддається перевірці, причому особлива увага повинна приділятися преференційним правам держав культурного, історичного або археологічного походження.

Стаття 12

Охорона підводної культурної спадщини в Районі

1. Дозвіл на діяльність, спрямовану на підводну культурну спадщину, розташовану в Районі, не може надаватися інакше, чим відповідно до положень цієї статті.

2. Генеральний директор запрошує всі держави-учасниці, що заявили відповідно до пункту 4 статті 11 про свою заінтересованість, провести консультації щодо найбільш ефективних способів охорони підводної культурної спадщини й призначити державу-учасницю, що буде координувати такі консультації як «координуюча держава». Генеральний директор запрошує також взяти участь у таких консультаціях Міжнародний орган з морського дна.

3. Всі держави-учасниці можуть вживати усіх практично здійснених заходів відповідно до цієї Конвенції, у разі потреби до консультацій, з метою відвернення будь-якої безпосередньої небезпеки, яка загрожує підводній культурній спадщині внаслідок діяльності людини або будь-яких інших причин, у тому числі мародерства.

4. Координуюча держава:

а) здійснює заходи охорони, погоджені державами, що беруть участь у консультаціях, у тому числі координуючою державою, якщо тільки держави, які беруть участь у консультаціях, у тому числі координуюча держава, не домовляться, що ці заходи здійснює інша держава-учасниця;

б) надає всі необхідні дозволи щодо таких погоджених заходів відповідно до цієї Конвенції, якщо тільки держави, що беруть участь у консультаціях, у тому числі координуюча держава, не домовляться про те, що такі дозволи надає інша держава-учасниця.

5. Координуюча держава може здійснювати будь-які необхідні попередні дослідження щодо підводної культурної спадщини й надає всі необхідні для цього дозволи й негайно інформує про результати Генерального директора, який у свою чергу негайно надає таку інформацію іншим державам-учасницям.

6. Координуючи консультації, вживаючи заходів, здійснюючи попередні дослідження та (або) надаючи дозволи відповідно до цієї статті, координуюча держава діє на благо всього людства, від імені всіх держав-учасниць. Особлива увага приділяється преференційним правам щодо такої підводної культурної спадщини держав культурного, історичного або археологічного походження.

7. Ніяка держава-учасниця не здійснює й не дозволяє діяльності, спрямованої на державне судно або літальний апарат у Районі, без згоди держави прапора.

Стаття 13

Суверенний імунітет

Військові кораблі та інші державні судна або військові літальні апарати, які володіють суверенним імунітетом, використовуються для некомерційних цілей, функціонують у звичайному для них режимі та

не займаються діяльністю, спрямованою на підводну культурну спадщину, не зобов'язані повідомляти про виявлення підводної культурної спадщини, як це передбачено статтями 9, 10, 11 та 12 цієї Конвенції. Водночас держави-учасниці шляхом вжиття належних заходів, що не зачіпають експлуатації або експлуатаційних можливостей своїх військових кораблів й інших державних суден або військових літальних апаратів, які володіють суверенним імунітетом і використовуються для некомерційних цілей, забезпечують дотримання ними настільки, наскільки це є розумним і практично здійсненним, положень статей 9, 10, 11 та 12 цієї Конвенції.

Стаття 14

Контроль щодо ввозу на територію, торгових операцій та володіння

Держави-учасниці вживають заходів щодо запобігання ввозу на їхню територію підводної культурної спадщини, яка була незаконно експортована та (або) видобута з порушенням цієї Конвенції, торгових операцій з нею або володіння такою спадщиною.

Стаття 15

Невикористання районів, що знаходяться під юрисдикцією держав-учасниць

Держави-учасниці вживають заходів для заборони використання своєї території, у тому числі морських портів, а також штучних островів, установок і споруд, що знаходяться під їхньою виключною юрисдикцією або контролем, для цілей сприяння будь-якій діяльності, спрямованій на підводну культурну спадщину, здійснюваній з порушенням цієї Конвенції.

Стаття 16

Заходи щодо громадян і суден

Держави-учасниці вживають усіх практично здійсненних заходів для недопущення будь-якої діяльності, спрямованої на підводну культурну спадщину й здійснюваної з порушенням цієї Конвенції, з боку своїх громадян і суден під своїм прапором.

Стаття 17

Санкції

1. Кожна держава-учасниця встановлює санкції за порушення заходів, вжитих нею на виконання цієї Конвенції.

2. Санкції, які застосовуються щодо порушень, повинні бути адекватні за суворістю покарання, з тим щоб ефективно забезпечувати дотримання положень цієї Конвенції, запобігати порушенням, де б вони

не відбувалися, і позбавляти порушників вигод, які вони отримують внаслідок їхньої протиправної діяльності.

3. Держави-учасниці співробітничать у забезпеченні застосування санкцій, встановлених відповідно до цієї статті.

Стаття 18

Вилучення підводної культурної спадщини і розпорядження нею

1. Кожна держава-учасниця вживає заходів щодо вилучення на своїй території підводної культурної спадщини, видобутої з порушенням цієї Конвенції.

2. Кожна держава-учасниця веде облік, охороняє й уживає всіх розумних заходів для забезпечення стабільного стану підводної культурної спадщини, вилученої відповідно до цієї Конвенції.

3. Кожна держава-учасниця повідомляє про будь-яке вилучення підводної культурної спадщини, здійснене нею відповідно до цієї Конвенції, Генерального директора й будь-яку іншу державу, яка має зв'язок з такою підводною культурною спадщиною, який піддається перевірці, особливо зв'язок культурного, історичного або археологічного характеру.

4. Держава-учасниця, яка вилучила підводну культурну спадщину, забезпечує розпорядження нею з метою суспільної користі з урахуванням необхідності її збереження й вивчення; необхідності відновлення як єдиного цілого розосереджених колекцій; необхідності забезпечення доступу громадськості до цієї спадщини, демонстрації її на виставках, використання її з метою просвіти; а також з урахуванням інтересів будь-якої держави, яка має зв'язок, з такою підводною культурною спадщиною, який піддається перевірці, особливо зв'язок культурного, історичного або археологічного характеру.

Стаття 19

Співробітництво та обмін інформацією

1. Держави-учасниці співробітничать і сприяють одна одній в охороні й управлінні підводною культурною спадщиною відповідно до цієї Конвенції, у тому числі, де це практично можливо, співробітництво з питань дослідження, розкопок, документування, забезпечення схоронності, вивчення та показу публіці такої спадщини.

2. Настільки, наскільки це сумісно із цілями цієї Конвенції, кожна держава-учасниця зобов'язується обмінюватися з іншими державами-учасницями інформацією стосовно підводної культурної спадщини, у тому числі інформацією про виявлення цієї спадщини, її місцезнаходження, розкопки або видобування з порушенням положень цієї Конвенції або з порушенням інших норм міжнародного права; про

відповідну наукову методологію й технологію, а також про розробку правових норм, застосовних до такої спадщини.

3. Інформація, якою обмінюються між собою держави-учасниці або ЮНЕСКО й держави-учасниці щодо виявлення або місцезнаходження підводної культурної спадщини, настільки, наскільки це сумісно з їхнім національним законодавством, має конфіденційний характер і доступна тільки компетентним відомствам держав-учасниць, оскільки розголошення такої інформації може становити небезпеку або створювати ризик для цілей охорони такої підводної культурної спадщини.

4. Кожна держава-учасниця вживає всіх практично здійсненних заходів для поширення інформації, у тому числі, якщо це можливо, за допомогою відповідних міжнародних баз даних, про підводну культурну спадщину, розкопки або видобування якої були здійснені з порушенням цієї Конвенції або з порушенням інших норм міжнародного права.

Стаття 20

Інформованість громадськості

Кожна держава-учасниця вживає всіх практично здійсненних заходів для забезпечення більш широкої поінформованості громадськості щодо цінності й значущості підводної культурної спадщини, а також важливості її охорони відповідно до цієї Конвенції.

Стаття 21

Підготовка в галузі підводної археології

Держави-учасниці співробітничать у підготовці спеціалістів у галузі підводної археології, у розробці методів консервації підводної культурної спадщини і, на погоджених умовах, у передачі технологій, що стосуються підводної культурної спадщини.

Стаття 22

Компетентні відомства

1. Для забезпечення належного виконання цієї Конвенції держави-учасниці створюють компетентні відомства або у відповідних випадках посилюють існуючі відомства з метою створення, підтримання й відновлення реєстру підводної культурної спадщини, її ефективної охорони, консервації, показу публіці й управління нею, а також для дослідницьких й освітніх цілей.

2. Держави-учасниці повідомляють Генеральному директору назву й адресу своїх компетентних відомств, які займаються питаннями підводної культурної спадщини.

Стаття 23

Наради держав-учасниць

1. Генеральний директор скликає Нараду держав-учасниць протягом одного року після набрання чинності цією Конвенцією й після цього не менше одного разу на два роки. На вимогу більшості держав-учасниць Генеральний директор скликає позачергову Нараду держав-учасниць.

2. Нарада держав-учасниць визначає свої функції й обов'язки.

3. Нарада держав-учасниць приймає свої Правила процедури.

4. Нарада держав-учасниць може створити Консультативний науково-технічний орган, який складається з експертів, призначених державами-учасницями з належним врахуванням принципу справедливого географічного розподілу й бажаного співвідношення в ньому чоловіків і жінок.

5. Консультативний науково-технічний орган надає відповідне сприяння Нараді держав-учасниць у наукових і технічних питаннях, пов'язаних із застосуванням Правил.

Стаття 24

Секретаріат Конвенції

1. Генеральний директор забезпечує секретаріатське обслуговування Конвенції.

2. До обов'язків Секретаріату належать:

а) організація Нарад держав-учасниць, як це передбачено пунктом 1 статті 23;

б) сприяння державам-учасницям у виконанні рішень Нарад держав-учасниць.

Стаття 25

Мирне вирішення спорів

1. Будь-який спір між двома чи більше державами-учасницями щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції підлягає врегулюванню шляхом переговорів у дусі доброї волі або іншими мирними засобами за власним вибором держав-учасниць.

2. Якщо протягом розумного періоду спір не вдасться вирішити за допомогою переговорів, він може за згодою заінтересованих держав-учасниць бути переданий ЮНЕСКО, яка виступає як посередник.

3. За відсутності посередництва, або якщо за наявності посередництвом спір не вирішено, положення про вирішення спорів, передбачені Частиною XV Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права (995_057), застосовуються *mutatis mutandis* щодо будь-

якого спору між державами-учасницями цієї Конвенції стосовно тлумачення або застосування цієї Конвенції незалежно від того, чи є вони учасницями Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права.

4. Будь-яка процедура, обрана державами-учасницями цієї Конвенції та Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права (995_057) відповідно до її статті 287, застосовується для вирішення спорів відповідно до цієї статті, якщо тільки держава-учасниця під час ратифікації, прийняття, схвалення цієї Конвенції або приєднання до неї чи будь-коли після цього не обере для вирішення спорів, що виникають у зв'язку із цією Конвенцією, іншу процедуру відповідно до статті 287.

5. Держава-учасниця цієї Конвенції, що не є учасницею Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права (995_057), під час ратифікації, прийняття, схвалення цієї Конвенції або приєднання до неї чи будь-коли після цього може відповідно до цієї статті вибрати шляхом письмової заяви один або декілька засобів, передбачених у пункті 1 статті 287 Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права, для цілей вирішення спорів. Стаття 287 застосовується до такої заяви, а також до будь-якого спору, в якому така держава є стороною і який не охоплюється чинною заявою. Для цілей погоджувальної процедури й арбітражу відповідно до додатків V й VII Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права така держава має право призначити посередників й арбітрів, які включаються до списків, згаданих у статті 2 Додатка V й у статті 2 Додатка VII, для вирішення спорів, що виникають у зв'язку із цією Конвенцією.

Стаття 26

Ратифікація, прийняття, схвалення або приєднання

1. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або схваленню державами-членами ЮНЕСКО.

2. До цієї Конвенції можуть приєднатися:

a) держави, які не є членами ЮНЕСКО, але є членами Організації Об'єднаних Націй або будь-якої спеціалізованої установи системи Організації Об'єднаних Націй або Міжнародного агентства з атомної енергії, а також держави-учасниці Статуту Міжнародного Суду (995_010) й будь-яка інша держава, що отримує від Генеральної конференції ЮНЕСКО запрошення приєднатися до цієї Конвенції;

b) території, які мають повне внутрішнє самоврядування, що визнаються як такі Організацією Об'єднаних Націй, але не досягли повної незалежності відповідно до резолюції 1514 (XV) Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (995_280), і які володіють компетенцією в питаннях, що регулюються цією Конвенцією, у тому числі компетенцією щодо укладання договорів, які стосуються таких питань.

3. Ратифікаційні грамоти або акти про прийняття, схвалення або приєднання здаються на зберігання Генеральному директору, який є депозитарієм.

Стаття 27

Набрання чинності

Ця Конвенція набирає чинності через три місяця з дня здачі на зберігання двадцятої ратифікаційної грамоти або акта, згаданих у статті 26, але лише стосовно двадцяти держав або територій, що здали на зберігання свої ратифікаційні грамоти або акти про прийняття, схвалення або приєднання. Для будь-якої іншої держави або території вона набирає чинності через три місяці з дня здачі на зберігання цією державою або територією ратифікаційної грамоти або акта про прийняття, схвалення або приєднання.

Стаття 28

Заява щодо внутрішніх неморських вод

Під час ратифікації, прийняття, схвалення цієї Конвенції або приєднання до неї чи будь-коли після цього будь-яка держава або територія може заявити про застосування Правил до внутрішніх неморських вод.

Стаття 29

Географічне обмеження застосування

Під час ратифікації, прийняття, схвалення цієї Конвенції або приєднання до неї будь-яка держава або територія може зробити заяву депозитарію про те, що ця Конвенція не застосовується до певних ділянок її території, внутрішніх вод, архіпелажних вод або територіального моря, надаючи при цьому обґрунтування подібної заяви. Така держава настільки, наскільки це практично здійснено, і в можливо короткі строки сприяє створенню умов, що дозволяють поширити дію цієї Конвенції на ділянки, згадані в її заяві, і після досягнення цього відкликає свою заяву цілком або частково.

Стаття 30

Застереження

За винятком випадку, передбаченого в статті 29, до цієї Конвенції не можуть робитися ніякі застереження.

Стаття 31

Зміни

1. Держава-учасниця може шляхом надіслання письмового повідомлення на ім'я Генерального директора запропонувати зміни до

цієї Конвенції. Генеральний директор розсилає таке повідомлення всім державам-учасникам. Якщо протягом шести місяців з дати поширення такого повідомлення не менше половини держав-учасниць дадуть позитивну відповідь на це прохання, Генеральний директор подає цю пропозицію наступній нараді держав-учасниць для обговорення й можливого прийняття.

2. Зміни приймаються більшістю у дві третини присутніх і тих, що беруть участь у голосуванні, держав-учасниць.

3. Зміни до цієї Конвенції після їхнього прийняття підлягають ратифікації або прийняттю, схваленню чи приєднанню державами-учасницями.

4. Зміни набирають чинності, але лише щодо держав-учасниць, що ратифікували, прийняли або схвалили такі зміни або приєдналися до них, через три місяці з дня здачі на зберігання ратифікаційних грамот або актів, згаданих у пункті 3 цієї статті, двома третинами держав-учасниць. Згодом для кожної держави або території, що ратифікувала, прийняла, схвалила зміну або приєдналася до неї, зміна набирає чинності через три місяці з дня здачі на зберігання цією державою-учасницею ратифікаційної грамоти або акта про прийняття, схвалення або приєднання.

5. Держава або територія, що стала учасницею цієї Конвенції після набрання чинності змінами відповідно до пункту 4 цієї статті, якщо тільки вона не заявляє про інший намір, вважається

- a) учасницею цієї Конвенції з такими змінами; та
- b) учасницею Конвенції без зміни стосовно будь-якої держави-учасниці, для якої така зміна не є обов'язковою.

Стаття 32

Денонсація

1. Будь-яка держава-учасниця може шляхом надіслання письмового повідомлення на ім'я Генерального директора денонсувати цю Конвенцію.

2. Денонсація набирає чинності через дванадцять місяців після дати отримання повідомлення, якщо в повідомленні не зазначається пізніший строк.

3. Денонсація жодним чином не зачіпає обов'язку будь-якої держави-учасниці виконувати будь-яке зобов'язання, що міститься в цій Конвенції, і є для неї чинним відповідно до міжнародного права незалежно від цієї Конвенції.

Стаття 33

Правила

Правила, що додаються до цієї Конвенції, становлять її невід'ємну частину і, якщо чітко не передбачено інше, посилання на цю Конвенцію є посиланням і на Правила.

Стаття 34

Реєстрація в Організації Об'єднаних Націй

Відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй (995_010) ця Конвенція реєструється в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй на прохання Генерального директора.

Стаття 35

Тексти, що мають однакову силу

Ця Конвенція укладена англійською, арабською, іспанською китайською, російською та французькою мовами, причому всі шість текстів мають однакову силу.

Додаток

Правила, що стосуються діяльності, спрямованої на підводну культурну спадщину

216

I. Загальні принципи

Правило 1

Пріоритетним варіантом охорони підводної культурної спадщини вважається можливість її зберігання *in situ*. Відповідно, дозволи на діяльність, спрямовану на підводну культурну спадщину, надаються в такий спосіб, який відповідає завданням охорони цієї спадщини, і за умови дотримання цієї вимоги ця діяльність може бути дозволена з метою значного сприяння охороні або внеску в розширення знань про підводну культурну спадщину чи підвищення її значущості.

Правило 2

Комерційна експлуатація підводної культурної спадщини з метою торгівлі або спекуляції або її безповоротне розосередження докорінно несумісні з охороною й належним управлінням підводною культурною спадщиною. Підводна культурна спадщина не є предметом торгівлі, купівлі, продажу чи бартеру як товар, що має комерційну цінність.

Це правило не може тлумачитися як таке, що забороняє:

а) надання послуг фахових археологів або інших необхідних послуг, характер і мета яких цілком відповідають цій Конвенції і які здійснюються на підставі дозволу компетентних відомств;

б) розміщення на зберігання підводної культурної спадщини, добутої під час дослідницького проекту відповідно до цієї Конвенції, за умови, що таке розташування на зберігання не завдає шкоди науковій або культурній цінності або цілісності видобутих об'єктів і не призводить до їхнього безповоротного розосередження, що воно відповідає положенням правил 33 й 34 та здійснюється на підставі дозволу компетентних відомств.

Правило 3

Діяльність, спрямована на підводну культурну спадщину, не повинна негативно впливати на підводну культурну спадщину більше, ніж це необхідно для цілей проекту.

Правило 4

У ході діяльності, спрямованої на підводну культурну спадщину, використовуються методи неруйнівного поводження й обстеження, що є кращими, ніж видобування об'єктів. Якщо розкопки або видобування необхідні з метою наукового вивчення або подальшої охорони підводної культурної спадщини, методи й технологія, які використовуються, повинні бути максимально можливою мірою неруйнівними та сприяти забезпеченню схоронності останків.

Правило 5

Під час здійснення діяльності, спрямованої на підводну культурну спадщину, не повинен без необхідності порушуватися спокій людських останків і місць, які є об'єктом поклоніння.

Правило 6

Діяльність, спрямована на підводну культурну спадщину, суворо регламентується, з тим щоб забезпечити належний облік культурної, історичної й археологічної інформації, яка збирається.

Правило 7

Заохочується доступ громадськості до підводної культурної спадщини *in situ* за винятком випадків, коли такий доступ не є сумісним із завданнями охорони й управління.

Правило 8

Заохочується міжнародне співробітництво в здійсненні діяльності, спрямованої на підводну культурну спадщину, з тим щоб сприяти ефективному обміну й використанню знань археологів та інших відповідних спеціалістів.

II. Проектна документація

Правило 9

До початку будь-якої діяльності, спрямованої на підводну культурну спадщину, готується проектна документація, що подається компетентним відомствам для отримання дозволу й відповідної експертної оцінки.

Правило 10

Проектна документація включає:

- a) оцінку попередніх досліджень або попередньої роботи;
- b) виклад змісту проекту і його цілей;
- c) методологію й технічні засоби, які підлягають використанню;
- d) план фінансування;
- e) запланований графік здійснення проекту;
- f) склад групи, а також кваліфікацію, обов'язки та досвід кожного члена групи;
- g) плани аналітичної й іншої діяльності після закінчення робіт на об'єкті;
- h) програму консервації артефактів й об'єкта, яка підлягає розробці в тісному співробітництві з компетентними відомствами;
- i) політику управління об'єктом і його утримання в порядку на весь період здійснення проекту;
- j) програму документального забезпечення;
- k) техніку безпеки;
- l) охорону навколишнього середовища;
- m) домовленості про співробітництво з музеями та іншими закладами, зокрема науковими;
- n) порядок підготовки звітів;
- o) передачу на архівне зберігання, у тому числі видобутої підводної культурної спадщини; та
- p) план публікацій.

Правило 11

Діяльність, спрямована на підводну культурну спадщину, повинна здійснюватися відповідно до проектної документації, затвердженої компетентними установами.

Правило 12

У разі непередбаченого виявлення або зміни обставин проектна документація переглядається й до неї за згоди компетентних установ вносяться зміни.

Правило 13

У разі крайньої необхідності або при випадковому виявленні з метою охорони підводної культурної спадщини може бути дозволена навіть за відсутності проектної документації діяльність, спрямована на підводну культурну спадщину, у тому числі заходи з консервації або діяльність короткострокового характеру, особливо щодо забезпечення її стабільного стану.

III. Попередня робота

Правило 14

Попередня робота, зазначена в правилі 10а, включає оцінку, яка визначає значущість і ступінь уразливості підводної культурної спадщини й навколишнього природного середовища у зв'язку з можливою шкодою в результаті реалізації запропонованого проекту, а також можливість отримання даних, які відповідали б цілям проекту.

Правило 15

Така оцінка включає також попереднє вивчення доступних історичних та археологічних відомостей, археологічних та екологічних характеристик об'єкта й наслідків будь-якого потенційного втручання з погляду довгострокового зберігання в стабільному стані підводної культурної спадщини, зачепленої діяльністю.

IV. Мета, методологія й технічні засоби здійснення проекту

Правило 16

Методологія повинна відповідати цілям проекту, а використовувані технічні засоби повинні мати, по можливості, найменш інтрузивний характер.

V. Фінансування

Правило 17

За винятком надзвичайних ситуацій, викликаних необхідністю охорони підводної культурної спадщини, завчасно до проведення будь-якої діяльності забезпечується належне фінансування в обсязі, достатньому для здійснення всіх стадій проекту, у тому числі консервації, документування та зберігання видобутих артефактів, а також підготовки та розповсюдження звітів.

Правило 18

Проектна документація містить підтвердження спроможності профінансувати проект аж до його завершення, як, наприклад, фінансова гарантія.

Правило 19

Проектна документація містить план дій на випадок непередбачених обставин, що забезпечує консервацію підводної культурної спадщини й документації, що її стосується, у випадку будь-якого призупинення передбаченого фінансування.

VI. Строки здійснення проекту-графік

Правило 20

Для того щоб гарантувати здійснення всіх стадій проекту, завчасно до початку будь-якої діяльності, спрямованої на підводну культурну спадщину, складається відповідний графік із зазначенням строків консервації, документування й зберігання видобутої підводної культурної спадщини, а також підготовки й розповсюдження звітів.

Правило 21

Проектна документація містить план дій на випадок непередбачених обставин, який забезпечує консервацію підводної культурної спадщини й документації, що її стосується, у разі будь-якого призупинення або припинення проекту.

VII. Наукова компетентність і кваліфікація

Правило 22

Діяльність, спрямована на підводну культурну спадщину, здійснюється тільки під керівництвом і контролем, а також за регулярної присутності кваліфікованого фахівця з підводної археології, наукова компетентність якого відповідає проекту.

Правило 23

Усі особи, які входять до складу групи, що здійснює проект, мають кваліфікацію й підтверджену компетентність, які відповідають їхнім функціям у рамках проекту.

VIII. Консервація й управління об'єктом

Правило 24

Програма консервації передбачає порядок поводження з археологічними об'єктами в ході діяльності, спрямованої на підводну культурну спадщину, під час їхнього транспортування й у довгостроковому плані. Консервація здійснюється відповідно до чинних професійних норм.

Правило 25

Програма управління об'єктом передбачає охорону й управління *in situ* підводною культурною спадщиною під час і після закінчення робіт на об'єкті. Програма включає інформування громадськості, розумні заходи щодо забезпечення стабільності об'єкта, моніторинг і захист від втручання.

ІХ. Документальне забезпечення

Правило 26

Програма документального забезпечення передбачає відповідно до чинних професійних норм археологічної документації, докладне документування, у тому числі звіт про хід здійснення діяльності, спрямованої на підводну культурну спадщину.

Правило 27

Документальне забезпечення включає, як мінімум, докладний опис об'єкта, у тому числі походження підводної культурної спадщини, перенесеної або видобутої під час діяльності, спрямованої на підводну культурну спадщину, польові записи, плани, креслення, перетини, а також фотографії або записи на інших носіях.

Х. Безпека

Правило 28

Розробляється адекватна техніка безпеки, що відповідає всім застосовним нормативним і професійним вимогам, з метою забезпечення безпеки й здоров'я членів групи, яка здійснює проект, і третіх осіб.

ХІ. Навколишнє середовище

Правило 29

Розробляються заходи для охорони навколишнього середовища, які адекватно забезпечують, щоб дно морів і морські організми не піддавалися не виправданому впливу.

ХІІ. Звітність

Правило 30

Проміжний і заключний звіти подаються відповідно до графіка, передбаченого проектною документацією, і здаються на зберігання до відповідних публічних архівних служб.

Правило 31

Звіти включають:

- a) виклад цілей;
- b) перелік використаних методів і технічних засобів;
- c) опис досягнутих результатів;
- d) основну графічну й фотографічну документацію по всіх фазах діяльності;
- e) рекомендації щодо консервації й зберігання об'єкта й будь-якої переміщеної підводної культурної спадщини; та
- f) рекомендації щодо майбутньої діяльності.

XIII. Збереження проектних архівів

Правило 32

Питання зберігання проектних архівів погоджуються до початку будь-якої діяльності й включаються до проектної документації.

Правило 33

Проектні архіви, у тому числі будь-яка переміщена підводна культурна спадщина й примірник усієї документації, яка її стосується, зберігаються, наскільки це можливо, в одному місці й у повному обсязі як колекція в такий спосіб, який забезпечує їхню доступність для спеціалістів і громадськості, а також схоронність архіву. Це повинно бути зроблено якнайшвидше й у будь-якому разі не пізніше, ніж через 10 років після завершення проекту, наскільки це може бути сумісно із цілями консервації підводної культурної спадщини.

Правило 34

правління проектними архівами здійснюється відповідно до міжнародних професійних норм і під керівництвом компетентних відомств.

XIV. Поширення

Правило 35

Просвіта громадськості й надання результатів проекту в популярній формі, коли це можливо, є однією із цілей проекту.

Правило 36

Заключна зведена доповідь з проекту:

- a) публікується з урахуванням складності проекту й конфіденційності або делікатного характеру інформації в можливо короткі строки; і
- b) здається на зберігання до відповідних публічних архівних служб.

Учинено в м. Париж 6 листопада 2001 року у двох автентичних примірниках за підписом Голови тридцять першої сесії Генеральної конференції й Генерального директора Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури; ці примірники здаються на зберігання в архів Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, а їхні належним чином засвідчені копії надсилаються всім державам і територіям, зазначеним у статті 26, а також Організації Об'єднаних Націй.

Наведений вище текст є дійсним текстом Конвенції, належним чином прийнятої Генеральною конференцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури на її тридцять першій сесії, що відбулася в Парижі й закінчилася 3 листопада 2001 року.

На посвідчення чого цю Конвенцію підписали 6 листопада 2001 року

Голова Генеральної конференції Генеральний директор

Публікується за: Конвенція про охорону підводної культурної спадщини // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c52#Text

КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Про приєднання до Конвенції див. Закон № 132 від 06.03.2008

Дата підписання: 17.10.2003

Дата приєднання України: 06.03.2008

Дата набрання чинності для України: 27.08.2008

Генеральна конференція Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (далі – ЮНЕСКО), проводячи засідання в Парижі з 29 вересня до 17 жовтня 2003 року під час своєї 32 сесії;

224

посилаючись на існуючі міжнародні договори з прав людини, зокрема Загальну декларацію прав людини, прийняту 1948 року, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, прийнятий 1966 року, та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийнятий 1966 року;

беручи до уваги важливе значення нематеріальної культурної спадщини як головного джерела культурного різноманіття й гарантії сталого розвитку, як це наголошено в Рекомендації ЮНЕСКО, що стосується збереження традиційної культури й фольклору, яку прийнято 1989 року, у Загальній декларації ЮНЕСКО про культурне різноманіття, яку прийнято 2001 року, та в Стамбульській декларації 2002 року, прийнятій на третій конференції круглого столу міністрів культури;

беручи до уваги глибоку взаємозалежність між нематеріальною культурною спадщиною та матеріальною культурною й природною спадщиною;

визнаючи, що процеси глобалізації та суспільних перетворень поряд з умовами, які вони створюють для поновленого діалогу між спільнотами, також зумовлюють, як зумовлює і явище нетерпимості, серйозні загрози погіршення, зникнення та руйнування нематеріальної культурної

спадщини, зокрема через обмеженість ресурсів для охорони такої спадщини;

усвідомлюючи загальне прагнення та загальне занепокоєння стосовно охорони нематеріальної культурної спадщини людства;

визнаючи, що спільноти, зокрема корінні спільноти, групи та в деяких випадках окремі особи відіграють важливу роль у створенні, захисті, збереженні та відтворенні нематеріальної культурної спадщини, допомагаючи цим збагачувати культурне різноманіття й сприяти творчості людини;

відзначаючи велике значення діяльності ЮНЕСКО зі створення нормативних актів, спрямованих на захист культурної спадщини, зокрема Конвенції про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини, прийнятої 1972 року;

відзначаючи також, що на сьогодні не існує жодного обов'язкового для виконання багатостороннього правового акта стосовно захисту нематеріальної культурної спадщини;

беручи до уваги те, що існуючі міжнародні угоди, рекомендації та резолюції стосовно культурної та природної спадщини необхідно ефективно збагатити й доповнити новими положеннями, що стосуються нематеріальної культурної спадщини;

беручи до уваги необхідність поглиблювати усвідомлення, особливо серед молодих поколінь, важливості нематеріальної культурної спадщини та її охорони;

беручи до уваги те, що міжнародна спільнота повинна сприяти разом з Державами-сторонами Конвенції охороні такої спадщини в дусі співробітництва та взаємодопомоги;

нагадуючи про програми ЮНЕСКО стосовно нематеріальної культурної спадщини, зокрема проголошення шедеврів усної та нематеріальної спадщини людства;

беручи до уваги неоціненну роль нематеріальної культурної спадщини як чинника, що сприяє зближенню людей, обмінам та взаєморозумінню між ними,

приймає 17 жовтня 2003 року цю Конвенцію.

I. Загальні положення

Стаття 1

Цілі Конвенції

Цілями цієї Конвенції є:

а) охорона нематеріальної культурної спадщини;

- b) забезпечення поваги до нематеріальної культурної спадщини відповідних спільнот, груп та окремих осіб;
- c) підвищення рівня знань на місцевому, національному та міжнародному рівнях про важливість нематеріальної культурної спадщини та забезпечення її взаємного визнання;
- d) здійснення міжнародного співробітництва та надання допомоги.

Стаття 2

Визначення

Для цілей цієї Конвенції:

1. Термін «нематеріальна культурна спадщина» означає ті звичаї, форми показу та вираження, знання та навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти й культурні простори, які визнані спільнотами, групами й у деяких випадках окремим особами як частина їхньої культурної спадщини. Ця нематеріальна культурна спадщина, що передається від покоління до покоління, постійно відтворюється спільнотами та групами під впливом їхнього оточення, їхньої взаємодії з природою та їхньої історії формує у них почуття самотності й наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного різноманіття й творчості людини.

Для цілей цієї Конвенції до уваги береться лише та нематеріальна культурна спадщина, яка є сумісною з існуючими міжнародними договорами з прав людини, з вимогами взаємної поваги між спільнотами, групами та окремими особами, а також сталого розвитку.

2. Термін «нематеріальна культурна спадщина», як її визначено у викладеному вище пункті 1, проявляється, *inter alia*, у таких галузях:

- a) усних традиціях та формах вираження, зокрема в мові як носії нематеріальної культурної спадщини;
- b) виконавському мистецтві;
- c) звичаях, обрядах, святкуваннях;
- d) знаннях та практиці, що стосуються природи та всесвіту;
- e) традиційних ремеслах.

3. Термін «охорона» означає заходи, спрямовані на забезпечення життєздатності нематеріальної культурної спадщини, у тому числі її ідентифікації, документування, дослідження, збереження, захисту, популяризацію, підвищення її ролі, її передачу, зокрема шляхом формальної та неформальної освіти, а також відродження різних аспектів такої спадщини.

4. Термін «держави-учасниці» означає держави, які зобов'язані цією Конвенцією і у відносинах між якими ця Конвенція є чинною.

5. Ця Конвенція застосовується *mutatis mutandis* до територій, зазначених у статті 33, які стають її учасницями відповідно до умов, установлених у цій статті. У цій частині вислів «держави-учасниці» стосується також цих територій.

Стаття 3

Зв'язок з іншими міжнародними договорами

Ніщо в цій Конвенції не може тлумачитись як:

а) таке, що змінює статус або знижує рівень охорони цінностей, які визнані всесвітньою спадщиною в рамках Конвенції про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини, прийнятої 1972 року (995_089), і з якими безпосередньо пов'язаний той чи той елемент нематеріальної культурної спадщини; або

б) таке, що зачіпає права й зобов'язання держав-учасниць, що випливають з будь-якого міжнародного договору, який стосується прав інтелектуальної власності або використання біологічних та екологічних ресурсів й учасницями якого вони є.

II. Органи Конвенції

Стаття 4

Генеральна асамблея держав-учасниць

1. Цим засновується Генеральна асамблея держав-учасниць (далі – Генеральна асамблея). Генеральна асамблея є повновладним органом цієї Конвенції.

2. Генеральна асамблея збирається на чергові сесії раз на два роки. Вона може збиратися на позачергові сесії тоді, коли прийме таке рішення, або на прохання Міжурядового комітету з охорони нематеріальної культурної спадщини чи на прохання не менше третини держав-учасниць.

3. Генеральна асамблея приймає свій Регламент.

Стаття 5

Міжурядовий комітет з охорони нематеріальної культурної спадщини

1. Цим у рамках ЮНЕСКО засновується Міжурядовий комітет з охорони нематеріальної культурної спадщини (далі – Комітет). Комітет складається з представників 18 держав-учасниць, обраних державами-учасницями, що зібралися на Генеральну асамблею, після набрання цієї Конвенцією чинності відповідно до статті 34.

2. Кількість держав-членів цього Комітету буде збільшено до 24, коли кількість держав-учасниць Конвенції досягне 50.

Стаття 6

Вибори та строк повноважень держав-членів Комітету

1. Вибори держав-членів Комітету здійснюються відповідно до принципів справедливого географічного представництва та ротації.
2. Держави-члени Комітету обираються на строк у чотири роки державами-учасницями Конвенції, що зібралися на Генеральну асамблею.
3. Однак строк повноважень половини держав-членів Комітету, обраних під час перших виборів, обмежується двома роками. Ці держави визначаються жеребкуванням під час перших виборів.
4. Кожні два роки Генеральна асамблея оновлює половину складу держав-членів Комітету.
5. Вона також обирає таку кількість держав-членів Комітету, яка необхідна для заповнення вакансій.
6. Держава-член Комітету не може бути обрана на два строки повноважень поспіль.
7. Держави-члени Комітету підбирають своїми представниками осіб, компетентних у різних галузях нематеріальної культурної спадщини.

Стаття 7

Функції Комітету

Без обмеження інших його прерогатив, наданих йому цією Конвенцією, функціями Комітету є:

- a) сприяння досягненню цілей Конвенції, заохочення й моніторинг її виконання;
- b) надання консультацій стосовно передової практики та підготовка рекомендацій стосовно заходів для охорони нематеріальної культурної спадщини;
- c) підготовка та подання на затвердження Генеральної асамблеї проекту плану використання ресурсів Фонду відповідно до статті 25;
- d) пошук шляхів збільшення ресурсів Фонду та вжиття для цього необхідних заходів відповідно до статті 25;
- e) підготовка та подання на затвердження Генеральної асамблеї оперативних директив з виконання Конвенції;
- f) розгляд відповідно до статті 29 звітів держав-учасниць та узагальнення їх для Генеральної асамблеї;
- g) розгляд заяв, що подаються державами-учасницями, та прийняття рішень стосовно таких заяв відповідно до розроблених Комітетом і затверджених Генеральною асамблеєю об'єктивних критеріїв, що стосуються:
 - i) унесення до списків та відбору пропозицій, згаданих у статтях 16, 17 та 18;
 - ii) надання міжнародної допомоги відповідно до статті 22.

Стаття 8

Методи роботи Комітету

1. Комітет підзвітний Генеральній асамблеї. Він звітує перед нею про всю свою діяльність і всі свої рішення.

2. Комітет приймає свій Регламент більшістю, що становить дві третини його членів.

3. Комітет може створювати на тимчасовій основі будь-які adhoc консультативні органи, які він вважає необхідними для виконання свого завдання.

4. Комітет може запрошувати на свої засідання будь-які державні або приватні органи, а також будь-яких приватних осіб, які мають визнану компетенцію в різних галузях нематеріальної культурної спадщини, для проведення з ними консультацій з конкретних питань.

Стаття 9

Акредитація консультативних організацій

1. Комітет уносить на розгляд Генеральної асамблеї пропозиції стосовно акредитації неурядових організацій, що мають визнану компетенцію в галузі нематеріальної культурної спадщини, для надання ними консультацій Комітетові.

2. Комітет уносить також на розгляд Генеральної асамблеї пропозиції стосовно критеріїв та умов такої акредитації.

229

Стаття 10

Секретаріат

1. Секретаріат ЮНЕСКО надає допомогу Комітетові.

2. Секретаріат готує документацію для Генеральної асамблеї та Комітету, а також проекти порядку денного їхніх засідань та забезпечує виконання їхніх рішень.

III. Охорона нематеріальної культурної спадщини на національному рівні

Стаття 11

Роль держав-учасниць

Кожна держава-учасниця:

a) уживає необхідних заходів для забезпечення охорони нематеріальної культурної спадщини, наявної на її території;

b) у рамках заходів з охорони, зазначених у пункті 3 статті 2, ідентифікує й визначає різні елементи нематеріальної культурної спадщини, наявної на її території, за участю спільнот, груп та відповідних неурядових організацій.

Стаття 12

Переліки

1. Щоб забезпечити ідентифікацію для охорони, кожна держава-учасниця з урахуванням своєї ситуації складає один чи більш ніж один перелік нематеріальної культурної спадщини, наявної на її території. Такі переліки повинні оновлюватися регулярно.

2. Кожна держава-учасниця, подаючи періодично свій звіт Комітетові відповідно до статті 29, повідомляє відповідну інформацію про такі переліки.

Стаття 13

Інші заходи стосовно охорони

Кожна держава-учасниця, щоб забезпечувати охорону, розвиток та підвищення ролі нематеріальної культурної спадщини, наявної на її території, докладає зусиль для:

a) прийняття спільної політики, спрямованої на підвищення ролі нематеріальної культурної спадщини в суспільстві та включення охорони цієї спадщини до програм планування;

b) визначення або створення одного чи більш ніж одного компетентного органу з охорони нематеріальної культурної спадщини, наявної на її території;

c) сприяння науковим, технічним та мистецтвознавчим дослідженням, а також розробці методик дослідження для ефективної охорони нематеріальної культурної спадщини, зокрема нематеріальної культурної спадщини, яка знаходиться в небезпеці;

d) вжиття відповідних юридичних, технічних, адміністративних та фінансових заходів, спрямованих на:

i) сприяння створенню або посиленню установ з підготовки кадрів у галузі управління нематеріальною культурною спадщиною, а також передачі такої спадщини через форуми та простори, призначені для її представлення або вираження;

ii) забезпечення доступу до нематеріальної культурної спадщини з дотриманням загальноприйнятої практики, що визначає порядок доступу певних аспектів такої спадщини;

iii) створення установ, які займаються документацією стосовно нематеріальної культурної спадщини, та сприяння доступу до них.

Стаття 14

Освіта, підвищення обізнаності й нарощення потенціалу

Кожна держава-учасниця, використовуючи всі засоби, які є в її розпорядженні, докладає зусиль для:

а) забезпечення визнання, поваги до та підвищення ролі нематеріальної культурної спадщини в суспільстві, зокрема завдяки:

- i) освітнім, інформаційним програмам та програмам підвищення обізнаності, спрямованим на широку громадськість, зокрема молодь;
- ii) конкретним освітнім програмам і програмам підготовки кадрів, призначеним для відповідних спільнот та груп;
- iii) діяльності з нарощення потенціалу в галузі охорони нематеріальної культурної спадщини, зокрема управління та науковим дослідженням;
- iv) неформальним способам передачі знань;

б) інформування громадськості про небезпеки, що загрожують такій спадщині, а також про діяльність, що здійснюється на виконання цієї Конвенції;

с) сприяння освіті з питань захисту природних просторів та пам'ятних місць, існування яких є необхідним для вираження нематеріальної культурної спадщини.

Стаття 15

Участь спільнот, груп та окремих осіб

Кожна держава-учасниця в рамках своєї діяльності з охорони нематеріальної культурної спадщини прагне забезпечити якнайширшу участь спільнот, груп та, у відповідних випадках, окремих осіб, які створюють, зберігають і передають таку спадщину, а також активно залучати їх до управління такою спадщиною.

IV. Охорона нематеріальної культурної спадщини на міжнародному рівні

Стаття 16

Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини людства

1. Для забезпечення більшої наочності нематеріальної культурної спадщини, сприяння поглибленню усвідомлення її значення та заохочення діалогу на основі поваги до культурного різноманіття Комітет за пропозицією відповідних держав-учасниць складає, оновлює та публікує Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини людства.

2. Комітет розробляє та подає на затвердження Генеральної асамблеї критерії складання, оновлення та публікації зазначеного Репрезентативного списку.

Стаття 17

Список нематеріальної культурної спадщини, що потребує термінової охорони

1. Для вжиття відповідних заходів з охорони Комітет складає, оновлює та публікує Список нематеріальної культурної спадщини, що потребує термінової охорони, та включає таку спадщину до цього Списку на прохання відповідної держави-учасниці.

2. Комітет розробляє та подає на затвердження Генеральної асамблеї критерії складання, оновлення та публікації зазначеного Списку.

3. У випадках надзвичайної терміновості, – об'єктивні критерії яких затверджуються Генеральною асамблеєю на основі пропозиції Комітету, – він може, проконсультувавшись із заінтересованою державною-учасницею, унести об'єкт відповідної спадщини до Списку, згаданого в пункті 1.

Стаття 18

Програми, проекти та заходи з охорони нематеріальної культурної спадщини

1. На основі пропозицій, що подаються державами-учасницями, та відповідно до розроблених Комітетом критеріїв, затверджених Генеральною асамблеєю, Комітет здійснює періодичний відбір та сприяє здійсненню національних, субрегіональних або регіональних програм, проектів і заходів з охорони спадщини, які, на його думку, найліпше відображають принципи та цілі цієї Конвенції, з урахуванням особливих потреб країн, що розвиваються.

2. Для цього він отримує, розглядає та затверджує заявки на надання міжнародної допомоги, сформульовані державами-учасницями для підготовки таких пропозицій.

3. Комітет супроводжує здійснення зазначених програм, проектів і заходів поширенням передової практики у формах, які будуть ним визначені.

V. Міжнародне співробітництво та допомога

Стаття 19

Співробітництво

1. Для цілей цієї Конвенції міжнародне співробітництво включає, *inter alia*, обмін інформацією та досвідом, спільні ініціативи, а також створення механізму надання допомоги державам-учасницям в їхніх зусиллях, спрямованих на охорону нематеріальної культурної спадщини.

2. Без обмеження положень їхнього національного законодавства та норм звичаєвого права й практики держави-учасниці визнають, що охорона нематеріальної культурної спадщини становить спільний інтерес для людства, та для цього зобов'язуються співробітничати на двосторонньому субрегіональному, регіональному та міжнародному рівнях.

Стаття 20

Цілі міжнародної допомоги

Міжнародна допомога може надаватися для таких цілей:

- a) охорони спадщини, унесеної до Списку нематеріальної культурної спадщини, що потребує негайної охорони;
- b) підготовки переліків у значенні статей 11 та 12;
- c) підтримки програм, проектів і заходів, що здійснюються на національному, субрегіональному та регіональному рівнях та спрямовані на охорону нематеріальної культурної спадщини;
- d) будь-якої іншої мети, яку Комітет може визнати необхідною.

Стаття 21

Форми міжнародної допомоги

Допомога, що надається Комітетом державі-учасниці, регламентується оперативними директивами, передбаченими в статті 7, а також угодою, передбаченою в статті 24, і може набувати таких форм:

- a) дослідження, що стосуються різних аспектів охорони;
- b) надання послуг експертів та спеціалістів-практиків;
- c) підготовки всього необхідного персоналу;
- d) розробки нормативних та інших заходів;
- e) створення та забезпечення функціонування інфраструктур;
- f) надання обладнання та ноу-хау;
- g) інших форми фінансової й технічної допомоги, зокрема у відповідних випадках надання позик з низькими процентними ставками та пожертв.

Стаття 22

Умови надання міжнародної допомоги

1. Комітет установлює процедуру розгляду заявок на міжнародну допомогу й визначає, яка інформація повинна бути включена до заявок, наприклад передбачені заходи, необхідні дії та оцінка пов'язаних з ними витрат.

2. У термінових випадках заявка на отримання допомоги розглядається Комітетом на пріоритетній основі.

3. Для прийняття рішення Комітет проводить такі дослідження та консультації, які він вважає необхідними.

Стаття 23

Заявки на міжнародну допомогу

1. Кожна держава-учасниця може подати Комітетові заявку на міжнародну допомогу з охорони нематеріальної культурної спадщини, що є на її території.

2. Така заявка може бути також подана спільно двома чи більш ніж двома державами-учасницями.

3. Заявка повинна містити інформацію, передбачену в пункті 1 статті 22, та необхідну документацію.

Стаття 24

Роль держав-учасниць, що є бенефіціарами

1. Відповідно до положень цієї Конвенції міжнародна допомога, що надається, регулюється угодою між державою-учасницею, що є бенефіціаром, та Комітетом.

2. Як загальне правило, держава-учасниця, що є бенефіціаром, залежно від коштів, що є в її розпорядженні, бере участь у покритті витрат, пов'язаних із заходами охорони, на які надається міжнародна допомога.

3. Держава-учасниця, що є бенефіціаром, подає Комітетові звіт про використання допомоги, що надається для охорони нематеріальної культурної спадщини.

234

VI. Фонд нематеріальної культурної спадщини

Стаття 25

Характер та ресурси Фонду

1. Цим засновується Фонд нематеріальної культурної спадщини (далі – Фонд).

2. Цей Фонд складається із цільових фондів, створених відповідно до Положення про фінанси ЮНЕСКО.

3. Кошти Фонду складаються з:

- a) внесків держав-учасниць;
- b) коштів, асигнованих з цією метою Генеральною конференцією ЮНЕСКО;
- c) внесків, пожертв або заповіданого майна, які можуть бути надані:
 - i) іншими державами;

- ii) організаціями й програмами системи Організації Об'єднаних Націй, зокрема Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй, та іншими міжнародними організаціями;
- iii) державними або приватними органами чи приватними особами;
- d) будь-яких процентних нарахувань на кошти цього Фонду;
- e) сум зборів та надходжень від заходів, організованих на користь Фонду;
- f) будь-яких інших коштів, передбачених Положенням про Фонд, розробленим Комітетом.

4. Комітет приймає рішення про використання коштів на підставі керівних вказівок Генеральної асамблеї.

5. Комітет може приймати внески та допомогу в інших формах, передбачених для загальних або конкретних цілей, пов'язаних з визначеними проектами, за умови, що такі проекти схвалені Комітетом.

6. Унесення внесків до Фонду не може супроводжуватися жодними політичними, економічними чи іншими умовами, не сумісними із цілями, які має ця Конвенція.

Стаття 26

Внески держав-учасниць до Фонду

1. Без шкоди для будь-якого додаткового добровільного внеску держави-учасниці цієї Конвенції зобов'язуються вносити до Фонду принаймні раз на два роки внески, сума яких, що розраховується за єдиною процентною ставкою, яка застосовується для всіх держав, визначається Генеральною асамблеєю. Рішення Генеральної асамблеї із цього питання приймається більшістю присутніх держав-учасниць, що беруть участь у голосуванні, які не зробили заяви, передбаченої в пункті 2 цієї статті. У жодному разі зазначений внесок держави-учасниці не перевищує 1% її внеску до звичайного бюджету ЮНЕСКО.

2. Однак будь-яка держава, зазначена в статті 32 або в статті 33 цієї Конвенції, під час здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може зробити заяву, що вона не буде зобов'язана положеннями пункту 1 цієї статті.

3. Держава-учасниця цієї Конвенції, яка зробила заяву, передбачену в пункті 2 цієї статті, докладає зусиль, щоб відкликати свою заяву, повідомивши про це Генеральному секретарю ЮНЕСКО. Проте відкликання заяви набирає чинності стосовно внеску, який повинна сплатити ця держава, лише з дати відкриття наступної сесії Генеральної асамблеї.

4. Щоб Комітет міг ефективно планувати свою діяльність, внески держав-учасниць цієї Конвенції, що зробили заяви, передбачені в пункті

2 цієї статті, повинні вноситися регулярно, принаймні раз на два роки, та повинні, наскільки це можливо, наближатися до суми внесків, які вони повинні були вносити у випадку, якби вони були зобов'язані положеннями пункту 2 цієї статті.

5. Будь-яка держава-учасниця цієї Конвенції, що має заборгованість за своїм обов'язковим або добровільним внеском за поточний рік та календарний рік, що безпосередньо передує йому, не може бути обрана членом Комітету; це положення не застосовується до перших виборів. Повноваження такої держави, що вже є членом Комітету, закінчуються під час будь-яких виборів, передбачених у статті 6 цієї Конвенції.

Стаття 27

Додаткові добровільні внески до Фонду

Держави-учасниці, які бажають зробити добровільні внески, що є додатковими стосовно тих, які передбачено в статті 26, інформують про це Комітет якомога швидше, щоб він міг відповідним чином планувати свою діяльність.

Стаття 28

Міжнародні кампанії зі збору коштів

Держави-учасниці, наскільки це є можливим, надають підтримку міжнародним кампаніям зі збору коштів для Фонду, які організовуються під егідою ЮНЕСКО.

236

II. Звіти

Стаття 29

Звіти держав-учасниць

Держави-учасниці подають Комітетові, дотримуючися форми та періодичності, що визначаються Комітетом, звіти про законодавчі, регулятивні та інші заходи, ужиті для виконання цієї Конвенції.

Стаття 30

Звіти Комітету

1. На кожній сесії Генеральної асамблеї Комітет подає їй звіт, що готується на основі його діяльності й тих звітів держав-учасниць, про які йдеться у викладеній вище статті 29.

2. Цей звіт доводиться до відома Генеральної конференції ЮНЕСКО.

VIII. Перехідні положення

Стаття 31

Зв'язок з проголошенням шедеврів усної та нематеріальної спадщини людства

1. Комітет уносить до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини шедеври усної та нематеріальної спадщини людства, проголошені до набрання чинності цією Конвенцією.

2. Включення зазначених шедеврів до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства жодним чином не визначає наперед критеріїв, які встановлюються відповідно до пункту 2 статті 16 стосовно подальших включень.

3. Після набрання чинності цією Конвенцією не буде здійснюватися жодних подальших проголошень.

IX. Прикінцеві положення

Стаття 32

Ратифікація, прийняття або затвердження

1. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню державами-членами ЮНЕСКО в порядку, передбаченому їхніми відповідними конституційними процедурами.

2. Ратифікаційні грамоти, документи про прийняття або затвердження здаються на зберігання Генеральному директору ЮНЕСКО.

Стаття 33

Приєднання

1. Ця Конвенція відкрита для приєднання всіх держав, що не є членами ЮНЕСКО, яким Генеральна конференція Організації пропонує приєднатися до цієї Конвенції.

2. Ця Конвенція відкрита також для приєднання територій, що мають повне внутрішнє самоврядування, які визнаються як такі Організацією Об'єднаних Націй, але не досягли повної незалежності відповідно до резолюції 1514 (XV) Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (995_280) та які мають компетенцію в питаннях, що регулюються цією Конвенцією, зокрема компетенцію стосовно укладання договорів з таких питань.

3. Документ про приєднання здається на зберігання Генеральному директору ЮНЕСКО.

Стаття 34

Набрання чинності

Ця Конвенція набирає чинності через три місяці з дня здачі на зберігання тридцятої ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання, але лише для тих держав, які здали на зберігання свої ратифікаційні грамоти або документи про прийняття, затвердження чи приєднання в зазначений день або раніше. Для будь-якої іншої держави-учасниці Конвенція набирає чинності через три місяці після здачі на зберігання її ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання.

Стаття 35

Федеративні або неунітарні конституційні системи

Стосовно держав-учасниць, які мають федеративний або неунітарний конституційний устрій, застосовуються такі положення:

а) у тому, що стосується положень цієї Конвенції, виконання яких належить до юрисдикції федеральної або центральної законодавчої влади, зобов'язання федерального або центрального уряду будуть тими самими, що й зобов'язання держав-учасниць, які не є федеративними державами;

б) у тому, що стосується положень цієї Конвенції, застосування яких належить до юрисдикції окремих штатів, областей, провінцій або кантонів, які входять до складу федерації і які відповідно до існуючої в ній конституційної системи не зобов'язані вживати законодавчих заходів, федеральний уряд доводить зазначені положення до відома компетентних органів влади штатів, областей, провінцій або кантонів з рекомендацією стосовно прийняття їх.

Стаття 36

Денонсація

1. Кожна держава-учасниця може денонсувати цю Конвенцію.
2. Про денонсацію повідомляють письмовим актом, який здається на зберігання Генеральному директору ЮНЕСКО.
3. Денонсація набирає чинності через дванадцять місяців після отримання акта про денонсацію. Вона жодним чином не змінює фінансових зобов'язань, прийнятих державою-учасницею, яка денонсує Конвенцію, до дати набрання чинності виходу з неї.

Стаття 37

Функції депозитарію

Генеральний директор ЮНЕСКО як депозитарій цієї Конвенції інформує держави-члени Організації, держави, що не є членами

Організації, зазначені в статті 33, а також Організацію Об'єднаних Націй про здачу на зберігання всіх ратифікаційних грамот, документів про прийняття, затвердження чи приєднання, передбачених у статтях 32 і 33, а також про акти денонсації, передбачені в статті 36.

Стаття 38

Зміни

1. Держава-учасниця може за допомогою письмового повідомлення, надісланого Генеральному директору ЮНЕСКО, запропонувати зміни до цієї Конвенції. Генеральний директор розсилає таке повідомлення всім державам-учасницям. Якщо протягом шести місяців з дати розсилання зазначеного повідомлення не менше половини держав-учасниць дадуть позитивні відповіді на цю пропозицію, Генеральний директор подає його наступній сесії Генеральної асамблеї для розгляду та можливого прийняття.

2. Зміни приймаються більшістю у дві третини присутніх держав-учасниць, що беруть участь у голосуванні.

3. Зміни до цієї Конвенції після їхнього прийняття підлягають ратифікації, затвердженню чи приєднанню державами-учасницями.

4. Зміни набирають чинності, але лише стосовно держав, які їх ратифікували, прийняли, затвердили або приєдналися до них, через три місяці з дня здачі на зберігання документів, зазначених у пункті 3 цієї статті, двома третинами держав-учасниць. У подальшому для кожної держави-учасниці, яка ратифікує, прийме, затвердить зміну або приєднається до неї, зміна набирає чинності через три місяці з дня здачі на зберігання державою-учасницею її ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання.

5. Процедура, ustanovlena в пунктах 3 й 4, не застосовується до змін до статті 5 стосовно кількості держав-членів Комітету. Такі зміни набирають чинності з моменту їхнього прийняття.

6. Держава, яка стає учасником цієї Конвенції після набрання чинності змінами відповідно до пункту 4 цієї статті, якщо вона не заявляє про інший намір, вважається:

а) учасницею цієї Конвенції зі змінами, унесеними до неї таким чином;

б) учасницею цієї Конвенції без змін стосовно будь-якої держави-учасниці, не зобов'язаної змінами.

Стаття 39

Тексти, що мають однакову силу

Цю Конвенцію складено англійською, арабською, іспанською, китайською, російською та французькою мовами, причому всі шість текстів мають однакову силу.

Стаття 40

Реєстрація

Відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй (995_010) ця Конвенція реєструється в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй на прохання Генерального директора ЮНЕСКО.

Публікується за: Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://mkip.gov.ua/content/konvenciya-yunesko-pro-ohoronu-nematerialnoi-kulturnoi-spadshchini.html>

РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ЗНАЧЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА

(Конвенція Фаро, 2005 р.)

Конвенцію ратифіковано Законом № 581-VII від 19.09.2013

Дата підписання: 27.10.2005

Дата підписання від імені України: 31.10.2007

Дата ратифікації України: 19.09.2013

Дата набрання чинності для України: 01.05.2014

Преамбула

Держави-члени Ради Європи, які підписали цю Конвенцію, ураховуючи, що однією із цілей Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами для збереження та заохочення ідеалів і принципів, які ґрунтуються на повазі прав людини, демократії та верховенстві права, що є спільною спадщиною;

визнаючи необхідність поставити людей і людські цінності в центр розширеної та міждисциплінарної концепції культурної спадщини;

наголошуючи на значенні й потенціалі розумного використання культурної спадщини як ресурсу сталого розвитку та якості життя в постійно мінливому суспільстві;

визнаючи, що кожна особа при дотриманні прав та свобод інших осіб має право користуватися культурною спадщиною за своїм вибором, що є одним з аспектів права на вільну участь у культурному житті, закріпленого в Загальній декларації прав людини ООН (1948 року) та гарантованого Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права (1966 року);

будучи переконаними в необхідності залучати всіх членів суспільства до безперервного процесу визначення культурної спадщини та управління нею;

будучи переконаними в обґрунтованості принципу політики спадщини та ініціатив у сфері освіти, які стосуються всіх видів культурної спадщини на рівній основі й таким чином сприяють діалогові між культурами та релігіями;

посилаючися на різні документи Ради Європи, особливо на Європейську культурну конвенцію (1954 року), Конвенцію про охорону архітектурної спадщини Європи (1985 року), Європейську конвенцію про охорону археологічної спадщини (переглянуту) (1992 року) та Європейську ландшафтну конвенцію (2000 року);

будучи переконаними у важливості створення загальноєвропейських рамок для співробітництва в динамічному процесі втілення цих принципів у життя,

домовилися про таке:

РОЗДІЛ I

Цілі, визначення та принципи

Стаття 1

Цілі Конвенції

Сторони цієї Конвенції домовляються:

а) визнавати права, пов'язані з культурною спадщиною, як невід'ємну частину права на участь у культурному житті, як це визначено в Загальній декларації прав людини;

б) визнавати індивідуальну та колективну відповідальність стосовно культурної спадщини;

в) наголошувати на тому, що збереження культурної спадщини та її стале використання спрямовані на розвиток людського потенціалу та якості життя;

г) уживати необхідних заходів для застосування положень Конвенції стосовно:

- ролі культурної спадщини у створенні мирного та демократичного суспільства, а також у процесах сталого розвитку культурного різноманіття та сприяння йому;

- найліпшої ефективної реалізації повноважень усіх відповідних громадських, інституційних та приватних учасників.

Стаття 2

Визначення

Для цілей цієї Конвенції:

а) культурна спадщина є сукупністю ресурсів, успадкованих від минулого, які люди, незалежно від своєї приналежності, уважають відображенням і вираженням своїх постійно мінливих цінностей, вірувань, знань і традицій. Вона охоплює всі аспекти середовища, які виникли в результаті взаємодії в часі між людьми та місцями;

б) співтовариство спадщини складається з людей, що цінують певні аспекти культурної спадщини, які вони в рамках громадської діяльності бажають зберегти й передати прийдешнім поколінням.

Стаття 3

Спільна спадщина Європи

Сторони погоджуються сприяти розумінню спільної спадщини Європи, яка складається з:

а) усіх форм культурної спадщини в Європі, які разом складають спільне джерело пам'яті, розуміння, самобутності, згуртованості й творчості, а також

б) ідеалів, принципів і цінностей, які отримані з досвіду, накопиченого завдяки прогресові й конфліктам минулого, та які сприяють розвиткові мирного й стабільного суспільства, яке ґрунтується на повазі прав людини, демократії та верховенстві права.

Стаття 4

Права та обов'язки, пов'язані з культурною спадщиною

Сторони визнають, що:

а) кожний, поодинці або спільно, має право користуватися культурною спадщиною та сприяти її збагаченню;

б) кожний, поодинці або спільно, зобов'язаний поважати культурну спадщину інших так само, як власну спадщину, а тому й спільну спадщину Європи;

в) здійснення права на культурну спадщину може підлягати лише таким обмеженням, які є необхідними в демократичному суспільстві для захисту громадського інтересу, прав та свобод інших.

Стаття 5

Право та політика у сфері культурної спадщини

Сторони зобов'язуються:

а) визнавати громадський інтерес до культурної спадщини відповідно до її значення для суспільства;

б) підвищувати цінність культурної спадщини через її виявлення, вивчення, тлумачення, захист, збереження та представлення;

в) забезпечувати з урахуванням особливих умов кожної Сторони наявність положень у законодавстві для здійснення права на культурну спадщину, як це визначено в статті 4;

г) заохочувати економічний та соціальний клімат, який сприяє участі в діяльності, пов'язаній з культурною спадщиною;

д) сприяти захистові культурної спадщини як важливого фактора для спільних цілей сталого розвитку, культурного різноманіття й сучасної творчості;

е) визнавати цінність культурної спадщини, яка знаходиться на територіях під їхньою юрисдикцією, незалежно від її походження;

ж) розробляти інтегровані стратегії для сприяння виконанню положень цієї Конвенції.

Стаття 6

Дія Конвенції

Жодне положення цієї Конвенції не тлумачиться як таке, що:

а) обмежує або підриває права людини і основоположні свободи, які можуть бути гарантовані міжнародними документами, особливо

Загальною декларацією прав людини та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод;

б) зачіпає сприятливіші положення, які стосуються культурної спадщини й середовища та які містяться в інших національних або міжнародних правових документах;

с) створює права, що мають позовну силу.

РОЗДІЛ II

Внесок культурної спадщини в розвиток суспільства та людини

Стаття 7

Культурна спадщина та діалог

Сторони зобов'язуються через органи державної влади та інші компетентні органи:

а) заохочувати роздуми про етику й методи представлення культурної спадщини, а також повагу до різноманітності тлумачень;

б) ініціювати процеси примирення для справедливого врегулювання ситуацій, коли одна й та сама культурна спадщина в різних громадах пов'язана із суперечливими цінностями;

с) розвивати знання про культурну спадщину як ресурс для полегшення мирного співіснування шляхом сприяння довірі та взаєморозумінню для врегулювання та недопущення конфліктів;

д) інтегрувати ці підходи в усі аспекти безперервної освіти й професійної підготовки.

Стаття 8

Середовище, спадщина та якість життя

Сторони зобов'язуються використовувати всі аспекти спадщини культурного середовища для:

а) збагачення процесів економічного, політичного, соціального й культурного розвитку та планування землекористування за допомогою вивчення впливу на культурну спадщину та використання в разі необхідності стратегій зменшення шкоди;

б) сприяння інтегрованому підходу до політики, яка стосується культурного, біологічного, геологічного та ландшафтного різноманіття, для досягнення балансу між цими елементами;

с) зміцнення соціальної згуртованості шляхом виховання почуття загальної відповідальності за місця проживання людей;

д) сприяння досягненню якості в сучасних перетвореннях середовища без шкоди для його культурних цінностей.

Стаття 9

Стале використання культурної спадщини

Для підтримки культурної спадщини Сторони зобов'язуються:

а) заохочувати повагу до цілісності культурної спадщини шляхом забезпечення того, щоб у рішеннях про зміни враховувалося розуміння пов'язаних із цим культурних цінностей;

б) розробляти й просувати принципи сталого управління, а також заохочувати утримання;

с) забезпечувати, щоб у всіх загальних технічних регламентах враховувалися особливі вимоги до збереження культурної спадщини;

д) сприяти використанню матеріалів, методів і навичок, які ґрунтуються на традиціях, а також досліджувати можливості їхнього застосування в сучасних умовах;

е) сприяти високій якості роботи через системи професійної кваліфікації та акредитації окремих осіб, підприємств та установ.

Стаття 10

Культурна спадщина та економічна діяльність

Для повного використання потенціалу культурної спадщини як фактора сталого економічного розвитку Сторони зобов'язуються:

а) підвищувати рівень обізнаності про економічний потенціал культурної спадщини та використовувати його;

б) враховувати специфічний характер та інтереси культурної спадщини під час розробки економічної політики, а також

с) забезпечувати, щоб у рамках цієї політики поважалася цілісність культурної спадщини без шкоди для її основних цінностей.

РОЗДІЛ III

Загальна відповідальність за культурну спадщину та участь громадськості

Стаття 11

Формування громадських обов'язків у сфері культурної спадщини

В управлінні культурною спадщиною Сторони зобов'язуються:

а) сприяти комплексному й добре поінформованому підходові органів державної влади в усіх секторах і на всіх рівнях;

б) розробляти юридичні, фінансові та професійні рамки, які уможливають здійснення спільної діяльності органів державної влади, експертів, власників, інвесторів, підприємців, неурядових організацій та громадянського суспільства;

с) розробляти інноваційні шляхи співробітництва між органами державної влади та іншими учасниками;

д) поважати й заохочувати добровільні ініціативи, які доповнюють роль органів державної влади;

е) заохочувати неурядові організації, які беруть участь у збереженні спадщини, діяти в громадських інтересах.

Стаття 12

Доступ до культурної спадщини та демократична участь

Сторони зобов'язуються:

а) заохочувати кожного брати участь у:

- процесі виявлення, вивчення, тлумачення, захисту, збереження та представлення культурної спадщини;

- громадському аналізі та обговореннях можливостей і проблем, пов'язаних з культурною спадщиною;

б) урахувати значення, яке кожна громада надає культурній спадщині, з якою вона себе ототожнює;

с) визнавати роль добровільних організацій і як партнерів у діяльності, і як конструктивних критиків політики у сфері культурної спадщини;

д) уживати заходів для поліпшення доступу до спадщини, особливо серед молоді та малозабезпечених верств населення, для підвищення рівня обізнаності про її цінність, необхідність її підтримувати й зберігати, та вигоди, які можуть бути пов'язані з нею.

Стаття 13

Культурна спадщина та знання

Сторони зобов'язуються:

а) сприяти включенню виміру культурної спадщини на всіх рівнях освіти не тільки як предмета вивчення у своєму праві, а як багатого джерела для вивчення інших предметів;

б) зміцнювати зв'язок між освітою у сфері культурної спадщини та професійною підготовкою;

с) заохочувати міждисциплінарне дослідження у сфері культурної спадщини, культурних спільнот, середовища та їхнього взаємозв'язку;

д) заохочувати постійну професійну підготовку та обмін знаннями й навичками як у рамках системи освіти, так і поза ними.

Стаття 14

Культурна спадщина та інформаційне суспільство

Сторони зобов'язуються розвивати використання цифрових технологій для розширення доступу до культурної спадщини й вигод, які пов'язані з нею, шляхом:

а) заохочення ініціатив, які сприяють підвищенню якості змісту й спрямовані на забезпечення різноманіття мов і культур в інформаційному суспільстві;

б) підтримки міжнародних сумісних стандартів для вивчення, збереження, зміцнення й безпеки культурної спадщини, ведучи боротьбу з незаконним обігом культурної власності;

с) прагнення до подолання перешкод для доступу до інформації, пов'язаної з культурною спадщиною, особливо для освітніх цілей, забезпечуючи захист прав інтелектуальної власності;

д) визнання того, що створення цифрового змісту, пов'язаного зі спадщиною, не повинно завдавати шкоди збереженню існуючої спадщини.

РОЗДІЛ IV

Моніторинг і співробітництво

Стаття 15

Зобов'язання Сторін

Сторони зобов'язуються:

а) розвивати через Раду Європи функцію моніторингу, який охоплює законодавство, політику та практику стосовно культурної спадщини, які відповідають принципам, установленим цією Конвенцією;

б) підтримувати, розвивати й уносити дані в спільну інформаційну систему, доступну для громадськості, що полегшує оцінку того, як кожна Сторона виконує свої зобов'язання за цією Конвенцією.

Стаття 16

Механізм моніторингу

а) Комітет Міністрів відповідно до статті 17 Статуту Ради Європи призначає відповідний комітет або визначає існуючий комітет для моніторингу виконання Конвенції, якому буде дозволено встановлювати порядок своєї діяльності.

б) Призначений комітет:

- установлює в разі необхідності правила процедури;

- здійснює управління спільною інформаційною системою, зазначеною в статті 15, проводячи огляд засобів, завдяки яким виконується кожне зобов'язання за цією Конвенцією;

- на запит однієї чи більше Сторін надає консультативний висновок з будь-якого питання, пов'язаного з тлумаченням Конвенції, беручи до уваги всі правові документи Ради Європи;

- за ініціативи однієї чи більше Сторін здійснює оцінку будь-якого аспекту виконання ними Конвенції;

- заохочує міжсекторальне застосування цієї Конвенції за допомогою співробітництва з іншими комітетами та участі в інших ініціативах Ради Європи;

- доповідає Комітетові Міністрів про свою діяльність.

До своєї роботи комітет може залучати експертів та спостерігачів.

Стаття 17

Співробітництво в подальшій діяльності

Сторони зобов'язуються співробітничати між собою й через Раду Європи для досягнення цілей і принципів цієї Конвенції, особливо для заохочення визнання спільної спадщини Європи, шляхом:

а) упровадження стратегій співробітництва за тими пріоритетними напрямками, які виявлені в процесі моніторингу;

б) заохочення багатосторонніх і транскордонних заходів, а також розвитку мереж регіонального співробітництва для реалізації цих стратегій;

в) обміну, розвитку, систематизації та забезпечення розповсюдження передового досвіду;

г) інформування громадськості про цілі та виконання цієї Конвенції.

Будь-які Сторони можуть за взаємною згодою вживати фінансових заходів для сприяння міжнародному співробітництву.

РОЗДІЛ V

Прикінцеві положення

Стаття 18

Підписання та набрання чинності

а) Ця Конвенція є відкритою для підписання державами – членами Ради Європи.

б) Вона підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи затвердження передаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

в) Ця Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду з дати, коли десять держав-членів Ради Європи висловили свою згоду бути зобов'язаними Конвенцією відповідно до положень попереднього пункту.

г) Для будь-якої держави, яка підписала цю Конвенцію та яка в подальшому висловлює свою згоду бути зобов'язаною нею, ця Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду з дати передачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи затвердження.

Стаття 19

Приєднання

а) Після набрання чинності цією Конвенцією Комітет Міністрів Ради Європи може запропонувати будь-якій державі, яка не є членом Ради Європи, та Європейському Співтовариству приєднатися до цієї Конвенції за рішенням, прийнятим більшістю, передбаченою в пункті «d» статті 20 Статуту Ради Європи, та за умови одностайного голосування представників Договірних держав, які мають право брати участь у засіданнях Комітету Міністрів.

б) Для будь-якої держави, яка приєдналася до цієї Конвенції, або для Європейського Співтовариства в разі його приєднання ця Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду з дати передачі на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи документа про приєднання.

Стаття 20

Територіальне застосування

а) Будь-яка держава під час підписання або передачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може визначити територію або території, до яких застосовується ця Конвенція.

б) Будь-яка держава в подальшому шляхом надіслання заяви на ім'я Генерального секретаря Ради Європи може поширити застосування цієї Конвенції на будь-яку іншу визначену в заяві територію. Для такої території Конвенція набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду з дати отримання такої заяви Генеральним секретарем.

с) Будь-яку заяву, зроблену згідно з двома попередніми пунктами, стосовно будь-якої території, визначеної в такій заяві, може бути відкликано шляхом повідомлення Генеральному секретарю. Відкликання набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення шестимісячного періоду з дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 21

Денонсація

а) Будь-яка Сторона може будь-коли денонсувати цю Конвенцію шляхом надіслання, письмового повідомлення Генеральному секретарю Ради Європи.

б) Така денонсація набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення шестимісячного періоду з дати отримання повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 22

Поправки

а) Будь-яка Сторона та комітет, зазначений у статті 16, можуть пропонувати поправки до цієї Конвенції.

б) Про будь-яку пропозицію стосовно внесення поправки повідомляється Генеральному секретарю Ради Європи, який повідомляє про неї державам-членам Ради Європи, іншим Сторонам, а також будь-якій державі, яка не є членом Ради Європи, та Європейському Співтовариству, яким запропоновано приєднатися до цієї Конвенції відповідно до положень статті 19.

с) Комітет розглядає будь-яку запропоновану поправку й подає текст, прийнятий більшістю в три чверті представників Сторін, до Комітету Міністрів для прийняття. Після його прийняття Комітетом Міністрів більшістю голосів, передбаченою в пункті «d» статті 20 Статуту Ради Європи, та за умови одностайного голосування держав-сторін, які мають право брати участь у засіданнях Комітету Міністрів, текст передається Сторонам для прийняття.

d) Будь-яка поправка набирає чинності для Сторін, які її прийняли, у перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду з дати, коли десять держав-членів Ради Європи повідомили Генеральному секретарю про її прийняття. Для будь-якої Сторони, яка в подальшому її приймає, така поправка набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду з дати, коли зазначена Сторона поінформувала Генерального секретаря про її прийняття.

Стаття 23

Повідомлення

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє державам-членам Ради Європи, будь-якій державі, яка приєдналася або якій запропоновано приєднатися до цієї Конвенції, а також Європейському Співтовариству, яке приєдналося або якому запропоновано приєднатися, про:

- a) будь-яке підписання;
- b) передачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання;
- c) будь-яку дату набрання цією Конвенцією чинності відповідно до положень статей 18, 19 й 20;
- d) будь-яку поправку, запропоновану до цієї Конвенції відповідно до положень статті 22, а також про дату набрання нею чинності;
- e) будь-яку іншу дію, заяву, повідомлення чи інформацію, що стосуються цієї Конвенції.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на те вповноважені, підписали цю Конвенцію.

Учинено, в м. Фаро 27 жовтня 2005 року англійською та французькою мовами, при цьому обидва тексти є рівноавтентичними, в одному примірнику, який передається на зберігання в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії кожній державі-члену Ради Європи та будь-якій державі або Європейському Співтовариству, яким запропоновано приєднатися до неї.

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ОХОРОНУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 39, ст. 333)

{Із змінами, внесеними згідно з Кодексом № 2768-III від 25.10.2001, ВВР, 2002; № 3-4, ст. 27 – набуває чинності з 01.01.2002 року Законами № 2921-III від 10.01.2002, ВВР, 2002; № 16, ст. 114; № 2245-IV від 16.12.2004, ВВР, 2005; № 5, ст. 114; № 997-V від 27.04.2007, ВВР, 2007; № 33, ст. 440; № 574-VI від 23.09.2008, ВВР, 2009; № 8, ст. 105; № 1759-VI від 15.12.2009, ВВР, 2010; № 9, ст. 76; № 2518-VI від 09.09.2010, ВВР, 2011; № 4, ст. 22; Кодексом № 2755-VI від 02.12.2010, ВВР, 2011; № 13-14; № 15-16; № 17, ст. 112; Законами № 2856-VI від 23.12.2010, ВВР, 2011; № 29, ст. 272; № 2947-VI від 13.01.2011, ВВР, 2011; № 32, ст. 316; № 3038-VI від 17.02.2011, ВВР, 2011; № 34, ст. 343; № 5395-VI від 02.10.2012, ВВР, 2013; № 40, ст. 535; № 5461-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014; № 5, ст. 62; № 365-VII від 02.07.2013, ВВР, 2014; № 14, ст. 248; № 1170-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014; № 22, ст. 816; № 191-VIII від 12.02.2015, ВВР, 2015; № 21, ст. 133; № 955-VIII від 28.01.2016, ВВР, 2016; № 10, ст. 103; № 2073-VIII від 25.05.2017, ВВР, 2017; № 34, ст. 369; № 2289-VIII від 08.02.2018, ВВР, 2018; № 13, ст. 71; № 2457-VIII від 19.06.2018, ВВР, 2018; № 34256; № 2641-VIII від 06.12.2018, ВВР, 2019; № 3, ст. 20; № 124-IX від 20.09.2019, ВВР, 2019; № 46, ст. 295; № 554-IX від 13.04.2020, ВВР, 2020; № 37, ст. 277 – вводитьися в дію з 1 січня 2021 року; № 711-IX від 17.06.2020, ВВР, 2020; № 46, ст. 394; № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II; Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

{У тексті Закону слова «орган охорони культурної спадщини Ради міністрів Автономної Республіки Крим», «органи охорони культурної спадщини обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій та органи охорони культурної спадщини районних державних адміністрацій», «органи охорони культурної спадщини місцевого самоврядування» в усіх відмінках замінено відповідно словами «орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим», «обласні, районні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації», «відповідний виконавчий орган сільської, селищної, міської ради» у відповідному відмінку згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Цей Закон регулює правові, організаційні, соціальні та економічні відносини у сфері охорони культурної спадщини з метою її збереження, використання об'єктів культурної спадщини у суспільному житті, захисту традиційного характеру середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь.

Об'єкти культурної спадщини, які знаходяться на території України, у межах її територіального моря та прилеглої зони, охороняються державою.

{Абзац другий преамбули в редакції Закону № 2641-VIII від 06.12.2018}

Охорона об'єктів культурної спадщини є одним із пріоритетних завдань органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

{Преамбула в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

культурна спадщина – сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини;

об'єкт культурної спадщини – визначне місце, споруда (витвір), комплекс (ансамбль), їхні частини, пов'язані з ними рухомі предмети, а також території чи водні об'єкти (об'єкти підводної культурної та археологічної спадщини), інші природні, природно-антропогенні або створені людиною об'єкти незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду і зберегли свою автентичність;

{Абзац третій частини першої статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2947-VI від 13.01.2011}

нерухомий об'єкт культурної спадщини – об'єкт культурної спадщини, який не може бути перенесений на інше місце без втрати його цінності з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду та збереження своєї автентичності;

рухомі предмети, пов'язані з нерухомими об'єктами культурної спадщини, – елементи, групи елементів об'єкта культурної спадщини, що можуть бути відокремлені від нього, але складають з ним єдину цілісність, і відокремлення яких призведе до втрати археологічної, естетичної, етнологічної, історичної, архітектурної, мистецької, наукової або культурної цінності об'єкта;

пам'ятка культурної спадщини (далі – пам'ятка) – об'єкт культурної спадщини, який занесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, або об'єкт культурної спадщини, який взято на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності цим Законом, до вирішення питання про включення (невключення) об'єкта культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України;

{Абзац шостий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 574-VI від 23.09.2008; в редакції Закону № 2073-VIII від 25.05.2017}

охорона культурної спадщини – система правових, організаційних, фінансових, матеріально-технічних, містобудівних, інформаційних та інших заходів з обліку (виявлення, наукове вивчення, класифікація, державна реєстрація), запобігання руйнуванню або заподіянню шкоди, забезпечення захисту, збереження, утримання, відповідного використання, консервації, реставрації, ремонту, реабілітації, пристосування та музеєфікації об'єктів культурної спадщини;

253

предмет охорони об'єкта культурної спадщини – характерна властивість об'єкта культурної спадщини, що становить його історико-культурну цінність, на підставі якої цей об'єкт визнається пам'яткою;

зони охорони пам'ятки, історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території (далі – зони охорони) – встановлювані навколо території пам'ятки, історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території охоронна зона, зона регулювання забудови, зона охоронюваного ландшафту, зона охорони археологічного культурного шару, в межах яких діє спеціальний режим їх використання;

{Абзац дев'ятий статті 1 в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

історичне населене місце – населене місце, яке зберегло повністю або частково історичний ареал і занесене до Списку історичних населених місць України;

історичний ареал населеного місця – частина населеного місця, що зберегла об'єкти культурної спадщини і пов'язані з ними розпланування

та форму забудови, які походять з попередніх періодів розвитку, типові для певних культур або періодів розвитку;

традиційний характер середовища – історично успадкований вигляд та об'ємно-просторова структура історичного населеного місця;

виявлення об'єкта культурної спадщини – сукупність науково-дослідних, пошукових заходів з метою визначення наявності та культурної цінності об'єкта культурної спадщини;

дослідження – науково-пошукова, науково-практична діяльність, спрямована на одержання нової інформації про об'єкти культурної спадщини, історичні населені місця, традиційний характер середовища, який є типовим для певних культур або періодів розвитку;

консервація – сукупність науково обґрунтованих заходів, які дозволяють захистити об'єкти культурної спадщини від подальших руйнувань і забезпечують збереження їхньої автентичності з мінімальним втручанням у їхній існуючий вигляд;

музеєфікація – сукупність науково обґрунтованих заходів щодо приведення об'єктів культурної спадщини у стан, придатний для екскурсійного відвідування;

пристосування – сукупність науково-дослідних, проектних, вишукувальних і виробничих робіт щодо створення умов для сучасного використання об'єкта культурної спадщини без зміни притаманних йому властивостей, які є предметом охорони об'єкта культурної спадщини, в тому числі реставрація елементів, які становлять історико-культурну цінність;

реабілітація – сукупність науково обґрунтованих заходів щодо відновлення культурних та функціональних властивостей об'єктів культурної спадщини;

ремонт – сукупність проектних, вишукувальних і виробничих робіт, спрямованих на покращення технічного стану та підтримання в експлуатаційному стані об'єкта культурної спадщини без зміни властивостей, які є предметом охорони об'єкта культурної спадщини;

реставрація – сукупність науково обґрунтованих заходів щодо укріплення (консервації) фізичного стану, розкриття найбільш характерних ознак, відновлення втрачених або пошкоджених елементів об'єктів культурної спадщини із забезпеченням збереження їхньої автентичності;

зміна об'єкта культурної спадщини – дії, що призводять чи можуть призвести до часткового або повного зникнення предмета охорони об'єкта культурної спадщини;

щойно виявлений об'єкт культурної спадщини – об'єкт культурної спадщини, який занесено до Переліку об'єктів культурної спадщини відповідно до цього Закону;

{Статтю 1 доповнено абзацом двадцять другим згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

морський меморіал – об'єкт підводної культурної спадщини, місце масової загибелі людей, якому надається спеціальний статус, що передбачає його виключну недоторканність, крім потреб наукових досліджень або інвентаризації;

{Статтю 1 доповнено абзацом двадцять третім згідно із Законом № 2289-VIII від 08.02.2018}

об'єкт всесвітньої спадщини – об'єкт культурної спадщини, включений до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО відповідно до Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (далі – Конвенція);

{Статтю 1 доповнено абзацом двадцять четвертим згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

видатна універсальна цінність – цінність об'єкта всесвітньої спадщини, яка є настільки унікальною, що виходить за межі національних кордонів та становить загальну цінність для нинішніх і майбутніх поколінь, збереження та охорона якої є першочерговим завданням для всього людства;

{Статтю 1 доповнено абзацом двадцять п'ятим згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

номінування об'єкта культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (далі – номінування) – підготовка та подання документів, на підставі яких Комітет всесвітньої спадщини ЮНЕСКО розглядає питання про включення об'єкта культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО;

{Статтю 1 доповнено абзацом двадцять шостим згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

буферна зона – територія навколо об'єкта всесвітньої спадщини, що забезпечує охорону цілісності та автентичності видатної універсальної цінності цього об'єкта та у межах якої встановлюється відповідний режим використання;

{Статтю 1 доповнено абзацом двадцять сьомим згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

облікова документація – документація, що формується в порядку обліку об'єктів культурної спадщини та містить дані щодо цінності об'єкта культурної спадщини, характерних властивостей, що становлять його

історико-культурну цінність (предмет охорони об'єкта культурної спадщини), етапів розвитку, просторових, функціональних характеристик, стану збереження, а також дані проведених досліджень;

{Статтю 1 доповнено абзацом двадцять восьмим згідно із Законом № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

цінна історична забудова – сукупність щойно виявлених об'єктів культурної спадщини, пам'яток культурної спадщини, які є містоформуєчим об'єктом історичного ареалу населеного місця.

{Статтю 1 доповнено абзацом двадцять дев'ятим згідно із Законом № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

{Стаття 1 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 2

Класифікація об'єктів культурної спадщини

1. За типами об'єкти культурної спадщини поділяються на:

споруди (витвори) – твори архітектури та інженерного мистецтва, твори монументальної скульптури та монументального малярства, археологічні об'єкти, печери з наявними свідченнями життєдіяльності людини, будівлі або приміщення в них, що зберегли автентичні свідчення про визначні історичні події, життя та діяльність відомих осіб; комплекси (ансамблі) – топографічно визначені сукупності окремих або поєднаних між собою об'єктів культурної спадщини; визначні місця – зони або ландшафти, природно-антропогенні витвори, що донесли до нашого часу цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду.

2. За видами об'єкти культурної спадщини поділяються на:

археологічні – рештки життєдіяльності людини (нерухомі об'єкти культурної спадщини: городища, кургани, залишки стародавніх поселень, стоянок, укріплень, військових таборів, виробництв, іригаційних споруд, шляхів, могильники, культові місця та споруди, їх залишки чи руїни, мегаліти, печери, наскельні зображення, ділянки історичного культурного шару, поля давніх битв, а також пов'язані з ними рухомі предмети), що містяться під землею поверхнею та під водою і є невідтворним джерелом інформації про зародження і розвиток цивілізації;

історичні – будинки, споруди, їх комплекси (ансамблі), окремі поховання та некрополі, місця масових поховань померлих та померлих (загиблих) військовослужбовців (у тому числі іноземців), які загинули у війнах, внаслідок депортації та політичних репресій на території України, місця бойових дій, місця загибелі бойових кораблів, морських та річкових суден, у тому числі із залишками бойової техніки, озброєння, амуніції тощо, визначні місця, пов'язані з важливими історичними подіями, з життям та діяльністю відомих осіб, культурою та побутом народів;

об'єкти монументального мистецтва – твори образотворчого мистецтва: як самостійні (окремі), так і ті, що пов'язані з архітектурними, археологічними чи іншими пам'ятками або з утворюваними ними комплексами (ансамблями);

об'єкти архітектури – окремі будівлі, архітектурні споруди, що повністю або частково збереглися в автентичному стані і характеризуються відзнаками певної культури, епохи, певних стилів, традицій, будівельних технологій або є творами відомих авторів;

{Абзац п'ятий частини другої статті 2 в редакції Закону № 2518-VI від 09.09.2010}

об'єкти містобудування – історично сформовані центри населених місць, вулиці, квартали, площі, комплекси (ансамблі) із збереженою планувальною і просторовою структурою та історичною забудовою, у тому числі поєднаною з ландшафтом, залишки давнього розпланування та забудови, що є носіями певних містобудівних ідей;

{Абзац частини другої статті 2 в редакції Закону № 2518-VI від 09.09.2010}

об'єкти садово-паркового мистецтва – поєднання паркового будівництва з природними або створеними людиною ландшафтами;

ландшафтні – природні території, які мають історичну цінність;

об'єкти науки і техніки – унікальні промислові, виробничі, науково-виробничі, інженерні, інженерно-транспортні, видобувні об'єкти, що визначають рівень розвитку науки і техніки певної епохи, певних наукових напрямів або промислових галузей.

{Стаття 2 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Розділ II УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 3

Державне управління у сфері охорони культурної спадщини

{Назва статті 3 в редакції Закону № 5461-VI від 16.10.2012}

1. Державне управління у сфері охорони культурної спадщини покладається на Кабінет Міністрів України, спеціально уповноважені органи охорони культурної спадщини.

До спеціально уповноважених органів охорони культурної спадщини (далі – органи охорони культурної спадщини) належать:

центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони культурної спадщини;

{Абзац частини першої статті 3 в редакції Закону № 5461-VI від 16.10.2012}

орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим;

{Абзац частини першої статті 3 в редакції Закону № 5461-VI від 16.10.2012}

обласні, районні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації;

{Абзац частини першої статті 3 в редакції Закону № 5461-VI від 16.10.2012}

виконавчий орган сільської, селищної, міської ради.

{Абзац частини першої статті 3 в редакції Закону № 5461-VI від 16.10.2012}

2. На території зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, та в умовах виникнення інших надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру управління охороною культурної спадщини здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення відповідно до Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» і цього Закону.

{Частина друга статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

3. Відповідний виконавчий орган сільської, селищної, міської ради населеного пункту, занесеного до Списку історичних населених місць України, утворюється місцевою радою за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

{Частина третя статті 3 в редакції Закону № 5461-VI від 16.10.2012}

4. Орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим, обласні, районні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації підзвітні і підконтрольні відповідним органам виконавчої влади та центральним органам виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони культурної спадщини в межах, передбачених законом.

{Частина четверта статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

5. Виконавчий орган сільської, селищної, міської ради з питань, передбачених підпунктом 5 пункту «б» частини першої статті 31 і підпунктом 10 пункту «б» статті 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», підконтрольний відповідним органам виконавчої влади.

{Частина п'ята статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

6. Рішення (розпорядження, дозволи, приписи, постанови) органів охорони культурної спадщини, прийняті в межах їхньої компетенції, є обов'язковими для виконання юридичними і фізичними особами.

7. Рішення (розпорядження, дозволи, приписи, постанови) центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини, прийняті в межах його компетенції, є обов'язковими для виконання органами охорони культурної спадщини.

{Частину восьму статті 3 виключено на підставі Закону № 5461-VI від 16.10.2012}

{Стаття 3 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 4

Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері охорони культурної спадщини

До повноважень Кабінету Міністрів України у сфері охорони культурної спадщини належить:

забезпечення проведення державної політики;

{Абзаци другий та третій статті 4 замінено абзацом згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Занесення об'єктів культурної спадщини національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та внесення змін до нього щодо пам'яток національного значення;

{Постанови КМ № 928, № 929, № 659, № 32, № 396}

{Абзац четвертий статті 4 виключено на підставі Закону № 2457-VIII від 19.06.2018}

надання дозволу на переміщення (перенесення) пам'ятки національного значення;

затвердження Списку історичних населених місць України та змін, внесених до нього;

оголошення комплексів (ансамблів) пам'яток історико-культурними заповідниками державного значення та територій історико-культурними заповідними територіями;

{Абзац статті 4 в редакції Закону № 2518-VI від 09.09.2010}

затвердження нормативів і методик грошової оцінки пам'ятки;

затвердження порядку створення наглядових рад об'єктів всесвітньої спадщини, формування їх складу та затвердження типового положення про наглядову раду об'єкта всесвітньої спадщини.

{Статтю 4 доповнено абзацом дев'ятим згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

{Стаття 4 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 5

Повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини

До повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини, належить:

1) формування державної політики з питань охорони культурної спадщини;

2) розроблення, затвердження та погодження нормативно-правових актів, розроблення та погодження державних програм охорони культурної спадщини;

2-1) затвердження порядку інформування Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО про намір здійснення містобудівних, архітектурних та ландшафтних перетворень, меліоративних, шляхових, земляних робіт на об'єкті всесвітньої спадщини, його території, в буферній зоні;

{Частина першу статті 5 доповнено пунктом 2-1 згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

3) оголошення топографічно визначених територій чи водних об'єктів, в яких містяться об'єкти культурної спадщини або можлива їх наявність, охоронюваними археологічними територіями;

4) затвердження державних норм та правил з питань охорони культурної спадщини, а щодо пам'яток архітектури та містобудування – спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері будівництва, архітектури, містобудування;

{Пункт 5 частини першої статті 5 виключено на підставі Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

5-1) затвердження науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення режиму використання об'єкта всесвітньої спадщини, затвердження науково-проектної документації з визначення меж та режимів використання території об'єкта всесвітньої спадщини та проектів землеустрою, що розробляються у її складі, технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж режимоутворюючих об'єктів всесвітньої спадщини (у разі встановлення такою документацією меж території об'єкта всесвітньої спадщини);

{Частину першу статті 5 доповнено пунктом 5-1 згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018; в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

5-2) затвердження планів управління об'єктами всесвітньої спадщини та здійснення моніторингу їх виконання;

{Частину першу статті 5 доповнено пунктом 5-2 згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

5-3) визначення рекомендацій щодо формування плану управління об'єктами всесвітньої спадщини;

{Частину першу статті 5 доповнено пунктом 5-3 згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

6) здійснення науково-методичного керівництва у питаннях охорони культурної спадщини, затвердження методик та правил дослідження об'єктів культурної спадщини;

7) управління в порядку, встановленому законом, історико-культурними заповідниками державного значення;

7-1) утворення чи визначення органів управління об'єктами всесвітньої спадщини;

{Частину першу статті 5 доповнено пунктом 7-1 згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

8) затвердження правил встановлення та утримання охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок на пам'ятках або в межах їхніх територій, затвердження їхніх зразків;

9) здійснення інших повноважень, передбачених законом та покладених на нього актами Президента України.

До повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, належить:

1) контроль за виконанням цього Закону, інших нормативно-правових актів про охорону культурної спадщини;

2) реалізація державної політики з питань охорони культурної спадщини;

3) ведення Державного реєстру нерухомих пам'яток України, здійснення координації та контролю за паспортизацією нерухомих об'єктів культурної спадщини;

4) координація робіт з виявлення, дослідження та документування об'єктів культурної спадщини;

5-1) затвердження науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення режиму використання об'єкта всесвітньої спадщини, затвердження науково-проектної документації з визначення меж та режимів використання території об'єкта всесвітньої спадщини та проектів землеустрою, що розробляються у її складі, технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж режимоутворюючих об'єктів всесвітньої спадщини (у разі встановлення такою документацією меж території об'єкта всесвітньої спадщини);

{Частина першу статті 5 доповнено пунктом 5-1 згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018; в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

5-2) затвердження планів управління об'єктами всесвітньої спадщини та здійснення моніторингу їх виконання;

{Частина першу статті 5 доповнено пунктом 5-2 згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

5-3) визначення рекомендацій щодо формування плану управління об'єктами всесвітньої спадщини;

{Частина першу статті 5 доповнено пунктом 5-3 згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

6) здійснення науково-методичного керівництва у питаннях охорони культурної спадщини, затвердження методик та правил дослідження об'єктів культурної спадщини;

7) управління в порядку, встановленому законом, історико-культурними заповідниками державного значення;

7-1) утворення чи визначення органів управління об'єктами всесвітньої спадщини;

{Частина першу статті 5 доповнено пунктом 7-1 згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

8) затвердження правил встановлення та утримання охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок на пам'ятках або в межах їхніх територій, затвердження їхніх зразків;

9) здійснення інших повноважень, передбачених законом та покладених на нього актами Президента України.

До повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, належить:

1) контроль за виконанням цього Закону, інших нормативно-правових актів про охорону культурної спадщини;

2) реалізація державної політики з питань охорони культурної спадщини;

3) ведення Державного реєстру нерухомих пам'яток України, здійснення координації та контролю за паспортизацією нерухомих об'єктів культурної спадщини;

4) координація робіт з виявлення, дослідження та документування об'єктів культурної спадщини;

5) подання Кабінету Міністрів України пропозицій про занесення об'єктів культурної спадщини національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та про внесення змін до нього щодо пам'яток національного значення;

6) занесення об'єктів культурної спадщини місцевого значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та внесення змін до нього щодо пам'яток місцевого значення;

7) подання Кабінету Міністрів України пропозиції про переміщення (перенесення) пам'ятки національного значення;

8) надання дозволу на переміщення (перенесення) пам'яток місцевого значення;

9) забезпечення юридичним і фізичним особам доступу до інформації, що міститься у Державному реєстрі нерухомих пам'яток України;

10) подання Кабінету Міністрів України пропозицій про затвердження Списку історичних населених місць України та про внесення змін до нього;

11) забезпечення публікації Державного реєстру нерухомих пам'яток України та внесення до нього змін;

12) затвердження науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення режиму використання пам'ятки національного значення, меж і режимів використання її території та зон охорони, історико-культурного заповідника державного значення, історико-культурної заповідної території, їхніх зон охорони, охоронюваних археологічних територій, історичних ареалів населених місць;

{Пункт 12 частини другої статті 5 в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

12-1) затвердження науково-проектної документації з визначення меж та режимів використання буферних зон об'єкта всесвітньої спадщини;

{Частину другу статті 5 доповнено пунктом 12-1 згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018; в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

12-2) затвердження технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж режимоутворюючих об'єктів культурної спадщини (у разі встановлення такою документацією меж території пам'ятки національного значення, історико-культурного заповідника державного значення, історико-культурної заповідної території, їхніх зон охорони, історичних ареалів населених місць);

{Частину другу статті 5 доповнено пунктом 12-2 згідно із Законом № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

13) здійснення нагляду за виконанням робіт з дослідження, консервації, реабілітації, реставрації, ремонту, пристосування та музеєфікації пам'яток, об'єктів всесвітньої спадщини та інших робіт на них;

{Пункт 13 частини другої статті 5 в редакції Закону № 2457-VIII від 19.06.2018}

14) погодження програм та проектів містобудівних, архітектурних та ландшафтних перетворень, меліоративних, шляхових, земляних робіт на пам'ятках національного значення, їх територіях, в історико-культурних заповідниках, на історико-культурних заповідних територіях, у зонах охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в

історичних ареалах населених місць, а також програм і проектів, реалізація яких може позначитися на об'єктах культурної спадщини;

15) призначення відповідних охоронних заходів щодо пам'яток національного значення, об'єктів всесвітньої спадщини, їх територій у разі виникнення загрози руйнування або пошкодження зазначених об'єктів внаслідок дії природних факторів або проведення будь-яких робіт;

{Пункт 15 частини другої статті 5 в редакції Закону № 2457-VIII від 19.06.2018}

16) заборона будь-якої діяльності юридичних або фізичних осіб, що створює загрозу об'єкту культурної спадщини, видатній універсальній цінності об'єкта всесвітньої спадщини або порушує законодавство у сфері охорони культурної спадщини;

{Пункт 16 частини другої статті 5 в редакції Закону № 2457-VIII від 19.06.2018}

17) надання дозволів на проведення робіт на пам'ятках національного значення;

{Пункт 17 частини другої статті 5 в редакції Закону № 2457-VIII від 19.06.2018; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

18) видання розпоряджень та приписів щодо охорони пам'яток національного значення, об'єктів всесвітньої спадщини, припинення робіт на них, їх територіях, в зонах охорони, буферних зонах, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, якщо ці роботи проводяться за відсутності затверджених або погоджених з відповідними органами охорони культурної спадщини програм та проектів, передбачених цим Законом, без дозволів або з відхиленням від них;

{Пункт 18 частини другої статті 5 в редакції Закону № 2457-VIII від 19.06.2018}

19) надання дозволів на відновлення земляних робіт;

20) погодження відчуження або передачі пам'яток національного значення їхніми власниками чи уповноваженими ними органами іншим особам у володіння, користування або управління;

21) погодження охоронних договорів на пам'ятки національного значення;

22) погодження документації із землеустрою у випадках та порядку, визначених Земельним кодексом України та Законом України

«Про землеустрій», щодо відповідності зазначеної документації законодавству у сфері охорони культурної спадщини;

{Пункт 22 частини другої статті 5 в редакції Закону № 365-VII від 02.07.2013}

23) застосування фінансових санкцій за порушення цього Закону;

24) формування і розміщення державного замовлення, укладення з цією метою контрактів на виявлення, дослідження, консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію, ремонт, пристосування пам'яток та інші заходи щодо охорони культурної спадщини;

25) здійснення інших повноважень, передбачених законом та покладених на нього актами Президента України.

Центральні органи виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини щорічно звітують перед Кабінетом Міністрів України та громадськістю про стан збереження об'єктів культурної спадщини, а також подають Кабінету Міністрів України та Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО щорічний звіт про стан збереження об'єктів всесвітньої спадщини, виконання Конвенції та рішень Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

{Частина третя статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

{Стаття 5 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2518-VI від 09.09.2010, № 2947-VI від 13.01.2011, № 3038-VI від 17.02.2011, № 5395-VI від 02.10.2012; в редакції Законів № 2245-IV від 16.12.2004, № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 6

Повноваження інших органів охорони культурної спадщини

1. До повноважень органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органів охорони культурної спадщини обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій відповідно до їхньої компетенції належить:

1) здійснення контролю за виконанням цього Закону, інших нормативно-правових актів про охорону культурної спадщини;

2) подання пропозицій центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини про занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та про внесення змін до нього;

{Пункт 2 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

3) забезпечення юридичним і фізичним особам доступу до інформації, що міститься у витягах з Державного реєстру нерухомих пам'яток України, а також надання інформації щодо програм та проектів будь-яких змін у зонах охорони пам'яток та в історичних ареалах населених місць;

4) затвердження науково-проектної документації з визначення меж і режимів використання пам'ятки місцевого значення та її зон охорони, технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж режимоутворюючих об'єктів культурної спадщини (у разі встановлення такою документацією меж території пам'ятки місцевого значення та її зон охорони);

{Пункт 4 частини першої статті 6 в редакції Закону № 1423-ІХ від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу ІІ Закону № 1423-ІХ від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-ІХ від 22.05.2022}

4⁻¹) затвердження науково-проектної документації з визначення меж і режимів використання історико-культурного заповідника місцевого значення, його зон охорони, технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж режимоутворюючих об'єктів культурної спадщини (у разі встановлення такою документацією меж історико-культурного заповідника місцевого значення, його зон охорони);

{Частину першу статті 6 доповнено пунктом 4⁻¹ згідно із Законом № 1423-ІХ від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу ІІ Закону № 1423-ІХ від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-ІХ від 22.05.2022}

5) затвердження науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення режиму використання пам'яток місцевого значення;

{Пункт 5 частини першої статті 6 в редакції Закону № 1423-ІХ від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу ІІ Закону № 1423-ІХ від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-ІХ від 22.05.2022}

6) забезпечення захисту об'єктів культурної спадщини від загрози знищення, руйнування або пошкодження;

7) забезпечення виготовлення, складання і передачі центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини наукової документації з описами та фіксацією об'єктів культурної спадщини, а в разі отримання дозволу на їх переміщення (перенесення) – демонтаж із них елементів, які становлять культурну цінність, з метою збереження;

{Пункт 7 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

8) організація розроблення та погодження відповідних програм охорони культурної спадщини;

9) погодження відповідних програм та проектів містобудівних, архітектурних і ландшафтних перетворень, меліоративних, шляхових, земляних робіт, реалізація яких може позначитися на стані пам'яток місцевого значення, їх територій і зон охорони;

{Пункт 9 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законами № 3038-VI від 17.02.2011, № 5461-VI від 16.10.2012}

{Пункт 10 частини першої статті 6 виключено на підставі Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

11) виконання функції замовника, укладення з цією метою контрактів на виявлення, дослідження, консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію, ремонт, пристосування об'єктів культурної спадщини та інші заходи щодо охорони культурної спадщини;

12) призначення відповідних охоронних заходів щодо пам'яток місцевого значення та їхніх територій у разі виникнення загрози їх руйнування або пошкодження внаслідок дії природних факторів або проведення будь-яких робіт;

13) надання дозволів на проведення робіт на пам'ятках місцевого значення (крім пам'яток археології);

{Пункт 13 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2518-VI від 09.09.2010, № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

14) видання розпоряджень та приписів щодо охорони пам'яток місцевого значення, припинення робіт на пам'ятках, їхніх територіях та в зонах охорони, якщо ці роботи проводяться за відсутності затверджених або погоджених з відповідним органом охорони культурної спадщини програм та проектів, передбачених цим Законом дозволів або з відхиленням від них;

15) надання відповідних дозволів на відновлення земляних робіт;

16) погодження відчуження або передачі пам'яток місцевого значення їхніми власниками чи уповноваженими ними органами іншим особам у володіння, користування або управління;

17) укладення охоронних договорів на пам'ятки;

18) управління в порядку, встановленому законом, історико-культурними заповідниками державного чи місцевого значення;

{Пункт 18 частини першої статті 6 в редакції Закону № 2518-VI від 09.09.2010}

19) подання пропозиції центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини про занесення відповідної території до Списку історичних населених місць України;

{Пункт 19 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

20) застосування фінансових санкцій за порушення цього Закону;

21) забезпечення в установленому законодавством порядку виготовлення, встановлення та утримання охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок на пам'ятках або в межах їхніх територій;

22) інформування центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини про пошкодження, руйнування, загрозу або можливу загрозу пошкодження, руйнування пам'яток, що знаходяться на їх території.

{Пункт 22 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

23) здійснення інших повноважень відповідно до закону.

2. До повноважень районних державних адміністрацій, виконавчого органу сільської, селищної, міської ради відповідно до їх компетенції у сфері охорони культурної спадщини належить:

{Абзац перший частини другої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

1) забезпечення виконання цього Закону, інших нормативно-правових актів про охорону культурної спадщини на відповідній території;

2) подання пропозицій органу охорони культурної спадщини вищого рівня про занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, внесення змін до нього та про занесення відповідної території до Списку історичних населених місць України;

3) забезпечення юридичним і фізичним особам доступу до інформації, що міститься у витягах з Державного реєстру нерухомих пам'яток України, а також надання інформації щодо програм та проектів будь-яких змін у зонах охорони пам'яток та в історичних ареалах населених місць;

4) забезпечення дотримання режиму використання пам'яток місцевого значення, їх територій, зон охорони;

5) забезпечення захисту об'єктів культурної спадщини від загрози знищення, руйнування або пошкодження;

6) організація розроблення відповідних програм охорони культурної спадщини;

7) надання висновків щодо відповідних програм та проектів містобудівних, архітектурних і ландшафтних перетворень, меліоративних, шляхових, земляних робіт на пам'ятках місцевого значення, історико-культурних заповідних територіях та в зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, а також програм та проектів, реалізація яких може позначитися на стані об'єктів культурної спадщини;

{Пункт 7 частини другої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2518-VI від 09.09.2010, № 3038-VI від 17.02.2011}

8) організація відповідних охоронних заходів щодо пам'яток місцевого значення та їх територій у разі виникнення загрози їх пошкодження або руйнування внаслідок дії природних факторів чи проведення будь-яких робіт;

9) видання розпоряджень та приписів щодо охорони пам'яток місцевого значення, припинення робіт на цих пам'ятках, їх територіях та в зонах охорони, якщо ці роботи проводяться за відсутності затверджених або погоджених з відповідним органом охорони культурної спадщини програм та проектів, передбачених цим Законом дозволів або з відхиленням від них;

10) надання висновків щодо відчуження або передачі пам'яток місцевого значення їх власниками чи уповноваженими ними органами іншим особам у володіння, користування або управління;

11) укладення охоронних договорів на пам'ятки в межах повноважень, делегованих органом охорони культурної спадщини вищого рівня відповідно до закону;

12) забезпечення в установленому законодавством порядку виготовлення, встановлення та утримання охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок на пам'ятках або в межах їх територій;

13) підготовка пропозицій та проектів розпоряджень щодо проведення робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту та пристосування об'єктів культурної спадщини, відповідного використання пам'яток та подання їх на розгляд відповідному органу виконавчої влади;

14) популяризація справи охорони культурної спадщини на відповідній території, організація науково-методичної, експозиційно-виставкової та видавничої діяльності у цій сфері;

15) виконання функції замовника, укладення з цією метою контрактів на виявлення, дослідження, консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію, ремонт, пристосування об'єктів культурної спадщини та інші заходи щодо охорони культурної спадщини;

16) підготовка пропозицій до програм соціально-економічного розвитку відповідної території і проектів місцевого бюджету та подання їх на розгляд відповідному органу виконавчої влади;

{Пункт 17 частини другої статті 6 виключено на підставі Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

18) інформування органів охорони культурної спадщини вищого рівня про пошкодження, руйнування, загрозу або можливу загрозу пошкодження, руйнування пам'яток, що знаходяться на їх території;

19) участь в організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників у сфері охорони культурної спадщини;

20) організація досліджень об'єктів культурної спадщини, які потребують рятувних робіт;

21) застосування фінансових санкцій за порушення цього Закону;

22) здійснення інших повноважень відповідно до закону.

3. Органи виконавчої влади Автономної Республіки Крим, обласні, районні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, відповідний виконавчий орган сільської, селищної, міської ради щорічно звітують перед центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини та громадськістю про стан збереження об'єктів культурної спадщини.

{Статтю 6 доповнено новою частиною згідно із Законом № 2947-VI від 13.01.2011; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

4. Голови обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій та сільські, селищні, міські голови призначають на посаду і звільняють з посади керівників відповідних органів охорони культурної спадщини за погодженням з органом охорони культурної спадщини вищого рівня відповідно до закону.

{Стаття 6 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 6¹

Порядок надання дозволів, погоджень і висновків органами охорони культурної спадщини

Дозволи, погодження і висновки, передбачені цим Законом, надаються органами охорони культурної спадщини безоплатно.

Рішення про надання або про відмову в наданні дозволу, погодження чи висновку приймається органом охорони культурної спадщини протягом одного місяця з дня подання фізичною чи юридичною особою відповідних документів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Набуття суб'єктом господарювання права на провадження будь-яких дій щодо здійснення господарської діяльності на об'єктах культурної спадщини за декларативним принципом забороняється.

{Закон доповнено статтею 6¹ згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

Стаття 7

Науково-методичні ради, консультативні ради з питань охорони культурної спадщини

1. Для розгляду наукових рекомендацій та пропозицій щодо розроблення основних напрямів розвитку охорони культурної спадщини, обговорення найважливіших програм, проектів з питань охорони культурної спадщини центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони культурної спадщини, орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим створюють науково-методичні ради з провідних учених і висококваліфікованих фахівців-практиків.

{Абзац перший частини першої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Склад науково-методичних рад і положення про них затверджуються відповідно центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини та органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим. Витрати на роботу цих рад здійснюються зазначеними органами охорони культурної спадщини.

{Абзац другий частини першої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

2. Для погодженого вирішення питань щодо охорони культурної спадщини на територіях областей, міст Києва та Севастополя, інших населених пунктів органи охорони культурної спадщини обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адмі-

ністрацій можуть створювати консультативні ради з провідних учених і висококваліфікованих фахівців-практиків.

Консультативні ради діють на підставі типового положення, що затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини.

{Абзац другий частини другої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Склад консультативної ради затверджується керівником відповідного органу охорони культурної спадщини. Витрати на роботу цих рад здійснюються зазначеними органами охорони культурної спадщини.

Стаття 8

Залучення фахівців та населення до охорони культурної спадщини

1. Органи охорони культурної спадщини можуть залучати до роботи за їхньою згодою досвідчених фахівців у сфері охорони культурної спадщини, а також громадян на правах громадських інспекторів для спостереження за станом зберігання та використання пам'яток, їхніх територій і зон охорони, охоронюваних археологічних територій, історичних ареалів населених місць.

2. Органи охорони культурної спадщини можуть винагороджувати залучуваних фахівців та громадян на правах громадських інспекторів, а також відшкодовувати їм витрати, пов'язані з виконанням доручень щодо охорони культурної спадщини, за рахунок коштів, призначених для фінансування охорони культурної спадщини в порядку, що встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини.

{Частина друга статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 9

Доступ до об'єктів культурної спадщини

Право безумовного доступу до об'єктів культурної спадщини з метою їх обстеження, ознайомлення зі станом зберігання, характером та способом використання, ведення реставраційних робіт, одержання відповідних даних, наукового вивчення мають особи, уповноважені на це органами охорони культурної спадщини.

Власник об'єкта культурної спадщини або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління,

виконавець реставраційних робіт зобов'язані допускати уповноважених органами охорони культурної спадщини осіб для виконання ними своїх обов'язків до об'єктів культурної спадщини та на їхню територію.

Стаття 10

Сприяння органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування діяльності щодо охорони культурної спадщини

Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування сприяють:

- діяльності Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, інших громадських, науково-дослідних, проектних організацій, установ та підприємств різних форм власності щодо охорони культурної спадщини;

- підприємствам будівельних матеріалів і виробів, спеціалізованим організаціям та майстерням щодо виконання робіт з ремонту, реставрації, реабілітації пам'яток;

- підготовці фахівців з охорони культурної спадщини.

Стаття 11

Участь підприємств, закладів науки, освіти та культури, громадських організацій, громадян в охороні культурної спадщини

Підприємства усіх форм власності, заклади науки, освіти та культури, громадські організації, громадяни сприяють органам охорони культурної спадщини в роботі з охорони культурної спадщини, можуть встановлювати шефство над об'єктами культурної спадщини з метою забезпечення їх збереження, сприяють державі у здійсненні заходів з охорони об'єктів культурної спадщини і поширенні знань про них, беруть участь у популяризації культурної спадщини серед населення, сприяють її вивченню дітьми та молоддю, залучають громадян до її охорони.

Українське товариство охорони пам'яток історії та культури сприяє залученню широких верств населення до участі в охороні культурної спадщини, здійснює пропаганду культурної спадщини і законодавства про її охорону, громадський контроль за її збереженням, використанням, консервацією, реставрацією, реабілітацією, музеєфікацією та ремонтом, сприяє роботі органів охорони культурної спадщини.

Незалежні групи спеціалістів з ініціативи об'єднань громадян, органів охорони культурної спадщини, а також інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за рахунок їх власних коштів або на громадських засадах можуть здійснювати громадську експертизу з питань охорони культурної спадщини. Висновки даної експертизи можуть враховуватися органами виконавчої

влади та органами місцевого самоврядування при прийнятті відповідних рішень згідно із законом.

{Стаття 11 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 12

Екскурсійне відвідування пам'яток

Органи охорони культурної спадщини забезпечують по можливості вільний доступ до пам'яток з метою їх екскурсійного відвідування, якщо вони вважаються придатними для цього. Власник пам'ятки або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління, зобов'язані за погодженням з органами охорони культурної спадщини організувати такий доступ. Порядок цього доступу встановлюється охоронними договорами.

Розділ III ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 13

Державний реєстр нерухомих пам'яток України

1. Об'єкти культурної спадщини незалежно від форм власності відповідно до їхньої археологічної, естетичної, етнологічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності підлягають реєстрації шляхом занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України (далі – Реєстр) за категоріями національного та місцевого значення пам'ятки. Порядок визначення категорій пам'яток встановлюється Кабінетом Міністрів України.

{Частина перша статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2245-IV від 16.12.2004, № 2518-VI від 09.09.2010, № 2073-VIII від 25.05.2017}

2. Перелік об'єктів підводної культурної спадщини зі статусом морського меморіалу визначається Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 13 доповнено новою частиною згідно із Законом № 2289-VIII від 08.02.2018}

3. Не підлягають державній реєстрації об'єкти, що є сучасними копіями існуючих пам'яток або спорудами (витворами), створеними за старовинними проектами чи науковими реконструкціями, в тому числі масові тиражовані копії.

4. Державний реєстр нерухомих пам'яток України включає геопросторові дані, метадані та сервіси, оприлюднення, інша діяльність з якими та доступ до яких здійснюються у мережі Інтернет згідно

із Законом України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних».

{Статтю 13 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 554-IX від 13.04.2020 – вводитьься в дію з 1 січня 2021 року}

Стаття 14

Занесення об'єкта культурної спадщини до Реєстру та внесення змін до нього

1. Занесення об'єкта культурної спадщини до Реєстру та внесення змін до нього (вилучення з Реєстру, зміна категорії пам'ятки) провадяться відповідно до категорії пам'ятки:

а) пам'ятки національного значення – постановою Кабінету Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини протягом одного року з дня одержання подання;

{Пункт «а» частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2947-VI від 13.01.2011, № 5461-VI від 16.10.2012}

б) пам'ятки місцевого значення – рішенням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини за поданням відповідних органів охорони культурної спадщини або за поданням Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, інших громадських організацій, до статутних завдань яких належать питання охорони культурної спадщини, протягом одного місяця з дня одержання подання.

276

{Пункт «б» частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

2. Об'єкт культурної спадщини до вирішення питання про його реєстрацію як пам'ятки вноситься до Переліку об'єктів культурної спадщини і набуває правового статусу щойно виявленого об'єкта культурної спадщини, про що відповідний орган охорони культурної спадщини в письмовій формі повідомляє власника цього об'єкта або уповноважений ним орган (особу). Перелік щойно виявлених об'єктів культурної спадщини ведеться органами охорони культурної спадщини та публікується такими органами на своїх офіційних веб-сайтах. Включення об'єкта до такого переліку здійснюється одночасно з набуттям ним статусу щойно виявленого об'єкта культурної спадщини.

{Абзац перший частини другої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

Переліки об'єктів культурної спадщини затверджуються рішеннями відповідних органів охорони культурної спадщини.

Порядок обліку об'єктів культурної спадщини визначає центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини.

{Абзац третій частини другої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2947-VI від 13.01.2011, № 5461-VI від 16.10.2012}

{Частина друга статті 14 в редакції Закону № 2518-VI від 09.09.2010}

3. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини видає власнику пам'ятки або уповноваженому ним органу свідоцтво про реєстрацію об'єкта культурної спадщини як пам'ятки.

{Частина третя статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

4. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини надає органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органам охорони культурної спадщини обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, відповідним виконавчим органам сільської, селищної, міської ради витяги з Реєстру щодо пам'яток, які розташовані на їхніх територіях.

{Частина четверта статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

{Стаття 14 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 14¹

Територія пам'ятки

1. Територія пам'ятки – це територія, історично і топографічно пов'язана з розпланувально-просторовою еволюцією пам'ятки, для якої визначається спеціальний охоронний режим її використання з метою збереження цілісності пам'ятки.

Межі та режими використання території пам'ятки визначаються науково-проектною документацією, що складається за результатами проведених досліджень.

Рішення про затвердження науково-проектної документації з визначення меж і режимів використання території пам'ятки приймається:

– центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, – щодо територій пам'яток національного значення;

– органом охорони культурної спадщини Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями – щодо територій пам'яток місцевого значення.

Порядок визначення меж та режимів використання території пам'ятки та затвердження науково-проектної документації встановлюється Кабінетом Міністрів України.

2. Режим використання території пам'ятки встановлює обмеження діяльності у використанні відповідної території (земель). Будь-яка діяльність у межах території пам'ятки має здійснюватися з дотриманням режиму використання пам'ятки, у тому числі всіх обмежень у використанні земель, зокрема у сфері забудови.

3. До затвердження науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення меж та режимів використання території пам'ятки відповідно до частини першої цієї статті межа території пам'ятки встановлюється:

1) для пам'яток археології:

для поселень:

у межах населених пунктів – 100 метрів навколо орієнтовного географічного центру (центроїда) знахідки фрагмента ділянки археологічного культурного шару, визначеного в обліковій документації;

за межами населених пунктів – 300 метрів навколо орієнтовного географічного центру (центроїда) знахідки фрагмента ділянки археологічного культурного шару, визначеного в обліковій документації;

для городищ:

у межах населених пунктів – 100 метрів навколо залишків оборонних споруд (вал, рів), визначених в обліковій документації;

за межами населених пунктів – 300 метрів навколо залишків оборонних споруд (вал, рів), визначених в обліковій документації;

для безкурганних могильників:

у межах населених пунктів – 100 метрів навколо орієнтовного географічного центру (центроїда) знахідки фрагмента ділянки археологічного культурного шару поховання, визначеного в обліковій документації;

за межами населених пунктів – 300 метрів навколо орієнтовного географічного центру (центроїда) знахідки фрагмента ділянки археологічного культурного шару поховання, визначеного в обліковій документації;

для курганів тощо:

у межах населених пунктів – 100 метрів навколо пам'ятки або орієнтовного географічного центру (центроїда) знахідки фрагмента ділянки археологічного культурного шару, визначеного в обліковій документації;

за межами населених пунктів – 300 метрів навколо пам'ятки або орієнтовного географічного центру (центроїда) знахідки фрагмента ділянки археологічного культурного шару, визначеного в обліковій документації;

2) для пам'яток архітектури – 20 метрів навколо периметра забудови;

3) для пам'яток садово-паркового мистецтва, історії, монументального мистецтва, ландшафтних, містобудування – територією, зайнятою пам'яткою.

Контур пам'ятки або орієнтовні координати географічного центру (центроїда) знахідки фрагмента ділянки археологічного культурного шару фіксуються в обліковій документації, складовою якої є технічна документація із землеустрою щодо встановлення меж території пам'ятки, що затверджується:

центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, – щодо пам'яток національного значення;

органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями – щодо пам'яток місцевого значення.

Протягом трьох робочих днів з дня затвердження технічної документації орган, що її затвердив, має забезпечити подання заяви про внесення встановлених документацією обмежень у використанні земель до Державного земельного кадастру.

У межах встановленої відповідно до цієї частини території пам'ятки (крім територій пам'яток археології) забороняється:

проведення робіт з нового будівництва, а також будівельних робіт на існуючих об'єктах, якщо наслідком виконання таких робіт стане збільшення висотності такого об'єкта або збільшення більш як на 15 відсотків зовнішніх геометричних розмірів його фундаменту, або зменшення відстані від такого об'єкта до пам'ятки, що охороняється;

розміщення нових елементів благоустрою, пов'язаних фундаментом із землею (грунтом), тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності, стаціонарних конструкцій для розміщення зовнішньої реклами.

Для цілей цієї частини не вважається порушенням режиму території пам'ятки, навіть якщо це призведе до зменшення відстані від будівлі або споруди до пам'ятки, що охороняється, виконання відповідно до законодавства робіт з:

облаштування засобів безперешкодного доступу до будівель та споруд для забезпечення доступності і безпеки об'єктів для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

термомодернізації будівель та споруд.

Земляні роботи на території пам'ятки проводяться виключно за умови проведення попередніх археологічних розвідок.

Не потребують обов'язкового проведення попередніх археологічних розвідок роботи з:

- сінокосіння;
- городництва;
- неглибокої оранки;
- випасання худоби;
- дорожніх робіт;
- обстеження, ремонту, переукладання інженерних мереж;

благоустрою (крім розміщення нових елементів благоустрою, пов'язаних фундаментом із землею (грунтом), тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності, стаціонарних конструкцій для розміщення зовнішньої реклами);

ліквідації стихійного лиха, надзвичайних ситуацій, аварій та усунення їх наслідків, усунення негативних наслідків, зумовлених воєнними діями, або що виникли в ході проведення антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, що здійснюються шляхом проведення операції Об'єднаних сил.

4. Відомості про межі і режими використання території пам'ятки підлягають внесенню до Державного земельного кадастру, містобудівного кадастру як відомості про обмеження у використанні земель (у тому числі у сфері забудови).

Технічна документація із землеустрою щодо встановлення меж режимоутворюючих об'єктів культурної спадщини (щодо встановлення меж території пам'ятки, що є складовою облікової документації) затверджується:

центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, – щодо пам'яток національного значення;

органом охорони культурної спадщини Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями – щодо пам'яток місцевого значення.

Технічна документація не пізніше ніж за 30 календарних днів до її затвердження оприлюднюється на офіційному веб-сайті органу, уповноваженого на її затвердження.

Протягом трьох робочих днів з дня затвердження технічної документації орган, що її затвердив, має забезпечити подання заяви про

внесення встановлених документацією обмежень у використанні земель до Державного земельного кадастру.

5. Зміна визначених меж і режимів використання пам'ятки здійснюється в порядку, встановленому частиною першою цієї статті.

{Закон доповнено статтею 14⁻¹ згідно із Законом № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

Стаття 15

Вилучення пам'ятки з Реєстру

Вилучення пам'ятки з Реєстру здійснюється лише у разі:

якщо пам'ятку зруйновано;

якщо пам'ятка археології, що не виявлена в наземних обсягових формах, досліджена на всій площі і по всій глибині культурного шару і при цьому не виявлено об'єктів культурної спадщини, які підлягають консервації або музеєфікації на місці та подальшому використанню;

якщо пам'ятка втратила предмет охорони.

{Стаття 15 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 16

Інформування про об'єкти культурної спадщини, занесені до Реєстру

1. Інформування про об'єкти культурної спадщини, занесені до Реєстру, провадиться шляхом:

публікації Реєстру та внесених до нього змін;

надання інформації, що міститься в Реєстрі, у відповідь на запит на інформацію;

{Частина першу статті 16 доповнено абзацом третім згідно із Законом № 1170-VII від 27.03.2014}

встановлення охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок на пам'ятках або в межах їхніх територій незалежно від форм власності.

2. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини забезпечує публікацію Реєстру та внесених до нього змін у спеціалізованому періодичному виданні та на своєму офіційному веб-сайті.

{Частина друга статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5461-VI від 16.10.2012, № 1170-VII від 27.03.2014}

Розділ IV

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ПАМ'ЯТКИ

Стаття 17

Суб'єкти права власності на пам'ятки

Пам'ятка, крім пам'ятки археології, може перебувати у державній, комунальній або приватній власності. Суб'єкти права власності на пам'ятку визначаються згідно із законом.

Усі пам'ятки археології, в тому числі ті, що знаходяться під водою, включаючи пов'язані з ними рухомі предмети, є державною власністю. Такі рухомі предмети підлягають віднесенню до державної частини Музейного фонду України, обліку та збереженню у порядку, визначеному законодавством.

Власність морського меморіалу визначається межами національної юрисдикції (у виключній (морській) економічній зоні, територіальному морі та внутрішніх водах України).

{Статтю 17 доповнено новою частиною згідно із Законом № 2289-VIII від 08.02.2018}

Право власності на скарб, що є пам'яткою, визначається в порядку, встановленому Цивільним кодексом України.

{Статтю 17 доповнено частиною згідно із Законом № 997-V від 27.04.2007}

У документі, який посвідчує право власності на пам'ятку, обов'язково вказуються категорія пам'ятки, дата і номер рішення про її державну реєстрацію.

Землі, на яких розташовані пам'ятки археології, перебувають у державній власності або вилучаються (викупуваються) у державну власність в установленому законом порядку, за винятком земельних ділянок, на яких розташовуються пам'ятки археології – поля давніх битв.

{Стаття 17 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 18

Здійснення права власності на об'єкти культурної спадщини, що є пам'ятками

1. Об'єкти культурної спадщини, що є пам'ятками (за винятком пам'яток, відчуження або передача яких обмежується законодавчими актами України) можуть бути відчужені, а також передані власником або уповноваженим ним органом у володіння, користування чи управління іншій юридичній або фізичній особі за наявності погодження відповідного органу охорони культурної спадщини.

{Абзац перший частини першої статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2245-IV від 16.12.2004}

{Абзац другий частини першої статті 18 виключено на підставі Закону № 2518-VI від 09.09.2010}

Пам'ятка може бути приватизована лише за умови укладення майбутнім власником з відповідним органом охорони культурної спадщини попереднього договору про укладення в майбутньому охоронного договору на пам'ятку (її частину) з викладенням його істотних умов, у тому числі щодо цільового використання пам'ятки, робіт, які майбутній власник зобов'язується провести на пам'ятці з метою утримання її в належному стані.

{Частина першу статті 18 доповнено абзацом згідно із Законом № 574-VI від 23.09.2008}

Перелік пам'яток, які не підлягають приватизації, затверджується Верховною Радою України.

Пам'ятка національного значення, що перебуває у державній чи комунальній власності і потребує спеціального режиму охорони, може надаватися у користування за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

{Абзац п'ятий частини першої статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

2. Особі, яка набула права володіння, користування чи управління пам'яткою, за винятком наймача державної або комунальної квартири (будинку), забороняється передавати цю пам'ятку у володіння, користування чи управління іншій особі без погодження відповідного органу охорони культурної спадщини.

{Частина друга статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

Стаття 19

Грошова оцінка пам'яток

Кожна пам'ятка має майнову цінність, що обчислюється у грошовій одиниці України. Пам'ятки підлягають грошовій оцінці за нормативами і методиками, що затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 20

Право привілеєвої купівлі пам'яток

1. У разі продажу пам'ятки (крім пам'ятки, яка не підлягає приватизації) власник або уповноважений ним орган зобов'язаний у письмовій формі повідомити про це відповідний орган охорони культурної спадщини із зазначенням ціни та інших умов продажу.

{Частина перша статті 20 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

2. Центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони культурної спадщини має право привілеєвої купівлі пам'ятки національного значення. Орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органи охорони культурної спадщини обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій та відповідний виконавчий орган сільської, селищної, міської ради мають право привілеєвої купівлі пам'ятки місцевого значення. У разі відмови від здійснення цього права чи нездійснення його протягом місяця з дня одержання повідомлення власник або уповноважений ним орган має право на продаж пам'ятки.

{Абзац перший частини другої статті 20 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Право привілеєвої купівлі пам'ятки не застосовується, коли покупцем пам'ятки, яка перебуває у приватній власності, є діти, дружина і батьки або, за їх відсутності, брати і сестри, а також дід та бабка як з боку батька, так і з боку матері, і небожі та небоги продавця.

Стаття 21

Примусове відчуження або викуп пам'яток

1. Якщо в результаті дій або бездіяльності власника пам'ятки їй загрожує пошкодження або знищення, відповідний орган охорони культурної спадщини робить власнику пам'ятки відповідне попередження.

{Частина перша статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

2. Якщо власник пам'ятки не вживе заходів щодо її збереження, зокрема у зв'язку з неможливістю створення необхідних для цього умов, суд за позовом відповідного органу охорони культурної спадщини може постановити рішення про її викуп.

{Частина друга статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

3. У разі невідкладної необхідності забезпечення умов для збереження пам'ятки позов про її викуп може бути пред'явлено без попередження.

4. Викуплена пам'ятка переходить у власність держави.

Викупна ціна пам'ятки визначається за згодою сторін, а в разі спору – судом.

{Стаття 21 в редакції Закону № 997-V від 27.04.2007}

Розділ V ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПАМ'ЯТОК

Стаття 22

Заборона знесення, зміни, заміни пам'яток та порядок їх переміщення (перенесення)

Пам'ятки, їхні частини, пов'язане з ними рухоме та нерухоме майно забороняється зносити, змінювати, замінювати, переміщувати (переносити) на інші місця.

Переміщення (перенесення) пам'ятки на інше місце допускається як виняток у випадках, коли неможливо зберегти пам'ятку на місці, за умови проведення комплексу наукових досліджень з вивчення та фіксації пам'ятки (обміри, фотофіксація тощо).

Фінансування всіх заходів з вивчення, фіксації, переміщення (перенесення) пам'яток, що підлягають переміщенню (перенесенню) відповідно до цього Закону, провадиться за рахунок коштів замовника робіт, які викликали необхідність переміщення (перенесення) пам'яток. Якщо переміщення (перенесення) пам'яток є необхідним внаслідок дії непереборної сили, вивчення та фіксація пам'ятки провадяться за рахунок коштів Державного бюджету України.

{Стаття 22 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 23

Охоронні договори

Усі власники пам'яток, щойно виявлених об'єктів культурної спадщини чи їх частин або уповноважені ними органи (особи) незалежно від форм власності на ці об'єкти зобов'язані укласти з відповідним органом охорони культурної спадщини охоронний договір.

{Частина перша статті 23 в редакції Закону № 2518-VI від 09.09.2010}

При передачі пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини у володіння, користування чи управління іншій особі істотною умовою договору про таку передачу є забезпечення особою, якій передається пам'ятка, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини чи її (його) частина, збереження пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини відповідно до вимог цього Закону та умов охоронного договору, укладеного власником або уповноваженим ним органом (особою) з відповідним органом охорони культурної спадщини.

{Статтю 23 доповнено новою частиною згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

Порядок укладання охоронних договорів та їхні типові форми затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Відсутність охоронного договору не звільняє особу від обов'язків, що випливають із цього Закону.

Стаття 24

Утримання та використання пам'яток

1. Власник або уповноважений ним орган, користувач зобов'язані утримувати пам'ятку в належному стані, своєчасно провадити ремонт, захищати від пошкодження, руйнування або знищення відповідно до цього Закону та охоронного договору.

2. Використання пам'ятки має здійснюватися відповідно до визначених або встановлених режимів використання, у спосіб, що потребує якнайменших змін і доповнень пам'ятки та забезпечує збереження її матеріальної автентичності, просторової композиції, а також елементів обладнання, упорядження, оздоби тощо.

Режими використання пам'ятки визначаються науково-проектною (науково-дослідною) документацією, що складається за результатами проведених досліджень.

Рішення про затвердження науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення режимів використання пам'ятки приймається:

центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, – щодо пам'яток національного значення;

органом охорони культурної спадщини Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями – щодо пам'яток місцевого значення.

Порядок визначення режимів використання пам'яток та затвердження науково-проектної (науково-дослідної) документації встановлюється Кабінетом Міністрів України.

{Частина друга статті 24 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2245-IV від 16.12.2004, № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

3. До визначення у встановленому порядку режиму використання пам'ятки відповідно до частини другої цієї статті режим використання пам'ятки встановлюється відповідно до режимів використання, рекомендованих в обліковій документації або в охоронному договорі.

У разі невизначення режиму використання пам'ятки в обліковій документації, охоронному договорі на пам'ятці допускаються лише консервація, реставрація, музеєфікація, ремонт, пристосування.

Відомості про режими використання пам'ятки (у тому числі режими, встановлені відповідно до абзацив першого і другого цієї частини) вносяться до Державного земельного кадастру, містобудівного кадастру як обмеження у використанні земель.

{Статтю 24 доповнено новою частиною згідно із Законом № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

4. Забороняється змінювати призначення пам'ятки, її частин та елементів, робити написи, позначки на ній, на її території та в її охоронній зоні без дозволу відповідного органу охорони культурної спадщини.

{Частина статті 24 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

5. У разі виникнення загрози для збереженості пам'ятки її власник або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління, зобов'язані негайно повідомити про це орган охорони культурної спадщини обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій та орган місцевого самоврядування, на території якого розташована пам'ятка.

6. Розміщення реклами на пам'ятках національного значення, в межах зон охорони цих пам'яток, історичних ареалів населених місць здійснюється на підставі дозволу, що оформлюється (видається) відповідно до Закону України «Про рекламу» за участю центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

Розміщення реклами на пам'ятках місцевого значення, в межах зон охорони цих пам'яток, історичних ареалів населених місць здійснюється на підставі дозволу, що оформлюється (видається) відповідно до Закону України «Про рекламу» за участю органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Зазначені органи беруть участь в оформленні дозволу на розміщення реклами шляхом погодження за зверненням органу, що видає дозвіл, без залучення суб'єкта господарювання.

{Частина статті 24 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 191-VIII від 12.02.2015}

7. Розміщення реклами на об'єктах всесвітньої спадщини забороняється.

Розміщення реклами в буферних зонах об'єктів всесвітньої спадщини здійснюється за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

Вимоги щодо розміщення реклами в буферних зонах об'єктів всесвітньої спадщини затверджуються Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 24 доповнено частиною згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

Стаття 25

Надання об'єктів культурної спадщини, що є пам'ятками, в користування юридичним та фізичним особам

1. Надання об'єктів культурної спадщини, що є пам'ятками, в користування юридичним та фізичним особам з науковою, культурно-освітньою, туристичною та іншою метою здійснюється з дотриманням встановлених цим Законом вимог.

{Частина перша статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

2. Юридичні та фізичні особи, у користуванні яких перебувають пам'ятки, відповідають за їхню збереженість і зобов'язані дотримувати вимог органів охорони культурної спадщини.

3. Юридичні та фізичні особи зобов'язані забезпечити збереженість пам'яток на землях, якими вони користуються, та укладати з органами охорони культурної спадщини охоронні договори.

Стаття 26

Консервація, реставрація, реабілітація, музеєфікація, ремонт та пристосування пам'яток

1. Консервація, реставрація, реабілітація, музеєфікація, ремонт, пристосування пам'яток національного значення здійснюються лише за наявності письмового дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини на підставі погодженої з ним науково-проектної документації.

{Абзац перший частини першої статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Консервація, реставрація, реабілітація, музеєфікація, ремонт, пристосування пам'яток місцевого значення здійснюються за наявності письмового дозволу органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій відповідно до їхньої компетенції, на підставі погодженої з ними науково-проектної документації.

{Абзац другий частини першої статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Розробленню проектів консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування пам'яток передують проведення необхідних науково-дослідних робіт, у тому числі археологічних і геологічних.

{Статтю 26 доповнено абзацом третім згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

У складі організаційно-функціональної структури підприємства – виконавця робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування пам'яток мають передбачатися підрозділи та/або фахівці, які забезпечують виконання відповідних виробничо-технічних, виробничих функцій.

{Статтю 26 доповнено абзацом четвертим згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

Головний архітектор проекту, керівники та виконавці робіт повинні мати освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні для проведення відповідних робіт.

{Статтю 26 доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

{Частина другу статті 26 виключено на підставі Закону № 1759-VI від 15.12.2009}

3. Роботи із збереження об'єктів культурної спадщини проводяться згідно з реставраційними нормами та правилами, погодженими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини. Будівельні норми та правила застосовуються у разі проведення робіт із збереження об'єкта культурної спадщини лише у випадках, що не суперечать інтересам збереження цього об'єкта.

{Частина третя статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

{Стаття 26 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 27

Забезпечення заходів щодо охорони пам'яток

1. У разі, коли пам'ятці загрожує небезпека пошкодження, руйнування чи знищення, власник або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління, зобов'язані привести цю пам'ятку до належного стану (змінити вид або спосіб її використання, провести роботи з її консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту та пристосування).

2. Якщо власник або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління, самотійно не здійснюють заходів, передбачених у частині першій цієї статті, то відповідний орган охорони культурної спадщини може зобов'язати їх здійснити ці заходи, видавши відповідне розпорядження.

3. У разі, коли власник або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління, не в змозі

виконати розпорядження органу охорони культурної спадщини щодо охорони пам'ятки, орган охорони культурної спадщини може вжити необхідних заходів самостійно (повністю або частково), профінансувавши їх за рахунок спеціальних коштів на фінансування охорони культурної спадщини.

Стаття 28

Вимоги органів протипожежної, санітарної, екологічної охорони та інших зацікавлених органів

Вимоги органів протипожежної, санітарної, екологічної охорони та інших зацікавлених органів щодо умов утримання та використання пам'яток не можуть призводити до змін пам'яток і не повинні погіршувати їхню естетичну, історичну, мистецьку, наукову чи художню цінність.

Стаття 29.

Обов'язки фізичних та юридичних осіб, діяльність яких може негативно позначитися на стані пам'яток

На фізичну або юридичну особу, діяльність якої негативно позначається на стані пам'ятки (створює загрозу знищення, руйнування, пошкодження, спотворення пам'ятки), покладається обов'язок вжити заходів, погоджених з відповідним органом охорони культурної спадщини, для запобігання такій загрозі та підтримання пам'ятки в належному стані за власні кошти.

Стаття 30.

Заборона діяльності, яка створює загрозу пам'яткам

Органи охорони культурної спадщини зобов'язані заборонити будь-яку діяльність юридичних або фізичних осіб, що створює загрозу пам'ятці або порушує законодавство, норми і правила у сфері охорони культурної спадщини.

{Частина перша статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законом № 124-IX від 20.09.2019}

Приписи органів охорони культурної спадщини є обов'язковими для виконання всіма юридичними та фізичними особами.

Органи місцевого самоврядування, на території яких не створено органів охорони культурної спадщини, зобов'язані заборонити будь-яку діяльність юридичних або фізичних осіб, що створює загрозу пам'ятці, негайно повідомивши про це відповідний орган охорони культурної спадщини місцевого органу виконавчої влади.

Органи місцевого самоврядування зобов'язані повідомляти відповідні органи охорони культурної спадщини про бездіяльність

власника або уповноваженого ним органу, особи, яка набула права володіння, користування чи управління, що створює загрозу пам'ятці.

На об'єктах підводної культурної спадщини зі статусом морського меморіалу забороняється ведення будь-яких форм діяльності, зокрема підводно-екскурсійної, крім потреб наукових досліджень або інвентаризації.

{Статтю 30 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 2289-VIII від 08.02.2018}

Розділ VI

ЗАХИСТ ТРАДИЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ СЕРЕДОВИЩА ТА ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 31

Охоронювані археологічні території

1. Топографічно визначені території чи водні об'єкти, в яких містяться об'єкти культурної спадщини або можлива їх наявність, за поданням відповідного органу охорони культурної спадщини можуть оголошуватися рішенням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини охоронюваними археологічними територіями на обмежений або необмежений строк у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Абзац перший частини першої статті 31 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Правовий режим охоронюваної археологічної території визначається науково-проектною документацією з визначення меж і режимів використання охоронюваної археологічної території, що складається за результатами проведених досліджень. Рішення про затвердження науково-проектної документації приймає центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

{Абзац другий частини першої статті 31 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

2. Інформація, що стосується об'єктів культурної спадщини таких територій чи водних об'єктів, може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом відповідно до закону.

{Частина друга статті 31 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2245-IV від 16.12.2004, № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 1170-VII від 27.03.2014}

3. Межі розташування об'єктів підводної культурної спадщини зі статусом морського меморіалу визначаються відповідною науково-проектною документацією.

{Статтю 31 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 2289-VIII від 08.02.2018}

Стаття 32

Зони охорони пам'яток, буферні зони об'єктів всесвітньої спадщини, історичні ареали населених місць

{Назва статті 32 в редакції Закону № 2457-VIII від 19.06.2018}

1. З метою захисту традиційного характеру середовища окремих пам'яток, історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій та об'єктів всесвітньої спадщини визначаються зони охорони (охоронні зони, зони регулювання забудови, зони охоронюваного ландшафту, зони охорони археологічного культурного шару) і буферні зони.

Межі та режими використання зон охорони визначаються науково-проектною документацією, що складається за результатами проведених досліджень.

Рішення про затвердження науково-проектної документації з визначення меж і режимів використання зони охорони приймається:

центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, – щодо зон охорони пам'яток національного значення, історико-культурних заповідників державного значення, історико-культурних заповідних територій;

органом охорони культурної спадщини Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями – щодо пам'яток місцевого значення; історико-культурних заповідників місцевого значення.

Режим використання зон охорони встановлює обмеження діяльності у використанні відповідної території (земель).

Порядок визначення меж і режимів використання зон охорони, затвердження науково-проектної документації та внесення змін до неї встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Зміна визначених меж і режимів використання зон охорони здійснюється відповідно до цієї статті.

{Частина перша статті 32 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004; із змінами, внесеними згідно із Законами № 2518-VI від 09.09.2010, № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

2. До визначення у встановленому порядку відповідно до частини першої цієї статті зон охорони межі зони охорони становлять:

у межах населених пунктів – 100 метрів від межі території пам'ятки, історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території;

за межами населених пунктів – 300 метрів від межі території пам'ятки, історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території.

У межах зон охорони забороняється проведення:

робіт з нового будівництва на відстані, меншій за суму подвійної висоти пам'ятки, що охороняється, та висоти запланованої новобудови;

будівельних робіт на існуючих об'єктах, якщо наслідком виконання таких робіт стане збільшення висотності такого об'єкта або збільшення більш як на 15 відсотків зовнішніх геометричних розмірів його фундаменту (крім територій пам'яток археології), або зменшення відстані від такого об'єкта до пам'ятки, що охороняється, понад граничний рівень, який визначається як подвійна сума висоти пам'ятки та висоти такого об'єкта.

Для цілей цієї частини не вважається порушенням режиму використання території в межах зони охорони, навіть якщо це призведе до зменшення відстані від будівлі або споруди до пам'ятки, що охороняється, виконання відповідно до законодавства робіт з:

облаштування засобів безперешкодного доступу до будівель та споруд для забезпечення доступності і безпеки об'єктів для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

термомодернізації будівель та споруд.

У межах зон охорони історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території забороняється:

проведення робіт з нового будівництва, а також будівельних робіт на існуючих об'єктах, якщо наслідком виконання таких робіт стане збільшення висотності такого об'єкта або збільшення більш як на 15 відсотків зовнішніх геометричних розмірів його фундаменту (крім територій пам'яток археології), або зменшення відстані від пам'ятки, що

охороняється, понад граничний рівень, визначений, як подвійна сума висоти пам'ятки та висоти такого об'єкта;

розміщення нових елементів благоустрою, пов'язаних фундаментом із землею (грунтом), тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності, стаціонарних конструкцій для розміщення зовнішньої реклами.

Для цілей цієї частини не вважається порушенням режиму зони охорони, навіть якщо це призведе до зменшення відстані від будівлі або споруди до пам'ятки, що охороняється, виконання відповідно до законодавства робіт з:

облаштування засобів безперешкодного доступу до будівель та споруд для забезпечення доступності і безпеки об'єктів для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

термомодернізації будівель та споруд.

Земляні роботи в межах зони охорони проводяться виключно за умови проведення попередніх археологічних розвідок.

Не потребують обов'язкового проведення попередніх археологічних розвідок роботи з:

сінокосіння;

городництва;

неглибокої оранки;

випасання худоби;

дорожніх робіт;

обстеження, ремонту, переукладання інженерних мереж;

благоустрою (крім розміщення нових елементів благоустрою, пов'язаних фундаментом із землею (грунтом), тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності, стаціонарних конструкцій для розміщення зовнішньої реклами);

ліквідації стихійного лиха, надзвичайних ситуацій, аварій та усунення їх наслідків, усунення негативних наслідків, зумовлених воєнними діями, або що виникли в ході проведення антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, що здійснюються шляхом проведення операції Об'єднаних сил.

{Статтю 32 доповнено новою частиною згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018; в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

3.3 метою забезпечення збереження видатної універсальної цінності об'єктів всесвітньої спадщини навколо них встановлюються буферні зони.

Список Межі і режими використання буферної зони об'єкта всесвітньої спадщини визначаються науково-проектною документацією з визначення меж і режимів використання буферної зони, яка складається за результатами проведених досліджень.

Рішення про затвердження науково-проектної документації із визначення меж і режимів використання буферної зони приймає центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

Про визначення меж і режимів використання буферної зони об'єкта всесвітньої спадщини центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, у встановленому порядку інформує Комітет всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Порядок визначення меж і режимів використання буферної зони та внесення змін до них, затвердження науково-проектної документації встановлюється Кабінетом Міністрів України.

До визначення меж буферної зони об'єкта всесвітньої спадщини у встановленому порядку межі буферної зони об'єкта всесвітньої спадщини встановлюються відповідно до меж, зазначених у номінаційному досьє.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, протягом місяця з дня включення об'єкта культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО забезпечує передачу відомостей про встановлені межі буферної зони для внесення до Державного земельного кадастру та до органу, відповідального за ведення містобудівного кадастру, як відомостей про обмеження у використанні земель.

{Частина статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

4.3 метою захисту традиційного характеру середовища населених місць вони заносяться до Списку історичних населених місць України.

Список історичних населених місць України за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, затверджується Кабінетом Міністрів України.

У кожному історичному населеному місці визначається один або більше історичний ареал.

Межі та режими використання історичних ареалів населених місць, обмеження господарської діяльності на територіях історичних ареалів населених місць визначаються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, відповідною науково-проектною документацією, що затверджується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

{Частина статті 32 в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

5. До затвердження у встановленому порядку науково-проектної документації з визначення меж і режимів використання історичних ареалів населених місць межі історичного ареалу населеного місця визначаються науково-проектною документацією, що розробляється на замовлення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

У межах історичних ареалів населених місць, визначених відповідно до абзацу першого цієї частини, встановлюються такі режими використання:

забезпечується збереження характерних архітектурних прийомів/ елементів і типів, габаритів і матеріалу даху;

забороняється прокладання нових залізничних чи трамвайних колій, автомагістралей, магістральних трубопроводів, улаштування нових повітряних ліній електропередачі, розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності, стаціонарних конструкцій для розміщення зовнішньої реклами;

висотні параметри нових будівель та споруд чи реконструкції існуючих об'єктів обмежуються висотними параметрами прилеглої цінної історичної забудови, розміщеної в межах історичного ареалу населеного місця;

будь-які земляні роботи проводяться виключно за умови попередніх археологічних розвідок, що проводяться у порядку, визначеному цим Законом та прийнятими відповідно до нього нормативно-правовими актами.

Не потребують обов'язкового проведення попередніх археологічних розвідок роботи з:

сінокосіння;

городництва;

неглибокої оранки;

випасання худоби;

дорожніх робіт;

обстеження, ремонту, переукладання інженерних мереж;

благоустрою (крім розміщення нових елементів благоустрою, пов'язаних фундаментом із землею (грунтом), тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності, стаціонарних конструкцій для розміщення зовнішньої реклами);

ліквідації стихійного лиха, надзвичайних ситуацій, аварій та усунення їх наслідків, усунення негативних наслідків, зумовлених воєнними діями, або що виникли в ході проведення антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, що здійснюються шляхом проведення операції Об'єднаних сил.

{Частина статті 32 в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

6. Відомості про визначені межі і режими використання зон охорони, буферних зон, історичних ареалів населених місць (у тому числі встановлені відповідно до частин другої і п'ятої цієї статті) вносяться до Державного земельного кадастру, містобудівного кадастру як обмеження у використанні земель.

Забудова території зон охорони, буферних зон, історичних ареалів населених місць здійснюється відповідно до визначених або встановлених цим Законом режимів використання.

{Частина статті 32 в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

7. На охоронюваних археологічних територіях, у межах зон охорони пам'яток, історичних ареалів населених місць, занесених до Списку історичних населених місць України, забороняються містобудівні, архітектурні чи ландшафтні перетворення, будівельні, меліоративні, шляхові, земляні роботи без дозволу відповідного органу охорони культурної спадщини.

{Частина сьома статті 32 втрачає чинність з 1 січня 2023 року}

{Частина статті 32 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 33

Історико-культурні заповідники та історико-культурні заповідні території

1. Комплекс (ансамбль) пам'яток з усією сукупністю компонентів, що становить культурну, історичну та наукову цінність, просторово, планувально і функціонально виділений у структурі населеного пункту

або локалізований поза його межами, може бути оголошений історико-культурним заповідником державного або місцевого значення.

Історико-культурним заповідником державного значення оголошується комплекс (ансамбль) пам'яток, що має особливу культурну, історичну і наукову цінність, справив значний вплив на розвиток культури, архітектури, містобудування, безпосередньо пов'язаний з видатними історичними подіями.

Історико-культурним заповідником місцевого значення оголошується комплекс (ансамбль) пам'яток, що відображає характерні особливості історії, культури, архітектури чи містобудування окремого регіону або населеного пункту.

2. Історико-культурною заповідною територією оголошується історично сформована територія, в межах якої збереглася значна кількість об'єктів культурної спадщини.

Оголошення території історико-культурною заповідною територією здійснюється без вилучення пам'яток, їх комплексів (ансамблів), земельних ділянок, розташованих у межах такої території, у їх власників або користувачів.

3. Залежно від домінуючого виду об'єктів культурної спадщини історико-культурні заповідники чи історико-культурні заповідні території можуть бути історико-архітектурними, архітектурно-історичними, історико-меморіальними, історико-археологічними, історико-етнографічними.

4. У межах історико-культурного заповідника та історико-культурної заповідної території забороняється діяльність, що негативно впливає або може негативно вплинути на стан збереження об'єктів культурної спадщини, режим їх охорони та використання.

Містобудівні, архітектурні та ландшафтні перетворення, будівельні, меліоративні, шляхові, земляні роботи, проведення масових і видовищних заходів здійснюються:

у межах історико-культурного заповідника – за погодженням з органом, до сфери управління якого належить історико-культурний заповідник;

у межах історико-культурної заповідної території – за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, на підставі висновку органу, що забезпечує дотримання режиму історико-культурної заповідної території.

{Абзац четвертий частини четвертої статті 33 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

5. Положення про історико-культурний заповідник затверджується органом охорони культурної спадщини, до сфери управління якого він віднесений.

Положення про історико-культурну заповідну територію затверджується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

{Частина п'ята статті 33 в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

6. Межі, обсяги і строки проведення робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту і пристосування об'єктів культурної спадщини, благоустрою історико-культурного заповідника та упорядкування історико-культурної заповідної території, а також заходи з охорони і використання об'єктів культурної спадщини, збереження і відтворення традиційного характеру середовища визначаються відповідно у плані організації території історико-культурного заповідника або плані організації історико-культурної заповідної території.

План організації території історико-культурного заповідника державного значення та план організації історико-культурної заповідної території затверджуються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

План організації території історико-культурного заповідника місцевого значення затверджується органом охорони культурної спадщини Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

Відомості про визначені межі і режими використання території історико-культурного заповідника та історико-культурної заповідної території вносяться до Державного земельного кадастру, містобудівного кадастру як обмеження у використанні земель.

Порядок розроблення та затвердження плану організації території історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території встановлюється Кабінетом Міністрів України.

{Частина шоста статті 33 в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

{Стаття 33 в редакції Законів № 2245-IV від 16.12.2004, № 2518-VI від 09.09.2010}

Стаття 33¹

Порядок оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією

1. Підготовку і подання клопотання про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією можуть здійснювати фізичні та/або юридичні особи.

У клопотанні з урахуванням культурної, історичної та наукової цінності комплексу (ансамблю) пам'яток чи окремої території обґрунтовується необхідність їх оголошення відповідно історико-культурним заповідником або історико-культурною заповідною територією.

До клопотання додаються документи, що підтверджують обґрунтування необхідності оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток чи території відповідно історико-культурним заповідником або історико-культурною заповідною територією.

2. Клопотання про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією надається органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим, обласній, Київській і Севастопольській міським державним адміністраціям чи відповідному виконавчому органу сільської, селищної, міської ради за місцезнаходженням відповідних комплексу (ансамблю) пам'яток або території. Клопотання розглядається у місячний строк з дня його отримання.

{Абзац перший частини другої статті 33¹ із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

За наслідками розгляду клопотання орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим, обласна, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації чи відповідний виконавчий орган сільської, селищної, міської ради надає висновок про доцільність оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією разом з необхідними документами відповідному органу, визначеному частиною третьою цієї статті.

{Абзац другий частини другої статті 33¹ із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Перелік документів, необхідних для прийняття рішення про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією, визначає Кабінет Міністрів України.

3. Рішення про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником державного значення або території історико-культурною заповідною територією приймає Кабінет Міністрів України.

Рішення про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником місцевого значення приймає відповідно Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласна, Київська і Севастопольська міські ради.

{Закон доповнено статтею 33⁻¹ згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

Стаття 33⁻²

Особливості управління та функціонування історико-культурних заповідників

1. З метою забезпечення дотримання режиму історико-культурного заповідника, визначеного положенням про нього, орган, до сфери управління якого належить заповідник, утворює адміністрацію історико-культурного заповідника.

Адміністрація історико-культурного заповідника здійснює культурно-освітню, науково-дослідну діяльність у сфері охорони культурної спадщини та музейній справі, а також туристичну діяльність.

2. Завдання, напрями діяльності адміністрації історико-культурного заповідника, порядок управління історико-культурним заповідником визначаються положенням про неї, що затверджується органом, до сфери управління якого належить історико-культурний заповідник.

Типове положення про адміністрацію історико-культурного заповідника затверджує Кабінет Міністрів України.

Керівники адміністрації історико-культурних заповідників призначаються на посаду шляхом укладення з ними контракту на п'ять років за результатами конкурсу.

{Частину другу статті 33⁻² доповнено абзацом третім згідно із Законом № 955-VIII від 28.01.2016}

Порядок проведення конкурсу та вимоги до кандидатів на посаду керівника адміністрації історико-культурного заповідника визначаються статтями 21⁻¹-21⁻⁵ Закону України «Про культуру».

{Частину другу статті 33⁻² доповнено абзацом третім згідно із Законом № 955-VIII від 28.01.2016}

3. Адміністрація історико-культурного заповідника відповідно до закону:

1) проводить роботу з виявлення, фіксації, класифікації, складення облікової документації на об'єкти культурної спадщини, готує документацію для їх державної реєстрації;

2) інформує відповідний орган охорони культурної спадщини про пошкодження, руйнування, загрозу або можливу загрозу пошкодження, руйнування об'єктів історико-культурного заповідника;

3) здійснює науково-методичне керівництво проведенням робіт з дослідження, консервації, реабілітації, реставрації, ремонту, пристосування і музеєфікації пам'яток та інших робіт на території історико-культурного заповідника та в зонах його охорони;

4) надає висновки відповідному органу охорони культурної спадщини щодо можливості розміщення реклами на території історико-культурного заповідника та в зонах його охорони;

5) вживає заходів для запобігання і припинення порушення вимог законодавства про охорону культурної спадщини, а також для усунення негативних наслідків і відшкодування шкоди, завданої такими порушеннями;

6) здійснює інші заходи щодо охорони та збереження об'єктів історико-культурного заповідника.

З метою забезпечення дотримання режиму історико-культурного заповідника його адміністрація відповідно до закону може забезпечувати охорону об'єктів і території заповідника.

4. Відповідно до завдань та напрямів діяльності адміністрація історико-культурного заповідника може надавати платні послуги, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України.

5. Майно історико-культурного заповідника, що перебуває у державній або комунальній власності, передається його адміністрації на праві оперативного управління і не підлягає відчуженню.

6. Земельні ділянки в межах історико-культурного заповідника надаються його адміністрації в користування відповідно до закону.

7. Історико-культурний заповідник може мати власну символіку.

{Закон доповнено статтею 33² згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

Стаття 33³

Особливості управління та функціонування історико-культурних заповідних територій

1. Забезпечення дотримання режиму історико-культурної заповідної території з розташованими на ній об'єктами культурної спадщини, визначеного у положенні про неї, здійснюється за рішенням Кабінету Міністрів України органом охорони культурної спадщини за місцезнаходженням такої території або адміністрацією історико-культурної заповідної території чи адміністрацією історико-культурного заповідника, з яким пов'язана ця територія.

2. У разі прийняття Кабінетом Міністрів України рішення про забезпечення дотримання режиму історико-культурної заповідної території її адміністрацією така адміністрація створюється Кабінетом Міністрів України.

3. З метою забезпечення дотримання режиму історико-культурної заповідної території її адміністрація виконує функції, передбачені частиною третьою статті 33² цього Закону.

4. Завдання та напрями діяльності адміністрації історико-культурної заповідної території визначаються в положенні про неї, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

{Закон доповнено статтею 33³ згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

Стаття 33⁴

Науково-проектна документація у сфері охорони культурної спадщини

1. Науково-проектною документацією у сфері охорони культурної спадщини є:

1) науково-проектна (науково-дослідна) документація з визначення:

меж і режимів використання території пам'ятки;

режимів використання пам'ятки;

меж і режимів використання охоронюваної археологічної території;

меж і режимів використання зон охорони;

меж і режимів використання території об'єкта всесвітньої спадщини;

меж і режимів використання буферної зони;

меж і режимів використання історичного ареалу населеного місця;

меж історичного ареалу населеного місця;

2) план організації території історико-культурного заповідника;

3) план організації історико-культурної заповідної території.

Науково-проектна документація у сфері охорони культурної спадщини визначає спеціальний режим використання території або об'єктів, у тому числі планувальні обмеження у використанні земель у сфері забудови, гранично допустимі висотність будівель та споруд.

Відомості про межі територій та обмеження у використанні земель (територій), визначені науково-проектною документацією у сфері охорони культурної спадщини, затвердженою в установленому порядку, публікуються на офіційному веб-сайті органу охорони культурної спадщини, що їх затвердив, та підлягають внесенню до містобудівного кадастру, а також до Державного земельного кадастру.

2. Склад та зміст науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Склад зазначених у науково-проектній документації відомостей про об'єкти Державного земельного кадастру має відповідати вимогам Закону України «Про Державний земельний кадастр».

Науково-проектна документація у сфері охорони культурної спадщини містить просторові дані, метадані та інші елементи, що складають його проектні рішення, і розробляється у формі електронного документа, формат якого встановлюється Кабінетом Міністрів України при визначенні складу та змісту науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини. Науково-проектну документацію у сфері охорони культурної спадщини підписує кваліфікованим електронним підписом відповідальна посадова особа розробника документації. У разі якщо у процесі розроблення науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини проект зазнав змін, такі зміни також засвідчуються кваліфікованими електронними підписами відповідальних осіб, які його розробили. Проект землеустрою, що розроблявся у складі науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини, підписує сертифікований інженер-землевпорядник, який відповідає за якість робіт із землеустрою.

Доступ до матеріалів науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини (крім інформації, яка відповідно до закону становить державну таємницю або належить до інформації з обмеженим доступом) не може обмежуватися. Загальна доступність матеріалів науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини забезпечується відповідно до вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» шляхом надання їх за запитом на інформацію, оприлюднення, у тому числі у формі відкритих даних, на єдиному державному веб-порталі відкритих даних, офіційному веб-сайті органу охорони культурної спадщини, що затвердив науково-проектну документацію у сфері охорони культурної спадщини, внесення відповідних даних до Державного земельного кадастру та містобудівного кадастру.

У разі наявності в науково-проектній документації у сфері охорони культурної спадщини інформації, що відповідно до закону становить державну таємницю або належить до інформації з обмеженим доступом, така інформація подається до органу охорони культурної спадщини, що її затверджує, у вигляді окремого електронного документа, формат якого визначається Кабінетом Міністрів України, який підписують кваліфікованими електронними підписами відповідальні особи, які розробили документацію.

3. Рішення про затвердження науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини має містити:

- назву об'єкта дослідження;
- місцезнаходження (місце розташування);
- опис меж території (якщо науково-проектна документація у сфері охорони культурної спадщини їх визначає);
- опис обмежень у використанні земель.

Невід'ємною складовою науково-проектної документації, якою встановлюються обмеження у використанні земель, є проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж території природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів. За відсутності зазначеного проекту землеустрою науково-проектна документація, що встановлює обмеження у використанні земель, не може бути затверджена. Протягом 10 робочих днів з дня затвердження науково-проектної документації орган, що її затвердив, має забезпечити подання заяви про внесення встановлених науково-проектною документацією обмежень у використанні земель до Державного земельного кадастру. Вимоги цього абзацу поширюються на облікову документацію.

305

4. Замовником науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини є:

виконавчий орган сільської, селищної, міської ради, на території якої розташована пам'ятка, власник пам'ятки чи уповноважені ним особи – щодо науково-проектної документації з визначення режиму використання пам'ятки (частини пам'ятки), меж і режимів використання території пам'ятки, зон охорони пам'ятки;

орган охорони культурної спадщини, за поданням якого територію оголошено охоронюваною археологічною територією, – щодо науково-проектної документації з визначення меж і режимів використання охоронюваної археологічної території;

фізичні та/або юридичні особи, які здійснили підготовку і подання клопотання про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником, про оголошення території історико-культурною заповідною територією або орган охорони культурної спадщини, до сфери управління якого віднесений історико-культурний заповідник, – щодо плану організації території історико-культурного заповідника, плану організації історико-культурної заповідної території;

адміністрація історико-культурного заповідника або орган охорони культурної спадщини, до сфери управління якого віднесений

історико-культурний заповідник, – щодо науково-проектної документації з визначення меж і режимів використання зон охорони історико-культурного заповідника;

орган, що забезпечує дотримання режиму історико-культурної заповідної території, – щодо науково-проектної документації з визначення меж і режимів використання зон охорони історико-культурної заповідної території;

виконавчий орган сільської, селищної, міської ради – щодо науково-проектної документації з визначення меж і режимів використання історичних ареалів населених місць;

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, – щодо науково-проектної документації з визначення меж історичних ареалів населених місць;

органи охорони культурної спадщини, фізичні та/або юридичні особи, які ініціювали номінування об'єкта всесвітньої спадщини, – щодо науково-проектної документації з визначення меж об'єкта всесвітньої спадщини;

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, орган управління об'єктом всесвітньої спадщини, орган охорони культурної спадщини, на території якого розташований об'єкт всесвітньої спадщини, фізичні та/або юридичні особи, які ініціювали номінування об'єкта всесвітньої спадщини, – щодо науково-проектної документації з визначення меж і режимів використання буферної зони об'єкта всесвітньої спадщини;

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, орган управління об'єктом всесвітньої спадщини – щодо науково-проектної документації з визначення режимів використання об'єкта всесвітньої спадщини;

землевласник, землекористувач або власник будівлі, споруди, що розташована на території, щодо якої відповідно до цього Закону визначаються обмеження у використанні земель.

5. Розробниками науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини є науково-проектні чи науково-дослідні організації, які відповідають кваліфікаційним вимогам, визначеним Кабінетом Міністрів України. Розробниками проектів землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів, що розробляються у складі науково-проектної документації у сфері охорони культурної спадщини,

є суб'єкти господарювання, які відповідно до закону є розробниками документації із землеустрою.

{Закон доповнено статтею 33⁴ згідно із Законом № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

Стаття 34

Статус територій, пов'язаних з охороною культурної спадщини

Землі, на яких розташовані пам'ятки, історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, охоронювані археологічні території, належать до земель історико-культурного призначення, включаються до державних земельних кадастрів, планів землекористування, проектів землеустрою, іншої проектно-планувальної та містобудівної документації.

{Частина перша статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2245-IV від 16.12.2004; в редакції Закону № 2518-VI від 09.09.2010}

Встановлення зон охорони пам'яток та затвердження меж історичних ареалів населених місць не може бути підставою для примусового вилучення з володіння (користування) земельних ділянок у юридичних та фізичних осіб за умов дотримання землевласниками та землекористувачами правил використання земель історико-культурного призначення.

Зміна цільового призначення земельної ділянки, зміна функціонального призначення території, на яких розташовані пам'ятки, історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, охоронювані археологічні території, не є підставою для припинення обмежень у використанні земель, встановлених у зв'язку з наявністю таких об'єктів.

{Статтю 34 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 711-IX від 17.06.2020}

Стаття 35

Дозволи на проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних робіт

1. Проведення археологічних розвідок, розкопок, а також дослідження решток життєдіяльності людини, що містяться під землею поверхнею, під водою, здійснюються за дозволом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини. Дозволи на проведення археологічних розвідок, розкопок надаються за умови дотримання виконавцем робіт вимог

охорони культурної спадщини та наявності у нього необхідного кваліфікаційного документа, виданого кваліфікаційною радою.

{Абзац першої частини першої статті 35 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

Порядок проведення археологічних досліджень визначається Кабінетом Міністрів України.

{Абзац другої частини першої статті 35 в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

Кваліфікаційні документи видаються кваліфікаційною радою – колегіальним, незалежним органом, відповідальним за фаховий рівень виконавця робіт. Порядок формування та діяльності кваліфікаційної ради затверджується Кабінетом Міністрів України. До складу кваліфікаційної ради входять відповідні фахівці наукових установ, вищих навчальних закладів, громадських організацій.

Дозволи на проведення земляних (підводних) робіт на території місць бойових дій, місць загибелі бойових кораблів, морських та річкових суден, місць поховань померлих та померлих (загиблих) військовослужбовців (у тому числі іноземців), які загинули у війнах, внаслідок депортації та політичних репресій на території України, надаються згідно з програмами, погодженими з відповідним органом охорони культурної спадщини.

2. Виконавець археологічних розвідок, розкопок зобов'язаний:

забезпечити збереження виявлених під час досліджень об'єктів культурної спадщини;

своєчасно здати звіт про дослідження органам, що видали дозвіл та кваліфікаційний документ;

передати всі знайдені під час досліджень рухомі предмети, пов'язані з нерухомими об'єктами культурної спадщини (антропогенні, антропологічні, палеозоологічні, палеоботанічні та інші об'єкти, що мають культурну цінність), на постійне зберігання визначеній у дозволі установі для занесення до державної частини Музейного фонду України;

передати польову документацію та звіт про проведені роботи до архівного підрозділу державної наукової установи у порядку, визначеному законодавством;

забезпечити належну консервацію об'єктів культурної спадщини, що мають культурну цінність, упорядкування території після завершення робіт.

{Абзац шостий частини другої статті 35 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

3. Відповідний орган охорони культурної спадщини може призначати своїх уповноважених представників для здійснення нагляду за проведенням археологічних розкопок. Виконавець археологічних розкопок зобов'язаний сприяти представникам органів охорони культурної спадщини у здійсненні нагляду за проведенням розкопок.

4. Застосування металошукачів чи будь-якого іншого пошукового обладнання або відповідної технології на об'єктах культурної спадщини дозволяється тільки за наявності дозволу на їх використання та підлягає обов'язковій реєстрації у відповідному органі охорони культурної спадщини.

5. Власник або користувач земельної ділянки (у тому числі орендар) у межах території пам'ятки, охоронюваної археологічної території, в зонах охорони, в історичних ареалах населених місць згідно з розпорядженням органу охорони культурної спадщини зобов'язаний не перешкоджати виконавцеві робіт, який має дозвіл на проведення археологічних розвідок, розкопок на цій ділянці.

309

Власник або користувач (у тому числі орендар) земельної ділянки, на якій проводяться археологічні розвідки, розкопки, має право на відшкодування у повному обсязі шкоди, якої він зазнав у зв'язку з проведенням таких робіт.

{Стаття 35 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 36

Припинення земляних робіт у разі виявлення знахідки археологічного або історичного характеру

1. Якщо під час проведення будь-яких земляних робіт виявлено знахідку археологічного або історичного характеру, виконавець робіт зобов'язаний зупинити їх подальше ведення і протягом однієї доби повідомити про це відповідний орган охорони культурної спадщини, на території якого проводяться земляні роботи.

{Частина перша статті 36 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

2. Земляні роботи можуть бути відновлені лише згідно з письмовим дозволом відповідного органу охорони культурної спадщини після завершення археологічних досліджень відповідної території.

Стаття 37

Захист об'єктів культурної спадщини

Будівельні, меліоративні, шляхові та інші роботи, що можуть призвести до руйнування, знищення чи пошкодження об'єктів культурної спадщини, проводяться тільки після повного дослідження цих об'єктів за рахунок коштів замовників зазначених робіт.

Роботи на щойно виявлених об'єктах культурної спадщини здійснюються за наявності письмового дозволу відповідного органу охорони культурної спадщини на підставі погодженої з ним науково-проектної документації.

{Частина друга статті 37 в редакції Законів № 2245-IV від 16.12.2004, № 2518-VI від 09.09.2010}

З метою захисту об'єктів археології, у тому числі тих, що можуть бути виявлені, проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок у випадках, передбачених Земельним кодексом України, погоджуються органами охорони культурної спадщини.

{Частина третя статті 37 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010; в редакції Закону № 5395-VI від 02.10.2012}

Розділ VI¹

ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 37¹

Державна політика у сфері охорони об'єктів всесвітньої спадщини

1. Об'єкти всесвітньої спадщини, що розташовані на території України, є предметом особливої охорони.

2. Завданнями державної політики у сфері охорони об'єктів всесвітньої спадщини є:

1) забезпечення виявлення, номінування, охорони, популяризації та передачі майбутнім поколінням об'єктів всесвітньої спадщини, що розташовані на території України, а також надання допомоги у виконанні завдань Конвенції іншим державам-сторонам Конвенції відповідно до їх запитів;

2) включення питань охорони об'єктів всесвітньої спадщини до загальних програм соціально-економічного розвитку держави;

3) здійснення постійного моніторингу стану збереження об'єктів всесвітньої спадщини;

4) забезпечення дотримання міжнародних стандартів у сфері охорони об'єктів всесвітньої спадщини, поєднання національних традицій і досягнень із світовим досвідом у зазначеній сфері;

5) участь у системі міжнародного співробітництва і допомоги для надання державам-сторонам Конвенції допомоги в зусиллях, спрямованих на збереження і виявлення об'єктів всесвітньої спадщини, що мають видатну універсальну цінність.

3. Виконання завдань державної політики у сфері охорони об'єктів всесвітньої спадщини покладається на центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

Стаття 37-2

Правовий статус об'єкта всесвітньої спадщини

1. Об'єкт всесвітньої спадщини має правовий статус пам'ятки національного значення з урахуванням особливостей, встановлених Конвенцією, цим Законом і планом управління об'єктом всесвітньої спадщини.

2. Межі території об'єкта всесвітньої спадщини і його буферної зони позначаються відповідними знаками, форма та порядок встановлення яких визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини. Межі території об'єкта всесвітньої спадщини визначаються в номінаційному досьє. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, протягом місяця з дня включення об'єкта культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО забезпечує передачу відомостей про встановлені межі об'єкта всесвітньої спадщини для внесення до Державного земельного кадастру та до органу, відповідального за ведення містобудівного кадастру, як відомості про обмеження у використанні земель.

Режими використання об'єкта всесвітньої спадщини визначаються науково-проектною (науково-дослідною) документацією з визначення режимів використання об'єкта всесвітньої спадщини, що складається за результатами проведених досліджень та затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини.

{Частина друга статті 37-2 в редакції Закону № 1423-IX від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу II Закону № 1423-IX від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-IX від 22.05.2022}

3. Проведенню містобудівних, архітектурних та ландшафтних перетворень, меліоративних, шляхових, земляних робіт на об'єкті всесвітньої спадщини, його території, в буферній зоні передусе інформування Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Рекомендації Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО щодо проектів містобудівних, архітектурних та ландшафтних перетворень, меліоративних, шляхових, земляних робіт на об'єкті всесвітньої спадщини, його території, в буферній зоні є обов'язковими для виконання при проведенні таких робіт.

Стаття 37³

Управління об'єктом всесвітньої спадщини

1. Управління об'єктом всесвітньої спадщини забезпечує орган управління, утворений або визначений центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

2. Управління об'єктом всесвітньої спадщини здійснюється на основі плану управління, який затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини.

3. План управління об'єктом всесвітньої спадщини визначає основні напрями та програми щодо захисту, збереження, інтеграції такого об'єкта в суспільне життя відповідно до положень Конвенції та інших міжнародних договорів України і, зокрема, включає:

- 1) визначення об'єкта всесвітньої спадщини;
- 2) топографічні показники;
- 3) визначення буферної зони об'єкта всесвітньої спадщини;
- 4) короткий опис видатної універсальної цінності об'єкта всесвітньої спадщини;
- 5) цілі, стратегію та завдання зі збереження, підтримання та представлення видатної універсальної цінності об'єкта всесвітньої спадщини;
- 6) методи управління об'єктом всесвітньої спадщини;
- 7) опис умов, обмежень і заборон щодо об'єкта всесвітньої спадщини, його території та буферної зони.

4. План управління об'єктом всесвітньої спадщини, включеним до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, переглядається відповідно до рекомендацій Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО або за необхідності, але не менше одного разу на п'ять років.

Стаття 37⁴

Повноваження органу управління об'єктом всесвітньої спадщини

1. До повноважень органу управління об'єктом всесвітньої спадщини належать:

1) здійснення заходів, передбачених планом управління об'єктом всесвітньої спадщини, та інших заходів, необхідних для збереження та охорони видатної універсальної цінності об'єкта всесвітньої спадщини;

2) здійснення заходів для недопущення пошкодження, руйнування об'єкта всесвітньої спадщини, а також для усунення загрози або можливої загрози видатній універсальній цінності об'єкта всесвітньої спадщини;

3) здійснення нагляду за виконанням будь-яких робіт на об'єкті всесвітньої спадщини, його території, в буферній зоні та інформування центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, про загрозу видатній універсальній цінності об'єкта всесвітньої спадщини в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини;

4) здійснення моніторингу стану збереження об'єкта всесвітньої спадщини;

5) здійснення моніторингу виконання рішень Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО;

6) забезпечення проведення наукових досліджень видатної універсальної цінності об'єкта всесвітньої спадщини, а також розроблення критеріїв її використання;

7) розроблення та подання на затвердження до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини, змін до плану управління об'єктом всесвітньої спадщини;

8) формування заявки про надання міжнародної допомоги об'єкту всесвітньої спадщини;

9) участь у виконанні освітніх програм для популяризації об'єкта всесвітньої спадщини;

10) співпраця з фізичними та юридичними особами, міжнародними міжурядовими та неурядовими організаціями у сфері охорони об'єктів всесвітньої спадщини;

11) щорічне звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, про стан збереження об'єкта всесвітньої спадщини, стан виконання плану управління об'єктом всесвітньої спадщини, про забезпечення виконання Конвенції та рішень Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО;

12) надання висновків до науково-проектної документації робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту та пристосування на об'єкті всесвітньої спадщини, його території, в буферній зоні щодо впливу таких робіт на видатну універсальну цінність об'єкта всесвітньої спадщини;

13) надання висновків до науково-проектної документації містобудівних, архітектурних та ландшафтних перетворень, меліоративних, шляхових, земляних робіт на об'єкті всесвітньої спадщини, його території, в буферній зоні щодо їх впливу на видатну універсальну цінність об'єкта всесвітньої спадщини;

14) надання висновків щодо можливості проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних робіт на території об'єкта всесвітньої спадщини, в його буферній зоні.

2. Висновки органу управління об'єктом всесвітньої спадщини, визначені пунктами 12, 13, 14 частини першої цієї статті, є обов'язковими при проведенні відповідних робіт.

Стаття 37⁵

Наглядова рада об'єкта всесвітньої спадщини

1. З метою здійснення нагляду за станом збереження об'єкта всесвітньої спадщини центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, утворює наглядову раду, порядок формування якої визначається Кабінетом Міністрів України. Типове положення про наглядову раду об'єкта всесвітньої спадщини затверджується Кабінетом Міністрів України.

2. Наглядова рада об'єкта всесвітньої спадщини є колегіальним органом, склад якого затверджує центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

3. Основними завданнями наглядової ради об'єкта всесвітньої спадщини є:

1) здійснення моніторингу виконання плану управління об'єктом всесвітньої спадщини;

2) перегляд плану управління об'єктом всесвітньої спадщини та внесення органу управління таким об'єктом пропозицій щодо змін до нього;

3) погодження щорічного звіту про стан збереження об'єкта всесвітньої спадщини та звіту про стан виконання плану управління об'єктом всесвітньої спадщини;

4) надання рекомендацій щодо організаційних, кадрових, проектних та фінансових заходів з метою збереження об'єкта всесвітньої спадщини;

5) розв'язання суперечностей щодо потреб розвитку та потреб збереження об'єкта всесвітньої спадщини.

Стаття 37⁶

Включення об'єктів культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, що перебуває під загрозою

1. Об'єкт культурної спадщини, що може мати видатну універсальну цінність та відповідає критеріям, визначеним Комітетом всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, номінується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини, за рекомендацією Українського національного комітету Міжнародної ради з питань пам'яток та визначних місць (ІКОМОС), до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

2. Об'єкт всесвітньої спадщини, якому загрожує небезпека, зокрема загроза зникнення внаслідок прогресуючого руйнування, проведення великих громадських чи приватних робіт, швидкого розвитку міст і туризму, загроза руйнування у зв'язку із зміною призначення або права власності на землю, загроза серйозного пошкодження внаслідок невстановленої причини, занедбаності з будь-яких причин, загроза стихійного лиха чи інших природних або техногенних катаклізмів, небезпека збройних конфліктів, виникнення пожежі, землетрусу, зсуву, вулканічного виверження, загроза зміни рівня води, повені, припливу, пропонується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини, для включення до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, що перебуває під загрозою.

3. Порядок включення об'єктів культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, що перебуває під загрозою, визначається Конвенцією, правилами та процедурами Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

{Закон доповнено розділом VI¹ згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

Розділ VII ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 38

Джерела фінансування охорони культурної спадщини

Фінансування охорони культурної спадщини здійснюється за рахунок коштів загального і спеціального фондів Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів.

Джерелами фінансування заходів у сфері охорони культурної спадщини можуть бути кошти власників пам'яток чи уповноважених

ними органів або осіб, які набули права володіння, користування чи управління пам'ятками, кошти замовників робіт, передбачених статтями 22 і 37 цього Закону, благодійні внески та пожертвування, у тому числі валютні, на охорону культурної спадщини та інші джерела, не заборонені чинним законодавством.

Стаття 39

Фінансові обов'язки суб'єктів права власності на пам'ятки

Власник пам'ятки або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління нею, забезпечує збереження, утримання в належному стані, консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію та ремонт пам'ятки за власні кошти, якщо інше не передбачено відповідним договором або законом.

Стаття 40

Спеціальні кошти на фінансування охорони культурної спадщини

1. Спеціальними коштами на фінансування охорони культурної спадщини є кошти спеціальних фондів Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів. Порядок формування та використання цих коштів встановлюється Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік та Верховною Радою Автономної Республіки Крим і сільськими, селищними та міськими радами.

{Частина другу статті 40 виключено на підставі Закону № 2856-VI від 23.12.2010}

3. Кошти на фінансування охорони культурної спадщини не підлягають вилученню.

4. Органи охорони культурної спадщини є розпорядниками спеціальних коштів на фінансування охорони культурної спадщини.

Стаття 41

Використання спеціальних коштів на фінансування охорони культурної спадщини

1. Спеціальні кошти на фінансування охорони культурної спадщини можуть використовуватися на:

консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію, ремонт, збереження, охорону, облік, захист, популяризацію об'єктів культурної спадщини;

наукові дослідження у сфері охорони культурної спадщини;

розроблення та реалізацію або допомогу в розробці та реалізації програм і проектів щодо охорони культурної спадщини;

ведення документації, автоматизованої інформаційної системи банку даних про об'єкти культурної спадщини;

заходи щодо поширення інформації про охорону культурної спадщини;

підготовку, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у сфері охорони культурної спадщини;

допомогу об'єднанням громадян, національним меншинам в охороні культурної спадщини;

міжнародне співробітництво у сфері охорони культурної спадщини;

інші заходи щодо охорони культурної спадщини, які не суперечать чинному законодавству.

2. Забороняється витратити кошти, призначені для фінансування охорони культурної спадщини, на посередництво у здійсненні заходів у сфері охорони культурної спадщини та будівництво (створення) нових будівель, споруд (витворів).

{Частина друга статті 41 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 42

Пільгове оподаткування у сфері охорони культурної спадщини

Держава здійснює політику пільгового оподаткування у сфері охорони культурної спадщини.

317

Розділ VIII

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 43

Кримінальна відповідальність за незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини

За незаконне проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних чи підводних робіт на об'єкті археологічної спадщини, а також за умисне незаконне знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини чи їх частин винні особи притягаються до кримінальної відповідальності відповідно до закону.

{Стаття 43 в редакції Закону № 2518-VI від 09.09.2010}

Стаття 44

Відповідальність юридичних осіб за порушення законодавства про охорону культурної спадщини

Відповідний орган охорони культурної спадщини накладає на юридичну особу, яка є власником або уповноваженим ним органом чи замовником робіт, такі фінансові санкції:

за проведення будь-яких незаконних робіт, що можуть завдати або завдали шкоди пам'ятці, її території, охоронюваній археологічній території, охоронним зонам, історичним ареалам населених місць, – у розмірі від тисячі до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

за недодержання вимог щодо захисту, збереження, утримання, використання, реставрації, реабілітації пам'яток, у тому числі тих вимог, що передбачені охоронними договорами, умисне доведення їх до стану руйнації – у розмірі від тисячі до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

за вчинення дій, передбачених абзацами другим і третім цієї частини, щодо об'єкта всесвітньої спадщини, його території, буферної зони – у розмірі від п'яти тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

{Частину першу статті 44 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

318

за неподання, несвоєчасне подання або подання явно недостовірної інформації про виявлені у процесі земляних, будівельних, шляхових, меліоративних та будь-яких інших робіт об'єкти культурної спадщини – у розмірі від ста до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

за ухилення власника пам'ятки або уповноваженого ним органу від підписання охоронного договору або за порушення ним режиму використання пам'ятки – у розмірі від ста до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

{Частину першу статті 44 доповнено абзацом згідно із Законом № 2518-VI від 09.09.2010}

за невиконання припису органів охорони культурної спадщини – у розмірі від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

{Частину першу статті 44 доповнено абзацом сьомим згідно із Законом № 2457-VIII від 19.06.2018}

Рішення органу охорони культурної спадщини про застосування фінансових санкцій може бути оскаржено до суду.

Фінансові санкції, накладені органом охорони культурної спадщини, стягуються у встановленому законом порядку.

{Стаття 44 в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 45

Порядок застосування фінансових санкцій за порушення законодавства про охорону культурної спадщини

Фінансові санкції, передбачені статтею 44 цього Закону, накладаються керівником, заступниками керівника центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим, головою чи заступником голови обласної, районної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, головою чи заступником голови відповідної місцевої ради після розгляду матеріалів, які засвідчують факт правопорушення.

{Частина перша статті 45 в редакції Закону № 5461-VI від 16.10.2012}

Про вчинення правопорушення, зазначеного у статті 44 цього Закону, особою, уповноваженою органом охорони культурної спадщини, складається акт. Керівник юридичної особи, стосовно якої складено акт, протягом трьох днів з моменту отримання акта може подати письмові пояснення до нього. Акт разом з іншими документами, що стосуються справи, у десятиденний термін з моменту складення акта надсилається посадовій особі, яка має право накладати фінансові санкції.

Рішення про накладення фінансових санкцій приймається протягом 10 днів після отримання документів, зазначених у частині другій цієї статті. Рішення про накладення фінансових санкцій оформлюється постановою, що надсилається юридичній особі, на яку накладено фінансові санкції.

Кошти, одержані у вигляді стягнень, передбачених у статті 44 цього Закону, зараховуються до спеціального фонду відповідного бюджету.

{Стаття 45 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2921-III від 10.01.2002; в редакції Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

Стаття 46

Адміністративна відповідальність за порушення вимог цього Закону

{Назва статті 46 в редакції Закону № 2518-VI від 09.09.2010}

1. За ухилення від підписання охоронних договорів на пам'ятки, порушення режиму використання пам'ятки, порушення режиму історико-культурного заповідника чи історико-культурної заповідної території, проведення ремонтних, реставраційних, реабілітаційних

робіт на пам'ятці, зміну призначення пам'ятки, її частин та елементів, здійснення написів, позначок на ній, на її території та в її охоронній зоні без письмового дозволу відповідного органу охорони культурної спадщини, ухилення від передачі в установленому порядку знайдених під час археологічних розвідок, розкопок рухомих предметів, пов'язаних з нерухомими об'єктами культурної спадщини, на постійне зберігання до музеїв (державних фондосховищ), у яких зберігаються музейні предмети і музейні колекції, що є державною власністю і належать до державної частини Музейного фонду України, а також за невиконання законних вимог посадових осіб органів охорони культурної спадщини щодо усунення порушень вимог законодавства про охорону культурної спадщини або створення перешкод для їх діяльності винні особи притягаються до адміністративної відповідальності відповідно до закону.

{Частина перша статті 46 в редакції Закону № 2518-VI від 09.09.2010}

{Частина другу статті 46 виключено на підставі Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

{Частина третю статті 46 виключено на підставі Закону № 2245-IV від 16.12.2004}

4. Провадження у справах про адміністративні правопорушення здійснюється відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Стаття 47

Відшкодування шкоди

1. Застосування фінансових санкцій, адміністративних стягнень або кримінального покарання не звільняє винного від обов'язку відшкодувати шкоду, завдану власникові пам'ятки або уповноваженому ним органу, особі, яка набула права володіння, користування чи управління пам'яткою, охоронюваною археологічною територією.

2. Шкода, завдана власникові пам'ятки або уповноваженому ним органу, особі, яка набула права володіння, користування чи управління пам'яткою, охоронюваною археологічною територією, відшкодується відповідно до закону.

3. Юридичні і фізичні особи, які завдали шкоди пам'яткам, їхнім територіям (у тому числі незаконним будівництвом), зобов'язані відновити пам'ятки та їхні території, а якщо відновлення неможливе – відшкодувати шкоду відповідно до закону.

Розділ ІХ
МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ
У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 48

Міжнародні договори

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України про охорону культурної спадщини, застосовуються правила міжнародного договору України.

{Статтю 49 виключено на підставі Закону № 2457-VIII від 19.06.2018}

Розділ Х
ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування, крім пунктів 2-4 частини четвертої розділу Х, які набирають чинності з 1 січня 2001 року.

Частина сьома статті 32 цього Закону втрачає чинність з 1 січня 2023 року.

{Пункт 1 розділу Х доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1423-ІХ від 28.04.2021 – щодо набрання чинності див. абзаци четвертий, п'ятий пункту 1 розділу ІІ Закону № 1423-ІХ від 28.04.2021, з урахуванням змін, внесених Законом № 2268-ІХ від 22.05.2022}

2. Кабінетові Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом:

подати до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із Законом України «Про охорону культурної спадщини»;

розробити і привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

відповідно до компетенції забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України їхніх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

3. Об'єкти, включені до списків (переліків) пам'яток історії та культури відповідно до Закону Української РСР «Про охорону і використання пам'яток історії та культури», визнаються пам'ятками відповідно до цього Закону.

4. Внести до деяких законодавчих актів України такі зміни:

{Підпункт 1 пункту 4 розділу X втрачає чинність з 01.01.2002 року на підставі Кодексу № 2768-III від 25.10.2001}

{Підпункт 2 пункту 4 розділу X втратив чинність на підставі Кодексу № 2755-VI від 02.12.2010}

{Підпункт 3 пункту 4 розділу X втратив чинність на підставі Кодексу № 2755-VI від 02.12.2010}

{Підпункт 4 пункту 4 розділу X втратив чинність на підставі Кодексу № 2755-VI від 02.12.2010}

5. Визнати такими, що втратили чинність:

Закон Української РСР «Про охорону і використання пам'яток історії та культури» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1978 р., № 30, ст. 426; 1984 р., № 7, ст. 145);

Постанову Верховної Ради Української РСР від 13 липня 1978 року «Про порядок введення в дію Закону Української РСР «Про охорону і використання пам'яток історії та культури» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1978 р., № 30, ст. 427).

Президент України Л. Кучма

322

м. Київ

8 червня 2000 року

№ 1805-III

Публікується за: Закон України Про охорону культурної спадщини // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>

Розділ 3. СУЧАСНИЙ ЕТАП КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

КОПЕНГАГЕНСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

(Копенгаген, 14 грудня 1973 року)

Дев'ять країн-членів Європейських Співтовариств вирішили, що настав час скласти документ про Європейську Ідентичність. Це дозволить їм досягнути кращого визначення своїх відносин з іншими країнами та відповідальності місця, яке вони посідають у світових справах. Вони вирішили *дати визначення Європейської Ідентичності*, зважаючи на динамічний характер Співтовариства. У них є намір продовжувати цю роботу надалі у світлі прогресу, досягнутого у будівництві Єдиної Європи.

323

Визначення Європейської Ідентичності передбачає:

- перегляд спільної спадщини, інтересів та особливих зобов'язань Дев'ятьох, а також ступеня єдності, досягнутої до цього часу в рамках Співтовариства,
- оцінку того, наскільки Дев'ятеро вже діють спільно по відношенню до решти світу та відповідальності, що випливає з цього,
- врахування динамічного характеру об'єднання Європи.

I. Єдність дев'яти країн-членів Співтовариства

1. Дев'ять європейських держав, імовірно, були підштовхнуті до роз'єднаності своєю історією та егоїстичним відстоюванням своїх помилкових інтересів. Але вони подолали свою колишню ворожнечу і вирішили, що єдність – це базова європейська потреба для забезпечити виживання їх спільної цивілізації.

Дев'ятеро бажають забезпечити повагу до заповітних цінностей їх правового, політичного та морального порядку, і зберегти багатство своїх національних культур. Поділяючи своє однакове ставлення до життя, засноване на рішенні побудувати суспільство, яке відповідає потребам особистості, вони налаштовані рішуче відстоювати принципи

представницької демократії, верховенства права, соціальної справедливості, що є кінцевою метою економічного прогресу, і поваги до прав людини. Все це є фундаментальними елементами Європейської Ідентичності. Дев'ятеро вважають, що ця справа відповідає найглибшому прагненню їх народів, які мають брати участь у її реалізації, зокрема через своїх обраних представників.

2. Дев'ятеро мають політичну волю досягти успіху в побудові об'єднаної Європи. На підставі Паризького та Римського договорів про створення Європейських Співтовариств та наступних рішень вони створили спільний ринок, заснований на митному союзі, і створили інститути, спільну політику та технічні можливості для співпраці. Усе це є невід'ємною частиною Європейської Ідентичності. Дев'ятеро сповнені рішучості захищати ті елементи, які становлять єдність, якої вони досягли до цих пір, і основні цілі, визначені для майбутнього розвитку на Самітах у Гаазі та Парижі. На основі Люксембурзького та Копенгагенського звітів дев'ять урядів створили систему політичного співробітництва з метою визначення спільного ставлення та, де на це є можливість і бажання, спільних дій. Вони пропонують розвивати це надалі. Відповідно до рішення, прийнятого на Паризькій конференції, Дев'ятеро підтверджують свій намір трансформувати весь комплекс своїх відносин у Європейський Союз до кінця нинішнього десятиліття.

3. Розмаїття культур у рамках спільної європейської цивілізації, відданість спільним цінностям та принципам, зростаюча конвергентність поглядів на життя, усвідомлення наявності спільних інтересів та рішучість брати участь у будівництві Об'єднаної Європи надають Європейській Ідентичності оригінальності та специфічного динамізму.

4. Будівництво Об'єднаної Європи, започатковане дев'ятьма країнами-членами Співтовариства, відкрите для інших європейських держав, які поділяють такі ж самі ідеали та цілі.

5. Європейські країни за свою історію налагодили тісні зв'язки з багатьма іншими частинами світу. Ці відносини, які будуть продовжувати розвиватися, є гарантією прогресу та міжнародної рівноваги.

6. Хоча в минулому європейські країни окремо мали змогу відігравати велику роль на міжнародній арені, нинішні міжнародні проблеми важкі для самостійного вирішення кожною з Дев'яти. Міжнародні події та зростаюча концентрація влади та відповідальності в руках дуже невеликої кількості великих держав означають, що Європа повинна об'єднатися і все більше говорити одним голосом, якщо вона хоче бути почутою і відігравати належну роль у світі.

7. Співтовариство, найбільша у світі торгова група, не могло бути закритим економічним утворенням. Воно має тісні зв'язки з рештою світу щодо своїх поставок та збуту на ринку. З цієї причини

Співтовариство, зберігаючи контроль над своєю власною торговою політикою, має намір позитивно вплинути на світові економічні відносини з метою забезпечення зростання всезагального добробуту.

8. Дев'ятка, однією з основних цілей якої є збереження миру, ніколи не досягне успіху, якщо нехтуватиме власною безпекою. Ті з неї, які є членами Атлантичного альянсу, вважають, що за нинішніх обставин немає альтернативи безпеці, що забезпечується ядерною зброєю Сполучених Штатів та наявністю північноамериканських сил у Європі: і вони погоджуються, що у світлі відносної військової вразливості Європи, європейці, якщо вони хочуть зберегти свою незалежність, повинні дотримуватися своїх зобов'язань і докладати постійних зусиль для того, щоб забезпечити наявність у їх розпорядженні адекватних засобів захисту.

II. Європейська ідентичність відносно світу

9. Європа Дев'ятох усвідомлює, що об'єднуючись, вона бере на себе нові міжнародні зобов'язання. Європейське об'єднання не спрямоване проти кого-небудь і не керується прагненням до влади. Навпаки, Дев'ятеро переконані, що їх союз піде на користь усьому міжнародному співтовариству, оскільки він стане елементом рівноваги та основою співпраці з усіма країнами, незалежно від їх розміру, культури чи соціальної системи. Дев'ятеро мають намір відігравати активну роль у світових справах і таким чином сприяти, відповідно до цілей та принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй, забезпеченню того, щоб міжнародні відносини мали більш справедливу основу; щоб незалежність і рівність держав краще зберігались; щоб блага розподілялись більш справедливо; і щоб безпека кожної країни гарантувалась більш ефективно. Для досягнення цих цілей Дев'ятеро мають поступово визначати спільні позиції у сфері зовнішньої політики.

10. У міру просування Співтовариства до спільної політики щодо третіх країн воно діятиме відповідно до таких принципів:

(a) Дев'ятеро, виступаючи як єдине ціле, прагнутимуть сприяти гармонійним та конструктивним відносинам з цими країнами. Це, однак, не повинно ставити під загрозу, стримувати або впливати на волю Дев'ятох просуватися до Європейського Союзу у встановлені терміни.

(b) У майбутньому, коли Дев'ятеро вестимуть колективні переговори з іншими країнами, визначені інститути та процедури повинні забезпечити повагу до особливого характеру європейського утворення.

(c) У двосторонніх контактах з іншими країнами держави-члени Співтовариства будуть все більше діяти на основі узгоджених спільних позицій.

11. Дев'ятеро мають намір зміцнити свої зв'язки у нинішніх інституційних рамках з країнами-членами Ради Європи та з іншими європейськими країнами, з якими вони вже мають дружні стосунки та тісну співпрацю.

12. Дев'ятеро надають суттєвого значення політиці асоціації Співтовариства. Не применшуючи переваг, якими користуються країни, з якими воно має особливі відносини, Співтовариство має намір поступово запроваджувати політику допомоги у розвитку у світовому масштабі відповідно до принципів та цілей, викладених у Декларації Паризького саміту.

13. Співтовариство здійснюватиме свої зобов'язання щодо країн Середземномор'я та Африки, щоб зміцнити свої давні зв'язки з цими країнами. Дев'ятеро мають намір зберегти свої історичні зв'язки з країнами Близького Сходу та співпрацювати над встановленням та підтриманням миру, стабільності та прогресу в регіоні.

14. Тісні зв'язки між Сполученими Штатами та Європою Дев'ятьох – ми поділяємо цінності та прагнення, що базуються на спільній спадщині, – є взаємовигідними і мають зберігатися. Ці зв'язки не суперечать наміру Дев'ятьох утвердитися в якості окремої й оригінальної сутності. Дев'ятеро мають намір підтримувати конструктивний діалог та розвивати співпрацю зі Сполученими Штатами на засадах рівноправності та у дусі дружби.

15. Дев'ятеро також твердо налаштована на тісну співпрацю та на проведення конструктивного діалогу з іншими промислово розвиненими країнами, такими як Японія та Канада, які відіграють важливу роль у підтримці відкритої та збалансованої світової економічної системи. Вони високо цінують плідну співпрацю з цими країнами, особливо в рамках ОЕСР.

16. Дев'ятеро зробили внесок як окремо, так і колективно до перших результатів політики розрядки та співробітництва з СРСР та країнами Східної Європи. Вони сповнені рішучості продовжувати цю політику на взаємній основі (на обопільних засадах).

17. Усвідомлюючи значущість ролі, яку відіграє Китай у міжнародних відносинах, Дев'ятеро мають намір активізувати свої відносини з урядом Китаю та сприяти обміну в різних сферах, а також контактам між європейськими та китайськими лідерами.

18. Дев'ятеро також усвідомлюють важливість ролі, яку відіграють інші країни Азії. Вони сповнені рішучості розвивати свої відносини з цими країнами, як заявлено стосовно комерційних відносин, Декларацією про наміри, зробленою Співтовариством під час його розширення.

19. Дев'ятеро традиційно пов'язані з країнами Латинської Америки дружніми зв'язками та багатьма іншими контактами; вони мають намір це розвивати. У цьому контексті вони надають великого значення угодам, укладеним між Європейським співтовариством та деякими країнами Латинської Америки.

20. Не може бути справжнього миру, якщо розвинені країни не приділятимуть більше уваги менш розвиненим націям. Переконані в цьому, усвідомлюючи свою відповідальність та особливі зобов'язання, Дев'ять країн надають дуже великого значення боротьбі з недостатнім рівнем розвитку. Тому вони сповнені рішучості активізувати свої зусилля у сферах торгівлі та допомоги розвитку, а також зміцнювати міжнародне співробітництво з цією метою.

21. Дев'ять будуть брати участь у міжнародних переговорах у дусі відкритості, зберігаючи при цьому фундаментальні елементи своєї єдності і свої основні цілі. Вони також сповнені рішучості сприяти міжнародному прогресу як через свої відносини з третіми країнами, так і шляхом зайняття спільних позицій, де це можливо, в міжнародних організаціях, зокрема, в Організації Об'єднаних Націй та спеціалізованих установах.

III. Динамічний характер будівництва об'єднаної Європи

22. Європейська ідентичність розвиватиметься як функція динамічної розбудови Об'єднаної Європи. У своїх зовнішніх відносинах Дев'ятеро пропонують поступово визначати свою ідентичність по відношенню до інших країн або груп країн. Вони вважають, що таким чином вони зміцнять власну згуртованість і сприятимуть формуванню справді європейської зовнішньої політики. Вони переконані, що розбудова такої політики допоможе їм з упевненістю та реалізмом підійти до подальших етапів побудови Об'єднаної Європи, полегшивши таким чином пропоновану трансформацію всього комплексу їхніх відносин у Європейський Союз.

Переклад за: Declaration on European Identity. Bulletin of the European Communities. December 1973, No 12. Luxembourg: Office for official publications of the European Communities. P. 118-122. URL: https://www.cvce.eu/obj/declaration_on_european_identity_copenhagen_14_december_1973-en-02798dc9-9c69-4b7d-b2c9-f03a8db7da32.html

ХАРТІЯ ОСНОВНИХ ПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Європейський Парламент, Рада та Комісія урочисто проголошують текст, що наводиться нижче, Хартією основних прав Європейського Союзу.

ХАРТІЯ ОСНОВНИХ ПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Преамбула

Народи Європи, засновуючи між собою якомога більш тісний союз, вирішили спільно забезпечити мирне майбутнє, засноване на загальних цінностях.

Усвідомлюючи своє духовне та моральне надбання, Союз ґрунтується на нероздільних та загальних цінностях – людській гідності, свободі, рівності та солідарності; він спирається на принципи демократії та верховенства права. Він ставить людину в основу своєї діяльності, запроваджуючи громадянство Союзу та створюючи простір свободи, безпеки та справедливості.

Союз сприяє збереженню та розвитку цих загальних цінностей, одночасно поважаючи різноманітність культур і традицій народів Європи так само, як і національні особливості держав-членів та організацію їхніх публічних органів влади на національному, регіональному та місцевому рівнях; він прагне сприяти збалансованому і сталому розвитку та забезпечує вільне пересування осіб, послуг, товарів та капіталу, а також свободу заснування суб'єктів підприємницької діяльності.

З цією метою у світлі суспільних змін, соціального прогресу, наукового та технологічного розвитку необхідно посилити захист основних прав, зробивши їх більш чіткими за допомогою Хартії.

Дотримуючись повноважень, цілей Союзу та принципу солідарності, ця Хартія знову підтверджує права, що впливають, перш за все, із загальних для держав-членів конституційних традицій та міжнародних зобов'язань, Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, Соціальних хартій, прийнятих Союзом та Радою Європи, а також судової практики Суду справедливості Європейського Союзу та Європейського суду з прав людини. У цьому контексті Хартія буде тлумачитися судами Союзу та держав-членів з урахуванням роз'яснень, підготовлених в рамках повноважень Президії Конвенції, що розробляла проект Хартії, та оновлених під керівництвом Президії Європейської конвенції.

Користування цими правами тягне за собою відповідальність та створює обов'язки як по відношенню до інших осіб, так і по відношенню до людської спільноти та майбутніх поколінь.

Виходячи з вищевикладеного, Союз визнає права, свободи та принципи, сформульовані нижче.

ГІДНІСТЬ

Стаття 1

Людська гідність

Людська гідність є недоторканною. Її треба поважати та захищати.

Стаття 2

Право на життя

1. Кожна людина має право на життя.
2. Жодну людину не може бути засуджено до смертної кари або страчено.

Стаття 3

Право на недоторканність особистості

1. Кожна людина має право на повагу до її фізичної або психічної недоторканності.
2. У галузях медицини та біології має бути забезпечено зокрема:
 - (а) добровільну та свідому згоду відповідної особи згідно з порядком, визначеним законом;
 - (б) заборону практики евгеніки, зокрема такої, що спрямована на селекцію людини;
 - (в) заборону використання людського тіла та його частин як таких у якості джерела прибутку;
 - (г) заборону репродуктивного клонування людських істот.

Стаття 4

Заборона тортур та нелюдського або принизливого поводження або покарання

Жодна людина не може бути піддана тортурам або нелюдському або принизливому поводженню або покаранню.

Стаття 5

Заборона рабства та примусової праці

1. Жодна людина не може утримуватися у рабстві або бути поневоленою.

2. Від жодної людини не можна вимагати виконання примусової або змушеної праці.

3. Торгівля людьми заборонена.

СВОБОДИ

Стаття 6

Право на свободу та безпеку

Кожна людина має право на особисту свободу та безпеку.

Стаття 7

Повага до приватного та сімейного життя

Кожна людина має право на повагу до його приватного та сімейного життя, його житла та його спілкування.

Стаття 8

Захист персональних даних

1. Кожна людина має право на захист персональних даних щодо неї.

2. Такі дані мають використовуватися належним чином для визначених цілей та на підставі згоди такої людини або інших обґрунтованих підставах, встановлених законом. Кожна людина має право на доступ до даних, зібраних щодо неї, та право на виправлення в них помилок.

3. Дотримання цих правил підлягає контролю з боку незалежного державного органу.

Стаття 9

Право на шлюб та право на створення сім'ї

Право на шлюб та право на створення сім'ї мають бути гарантовані відповідно до національного законодавства, що регулює користування цими правами.

Стаття 10

Свобода думки, совісті та релігії

1. Кожна людина має право на свободу думки, совісті та релігії. Це право включає свободу змінювати релігію або переконання та свободу сповідувати релігію або переконання як індивідуально, так і спільно з іншими, у публічний або приватний спосіб під час богослужіння, у процесі навчання, та у ході відправлення культів і релігійних обрядів.

2. Визнається право на відмову від військової служби за переконаннями совісті відповідно до національного законодавства, що регулює користування цим правом.

Стаття 11

Свобода вираження поглядів та свобода інформації

1. Кожна людина має право на вираження своїх поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, отримувати та розповсюджувати інформацію та ідеї без будь-якого втручання державних органів та незалежно від державних кордонів.

2. Дотримуються свобода та плюралізм засобів масової інформації.

Стаття 12

Свобода зібрань та свобода об'єднання

1. Кожна людина має право на свободу мирних зібрань та свободу об'єднань на будь-яких рівнях, зокрема у сфері політичної діяльності, професійних спілок та громадянського суспільства, звідки витікає право кожної людини створювати та приєднуватися до професійних спілок для захисту своїх інтересів.

2. Політичні партії на рівні Союзу сприяють вираженню політичної волі громадян Союзу.

Стаття 13

Свобода мистецтва та науки

Мистецтво та наукові дослідження є вільними від обмежень. Забезпечується академічна свобода.

Стаття 14

Право на освіту

1. Кожна людина має право на освіту та доступ до професійної підготовки і підвищення кваліфікації.

2. Це право включає можливість безкоштовного отримання обов'язкової освіти.

3. Свобода засновувати навчальні заклади із належним дотриманням демократичних принципів, а також право батьків забезпечувати своїм дітям освіту та навчання у відповідності з їхніми релігійними, філософськими та педагогічними переконаннями забезпечується згідно з національним законодавством.

Стаття 15

Свобода вибору професії та право на працю

1. Кожна людина має право на працю та вільний вибір роботи.

2. Кожний громадянин Союзу має свободу шукати роботу, працювати та користуватися правом засновувати суб'єкта підприємницької діяльності та надавати послуги у будь-якій державі-члені.

3. Громадяни третіх країн, які мають дозвіл на роботу на території держав-членів, мають право на умови праці, еквівалентні тим, які мають громадяни Союзу.

Стаття 16

Свобода підприємництва

Забезпечується свобода підприємництва у відповідності до права Союзу та національного законодавства і практики.

Стаття 17

Право власності

1. Кожна людина має право володіти, користуватися, розпоряджатися та заповідати своє законно придбане майно. Жодна людина не може бути позбавлена своєї власності, окрім як в інтересах суспільства та у випадках і на умовах, визначених законом, за умови справедливої та своєчасної компенсації за її втрату. Користування власністю може регулюватися законом у тій мірі, наскільки це буде необхідно для суспільних інтересів.

2. Інтелектуальна власність охороняється.

332

Стаття 18

Право на притулок

Право на притулок гарантується відповідно до положень Женевської конвенції від 28 липня 1951 року та Протоколу від 31 січня 1967 року щодо статусу біженців та відповідно до Договору про функціонування Європейського Союзу (надалі – «Договори»).

Стаття 19

Захист у випадку переміщення, видворення або екстрадиції

1. Колективне видворення забороняється.

2. Жодну особу не може бути переміщено, видворено або екстрадовано до держави, де існує серйозний ризик того, що її буде піддано смертній карі, тортурам або іншому нелюдському або принизливому поводженню або покаранню.

РІВНІСТЬ

Стаття 20

Рівність перед законом

Усі люди рівні перед законом.

Стаття 21

Недопущення дискримінації

1. Забороняється будь-яка дискримінація за будь-якою ознакою, зокрема такою, як стать, раса, колір шкіри, етнічне або соціальне положення, генетичні характеристики, мова, релігія або переконання, політичні або будь-які інші погляди, приналежність до національної меншини, майновий стан, народження, непрацездатність, вік або сексуальна орієнтація.

2. В рамках сфери застосування Договорів та без шкоди для їхніх будь-яких окремих положень будь-яка дискримінація за ознакою громадянства забороняється.

Стаття 22

Культурне, релігійне та мовне різноманіття

Союз поважає культурне, релігійне та мовне різноманіття.

Стаття 23

Рівноправність жінок та чоловіків

Рівноправність жінок та чоловіків має забезпечуватися у всіх сферах, зокрема у сфері зайнятості, роботи та оплати праці.

Принцип рівноправності не має заважати підтримці або впровадженню заходів, що надають відповідні переваги для статі, що є недостатньо представленою.

Стаття 24

Права дитини

1. Діти мають право на такий захист та турботу, які необхідні для їхнього благополуччя. Вони можуть вільно висловлювати свої думки. Такі думки беруться до уваги у тих питаннях, які стосуються дітей в залежності від їхнього віку та зрілості.

2. У всіх діях стосовно дітей як з боку державних органів, так і з боку приватних закладів, найкращі інтереси дитини мають розглядатися як пріоритетні.

3. Кожна дитина має право підтримувати на регулярній основі особисті стосунки та прямий контакт з обома її батьками, якщо тільки це не суперечить її інтересам.

Стаття 25

Права людей похилого віку

Союз визнає та поважає право людей похилого віку вести гідне та незалежне життя та брати участь в соціальному та культурному житті.

Стаття 26

Інтеграція інвалідів

Союз визнає та поважає право інвалідів отримувати для себе переваги із заходів, покликаних забезпечити їхню самостійність, соціальну та професійну інтеграцію, а також участь у житті суспільства.

СОЛІДАРНІСТЬ

Стаття 27

Право робітників на інформацію та консультації в межах підприємства

Хартія гарантує всім робітникам та їх представникам на відповідних рівнях право на отримання своєчасної інформації та консультацій у випадках та за умов, передбачених законодавством Європейського Союзу та національним законодавством та національними політиками.

Стаття 28

Право на колективні переговори та дії

Робітники та роботодавці, або їх відповідні організації, мають право, відповідно до законодавства Європейського Союзу та національного законодавства та національних політик, вести переговори та укладати колективні договори на належному рівні, а у разі конфлікту інтересів – вживати колективних заходів для захисту своїх інтересів, у т.ч. використовувати право на страйк.

Стаття 29

Право доступу до послуг працевлаштування

Кожна людина має право на доступ до безкоштовних послуг працевлаштування.

Стаття 30

Захист у разі невинуватого звільнення

Кожен робітник має право на захист у разі необґрунтованого звільнення відповідно до законодавства Європейського Союзу та національного законодавства та національних практик.

Стаття 31

Справедливі умови праці

1. Кожен робітник має право на умови праці, які поважають його здоров'я, безпеку та гідність.

2. Кожен робітник має право на обмеження максимального робочого часу, щоденні та щотижневі періоди відпочинку та щорічний період оплачуваної відпустки.

Стаття 32

Заборона дитячої праці та захист молоді на роботі

Забороняється працевлаштування дітей. Мінімальний вік прийняття на роботу не може бути нижчим за мінімальний вік закінчення школи без шкоди для норм, сприятливіших щодо молоді, крім окремих вказаних обмежених винятків.

Молодим людям, взятим на роботу, мають бути забезпечені умови праці відповідні їх віку; вони мають бути захищеними від економічної експлуатації та будь-якої роботи, яка може завдати шкоди їх безпеці, здоров'ю чи фізичному, психічному, моральному чи соціальному розвитку або перешкоджати їх навчанню.

Стаття 33

Сімейне та професійне життя

1. Охорона сім'ї забезпечується на юридичному, економічному та соціальному рівнях.

2. Задля узгодження сімейного та професійного життя, кожна людина має право на захист від звільнення з причин, пов'язаних з материнством, та право на оплачувану відпустку за причини вагітності та пологів та на відпустку по догляду за дитиною після народження або усиновлення дитини.

Стаття 34

Соціальне забезпечення та соціальна допомога

1. Європейський Союз визнає та поважає право на соціальне забезпечення та соціальні послуги, що надають захист у таких випадках, як материнство, хвороба, нещасний випадок на виробництві, неможливості самостійного існування чи старість, а у разі втрати роботи – відповідно до встановлених правил відповідно до законодавства Європейського Союзу та національного законодавства національних практик.

2. Кожна людина, яка проживає та легально пересувається у межах Європейського Союзу, має право на соціальне забезпечення та соціальні послуги відповідно до законодавства Європейського Союзу та національного законодавства та національних практик.

3. З метою боротьби із соціальною ізоляцією та бідністю Європейський Союз визнає та поважає право на соціальну та житлову допомогу, щоб забезпечити гідне існування для всіх, кому бракує достатніх ресурсів, відповідно до правил, встановлених законодавством Європейського Союзу та національним законодавством та національними практиками.

Стаття 35

Охорона здоров'я

Кожна людина має право на доступ до профілактичної медичної допомоги та право на лікування в умовах, встановлених національним законодавством та національних практик. Високий рівень охорони здоров'я людини забезпечується при визначенні та реалізації всіх політик та діяльності Європейського Союзу.

Стаття 36

Доступ до послуг загального економічного значення

Європейський Союз визнає та поважає доступ до послуг загального економічного значення, передбачених національним законодавством та національними практиками, відповідно до Договорів, з метою сприяння соціальній та територіальній згуртованості Європейського Союзу.

Стаття 37

Охорона навколишнього середовища

Високий рівень охорони навколишнього середовища та покращення якості навколишнього середовища мають бути інтегровані у політики Європейського Союзу та забезпечені відповідно до принципу сталого розвитку.

Стаття 38

Захист споживачів

Політики Європейського Союзу повинні забезпечувати високий рівень захисту споживачів.

РОЗДІЛ V

ПРАВА ГРОМАДЯН

Стаття 39

Право голосувати та бути кандидатом на виборах до Європарламенту

1. Кожен громадянин Європейського Союзу має право голосу та балотування на виборах до Європейського Парламенту в державах-членах, де він чи вона проживає, на тих же умовах, що і громадяни цієї держави.

2. Члени Європейського Парламенту обираються загальним прямим голосуванням шляхом вільного та таємного голосування.

Стаття 40

Право голосувати та бути кандидатом на місцевих виборах

Кожен громадянин Європейського Союзу має право голосу та балотування на муніципальних виборах у державі-члені, де він чи вона проживає, на тих самих умовах, що і громадяни цієї держави.

Стаття 41

Право на якісне управління

1. Кожна людина має право на розгляд своєї справи неупереджено, справедливо та у відповідні терміни установами, органами, офісами та агентствами Європейського Союзу.

2. Це право включає:

(a) право кожної особи бути вислуханою до того, як будуть вжиті будь-які індивідуальні заходи, які могли б вплинути на неї чи на нього;

(b) право кожної особи на доступ до її файлів із дотриманням законних інтересів конфіденційності та професійної та ділової таємниці;

(c) адміністрація має зобов'язання вмотивувати свої рішення.

3. Кожна людина має право отримувати від Європейського Союзу будь-які збитки, завдані їй установами або її службовцями під час виконання своїх обов'язків відповідно до принципів, загальних для законодавства держав-членів.

4. Кожна людина може писати до установ Європейського Союзу однією з офіційних мов Договору і має отримувати відповідь тією самою мовою.

Стаття 42

Право доступу до документів

Будь-який громадянин Європейського Союзу та будь-яка фізична чи юридична особа, що проживає або має зареєстрований офіс у державі-члені, має право доступу до документів установ, органів, офісів та агентств Європейського Союзу незалежно від їх носія.

Стаття 43

Європейський омбудсмен

Будь-який громадянин Європейського Союзу та будь-яка фізична чи юридична особа, що проживає або має зареєстрований офіс у державі-члені, має право звертатися до справ Європейського омбудсмена з питань неправомірного управління у діяльності установ, органів, офісів чи агентств Європейського Союзу, за винятком Суду Європейського Союзу, який виконує свою судову роль.

Стаття 44

Право на звернення

Будь-який громадянин Європейського Союзу та будь-яка фізична чи юридична особа, що проживає або має зареєстрований офіс у державі-члені, має право подати петицію до Європейського Парламенту.

Стаття 45

Свобода пересування та проживання

1. Кожен громадянин Союзу має право вільно пересуватися та проживати на території держав-членів.

2. Свобода пересування та проживання може надаватися відповідно до Договорів громадянам третіх країн, які законно проживають на території держави-члена.

Стаття 46

Дипломатичний та консульський захист

Кожен громадянин Європейського Союзу на території третьої країни, в якій держава-член, громадянином якої він є, не представлена, має право на захист дипломатичних чи консульських органів будь-якої держави-члена на тих самих умовах, що і громадяни цієї держави-члена.

РОЗДІЛ VI

СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Стаття 47

Право на ефективний засіб правового захисту та на справедливий судовий розгляд

Кожна людина, чії права та свободи, гарантовані законодавством Європейського Союзу, порушені, має право на ефективний засіб правового захисту перед судом відповідно до умов, встановлених цією статтею.

Кожна людина має право на справедливий та відкритий судовий розгляд у відповідні терміни незалежним і неупередженим судом, раніше створеним законом. Кожен має мати можливість отримати пораду, захист та представництво.

Правова допомога надається тим, кому не вистачає ресурсів, оскільки така допомога необхідна для забезпечення ефективного доступу до правосуддя.

Стаття 48

Презумпція невинуватості та право на захист

1. Кожна людина, яка була притягнута до відповідальності, буде вважатися невинною доти, доки не буде доведено її провини відповідно до закону.

2. Гарантується повага до прав на захист кожного, кому пред'явлено обвинувачення.

Стаття 49

Принципи законності та пропорційності кримінальних правопорушень та покарань

1. Жодна людина не може бути визнаною винною у скоєнні будь-якого кримінального правопорушення внаслідок будь-якої дії чи бездіяльності, які не становили кримінального правопорушення відповідно до національного законодавства чи міжнародного права на момент його вчинення. Також, не може бути накладено більш суворе покарання, ніж те, що застосовувалося на момент вчинення кримінального правопорушення. У разі, якщо після вчинення кримінального правопорушення законодавство передбачає більш м'яке покарання, воно застосовується.

2. Дана Стаття не має завдавати шкоди здійсненню правосуддя та покаранню будь-якої особи за будь-яку дію чи бездіяльність, яка на

момент її вчинення була злочинною згідно із загальними принципами, визнаними спільнотою націй.

3. Міра покарання має відповідати тяжкості скоєного злочину.

Стаття 50

Право не бути засудженим або двічі покараним у кримінальному провадженні за одне й те саме кримінальне правопорушення

Жодна людина не може бути повторно засудженою або покараною у кримінальному провадженні за злочин, за який він або вона вже були остаточно виправдані або засуджені в межах Європейського Союзу відповідно до закону.

РОЗДІЛ VII

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ХАРТІЇ

Стаття 51

Сфера застосування

1. Положення цієї Хартії адресовані установам, органам, офісам та агенціям Союзу з належним дотриманням принципу субсидіарності, а також державам-членам лише тоді, коли вони застосовують право Союзу. Тому вони поважатимуть права, дотримуватимуться принципів та сприятимуть їх застосуванню відповідно до своїх повноважень та поважатимуть межі повноважень Союзу, надані йому у Договорах.

2. Хартія не поширює сферу застосування права Союзу поза межами повноважень Союзу, не встановлює для Союзу жодних нових повноважень чи завдань, а також не змінює повноваження та завдання, визначені у Договорах.

Стаття 52

Сфера застосування та тлумачення прав та принципів

1. Будь-яке обмеження щодо реалізації прав і свобод, визнаних цією Хартією, повинно бути передбачене законом і поважати сутність цих прав і свобод. За умови дотримання принципу пропорційності, обмеження можуть бути застосовані лише в тому випадку, якщо вони необхідні та дійсно відповідають цілям загального інтересу, визнаним Європейським Союзом, або необхідності захисту прав та свобод інших осіб.

2. Права, визнані цією Хартією, положення яких укладено у Договорах, будуть виконуватися на умовах та в межах, визначених цими Договорами.

3. У міру того, що ця Хартія містить права, які відповідають правам, гарантованим Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, значення та обсяг цих прав будуть такими ж, як і визначені у зазначеній Конвенції. Це положення не перешкоджає законодавству Європейського Союзу забезпечити більш широкий захист.

4. Оскільки ця Хартія визнає основні права, оскільки вони випливають із спільних для держав-членів конституційних традицій, ці права повинні тлумачитися у гармонії з цими традиціями.

5. Положення цієї Хартії, які містять принципи, можуть реалізуватися законодавчими та виконавчими актами, прийнятими установами, органами, офісами та агентствами Союзу, а також актами держав-членів, коли вони впроваджують право Союзу, у виконанні своїх відповідних повноважень. Вони є юридично пізнаними лише при тлумаченні таких дій і при вирішенні їх законності.

6. Повністю враховуються національні закони та практика, визначені цією Хартією.

7. Суди Союзу та держав-членів повинні належно враховувати пояснення, складені як спосіб надання вказівок щодо тлумачення цієї Хартії.

Стаття 53

Рівень захисту

Ніщо в цій Хартії не може тлумачитися як таке, що обмежує або негативно впливає на права людини та основні свободи, як це визнається у відповідних сферах їх застосування законодавством Союзу та міжнародним правом, а також міжнародними угодами, учасниками яких є Союз або всі держави-члени, у тому числі Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та конституцій держав-членів.

Стаття 54

Заборона зловживання правами

Ніщо в цій Хартії не повинно тлумачитися як таке, що передбачає будь-яке право займатися будь-якою діяльністю або здійснювати будь-які дії, спрямовані на знищення будь-яких прав і свобод, визнаних у цій Хартії, або на їх обмеження в більшій мірі, ніж передбачено цим Договором.

Публікується за: Хартія Європейського Союзу про основоположні права / Центр Громадянських Свобод. URL: <https://ccl.org.ua/posts/2021/11/hartiya-osnovnyh-prav-yeuropejskogo-soyuzu/>

НОВИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ ДЛЯ КУЛЬТУРИ

Основні дії здійснюватимуться згідно з трьома стратегічними цілями, щоб підтримати держави-члени у впровадженні Нового порядку денного для культури.

Ціль 1 - використання сили культури для соціальної єдності та добробуту

Мобільність

Сектор мистецтв є, мабуть, унікальним завдяки своєму внеску в інноваційну спроможність Європи та тим, що ним керує спеціалізована робоча сила, яка є надзвичайно мобільною через національні кордони. У наш час географічна мобільність є настільки невід'ємним аспектом професійного розвитку художника, а в багатьох випадках робота за кордоном є єдиним вибором для молодих професіоналів. Митці займають особливе місце також тому, що своєю мобільністю вони зміцнюють спільний європейський культурний простір і сприяють участі в європейській інтеграції.

342

Але є й багато проблем. Працюючи часто і протягом короткого часу в різних державах-членах, часто в нетипових і нестабільних формах зайнятості, у послідовних роботодавців і з нерегулярним і непередбачуваним доходом, митці стикаються з регуляторними та адміністративними перешкодами у своїй транскордонній діяльності. До них відноситься ризик подвійного оподаткування в країнах, де вони працюють, а також у тих, де проживають.

У 2008 та 2009 роках було здійснено пілотний проект щодо мобільності митців, який зосереджувався на виявленні та обміні передовим досвідом, об'єднанні структур, що підтримують мобільність, і техніко-економічному обґрунтуванні ЕСОТЕС «Інформаційні системи для підтримки мобільності митців та інших професіоналів у сфері культури» поле».

Після цього в червні 2010 року з'явився звіт робочої групи відкритого методу координації з питань мобільності митців і

професіоналів культури з рекомендаціями щодо надання інформації про мобільність для митців і професіоналів культури, включаючи вказівки щодо інформаційних служб мобільності. У 2011 році Рада звернулася до Комісії з проханням створити експертну групу, якій доручено підготувати набір інструкцій (стандартів інформації про мобільність) щодо загального змісту та стандартів якості для створення або подальшого розвитку інформаційних і консультативних послуг для митців і професіоналів культури.

У квітні 2013 року та червні 2014 року Європейська комісія організувала два тематичні семінари для аналізу адміністративних практик, які створюють перешкоди для мобільності митців і працівників культури. Семінари були присвячені:

- Шенгенським візам;
- соціальній безпеці;
- транскордонному оподаткуванню;
- інформаційному забезпеченню митців та працівників культури.

Події сприяли обміну інформацією та найкращим досвідом між представниками урядів держав-членів ЄС та сектором культури. У травні 2016 року Європейська комісія організувала підсумкову зустріч для оцінки подальших ініціатив і прогресу, досягнутого з 2014 року щодо вищезазначених тем у контексті культурної та мистецької мобільності. Навчання об'єднало різні служби Європейської Комісії, урядових експертів із 22 держав-членів ЄС (міністерств культури, соціальних питань, фінансів і державних органів), представників культурних організацій, фестивалів, професійних асоціацій та агенцій, які підтримують або сприяють міжнародній мобільності митців та працівники культури, федерації митців та профспілки, роботодавці, викладачі університетів, юристи, незалежні експерти та працівники культури. Підведення підсумків дозволило зробити висновок, що незважаючи на більшу обізнаність про перешкоди для мистецької та культурної мобільності, численні проблеми залишаються.

Заохочення

Схему мобільності для митців і творчих людей було включено до Програми роботи Комісії на 2018 рік. Він спрямований на тестування схеми фінансування, яка буде активована на регулярній основі з 2021 року. Зокрема, будуть переслідуватися такі цілі:

- Вивчити доцільність створення фонду мобільності на європейському рівні. Зокрема, проект оцінюватиме найкращі умови для

адміністрування, управління та оцінки роботи такої ініціативи в середньо-/довгостроковій перспективі;

- Розробити та запустити пілотний фонд мобільності, який діятиме як доповнення до існуючих схем мобільності, доступних на місцевому, регіональному та/або національному рівнях. Зокрема, проект створить умови, критерії, комунікаційну стратегію, механізми зворотного зв'язку та оцінки для ефективної схеми фінансування;

- Сформулювати політичні рекомендації для Європейської Комісії, Європейського Парламенту та держав-членів щодо повного впровадження такого фонду в наступне покоління програм ЄС.

На цьому першому етапі схема охоплюватиме наступні сектори: образотворче мистецтво, музика, виконавське мистецтво та література, покриття витрат на транскордонні подорожі та візи для окремих європейських митців для конкретних виступів, участь у персональних чи групових виставках, витрати на проїзд до місця проживання місця; в межах або за межами країни ЄС, яка бере участь у програмі «Креативна Європа».

Бюджет реалізації акції у 2018 році має становити 1 мільйон євро з урахуванням участі +/- 200 осіб.

Адміністративні та фінансові перешкоди продовжують перешкоджати мобільності артистів і професіоналів культури: з цієї причини Комісія закликає держави-члени усунути залишкові перешкоди для мобільності артистів-виконавців до кінця наступного плану роботи Ради.

Оцінка впливу культурного кросинговеру

Служби Комісії підтримуватимуть дослідження взаємозв'язків культур, оцінюючи вплив культури на різні сфери, такі як здоров'я та добробут, спираючись на:

- висновки Ради від травня 2015 року щодо «Культурного та творчого перехрестя для стимулювання інновацій, економічної стійкості та соціальної інтеграції»,

- робота Робочої групи ОМС у 2017-2018 рр. зі сприяння внеску культури в соціальну інтеграцію, яка розглядає, як державна політика може заохочувати та підтримувати культурні установи у співпраці з іншими секторами (охорона здоров'я, соціальна допомога, пенітенціарна служба),

- дослідницька діяльність, у тому числі в рамках конкурсу Horizon 2020 на суму 9 мільйонів євро на тему «Суспільна цінність культури та вплив культурної політики в Європі».

Робота в цій сфері здійснюватиметься Спільним дослідницьким центром Європейської комісії шляхом спеціальних досліджень, які будуть погоджені в рамках програми «Креативна Європа».

Інтеграція біженців та інших мігрантів

Спеціальний конкурс «Креативна Європа» на підтримку інтеграції біженців у 2016 році викликав безпрецедентний інтерес (274 проєктні заявки на загальну суму 48 млн євро): було відібрано 12 проєктів із бюджетом 2,35 млн євро. У світлі багатьох високоякісних заявок, які не могли бути профінансовані в рамках цього конкурсу, Комісія визнала культурні проєкти для інтеграції мігрантів прийнятними в рамках інших програм ЄС, включаючи Фонд інтеграції притулку та міграції, Програму прав, рівності та громадянства, Erasmus+ та Європу для громадян. Також можлива підтримка відповідних проєктів у рамках Європейських структурних та інвестиційних фондів, у тому числі в сільській місцевості.

У своїй доповіді за 2017 рік «Як культура та мистецтво можуть сприяти міжкультурному діалогу в контексті міграційної кризи та кризи біженців» робоча група експертів держав-членів у рамках ОМС культури надала низку рекомендацій культурним політикам ЄС, національного та місцевого рівнів. на рівні повноважень, міжгалузевої роботи та оцінювання. Серед них пропозиції до:

- Підтримувати та фінансувати мережеве спілкування, самоорганізацію та активну участь біженців та мігрантів у мистецтві та культурі.
- Забезпечити біженцям і мігрантам місце та можливості керувати ними, а також брати участь у мистецтві та культурі, включаючи нові музеї та нові виставки, присвячені міграції.
- Підтримувати та фінансувати мережі (офіційні та неформальні) з культурними організаціями, що фінансуються державою, громадянським суспільством та іншими зацікавленими сторонами, щоб сприяти процесам формування політики.
- Надати пріоритет фінансуванню культурних і мистецьких проєктів для інтеграції біженців.
- Мігранти за національними програмами та програмами ЄС, у тому числі за межами сфери культури (наприклад, на рівні ЄС за програмою «Європа для громадян», Фондом надання притулку та міграції та програмою «Права, рівність і громадянство», а також «Креативна Європа»).
- Розширити та поглибити оцінку культурних проєктів, крім фінансових та кількісних аспектів, щоб оцінити їхній вплив на суспільство та їхню ефективність у просуванні міжкультурного діалогу.

Під час обговорення багаторічної фінансової програми ЄС на 2020 рік Європейський парламент також визнав важливість культурних програм для інтеграції біженців та мігрантів у європейське суспільство.

Тому служби Комісії продовжуватимуть сприяти таким діям у відповідних програмах у наступній фінансовій структурі, включаючи програму-наступницю Креативної Європи, беручи до уваги рекомендації групи ОМС від 2017 року, та інформувати зацікавлені сторони у сфері культури та творчості про доступні можливості.

Гендер

Збільшення участі жінок у трудовій діяльності є однією з політичних цілей Європейської комісії, яка прагне сприяти гендерній рівності на ринку праці через поєднання законодавства, політичних вказівок та фінансової підтримки. Однак, як і в економіці загалом, частка чоловіків у культурній зайнятості вища, ніж частка жінок, і становить 54 %.

Щоб заохотити більшу участь жінок, у програмі-наступниці Креативної Європи служби Комісії запропонують критерії відбору, які винагороджуватимуть проекти, що гарантують гендерну рівність у їхніх організаціях.

Участь в культурі і творчість у містах

Робоча програма «Креативна Європа» на 2018 рік передбачає відкриття конкурсу пропозицій для культурних і креативних просторів і міст на суму 1,5 мільйона євро. Акція буде спрямована на креативні центри, які нещодавно швидко розвинулися в багатьох містах ЄС. Креативний хаб – це інфраструктура або місце, яке використовує частину свого орендованого чи доступного простору для спілкування, організаційного та ділового розвитку культурного та творчого секторів. Багато коворкінгів у креативному секторі також називають себе «креативними центрами».

Окрім креативних центрів, акція спрямована на підтримку культурних і креативних просторів, а також інших зацікавлених сторін, зокрема на місцевому рівні, включаючи місцеву, муніципальну та регіональну владу.

Проект спиратиметься на досягнуті результати та політичні уроки, отримані з попередніх дій, фінансованих у рамках міжсекторального напрямку «Креативна Європа» (Європейська мережа креативних центрів, «Культура для міст і регіонів»), інших відповідних проектів, таких як мережа Trans-Europe Halls та «Творчі лінзи», що фінансується в рамках «Креативної Європи», Європейської мережі культурних центрів (ENCC), а також успішного досвіду відродження міст, запровадженого рядом Європейських культурних столиць (ЕСОС).

Ціль 2 – Підтримка культурної творчості в освіті та інноваціях, а також для зростання робочих місць

Творчість у навчанні

Пропозиція Комісії щодо Рекомендації Ради щодо високоякісних систем ранньої освіти та догляду за дітьми визнає важливу роль музики та мистецтва. Зокрема, він рекомендує, щоб держави-члени «Покращили розробку навчальних програм для дітей раннього віку, щоб вони могли задовольнити освітні потреби дітей. Підходи, які підтримують розробку навчальних програм і підтримку соціальних, емоційних і мовних компетенцій дітей, включають: забезпечення відповідного балансу соціально-емоційне та доакадемічне навчання, визнаючи важливість ролі музики, мистецтва та фізичної активності». Програма Erasmus+ та її наступники підтримуватимуть держави-члени у тому, щоб музика та мистецтво стали пріоритетною темою в освіті, зокрема шляхом більш широкого використання e-twinning.

У 2017-18 роках Європейська комісія об'єдналася з ОЕСР у проєкті CREASSESS, щоб створити прототип і випробувати на міжнародному рівні інструмент оцінювання, який допоможе вчителям оцінити навички творчого та критичного мислення своїх учнів. Іншим важливим результатом проєкту стане створення інструментарію, який складатиметься з трьох результатів: 1) рубрика оцінювання, яку вчителі зможуть використовувати для оцінювання креативності та навичок критичного мислення учнів; 2) портфоліо педагогічних заходів і вправ, що створює простір для цих навичок, які потрібно висловити, і 3) портфоліо робіт студентів, створених під час цих заходів, які продемонструють різні рівні досягнень у навичках творчого та критичного мислення.

Кінцевим результатом проєкту ОЕСР є підготовка другого етапу валідації та розширення втручання на загальносистемному рівні, що охоплює інші рівні навчання та дисципліни. На третьому етапі можна розробити інструмент підсумкового оцінювання креативності та критичного мислення та включити завдання до міжнародних тестів, таких як стандартизовані тести Програми ОЕСР для міжнародного оцінювання учнів (PISA).

Враховуючи важливість розвитку навичок креативного та критичного мислення в освітньому процесі, Комісія пропонує підтримати за допомогою програми «Креативна Європа» також фазу перевірки проєкту в 2019 році та розроблятиме, знову ж таки спільно з ОЕСР, подібний підхід, у сфері вищої освіти.

Це доповнить роботу, щойно розпочату в рамках експериментального конкурсу «Креативна Європа» на 1,5 мільйона євро щодо розробки інноваційних міждисциплінарних модулів для магістрантів, які поєднують мистецтво та ІКТ з підприємницькими та діловими навичками. Модулі будуть розроблені з метою:

- Оснащення студентів у сфері мистецтва та творчості, бізнесу та технологій знаннями та компетенціями, необхідними для роботи в культурних і творчих секторах і дисциплінах;
- Підвищення якості та актуальності викладання та навчання дисциплін мистецтва та культури шляхом поєднання творчості, бізнесу та технологій;
- Розвиток підприємницької культури серед студентів та педагогічного колективу;
- Стимулювання інноваційного навчального середовища всередині та між дисциплінами шляхом інтеграції творчої, цифрової та підприємницької освіти;

Впровадження модулів передбачатиме:

- Тестування, перевірка модулів і вдосконалення їх змісту, якщо це необхідно;
- Застосування Європейської кредитної системи та накопичення модулів;
- Обмін результатами та обмін найефективнішими практиками та отриманими уроками між партнерами;
- Визначення потенціалу перенесення найбільш ефективних та інноваційних практик на інші курси чи дисципліни.

У своєму Повідомленні 2017 року щодо оновленого порядку денного ЄС для вищої освіти Комісія оголосила, що започаткує розширену коаліцію ЄС STE(A)M. Коаліція об'єднала б різні сектори освіти, бізнес і працедавців державного сектору для сприяння засвоєнню відповідних предметів з науки, технологій, інженерії, мистецтва та математики, а також модернізації STE(A)M та інших навчальних програм, у тому числі за допомогою більш мультидисциплінарних програм і співпраці між відповідними факультетами та вузами. У Повідомленні зазначено, що еволюція від STEM до STEAM відображає визнання у вищій освіті підвищеної важливості міждисциплінарних підходів. Взаємодія між STEM, мистецтвом і дизайном сприяє суттєвим інноваціям і творчості.

Культурна обізнаність і самовираження залишаються однією з восьми ключових компетенцій, визнаних на рівні ЄС у переглянутій структурі ключових компетенцій для навчання впродовж життя. Спираючись на нещодавнє політичне співробітництво в цій сфері, згідно з новим Порядком денним будуть подальші цілеспрямовані міжсекторальні дії для розширення розуміння та видимості культурної обізнаності та самовираження.

Навички

У 2018-19 роках служби Комісії виконають пілотний проєкт «Фінанси, навчання, інновації та патентування для культурних і креативних індустрій», який визначатиме та перевірятиме політику та дії для підтримки та розвитку культурних і креативних індустрій; проєкт буде зосереджений на 4 напрямках:

- Нова модель класифікації навичок для ТПП;
- ССІ-навички та традиційні системи освіти та розвитку навичок;
- Визнання нематеріальних активів для кредитів ССІ та
- Оцінка та захист інтелектуальної власності, створеної ТПП.

Служби Комісії також вивчать можливість запуску спільно з Європейським інститутом інновацій і технологій (ЕІТ) інноваційної спільноти з навичок для ККІ та спадщини.

Рамка цифрових компетенцій і Європейська рамка компетенцій підприємництва (EntreComp) також належать до розвитку трансверсальних навичок у культурному та творчому секторах. Служби Комісії матимуть намір надати вказівки щодо цього.

Програми Interreg сприяють розвитку культурних та творчих навичок у країнах, регіонах та на транскордонному рівні. На макрорегіональному рівні культура також пов'язана з розвитком навичок і досвіду, освітою та навчанням.

Робота з музичним сектором

Музична індустрія змінюється й опиняється на незвіданій території, прокладаючи шлях для інших індустрій контенту. Нестабільна екосистема музичної індустрії вимагає все більшої потреби мобілізувати сектор, а також політики, щоб протистояти новим викликам і досліджувати нові можливості. Оскільки дії та політичні ініціативи на національному рівні часто виявляються недостатніми та непридатними для охоплення глобального характеру галузі та схем споживання, існує потреба та попит на втручання ЄС для підтримки ключових активів Європи в музичній сфері: творчості, різноманітності і конкурентоспроможності в контексті глобалізації.

Нова підготовча дія «Музика рухає Європою», включена до бюджету ЄС на 2018 рік, враховуватиме результати нещодавнього діалогу на рівні ЄС із зацікавленими сторонами в галузі музики щодо вирішення конкретних потреб сектору в коротко- та середньостроковій перспективі. Він спрямований на тестування відповідних заходів для більш цілеспрямованого фінансування музики, які могли б підтримати європейське розмаїття та таланти, конкурентоспроможність сектора, а також розширення доступу громадян до музики в усьому її розмаїтті.

Підготовча дія розроблена для досягнення чотирьох конкретних цілей:

- краще зрозуміти ринкові тенденції та запропонувати стійкі механізми їх моніторингу, а також визначити потреби у фінансуванні музичного сектору,

- визначити інноваційні та стійкі моделі розповсюдження, які б підтримували європейське музичне розмаїття (сприяння поширенню місцевого репертуару поза межами основних міжнародних хітів),

- сприяти транскордонній мобільності митців шляхом впровадження різних міжгалузевих схем навчання, які дозволяють подолати відокремленість промисловості та усунути найбільш актуальні прогалини в знаннях сектора,

- розробити стратегічний підхід до просування європейської музики на міжнародний ринок.

Для вирішення конкретних проблем у музичній екосистемі Комісія прагне організувати регулярний діалог із сектором на рівні ЄС.

Культура в містах і регіонах

Перше (2017) видання Монітору культурних і креативних міст, розробленого Спільним дослідницьким центром Комісії, показує, наскільки добре 168 відібраних міст у 30 європейських країнах працюють за низкою показників, що описують «культурну активність», «креативну економіку» та «сприятливе середовище» міста.

Головна мета полягає в тому, щоб допомогти національним, регіональним і муніципальним розробникам політики визначити місцеві сильні сторони та можливості й порівняти свої міста з аналогами на основі подібного населення, доходу та рівня зайнятості, використовуючи як кількісні, так і якісні дані. Таким чином, його основна додана цінність полягає у сприянні обміну та навчанню між містами, а дослідники зможуть досліджувати великий пул порівнянних даних, щоб оцінити роль культури та творчості в соціальному та економічному добробуті міст.

Супровідний онлайн-інструмент дозволяє користувачам переглядати 168 вибраних міст, симулювати вплив політичних дій (наприклад, збільшення кількості творчих вакансій) на бали, а також створювати записи про нові міста, таким чином даючи будь-якому зацікавленому місту можливість оцінити свою ефективність.

Як наголошується в Повідомленні ЄК «Зміцнення інновацій у регіонах Європи: на шляху до стійкого, інклюзивного та сталого зростання на територіальному рівні», конкурентоспроможність Європи все більше залежить від її здатності просувати нові моделі зростання на регіональному рівні, орієнтуючись на інвестиції в інноваційні сектори зі значним потенціалом зростання та високою доданою вартістю, що вирішують такі проблеми, як розширення співпраці в інвестиціях в інновації між регіонами та використання синергії та взаємодоповнюваності між політиками та інструментами ЄС.

Підхід розумної спеціалізації сприяє новій ролі внутрішнього ринку для інтеграції фрагментованих зусиль у країнах і регіонах у процес спільного створення нових ланцюжків створення вартості та нових ринків на основі взаємодії між місцевими інноваційними екосистемами. Регіональні стратегії розумної спеціалізації впроваджуються в ЄС, і близько 6% із усіх 1300 регіональних пріоритетів розумної спеціалізації стосуються культури під різними кутами зору (наприклад, культурна спадщина, творчі індустрії тощо).

У рамках Європейського фонду регіонального розвитку на 2014-2020 рр. багато європейських регіонів визначили культурні та креативні індустрії як пріоритетні сектори у своїх Стратегіях досліджень та інновацій для розумної спеціалізації. Регіони ЄС дуже добре використали цей надзвичайний потенціал як спосіб сприяння соціально-економічному розвитку, в тому числі через використання структурних фондів ЄС.

ЄС також ефективно співпрацював у рамках Європейського територіального співробітництва, Interreg та інших транснаціональних, міжрегіональних і транскордонних програм, а також у рамках макрорегіональних стратегій і стратегій морських басейнів, де культура є важливою тематичною сферою).

Зокрема, макрорегіональні стратегії пов'язані серед іншого з мережами міст. Це такі платформи, як Форум адріатичних та іонічних міст «FAIC», який є актуальним для Стратегії ЄС для Адріатично-іонічного регіону (EUSAIR) та Ради дунайських міст та регіонів. Ці асоціації об'єднують міста з країн Адріатико-Іонічного басейну та

Дунайського басейну. Вони прагнуть створювати та розвивати економічну, соціальну, екологічну та культурну спадщину міст Адріатичного та Іонічного морів, а також співпрацювати в європейській інтеграції та розширенні. Вони переслідують цю мету, сприяючи інноваційні форми багаторівневої децентралізованої співпраці та партнерства між місцевими органами влади країн-членів.

Є можливість розвивати це, використовуючи набутий досвід і подальше посилення ролі культури як пріоритетної сфери територіального розвитку на основі інновацій.

Підтримка інновацій та підприємництва

Сприяння міжгалузевому діалогу та співпраці між секторами культури та творчості, технологічними компаніями та традиційними галузями промисловості є ключовим фактором для запуску інноваційних процесів. Відповідно до оновленої Стратегії промислової політики ЄС, Комісія підтримує створення інкубаційних мереж для інновацій та партнерства, орієнтованих на творчість (між творчими людьми, традиційним виробництвом, ІТ та наукою) через COSME (Європейська програма для малих та середніх підприємств), програма «Креативна Європа» та її Фонд гарантування культурного та креативного сектору, Європейський фонд стратегічних інвестицій та структурні фонди.

352

Завдяки партнерському проекту WORTH, який підтримується COSME, Комісія підтримує транснаціональну співпрацю між модельєрами, творчими людьми, виробничими підприємствами (МСП) і технологічними фірмами. Мета полягає в підтримці 150 міжнародних партнерських проєктів між креативцями, виробниками та професіоналами в галузі технологій із залученням щонайменше 450 компаній протягом чотирирічного проєкту.

Ініціатива «Європейська інкубаційна мережа для інновацій, орієнтованих на креативність» підтримує транснаціональні мережі бізнес-інкубаторів та акселераторів з акцентом на МСП та стартапи в секторі ТПП. У 2018 році пілотний етап стосувався двох галузей: моди та нових технологій і туризму.

Європейська мережа підприємств у рамках програми COSME підтримує малий і середній бізнес у виході на міжнародний рівень, організовуючи заходи B2B для пошуку партнерів на міжнародних виставках і надаючи індивідуальні поради з широкого кола тем, таких як захист інтелектуальної власності, міжнародна торгівля. Спеціальна

галузева група для креативних індустрій поєднує міжнародний бізнес-експерт із місцевими та галузевими знаннями.

Спільним для креативних індустрій є те, що економічна значимість мікропідприємств набагато вища, ніж в інших галузях промисловості. Переважна більшість європейських підприємств креативної індустрії (95%) є мікропідприємствами (з менш ніж 10 працівниками), які, однак, становлять лише 35% зайнятості. Роль кластерних організацій є важливою для підтримки цих мікропідприємств і їхньої співпраці з іншими галузями та регіонами. Європейська платформа співпраці кластерів (ЕССР) перераховує 33 кластери основних креативних індустрій (медіа, дизайн, мистецтво) у Європі, і з 750 кластерів близько 160 мають культурний і творчий вимір. ЕССР підтримує їхню співпрацю з кластерами в інших регіонах і секторах, що дозволяє інтегрувати креативні МСП у більші транс'європейські ланцюжки доданої вартості, що розвиваються, шляхом підвищення загальної конкурентоспроможності європейської промисловості.

Сталий культурний туризм

Сприяння транскордонній мобільності через туризм і особливо культурний туризм може створити зв'язки між громадянами, покращити взаєморозуміння та створити спільну ідентичність, яка спирається на спільні цінності. Культурні та історичні пам'ятки є однією з головних причин для подорожей (Євробарометр 2016: європейці подорожують заради культури 26% і подорожей містом 27%) і бажання повернутися в те саме місце для відпустки (31%). Подорожуючи до різних країн ЄС на відпочинок чи у справах, громадяни ЄС дізнаються про місцеві традиції та спадщину та знаходять зв'язки через кордони. Варто зазначити, що половина громадян ЄС хоча б частину відпустки провели в іншій європейській країні.

Прибережний і морський туризм є найважливішим підсектором туризму та найбільшою морською діяльністю в Європі. Європа має багату рибальську та морську культуру, включаючи багато об'єктів підводної культурної спадщини, таких як стародавні корабельні аварії та затонулі міста, які все ще недостатньо досліджені, цінуються та охороняються. У сільській місцевості географічні зазначення для харчових продуктів, вина та алкогольних напоїв сприяють європейській культурній спадщині, і важливо також встановити зв'язки між культурною та природною спадщиною.

Служби Комісії сприятимуть сталому культурному туризму через спеціальну європейську ініціативу в рамках Європейського року

культурної спадщини 2018 (див. окремий розділ про ініціативи ЕУСН для отримання додаткової інформації). Кластери країн, регіонів і транскордонне співробітництво між країнами також сприяють просуванню Європи як пункту призначення на світових ринках далекого сполучення через макрорегіональні культурні маршрути, працюючи над спільними культурними пріоритетами між регіонами та країнами.

Нижче наведено приклади дій Європейської Комісії у сфері культурного туризму (на додаток до підтримки, наданої в рамках COSME, згаданої раніше):

1. Співпраця з Радою Європи щодо Європейських культурних маршрутів ЄС підтримав програму Ради Європи «Європейські культурні маршрути», засновану в 1987 році з метою показати «за допомогою подорожі в просторі та часі, як спадщина різних країн і культур Європи сприяє спільній культурній спадщині». Нова програма підтримки на 2018-2020 роки спрямована на посилення макрорегіонального виміру культурних маршрутів і розробляє нові культурні маршрути в рамках чотирьох існуючих макрорегіональних стратегій.

2. Співпраця з ЮНЕСКО щодо «Подорожів світової спадщини Європейського Союзу». У рамках 1-го етапу підготовчих дій у 2016-2017 роках ЮНЕСКО зосередилася на розвитку та просуванні 4 тематичних транс'європейських культурних маршрутів (тобто Королівська Європа, Романтична Європа, Стародавня Європа та Підземна Європа), кожна з яких пов'язує від 8 до 9 знакових і менш відомих об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО. Просування цих культурних маршрутів планується у співпраці з National Geographic в рамках 2-го етапу проекту в 2018-2019 роках. Крім того, готується оцінка просторового збігу між Natura 2000 і територіями ЮНЕСКО з метою сприяння комплексному управлінню.

3. Співпраця з ЮНЕСКО щодо Ініціативи розвитку туризму на Західному Шовковому шляху. Співпраця з ЮНЕСКО відбувалась у 2016-2017 роках у рамках спеціального гранту на Ініціативу розвитку туризму на Західному Шовковому шляху. Результатом проекту стала публікація Дорожньої карти Західного шовкового шляху. ЮНЕСКО працює над розширенням цього проекту на макрорегіони з метою створення транснаціональних маршрутів пов'язаних культурних об'єктів.

4 COSME співфінансує проекти з культурного туризму. З 2011 року Європейська комісія регулярно публікує конкурси пропозицій на підтримку розвитку та просування тематичних туристичних продуктів, включаючи фізичні або віртуальні маршрути, які мають транснаціональний або європейський вимір і базуються на культурній спадщині.

5. Комісія використовує свій Європейський фонд морського та рибальського господарства (EMFF) для підтримки розвитку технологій, які допомагають відкривати об'єкти підводної культурної спадщини. Він також фінансує кілька транснаціональних туристичних тематичних маршрутів, заснованих на підводній культурній спадщині або інших навігаційних заходах і включно з просуванням культурної привабливості наших прибережних регіонів. Фінансові ресурси EMFF також доступні Fisheries Action Local Groups (FLAGS) для підтримки заходів соціального добробуту та культурної спадщини в рибальських і морських громадах.

6. European Destinations of Excellence – EDEN 2017 Культурний туризм European Destinations of Excellence (EDEN) – це ініціатива Європейської Комісії, яка нагороджує та просуває моделі сталого розвитку туризму. У 2017 році конкурс був зосереджений на культурному туризмі, і 18 країн вибрали один кращий туристичний напрямок за його місцеві матеріальні культурні активи. Більше інформації.

Справедлива винагорода

Пропозиція щодо директиви щодо авторського права на єдиному цифровому ринку містить набір цільових заходів для підвищення прозорості та збалансованості договірних відносин авторів і виконавців. Зокрема, ці заходи охоплюють фактичні аспекти в договірних угодах, щоб виправити відсутність прозорості та незбалансованість переговорних позицій: тобто зобов'язання щодо звітності, що охоплює як мінімум способи використання творів та відповідні доходи в поєднанні із застереженням про «кращого продавця». Механізм, який дозволяє творцям вимагати коригування контрактів у разі непропорційності між їхньою винагородою та доходами та вигодами, отриманими від використання їхніх творів. Такі зобов'язання щодо звітності та механізм коригування контрактів мають бути підкріплені механізмом добровільного вирішення спорів. Зобов'язання щодо звітності, механізм коригування контракту та механізм вирішення спорів доповнюватимуть і посилюватимуть одне одного, створюючи міцний «трикутник прозорості» для окремих авторів і виконавців.

Ці пропозиції є важливим кроком до справедливого ринку, де творці отримують справедливу винагороду. З іншого боку, пропозиція не вичерпує всіх питань, у тому числі стосовно попередніх аспектів (тобто: до визначення контрактів), і залишає достатній запас для національного втручання.

Комісія, як підтверджено в Повідомленні, що супроводжує запропоновану Директиву, має намір продовжувати взаємодію із зацікавленими сторонами. Це буде зроблено через загальні або секторальні діалоги для обговорення розвитку подій і необхідності подальших дій. Ефективне впровадження цих заходів вимагатиме від держав-членів організації обговорень у конкретних секторах, щоб на практиці визначити відповідні зобов'язання щодо прозорості за типом контенту та галузю. Тому служби Комісії будуть уважно стежити за цією роботою на рівні держав-членів, щоб забезпечити ефективність і узгодженість результатів. Крім того, вони продовжуватимуть взаємодіяти з усіма зацікавленими сторонами з культурного та креативного секторів через загальні діалоги або діалоги щодо окремих секторів, щоб обговорити розвиток подій і необхідність подальших дій.

Ціль 3 – Зміцнення міжнародних культурних зв'язків

Реалізація Спільного повідомлення з питань міжнародних культурних зв'язків

Спільне повідомлення Європейської Комісії та Верховного представника ЄС із закордонних справ і політики безпеки «На шляху до стратегії ЄС щодо міжнародних культурних відносин» від 8 червня 2016 року закликало до посилення співпраці з національними культурними службами ЄС. Інститути. У зв'язку з цим було створено Платформу культурної дипломатії ЄС18 для надання консультацій щодо зовнішньої культурної політики, сприяння налагодженню зв'язків, проведення заходів із зацікавленими сторонами культури та розробки навчальних програм для культурного лідерства.

Висновки Ради від 23 травня 2017 року щодо «Стратегічного підходу ЄС до міжнародних культурних відносин» також запропонували державам-членам розглянути пілотні проекти в третіх країнах для тестування форм співпраці за участю місцевих діячів культури, національних культурних інститутів, Кластери EUNIC та делегації ЄС.

16 травня 2017 року ЄСЗД, служби Комісії (DG EAC) та організація Національних інститутів культури ЄС (EUNIC) уклали адміністративну домовленість, в якій викладено спільні принципи, цінності та цілі, що лежать в основі їхньої співпраці, а також пріоритетні сфери на основі Спільного повідомлення та практичних домовленостей. Домовленість окреслює спільні принципи, цінності та цілі, які покликані підтримати цю співпрацю. Він також вказує на пріоритетні сфери співпраці разом із

практичними механізмами її реалізації через пілотні заходи, розроблені EUNIC у партнерстві зі службами ЄС та ЄСЗД. Як зазначено в адміністративній домовленості, спільна пілотна діяльність має:

- допомогти перевірити метод(и) «розширеної співпраці» між представництвами ЄС (або їхніми штаб-квартирами, якщо це необхідно) та культурними інститутами в країнах-партнерах, включаючи аспекти планування, забезпечення ресурсами, впровадження, моніторингу та оцінки;
- допомогти проаналізувати та перевірити можливі моделі фінансування та партнерства відповідно до існуючих правил та норм.

Адміністративна домовленість передбачала, що така спільна діяльність «буде розвиватися в тих країнах, де умови більш сприятливі». У зв'язку з цим «більш сприятливі» визначено як ті країни зі зрілими кластерами, які вже співпрацюють із представництвами ЄС. Діяльність ведеться у 14 країнах: Бразилії, Японії, США, Боснії та Герцеговині, Сербії, Україні, Єгипті, Марокко, Тунісі, Йорданії, Ефіопії, Демократичній Республіці Конго, Сенегалі та Судані. EUNIC зробив те саме зі своїми «кластерами».

Приклади пілотної діяльності включають:

- Єгипет: 18-місячний пілотний проект між EUNIC Egypt і Представництвом ЄС у Каїрі, який розпочинається у вересні 2017 року, зосереджений на культурній та креативній економіці (120 000 євро).
- Туніс: розпочато програму підтримки культурного сектору вартістю 4 мільйони євро, надану Британській Раді та EUNIC, яка вже підтримує 20 місцевих проектів.
- Марокко: запобігання радикалізму через розвиток потенціалу молодих людей у культурному секторі в Марокко та марокканських діаспорах у ЄС.
- Україна: проект на суму 1,3 мільйона євро для обмінів між ЄС та Україною, примирення та внутрішньої згуртованості через культурні проекти, розвиток навичок культурного менеджменту та стартове фінансування.
- Судан: контракт на надання послуг для професіоналізації суданського сектору дизайну одягу.
- ДРК: професіоналізація конголезького культурного сектору через просування європейських культурних цінностей і зосередження на творчих галузях (фото, кіно, музика, література).

У реалізації стратегії всі зацікавлені сторони мають об'єднати зусилля для забезпечення впливу, взаємодоповнюваності та синергії. Представництва ЄС виступатимуть у якості сприяння, заохочуючи синергію та співпрацю між європейськими та місцевими культурними інститутами та фондами, а також приватними та державними підприємствами, у відповідних випадках.

Представництва ЄС можуть допомогти визначити місцеві потреби та можливості, гарантуючи, що дії відповідають місцевому культурному контексту та залучають місцеве населення, одночасно служачи стратегічним цілям ЄС. Для більш інтегрованого та спільного підходу необхідні постійний і покращений зв'язок та обмін інформацією між штаб-квартирою та представництвами ЄС, а також міжнародними організаціями на місцевому рівні.

Координатори з питань культури в представництвах ЄС проходять навчання з культурного виміру розвитку та зовнішніх зв'язків, щоб краще поширювати передовий досвід і відповідати очікуванням партнерів. Зараз Європейська служба зовнішніх дій керує 139 представництвами та офісами ЄС, що працюють по всьому світу, які представляють ЄС та його громадян у всьому світі. Таким чином, потенціал співпраці та координації для просування культурного співробітництва та дипломатії ЄС є значним.

358

Інші заходи здійснюються або готуються в рамках кожного розділу Спільного повідомлення:

Підтримка культури як двигуна сталого соціально-економічного розвитку

Культурний і креативний сектор є одним із підгалузей економіки з найвищим зростанням у світі, що становить близько 3% світового ВВП і 30 мільйонів робочих місць і має великий потенціал щодо подальшого створення робочих місць і отримання прибутку.

Нова культурна програма для країн Африки, Карибського басейну та Тихого океану (АКТ), зосереджена на створенні та виробництві, доступі до ринку та обігу, освіті іміджу, а також технологічних і фінансових інноваціях, тільки починається. Разом із програмою «Інвестування в культуру та креативність» вона представляє нове покоління програм, розроблених для повної реалізації Спільного повідомлення 2016 року. Розглядається розширення співпраці в аудіовізуальному секторі з іншими регіонами, крім того, що включено до програми «Культура АКТ».

Також буде запущено третій етап програми культури Східного партнерства для мобілізації коштів з Інструменту передвступної допомоги (IPA) для культури в країнах розширення; новий етап програми MED-CULTURE також передбачається сприяти зміцненню громадянського суспільства в країнах Середземномор'я.

Зовнішній аспект Європейського року культурної спадщини включатиме програму Коридору Шовкового шляху (описано нижче). Потенціал культури для подолання нестабільних ситуацій і виведення людей із ситуацій економічної та соціальної нестабільності також підтримуватиметься за допомогою етичної моди та креативного бізнесу та ініціатив спільного використання, усунення деяких основних причин міграції та створення більш позитивного «брендінгу» для зацікавлених країн.

Усі ініціативи сприятимуть реалізації Конвенції ЮНЕСКО 2005 року про охорону та сприяння різноманіттю форм культурного самовираження, сторонами якої є ЄС та всі держави-члени.

Макрорегіональні стратегії встановлюють структуровані рамки планів розвитку, які роблять транснаціональні, міжрегіональні, транскордонні та національні інвестиції в культуру та творчі індустрії дуже успішними. Культура є важливою сферою політики в усіх чотирьох існуючих макрорегіональних стратегіях, пов'язаних із зростанням та інвестиціями в робочі місця. Однак його підхід різниться залежно від макрорегіону.

(i) Сфера політики «Культура» є однією з 13 сфер Стратегії ЄС для регіону Балтійського моря (EUSBSR), яка була представлена ЄС як перша макрорегіональна стратегія ЄС у 2009 році. Міністерство культури та національної спадщини України, Польщі та Міністерство юстиції, культури та європейських справ землі Шлезвіг-Гольштейн (Німеччина) є координаторами сфери політики.

Підготовча дія (PA Culture) це:

1. Сприяння культурним та креативним індустріям регіону Балтійського моря, заохочення творчого підприємництва.

2. Сприяння та представлення культури регіону Балтійського моря, використання інноваційної сили культури для суспільного розвитку.

3. Збереження та презентація культурної спадщини регіону Балтійського моря, зміцнення культурної самобутності регіону.

4. Розробка ефективної основи для культурного співробітництва в регіоні Балтійського моря.

PA Culture сприяє досягненню мети EUSBSR «Підвищити процвітання» та «З'єднати регіон». Норвегія, Росія та Білорусь беруть участь у флагманських проєктах PA Culture.

(ii) У рамках другої макрорегіональної стратегії, започаткованої у 2010 році: Стратегія ЄС для Дунайського регіону (EUSDR) культура входить до Пріоритетної сфери 3 «Сприяння культурі, туризму та контактам між людьми».

Координацію пріоритетної сфери здійснюють Міністерство регіонального розвитку, державного управління та європейських фондів Румунії та Міністерство туризму Болгарії. Серед завдань, визначених країнами-учасницями Стратегії, пріоритетними для культурного співробітництва в регіоні є:

(a) Розробити бренд Дунаю для всього Дунайського регіону на основі вже наявної роботи.

(b) Розробляти нові та підтримувати існуючі культурні маршрути, актуальні для Дунайського регіону.

(c) Створити «Синю книгу» про культурну ідентичність Дунаю.

(d) Забезпечення стійкого збереження культурної спадщини та природних цінностей шляхом розвитку відповідних кластерів і мереж музеїв, центрів інтерпретації та відвідувачів у Дунайському регіоні.

(e) Сприяння обміну та створенню мереж у сфері сучасного мистецтва в Дунайському регіоні. Стратегія об'єднує чотирнадцять країн ЄС і країни, що не входять до ЄС, відповідно до своїх пріоритетних сфер і цілей.

360

(iii) У структурі Стратегії ЄС для Адріатично-Іонічного регіону (EUSAIR), ухваленої в 2014 році, культурі приділяється велике значення, і вона пов'язана з компонентом IV «Сталий туризм». Міністерство туризму Хорватії разом з Міністерством економічного розвитку, туризму, торгівлі та малого та середнього бізнесу Албанії є координаторами цього напрямку. Експертна мережа (тематична керівна група) з чотирьох країн ЄС і чотирьох країн, які не є ЄС, працюють разом, щоб досягти розумного, сталого та інклюзивного зростання за такими темами:

(a) «Сталі та тематичні туристичні маршрути»;

b) «Сприяння адриатико-іонійській культурній спадщині»;

(c) «Ініціатива щодо підвищення якості сталої туристичної пропозиції»;

(d) «Покращення доступності туристичних продуктів і послуг Адріатично-Іонічного регіону»;

(e) «Оновлення туристичних продуктів Адріатично-Іонічного регіону»;

(f) «Просування регіону на світових ринках»;

(g) «Розширення туристичного сезону до цілого року» за допомогою культурної діяльності та творчих індустрій;

(h) «Навчання професійним та підприємницьким навичкам».

Крім того, у цих темах переважають розвиток малого і середнього підприємництва (МСП), дослідження та інновації. Цей макрорегіон має великий потенціал для розвитку проєктів і заходів, пов'язаних з культурною спадщиною.

(iv) І останнє, але не менш важливе: Стратегія ЄС для Альпійського регіону (EUSALP), прийнята в 2015 році, пов'язує 5 держав-членів ЄС із двома державами, що не є членами ЄС, у культурних діях відповідно до Цілі 3: «Забезпечення сталого розвитку в Альпах: збереження Альпійська спадщина та сприяння сталому використанню природних і культурних ресурсів». Фактично, однією з головних особливостей Альпійського регіону є його видатна природна та культурна спадщина. Природні ресурси (зокрема, чиста та багата вода, корисні копалини, різноманітність ландшафтів і велике біорізноманіття), а також сильне та різноманітне культурне життя є основними надбаннями цього регіону. Одним із головних пріоритетів цієї тематичної сфери політики буде зміцнення природних і культурних ресурсів Альп як активів високоякісної життєвої території.

Культуру в цьому макрорегіоні також можна пов'язати з оздоровчим туризмом, який є його специфічним культурним надбанням, а також із творчими галузями, які в основному пов'язані з розвитком МСП, дослідженнями та інноваціями.

Доведено, що співпраця в галузі культури, медіа та мистецтва є надійним способом допомогти країнам і регіонам, які працюють разом над ефективними та сталими проєктами в рамках програм Interreg. Культура є другою за популярністю темою в Interreg на програмний період 2014-2020.

У той час як Interreg об'єднує культуру та активізує її вплив на інші економічні сектори, такі як туризм, підприємництво, дослідження та інновації, навколишнє середовище, сільське господарство, макро-регіональні стратегії можуть об'єднати існуючі структури для спільної роботи як платформ для сприяння макрорегіональному традиції, мистецтво, творчість.

На початку Європейського року культурної спадщини більше 50 проєктів Interreg були відібрані для отримання логотипу EUSALP 2018.

Сприяння культурі та міжкультурному діалогу для мирних відносин між громадами

Моделі співпраці з національними культурними інститутами будуть додатково досліджені завдяки підготовчій дії щодо європейських Будинків культури у 2018-19 роках. Такі Будинки базуватимуться на партнерстві між ЄС та країнами-партнерами та «дозволятимуть культурним інститутам та іншим зацікавленим сторонам об'єднуватися та надавати послуги місцевому населенню, брати участь у спільних проєктах і пропонувати стипендії, культурні та освітні обміни».

Підготовча дія перевірить початковий досвід і проаналізує їхній потенціал у наданні допомоги державам-членам у співпраці з представництвами ЄС у третіх країнах у реалізації стратегії ЄС щодо міжнародних культурних відносин. Проєкт розроблятиметься протягом двох років, щоб дати достатньо часу для тестування нових моделей будинків культури та оцінки результатів з метою подальших рекомендацій.

Після призначення координаторів з питань культури в делегаціях ЄС наступним кроком до більш скоординованого підходу ЄС є розробка регіональних стратегій. У цьому відношенні, беручи до уваги політичні пріоритети, мовні чинники та доступність фінансування, Комісія та Європейська служба зовнішніх дій пропонують розпочати з регіонів Латинської Америки, Близького Сходу та країн Північної Африки та Західних Балкан.

Зокрема, для інтеграції Західних Балкан стратегія ЄС для Дунайського регіону разом зі Стратегією ЄС для Адріатично-Іонічного регіону також є актуальними.

У нещодавньому Повідомленні Європейської Комісії про «Стратегію ЄС – Західні Балкани: надійна перспектива розширення або посилення взаємодії ЄС із Західними Балканами», виданому 6 лютого, йдеться про подальший розвиток співпраці з країни ЄС, включаючи програми макрорегіонального співробітництва та Interreg.

Міжкультурний діалог є невід'ємною частиною дій ЄС щодо сприяння глобальному громадянству, культурному різноманіттю, миру та безпеці. Таким чином, Комісія (DG DEVCO) щойно започаткувала нову дію щодо сприяння міжкультурному та міжрелігійному діалогу, культурному різноманіттю та повазі до рівної гідності всіх людей.

Ця акція має глобальну мету сприяння міжкультурному діалогу, культурному різноманіттю та повазі рівної гідності всіх людей у країнах проєкту. Він складається з двох лотів:

- Підвищення розуміння, толерантності та поваги до культурного та релігійного різноманіття з конкретною метою посилення культурного плюралізму та міжкультурного розуміння, включаючи аспекти, пов'язані з релігією чи переконаннями в країнах проєкту;
- Культура як засіб соціальної інтеграції та згуртованості знедолених верств населення з конкретною метою посилення діалогу та соціальної інтеграції (зокрема вразливих та знедолених верств населення, таких як особи, що належать до меншин, мігранти, жінки та дівчата, інваліди), розвиток навичок та соціальної згуртованості в країнах проєкту.

Необхідно також підтримувати громадянське суспільство та культурних діячів як ключових дійових осіб у покращенні управління через інклюзивну політику на місцевому рівні або через Європейський інструмент демократії та прав людини, якщо під загрозою стоять культурні права.

Посилення співпраці у сфері культурної спадщини

Діяльність, спрямована на підтримку коридорів спадщини Шовкового шляху в Центральній Азії, Афганістані та Ірані, посилить внесок культурної спадщини в процвітання, мир і розвиток громадянства, соціальну згуртованість і міжкультурний діалог уздовж коридорів Шовкового шляху в регіоні.

363

Дії також були виявлені в країнах Близького Сходу та Центральної Азії, які сильно постраждали від останніх конфліктів. Ці дії спрямовані на захист та реабілітацію пошкодженої культурної спадщини, а також на сприяння створенню робочих місць і покращенню засобів до існування для місцевих громад, у тому числі для тих, хто був вимушено переміщений внаслідок конфлікту. Проєкти вже збираються розпочати в Ємені та Афганістані (за підтримки Інструменту сприяння миру та стабільності) та Іраку в контексті Місії ЄС у рамках Спільної політики безпеки та оборони (СПБО).

Спираючись на ці розробки, питання захисту культурної спадщини можна було б інтегрувати в процеси планування місій і операцій CSDP, де це доречно. Підвищення обізнаності щодо захисту культурної спадщини можна було б включити до курсів і тренінгів перед розгортанням, а контактні пункти культурної спадщини можна було б розглядати як частину місій та операцій CSDP, де це доцільно та якщо це дозволяють наявні ресурси.

Діяльність, спрямована на збереження та захист культурної спадщини (через мобільність та професійне навчання) для Куби та

латиноамериканського регіону, також буде частиною пріоритетів співпраці на період 2018-20 років.

Нарешті, дії щодо боротьби з незаконним обігом предметів культурного призначення детально описані в цьому документі у «фіші» про Ініціативу 7 ЄУСН: «Спадщина під загрозою».

2. - 2018 Європейський рік культурної спадщини

Десять європейських ініціатив

У 2018 році в році Європейської культурної спадщини (ЄУСН) тисячі проєктів, заходів та ініціатив організуються на місцевому, регіональному та національному рівнях по всьому ЄС, щоб відзначити культурну спадщину Європи.

Щоб переконатися, що ці зусилля залишать відбиток і після 2018 року, Європейська Комісія запустить довгострокові проєкти навколо 10 тем. На графіку нижче підсумовано 10 європейських ініціатив, які впроваджує Комісія для Європейського року культурної спадщини.

Вони згруповані за чотирма стовпами, які визначають, що означає європейська культурна спадщина: залучення, стійкість, захист та інновації.

364

Ініціатива ЄУСН 1 - Обмін спадщиною, історією та цінностями

• Для чого? Цілі

Однією з цілей року Європейської культурної спадщини є заохочення орієнтованих на людей та інклюзивних підходів до культурної спадщини, а також зробити її доступною для всіх шляхом усунення соціальних, культурних і фізичних бар'єрів. Рік також має на меті підвищити популярність європейської культурної спадщини в місцевих громадах, допомагаючи людям налагоджувати зв'язки між місцевим і європейським і заново (відкривати), наскільки наша спадщина є спільною. Висвітлення наших спільних цінностей, спільної історії та спадщини може сприяти зміцненню почуття приналежності до Європи та, зрештою, зблизити нас.

- **Для кого? Цільова група**

Широка громадськість, місцеві громади, люди похилого віку та важкодоступні групи, включаючи людей з особливими потребами та тих, хто перебуває під загрозою соціальної ізоляції.

- **Що? Зміст ініціативи**

I – Спеціальний випуск ЕУСН Днів європейської спадщини

(1) «Заклик до вивчення історій європейської спадщини» для збору свідчень про те, як громади розуміють європейський вимір свого місцевого надбання;

(2) «Тиждень творців європейської спадщини», щоб надихнути дітей та молодь досліджувати околиці, відкривати європейський вимір їхньої місцевої спадщини та ділитися історіями;

(3) «Фінансування транскордонних проєктів», щоб приможливити реалізацію невеликих транскордонних проєктів.

II – Спеціальні видання ЕУСН

Премії ЄС за культурну спадщину/ Нагороди Europa Nostra та Знака європейської спадщини

365

Премія ЄС за культурну спадщину/нагороди Europa Nostra щорічно відзначає найкращі практики збереження, управління, дослідження, освіти та комунікації спільної спадщини Європи. Церемонія нагородження 2018 року відбудеться в червні під час саміту з питань європейської спадщини в Берліні.

Знак європейської спадщини (EHL) відзначає об'єкти спадщини, які символізують європейські ідеали, цінності, історію та інтеграцію. У березні 2018 року в Пловдиві буде відкрита пересувна виставка на об'єктах Знака європейської спадщини, а в березні 2018 року в Пловдиві відбудеться церемонія нагородження 9 нових об'єктів.

III – Обмін спадщиною в цифровому вигляді

- Інтерактивний картографічний інтерфейс для культурної спадщини, розроблений Спільним дослідницьким центром (JRC);

- Флагманський проєкт Europeana: об'єднання європейських громадян через спільну культуру;

- Виклик Europa Nostra #Ode2Joy.

IV – Усунення бар'єрів і розширення доступу до культурної спадщини

- Нагорода ЄС «Доступ до міст» буде запроваджена Генеральним директором із питань соціального захисту населення, щоб винагородити зусилля малих і великих міст ЄС у наданні доступу людям з фізичними вадами.

- Проєкт WeAre#EuropeForCulture: спрямований на популяризацію спадщини серед важкодоступних груп, цей проєкт, очолюваний DG EAC, сприятиме створенню відкритих виставок культурної спадщини.

Ініціатива EYCH 2 – Спадщина в школі

- **Для чого? Цілі**

Європейський рік має на меті підвищити обізнаність про важливість культурної спадщини для Європи через освіту та навчання впродовж життя, приділяючи особливу увагу дітям, молоді та людям похилого віку та місцевим громадам. Метою цієї ініціативи є максимізація впливу Erasmus+ на освіту культурної спадщини та сприяння більшій обізнаності в школах про багату культурну спадщину Європи. У класній кімнаті організуються відвідування, зустрічі з експертами зі спадщини та ігрові освітні заходи. Дітей та їхніх батьків також запрошують до взаємодії з культурною спадщиною за межами класу через формальне та неформальне навчання, спираючись на досвід людей похилого віку (наприклад, бабусь і дідусів) та їхніх місцевих громад, таким чином сприяючи діалогу між поколіннями та між культурами та сприяючи розвитку спільних підходів до спадщини.

- **Для кого? Цільова група**

Школярі (зокрема 10-15 років), вчителі, батьки, місцеві громади.

- **Що? Зміст ініціативи**

I. Оцінка проєктів Erasmus+ щодо культурної спадщини та стимулювання нових ініціатив

II. Просвітницька діяльність: спільний проєкт ЮНЕСКО, інструментарій для шкіл

– Спільний проєкт ЄС-ЮНЕСКО реалізовуватиметься через серію заходів зі школами в державах-членах ЄС, зокрема з членами Проєктної мережі асоційованих шкіл ЮНЕСКО (близько 2000 шкіл у Європі).

– Готується інструментарій культурної спадщини для шкіл. Він об'єднає нові комунікаційні матеріали та наявні ресурси ЮНЕСКО, Дому європейської історії, EUROPEANA, Interpret Europe та інших

партнерів. Матеріал буде орієнтований на вчителів та учнів початкових і середніх шкіл і буде розповсюджено через існуючі мережі вчителів, включаючи e-twinning, School Education Gateway та EUROCLIO – Європейську асоціацію викладачів історії.

III. Заходи для дітей в рамках Днів європейської спадщини

Дні європейської спадщини (EHDs) у 2018 році реалізовуватимуть «Тиждень творців європейської спадщини» – нову спеціальну акцію, спрямовану на дітей шкільного віку, щоб заохотити їх досліджувати навколишнє середовище, відкривати європейський вимір місцевої спадщини та ділитися своїми унікальними історіями.

IV. Зміцнення Європи через освіту та культуру з Європейським соціально-економічним комітетом (EESC) та Європейським комітетом регіонів (CoR)

– «Об'єднані в різноманітності: молоде майбутнє для європейської культури» – це ініціатива, очолювана Європейським соціально-економічним комітетом, яка збирає учнів середніх шкіл із 28 держав-членів ЄС і п'яти країн-кандидатів відвідати Брюссель для обговорення ролі культури та спадщини в їхньому житті та виробити рекомендації щодо політики.

– Європейський комітет регіонів (CoR) організує дебати зі своїми членами на тему «Міста та регіони як ключові рушії для зміцнення європейської ідентичності через освіту та культуру» з метою просування ролі культури, культурної спадщини та освіти серед Європейських місцевих та регіональних органів влади.

367

Ініціатива ЕУСН 3 – Молодь за спадщину

• Для чого? Цілі

Рік має на меті надати молодим людям змогу краще цінувати свою культурну спадщину, взаємодіяти з нею та через це брати участь у діяльності громади й робити свій внесок. Це також можливість для них брати участь у проектах, де їхні навички можуть мати значення, наприклад, як волонтери в діяльності, яка спрямована на захист, охорону та популяризацію спадщини. Зрештою, Рік може спонукати молодь до роздумів над тим, яку Європу вони хочуть побудувати. Мета також полягає в тому, щоб розширити їхній доступ до культурної спадщини, в тому числі за допомогою цифрових засобів, і підтримати їхню творчість і талант, коли мова йде про культурну спадщину.

- **Для кого? Цільова група**

Молодь (від 15 до 29 років), покоління Erasmus +, організації культурної спадщини та молодіжні організації

- **Що? Зміст ініціативи**

I. Спільний проект з ЮНЕСКО: Розширення можливостей європейської молоді через Форум молодих експертів зі спадщини

Проект, який реалізовуватимуть ЮНЕСКО та її національні комісії, спрямований на підвищення обізнаності молоді щодо різноманітності спадщини, її збереження та передачі.

II. Волонтерство молоді за культурну спадщину

Діяльність у рамках цього компоненту в основному спрямована на підвищення обізнаності з двома цілями: 1) поінформувати молодих людей про існуючі європейські можливості для волонтерства у сфері культурної спадщини, зокрема Європейського корпусу солідарності, і 2) заохотити організації культурної спадщини і сайти для більшої кількості молодих людей.

III. Залучення молоді через соціальні мережі.

Соціальні медіа змінюють наш зв'язок із культурою та культурною спадщиною, особливо для молоді аудиторії. Заходи в рамках цієї ініціативи зосереджені на взаємодії молоді з культурною спадщиною. Вони включають конкурс фотографій в Instagram, вікторини про спадщину та короткі відео.

Ініціатива ЕУСН 4 – Перехідна спадщина

- **Для чого? Цілі**

Однією з цілей Європейського року є «інтеграція культурної спадщини в екологічну, архітектурну та планувальну політику». Ця ініціатива сприятиме поширенню належної практики трансформації промислової, релігійної та військової спадщини Європи для нових цілей і соціально-економічного розвитку європейських міст і регіонів.

Завдяки розумній реставрації та адаптивному повторному використанню старим будівлям і ділянкам можна дати нове життя. Перетворені на культурні місця чи пам'ятки, вони можуть принести економічний і соціальний динамізм містам і регіонам і зробити внесок у реалізацію ЄС Цілей сталого розвитку ООН.

- **Для кого? Цільова група**

Місцева/регіональна влада та громади, професіонали в галузі спадщини та архітектори.

- **Що? Зміст ініціативи**

I. Обмін передовим досвідом

- Ініціатива визначить та продемонструє успішне повторне використання промислової, релігійної та військової спадщини. Мережі, що фінансуються «Креативною Європою», а також комітети ICOMOS організовуватимуть конференції для обміну досвідом та обговорення проблем повторного використання.

- Європейська комісія присвятить одну із сесій Саміту європейської культурної спадщини повторному використанню та висвітленню хороших прикладів через премії ЄС у галузі культурної спадщини (Europa Nostra) та сучасної архітектури (Фонд Міса ван дер Роє).

II. Ангажемент

Щоб вшанувати промислову спадщину та її повторне використання, Європейський шлях індустріальної спадщини (ERIH) запустить Work it out!, загальноєвропейську танцювальну виставу на об'єктах промислової спадщини. E-Faith запустить кампанію транскордонного партнерства між асоціаціями, тоді як ініціатива Torch Initiative, яку проводить Майбутнє для релігійної спадщини (FRH), збиратиме історії, пов'язані з релігійною спадщиною по всій Європі.

III. Міське/сільське відродження та сталий розвиток

Висновки регіональних або дослідницьких проектів ЄС будуть використані для сприяння позитивному впливу адаптивного повторного використання будівельної спадщини на відродження міських і сільських територій. Відродження на основі спадщини часто є каталізатором соціального, економічного та культурного оновлення в містах і селах. Екологічні проблеми, такі як втілена енергія історичних будівель, також будуть розглянуті. Місцеві та регіональні особи, які приймають рішення, будуть охоплені через Eurocities, Європейський комітет регіонів, Urban Group Європейського парламенту, EU Rural Networks та партнерів проектів ЄС.

Ініціатива ЕУСН 5 – Туризм і спадщина

• Для чого? Цілі

Існує багато дискусій навколо концепції «сталого туризму». Слово стійкий передбачає стан, який можна підтримувати і, можливо, навіть не змінювати, тоді як туризм передбачає постійне пристосування до вимог споживачів. Рік є можливістю вивчити цю концепцію, зосередившись на стійкості культурної спадщини разом з економічною вигодою від туризму.

Поєднання культури та туризму може бути потужним рушієм економічної діяльності, але лише за умови сталого управління таким чином, щоб громади та фактична суть культурної спадщини залишалися недоторканими.

• Для кого? Цільова група

Політики, фахівці з культурної спадщини, дослідницькі спільноти, туристичні організації.

• Що? Зміст ініціативи

I. До політичних рекомендацій щодо сталого культурного туризму

Експертна група відкритого методу координації (ОМС) вивчає практику сталого культурного туризму в Європі. Група визначає хороші та погані практики з метою картографування методів та інструментів, щоб зробити культурну спадщину Європи доступною та сумісною зі стійкою системою просування та маркетингу туризму.

II. Природна спадщина та Natura 2000

Для ЕУСН розробляється взаємодія з мережею Natura 2000, зокрема:

(1) Оцінка просторового збігу між Natura 2000 і територіями культурної спадщини, а також розробка та розповсюдження передового досвіду та тематичних досліджень;

(2) Зв'язки з пан'європейськими нагородами Natura 2000, які визнають передові досягнення в управлінні та збереженні об'єктів Natura 2000.

III. Просування європейських культурних маршрутів

Стійкі культурні маршрути отримують новий поштовх у 2018 році для довгострокового охоплення та аспектів стійкості. Зокрема:

- (1) Культурні маршрути з Радою Європи
- (2) Подорожі по всесвітній спадщині ЮНЕСКО в ЄС
- (3) Балканські маршрути.

IV. Awarding excellence - European Destination of Excellence Award

Видання European Destinations of Excellence (EDEN) 2017/2018 зосереджено на культурному туризмі. EDEN – це ініціатива Комісії, яка нагороджує та просуває моделі сталого розвитку туризму в ЄС та країнах-кандидатах. Загалом 140 напрямків із 27 країн-учасниць отримали нагороду EDEN з 2007 року. Переможці – це нові, маловідомі напрямки, які прагнуть соціальної, культурної та екологічної стійкості туризму.

Ініціатива EYCH 6 – Плекання спадщини: принципи якості

• Для чого? Цілі

Рік має на меті сприяти обговоренню, дослідженню та обміну передовим досвідом щодо якості збереження та сучасного втручання в культурну спадщину. Втручання в культурну спадщину – це дії, які впливають або можуть впливати на структури, місця чи об'єкти, що представляють інтерес для спадщини, викликаючи будь-які фізичні зміни чи зміни.

ЄС підтримує культурну спадщину за допомогою кількох програм, у тому числі структурних фондів. Але інвестиції також можуть поставити спадщину під загрозу, особливо коли під час спроби дати спадщині «друге життя» не вирішуються належним чином питання реконструкції та автентичності, знищуючи багатовікову історію та культурні цінності.

Ця ініціатива спрямована на пошук правильного балансу між якістю збереження та охорони, з одного боку, та динамічними підходами до реставрації та підтримки, інноваційним повторним використанням та покращенням культурної спадщини, з іншого.

- **Для кого? Цільова група**

Політики, професіонали з культурної спадщини, організації спадщини, громадянське суспільство.

- **Що? Зміст ініціативи**

I. Дослідження та обмін передовим досвідом

Спираючись на «Венеціанську хартію», найвпливовіший документ із збереження з 1964 року, група експертів, координована ICOMOS (Міжнародна рада з питань пам'яток і визначних місць), у тісній співпраці з Європейською комісією, працює над створенням оновленого документа щодо принципів якості для втручання в культурну спадщину в Європі. Мета полягає в тому, щоб рішення щодо будь-яких серйозних змін в історичному середовищі базувалися на належній оцінці його цінностей.

Семінар (50-60 учасників) підживить роботу групи уроками з практичних прикладів/випадків хорошої та поганої практики втручання у спадщину через фонди ЄС.

II. Консультації та досягнення консенсусу

Служби Комісії проведуть консультації з розширеною групою ключових зацікавлених сторін (включаючи ЮНЕСКО, ICCROM, ICOM та Europa Nostra та інших членів Комітету зацікавлених сторін EYCH) для досягнення широкого консенсусу щодо ключових принципів якості для втручання в культурну спадщину.

Остаточний документ буде керувати майбутнім обговоренням використання фондів ЄС для втручання в культурну спадщину та, можливо, буде згаданий у наступних постановах. Будуть забезпечені зв'язки з роботою Технічного комітету з європейських стандартів культурної спадщини CEN/TC346 Європейського комітету стандартизації.

Ініціатива EYCH 7 – Спадщина під загрозою: боротьба з незаконною торгівлею, управління ризиками для об'єктів спадщини

- **Для чого? Цілі**

Метою Року є сприяння синергії між ЄС та його державами-членами для зміцнення ініціатив щодо запобігання незаконному обігу культурних цінностей. Ця ініціатива спрямована, з одного боку, на посилення співпраці щодо управління ризиками для культурної спадщини в Європі, а з іншого боку, на підвищення обізнаності про наслідки незаконної торгівлі культурними товарами – як у межах ЄС, так і за його межами.

- **Для кого? Цільова група**

Державні органи, відповідальні за охорону спадщини, політики, правоохоронні органи, арт-ринок, дослідницькі спільноти.

- **Що? Зміст ініціативи**

I. Регуляторні заходи

У липні 2017 року Комісія ухвалила пропозицію щодо регламенту імпорту культурних цінностей. Прийняття законодавцем призведе до зміцнення законодавчої бази ЄС щодо боротьби з незаконною торгівлею культурними цінностями. Служби Комісії підтримуватимуть його впровадження через План дій, який включає ініціативи, наведені нижче.

II. Заходи з підвищення обізнаності та розвитку потенціалу

Буде реалізовано два спільних з ЮНЕСКО проекти:

(1) «Залучення європейського мистецького ринку до боротьби з незаконним обігом культурних цінностей» буде зосереджено на зміцненні належної обачності в європейській торгівлі мистецтвом і інформуванні відповідних зацікавлених сторін про наслідки незаконної торгівлі культурними цінностями.

(2) «Навчання для правоохоронних органів» ознайомить органи держав-членів щодо правової бази та практичних способів розслідування злочинів, пов'язаних зі спадщиною.

III. Покращення доказів та обмін досвідом

1. Дослідження ЄС «Захист культурної спадщини від природних і техногенних катастроф» сприятиме обміну досвідом між державами-членами щодо ефективних способів захисту культурної спадщини під загрозою та прокладе шлях для майбутньої співпраці.

2. Дослідження ЄК масштабів незаконної торгівлі предметами культурного призначення в ЄС і використання нових технологій для боротьби з нею покращить розуміння маршрутів, обсягів і способів діяльності торговців людьми в ЄС.

3. Присудження гранту для соціальної платформи щодо культурної спадщини під загрозою для об'єднання дослідницького співтовариства, державних і приватних учасників, а також політиків на національному та міжнародному рівнях, які працюють над проблемами, пов'язаними з незаконною торгівлею предметами культурного призначення та над охороною, збереженням або реконструкцією культурної спадщини.

IV. Співробітництво з третіми країнами

ЄС співпрацюватиме з третіми країнами, щоб захистити їхню культурну спадщину від торгівлі, пограбування та знищення. Зокрема, спільний проєкт з ЮНЕСКО передбачатиме швидкі оцінки та негайні заходи захисту культурних цінностей, які постраждали від конфлікту чи катастрофи в Іраку, Лівії, Сирії та Ємені; і поточний проєкт із охорони сирійської культурної спадщини буде продовжено. ЄС обміркує, як зробити свій внесок у захист культурної спадщини в контексті нестабільних країн або кризових ситуацій, зокрема за допомогою своїх інструментів Спільної політики безпеки та оборони (СПБО).

Ініціатива ЕУСН 8 – Навички для спадщини: для традиційних і нових професій

• Для чого? Цілі

Європа відома своїми винятковими навичками у сфері культурної спадщини. Але європейська досконалість у збереженні та консервації спадщини знаходиться під загрозою через сукупний ефект вікової піраміди та скорочення державних бюджетів; це впливає на передачу знань і навичок спадщини молодшим поколінням. Брак професіоналів високого рівня у «традиційних» сферах спадщини вже можна передбачити.

Ця ініціатива спрямована на підтримку розвитку спеціальних навичок і покращення передачі знань у секторі культурної спадщини, залучення молоді до роботи, пов'язаної зі спадщиною, одночасно супроводжуючи адаптацію професій, пов'язаних зі спадщиною, до цифрового світу.

• Для кого? Цільова група

Професіонали з питань культурної спадщини, молодь.

• Що? Зміст ініціативи

I. Обмін досвідом і політичні рекомендації

Відповідно до Порядку денного для культури 26 експертів із держав-членів ЄС уже почали працювати над обміном передовим досвідом та розробкою політичних рекомендацій для міністерств культури та освіти. Їхні обговорення будуть збагачені внеском групи з 35 відповідних зацікавлених сторін у рамках структурованого діалогу «Голоси культури», який підготував звіт «Мозковий штурм» про навички спадщини.

II. Можливості для професіоналів культурної спадщини та молоді

- Сприяння можливостям фінансування програм Erasmus+ і Horizon 2020 для професійних навичок у сфері культурної спадщини та потреб у навчанні.

- Будуть сприяти можливостям навчання для молоді через Erasmus +, Erasmus Mundus masters і Marie Skłodowska-Curie Actions, посилюючи синергію з переможцями Премії спадщини ЄС/Europa Nostra Awards у категорії «Освіта та навчання».

- Проєкт Mu.SA (Museum Sector Skills Alliance), що фінансується Erasmus+, досліджує необхідні навички та компетенції для підтримки музейних професіоналів у їхній подорожі до цифрової трансформації. Проєкт сприятиме розробці спеціальних навчальних програм для розвитку як цифрових, так і переданих навичок для роботи, пов'язаної з ІКТ, для музейних професіоналів.

- Цінність професій, пов'язаних зі спадщиною, буде пропагуватися під час масштабних заходів, таких як Європейський тиждень професійних навичок (VET Week) у 2018 році та Leipzig Denkmal Fair.

Ініціатива ЕУСН 9 – Спадщина для всіх: участь громадян та соціальні інновації

375

• Для чого? Цілі

Об'єкти, місця та традиції важливі не самі по собі, а через значення та використання, які люди надають їм, і цінності, які вони представляють. Спадщина є спільним благом, вона належить не лише професіоналам, а й громадам та людям загалом.

У дусі Фаруської конвенції Ради Європи ця ініціатива сприяє ширшому розумінню спадщини, ставлячи людей і громади в центр і залучаючи їх до прийняття рішень щодо спадщини. Дослідження, експерименти та практика залучають велику кількість суб'єктів, які піклуються про спадщину, і нададуть їм можливості. Будуть випробувані нові моделі партисипативного управління та управління культурною спадщиною; також заохочуються соціальні інновації та зв'язки з іншими секторами

• Для кого? Цільова група

Професіонали спадщини, органи розвитку, туристичні агентства, культурні та творчі індустрії, експерти та практики, асоціації та групи інтересів, що представляють непрофесіоналів та місцеві суспільства, а також політики в місцевих, регіональних та національних органах влади.

• Що? Зміст ініціативи

Ініціатива «Спадщина для всіх» черпає натхнення в роботі експертної групи Відкритого методу координації (ОМС) з партисипативного врядування. Група дослідила концепцію партисипативного врядування, визначила найкращі приклади та опублікувала звіт у 2017 році.

I. Покращення доказів, дослідження та обмін передовою практикою

Два проєкти Horizon 2020 сприятимуть розробці, тестуванню та просуванню інноваційних моделей партисипативного врядування:

– Соціальна платформа Horizon 2020 «REACH» (вартістю 1,5 мільйона євро) відобразить дослідження та практику, оцінить вузькі місця та створить європейські мережі в цій галузі.

– Більший дослідницький проєкт Horizon 2020 (вартістю 2,5 мільйона євро) оцінюватиме поточний стан установ культури та зосереджуватиметься на тому, як підтримати їх, щоб вони стали постачальниками культурних послуг і центрами соціальних інновацій.

Ініціатива також продемонструє успішні орієнтовані на людей підходи до спадщини в існуючих програмах ЄС, таких як Європейські культурні столиці, Нагороди європейської спадщини, Знак європейської спадщини та Дні європейської спадщини.

II. Тестування та рекомендації щодо політики

У співпраці з Радою Європи служби Комісії реалізують пілотний проєкт STEPS, який залучає громади в Лісабоні та Рієці до картографування спадщини їхніх районів, створення, тестування та оцінки методології партисипативного управління. Чотири інші пілотні проєкти соціальної платформи REACH будуть спрямовані на спадщину меншин (ромів), інституційну спадщину, сільську спадщину та спадщину малих міст. Результатом тестування стануть рекомендації щодо політики, які будуть представлені та обговорені з національними та регіональними політиками на кількох конференціях протягом 2018 року.

Ініціатива EYCH 10 – Наука заради спадщини: дослідження, інновації, наука та технології

• Для чого? Цілі

Від надання цифрового доступу до фізично недоступних місць до допомоги у збереженні безцінних артефактів, дослідження та інновації (R&I) можуть виховати розумні та технологічно передові рішення для

викликів, з якими стикається Європа, намагаючись захистити свою культурну спадщину. Рік є можливістю продемонструвати та активізувати інвестиції, які ЄС зробив у розвиток всесвітньо відомої європейської експертизи в галузі через Програму ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» та Спільний дослідницький центр Комісії (JRC).

- **Для кого? Цільова група**

Дослідники, інноватори, науковці, професіонали та експерти в галузі спадщини, органи державної влади

- **Що? Зміст ініціативи**

I. Сприяння досконалості

– Огляд політики, що демонструє результати та передову практику досліджень культурної спадщини, що фінансуються ЄС, представлений на заході в Брюсселі в березні 2018 року.

– Дослідницькі дії Horizon 2020 у 2018-19 роках мають такі орієнтовні бюджети:

- 18 мільйонів євро на економічно ефективні технології для підвищення стійкості або реконструкції пошкоджених історичних районів після катастроф;

- 12 мільйонів євро на «Спільні підходи до культурної спадщини для соціальної згуртованості»;

- 10 мільйонів євро на «Керування цифровими активами та передове оцифрування»;

- 9 мільйонів євро на «інноваційні підходи до міського та регіонального розвитку через культурний туризм»;

- 9 мільйонів євро на «Суспільну цінність культури та вплив культурної політики в Європі»

- 9 мільйонів євро на «Цифрування, цифровий єдиний ринок і європейську культуру: нові виклики для творчості, прав інтелектуальної власності та авторського права»;

- 7,5 мільйонів євро на «інклюзивне та стійке зростання через культурні та творчі індустрії та мистецтво».

Ініціативи Horizon 2020 також будуть запущені в таких сферах:

- «Інноваційні та доступні рішення для превентивного збереження культурної спадщини»;

- «Перетворення історичних міських районів і культурних ландшафтів у центри підприємництва та соціальної та культурної інтеграції».

Інновації JRC на користь сектору культурної спадщини:

- Тестування інтелектуальних матеріалів на історичній кам'яній кладці для підвищення сейсмостійкості та для оцінки конструкції після землетрусу;

- 3D лазерне сканування для оцінки пошкоджень і планування реконструкції платформа про культурну спадщину, що перебуває під загрозою зникнення, і про незаконний обіг предметів культурного призначення».

III. Цифровізація для культури / Digital4Culture

Цифрова революція та сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) пропонують багато нових можливостей для культурного та творчого секторів, щоб зробити контент доступним, зберегти його в цифровому вигляді для майбутніх поколінь, а також залучати аудиторію та відвідувачів онлайн через різні канали.

Служби Комісії готують стратегію Digital4Culture, спрямовану на підтримку культурного та креативного секторів у подоланні викликів, пов'язаних із цифровою трансформацією та глобалізацією, а також на допомогу їм краще використовувати можливості, які надає цифровий зсув.

Digital4Culture буде наскрізною стратегією, яка особливо підтримує громадянський вимір Єдиного цифрового ринку. Його мета полягатиме в тому, щоб дозволити культурним і творчим секторам охопити нову аудиторію, адаптуватися до цифрової ери та процвітати на єдиному цифровому ринку.

Стратегія базуватиметься на передумові, що цифрові засоби дозволяють ширший і більш демократичний доступ до культури, допомагають подолати географічні та мовні кордони, а також зберігати та робити доступними величезні обсяги даних. Цифрова революція також дозволяє створювати нові та інноваційні художні твори, а також інноваційні способи представлення та споживання культурного контенту (наприклад, через віртуальну реальність або соціальні медіа).

Служби Комісії розробляють наступні ініціативи в рамках стратегії Digital4Culture.

Ініціатива Digital4Culture 1 – Europeana: засіб цифрової трансформації культурної спадщини

Europeana – це європейська цифрова платформа культурної спадщини. Наразі вона надає доступ до понад 51 мільйона елементів (включаючи зображення, текст, звук, відео та 3D-матеріали) з колекцій понад 3700 бібліотек, архівів, музеїв, галерей та аудіовізуальних колекцій по всій Європі. Європейська мережа професіоналів у сфері культурної спадщини, творчості та технологій обмінюється та просуває

найкращий досвід оцифрування та стандартизації метаданих, а також стимулює розвиток потенціалу спільноти культурної спадщини.

Дія спрямована на підвищення значення Europeana як унікальної загальноєвропейської ініціативи, надання можливості установам культурної спадщини скористатися перевагами цифрової трансформації для розширення доступу до своїх колекцій та їх збереження. Вона також може служити демонстрацією переваг, які випливають із обміну та використання високоякісного цифрового матеріалу культурної спадщини, демократизації доступу до культури. Цифрова платформа може зміцнити свою позицію як всебічного багатомовного запису багатства культурної ідентичності Європи та розмаїття її людей, підтримуючи відчуття спільної історії та ідентичності серед європейських громадян. Розширені форми контенту – 3D і контент віртуальної реальності, підібраний багатомовний контент, розумний контент – можуть розширити пропозиції платформи.

Europeana може очолити цифрову трансформацію сектору культурної спадщини, сприяючи транскордонній співпраці та діяльності зі стандартизації в Європі. Europeana також може виступати каталізатором і інноватором для установ культурної спадщини, підтримуючи країни-члени ЄС у вирішенні проблем, з якими стикаються під час цифрової трансформації доступу до культури. Вона також може виступати в якості демонстрації для використання цифрових можливостей для максимізації впливу діяльності установ культурної спадщини та охоплення, включаючи дослідницьку та інноваційну діяльність, що фінансується в рамках Horizon 2020 Societal Challenge 6 і в рамках його наступної програми після 2020 року. Ініціатива підкріплена незалежною оцінкою Europeana, проведеною Комісією у відповідь на Висновки Ради (СС) щодо ролі Europeana для цифрового доступу, видимості та використання європейської культурної.

Цільові групи

Установи культурної спадщини та професіонали; європейські громадяни;

Міжгалузеві: включаючи освіту та дослідження.

Зміст ініціативи

Служби Комісії:

- До кінця 2018 року представити бачення подальшого розвитку Europeana, європейської цифрової платформи для культурної спадщини, як загальноєвропейського механізму цифрової трансформації культурної спадщини та ключової ініціативи щодо демократичного доступу до культури.

- Реалізувати бачення після 2020 року в рамках нової цифрової програми.

Ініціатива Digital4Culture 2 – центри оцифрування пам'яток і місць

Зростаюча кількість стихійних лих, таких як повені, землетруси, пожежі та забруднення, може завдати незворотної шкоди об'єктам культурної спадщини або навіть знищити цілі території. За даними незалежної оціночної групи Світового банку (IEG, 2006), вартість збитків від стихійних лих зростає, а кількість стихійних лих зросла на 400% між 1975 та 2005 роками. Якщо ця тенденція збережеться, 352 об'єкти культурної спадщини ЮНЕСКО та багато інших пам'ятників у Європі та історичних будівель у державах-членах знаходяться під загрозою. Окрім втрати нашої спадщини, культурний і творчий сектори, а також суміжні галузі, такі як туризм і гостинність, значною мірою залежать від привабливості та збереження об'єктів культурної спадщини та пам'яток. Цифрові технології можуть допомогти зберегти знання про пам'ятки спадщини та об'єкти, що перебувають під загрозою, і зробити їх доступними для громадян усієї Європи та для майбутніх поколінь. Крім того, онлайн-доступ до високоякісних цифрових копій місця та пам'ятника може підвищити привабливість і рекламу місця, міста чи держави-члена, таким чином підтримуючи місцевий туризм та індустрію гостинності.

Цільові групи

Соціальний вимір: громадяни – демократизація доступу до культурної спадщини та збереження для майбутнього.

Економічний вимір: потенційне збільшення відвідувань/заходів для культурного та креативного секторів, а також пов'язаних галузей, таких як туризм та гостинність.

Міжнародний вимір: туризм, просування та підвищення привабливості місць або пам'яток можуть відігравати важливу роль у дипломатії та зміцненні «м'якої сили» Союзу.

Пропонується широкомасштабна акція з оцифрування пам'яток і місць, що перебувають під загрозою зникнення, з метою забезпечення їх збереження та передачі майбутнім поколінням через центри оцифрування.

Ця ініціатива об'єднає центри оцифрування по всьому Європейському Союзу з метою сприяння розвитку екосистеми для збереження пам'яток культурної спадщини та об'єктів і забезпечення їх доступності в майбутньому.

Основною метою центрів оцифрування буде збереження знань про пам'ятки спадщини, які перебувають під загрозою зникнення. Ці центри оцифрування також мають потенціал для мультиплікаторів у секторі культурної спадщини, сприяючи цифровій трансформації установ культурної спадщини та підвищенню кваліфікації їх робочої

сили. Установи культурної спадщини отримують підтримку для повного використання нових передових цифрових технологій шляхом обміну передовим досвідом щодо технічних, правових вимог, вимог до публікації в Інтернеті тощо, а також для розширення співпраці в секторі та уникнення дублювання роботи.

Ініціатива буде запущена на початковому етапі в рамках Horizon 2020 Societal Challenge 6, а потім у масштабі в рамках цифрової програми.

Digital4culture Initiative 3 – Цифрові креативні та інноваційні центри

Участь у жорсткій світовій конкуренції та домінування мікропідприємств, які в середньому лише 1,8 FTE на підприємство, культурні та креативні індустрії в Європі забезпечують більше ніж 12 мільйонів робочих місць на повний робочий день, що становить 7,5% робочої сили ЄС, створюючи приблизно 509 мільярдів євро доданої вартості ВВП.

Завдяки універсальному підходу до координації, доступу до фінансування, екосистеми та розвитку навичок, Комісія може створити пан'європейську мережу Цифрових креативних та інноваційних центрів, щоб запропонувати «єдине вікно», що посилить здатність культурних і креативних індустрій конкурувати в подолання цифровізації свого сектора.

Цільові групи

Творчі підприємства, культурні підприємства, креативні мікропідприємства та підприємницькі екосистеми.

Зміст ініціативи

Мета полягає в тому, щоб створити загальноєвропейську мережу цифрових креативних та інноваційних центрів, що забезпечить єдине місце для культурних і креативних індустрій. Ця ініціатива доповнить дії ініціативи Спільноти знань та інновацій (КІС) щодо креативних індустрій через:

Лабораторії цифрових інновацій і творчого навчання

Культурні і креативні індустрії працюють на дуже різноманітних ринках і технологіях. Підтримка необхідних навичок є серйозною проблемою як для малих, так і для середніх структур. Ініціатива запропонує цифрові лабораторії для культурних і креативних індустрій.

Фінансування та підтримка бізнесу

Цифрова трансформація характеризується швидкими та радикальними змінами, які вимагають застосування нових та адаптованих бізнес-моделей, а також доступу до належного рівня ризику та фінансування. Ініціатива запропонує керівництву

фінансування з огляду на підтримку правового середовища, сприятливого для інновацій, для створення та експериментування нових бізнес-моделей, продуктів і послуг через стратегічне партнерство між виробниками, дистриб'юторами та промоутерами, а також для підтримки діяльності бізнес-інкубаторів.

Розвиток і прискорення технології

Для культурних і креативних індустрій вкрай важливо бути в авангарді таких парадигм, як високопродуктивні обчислення (HPC), хмарні обчислення, штучний інтелект (AI) або Інтернет речей (IoT), які впливають на кожну частину ланцюга створення вартості від створення до виробництва, до розповсюдження та експлуатації. Ініціатива підтримуватиме прискорене тестування, експериментування, розгортання та використання технологій із потенціалом застосування в культурних і креативних індустріях.

Координація

Культурні і креативні індустрії на рівні ЄС вимагають додаткової сильної координації. Ініціатива застосовуватиме міжгалузевий підхід, сприяючи взаємодії між мікро-, малими, середніми та великими підприємствами, а також між некомерційними організаціями та комерційними компаніями.

Digital4culture Initiative 4 -

Підвищення доступності та видимості фільмів ЄС

Щоб сприяти творчості та культурному розмаїттю в європейських аудіовізуальних творах, європейський аудіовізуальний сектор має повною мірою скористатися можливостями доступу та розповсюдження, які пропонує цифрова революція. Молоді люди, зокрема, повинні мати можливість насолоджуватися різноманітністю європейського аудіовізуального контенту, який має потенціал для просування цінностей ЄС і створення почуття причетності, особливо для молодого покоління.

Цільові групи

Каталог європейських фільмів: професіонали аудіовізуального сектору (дистриб'ютори, торгові агенти, продюсери) та потенційна аудиторія Тиждень кіно ЄС: учні, студенти

Зміст ініціативи

Щоб сприяти творчості та культурному розмаїттю в європейських аудіовізуальних творах, європейський аудіовізуальний сектор має повною мірою скористатися можливостями доступу та розповсюдження, які пропонує цифрова революція. Молоді люди, зокрема, повинні мати можливість насолоджуватися різноманітністю європейського аудіовізу-

ального контенту, який має потенціал для просування цінностей ЄС і створення почуття причетності, особливо для молодого покоління.

Щоб підвищити доступність та видимість фільмів ЄС, служби Комісії реалізовуватимуть дві паралельні ініціативи: створення онлайн-каталогу європейських фільмів та «Тиждень кіно ЄС».

Каталог європейських фільмів

Для того, щоб каталог був створений, Комісія розглядає двоетапний план дій. На першому етапі ми сприяли б створенню каталогу європейських фільмів, що надає постійно оновлену та достовірну інформацію про наявність європейських фільмів онлайн у різних державах-членах. На другому етапі, спираючись на результати першого етапу та постійні обговорення із зацікавленими сторонами, можна було б дослідити можливість створення онлайн-інструменту, що базується на таких даних і надає доступ до фільмів.

Прототип міжбізнес-бази даних європейських фільмів, яка охоплює вибірку фільмів для відбору, може бути запущено в жовтні 2018 року. Це особливо актуально, оскільки 2018 рік є Європейським роком культурної спадщини, який включає кіноспадщину.

Цей проєкт сприятиме доповненню зусиль Комісії щодо посилення позиції європейських творів через запропоноване нею законодавство для аудіовізуального сектору.

Тиждень кіно ЄС

Крім того, у 2019 році за фінансування MEDIA буде реалізовано ініціативу під назвою «Тиждень фільмів ЄС». Протягом того ж тижня в школах усіх держав-членів буде доступний каталог фільмів про спадщину ЄС. Це допоможе підвищити обізнаність молодого покоління про спільну історію, культуру та цінності Європи.

Метою цієї дії є створення онлайн-каталогу основних європейських класичних фільмів, який буде доступним для шкіл по всій Європі. Окремий конкурс пропозицій буде опубліковано в останньому кварталі 2018 року.

Digital4culture Initiative 5 – Нові схеми наставництва для професіоналів аудіовізуальної сфери

Нові схеми наставництва можуть бути запроваджені досвідченими професіоналами в галузі аудіовізуальних засобів, щоб вивести на сцену нові таланти, зокрема, схеми наставництва, які проводяться досвідченими кінематографістами та спрямовані на молодих кінопрофесіоналів. Відгуки представників промисловості свідчать про те, що цей вид професійної підтримки може бути ефективним способом обміну знаннями та досвідом.

Цільові групи

Такі схеми мають бути, зокрема, зосереджені на жінках і групах, які зараз недостатньо представлені у знімальних групах.

Зміст ініціативи

Схеми посилять цифрові навички, зокрема, оскільки цифрові технології трансформують усі частини галузі, а також використовуватимуть цифрові технології як інструмент для надання наставництва.

У межах робочої програми MEDIA 2019 буде заохочуватися наставницька діяльність як частина програми навчання. Конкурс пропозицій може бути оголошений наприкінці 2018 року.

Ініціатива Digital4culture 6 - Стимулювання переходу від культури до інновацій у суспільстві та промисловості

Висновки Ради під час головування Латвії у 2015 році щодо «Креативних кросоверів для стимулювання інновацій у суспільстві та бізнесі» рекомендують «...об'єднати знання та навички культурного/творчого секторів із [технологічними] секторами для створення інноваційних рішень для сучасних суспільних викликів». Ця дія допоможе реалізувати ці рекомендації. Він спиратиметься на перші кроки, зроблені в H2020 під заголовком S+T+ARTS = STARTS, інновації на зв'язку науки, технологій і мистецтва.

384

Цільові групи

Усі галузеві сектори та технологічні організації, зацікавлені в переході від мистецтва до інновацій, компанії культурного/креативного сектору, професіонали в культурних і креативних індустріях, креативні СМС, художники.

Зміст ініціативи

Ініціатива спрямована на допомогу у створенні центрів по всій Європі, які активно сприятимуть співпраці між мистецтвом і технологіями для досягнення стійких інновацій на місцевому (міському) та регіональному рівнях. Він посилить внесок культури в конкурентоспроможність європейської промисловості шляхом включення творчості та критичного мислення митців (і культури загалом) у процес перетворення технологічних і наукових знань у продукти та послуги.

4. Погляди зацікавлених сторін

Підсумок зустрічі зацікавлених сторін

ПІДГОТОВКА НОВОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПОРЯДКУ ДЕННОГО ДЛЯ КУЛЬТУРИ

**Консультаційна зустріч із зацікавленими сторонами,
19 лютого 2018 р., Брюссель**

1. Введення. Комісія привітала учасників, подякувала їм за присутність і внесок на сьогоднішній день і окреслила мету зустрічі: збір думок зацікавлених сторін для інформування пропозиції Комісії щодо Нового порядку денного для європейської культури. Це був час безпрецедентного політичного імпульсу в культурній політиці на рівні ЄС, на порядку денному Гетеборзького саміту в листопаді та Європейської ради в грудні, а також у контексті ЕУСН 2018. Комісар Наврачікс сподівався представити Новий європейський порядок денний для культури в травні в рамках комплексу заходів також щодо освіти та молоді та вивчення мов.

2. Основи політики. Порядок денний 2007 року мав три основні цілі: 1) культурне розмаїття та міжкультурний діалог, 2) культура як каталізатор творчості, 3) культура як життєво важливий елемент зовнішніх відносин. Більшість вважала, що вони залишаються актуальними, але також віддали б пріоритет наступному:

- культура як засіб соціальної єдності, особливо в світлі міграції та діаспор;
- мистецька освіта, неформальна освіта, громадянська освіта через мистецтво;
- мобільність митців і мистецьких творів є сферою явної доданої вартості на європейському рівні;
- більше амбіцій, більше фінансування, наголошуючи на культурі та спадщині як стратегічному ресурсі;
- різноманітність форм культурного вираження: багатомовність, покращення вибору, доступність;
- кращий зв'язок зовнішньої та внутрішньої політики, особливо з сусідніми країнами;
- кращий цифровий доступ із більшою кількістю 3D та AV-контенту;
- закон про авторське право більш сприятливий для оцифрування, збалансований для сталої винагороди
- кращий зв'язок центру і периферії; міський і сільський; міська, обласна та місцева влада;

- більше підтримки малих культурних центрів як першої точки доступу для молодих творчих талантів;
- зміна пріоритетів мистецької свободи, яка, на жаль, починає заперечуватися в деяких країнах Є;
- більше уваги до гендерної рівності, протидії булінгу та домаганням;
- справедливіші контрактні умови та винагорода для митців, більше професійне визнання;
- незмінна важливість Конвенції ЮНЕСКО 2005 року для свободи гендеру, молоді та творчості;
- сприяння Фаруській конвенції Ради Європи з метою її прийняття всіма членами ЄС.

3. Європейська додана вартість. Порядок денний має на меті додати цінність культурній політиці та діям на національному/ регіональному/ місцевому рівнях, сприяючи співпраці між державами-членами та всередині них, а також шляхом інформування та підтримки розробки політики, реалізації та оцінки. Ключові моменти:

- Додана цінність ЄС у сфері культури недооцінена: ключ до участі, демократії, циркуляції ідей.
- ЄС міг би бути більш наполегливим щодо ролі культури, сприяючи приналежності та одночасно підтримуючи різноманітність.
- І більш амбітний: закликати країни-члени адаптувати національну політику, наприклад, художня освіта, фінансування.
- Але культурний порядок денний і програми ЄС також цінуються, тому що вони не посередницькі установи MS.
- У деяких державах-членах рівень ЄС є лише можливістю для внесення/впливу зацікавлених сторін, а не на національному рівні.
- Створення розуміння та спроможності в міністерствах та генеральних директоратах ЄС; культура в усіх політиках.
- ЄС має більше лідирувати у зборі доказів: як якісного, так і кількісного впливу.
- Зробіть більше, щоб охопити низову мережу, наприклад, через регіональні мережі малих і великих організацій
- Програми на основі проєктів не є стійкими, довгострокові мережі додають цінність.
- Сприяти європейській інтерпретації спадщини, а не лише місцевій/національній.
- Подавати приклад у програмах ЄС, зокрема, вимагати справедливих умов для митців у критеріях відбору.
- Інформування є ключовим: картографування спадщини ЄС чудовий приклад, що показує всі відповідні політики/програми.
- Співпраця ЄС з ЮНЕСКО та РЄ також додає цінності.

- Підтримка ЄС мобільності та інфраструктури є основною доданою цінністю, яка сприяє доступу.

- Для оцінки європейського порядку денного можна використати структуру впливу Euroropa та методичний посібник.

Методи роботи. Порядок денний визначив два основні методи роботи: структурований діалог (SD) із культурним сектором, наразі Голоси культури (VoC) та Європейський культурний форум (ECF), і відкритий метод координації (ОМС) між державами-членами.

Ключові моменти на Голосів культури (VoC):

- загальна оцінка, дозволяє культурним секторам бути почутими, спілкуватися та впливати на політику;

- важливим є оформлення дискусій; питання, надіслані заздалегідь, дуже корисні;

- виклики включають різноманітність/репрезентативність учасників і секторів, короткі часові рамки;

- необхідно охопити інших учасників і сектори, наприклад дослідників, і залучити самих митців;

- веб-потоківі зустрічі можуть бути корисними, дозволяючи ставити запитання поза кімнатою;

- розроблено тематичний підхід, щоб мати своєчасний вплив на політику, наприклад, у зв'язку з темами ОМК;

- деякий переважний попередній підхід до платформи SD перед поточним тематичним підходом у VoC;

- компромісом можуть бути сектори, які привносять власні теми, а також внесок у теми ОМС;

- ще немає теми зовнішніх відносин; може бути корисним, але важко залучити зовнішніх зацікавлених сторін.

На Європейському культурному форумі:

- збільшити різноманітність відвідувачів: етнічні групи, митці, приватний сектор, дослідники;

- використовуйте більш різноманітні методи, щоб почути більше людей і збільшити взаємодію, наприклад, «швидкі побачення»;

- можна обирати більш суперечливі теми, більше викликів для культурного сектору та ЄС;

- може дозволити учасникам допомогти визначити/вплинути на порядок денний (наприклад, Європейські дні розвитку);

- менше формальних презентацій, більше семінарів / конкретних тем (наприклад, освітній саміт);

- можна доповнити онлайн-платформою, щоб дозволити обговорювати онлайн між форумами;

- оцінити місця проведення за межами Брюсселя, що дозволяє брати участь різним організаціям.

5. Ключові дійові особи. Ключовими дійовими особами є представники/експерти з питань культури MS, культурні та творчі організації та мережі, а також ЄС. Чи повинні інші брати участь? Якщо так, як?

- інші департаменти уряду ЄС, наприклад, економіка/дослідження/охорона здоров'я – на тематичній, спеціальній основі;
- інші інституції ЄС: EP, CoR, EESC (для роботи з роботодавцями та профспілками);
- Агентства ООН, наприклад, з питань культури в запобіганні конфліктам / управлінні кризами;
- регіональні/міські/місцеві органи влади, включно з меншими містами, можливо, через взаємонавчання, або діалог з мерами];
- має бути загальноєвропейське зобов'язання щодо геодемографічного включення для людей за межами великих міст;
- органи управління освітою та школи;
- фонди та банки, багато з яких намагаються залучитися до проєктів ЄС;
- науково-дослідні установи;
- організації громадянського суспільства;
- це може бути простір для потокової передачі в Інтернеті та онлайн-платформ, що дозволяють ставити запитання іншим.

6. Посилення зв'язків між політикою та програмою. Обговорення того, як зміцнити зв'язки між результатами проєктів, що фінансуються ЄС (в рамках Креативна Європа або інших програм ЄС та їх наступників) і співробітництвом у культурній політиці. Вчасно, оскільки консультації щодо політичних пріоритетів для Порядку денного інформуватимуть про пріоритети фінансування для майбутніх програм. Громадські консультації щодо багаторічної фінансової програми наразі відкрито, дедлайн – 8 березня, охоплюючи програми та дії щодо культурного різноманіття, творчості, європейських цінностей, мобільності, освіти, історичної пам'яті.

Ключові моменти

- Креативна Європа – це дуже важлива екосистема, яка дозволяє невеликим організаціям працювати над довгостроковими проєктами;
- ймовірно жертва власного успіху, аукціон стає схожим на лотерею, оскільки не вистачає коштів;
- має залишитися культурна програма, а інші програми ЄС мають бути більш відкритими для культури;
- політичні цілі порядку денного мають бути відображені в програмі: наприклад, щодо мобільності, для окремих митців;
- можна було б розширити доступ до напрямків Креативної Європи, наприклад, зробити фонди літературного перекладу доступними для театральних текстів;

- підтримка має бути доступна невеликим організаціям за невеликі суми та/або партнерству з більшими організаціями;
- механізми фінансування наразі обмежений грантами та закупівлями, було б добре розглянути інші;
- ЄК: з розумінням ставиться до багатьох із цих пунктів, але фінансові правила ЄС є суворими та ретельно контролюються;
- сектор культури несе відповідальність за лобіювання на національному рівні та в парламенті ЄС;
- культурні фонди мають бути більш гнучкими, менш жорсткими, пов'язаними з іншими програмами, наприклад, Horizon 2020;
- необхідні кращі зв'язки між технологічними інноваціями та виробництвом творчого контенту, наприклад, проект STARTS;
- ЕАС/ЕАСЕА могли б більше допомогти з розповсюдженням результатів проекту;
- ESIF (INTERREG, LEADER) підтримує інфраструктуру та будівлі, може більше використовуватися для культури;
- має бути можливість коригувати програми ЄС частіше, ніж кожні 7 років, наприклад, щоб реагувати на такі події, як криза мігрантів. ЄК: Етінгер прагне цього, але є обмеження;
- коли проектні заявки значно перевищують доступне фінансування (наприклад, для заклику Креативної Європи щодо біженців), було б корисно, якби ЄК могла паралельно розглянути альтернативне / додаткове фінансування проекту;
- ключовим політичним викликом для видавців є доступність книг (наприклад, сприяння вибору через менших онлайн-постачальників). Проблема, очевидно, надто велика для Креативної Європи, занадто мала для Connected Europe;
- Фінансування художнього перекладу з боку Європейського Союзу, мабуть, не вдалося; призначений для розповсюдження книг із менших мов-посередників до більших, але здебільшого субсидував переклади з основних мов на менші мови. Має створювати додаткову цінність з точки зору сприяння різноманітності та справжню європейську цінність.

7. Галузеві роботи/теми. На сьогоднішній день співпраця ЄС у рамках Порядку денного для культури, як правило, не стосувалася окремих культурних чи творчих секторів – за явним винятком спадщини та кіно та, можливо, видавничої справи/літератури (підгрупа ОМС). Чи бажано мати галузеву роботу/теми в майбутньому порядку денному – якщо так, то який(і) сектор(и)/тема(и) матиме чітку додану цінність на рівні ЄС у наступні 2-5 років?

- більшість зацікавлених сторін виступали проти галузевих підходів і виступали за наскрізні схеми фінансування на тій підставі, що культура стає все більш багатодисциплінарною, перевагу слід надавати загальним темам, таким як участь, різноманітність і свобода

самовираження, а запровадження галузевих тем може створити непотрібний конфлікт;

- інші вважали, що має бути місце для міжгалузевих і галузевих підходів у випадках явної доданої вартості ЄС;

- музеї та організації, що займаються живими виставами, віддають перевагу міждисциплінарним підходам, підтримуючи створення будь-якого контенту. Галузеві підходи можуть залишити живе мистецтво особливо недостатньо представленим;

- поділ медіа та культурних програм ЄС, можливо, мав сенс у той час, але зростання екранної діяльності в усіх культурних жанрах є аргументом на користь возз'єднання культури та медіа;

- музичні та видавничі організації відчули, що, незважаючи на те, що багато питань є наскрізними, у їхніх секторах є проблеми, які вимагають діалогу в окремих галузях на рівні ЄС, у тому числі в сферах регуляторної компетенції ЄС;

- організації, що займаються культурною спадщиною, закликали до мультидисциплінарного підходу, спрямованого на ліквідацію відокремленості професіоналів у галузі культурної спадщини, але з особливою увагою до адаптивного повторного використання спадщини та незаконної торгівлі культурними цінностями;

- картування культурних професій було згадано як корисне для сектору спадщини. Було нагадано, що DG EMPL (ESCO) провів таке картування за участю багатьох експертів з культури;

- візуальному мистецтву приділялося мало уваги на рівні ЄС, а сприяння мобільності творів мистецтва (через загальноєвропейську схему державних гарантій) заслуговувало б більшої уваги;

- якщо сектори та теми мають бути розглянуті в майбутньому порядку денному ЄС, необхідно переконати країни-члени та продемонструвати додану вартість ЄС, зосереджуючись на транскордонних аспектах та співпраці.

8. Ваш головний пріоритет для Нової європейської програми культури. Зацікавлених сторін запитали, чи могли б вони підкреслити або змінити лише один аспект поточної співпраці в політиці ЄС щодо культури, який би він був?

Пункти, згадані більш ніж однією зацікавленою стороною:

- підтримувати мобільність артистів і творів мистецтва, включаючи репертуар і вистави;

- підтримка невеликих організацій і громадського мистецтва: фінансування, розбудова потенціалу, розповсюдження;

- зв'язок між культурою та освітою, розвитком потенціалу та безперервною мистецькою освітою для професіоналів та аматорів;

- збалансувати внутрішню цінність культури з інструментальною роллю культури для соціального залучення.

Пункти, згадані однією зацікавленою стороною:

- культура в усіх політиках;
- досягти чіткості для ЕУСН у політиці та фінансуванні;
- створити безпечніші умови для артистів;
- створення підтримки;
- захищати мистецьку свободу;
- зміцнити «смыслотворення» для сприяння розумінню цінностей ЄС і соціальної згуртованості;
- провести картографування фахівців спадщини;
- покращити докази впливу – створити золотий стандарт для досліджень культурного впливу в Європі;
- створювати стійкі громади через транскордонне співробітництво;
- створити індустріальну політику для культури, включаючи доступ до фінансування;
- розвивати критичне мислення;
- сприяти незалежності, доброчесності та професіоналізму закладів культури;
- перетворення нової стратегії ЄС щодо культури у зовнішніх відносинах у конкретні дії;
- підтримувати ефективний структурований діалог, забезпечувати чіткий зв'язок із політикою та програмами;
- поєднати внутрішню та зовнішню політику ЄС для вирішення питань міграції/пост колоніалізму;
- зберегти європейський аудіовізуальний контент як провідний у світі завдяки міжгалузевій співпраці;
- інтеграція справжнього навчання в процеси порядку денного, щоб результати не залишилися на полиці;
- залучити більше зацікавлених сторін, громадянське суспільство та культуру в інші сектори: наукові кола, економіку;
- сприяти синергії між культурою, освітою та дослідженнями;
- продовжувати підтримувати Конвенцію ЮНЕСКО 2005 року;
- поставити мистецтво та культуру в центр місцевого розвитку та зовнішніх відносин;
- розмістити культурну спадщину в Інтернеті, щоб покращити доступ;
- популяризувати приватну спадщину та ландшафти;
- створювати кращі партнерські відносини між містами територіями.

Опитування ЄС – підсумок відповідей країн-членів та зацікавлених сторін

Після зустрічі зацікавлених сторін 19 лютого на EUSurvey було опубліковано онлайн-анкету, яку широко розповсюдили серед зацікавлених сторін, включаючи представників держав-членів у Раді.

142 відповіді було отримано вчасно, щоб їх було відображено в цьому документі, включаючи подання від організацій або окремих осіб у кожній державі-члені ЄС.

5. Підсумок та основні підсумки Європейського порядку денного для культури 2007 року

Цілі

«Європейський порядок денний для культури в світі, що глобалізується» – це Повідомлення Комісії, ухвалене 10 травня 2007 року. У ньому запропоновано створити відкритий метод координації в галузі культури навколо трьох стратегічних цілей. У наступній Резолюції Рада схвалила стратегічні цілі та вказала, що Порядок денний мав бути реалізований через робочі плани, які охоплюють пріоритети, визначені Радою як такі, що відповідають відкритому методу координації. Цілі Європейського порядку денного 2007 року такі:

А. Що стосується сприяння культурному різноманіттю та міжкультурному діалогу:

- заохочення мобільності митців та інших професіоналів у сфері культури;

- просування культурної спадщини, а саме шляхом сприяння мобільності колекцій і сприяння процесу оцифрування з метою покращення доступу громадськості до різних форм культурного та мовного вираження;

- просування міжкультурного діалогу як сталого процесу, що сприяє європейській ідентичності, громадянству та соціальній згуртованості, у тому числі шляхом розвитку міжкультурної компетентності громадян.

В. Що стосується сприяння культурі як каталізатору творчості:

- сприяння кращому використанню синергії між культурою та освітою, зокрема шляхом заохочення мистецької освіти та активної участі в культурній діяльності з метою розвитку творчості та інновацій;

- сприяння наявності управлінських, бізнесових та підприємницьких навчальних можливостей, спеціально розроблених для професіоналів у культурній та творчій сферах;

- сприяння сприятливому середовищу для розвитку культурних і творчих індустрій, включаючи аудіовізуальний сектор, таким чином максимізуючи їхній потенціал, зокрема потенціал МСП, а саме шляхом кращого використання існуючих програм та ініціатив та стимулювання творчого партнерства між культурним сектором і інші сектори, у тому числі в контексті місцевого та регіонального розвитку.

С. Щодо культури як життєво важливого елемента міжнародних культурних відносин:

- підвищення ролі культури у зовнішніх відносинах і політиці розвитку ЄС;
- просування Конвенції ЮНЕСКО про охорону та заохочення різноманіття форм культурного самовираження та сприяння її реалізації на міжнародному рівні;
- сприяння міжкультурному діалогу та взаємодії між громадянськими суспільствами держав-членів ЄС та третіх країн;
- заохочення подальшої співпраці між культурними установами держав-членів ЄС, включаючи культурні інститути, у третіх країнах та з їхніми колегами в цих країнах.

Реалізація

Комісія переглянула реалізацію Європейського порядку денного з питань культури в 2010 році. Вона виявила, що відкритий метод координації (ОМС) і рамки структурованого діалогу загалом добре працюють і впливають на політику в багатьох сферах, посиляючись на приклади з 18 держав-членів. У звіті запропоновано коригування обох процесів.

Відкритий метод координації ОМС:

- перехід до 4-річної перспективи для тем ОМС (через робочі плани Ради з культури);
- обмеження кількості тем до 4-5;
- підтримка роботи ОМС з іншими видами діяльності, такими як навчання рівних, які проводяться державами-членами;
- надання фінансування з Програми «Культура» для спільного навчання та поширення інформації.

Про структурований діалог

- коригування тематичних платформ для «дзеркалювання» та підключення до тем ОМС для більшого фокусування політики;
- доповнення європейського культурного форуму меншого масштабу, що проводиться раз на два роки.

Комісія також готує звіти про впровадження процесу ОМС, включаючи звіт за 2014 рік щодо відповідності та ефективності Робочого плану на 2011-2014 роки. Робочий план на 2015-2018 рр. також підлягав проміжному перегляду в 2016 р., який обговорювався в Комітеті Ради з питань культури, і не призвів до істотних змін.

Результати – плани роботи ради з культури

Результати Європейського порядку денного з питань культури 2007 року в рамках трьох робочих планів Ради з питань культури на 2008-10, 2011-14 та 2015-18. ОМС відноситься до робочих груп відкритого методу координації експертів держав-членів.

Виходи – структурований діалог

Результати структурованого діалогу Комісії з культурним сектором відповідно до Європейського порядку денного для культури 2007 року. Окрім описаних тематичних заходів, Комісія проводила кожні два роки Форуми європейської культури в рамках структурованого діалогу. Вони відбулися в Мілані в грудні 2017 року та в Брюсселі в квітні 2016 року (перенесено з 2015 року), листопаді 2013 року та жовтні 2011 року.

6. Статистика

Євростат

Відповідно до Європейського порядку денного для культури, статистичний офіс ЄС, Євростат, активізував збір статистики культури. На додаток до даних, доступних онлайн в Eurobase у домені «Культура», на веб-сайті Євростату є кілька статей, присвячених культурі:

- зайнятість у сфері культури;
- підприємства культури;
- культурна участь за соціально-економічним походженням;
- частота та перешкоди в участі;
- міжнародна торгівля предметами культурного призначення;
- приватні культурні витрати;
- використання інформаційно-комунікаційних технологій в культурних цілях;
- державні витрати на відпочинок, культуру та релігію;
- туризм і культура в містах.

Євробарометр

Ключові висновки про спільні цінності та роль культури

Основні висновки щодо культурної спадщини

Спеціальний Євробарометр щодо культурної спадщини 2017 року.

Більшість європейців кажуть, що вони живуть поблизу історичних пам'яток або місць, і трохи більше половини мають певну особисту причетність до культурної спадщини.

- Більше семи з десяти респондентів (73%) живуть поблизу певної форми культурної спадщини. Зокрема, 60% стверджують, що живуть поблизу історичних пам'яток або місць, 37% живуть поблизу традиційних подій чи фестивалів, а 32% живуть поблизу творів мистецтва, наприклад, у музеях чи галереях.

- Трохи більше половини (51%) особисто причетні до культурної спадщини, причому, найімовірніше, це регулярне відвідування місць або відвідування заходів, таких як пам'ятники, музеї, фестивалі, концерти тощо (31%) або проживання в історичному місці. середовище,

територія, місто чи будівля, які вважаються культурною спадщиною (17%).

- Більше половини (55%) використовували Інтернет протягом останніх 12 місяців принаймні для однієї з цілей культурної спадщини. Найпоширенішою діяльністю був пошук загальної інформації, пов'язаної з культурною спадщиною, як-от доступність, об'єкти та основні особливості музею, історичної пам'ятки чи традиційної події під час підготовки до візиту чи свята (31%).

- Понад дві третини (68%) погоджуються, що наявність культурної спадщини може вплинути на місце їх відпочинку, і більшість респондентів у кожній державі-члені ЄС погоджуються.

Переважає більшість вважає, що культурна спадщина важлива для них особисто, а також для їх спільноти, регіону, країни та ЄС в цілому.

- Більше восьми з десяти (84%) вважають культурну спадщину важливою для них особисто. Така ж частка респондентів (84%) вважає, що культурна спадщина важлива для їхньої місцевої громади, 87% вважають, що вона важлива для їхнього регіону, і 91% вважають, що культурна спадщина важлива для їхньої країни.

- Вісім із десяти (80%) вважають культурну спадщину важливою для Європейського Союзу.

- Більше двох третин респондентів хотіли б знати більше про культурну спадщину Європи (68%).

Переважає більшість пишається культурною спадщиною та погоджується, що вона може покращити якість життя та відчуття приналежності до Європи.

- Переважає більшість (82%) погоджуються, що відчувають гордість за історичну пам'ятку чи місце, витвір мистецтва чи традиції свого регіону чи країни.

- Сім із десяти погоджуються, що вони відчувають гордість за історичну пам'ятку чи місце, витвір мистецтва чи традиції європейської країни, відмінної від їхньої країни, або що проживання поблизу місць, пов'язаних із культурною спадщиною Європи, може дати людям відчуття приналежності до Європи (обидва 70%).

- Більше семи з десяти погоджуються, що життя поблизу місць, пов'язаних з культурною спадщиною Європи, може покращити якість життя людей (71%).

- Вісім із десяти (80%) кажуть, що їхні погляди відповідають думці про те, що різноманітність європейської культури виділяє її та надає їй особливої цінності.

Більш ніж шість із десяти (62%) кажуть, що їхні погляди відповідають ідеї про те, що завдяки глобалізації європейська культура стане більш динамічною та поширеною у світі. Трохи більше половини (54%) стверджують, що їхні погляди добре відповідають ідеї про те, що спільної європейської культури не існує, оскільки європейські країни надто відрізняються одна від одної.

- Трохи більше третини (35%) стверджують, що їхні погляди відповідають думці про те, що не існує специфічної європейської культури, лише глобальна західна культура, яка, наприклад, однакова в Європі та США.

Протягом останніх 12 місяців респонденти мали доступ до різноманітних об'єктів культурної спадщини, але брак часу є найпоширенішою перешкодою для доступу до об'єктів культурної спадщини чи діяльності, за якою йдуть витрати та відсутність інтересу.

- За останні 12 місяців 61% респондентів відвідали історичну пам'ятку чи місце, 52% відвідали традиційний захід і 50% відвідали музей чи галерею.

- Більш ніж чотири з десяти бачили подію традиційного або класичного сценічного мистецтва (43%), тоді як троє з десяти відвідали традиційне ремісниче місце або відвідали бібліотеку чи архів (по 30%). Трохи більше чверті були в кінотеатрі або на фестивалі кіноспадщини, щоб подивитися класичний європейський фільм, знятий щонайменше 10 років тому.

- Участь у заходах культурної спадщини значно відрізняється в різних країнах.

- Брак часу є найпоширенішою перешкодою для доступу до об'єктів культурної спадщини або діяльності (37%), за нею йдуть вартість (34%), відсутність інтересу (31%) або брак інформації (25%).

Переважна більшість вважає, що культурна спадщина та пов'язана з нею діяльність створюють робочі місця.

- Майже вісім із десяти респондентів погоджуються, що культурна спадщина Європи або діяльність, пов'язана з культурною спадщиною, створюють робочі місця в ЄС (79%).

- Більшість (56%) не погоджуються, що культурна спадщина Європи більше призначена для відвідувачів з-за меж ЄС, ніж для громадян ЄС, але майже чотири з десяти (38%) респондентів погоджуються.

Більшість респондентів вважають, що органи державної влади мають виділяти більше ресурсів на культурну спадщину, і що органи державної влади, включаючи ЄС, мають зробити найбільше для захисту культурної спадщини.

- Переважна більшість респондентів (88%) погоджуються, що культурну спадщину Європи слід викладати в школах, оскільки вона розповідає нам про нашу історію та культуру. Понад три чверті в кожній державі-члені ЄС з цим погоджуються.

- Майже три чверті респондентів (74%) погоджуються, що органи державної влади мають виділяти більше ресурсів на культурну спадщину Європи.

- Що стосується суб'єктів, які мають зробити більше для захисту культурної спадщини Європи, респонденти згадали національні органи влади (46%), ЄС (40%), місцеві та регіональні органи влади (39%) або самих громадян (34%).

Переклад за: A New European Agenda for Culture {COM(2018)267 final / Culture and Creativity; European Commission. URL: <https://culture.ec.europa.eu/document/a-new-european-agenda-for-culture-swd-2018-267-final>

ВИСНОВКИ РАДИ ЩОДО ПЛАНУ РОБОТИ ПО КУЛЬТУРИ НА 2019-2022 РР.

РАДА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СВІТЛІ: Римської декларації лідерів ЄС, Гетеборзького саміту та висновків Європейської Ради (1 EUCO 19/1/17 REV 1), які визнають культуру ключовою для побудови інклюзивних та згуртованих суспільств і для підтримки конкурентоспроможності Європи; постійні зміни, такі як цифровий зсув, глобалізація, зростаюче суспільне розмаїття та зміна робочого середовища, а також необхідність вирішення цих можливостей і викликів шляхом спільних зусиль у культурній політиці;

ВИЗНАЮЧИ:

- попередні плани роботи Ради в галузі культури та досягнуті результати;

- Новий європейський порядок денний для культури (2 COM(2018) 267 final), поданий Європейською Комісією в травні 2018 року, який визначає *три стратегічні цілі*:

- використання сили культури та культурного розмаїття для соціальної єдності та добробуту шляхом сприяння культурній участі, мобільності митців та захисту спадщини;

- збільшення робочих місць і зростання в культурному та творчому секторах шляхом заохочення мистецтва та культури в освіті, сприяння відповідні навички та заохочення інновацій у культурі;

- зміцнення міжнародних культурних відносин шляхом максимального використання потенціалу культури для сприяння стійкому розвитку і миру;

НАГАДУЮЧИ:

- Європейський рік культурної спадщини 2018, який значно підвищив громадську та політичну обізнаність про культуру та спадщину в Європі, а також важливість просування цього імпульсу вперед для використання повного потенціалу соціально-економічне значення культури для Європи;

- важливість синергії з усіма відповідними програмами та фондами ЄС, особливо у сферах культури, освіти, дослідження, цифровізація, регіональний і міський розвиток з метою просування культурної політики в Європі;

- основні політичні послання, викладені в Додатку II до цих висновків;

ПОГОДЖУЄТЬСЯ:

з метою мати стратегічний і динамічний інструмент, який буде відповідати поточним політичним подіям, застосовувати чіткі принципи та встановити цілеспрямовані пріоритети з послідовним впровадженням, встановити, з належним урахуванням принципів субсидіарності та пропорційності, План роботи з культури на 2019–2022 роки, як зазначено в Додатку I до цих висновки;

ЗАПРОШУЄ:

Комісії прийняти проміжну оцінку Робочого плану та остаточний звіт про його виконання на основі добровільних письмових внесків від держав-членів до червня 2022 року. З огляду на цей звіт, Голова Ради може розглянути можливість запропонувати новий План роботи з культури на наступний період.

ДОДАТОК I

I. КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ

План роботи з культури ґрунтується на таких керівних принципах:

- Культура має внутрішню цінність.
- Культура сприяє сталому соціально-економічному розвитку.
- Культурне та мовне різноманіття є ключовим надбанням Європейського Союзу, а його захист і просування є центральними для культурної політики на європейському рівні.
- Інтеграція культури потребує цілісного та горизонтального підходу щодо законодавства, фінансування та міжгалузевого співробітництва.
- Регулярний діалог між державами-членами, європейськими установами та громадянським суспільством, а також тематичне співробітництво з міжнародними організаціями створюють синергію та призводять до кращих результатів.
- Краще управління вимагає чіткої відповідальності та участі всіх залучених учасників.
- Для відстеження прогресу дій необхідний регулярний моніторинг з боку Президента Ради.
- Гнучкість робочого плану культури є важливою для можливості реагувати на зміну політичного середовища.

II. ПРІОРИТЕТИ

Рада обирає наступні пріоритети з огляду на їхній внесок у культурне розмаїття, їх європейську додану цінність і необхідність спільних дій:

- A. Стійкість культурної спадщини
- B. Згуртованість і благополуччя
- C. Екосистема підтримки митців, культурних і творчих професіоналів і європейського контенту
- D. Гендерна рівність
- E. Міжнародні культурні зв'язки

Цифровізація та культурна статистика є важливими горизонтальними питаннями, які будуть розглянуті відповідно. Цифровізація створює нові та інноваційні можливості для мистецтва та культури з точки зору доступу, вираження, збереження, поширення і споживання. Статистика культури підтримує розробку політики на європейському та національному рівнях, що ґрунтується на фактах. Регулярне виробництво порівнянної та надійної культурної статистики з часом дозволяє визначити тенденції та дизайн розумної політики.

Крім того, особливу увагу слід приділяти синергії між пріоритетами.

A. Стійкість культурної спадщини

Культурна спадщина є водночас проявом культурного розмаїття, що передається від попередніх поколінь, і ресурсом для сталого культурного, соціального, екологічного та економічного розвитку в Європі. Консервація, збереження і охорона, дослідження, освітня діяльність і передача знань, фінансування, управління за участю та сучасне тлумачення є ключовими сферами, які виграють від комплексного стратегічного підходу. Під час Європейського року культурної спадщини 2018 по всій Європі відбулася велика кількість різноманітних заходів. Слід також взяти до уваги роботу національних координаторів Європейського року.

B. Згуртованість і благополуччя

Доступ до культури та участь у культурному житті сприяють розширенню можливостей особистості, демократичній свідомості та соціальній згуртованості через обміни з іншими людьми та громадянську участь. Зміна поведінки користувачів через цифровізацію, старіння та культурне розмаїття суспільств вимагає кращого розуміння різних аудиторій. Сильніша орієнтація на інтереси і потреби конкретних груп, таких як молодь, літні люди, люди з обмеженими можливостями, люди з мігрантським походженням та людьми, які живуть у злиднях або матеріальних нестатках. Цифрові технології є активом для розвитку аудиторії та інноваційними методами участі.

Міжгалузева співпраця з іншими сферами, таких як освіта, соціальна допомога, охорона здоров'я, наука і технології, а також регіональний і міський розвиток, має вплив на згуртованість і самопочуття. Особливу увагу слід звернути на роль культури на місцевому рівні, на якість архітектури та середовища проживання, а також соціальних інновацій, що ведуться культурною, що сприяє розвитку міст і регіонів по всьому ЄС.

С. Екосистема підтримки митців, культурних і творчих професіоналів і європейського контенту

Мистецька свобода тісно пов'язана з соціальними та економічними умовами діяльності працівників та інституцій культури. Культурні та творчі сектори в Європі характеризуються самозайнятістю, малими та мікропідприємствами та культурним й мовним розмаїттям. Митці, культурні та творчі професіонали, як правило, мають проектну кар'єру та високий рівень мобільності, при цьому вони часто мають нерегулярний і непередбачуваний дохід і поєднують кілька робіт, щоб заробити на проживання. Інновації особливо спонукають окремих митців, творців та невеликих культурних інституцій, створення цінностей, які в основному базуються на нематеріальних активах, таких як оригінальні ідеї, ноу-хау та креативності. Щоб збільшити європейську конкурентоспроможність та стимулювання інновацій, Європа має спиратися на свої творчі та культурні активи. Мобільність митців та культурних і творчих професіоналів, поширення та переклад європейського контенту, навчання, розвиток таланту, справедлива оплата та умови праці, доступ до фінансування та транскордонне співробітництво є специфічними питаннями інтересу досліджень та обміну на європейському рівні.

Д. Гендерна рівність

Гендерна рівність є основою культурного розмаїття. Культура відіграє ключову роль у боротьбі зі стереотипами та просуванні суспільних змін. Проте міжсекторальні гендерні розриви зберігаються майже в усіх культурних і творчих секторах. Жінки як художниці і професіонали культури мають менший доступ до творчих і виробничих ресурсів, загалом їм платять набагато менше, ніж чоловікам, недостатньо представлені на керівних та інших керівних посадах, а також на арт-ринку. Ці диспропорції потребують визнання та вирішення конкретними політиками та заходами. З метою підвищення обізнаності в політичних і на адміністративних рівнях та в різних секторах існує потреба у вичерпних даних і обміні практиками.

Е. Міжнародні культурні зв'язки

Спираючись на уявлення про те, що культура є цінністю сама по собі, міжнародні культурні відносини ЄС мають посилити усвідомлення

життєво важливої ролі культури та її позитивних соціально-економічних наслідків, які вирішують важливі проблеми і виклики на глобальному рівні. Стратегічний підхід до міжнародних культурних зв'язків, а потім конкретизація необхідних дій для його реалізації. Такий підхід має передбачати перспективу знизу вгору, заохочувати контакти між людьми та сприяти міжкультурному діалогу. Повна взаємодоповнюваність із діями держав-членів має бути забезпечено Радою Європи та ЮНЕСКО.

III. РЕАЛІЗАЦІЯ

Рада запрошує держави-члени та Комісію працювати разом над пріоритетами Робочого плану для Культура, яка реалізується за допомогою динамічного постійного порядку денного, як викладено в Розділі IV і в Додатку А. Робочий план по Культурі потребує контролю з боку Президентства Ради і, якщо необхідно, може бути скоригована Радою з урахуванням досягнутих результатів та/або розвитку політики на європейському рівні.

Теми в кожній пріоритетній сфері розглядаються в кілька етапів із застосуванням відповідних методів роботи. Кожен крок виконується або Комісією, Радою, Головою Ради або іншою зацікавленою державою-членом.

Можуть бути застосовані, зокрема, такі методи роботи: відкритий метод координації (ОМС), *ad hoc* або Групи експертів, очолювані Комісією, діяльність із взаємонавчання, дослідження, конференції, семінари з аналізу, Європейський культурний Форум, діалог з громадянським суспільством, пілотні проекти, спільні ініціативи з міжнародними організаціями, висновки Ради а також неофіційні зустрічі офіційних осіб з міністерств культури та, якщо необхідно, з інших міністерств.

Принципи, що стосуються членства та функціонування груп ОМС, викладені в Додатку В.

Держави-члени та Комісія заохочуються до широкого розповсюдження результатів Робочого плану з культури і враховувати їх у відповідних випадках під час розробки політики на європейському та національному рівнях.

IV. ДІЇ

Стосовно пріоритетів і методів роботи, як описано в розділах II і III, будуть здійснені такі дії.

А. Стійкість культурної спадщини

Тема. Партиципаторне управління

Методи роботи. Взаємонавчання, а потім конференція, організована Комісією.

Обґрунтування. Управління за участю – це інноваційний, орієнтований на людей і перспективний підхід, який вносить реальні зміни в адміністрування. Як продовження роботи групи ОМС «Партиципаторне управління культурною спадщиною» (2016/17) та року культурної спадщини в Європі 2018, експерти обмінюються передовою практикою через взаємонавчання та обговорять, як підтримувати процеси участі. Щодо стосується «Конвенції про культурну цінність «Спадщина для суспільства» (Конвенція Фаро)» необхідно взяти до уваги ноу-хау Ради Європи.

Цільові результати: Діяльність сприятиме налагодженню мереж і передачі знань на місцях і, в довгостроковій перспективі, сприятиме розвитку спільного управління культурною спадщиною.

Тема. Адаптація до зміни клімату

Методи роботи. Група ОМС, включаючи вправу на картографування.

Обґрунтування. Щодо «Паризької угоди» (2015) та Цілі сталого розвитку ООН щодо кліматичних заходів, експерти будуть визначати та обмінюватись передовими практиками та інноваційними заходами щодо історичного середовища у зв'язку з змінами клімату. Буде поширено інформацію з наукових проєктів Horizon 2020, а діяльність ЄС, зокрема «Дослідження збереження спадщини від катастроф» (2018), буде проведено інвентаризацію. Особливу увагу слід приділити енергоефективності історичних будівель, проектування та перетворення культурного ландшафту та збереження спадщини в екстремальних умовах кліматичних змін.

Цільові результати. Обмін призведе до підвищення обізнаності та розбудови потенціалу національних експертів у галузі спадщини щодо сталості культурної спадщини. Їхні рекомендації сприятимуть обговоренню та плануванню заходів щодо зміни клімату на європейському та національному рівнях.

Тема. Принципи якості втручання в культурну спадщину

Методи роботи. Практикум президентства та взаємонавчання, а також відповідні подальші дії.

Обґрунтування. Як продовження Європейського року культурної спадщини 2018 та групи ОМС «Навички, навчання та знання трансфер: традиційні та нові професії у сфері спадщини» (2017/2018), експерти обмінюються практичними прикладами втручання у спадщину через фонди ЄС. Оскільки питання реконструкції та автентичності не завжди

належним чином визначені, важливо переконатися, що рішення щодо будь-яких змін історичного середовища мають базуватися на належній основі й правильного розуміння цінності спадщини.

Цільові результати. Метою є розробка керівних принципів, що регулюють наступне покоління фондів ЄС, забезпечуючи принципи якості для збереження та збереження спадщини. Експерти нададуть комплексний аналіз та рекомендації щодо принципів якості, які мають застосовуватись у всіх втручаннях, що впливають на історичне середовище.

Тема. Альтернативне фінансування культурної спадщини

Методи роботи. Семінари, організовані Комісією.

Обґрунтування. Через сильний тиск на державні бюджети, виділені на збереження культурної спадщини, розробляються альтернативні джерела фінансування, від державно-приватного партнерства до залучення лотерей і податкового кредиту для пожертвувань. У цьому контексті також буде розглянуто роль фондів.

Цільові результати. Метою є виявлення нових джерел фінансування культурної спадщини та найкращих практик, які можна передавати, з метою просування її економічної стійкості.

В. Згуртованість і благополуччя

Тема. Соціальна згуртованість

Методи роботи. Група ОМС, а потім конференція президента.

Обґрунтування. Переглянувши звіт групи ОМС «Сприяння внеску культури в соціальну інтеграцію» (2017/18), наступна група ОМС отримає новий мандат для більш глибокого вивчення конкретних тем, що становлять особливий інтерес, наприклад, необхідність включення культури як наскрізного питання в галузі соціальної політики, політики охорони здоров'я та місцевого розвитку. Згодом буде організовано конференцію для розповсюдження досягнутих результатів і висновків отримано. Якщо потрібно, подальші кроки слід обговорити пізніше.

Цільові результати. Метою є визначення найкращих практик міжсекторального співробітництва, які мають відповідний соціальний та економічний вплив. Будуть досліджені можливості фінансування в рамках програми «Креативна Європа» та інших відповідних програм ЄС.

Тема. Якісна архітектура та забудоване середовище для кожного

Методи роботи. Група ОМС, а потім конференція, організована Австрією, і можливі висновки Ради.

Обґрунтування. Як згадується в «Давоській декларації 2018: На шляху до високоякісної Baukultur для Європи», культура відіграє центральну роль у середовищі, сформоване людьми (яке включає архітектуру, спадщину, громадський простір і ландшафт). Для розробки інтегрованого підходу, що сприяє благополуччю всіх громадян. Основна увага буде приділена архітектурі як дисципліні, яка формує правильний баланс між культурними, соціальними, економічними, екологічними та технічними аспектами для загального блага. Будуть проаналізовані багатопрофільні та спільні моделі управління, що сприяють соціальному залученню та сталому розвитку мікрорайонів.

Цільові результати. Обмін досвідом та історіями успіху допоможе визначити найкращі практики. Синергію можна встановити з Структурними фондами, Міським порядком денним для ЄС та новим Партнерством з питань культури та культурної спадщини, а також з Порядком денним ООН на період до 2030 року та проектом ОЕСР щодо регіональної продуктивності та добробуту на основі культури.

405

Тема. Розуміння цифрової аудиторії

Методи роботи. Експертна група під керівництвом комісії.

Обґрунтування. Цифрові технології надають культурним організаціям можливість розвивати інтерактивні стосунки з різними аудиторіями. Щоб скористатися цими можливостями, організації мають розуміти свою цифрову аудиторію краще. Як продовження рішень групи ОМС (2015/16) та «Висновки Ради щодо сприяння доступу до культури через цифрові засоби з акцентом на розвиток аудиторії» (2017), група експертів під керівництвом Комісії розгляне інноваційні інструменти та розробить вказівки щодо збору та використання даними про цифрову аудиторію.

Цільові результати. Добровільні рекомендації мають служити джерелом натхнення для культурних організацій і допомагати їм адаптуватися до цифрового середовища, що постійно змінюється. Завдяки послугам, орієнтованим на користувача, організації поглиблюють відносини з поточною аудиторією та охопити нову.

Тема. Молоде творче покоління

Методи роботи. Президентська конференція та можливі висновки Ради, подальші дії будуть обговорені.

Обґрунтування. З раннього віку людини і культура, і освіта сприяють розвитку творчих навичок і критичному мисленню. Цифровізація формує нові моделі доступу до культури, особистісного переосмислення та самовираження, викликаючи жвавий інтерес серед молоді та залучення її як активної аудиторії. Зростає потреба у більш стратегічному підході за участю молодих людей у культурі, щоб сприяти їхній творчості та розвивати важливі навички для їх майбутнього працевлаштування, активної громадянської позиції та соціальної інтеграції.

Цільові результати. Політичні рекомендації будуть спрямовані на сприяння творчості молодих людей та їхньому інноваційному потенціалу в цифровій ері.

Тема. Громадянство, цінності та демократія

Методи роботи. Президентська конференція, а потім дослідження.

Обґрунтування. Участь у мистецтві та культурі сприяє активній громадянській позиції, відкритості, допитливості та критичному мисленню і, таким чином, веде до зміцнення демократії. Дослідження вивчить вплив культури на ці аспекти та збере приклади.

Слід передбачити співпрацю з Радою Європи та розглянути застосовність її «Схем індикаторів культури та демократії» в контексті ЄС.

Цільові результати. Дослідження сприятиме політичним заходам, заснованим на фактичних даних, і підвищить обізнаність про важливість культури для суспільства і демократії.

С. Екосистема підтримки митців, культурних і творчих професіоналів і європейського контенту

Тема. Статус та умови праці митців і працівників культури і творчості

Методи роботи. Дослідження з подальшою групою ОМС.

Обґрунтування. Дослідження має вивчити кар'єрні шляхи, включаючи підприємництво, характер доходу, вплив ринку, доступ до фінансів, соціальне забезпечення та транскордонна мобільність. У подальшому група ОМС має проаналізувати результати, обмінятися

передовими практиками в державах-членах і розробити політичні рекомендації.

Цільові результати. Метою є покращення знань про умови праці митців та культурних і творчих професіоналів у Європі, а також отримати консультації щодо політики щодо створення сприятливого середовища.

Тема. Мистецька свобода

Методи роботи. Семінар, організований Комісією, після якого відбудеться можлива конференція разом з іншими відповідними агентствами ЄС, міжнародними організаціями.

Обґрунтування. Згідно з «Хартією ЄС про основні права» та Конвенцією ЮНЕСКО про захист і заохочення мистецької свободи, різноманітності культурного самовираження є центральною для демократичних суспільств. Мистецтво може допомогти подолати бар'єри пов'язані з расою, релігією, статтю, віком, національністю, культурою та ідентичністю, забезпечуючи контрдискурс і окреслити перспективи. Обговорюватимуться події та виклики свободі мистецтва.

Цільові результати. Метою є обговорення конкретного досвіду з цього питання, щоб підвищити обізнаність про його актуальність.

407

Тема. Спільне виробництво в аудіовізуальному секторі

Методи роботи. Президентська конференція та можливі висновки Ради, а потім група ОМС.

Обґрунтування. За даними Європейської аудіовізуальної обсерваторії, європейська копродукція привертає утричі більше відвідувань ніж національні фільми. Спільне виробництво допомагає європейській промисловості розвиватися, зміцнюючи її позиції в Європі та всередині міжнародного ринку. Національні фонди та європейські програми (такі як Creative Europe MEDIA та EURIMAGES) приділяють все більшу увагу потенціалу копродукції як для художніх фільмів, так і для телепродукції, включаючи двостороннє спільне виробництво та спільне виробництво між європейськими країнами, а також спільне виробництво з неєвропейськими країнами. Цей потенціал слід також досліджувати щодо розвитку різноманітних аудиторій.

Цільові результати. Щоб стимулювати спільне виробництво, політичні рекомендації та стимули для спільного виробництва в правових рамках і будуть розроблені схеми аудіовізуальної підтримки.

Тема. Різноманітність і конкурентоспроможність музичного сектора

Методи роботи. Конференції, семінари, організовані Комісією, і можливі висновки Ради.

Обґрунтування. Цифровий зсув, зокрема поява потокової передачі музики, і посилення конкуренції з боку глобальних гравців призвели до фундаментальних змін у способах створення, виробництва, виконання, розповсюдження, споживання та монетизації музики. На основі заходів, які проводяться в контексті «Музика рухає Європою», експерти обмінюватимуться інформацією про державну політику сприяння мобільності артистів і поширенню місцевого репертуару в Європі та за її межами.

Цільові результати. Метою є виявлення найкращих практик, які можна передавати, та обговорення відповідних політичних заходів на європейському та національному рівнях.

Тема. Багатомовність і переклад

Методи роботи. Група ОМС, а потім конференція президента.

Обґрунтування. У багатомовному середовищі переклад має ключове значення для забезпечення ширшого доступу до європейського контенту. Щоб побудувати мовне розмаїття Європи як надбання та сприяння кращому поширенню європейських творів буде оцінено існуючі механізми підтримки перекладу на європейському та національному рівнях. Оскільки цифровізація має великий вплив на лінгвістику різноманітності та перекладацьких професій, їхні потреби в цій сфері також будуть розглянуті.

Цільові результати. Експерти обмінюються кращими практиками підтримки перекладу в книжковому та видавничому секторах, а також в інших культурному та креативному секторів, а також рекомендувати конкретні заходи в рамках Програми «Креативна Європа» мовне розмаїття та тиражування творів.

Тема. Фінансування та інновації

Методи роботи. Неформальна зустріч міністрів культури з наступними семінарами з підведення підсумків, які проводить Комісія.

Обґрунтування. Після груп ОМС «Доступ до фінансування для культурних і творчих секторів» (2014/15) і «Розвиток підприємницького та інноваційного потенціалу культурного та креативного секторів» (2016/17), а також «Висновки Ради щодо культурного та креативного кросоверу для стимулювання інновацій, економічної стійкості та

соціальної інтеграції» (2015), необхідні підсумки для оцінки виконання цих рекомендацій.

Цільові результати. Експерти переглянуть те, що вже було реалізовано, і обговорять заходи для майбутньої роботи на європейському рівні.

D. Гендерна рівність

Тема. Гендерна рівність у культурному та творчому секторах

Методи роботи. Картування та група ОМС з наступними можливими висновками Ради.

Обґрунтування. Картування Комісії розглядатиме становище жінок працівників культури (наприклад, боротьба зі стереотипами та сексуальними домаганнями, доступ до ресурсів, представництво на керівних посадах, оплата праці). Паралельно, Держави-члени обмінюватимуться інформацією про національні обставини та належну практику. Група ОМС визначить основні перешкоди та запропонувати набір конкретних дій. Наступним кроком Рада може прийняти висновки, зосереджуючись на обрані цілі та дії.

Цільові результати. Мета полягає в тому, щоб підвищити обізнаність про гендерну рівність у культурному та творчому секторах на політичному, адміністративному та практичному рівнях і запропонувати конкретні заходи в рамках Програми «Креативна Європа».

409

E. Міжнародні культурні зв'язки

Тема. Стратегічний підхід до міжнародних культурних відносин ЄС

Методи роботи. Засідання Комітету з питань культури (САС) та/або інші відповідні форуми за участю ЄСЗД та офіційні особи міністерств закордонних справ та інших відповідних міністерств, зустрічі експертів і конференція президентства.

Обґрунтування. Продовжуючи роботу Групи друзів президентства (2017/18) з тієї ж теми, Раді буде запропоновано реагувати на Спільне повідомлення Комісії та ЄСЗД «На шляху до стратегії ЄС для міжнародної культури відносин» (2016), шляхом визначення спільних стратегічних принципів, цілей і пріоритетів підходу ЄС, уточнення ролей залучених акторів і пропозиції сфер, де спільні дії на рівні Європейського Союзу є найбільш актуальними.

Цільові результати. Беручи до уваги горизонтальний характер цього завдання, мета полягає в об'єднанні експертів із різних секторів (наприклад, культури, закордонні справи, освіта, міграція, співпраця в галузі розвитку, митниця та підприємницька політика) для розвитку спільного ЄС стратегічний підхід до міжнародних культурних відносин з наступними конкретними діями щодо його реалізації.

Додаток Б

Принципи, що стосуються груп ОМС, встановлених державами-членами в рамках

План роботи культури на 2019-2022 рр.

Членство

- Участь держав-членів у роботі груп ОМС є добровільною, і держави-члени можуть приєднатися до них в будь-який час.

- Держави-члени, зацікавлені в участі, призначатимуть експертів як членів групи ОМС. Держави-члени забезпечать, щоб призначені експерти мали практичний досвід у відповідній сфері на національному рівні. Номіновані експерти налаштовані на ефективну комунікацію з компетентними національними органами. Комісія координуватиме номінацію.

- Кожна група ОМС може вирішити запросити незалежних експертів, представників громадянського суспільства та представників іншої європейської країни для сприяння роботі. Таких учасників також можна додати на весь період, з вимогою, щоб їх членство було одностайно затверджено групою ОМС.

Мандат

- Мандат кожної групи ОМС буде остаточно визначено в Комітеті з питань культури на основі проєкту мандату запропонованого Комісією відповідно до Розділу IV.

Робочі процедури

- Групи ОМС зосереджуватимуться на досягненні конкретних і корисних результатів із запитуваної теми.

- Кожна група ОМС складатиме свій графік роботи відповідно до цього Плану роботи з культури.

- Кожна група ОМС відповідатиме за призначення свого голови або співголів на першому засіданні групи експертів.

- Комісія надасть експертне та матеріально-технічне забезпечення роботи груп ОМС. Наскільки це можливо, це також підтримує групи

ОМС іншими відповідними засобами (включаючи стартові зустрічі та дослідження, що стосуються їх галузі роботи).

- Для підтримки обміну передовими практиками зустрічі груп ОМС, включаючи навчальні візити, також можуть відбуватися на запрошення держави-члена.

Звітність та інформація

- Голови груп ОМС звітуватимуть Комітету з питань культури про досягнутий прогрес і результати. У разі необхідності Комітет з питань культури надасть подальші вказівки групам ОМС, щоб забезпечити досягнення бажаного результату протягом бажаного періоду часу.

- Порядок денний і протоколи засідань груп ОМС будуть доступні для всіх держав-членів, незалежно від їх ступіня участі.

- Остаточні звіти груп ОМС будуть опубліковані, а резюме мають бути перекладені Комісією на всі офіційні мови ЄС.

ДОДАТОК II

Основні політичні посилання (в алфавітному порядку)

- Повідомлення Комісії щодо нового європейського порядку денного для культури від 22 травня 2018 р. (COM(2018) 267 final).

411

- Висновки Ради та представників урядів держав-членів, які зібралися в рамках Ради щодо плану роботи з культури на 2015-2018 рр. (ОВ С 463, 23.12.2014, с. 4) та висновків Ради та представників урядів держав-членів, які збираються в рамках Ради, вносять зміни до роботи План культури (2015-2018) щодо пріоритету міжкультурного діалогу (ОВ С 417, 15.12.2015, с. 44).

- Висновки Європейської Ради від 14 грудня 2017 р. (EUCO 19/1/17 REV 1).

- Консолідована редакція Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з особливою увагою до статей 8, 10 і 167 ДФЄС (ОВ С 326, 26.10.2012, с. 13).

- Висновки Ради щодо стратегічного підходу ЄС до міжнародних культурних відносин (ОВ С 189, 15.6.2017, с. 38).

- Висновки Ради щодо культурних і творчих кросоверів для стимулювання інновацій, економічної стійкості та соціальної включення (ОВ С 172, 27.05.2015, с. 13).

- Висновки Ради щодо управління культурою (ОВ С 393, 19.12.2012, с. 8).

- Висновки Ради щодо сприяння доступу до культури через цифрові засоби з акцентом на розвиток аудиторії (ОВ С 425, 12.12.2017, С. 4).

- Висновки Ради щодо необхідності виведення культурної спадщини на перший план у всіх політиках ЄС (ОJ С 196, 8.6.2018, стор. 20).

- Рекомендація Ради Європи Комітету міністрів державам-членам щодо гендерної рівності в аудіовізуальний сектор (СМ/Rec(2017)9).

- Дебати з питань освіти та культури в рамках порядку денного лідерів 17 листопада 2017 р. у Гетеборзі, включаючи Повідомлення Комісії про зміцнення європейської ідентичності через освіту та культуру (СОМ(2017) 673 остаточний).

- Рішення (ЄС) 2017/864 Європейського Парламенту та Ради від 17 травня 2017 року про Європейський рік Культурна спадщина 2018 (ОВ L 131, 20.05.2017, с. 1).

- Спільне повідомлення Європейської Комісії та Європейської служби зовнішніх дій «На шляху до стратегії ЄС для міжнародних культурних зв'язків» (JOIN(2016) 29 фінал).

- Регламент (ЄС) № 1295/2013 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2013 р. про встановлення Програма «Креативна Європа» (2014-2020) (ОВ L 347, 20.12.2013, с. 221) і Пропозиція щодо регламенту Європейського парламенту та Ради про створення програми «Креативна Європа» на 2021-2027 (СОМ(2018) 366 final).

- Звіт комісії про виконання та актуальність плану роботи культури на 2015-18 рр.

- Звіт Групи друзів головуєчого щодо певних елементів майбутнього стратегічного підходу ЄС до між нар культурні відносини (9952/18).

- Римська декларація від 25 березня 2017 р.

- Конвенція ЮНЕСКО про охорону та заохочення різноманітності форм культурного самовираження (2005 р.).

- ЮНЕСКО: Реформування культурної політики. Просування творчості для розвитку. Глобальний звіт Конвенції 2005 (2018).

- Резолюція ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку до 2030 року» (2015 р.).

Публікується за: Draft Council conclusions on the Work Plan for Culture 2019-2022 // EUR-Lex. Access to European Union Law. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018XG1221%2801%29>

ПРОГРАМА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

КРЕАТИВНА ЄВРОПА

Програма Креативна Європа – це головна програма Європейської Комісії з підтримки культурного та аудіовізуального секторів.

Бюджет програми «Креативна Європа» на 2021-2027 роки становить 2,44 млрд євро, порівняно з 1,47 млрд євро попередньої програми (2014-2020). «Креативна Європа» інвестує в дії, які зміцнюють культурне розмаїття та відповідають на потреби та виклики культурного та творчого секторів.

Основними завданнями програми є:

- захищати, розвивати та просувати європейське культурне та мовне розмаїття та спадщину;
- підвищення конкурентоспроможності та економічного потенціалу культурного та креативного секторів, зокрема аудіовізуального сектору.

Новинки програми сприятимуть відновленню цих секторів, зміцнюючи їхні зусилля, щоб стати більш інклюзивними, більш цифровими та екологічно більш стійкими.

Програма «Креативна Європа» поділена на 3 **напрямки**:

- культура
- медіа
- міжсекторальний напрям.

I. Культура – ініціативи сприяння та посилення мистецького та культурного співробітництва на європейському рівні.

Напрямок «Культура» програми «Креативна Європа» підтримує широкий спектр культурних і креативних секторів, включно з іншими:

- архітектура
- культурну спадщину
- дизайн
- літератури та видавничої справи
- музика
- виконавські види мистецтва.

Напрямок «Культура» заохочує співпрацю та обмін між культурними організаціями та митцями в Європі та за її межами. Креативна Європа прагне:

- сприяти художній творчості та інноваціям
- підтримувати просування та поширення європейського контенту в Європі та за її межами
- допомогти митцям знайти можливості для творчості та виступу за кордоном,
- стимулювати цифровий та екологічний перехід європейської культури та креативного сектору

Можливості фінансування за напрямом КУЛЬТУРА

•Європейські проекти співпраці

Програма «Креативна Європа» підтримує проекти транснаціональної співпраці за участю організацій культурного та креативного секторів з різних країн, які беруть участь у програмі. Він охоплює ЄС і за його межами.

Завдяки цьому фінансуванню «Креативна Європа» прагне покращити доступ до європейських культурних і творчих робіт, а також сприяти інноваціям і творчості.

Підтримка транскордонного співробітництва

Фінансування доступне для 3 типів проектів

- маломасштабні проекти співпраці (мінімум 3 партнери з 3 різних прийнятних країн)
- середньомасштабні проекти співпраці (мінімум 5 партнерів із 5 різних прийнятних країн)
- масштабні проекти співпраці (мінімум 10 партнерів з 10 різних прийнятних країн)

Проекти можуть охоплювати один або кілька культурних і творчих секторів і можуть бути міждисциплінарними.

Тривалість проектів

Максимальна тривалість для всіх проектів становить 48 місяців.

Право на фінансування

Подати заявку можуть організації, що працюють у сфері культури та творчості. Фізичні особи не можуть подати заявку.

•Європейські платформи

Програма «Креативна Європа» надає підтримку платформам для культурних операторів, які просувають нових митців і стимулюють справді європейське програмування культурної та мистецької роботи.

Підтримка європейських платформ

Програма передбачає фінансову підтримку європейських платформ, які

- сприяти мобільності та видимості творців і митців, особливо тих, кому бракує міжнародного впливу

- стимулювати справжнє загальноєвропейське програмування культурних і мистецьких заходів, полегшуючи доступ до ненаціональних творів європейської культури через міжнародні гастролі, заходи, виставки, фестивалі тощо.

- сприяють розвитку аудиторії та забезпечують видимість європейських цінностей та різних культур.

Право на фінансування

Подати заявку можуть організації, що працюють у сфері культури та творчості. Фізичні особи не можуть подати заявку.

•Європейські мережі

Європейський Союз співфінансує 37 пан'європейських мереж культурних і творчих організацій у рамках програми «Креативна Європа» (2021-2027). Ці мережі підтримують культурні організації та професіоналів, які роблять внесок у посилення конкурентоспроможності та різноманітності європейських культурних і творчих секторів.

Європейські культурні мережі є ключовими інструментами для досягнення цілей, які Європейський Союз (ЄС) поставив перед програмою «Креативна Європа» на період 2021-2027 років.

Що таке мережі «Креативна Європа»?

Мережі «Креативна Європа» – це організації різного розміру, які представляють тисячі членів від окремих осіб до національних і регіональних організацій, що працюють у культурному та творчому секторах. Європейська комісія консультується з цими мережами щодо розробки та впровадження культурної політики ЄС.

З їх допомогою програма «Креативна Європа» спрямована на зміцнення культурного та креативного секторів, пропонуючи можливості для навчання та розвитку. Він надає платформу для обміну ідеями та поширення інформації про проекти та передовий досвід.

Нижче ви знайдете список 37 європейських мереж, які співфінансуються в рамках програми «Креативна Європа», згрупованих за такими секторами:

•Архітектура

Європейська Рада архітекторів/ дизайнерів інтер'єрів (European Council of Interior Architects (ECIA)) – це платформа для представлення

та просування кваліфікованих професіоналів архітекторів та дизайнерів інтер'єрів.

Рада архітекторів Європи (Architects Council of Europe (ACE)) – представницька організація професійних архітекторів на європейському рівні та виступає від їх імені єдиним голосом.

• *Книга і видавництво*

Європейська Міжнародна організація книговидавців (The European and International Booksellers Federation (EIBF)) – це головна некомерційна європейська міжнародна організація, яка представляє національні інтереси книготорговців і книговидавців всього світу.

• *Міжгалузевий*

САЕ (Culture Action Europe) – це головна європейська мережа культурних мереж, організацій, митців, активістів, науковців і політиків.

ТЕН (Trans Europe Hells) – це європейська мережа культурних центрів, ініційована громадами та митцями.

Європейська мережа культурних центрів (European Network of Cultural Centres (ENCC)) – об'єднує соціокультурні центри та їхню мережу в Європі й за її межами.

Європейська асоціація фестивалів (European Festivals Association (EFA)) – об'єднує відомі узичні, танцювальні, театральні та мультидисциплінарні мистецькі фестивали з Європи а за її межами з 1952 р.

Євро-Середземноморська мережа професійного розвитку молодих художників (Biennale des Jeunes Créateurs de l'Europe et de la Méditerranée (BJCEM)) – це мережа, яка включає культурні інституції та незалежні організації, які мають партнерські стосунки по всій Європі. Близькому Сході та Африці.

Національні інститути культури ЄС (EU National Institutes for Culture (EUNIC)) – це мережа європейських національних інститутів культури та національних організацій, які займаються культурною та пов'язаною діяльністю за межами національних кордонів.

Європейська мережа креативних центрів (European Creative Hubs Network (ECHN)) – це однорангова мережа, яка має на меті посилити творчий, економічний та соціальний вплив хабів у Європі та сусідніх країнах.

Європейська мережа культурного менеджменту та політики (European network on cultural management and policy (ENCATC)) – це європейська мережа культурного менеджменту та політики, яка стимулює розвиток культурного менеджменту та культурно-політичної освіти.

На ходу (On the Move) – це міжнародна інформаційна мережа, присвячена мистецькій та культурній мобільності, яка об'єднує 67 учасників з 26 країн.

Arty Farty – Ми Європа (Arty Farty – We are Europe) – це асоціація, яка служить молодим людям, інноваційним культурам, демократичному оновленню та загальним інтересам

Culture Next (Candidate cities network (CN)) – це європейська мережа, яка складається з нинішніх та колишніх кандидатів на титул Європейської культурної столиці, яка підтримує міста у впровадженні культурних програм і політик розвитку міст.

IMZ (International music+media centre (IMZ)) – Міжнародний музично-медійний центр присвячений збереженню та просуванню сценічного мистецтва через аудіовізуальні медіа.

• *Культура спадщина*

Європа Ностра (Europa Nostra) – це загальноєвропейська федерація неурядови організацій, щозаймаються спадщиною, яку підтримує широка мережа державних і приватних зацікавлених сторін, включаючи приватних зацікавлених сторін, включаючи приватних осіб і компанії.

Європейський шлях індустриальної спадщини (European Route of Industrial Heritage (ERIH)) – демонструє індустриальну спадщину Європи серед захоплюючої мережі центрів культури та спадщини.

Мережа європейських музейних організацій (Network of European Museum Organizations (NEMO)) – це мережа європейських музейних організацій та подібних органів, що представляють музейну мережу держав-членів Ради Європи.

Майбутнє для релігійної спадщини (Future for Religious Heritage (FRH)) – єдина європейська мережа, яка об'єднує людей та організації, які бажають зберегти, захистити та популяризувати релігійну спадщину Європи.

Всесвітня Рада ремесел Європа (World Craft Council Europe (WCC-Europe)) – репрезентативна організація ремісничого сектору в Європі, яка налічує 34 члени із 21 європейської країни і чиею основною статутною місією є сприяння розвитку ремесел у Європі шляхом підвищеної обізнаності та оцінки ремесел, як невід'ємної частини культурної, соціальної та економічної сфери, благополуччя суспільства.

• *Музика*

Європейська асоціація консерваторій, академій музики та музичних шкіл АЕС (Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen (AEC)) – це європейська культурно-освітня мережа, що

налічує близько 300 установ-членів, які пропонують професійну музичну підготовку в 57 країнах.

Європейська біржа експортерів музики (European Music Exporters Exchange (EMEE)) – це некомерційна організація, яка об'єднує державне та приватне фінансування для підтримки європейських музикантів, музичних компаній та музичних професіоналів у їхніх експортних стратегіях.

Європейська мережа старовинної музики (REMA) (Early music in Europe (REMA)). REMA – це єдина представницька мережа старовинної музики в Європі, яка заохочує обмін знаннями, інформацією та співпрацю у сфері старовинної музики.

Європейська джазова мережа (Europea Jazz Network (EJN)) – це загальноєвропейська асоціація промоутерів, яка спеціалізується на творчій музиці, сучасному джазі й імпровізованій музиці.

Jeunesses Musicales International (JMI) – це глобальна мережа неурядових організацій, яка надає можливість молодим людям і дітям розвиватися за допомоги музики, незважаючи на жодні кордони.

Європейський альянс композиторів та авторів пісень (European Composers and Songwriters Alliance (ECSA)) – це мережа, яка представляє більше 30 тис. композиторів і авторів пісень в Європі та за її межами, які виступають за права митців популярної, художньої та класичної, а також кіно- та аудіовізуальної музики.

Європейська хорова асоціація (European Choral Association (ECA-EC)) – мережа організацій колективного спів в Європі.

Європейська асоціація живої музики (Live DMA) – це європейська неурядова мережа, яка працює над підтримкою та просуванню сектору живої музики.

Міжнародний форум незалежних музичних видавців (Independent Music Publishers International Forum (IMPF)) – представляє інтереси спільноти незалежних музичних видавців в усьому світі, є мережею та місцем зустрічі незалежних музичних видавців всього світу.

Європейська музична Рада (European Music Council (EMC)) – це найширша мережа музичних організацій по всій Європі, присвячена просуванню та розвитку всіх жанрів та видів музики.

Ваша Європа (Yourope) – найважливіша асоціація європейських фестивалів, яка представляє 112 фестивалів та асоційованих членів із 26 країн.

Європейський альянс музичних менеджерів (European Music Managers Alliance (EMMA)) – об'єднує Форуми музичних менеджерів в Європі та за

її межами, представляючи більше 3,6 тис. менеджерів в усьому світі, а також комерційні та професійні інтереси десятків тисяч артистів, авторів пісень, продюсерів та ді-джеїв.

Виконавські види мистецтва

Міжнародна асоціація театрів для дітей та юнацтва (International Association of Theatre for Children and Young People (ASSITEJ)) – це мережа, що об'єднує митців та організацій з 75 країн та всіх континентів, які віддані праву кожної дитини та молодій людині на доступ до мистецтва – особливо до живих виступів – з самого раннього віку.

Міжнародна мережа сучасного виконавського мистецтва ((IATM)) – одна з найстаріших та найбільших культурних мереж, що представляє голос понад 530 організацій виконавського мистецтва та професіоналів, які працюють у сфері сучасного виконавчого мистецтва по всьому світу.

Європейська мережа цирків та вуличних мистецтв (European Network Circus contemporary and Street arts (Circostrada)) – працює над підтримкою, розвитком і структуруванням сфери цирку та вуличного мистецтва в Європі та за її межами.

EDN (European Dancehous Network (EDN)) – це мережа довіри та співпраці між європейськими танцювальними закладами, які поділяють спільне бачення розвитку танцювального мистецтва за кордоном.

419

• Тираж Європейських літературних творів

Креативна Європа підтримує ініціативи з перекладу та просування європейських літературних творів.

Мета полягає в тому, щоб розширити транснаціональну циркуляцію та розмаїття європейських літературних творів шляхом заохочення перекладу та популяризації книг на мовах, що рідше вживаються. До них належать усі мови, офіційно визнані в країнах-членах ЄС, крім англійської, німецької, французької, іспанської (кастильської) та італійської.

Інша мета Creative Europe полягає в тому, щоб допомогти європейським літературним творам охопити нову аудиторію в ЄС і за його межами, а також зміцнити конкурентоспроможність книжкового сектору шляхом заохочення співпраці в рамках ланцюжка вартості книги.

Підтримка перекладів європейських літературних творів

Схема пропонує фінансування видавцям для підтримки перекладу, просування та розповсюдження пакету творів художньої літератури з відповідних мов та на них. Пакет має включати не менше 5 прийнятних творів художньої літератури.

Кандидати також можуть включити «експортну» діяльність між компаніями, щоб сприяти продажу прав на переклад у Європі та за її межами.

Право на фінансування

Подати заявку можуть організації, які працюють у видавничій та книжковій сфері. Фізичні особи не можуть подати заявку.

•Культура рухає Європою: мобільність для митців та професіоналів
Культура рухає Європою – це програма, яка підтримує мобільність митців, творців і професіоналів культури. Це частина напряму культури Креативної Європи.

Підтримка міжнародної мобільності

Культура рухає Європою об'єднує митців, творців та професіоналів культури з країн-учасниць програми Creative Europe. Схема мобільності особливо зосереджена на митцях-початківцях.

Схема базується на результатах пілотної фази I-Portunus, яка передувала «Культурі рухає Європу» з 2018 по 2022 рік.

Культура рухає Європою Culture Moves Europe має бюджет у 21 мільйон євро на період з 2022 по 2025 рік. Це дозволяє приблизно 7 000 художникам, творцям і професіоналам культури

– виїхати за кордон для професійного розвитку або міжнародної співпраці

– спільне виробництво

– співавторство

– представити свої твори новій аудиторії

Види дотації

1. Індивідуальна рухливість

Для окремих артистів і працівників культури, які подорожують від 7 до 60 днів, або для груп осіб (до 5 осіб, які подорожують від 7 до 21 дня).

Щороку з осені по весну будуть відкриті переклички для всіх секторів одразу.

2. Акція резиденції

– короткотермінове проживання від 1 до 3 місяців

– довгострокове проживання від 3 до 6 місяців

– подовжене проживання до 10 місяців

Дзвінки для кожного сектора будуть відкриті двічі протягом дії схеми.

Хто може подати заявку

Схема відкрита для:

- митці, творці та професіонали культури, які працюють у будь-якому культурному секторі, крім аудіовізуального
- організації, які працюють у будь-якому культурному секторі, крім аудіовізуального, регулярно організовують резиденції чи інші типи культурних проєктів, пов'язаних із місцевістю, і зацікавлені в прийомі митців і професіоналів культури.

• Загальноєвропейські культурні утворення

Цей новий захід у рамках програми «Креативна Європа» спрямований на підтримку культурних установ, таких як оркестри, із широким географічним охопленням, мета яких – запропонувати навчання, професіоналізацію та можливості виступу для молодих талановитих артистів.

Підтримка охоплення молоді аудиторії за допомогою живих подій і цифрових технологій

Ця акція фінансуватиме організації-учасники, щоб надати підтримку молодим художникам і дати їм можливість розвивати та регулярно демонструвати свої таланти. Головною метою є охоплення молоді аудиторії за допомогою живих виступів і цифрових інструментів.

Організаціям потрібно буде прийняти суворий та інклюзивний підхід до найму молодих художників. Набір також повинен гарантувати, що митці, залучені до цих проєктів, є громадянами/резидентами принаймні 20 країн, які беруть участь у програмі Креативна Європа.

Право на фінансування

На даному етапі ця акція буде спрямована на організації, які підтримуватимуть європейських молодих та дуже талановитих музикантів у сфері оркестрів. Організації, які готують молодих талановитих артистів, щоб вони стали професіоналами, а також які організовують і рекламують вистави з особливою метою залучення молоді європейської аудиторії, мають право подати заявку.

II. Media – дії, що заохочують конкурентоспроможність, інновації та сталість європейського аудіовізуального сектору.

Підтримка та просування європейського аудіовізуального сектору.

Напрямок Медіа програми «Креативна Європа» підтримує європейську кіно та аудіовізуальну індустрію для розробки, розповсюдження та просування європейських творів, враховуючи сучасне цифрове середовище. Крім цього:

- заохочує співпрацю по всьому ланцюжку створення вартості аудіовізуальної індустрії та на рівні ЄС з метою розширення підприємств і європейського контенту в усьому світі;
- виховує таланти – звідки б вони не прийшли;
- залучає аудиторію різного віку, особливо молоде покоління.

Нова структура для нової програми

Щоб забезпечити більшу гнучкість підтримуваних заходів і заохотити співпрацю між різними частинами аудіовізуального ланцюжка створення вартості, пріоритети програми «Креативна Європа» на 2021-2027 роки структуровані навколо 4 кластерів.

Кластер *Контент*

Створення та виробництво високоякісного контенту є основою європейської аудіовізуальної індустрії.

Підтримка аудіовізуальної індустрії у створенні контенту

Цей кластер був розроблений для підтримки галузі:

- сприяти транскордонному обігові європейських аудіовізуальних творів
- адаптувати контент до нової аудиторії та платформ
- впроваджувати надійніші бізнес-моделі, допомагаючи впоратися з витратами виробництва та зростанням конкуренції.

Зосередьтеся на транскордонній співпраці

Напрямок MEDIA програми «Креативна Європа» зосереджується на діях із значною європейською доданою вартістю:

- заохочення транскордонної співпраці між виробниками та розробниками контенту;
- стимулювання інновацій з точки зору змісту, бізнес-моделей і технологій.

Кластер *Бізнес*

Бізнес-кластер у рамках напрямку Медіа Креативна Європа сприяє бізнес-інноваціям, масштабованості та талантам у всьому ланцюжку створення вартості європейської аудіовізуальної галузі.

Це розширення необхідне в аудіовізуальному середовищі, враховуючи зростання глобальних гравців у секторі та цифрову трансформацію.

Підтримка конкурентоспроможності, талантів і співпраці в аудіовізуальній індустрії

Конкретні групи, які сприяють інтернаціоналізації сектора, отримають цільову підтримку для зміцнення транскордонної співпраці

та стимулювання навчання та обміну знаннями, щоб дозволити галузі вийти за межі національних територій.

Підтримка в рамках бізнес-кластеру буде:

- розвивати аудіовізуальні таланти за допомогою діяльності, яка зосереджена на наставництві та цифрових навичках та екологізації;
- заохочувати обміни між компаніями, що охоплюють усі ланки ланцюжка створення вартості та спрямовані на глобальне охоплення;
- сприяти транснаціональному розповсюдженню контенту через кордони та платформи.

Право на фінансування

Навчальні організації, дистриб'ютори та торгові агенти, технологічні компанії, агрегатори, експоненти, кіноринки тощо мають право подавати заявки на фінансування в рамках бізнес-кластеру.

Кластер Аудиторії

Криза COVID-19 різко вплинула на звички перегляду аудіовізуальних матеріалів європейської аудиторії. Поступовий перехід від кіно до платформ, свідками якого цей сектор став за останній рік, неймовірно прискорився через закриття кінотеатрів.

Підтримка зростання аудиторії на кількох платформах

Метою цього кластера напряму Медіа є з'єднання європейських аудіовізуальних творів із їхньою аудиторією та підтримка розвитку аудиторії в Європі та за її межами. Програма спрямована на досягнення цього шляхом:

- стимулювання зростання аудиторії та оновлення шляхом збільшення аудиторії на всіх платформах;
- залучення молодшої аудиторії за допомогою різноманітних освітніх та рекламних інструментів;
- забезпечення доступу до контенту через підтримку субтитрів.

Напрямок Медіа підтримуватиме галузь, щоб використати та максимально використати можливості, які пропонує цифровий перехід. Будуть підтримуватися інноваційні способи взаємодії з аудиторією, щоб забезпечити якнайширшу аудиторію європейських аудіовізуальних творів.

Право на фінансування

Оператори кінотеатрів, фестивалі, мережі та оператори відео на замовлення, дистриб'ютори кінотеатрів, торгові агенти, заклади спадщини тощо мають право подавати заявки на фінансування в рамках цього кластеру.

Кластер підтримки політики

Спільний європейський підхід до основних питань аудіовізуальної політики є важливим для консолідації єдиного європейського аудіовізуального ринку.

Підтримка аудіовізуальної індустрії

Метою кластера підтримки політики напряму Медіа є просування цілісної європейської аудіовізуальної політики через:

- регуляторний діалог
- обмін аналізом і даними
- перспективна розвідка про тенденції
- консультації із зацікавленими сторонами
- просування та просвітницька діяльність.

Просування основних політик ЄС через кластер підтримки політики

Особлива увага в цьому кластері приділяється:

- використання можливостей цифрової трансформації під час реалізації проектів;
- сприяння екологізації галузі та заохочення інклюзії, рівності, різноманітності та участі.

III. Міжсекторальний напрям – ініціативи, що сприяють інноваційним діям і співпраці в аудіовізуальному та культурному секторах.

МІЖГАЛУЗЕВИЙ напрям спрямований на зміцнення співпраці між різними культурними та креативними секторами, щоб допомогти їм вирішити спільні виклики, з якими вони стикаються, і знайти нові інноваційні рішення. Це досягається, наприклад, завдяки політичному співробітництву, послугам, які надають бюро Креативна Європа та Креативна Інноваційна лабораторія.

Нова підтримка сектору ЗМІ

Вперше «Креативна Європа» пропонує фінансування медіа-сектору з метою сприяння медіаграмотності, плюралізму та свободи медіа, а також діяльності, щоб допомогти сектору адаптуватися до структурних і технологічних змін, з якими він стикається.

Зокрема, у 2021 році Креативна Європа запустила конкурс пропозицій щодо журналістського партнерства. Акція спрямована на:

- сприяння міжгалузевій транскордонній співпраці серед професіоналів ЗМІ в Європі;
- стимулювати обмін кращими практиками для спільної трансформації бізнесу;

- заохочувати журналістську співпрацю шляхом розробки стандартів, нових бізнес-моделей, навчальних програм, схем фінансування та інших заходів, спрямованих на підтримку якісної журналістики.

Підтримка націлена на ширший сектор європейських ЗМІ, включно з малими ЗМІ.

Новинки програми «Креативна Європа»

Основними новинками програми є

- сильніший акцент на транснаціональному напрямі та інноваціях;
- легший доступ до фінансування завдяки вищим ставкам співфінансування (більший рівень внесків від Креативної Європи для проектів);

- наголос на підтримці співпраці на рівні ЄС, щоб зробити європейський аудіовізуальний сектор більш конкурентоспроможним у всьому світі;

- схема мобільності для художників і митців;

- дії, спрямовані на потреби конкретних творчих секторів, таких як музика, архітектура та культурна спадщина.

Право на фінансування

Програма «Креативна Європа» відкрита для культурних і творчих організацій з країн-членів ЄС, а також країн, що не входять до ЄС. За певних умов країни Європейської економічної зони, країни-кандидати/потенційні кандидати та країни Європейської політики сусідства також можуть брати участь у програмі.

Переклад за: About the Creative Europe Programme // Creative Europe / Culture and Creativity; European Commission. URL: <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/about-the-creative-europe-programme>

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО КУЛЬТУРУ

(Відомості Верховної Ради України (ВВР),
2011, № 24, ст. 168)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами № 4731-VI від 17.05.2012, ВВР, 2013; № 15, ст. 98; № 5029-VI від 03.07.2012, ВВР, 2013; № 23, ст. 218 № 5461-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014; № 5, ст. 62; № 1166-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014; № 20-21, ст. 745; № 76-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015; № 6, ст. 40; № 911-VIII від 24.12.2015, ВВР, 2016; № 5, ст. 50; № 954-VIII від 28.01.2016, ВВР, 2016; № 10, ст. 102 – щодо набрання чинності Закону див. Закон № 1656-VIII від 06.10.2016; № 955-VIII від 28.01.2016, ВВР, 2016; № 10, ст. 103; № 2054-VIII від 23.05.2017, ВВР, 2017; № 26, ст. 298; № 2145-VIII від 05.09.2017, ВВР, 2017; № 38-39, ст. 380; № 2269-VIII від 18.01.2018, ВВР, 2018; № 12, ст. 68; № 2458-VIII від 19.06.2018, ВВР, 2018; № 34, ст. 257; № 2481-VIII від 03.07.2018, ВВР, 2018; № 36, ст. 274; № 2581-VIII від 02.10.2018, ВВР, 2018; № 46, ст. 371; № 2704-VIII від 25.04.2019, ВВР, 2019; № 21, ст. 81; № 385-IX від 17.12.2019, ВВР, 2020; № 15, ст. 94; № 447-IX від 14.01.2020, ВВР, 2020; № 29, ст. 189; № 524-IX від 04.03.2020, ВВР, 2020; № 38, ст. 279; № 692-IX від 16.06.2020, ВВР, 2020; № 43, ст. 371; № 720-IX від 17.06.2020, ВВР, 2020; № 47, ст. 408; № 1432-IX від 29.04.2021, ВВР, 2021; № 31, ст. 246; № 1724-IX від 08.09.2021, ВВР, 2021; № 50, ст. 396; № 2310-IX від 19.06.2022}

426

Установити, що у 2016 році норми і положення частини третьої статті 22, абзацу другого частини першої, частини третьої статті 29 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду соціального страхування України згідно із Законом № 928-VIII від 25.12.2015}

{Установити, що у 2017 році норми і положення абзацу другого частини першої статті 29 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів згідно із Законом № 1801-VIII від 21.12.2016}

Цей Закон визначає правові засади діяльності у сфері культури, регулює суспільні відносини, пов'язані із створенням, використанням, розповсюдженням, збереженням культурної спадщини та культурних цінностей, і спрямований на забезпечення доступу до них.

Розділ І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

1) базова мережа закладів культури – комплекс закладів культури, інших підприємств, установ, організацій, закладів освіти сфери культури державної та комунальної форм власності, діяльність яких спрямована на створення умов для забезпечення: розвитку творчості людини, професійної художньо-творчої самореалізації особистості та отримання кваліфікацій у різних видах мистецтва; підготовки кадрів у сфері культури; збирання, збереження, використання і поширення інформації про матеріальні та духовні культурні цінності, наукові розробки; цілісності культурного простору України, доступності національного культурного надбання; дотримання прав громадян у сфері культури;

{Пункт 1 частини першої статті 1 в редакції Закону № 1432-ІХ від 29.04.2021}

427

1-1) базовий набір культурних послуг – перелік, зміст та обсяг культурних послуг, які обов'язково мають надаватися жителям територіальної громади для забезпечення доступу до читання та інформації, музейних предметів, кінофільмів, можливостей для творчого самовираження, мистецької освіти;

{Частину першу статті 1 доповнено пунктом 1-1 згідно із Законом № 1432-ІХ від 29.04.2021}

2) вітчизняний (національний) культурний продукт – культурні блага і культурні цінності, створені (надані) вітчизняним виробником;

3) грант – фінансові ресурси, що надаються на безповоротній основі суб'єкту, який провадить діяльність у сфері культури, для реалізації культурно-мистецького проекту;

3-1) державна політика у сфері культури – нормативно-правова, регуляторна (адміністративна, економічна, фінансова) та публічна діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, спрямована на забезпечення культурних потреб громадян відповідно до пріоритетів суспільного розвитку;

{Частину першу статті 1 доповнено пунктом 3-1 згідно із Законом № 1432-ІХ від 29.04.2021}

4) діяльність у сфері культури (культурна діяльність) – творча, господарська, наукова, бібліотечна, інформаційна, музейна, освітня, культурно-дозвіллева та розважальна діяльність, спрямована на створення, тиражування, розповсюдження, демонстрування, популяризацію, збереження і використання культурних благ та культурних цінностей для задоволення культурних потреб громадян;

5) заклад культури – юридична особа, основною діяльністю якої є діяльність у сфері культури, або структурний підрозділ юридичної особи, функції якого полягають у провадженні діяльності у сфері культури;

5-1) заклад освіти сфери культури – юридична особа, що забезпечує здобуття мистецької освіти та/або підготовку кадрів у сферах культури та мистецтв;

{Частина першу статті 1 доповнено пунктом 5-1 згідно із Законом № 1432-IX від 29.04.2021}

5-2) креативні індустрії – види економічної діяльності, метою яких є створення доданої вартості і робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження;

{Частина першу статті 1 доповнено згідно із Законом № 2458-VIII від 19.06.2018; в редакції Закону № 692-IX від 16.06.2020}

5-3) креативний продукт – товари та послуги, що створені/надані за результатами культурного (мистецького) та/або креативного вираження і мають високу додану вартість;

{Частина першу статті 1 доповнено згідно із Законом № 692-IX від 16.06.2020}

6) культура – сукупність матеріального і духовного надбання певної людської спільноти (етносу, нації), нагромадженого, закріпленого і збагаченого протягом тривалого періоду, що передається від покоління до покоління, включає всі види мистецтва, культурну спадщину, культурні цінності, науку, освіту та відображає рівень розвитку цієї спільноти;

6-1) культурна послуга – дії фізичних та/або юридичних осіб, які провадять культурну діяльність, спрямовані на задоволення культурних, інтелектуальних потреб людини, забезпечення творчого, духовного розвитку особистості, що мають визначену вартість та споживаються в процесі надання (виконання) цих дій;

{Частина першу статті 1 доповнено пунктом 6-1 згідно із Законом № 1432-IX від 29.04.2021}

7) культурний простір України – сфера, в якій відповідно до законодавства провадиться культурна діяльність та задовольняються культурні, інформаційні та дозвілєві потреби громадян, що охоплює,

зокрема, телебачення, радіомовлення, періодичні друковані видання та книговидавничу продукцію, ринок культурних благ, а також культурно-мистецьке середовище;

{Пункт 7 частини першої статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2054-VIII від 23.05.2017}

8) культурні блага – товари та послуги, що виробляються в процесі провадження діяльності у сфері культури для задоволення культурних потреб громадян (книги, художні альбоми, аудіовізуальні твори та їх демонстрування, аудіопродукція (музичні звукозаписи), твори та документи на новітніх носіях інформації, вироби художніх промислів, театральні та циркові вистави, концерти, культурно-освітні послуги тощо);

9) культурно-мистецька громадськість – митці та працівники закладів культури, інші працівники, об'єднані в професійні творчі спілки, національно-культурні товариства;

{Пункт 10 частини першої статті 1 виключено на підставі Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

11) культурно-мистецький проект – форма культурної діяльності з визначеними метою і строком реалізації (досягнення мети), а також цільовим фінансуванням згідно з кошторисом (бюджетом);

11-1) мистецька освіта – спеціалізована освіта у сферах культури та мистецтв;

{Частину першу статті 1 доповнено пунктом 11-1 згідно із Законом № 1432-IX від 29.04.2021}

12) мистецтво – творча художня діяльність у сферах: літератури, архітектури, скульптури, живопису, графіки, декоративно-вжиткового мистецтва, музики, танцю, театру, кіно та інші види діяльності людини, що відображають дійсність у художніх образах;

13) мистецьке аматорство – непрофесійна творча діяльність окремих осіб або колективів, що не є для них основним заняттям і не має на меті отримання доходів;

13-1) музичний недраматичний твір – змістовно завершений музичний твір з текстом або без тексту, не призначений для сценічного показу або театральної постановки, а також публічного виконання у театральному мистецтві;

{Частину першу статті 1 доповнено пунктом 13-1 згідно із Законом № 2310-IX від 19.06.2022}

14) національне культурне надбання – сукупність унікальних культурних цінностей, об'єктів культурної спадщини, що мають виняткове історичне значення для формування культурного простору України;

15) національно-культурна державна цільова програма – програма, спрямована на створення сприятливих умов національно-культурного розвитку, збереження національно-культурної спадщини, задоволення інтелектуальних та духовних потреб людини, та цільова регіональна програма у сфері культури, що передбачають вирішення питань, пов'язаних з діяльністю та розвитком базової мережі закладів культури всіх рівнів або відповідного рівня, а також реалізацію культурно-мистецьких проектів і здійснення державними та недержавними закладами культури заходів, що фінансуються з державного та/або місцевих бюджетів;

15-1) національний музичний продукт – музичний продукт (фонограма, відеограма, музичний кліп), який містить виконання музичного твору з текстом українською мовою або мовою корінних народів України або музичного твору без тексту, а також відповідає кожній з таких ознак:

виконавцем або одним з виконавців є громадянин України і/або фізична особа – іноземець, особа без громадянства, яка постійно або тимчасово проживає в Україні;

виробником фонограми, відеограми, музичного кліпу є громадянин України і/або фізична особа – іноземець, особа без громадянства, яка постійно або тимчасово проживає в Україні, і/або юридична особа, зареєстрована за законодавством України;

430

{Частина першу статті 1 доповнено пунктом 15-1 згідно із Законом № 2310-IX від 19.06.2022}

16) нематеріальна культурна спадщина – звичаї, форми показу та вираження, знання, навички, що передаються від покоління до покоління, постійно відтворюються спільнотами та групами під впливом їхнього досвіду, оточення, взаємодії з природою, історії та формують у них почуття самобутності та наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного розмаїття і творчості людини;

17) об'єкти культурного призначення – цілісні майнові комплекси клубних закладів (клубів, будинків культури, палаців культури тощо), парків культури та відпочинку, бібліотек, музеїв, архівів історико-культурних заповідників, театральних-видовищних закладів (театрів, філармоній, концертних організацій, музичних колективів, ансамблів тощо), кінотеатрів, інших закладів культури; пам'ятки культурної спадщини, предмети колекцій, зібрання, фонди, будівлі, споруди культурного призначення та інші культурні цінності;

18) працівник культури (працівник у сфері культури) – професійний творчий працівник або працівник закладу культури чи інша фізична особа, яка провадить діяльність у сфері культури;

19) професійний творчий працівник – особа, яка провадить творчу діяльність на професійній основі, результатом якої є створення або інтерпретація творів у сфері культури та мистецтва, публічно представляє такі твори на виставках, шляхом публікації, сценічного виконання, кіно-, теле-, відеопоказу тощо та/або є членом творчої спілки, та/або має державні нагороди за діяльність у сфері культури та мистецтва;

20) суб'єкти діяльності у сфері культури – фізичні та юридичні особи, що провадять культурну діяльність або реалізують владні повноваження у сфері культури;

21) творча діяльність – діяльність із створення, інтерпретації та виконання творів.

{Пункт 21 частини першої статті 1 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

2. Термін «культурні цінності» вживається у значенні, наведеному у Законі України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей».

{Частина друга статті 1 в редакції Закону № 692-IX від 16.06.2020}

Стаття 2

Законодавство України про культуру

431

1. Законодавство України про культуру складається з Конституції України, цього Закону та інших законів, що регламентують діяльність у сфері культури, міжнародних договорів з питань культури, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів.

2. Законодавство України про культуру регулює:

1) діяльність у сфері:

– художньої літератури, кінематографії, театрального, музичного, хореографічного, пластичного, образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва, архітектури, фотомистецтва, дизайну;

– нематеріальної культурної спадщини, в тому числі народної культури (фольклор, традиції, звичаї і обряди, діалекти і говірки, народні художні промисли та ремесла, історична топоніміка тощо);

– охорони національного культурного надбання, в тому числі культурної спадщини;

– музейної справи, колекціонування;

– архівної справи;

– бібліотечної справи;

– книговидання, створення видавничої продукції, її розповсюдження і використання;

- створення і розповсюдження фонограмної та аудіовізуальної продукції;

- мистецької освіти та її науково-методичного забезпечення;

{Абзац десятий пункту 1 частини другої статті 2 в редакції Закону № 1432-ІХ від 29.04.2021}

- наукових досліджень у сфері культури;

- міжнародних культурних зв'язків, а також переміщення культурних цінностей через державний кордон;

- виробництва матеріалів та обладнання, необхідних для збереження, створення і використання культурних цінностей та культурної спадщини;

2) іншу діяльність, основною метою якої є створення, збереження, розповсюдження і використання культурних цінностей, культурної спадщини та культурних благ.

3. Законодавство України про культуру має на меті:

- забезпечення реалізації і захист конституційних прав громадян України у сфері культури – створення правових гарантій для вільного провадження культурної діяльності, свободи творчості, доступу до культурних цінностей, культурної спадщини та інформації про них;

- збереження і примноження національного культурного надбання;

- врегулювання відносин суб'єктів діяльності у сфері культури щодо інтелектуальної власності у сфері культури, забезпечення реалізації та захист авторського права і суміжних прав;

- визначення пріоритетів державної політики у сфері культури, форм, підстав, умов та порядку надання державної підтримки культури, гарантій невтручання держави у творчі процеси, механізму впливу громадськості на формування і реалізацію державної політики у сфері культури.

4. Відносини у сфері культури, що стосуються охорони та використання об'єктів інтелектуальної власності, врегульовуються законодавством про інтелектуальну власність з урахуванням положень цього Закону.

Стаття 3

Основні засади державної політики у сфері культури

1. Основними засадами державної політики у сфері культури є:

- визнання культури одним з основних факторів самобутності Українського народу – громадян України всіх національностей (далі – Український народ);

- сприяння створенню єдиного культурного простору України, збереженню цілісності культури;

- захист і збереження культурної спадщини та культурних цінностей як основи національної культури, турбота про розвиток культури;
- сприяння утвердженню гуманістичних ідей, високих моральних засад у суспільному житті;
- забезпечення свободи творчості та форм культурного самовираження, захист прав інтелектуальної власності, авторського права і суміжних прав;
- гарантування прав громадян у сфері культури;
- забезпечення доступності для кожного якісних культурних послуг;
- інклюзивність;
- створення умов для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня, естетичного виховання громадян, доступності мистецької освіти, задоволення культурних потреб Українського народу, розвитку закладів культури незалежно від форми власності, залучення у сферу культури інвестицій, коштів від надання платних послуг, благодійної діяльності, з інших не заборонених законодавством джерел;
- сприяння діяльності професійних творчих спілок та громадських організацій у сфері культури, активному функціонуванню державної мови в культурному просторі України, доступу громадян до культурних благ;
- визначення естетичного виховання дітей та юнацтва пріоритетом розвитку культури;
- забезпечення діяльності базової мережі закладів культури;
- підтримка діяльності у сфері культури, пов'язаної з виготовленням і розповсюдженням електронних та друкованих засобів масової інформації, аудіо- та аудіовізуальної продукції, розробленням комп'ютерних технологій та підвищенням їх потенціалу для розширення доступу та залучення громадськості до діяльності у сфері культури тощо;
- пропагування української національної культури у всій її різноманітності за кордоном та світового культурного надбання в Україні;
- підтримка вітчизняного виробника у сфері культури;
- стимулювання розвитку креативних індустрій та вироблення конкурентоспроможного креативного продукту;
- забезпечення розвитку міжнародного культурного співробітництва;
- формування страхового фонду документації про культурні цінності та документів на об'єкти культурної спадщини.

{Стаття 3 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

Стаття 4

Пріоритети державної політики у сфері культури

1. Пріоритетами державної політики у сфері культури є:

- розвиток культури української нації, корінних народів та національних меншин України;
- актуалізація ролі культури як системи цінностей, ресурсу для забезпечення сталого розвитку та консолідації суспільства;
- посилення освітнього, інноваційного та комунікаційного потенціалу культури;
- охорона культурної спадщини та культурних цінностей, збереження, відтворення та охорона традиційного характеру середовища;
- естетичне виховання громадян, передусім дітей та юнацтва;
- розвиток мистецької освіти, кадрове забезпечення сфери культури;
- автономія та самоврядування закладів культури та закладів освіти у сфері культури;
- розширення та модернізація культурної інфраструктури села;
- охорона, заохочення та підтримка культурного розмаїття як одного з найважливіших чинників сталого розвитку держави;
- економічна (фінансова), територіальна (фізична), соціальна та інформаційна доступність якісних культурних послуг для кожного;
- створення, виробництво, тиражування, розповсюдження, демонстрування, споживання, популяризація, збереження та використання культурних благ;
- розвиток державно-приватного партнерства, залучення інвестицій у сферу культури;
- забезпечення проведення досліджень у сфері культури;
- підвищення престижності у суспільстві професій у сфері культури;
- розвиток креативних індустрій.

2. Пріоритети державної політики у сфері культури визначаються:

- стратегіями, концепціями, програмами у сфері культури, що розробляються і затверджуються згідно із законодавством;
- щорічним посланням Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України та програмами діяльності Кабінету Міністрів України, схваленими Верховною Радою України, в яких враховуються аспекти розвитку культури;
- завданнями з розвитку сфери культури, визначеними планами пріоритетних дій Кабінету Міністрів України.

Пріоритети державної політики у сфері культури враховуються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у програмах соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

3. Стратегію розвитку культури та план заходів щодо її реалізації, які ґрунтуються на принципах послідовності, наступництва і безперервності державної політики у сфері культури, затверджує Кабінет Міністрів України один раз на п'ять років за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв.

{Стаття 4 із змінами, внесеними згідно із Законами № 4731-VI від 17.05.2012, № 954-VIII від 28.01.2016, № 2458-VIII від 19.06.2018; в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

Стаття 4¹

Моніторинг та оцінювання реалізації державної політики у сфері культури

1. Моніторинг реалізації державної політики у сфері культури (далі – моніторинг) – це система регулярного спостереження, оцінювання та прогнозу динаміки кількісних і якісних змін у сфері культури.

Моніторинг здійснюється шляхом збирання, передавання, систематизації, збереження та аналізу інформації про стан сфери культури, прогнозування змін у цій сфері, розроблення рекомендацій для інформаційно-аналітичного забезпечення управління, прийняття рішень щодо запобігання негативним змінам у сфері культури, формування державної політики у сфері культури на засадах сталого розвитку. Джерелами даних моніторингу є статистична інформація, адміністративні дані, дані соціологічних та інших досліджень тощо.

2. Оцінювання реалізації державної політики у сфері культури – це вимірювання прямих ефектів, результативності та наслідків реалізації державної політики у сфері культури, програм розвитку, проектів, оцінювання впливу, а також надання рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень.

3. Суб'єктами моніторингу та оцінювання реалізації державної політики у сфері культури є:

– на рівні адміністративно-територіальної одиниці – органи місцевого самоврядування, місцеві органи виконавчої влади;

– на загальнодержавному рівні – центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері культури.

Порядок і методику здійснення моніторингу та оцінювання реалізації державної політики у сфері культури затверджує Кабінет Міністрів України.

{Закон доповнено статтею 4¹ згідно із Законом № 1432-IX від 29.04.2021}

Стаття 4²

Мінімальні стандарти забезпечення населення культурними послугами

1. Мінімальні стандарти забезпечення населення культурними послугами визначають:

- базовий набір культурних послуг;
- вимоги до ресурсного забезпечення базового набору культурних послуг;
- показники та критерії оцінки якості надання культурних послуг.

Доступність культурної послуги визначається економічною (фінансовою), територіальною, фізичною, соціальною та інформаційною доступністю у необхідному для споживача вигляді з урахуванням зручного для отримувача місця, часу її надання.

Якість культурної послуги визначається сукупністю властивостей, що характеризують процес і результат її надання та обумовлюють здатність задовольнити певні потреби отримувача культурної послуги.

2. Мінімальні стандарти забезпечення населення культурними послугами, методика розрахунку собівартості базового набору культурних послуг, що надаються комунальними закладами культури, затверджує Кабінет Міністрів України.

Показники та критерії оцінювання якості надання культурних послуг затверджує центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері культури.

{Закон доповнено статтею 4² згідно із Законом № 1432-IX від 29.04.2021}

Стаття 5

Мова у сфері культури

1. Порядок застосування мов у сфері культури визначають Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та інші закони України.

{Частина перша статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2054-VIII від 23.05.2017; в редакції Закону № 2704-VIII від 25.04.2019}

2. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування державної мови у сфері культури, гарантує вільне використання мов усіх національних меншин України.

{Стаття 5 в редакції Закону № 5029-VI від 03.07.2012}

Розділ II

ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ

Стаття 6

Права громадян у сфері культури

1. Громадяни мають право на:

- свободу творчості;
- вільний вибір виду діяльності у сфері культури, засобів і сфер застосування творчих здібностей, самостійне розпорядження своїм твором;
- провадження творчої діяльності самостійно або з використанням будь-яких форм посередництва;
- створення закладів культури недержавної форми власності різних напрямів діяльності та організаційно-правових форм;
- об'єднання у творчі спілки, національно-культурні товариства, центри, фонди, асоціації, інші громадські організації у сфері культури;
- збереження, розвиток, пропагування культурної, мовної самобутності, традицій, звичаїв та обрядів;
- захист прав інтелектуальної власності, зокрема авторського права і суміжних прав;
- доступ до культурних цінностей, культурної спадщини і культурних благ;
- здобуття мистецької освіти;

{Абзац десятий частини першої статті 6 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

інші права, встановлені законодавством.

Стаття 7

Свобода творчості

1. Держава гарантує свободу творчості, вільний вибір діяльності у сфері культури.

Право людини провадити творчу діяльність може реалізовуватися і на професійній, і на аматорській основі.

Держава сприяє творчій діяльності митців і творчих спілок.

2. Втручання у творчий процес і здійснення цензури у творчій діяльності не допускаються.

Стаття 8

Право на доступ до культурних цінностей та культурних благ

1. Громадяни мають право на доступ до культурних цінностей та культурних благ.

Право на доступ до культурних цінностей реалізується шляхом утримання або надання закладам культури державної підтримки з державного та місцевих бюджетів для забезпечення їх функціонування та доступності їх послуг для різних категорій населення.

2. Діти дошкільного віку, учні, студенти, пенсіонери, особи з інвалідністю, інші категорії населення, визначені законом, мають право на відвідування державних та комунальних закладів культури, здобуття мистецької освіти на пільгових умовах, передбачених законодавством.

{Частина друга статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2145-VIII від 05.09.2017, № 2581-VIII від 02.10.2018; в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

3. Пластові, скаутські громадські об'єднання, визначені Законом України «Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху», мають право на користування державними та комунальними закладами культури, закладами позашкільної освіти у сфері культури на пільгових умовах, передбачених законодавством.

{Статтю 8 доповнено новою частиною згідно із Законом № 385-IX від 17.12.2019}

4. Громадяни мають право на доступ до культурних цінностей шляхом:

- користування документами Національного архівного фонду України або їх копіями;
- ознайомлення з музейними колекціями, що належать до державної частини Музейного фонду України;
- користування фондами бібліотек, що належать до Державного бібліотечного фонду України.

5. Порядок доступу до Національного архівного фонду України, Музейного фонду України, Державного бібліотечного фонду України, фільмофонду визначається законодавством.

Стаття 9

Право на утворення закладів культури

1. Юридичні та фізичні особи мають право створювати заклади культури з метою провадження діяльності у сфері культури самостійно

або з використанням будь-яких форм посередництва у цій сфері у визначеному законодавством порядку.

2. Заклади культури можуть створюватися:

- центральними органами виконавчої влади;
- органами влади Автономної Республіки Крим;
- місцевими органами виконавчої влади;
- органами місцевого самоврядування;
- творчими спілками, громадськими організаціями, іншими об'єднаннями громадян;
- юридичними та фізичними особами, у тому числі іноземними.

3. В Україні гарантується можливість утворення різних за формою власності та видами діяльності у сфері культури закладів культури – театрів, концертних організацій, філармоній, культурних центрів, продюсерських агентств, професійних мистецьких колективів, кіностудій, кіно-, відеопрокатних закладів, видавництв, музеїв, архівів, заповідників, художніх галерей (виставок), бібліотек, клубних закладів, закладів освіти сфери культури, студій, кінотеатрів, цирків, парків культури та відпочинку, архітектурних, дизайнерських, рекламних, реставраційних центрів і майстерень тощо.

{Частина третя статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017; в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

439

4. Законодавчими актами можуть визначатися особливості утворення окремих закладів культури.

Стаття 10

Права громадян України всіх національностей у сфері культури

1. Держава створює умови для культурного розвитку громадян України всіх національностей, сприяє залученню їх до спільного процесу створення культурних цінностей.

2. Громадяни України будь-якої національності мають право зберігати, розвивати і пропагувати свою культуру, мову, традиції, звичаї та обряди, утворювати національно-культурні товариства, центри, заклади культури та провадити будь-яку іншу діяльність у сфері культури, що не суперечить законодавству.

Стаття 11

Обов'язки у сфері культури

1. Фізичні та юридичні особи зобов'язані:

- дотримуватися вимог законодавства щодо провадження діяльності у сфері культури;

- дбати про збереження народних традицій і примноження національного культурного надбання, сприяти охороні культурної спадщини;

- поважати культуру, мову, традиції, звичаї та обряди Українського народу;

- піклуватися про естетичне виховання і культурний розвиток дітей, прилучення їх до цінностей вітчизняної та світової культури.

Розділ III

ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ

Стаття 12

Види і суб'єкти діяльності у сфері культури

1. До основних видів діяльності у сфері культури належать:

- створення, виконання, тиражування, поширення (розповсюдження шляхом продажу, публічної демонстрації, публічного показу, публічного сповіщення, надання доступу тощо) та популяризація творів літератури і мистецтва;

{Абзац другий частини першої статті 12 в редакції Закону № 1432-ІХ від 29.04.2021}

- створення, збереження, охорона, використання та популяризація національного культурного надбання;

- проведення наукових досліджень у сфері культури, літературна і художня критика, кінокритика;

- організація відпочинку і дозвілля громадян;

- вироблення креативного продукту;

{Частину першу статті 12 доповнено абзацом шостим згідно із Законом № 1432-ІХ від 29.04.2021}

- навчання різним видам мистецтв та підготовка кадрів для сфери культури;

{Частину першу статті 12 доповнено абзацом сьомим згідно із Законом № 1432-ІХ від 29.04.2021}

2. Суб'єктами діяльності у сфері культури є:

- держава в особі уповноважених органів виконавчої влади;

- територіальні громади в особі органів місцевого самоврядування;

- професійні творчі працівники;

- наукові працівники, зокрема, музейних, бібліотечних закладів, історико-культурних заповідників, архівних установ;

- педагогічні працівники закладів освіти сфери культури;

- митці, які працюють на засадах мистецького аматорства;

- працівники культури;
- заклади культури, заклади освіти сфери культури, а також підприємства, установи та організації всіх форм власності, статуту (положення) яких передбачають провадження діяльності у сфері культури;

{Абзац дев'ятої частини другої статті 12 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

- окремі громадяни, об'єднання громадян, які провадять діяльність у сфері культури.

Стаття 13

Сприяння створенню єдиного культурного простору України, збереженню цілісності культури

1. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування під час підготовки пропозицій щодо формування та здійснення державної політики у сфері культури повинні враховувати необхідність створення єдиного культурного простору України та збереження цілісності культури.

2. Центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони культурної спадщини та інші центральні і місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень вживають заходів для забезпечення охорони об'єктів культурної спадщини на території України.

{Частина друга статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

3. Центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, інші органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень здійснюють цілеспрямовану політику щодо повернення незаконно вивезених з території України культурних цінностей та забезпечення охорони культурних цінностей і об'єктів культурної спадщини, які є власністю України і перебувають на території інших країн.

{Частина третя статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 14

Підтримка вітчизняних виробників у сфері культури

1. Підтримка вітчизняних виробників у сфері культури здійснюється відповідно до законодавства шляхом:

- створення сприятливого режиму оподаткування та надання державою фінансової підтримки для виробництва і розповсюдження книг, фільмів та інших видів культурного продукту українською мовою в Україні та за кордоном;

- встановлення квот демонстрування та розповсюдження вітчизняного україномовного культурного продукту на телебаченні, радіо, у кіно- та відеомережі;

- здійснення заходів державної підтримки виробників в окремих галузях діяльності у сферах культури та мистецтв у порядку, передбаченому законами України та довгостроковими національно-культурними державними цільовими програмами;

{Частина першу статті 14 доповнено абзацом четвертим згідно із Законом № 954-VIII від 28.01.2016}

- здійснення заходів державної підтримки національного музичного продукту у порядку, передбаченому законами України, програмами підтримки національного музичного продукту.

{Частина першу статті 14 доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом № 2310-IX від 19.06.2022}

2. Український культурний фонд здійснює підтримку вітчизняних виробників у сфері культури в порядку, встановленому Законом України «Про Український культурний фонд».

Український культурний фонд самостійно визначає проекти, яким надається підтримка в порядку, встановленому Законом України «Про Український культурний фонд». Такими проектами можуть бути, зокрема, проекти, пов'язані з організацією та проведенням виставок, ярмарків, симпозіумів, конгресів тощо, спрямованих на популяризацію української культури або пов'язаних з участю вітчизняних виробників у подібних заходах, що проводяться у зарубіжних країнах, якщо така участь є доцільною з точки зору популяризації української культури за кордоном, а відповідний проект відібрано Українським культурним фондом в порядку, встановленому Законом України «Про Український культурний фонд».

{Статтю 14 доповнено частиною другою згідно із Законом № 2481-VIII від 03.07.2018}

3. У випадках, встановлених законом, або відповідно до стратегії розвитку культури фінансова підтримка суспільно важливих культурно-мистецьких заходів здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв, і центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах культури та мистецтв, відповідно до закону.

{Статтю 14 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 2481-VIII від 03.07.2018; в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

Стаття 15

Розповсюдження та популяризація творів літератури і мистецтва

1. Заклади та працівники культури вільно розповсюджують та популяризують з дотриманням вимог законодавства твори літератури і мистецтва, самостійно визначають репертуар, програми, зміст і форми гастрольно-концертної, виставкової, бібліотечно-інформаційної та іншої діяльності у сфері культури.

У випадках, визначених законом, діяльність закладів та працівників культури на території України, визначена цією частиною, може бути обмежена.

{Частину першу статті 15 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 2310-IX від 19.06.2022}

2. Забороняється на території України публічне виконання, публічний показ, публічна демонстрація, публічне сповіщення (доведення до загального відома, в тому числі через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за її власним вибором) фонограм, відеограм та музичних кліпів, які: містять зафіксоване виконання музичного недраматичного твору з текстом, здійснене співаком (співачкою), який є або був у будь-який період після 1991 року громадянином держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором (далі – держава-агресор), за винятком колишніх громадян держави-агресора, які є або на момент смерті були громадянами України і не мають (не мали на момент смерті) громадянства держави-агресора, та/або вироблені фізичною особою та/або юридичною особою, яка на момент їх оприлюднення була, відповідно, громадянином або зареєстрована в державі, яку в будь-який час визнано державою-агресором.

Така заборона не застосовується до вищезазначених фонограм, відеограм та музичних кліпів, які поширюються (використовуються):

- під час ретрансляції (кабельної ретрансляції) провайдерами програмної послуги передач (програм) іноземних організацій мовлення (окрім організацій мовлення держави-агресора);

- у складі фільмів;

- у випадках та в обсязі, визначених пунктами 1-7 та 11 статті 21 Закону України «Про авторське право та суміжні права»;

- як неосновні (технічні) елементи (фрагменти) звукового ряду телевізійних передач, створених до 20 лютого 2014 року, або

- які були вироблені (створені) до 20 лютого 2014 року та які містять зафіксоване виконання, здійснене співаком (співачкою) – громадянином України на момент фіксації такого виконання.

Така заборона не застосовується також до фонограм, відеограм, музичних кліпів, які містять зафіксоване виконання, здійснене співаком (співачкою), якого (яку) включено до Переліку музичних виконавців (співаків) держави-агресора, які засуджують агресію проти України (далі – Перелік).

До Переліку включаються громадяни держави-агресора – виконавці (співаки) музичних недраматичних творів із текстом (пісень), в тому числі ті, які беруть участь у гастрольних заходах, які подали заяву встановленої форми та декларацію на підтримку суверенітету і територіальної цілісності України у межах міжнародно визнаного державного кордону, що містить заклик до держави-агресора негайно припинити агресію проти України, зобов'язання утримуватися від будь-яких дій чи кроків, які могли б свідчити про підтримку агресії проти України, згоду на публікацію такої декларації та які не входять до Переліку осіб, які створюють загрозу національній безпеці.

Заява про включення до Переліку подається до Служби безпеки України такою особою, її законним представником, організатором гастрольного заходу або правовласником, який має право надавати дозволи на використання в Україні творів у виконанні цієї особи.

Форма, зміст, порядок подання і розгляду заяви про включення до Переліку, форма, зміст та вимоги до оформлення декларації визначаються Службою безпеки України за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері культури.

Невідповідність заяв та/або дій особи підписаній декларації є підставою для відмови у її включенні до Переліку або для її виключення з Переліку.

Включення до Переліку та виключення з нього здійснюються на підставі відповідного рішення Служби безпеки України, що приймається за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері культури, і невідкладно, але не пізніше двох робочих днів, направляється до апарату Ради національної безпеки і оборони України.

Апарат Ради національної безпеки і оборони України оприлюднює Перелік на офіційному веб-сайті Ради національної безпеки і оборони України та забезпечує його своєчасне оновлення.

Виключення із переліку може здійснюватися також на підставі подання Ради національної безпеки і оборони України, Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення або центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері культури, яке направляється до Служби безпеки України для опрацювання та прийняття рішення.

Служба безпеки України має право не розкривати підстав, що стали причиною відмови у включенні особи до Переліку чи виключення із нього.

{Статтю 15 доповнено частиною другою згідно із Законом № 2310-IX від 19.06.2022}

Стаття 16

Збереження культурної спадщини, культурних цінностей та культурних благ

1. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування забезпечують:

- збереження культурних цінностей на території України, охорону культурної спадщини, захист історичного середовища;

- збереження Музейного фонду України, Державного бібліотечного фонду України, Національного архівного фонду України, фільмофонду, їх постійне поповнення сучасними творами мистецтва, продукцією вітчизняного книговидавництва, кінематографа, аудіовиробництва;

- функціонування і розвиток мережі музеїв, архівів, бібліотек, мистецьких шкіл, студій, клубів, кінотеатрів, кіно-, відеопрокатних підприємств, об'єднань, заповідників, реставраційних закладів державної та комунальної власності;

{Абзац четвертий частини першої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

- збереження нематеріальної культурної спадщини, в тому числі традиційної народної культури, мов, діалектів і говірок, фольклору, традицій, звичаїв і обрядів, народних художніх промислів та ремесел, історичних топонімів тощо.

2. Забороняється вилучення друкованих видань, вихідних матеріалів фільмів та фонограм, інших мистецьких і літературних творів, документів, пам'яток з бібліотечних, музейних, архівних фондів, фільмофонду, знищення культурних цінностей з ідеологічних чи політичних міркувань.

3. Унікальні культурні цінності, що мають виняткове історичне, художнє, наукове та інше культурне значення для формування вітчизняного культурного простору і визначають внесок Українського народу у всесвітню культурну спадщину, визнаються об'єктами національного культурного надбання і включаються до Державного реєстру національного культурного надбання. Порядок включення до зазначеного реєстру та порядок ведення обліку об'єктів національного культурного надбання визначаються Кабінетом Міністрів України.

4. Документи на об'єкти культурної спадщини та інформація про культурні цінності підлягають збереженню шляхом створення страхового фонду документації.

5. Перелік об'єктів нематеріальної культурної спадщини складає центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв.

{Статтю 16 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 17

Професійна творча діяльність

1. Держава створює умови для провадження професійної творчої діяльності у сфері літератури, театрального, музичного, хореографічного, циркового, образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва, музейної справи, архітектури, кінематографії, журналістики, інформаційної, дизайнерської, науково-дослідної, реставраційної та іншої діяльності, спрямованої на розвиток культури.

2. Суб'єктами професійної творчої діяльності на індивідуальній і колективній основі є професійні творчі працівники, колективи та творчі спілки.

3. Статус професійного творчого працівника, правові засади професійної творчої діяльності визначаються цим Законом, іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 18

Сприяння мистецькому аматорству та організації дозвілля громадян

1. З метою задоволення потреби громадян у мистецькому аматорстві, створення умов для їх дозвілля органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування формують базову мережу закладів культури (клубних закладів, культурних центрів, парків культури та відпочинку, центрів народної творчості тощо), засоби масової інформації і надають їм фінансову підтримку, а також сприяють створенню недержавних закладів культури, клубів, мистецьких аматорських об'єднань, гуртків, студій за інтересами та провадженню ними діяльності.

Стаття 19

Особливості створення, діяльності та ліквідації закладів культури

1. Заклади культури різних організаційно-правових форм господарювання і форм власності утворюються та провадять діяльність

відповідно до законодавства та цілей, передбачених їхніми статутами (положеннями).

{Абзац перший частини першої статті 19 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

{Абзац другий частини першої статті 19 виключено на підставі Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

Основним видом діяльності закладу культури є діяльність у сфері культури, передбачена статтею 12 цього Закону.

Заклади культури можуть одночасно з основною діяльністю провадити іншу господарську діяльність і одержувати від неї доходи, якщо інше не встановлено законом і така діяльність відповідає меті, з якою вони створені. Доходи, одержані від цієї діяльності, оподатковуються на загальних підставах згідно із законодавством.

2. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування сприяють діяльності неприбуткових закладів культури.

Для неприбуткових закладів культури, закладів освіти сфери культури, а також фізичних та юридичних осіб, які надають благодійну допомогу неприбутковим закладам культури, створюється сприятливий режим оподаткування, передбачений податковим законодавством.

3. Створення чи припинення, у тому числі ліквідація, закладів культури здійснюється в порядку, визначеному законодавством.

Стаття 20

Особливості провадження інвестиційної та інноваційної діяльності, проведення приватизації у сфері культури

1. Держава забезпечує створення умов для провадження інвестиційної та інноваційної діяльності у сфері культури.

Юридичним і фізичним особам гарантується додержання їхніх прав і законних інтересів під час провадження інвестиційної та інноваційної діяльності на об'єктах культурного призначення.

2. Кошти, що надійшли від приватизації об'єктів культурного призначення, у тому числі об'єктів незавершеного будівництва, державної власності, зараховуються в повному обсязі до Державного бюджету України, а комунальної власності – до відповідних місцевих бюджетів.

{Абзац другий частини другої статті 20 виключено на підставі Закону № 2269-VIII від 18.01.2018}

3. Не підлягають приватизації:

– архіви (архівні установи), об'єкти культури, мистецтва, у тому числі виняткової історичної, художньої, наукової чи іншої культурної цінності, що занесені чи підлягають занесенню до Державного реєстру

національного культурного надбання, а також об'єкти архітектури, меморіальні комплекси, заповідники, парки тощо загальнодержавного значення;

{Абзац третій частини третьої статті 20 виключено на підставі Закону № 2269-VIII від 18.01.2018}

- пам'ятки, включені до переліку пам'яток, що не підлягають приватизації;

- пам'ятки археології;

- архіви та документи з них;

- пам'ятки державної частини Музейного фонду України (музейні предмети, музейні колекції та музейні зібрання);

- документи Державного бібліотечного фонду України;

- вихідні матеріали та фільмокопії, що зберігаються у фільмофонді;

{Абзац десятий частини третьої статті 20 виключено на підставі Закону № 2269-VIII від 18.01.2018}

- заклади освіти сфери культури.

4. Забороняється виселення закладів культури (театрів, філармоній, бібліотек, музеїв, архівів, художніх галерей (виставок), кінотеатрів, мистецьких шкіл, центрів дозвілля дітей та юнацтва, клубних закладів тощо) з приміщень без надання їм іншого рівноцінного приміщення.

448

{Частина четверта статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017}

5. Не можуть бути предметом застави об'єкти права державної та комунальної власності, що занесені або підлягають занесенню до Державного реєстру національного культурного надбання.

Стаття 21

Особливості трудових відносин та працевлаштування в закладах культури

1. Керівники державних та комунальних закладів культури призначаються на посаду шляхом укладення з ними контракту строком на п'ять років за результатами конкурсу.

2. Протягом періоду тимчасової окупації керівники закладів культури на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим та міста Севастополя призначаються на посаду без конкурсу шляхом укладення з ними контракту за результатами співбесіди. Право призначати керівників закладів культури на тимчасово окупованих територіях на посаду та укладати з ними контракт, а також звільняти із займаної посади мають:

1) Донецька, Луганська обласні державні адміністрації, відповідні військово-цивільні адміністрації у разі їх утворення – щодо керівників закладів культури на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей, які до початку тимчасової окупації належали до сфери управління відповідно зазначених обласних державних адміністрацій чи органів влади, повноваження яких здійснюються військово-цивільними адміністраціями;

2) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах культури та мистецтв, – щодо керівників закладів культури на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим і міста Севастополя та щодо керівників закладів культури на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей, які до початку тимчасової окупації не належали до сфери управління органів влади, зазначених у пункті 1 цієї частини.

Керівник державного чи комунального закладу культури може призначатися керівником на умовах сумісництва в державному чи комунальному закладі культури, розташованому на тимчасово окупованих територіях, виключно відповідного функціонального спрямування.

Контракт з керівником закладу культури на тимчасово окупованій території, який призначається на посаду на умовах, передбачених абзацом першим цієї частини, визначає основні вимоги щодо діяльності керівника та умови, передбачені абзацами четвертим – восьмим частини шістнадцятої статті 21⁵ цього Закону.

{Статтю 21 доповнено новою частиною згідно із Законом № 447-IX від 14.01.2020}

3. Трудові відносини з професійними творчими працівниками (художнім та артистичним персоналом) державних та комунальних закладів культури оформлюються шляхом укладення контрактів.

Формування кадрового складу художнього та артистичного персоналу державних та комунальних закладів культури здійснюється на конкурсній основі в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв.

За результатами конкурсу з переможцем з числа кандидатів укладається контракт строком від одного до трьох років за формою, визначеною центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв. Після настання дати закінчення строку дії контракт вважається продовженим на строк, на який він був укладений, якщо жодна із сторін за місяць до цієї дати письмово не поінформувала іншу сторону про своє бажання припинити дію контракту.

Керівник державного чи комунального закладу культури може брати участь у конкурсі, передбаченому цією частиною, на посаду

художнього керівника у відповідному закладі. У разі якщо керівник державного чи комунального закладу культури стане переможцем конкурсу на посаду художнього керівника, він може здійснювати суміщення посад (професій) керівника відповідного закладу культури та художнього керівника. У такому разі укладається контракт строком на п'ять років.

4. Керівник державного чи комунального закладу культури може залучати артистичний та художній персонал понад штатну чисельність на підставі цивільно-правового договору в порядку, визначеному законом.

{Текст статті 21 в редакції Закону № 955-VIII від 28.01.2016}

Стаття 21⁻¹

Вимоги до керівника державного чи комунального закладу культури

1. Керівником державного чи комунального закладу культури може бути особа, яка має вищу освіту, стаж роботи у сфері культури не менше трьох років, володіє державною мовою та здатна за своїми діловими і моральними якостями, освітнім і професійним рівнем виконувати відповідні посадові обов'язки.

Керівником національного закладу культури може бути особа, яка має вищу освіту, стаж роботи у сфері культури не менше трьох років, володіє державною мовою, має досвід роботи на керівних посадах в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях усіх форм власності не менше трьох років та здатна за своїми діловими і моральними якостями, освітнім і професійним рівнем виконувати відповідні посадові обов'язки.

2. Не може бути призначена на посаду керівника державного чи комунального закладу культури особа, яка:

- за рішенням суду визнана недієздатною або її дієздатність обмежена;

- має судимість за вчинення кримінального правопорушення, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією;

{Абзац третій частини другої статті 21⁻¹ із змінами, внесеними згідно із Законами № 524-IX від 04.03.2020, № 720-IX від 17.06.2020}

- є близькою особою або членом сім'ї керівників органу, що відповідно до статутних документів здійснює управління державним чи комунальним закладом культури, а саме центрального органу виконавчої влади, органу влади Автономної Республіки Крим, місцевих органів

виконавчої влади, органів місцевого самоврядування (далі – орган управління).

{Розділ III доповнено статтею 21¹ згідно із Законом № 955-VIII від 28.01.2016}

Стаття 21²

Порядок конкурсного добору керівника державного чи комунального закладу культури

1. Кандидатів на посаду керівника державного чи комунального закладу культури визначає конкурсна комісія за результатами відкритого та публічного конкурсного добору на зайняття цієї посади.

2. Конкурсний добір керівника державного чи комунального закладу культури складається з таких етапів:

- оголошення органом управління конкурсу на посаду керівника державного чи комунального закладу культури;
- формування складу конкурсної комісії;
- подання документів кандидатами на посаду керівника державного чи комунального закладу культури;
- добір кандидатів на посаду керівника державного чи комунального закладу культури;
- призначення органом управління керівника державного чи комунального закладу культури.

3. Організацію та проведення конкурсного добору, а також роботу конкурсної комісії забезпечує орган управління.

4. Орган управління оголошує конкурс на посаду керівника державного чи комунального закладу культури не пізніше як за два місяці до завершення строку повноважень керівника державного чи комунального закладу культури відповідно до контракту або впродовж семи днів з дня дострокового припинення його повноважень.

5. Оголошення про конкурс розміщується в офіційних друкованих виданнях відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування (за наявності), на офіційному веб-сайті органу управління, на інформаційних сайтах, сайтах професійного спрямування, сайтах установ культури та може поширюватися в будь-який інший спосіб.

6. Оголошення про конкурс на посаду керівника державного чи комунального закладу культури має містити інформацію про дату початку приймання документів, дату початку формування конкурсної комісії, умови, строки проведення конкурсу та вимоги до кандидатів.

{Розділ III доповнено статтею 21² згідно із Законом № 955-VIII від 28.01.2016}

Стаття 21³

Склад, порядок формування і повноваження конкурсної комісії

1. Конкурсна комісія складається з дев'яти членів.

2. Персональний склад конкурсної комісії та зміни до нього (за потреби) затверджує своїм наказом орган управління, що проводить конкурсний добір. Орган управління повинен сформувати персональний склад конкурсної комісії не пізніше 30 днів після оголошення конкурсу на посаду керівника державного чи комунального закладу культури.

3. У разі проведення конкурсного добору на посаду керівника державного чи комунального закладу культури, яким управляє центральний орган виконавчої влади, по три кандидатури до складу конкурсної комісії подають члени трудового колективу, громадські організації у сфері культури відповідного функціонального спрямування та орган управління.

4. У разі проведення конкурсного добору на посаду керівника державного чи комунального закладу культури, яким управляє орган влади Автономної Республіки Крим, місцевий орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування, по три кандидатури до складу конкурсної комісії подають члени трудового колективу, громадські організації у сфері культури відповідного функціонального спрямування та орган управління.

5. Кандидатури до складу конкурсної комісії від трудового колективу обираються на загальних зборах трудового колективу.

6. Громадські організації у сфері культури відповідного функціонального спрямування подають по три кандидатури органу управління, який шляхом жеребкування визначає трьох кандидатів до складу конкурсної комісії. Орган управління забезпечує онлайн-трансляцію жеребкування на своєму офіційному веб-сайті.

7. Члени конкурсної комісії мають бути неупередженими та незалежними. Не допускається втручання в діяльність конкурсної комісії будь-яких органів влади, а також учасників конкурсу.

Членами конкурсної комісії можуть бути:

- незалежні фахівці у сфері культури, публічного або бізнес-адміністрування;

- члени професійних, творчих спілок, об'єднань, асоціацій, організацій у сфері культури, зареєстрованих відповідно до закону;

- члени міжнародних об'єднань, асоціацій, організацій у сферах культури.

8. Членом конкурсної комісії не може бути особа, яка:

- за рішенням суду визнана недієздатною або її дієздатність обмежена;

- має судимість за вчинення кримінального правопорушення, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією;

{Абзац третьої частини восьмої статті 21³ із змінами, внесеними згідно із Законами № 524-ІХ від 04.03.2020, № 720-ІХ від 17.06.2020}

- є близькою особою або членом сім'ї учасника конкурсу чи органу управління;

- є членом трудового колективу закладу культури, на посаду керівника якого проводиться конкурс.

9. Конкурсна комісія вважається повноважною у разі затвердження в її складі не менше шести осіб.

10. Орган управління призначає секретаря конкурсної комісії, який бере участь у засіданнях комісії без права голосу. Секретар веде і зберігає протоколи засідань конкурсної комісії, які підписують усі члени конкурсної комісії.

11. Голова конкурсної комісії обирається членами конкурсної комісії з їх числа та проводить засідання конкурсної комісії.

{Розділ III доповнено статтею 21³ згідно із Законом № 955-VIII від 28.01.2016}

453

Стаття 21⁴

Подання документів для участі в конкурсі

1. Усі зацікавлені особи можуть взяти участь у конкурсі на посаду керівника державного чи комунального закладу культури.

2. Особа, яка бере участь у конкурсі, упродовж 30 днів з дня оголошення конкурсу подає такі документи:

- заява про участь у конкурсі з наданням згоди на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»;

- автобіографія, що містить прізвище, ім'я та по батькові, число, місяць, рік і місце народження, інформацію про громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (у тому числі на виборних посадах), контактний номер телефону та адресу електронної пошти чи іншого засобу зв'язку, відомості про наявність чи відсутність судимості;

- копія документа, що посвідчує особу, копії документів про вищу освіту;

- два рекомендаційні листи довільної форми;

- мотиваційний лист довільної форми.

Зазначені документи надсилаються на поштову та електронну адреси органу управління у встановлений цією частиною строк.

3. Перелік документів, зазначених у частині другій цієї статті, є вичерпним. Особа може надати інші документи, які, на її думку, підтверджують її професійні чи моральні якості.

4. Особа, яка подає документи, відповідає за достовірність поданої інформації.

5. Упродовж трьох робочих днів після закінчення строку подання документів для участі в конкурсі орган управління оприлюднює подані документи, визначені у частині другій цієї статті, на своєму офіційному веб-сайті відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

6. Усі зацікавлені особи протягом семи днів з дня оприлюднення відомостей про кандидатів можуть подавати пропозиції та зауваження щодо кандидатур на електронну пошту органу управління, які передаються конкурсній комісії.

7. Під час проведення конкурсу обробка персональних даних учасників здійснюється відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

{Розділ III доповнено статтею 21⁴ згідно із Законом № 955-VIII від 28.01.2016}

454

Стаття 21⁵

Добір кандидатів на посаду керівника державного чи комунального закладу культури та призначення керівника

1. Конкурсний добір проводиться публічно.

2. Орган управління забезпечує відео- та аудіофіксацію всіх засідань конкурсної комісії та розміщує матеріали засідань конкурсної комісії на своєму офіційному веб-сайті. Представники засобів масової інформації та громадськості мають право бути присутніми на засіданнях конкурсної комісії під час проведення співбесіди з кандидатами, під час якої публічно презентуються запропоновані проекти програм розвитку закладу культури на один і п'ять років.

3. Орган управління не пізніше як за 10 днів до дня проведення першого засідання конкурсної комісії повідомляє кандидатів про час та місце проведення засідання конкурсної комісії.

4. За клопотанням члена конкурсної комісії орган управління забезпечує його участь у засіданнях конкурсної комісії в режимі відеоконференції. Відповідне клопотання подається не пізніше як за три дні до початку засідання конкурсної комісії.

5. Конкурсна комісія проводить перше засідання через 10 днів після закінчення строку приймання документів.

6. На першому засіданні конкурсна комісія розглядає документи, подані кандидатами на посаду керівника державного чи комунального закладу культури, на відповідність кваліфікаційним вимогам. Результати розгляду невідкладно повідомляються кандидатам електронною поштою чи іншим засобом зв'язку, зазначеним в автобіографії.

7. Особа не допускається до участі в доборі кандидатів на посаду керівника державного чи комунального закладу культури у разі невідповідності вимогам, зазначеним у статті 21⁻¹ цього Закону, за рішенням конкурсної комісії.

8. Орган управління зобов'язаний оприлюднити на своєму офіційному веб-сайті умови праці, відомості про матеріально-технічну базу закладу культури, фінансову звітність за попередній бюджетний період закладу культури, на посаду керівника якого проводиться конкурс.

9. На другому засіданні конкурсна комісія проводить співбесіду з кандидатами, під час якої заслуховує публічні презентації проектів програм розвитку закладу культури на один і п'ять років.

10. Допоміжними критеріями під час голосування на користь кандидатів є:

- післядипломна освіта у галузі управління;
- ступінь MBA (Master of Business Administration), MPA (Master of Public Administration), MLA (Master of Liberal Arts), магістра бізнес-адміністрування чи магістра державного управління;
- науковий ступінь доктора філософії (кандидата наук) чи доктора наук;
- досвід роботи на керівних посадах в українських/міжнародних компаніях, установах, програмах, проектах у сфері культури;
- володіння офіційними мовами Європейського Союзу;
- досвід розроблення і реалізації інвестиційних та інноваційних проектів;
- схвальні відгуки в українських та іноземних галузевих засобах масової інформації;
- бездоганна ділова репутація.

11. Конкурсна комісія приймає рішення про визначення переможця конкурсу шляхом голосування та оприлюднює його на офіційному веб-сайті органу управління та в інший спосіб. Спосіб голосування визначається рішенням конкурсної комісії.

12. Рішення конкурсної комісії вважається прийнятим, якщо за нього на засіданні конкурсної комісії проголосувала більшість від затвердженого складу конкурсної комісії.

13. У разі виявлення фактів, що свідчать про конфлікт інтересів члена конкурсної комісії, такий член конкурсної комісії не бере участі в голосуванні.

14. У разі відхилення конкурсною комісією всіх кандидатів конкурсна комісія проводить повторний конкурс. Повторний конкурс проводиться у порядку, визначеному статтями 21¹-21⁵ цього Закону.

15. Керівник органу управління зобов'язаний призначити переможця конкурсу керівником державного чи комунального закладу культури не пізніше двох місяців з дня оголошення конкурсу. Підставою для видання наказу про призначення керівника державного чи комунального закладу культури є підписання контракту. Істотні умови контракту публікуються на офіційному веб-сайті органу управління не пізніше наступного дня після його підписання.

16. Контракт з керівником державного чи комунального закладу культури визначає основні вимоги до діяльності закладу культури, виконання яких є обов'язковим для керівника, та інші умови.

Обов'язковими умовами контракту з керівником державного чи комунального закладу культури є:

- програми розвитку закладу культури на один і п'ять років, що розглядалися на засіданні конкурсної комісії;

- умови оплати праці керівника;

- критерії оцінки праці керівника;

- особливості порядку здійснення контролю за діяльністю закладу культури;

- заходи відповідальності за невиконання або неналежне виконання умов контракту;

- особливі підстави для дострокового розірвання контракту та відповідні наслідки для його сторін.

{Розділ III доповнено статтею 21⁵ згідно із Законом № 955-VIII від 28.01.2016}

Розділ IV

БАЗОВА МЕРЕЖА ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ

Стаття 22

Призначення та функціонування базової мережі закладів культури

1. Базова мережа закладів культури формується з метою:

- забезпечення розвитку сфери культури, всіх жанрів і видів мистецтва, а також цілісності національної культури;

- дотримання прав громадян України у сфері культури, забезпечення доступності національного культурного надбання, культурних

благ та мистецької творчості шляхом дотримання державних соціальних нормативів у сфері обслуговування закладами культури;

– забезпечення територіальної доступності для населення закладів культури, закладів освіти сфери культури, що надають базовий набір культурних послуг, враховуючи потреби та права у сфері культури усіх категорій населення.

{Частина першу статті 22 доповнено абзацом четвертим згідно із Законом № 1432-IX від 29.04.2021}

2. Базова мережа закладів культури формується органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування з дотриманням вимог державних соціальних нормативів у сфері обслуговування закладами культури, передбачених Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», та мінімальних стандартів забезпечення населення культурними послугами.

Виключення закладу з базової мережі закладів культури допускається за умови, що надання населенню культурних послуг забезпечить інший заклад культури чи заклад освіти сфери культури в межах відповідної територіальної громади з дотриманням вимог щодо доступності та якості культурних послуг та за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах культури та мистецтв.

Порядок формування базової мережі закладів культури визначає Кабінет Міністрів України. Існуючі заклади культури та заклади освіти сфери культури автоматично включаються до базової мережі закладів культури.

457

{Частина друга статті 22 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

3. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв, визначає перспективи та напрями розвитку і зміст мистецької освіти.

Для системного методичного, навчально-методичного, науково-методичного супроводу та актуалізації змісту мистецької освіти, забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників закладів освіти сфери культури органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування виходячи з потреб регіонів/населених пунктів можуть утворювати методичні установи/методичні відділи мистецької освіти. Типове положення про методичну установу/методичний відділ мистецької освіти затверджує центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв.

{Частина третя статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

{Частина четверту статті 22 виключено на підставі Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

Стаття 23

Рівні базової мережі закладів культури

1. До базової мережі закладів культури загальнодержавного рівня належать державні, у тому числі національні, заклади культури (бібліотеки, музеї, архіви, галереї, заповідники, цирку, театри, філармонії, музичні колективи і ансамблі, культурно-інформаційні та культурно-просвітницькі центри, кіностудії, художні галереї, виставки національного (загальнодержавного) значення тощо), заклади освіти сфери культури (мистецькі школи, мистецькі ліцеї, фахові мистецькі коледжі, заклади вищої мистецької освіти).

{Частина першої статті 23 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

2. До базової мережі закладів у сфері культури місцевого рівня належать комунальні заклади культури (бібліотеки, музеї, галереї, заповідники, виставкові зали, театри, філармонії, концертні організації, мистецькі колективи, кінотеатри, кіновідеопрокатні підприємства, об'єднання, палаци і будинки культури, інші клубні заклади, студії, центри народної творчості, центри народної культури, центри культурних послуг, парки культури та відпочинку тощо), заклади освіти сфери культури (мистецькі школи, мистецькі ліцеї, фахові мистецькі коледжі, заклади вищої мистецької освіти).

З метою наближення місця надання культурних послуг до місця проживання громадян у населених пунктах можуть утворюватися філії закладів культури.

{Частина друга статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017; в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

3. Переліки закладів базової мережі закладів культури затверджують:

- щодо базової мережі загальнодержавного рівня – центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать такі заклади;

- щодо базової мережі місцевого рівня – місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах культури та мистецтв, на підставі отриманих від інших центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування переліків закладів культури, закладів освіти сфери культури складає і підтримує в актуальному стані зведений перелік закладів, включених до базової мережі закладів культури, та оприлюднює його на своєму офіційному веб-сайті.

{Статтю 23 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 1432-IX від 29.04.2021}

4. З метою створення умов для забезпечення населення культурними послугами, раціонального та ефективного використання наявних ресурсів і матеріально-технічної бази закладів культури базової мережі місцевого рівня, їх модернізації за рішенням ради відповідної територіальної громади або спільним рішенням рад суміжних територіальних громад може бути утворений центр культурних послуг.

Центр культурних послуг – це багатофункціональний заклад культури, що має зручне розташування для відвідування жителями територіальної громади/суміжних територіальних громад, забезпечений кваліфікованими кадрами, має сучасну матеріально-технічну базу та спроможний забезпечувати надання комплексу культурних послуг, консультаційної, інформаційної допомоги, доступ до користування приміщеннями та обладнанням для творчості, неформального навчання та спілкування жителів територіальної громади з урахуванням чисельності, вікового, статевого, національного, соціального, професійного складу населення, мінімальних стандартів забезпечення населення культурними послугами.

Напрями роботи центру культурних послуг формуються згідно з потребами та інтересами жителів територіальної громади/суміжних територіальних громад.

Методичні рекомендації щодо організації функціонування центру культурних послуг затверджує центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв.

{Статтю 23 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 1432-IX від 29.04.2021}

Стаття 24

{Статтю 24 виключено на підставі Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

Стаття 25

Національні та академічні заклади культури

1. Статус національного закладу (установи) України може бути надано декільком закладам (установам) культури залежно від їх кількості у відповідній групі (театри, філармонії, бібліотеки, музеї, галереї, заповідники, цирки, музичні колективи і ансамблі, кіностудії).

Порядок надання закладу культури статусу національного та академічного визначається законодавством.

2. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв, порушує в установленому порядку клопотання про надання закладам (установам) культури статусу національного закладу, надає статус академічного закладу професійним творчим колективам.

{Статтю 25 доповнено частиною другою згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Розділ V
ФІНАНСУВАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ

Стаття 26

Фінансово-господарська діяльність закладів культури

{Назва статті 26 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

1. Джерелами фінансування закладів культури є:

- кошти державного та місцевих бюджетів;
- кошти, що надходять від господарської діяльності;

{Абзац третій частини першої статті 26 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

- кошти, одержані від надання платних послуг згідно з основною діяльністю закладів культури;

{Абзац четвертий частини першої статті 26 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

- доходи від реалізації в установленому порядку майна, надання в оренду майна;

{Абзац п'ятий частини першої статті 26 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

- кошти, одержані за роботи (послуги), виконані (надані) закладом культури на замовлення підприємств, установ, організацій та фізичних осіб;

{Абзац шостий частини першої статті 26 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

- благодійні внески, добровільні пожертвування, дарунки у вигляді коштів, матеріальних цінностей, нематеріальних активів, одержані від фізичних та юридичних осіб;

{Абзац частини першої статті 26 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

- гранти вітчизняних і міжнародних організацій;

{Абзац частини першої статті 26 в редакції Закону № 1432-IX від 29.04.2021}

- кошти, отримані державними і комунальними закладами культури як відсотки на залишок власних надходжень, отриманих як плата за послуги, що надаються ними згідно з основною діяльністю, благодійні внески та гранти і розміщених на поточних рахунках, відкритих у банках державного сектору;

- інші не заборонені законодавством джерела.

Розмір плати за надання платних послуг встановлюється державним і комунальним закладом культури щороку у національній валюті України.

Перелік платних послуг, які можуть надаватися державними і комунальними закладами культури, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Порядок надання платних послуг закладами культури, заснованими на державній та комунальній формі власності, затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері культури.

У разі одержання державними і комунальними закладами культури коштів від надання платних послуг та коштів з інших джерел фінансування, не заборонених законодавством, бюджетні асигнування не зменшуються та протягом бюджетного періоду не підлягають вилученню, крім випадків, передбачених законом.

{Абзац чотирнадцятий частини першої статті 26 в редакції Закону № 1432-ІХ від 29.04.2021}

Державні і комунальні заклади культури мають право самостійно розпоряджатися надходженнями, одержаними від надання платних послуг та з інших джерел фінансування, не заборонених законодавством, з метою провадження діяльності, передбаченої установчими документами.

461

{Частина першу статті 26 доповнено абзацом п'ятнадцятим згідно із Законом № 1432-ІХ від 29.04.2021}

{Частина перша статті 26 в редакції Закону № 911-VIII від 24.12.2015}

2. Заклади культури загальнодержавного та місцевого рівня базової мережі залежно від форми власності утримуються або отримують фінансову підтримку відповідно за рахунок коштів Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, інших місцевих бюджетів, а також коштів установ, організацій, громадян та їх об'єднань.

Приватні заклади культури фінансуються їх засновниками та за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством.

{Абзац другий частини другої статті 26 в редакції Закону № 1432-ІХ від 29.04.2021}

3. Фінансування надання базового набору культурних послуг здійснюється за рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів, а також з інших джерел, не заборонених законодавством.

{Статтю 26 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 1432-ІХ від 29.04.2021}

Стаття 27

Додаткова фінансова підтримка діяльності у сфері культури

1. З метою залучення додаткових фінансових ресурсів для розвитку культури держава створює сприятливий режим оподаткування фізичним та юридичним особам, які спрямовують свої кошти на розвиток культури. Механізм податкового заохочення підтримки діяльності у сфері культури визначається податковим законодавством України.

Стаття 28

Забезпечення господарської діяльності закладів культури

1. Держава сприяє:

- забезпеченню закладів культури, закладів освіти сфери культури будівлями, спорудами, приміщеннями, збудованими за спеціальними проектами, або іншими упорядженими приміщеннями, що відповідають потребам закладу культури;

- створенню виробничої бази з випуску спеціального обладнання для закладів культури, музичних інструментів, техніки для атракціонів, допоміжних матеріалів і засобів для індивідуальної художньої творчості, а також розвитку мережі спеціалізованих виробництв.

462

Розділ VI СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ПРАЦІВНИКІВ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ

Стаття 29

Оплата і стимулювання праці працівників у сфері культури

1. Оплата праці у сфері культури має забезпечувати створення належних матеріальних умов для ефективної самостійної творчої діяльності працівника, підвищення престижності професії, сприяти підвищенню його кваліфікації, стимулювати залучення талановитої молоді до діяльності у сфері культури.

Заробітна плата працівника у сфері культури, педагогічного працівника закладу освіти сфери культури складається з посадового окладу (тарифної ставки), надбавки за почесне звання, доплат за науковий ступінь, вислугу років залежно від стажу роботи в державних і комунальних закладах культури, закладах освіти сфери культури, інших надбавок та доплат, премій, винагород за творчу діяльність, передбачених законодавством.

Умови оплати праці працівників у сфері культури державних і комунальних закладів культури, закладів освіти сфери культури визначаються Кабінетом Міністрів України.

{Частина перша статті 29 набирає чинності з 1 січня 2011 року – див. п. 1 розділу X «Прикінцеві положення» цього Закону}

2. Працівникам у сфері культури, які працюють у державних і комунальних закладах культури, держава забезпечує:

- роботу на повну тарифну ставку;
- створення належних умов праці, її оплати;
- правовий, соціальний, професійний захист;
- призначення і виплату пенсій відповідно до законодавства;
- інші гарантії, встановлені законом.

{Частина друга статті 29 набирає чинності з 1 січня 2012 року – див. п. 1 розділу X «Прикінцеві положення» цього Закону}

3. Працівники у сфері культури, педагогічні працівники закладів освіти сфери культури, які працюють у державних і комунальних закладах культури, мають право на допомогу для оздоровлення під час надання щорічної відпустки у розмірі посадового окладу, а також на матеріальну допомогу для вирішення соціально-побутових питань та доплату за вислугу років у розмірах і порядку, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

{Частина третя статті 29 набирає чинності з 1 січня 2013 року – див. п. 1 розділу X «Прикінцеві положення» цього Закону}

4. Працівники державних і комунальних закладів культури, педагогічні працівники закладів освіти сфери культури, які працюють у сільській місцевості та селищах міського типу, а також пенсіонери, які раніше працювали в державних та комунальних закладах культури, закладах освіти сфери культури у таких населених пунктах і проживають у них, мають право на безоплатне отримання у власність земельної ділянки відповідно до законодавства.

5. Працівникам державних і комунальних закладів культури, педагогічним працівникам закладів освіти сфери культури, які працюють у сільській місцевості та селищах міського типу, а також пенсіонерам, які раніше працювали в державних та комунальних закладах культури, закладах освіти сфери культури у таких населених пунктах і проживають у них, держава забезпечує відповідно до законодавства безоплатне користування житлом з опаленням і освітленням у межах установлених норм.

Пільги на безоплатне користування житлом з опаленням та освітленням надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість

місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Частина п'яту статті 29 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1166-VII від 27.03.2014; в редакції Закону № 76-VIII від 28.12.2014}

Стаття 30

Пенсійне забезпечення та соціальний захист працівників сфери культури

1. Держава забезпечує працівникам сфери культури призначення та виплату пенсії відповідно до законодавства.

2. Професійні творчі працівники закладів культури мають право на творчу відпустку для провадження творчої діяльності.

{Статтю 30 доповнено частиною другою згідно із Законом № 1724-IX від 08.09.2021}

Розділ VII УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У РОЗВИТКУ СФЕРИ КУЛЬТУРИ

Стаття 31

Участь громадськості у реалізації державної політики у сфері культури

1. Громадські організації (професійні спілки, творчі спілки, товариства, фонди, асоціації тощо) беруть участь у реалізації державної політики у сфері культури відповідно до законодавства.

2. Громадські організації мають право самостійно та на договірній основі утворювати благодійні організації для фінансування культурних програм розвитку літератури та мистецтва, підтримки талантів і творчих починань у сфері культури, розв'язання соціальних і побутових проблем професійних творчих працівників.

Стаття 32

Співпраця державних органів та культурно-мистецької громадськості

1. З метою представлення та захисту інтересів професійних творчих працівників і аматорів держава залучає представників культурно-мистецької громадськості до участі в підготовці проектів нормативно-правових актів, презентації України в різних сферах міжнародного культурного життя, забезпечує надання інформації, необхідної для виконання завдань, визначених статутами (положеннями) закладів культури.

Розділ VIII МІЖНАРОДНІ КУЛЬТУРНІ ЗВ'ЯЗКИ

Стаття 33

Державне сприяння міжнародному культурному співробітництву

1. Держава сприяє міжнародному культурному обміну, співробітництву закладів культури, професійних творчих працівників, працівників культури України із зарубіжними партнерами.

2. Заклади культури незалежно від підпорядкування, форми власності та організаційно-правової форми, професійні творчі працівники, окремі громадяни мають право самостійно укладати договори (контракти) з іноземними фізичними та юридичними особами про форми співробітництва у сфері культури, брати участь у роботі відповідних міжнародних організацій та фондів, провадити зовнішньо-економічну діяльність у сфері культури відповідно до законодавства.

Стаття 34

Розвиток національної культури за межами України

1. Держава піклується про задоволення національно-культурних потреб українців, які проживають за межами України, зокрема шляхом сприяння проведенню культурно-мистецьких заходів за кордоном, відкриттю та діяльності українських національних культурних центрів та національних освітніх закладів в інших країнах.

465

Розділ IX ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КУЛЬТУРУ

Стаття 35

Відповідальність за порушення законодавства про культуру

1. Особи, винні у порушенні законодавства про культуру, несуть дисциплінарну, цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність відповідно до законодавства.

Розділ X ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування, крім частини першої статті 29, яка набирає чинності з 1 січня 2011 року, частини другої статті 29, яка набирає чинності з 1 січня 2012 року, та частини третьої статті 29, яка набирає чинності з 1 січня 2013 року.

Установити, що до набрання чинності частинами першою – третьою статті 29 цього Закону діють умови оплати праці, передбачені законодавством.

До приведення законів, інших нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом вони діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

2. Абзаци другий та четвертий статті 1 Закону України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 52, ст. 312) викласти у такій редакції:

«професійний творчий працівник – особа, яка провадить творчу діяльність на професійній основі, результатом якої є створення або інтерпретація творів у сфері культури та мистецтва, публічно представляє такі твори на виставках, шляхом публікації, сценічного виконання, кіно-, теле-, відеопоказу тощо та/або є членом творчої спілки, та/або має державні нагороди за діяльність у сфері культури і мистецтва»;

«творча діяльність – індивідуальна чи колективна творчість, результатом якої є створення або інтерпретація творів, що мають культурну цінність».

3. Визнати такими, що втратили чинність:

Основи законодавства України про культуру (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 21, ст. 294 із наступними змінами);

Постанову Верховної Ради України від 19 лютого 1992 року «Про порядок введення в дію «Основ законодавства України про культуру» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 21, ст. 295).

Президент України В. Янукович

м. Київ

14 грудня 2010 року

№ 2778-VI

Публікується за: Закон України Про культуру // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>

КОРИСНІ РЕСУРСИ

The Compendium of Cultural Policies and Trends. URL:
<https://www.culturalpolicies.net/>

Intercultural dialogue / Council of Europe. URL:
https://www.coe.int/t/dg4/intercultural/documents_EN.asp

European Heritage Alliance 3.3. Documents. URL:
<https://europeanheritagealliance.eu/documents/>

Culture and Cultural Heritage. Standards / Council of Europe. URL:
<https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/standards>

Culture and Cultural Heritage. Reference texts. Declarations.
Recommendations. Resolutions / Council of Europe. URL:
<https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/texts-of-reference>

Creative Europe / Culture and Creativity – European Union. URL:
<https://culture.ec.europa.eu/creative-europe>

Креативна Європа в Україні. URL:
<https://creativeeurope.in.ua>

КЕДА М. К., СОЛОМЕННА Т. В.

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

ХРЕСТОМАТІЯ

в рамках проєкту Європейського Союзу
програми Erasmus+ напряму Jean Monnet

CULTURAL DIMENSION OF EUROPE

611810-EPP-1-12019-1-UA-EPPJMO-CHAIR

Технічний редактор

О. Клімова

Комп'ютерна верстка
та макетування

О. Клімова

Підписано до друку 27.10.2022 р.
Ум. друк. арк. 27,2. Обл.-вид. арк. 23,52. Зам. № 009.
Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т. Г. Шевченка,

14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53,
тел. 941-102